

Η ΘΗΒΑΪΔΑ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΠΕΤΡΟΥ ΑΘ. ΜΠΟΤΣΗ

ΣΤ' ΕΚΔΟΣΗ

ΑΘΗΝΑ 2000

*Τό αφιερόνω
στή σεπτή μνήμη
τῆς πολυαγαπημένης καί ἀλησμόνητης
μητέρας μου Παναγιῶς*

“Ένας άσκητής στis θόρειες έρήμους.
«Τοῖς έρημικοῖς, ζωή μακαρία εἰστί, θεϊκῶ ἔρρωτι πτερουμένοις»

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ μετάφρασις στὰ ἑλληνικά τοῦ παρόντος βιβλίου ἀποτελεῖ μεγάλη προσφορά πρὸς τὸν πιστὸ ἑλληνικὸ λαό. Εἶναι τὸ πρῶτο ἔργο πού μέ τόσο πληρότητα ἱστορεῖ τὴν θαυμαστὴ ζωὴ τῶν μεγάλων ἀσκητῶν τῆς ἀρχαίας Ρωσίας, πού δίκαια ἀποκαλεῖται «Θηβαῖς τοῦ Βορρά». Γιά πολλοὺς λόγους εἶναι ἰδιαίτερα εὐλογία νὰ γνωρίσουμε τοὺς ὁμοδόξους Ρώσους Καθηγητάς καί Πολιστάς τῆς Ἐρήμου. Θά ἐμπνευστοῦμε καί θά ἐνισχυθοῦμε στὸν ἰδικό μας ἀγῶνα. Οἱ ράθυμοι καί ἀμελεῖς θά ἀφηνιστοῦν. Οἱ ἀγωνιζόμενοι καί τρέχοντες θά γίνουν προθυμότεροι. Ὅλοι θά λάβουμε τὴν εὐλογία τῶν φίλων αὐτῶν τοῦ Θεοῦ πού μέχρι σήμερα τοὺς ἀγνοοῦσαμε. Καθὼς τώρα θά τοὺς γνωρίσουμε θά ζητᾶμε τίς πρεσβεῖες τους γιά νὰ τύχουμε τοῦ Θεοῦ ἐλέους.

Δοξαζομένων τῶν ἁγίων δοξάζεται περισσότερο ὁ Κύριος γιατί κατὰ τὸν Προφητάνακτα «Θαυμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς Ἁγίοις Αὐτοῦ». Δοξάζεται ἐπίσης ἡ Ἁγία μας Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, πού μέσα ἀπὸ τοὺς λαοὺς πού προσέλαβε, ἀνέδειξε πολλοὺς υἱοὺς Θεοῦ. Ὁ ὀρθόδοξος ἡσυχαστικὸς μοναχισμός, τὸ Ἑλληνορθόδοξο Βυζάντιο, τὸ Ἅγιον Ὄρος, καί ὁ εὐσεβὴς Ρωσικὸς λαός, ἔμπορουν νὰ καυχῶνται ἐν Κυρίῳ διότι συνήγγησαν μέ τὴν Θεία Χάρι καί συνετέλεσαν νὰ γραφῇ ἡ νέα αὐτὴ ἐποποιία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Οἱ μνημονεύμενοι ἅγιοι εἶναι τέκνα τῆς Ὁρθοδοξίας. Προϋποθέτουν τὸ ὀρθόδοξο δόγμα, τὴν ὀρθόδοξο εὐσέβεια, τὴν ὀρθόδοξο λατρεία καί τὸν ὀρθόδοξο μοναχισμό. Ὁ συγκρητισμὸς τοῦ οἰκουμενισμοῦ πού σήμερα θέλει νὰ ἰσοπεδώσει τὴν Ὁρθοδοξία μέ τὸν παπισμὸ καί τὸν προτεστантиσμὸ σκόπιμα ἀποκρύπτει τὴν ἀλήθεια, ὅτι ἀληθινὴ ἀγιότης καί ὀρθόδοξος πνευματικὴ ζωὴ δέν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθεῖ ἐκτός τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι σήμερα ἰδιαίτερα ἐπικαιρὸ καί χρήσιμο γιατί ἀποκαλύπτει τί ὕψλὸ πνευματικὸ πολιτισμὸ δημιουργοῦν οἱ ὀρθόδοξοι λαοί, ὅταν πολιτεῖονται ὀρθόδοξα.

Ἀντίθετα ἀπ' τή δυτικίζουσα ρωσική πνευματική ἡγεσία δέν ἦταν ἀκαδημαϊκός, προερχόταν ὁμως ἀπ' τή ζωντανή ὀρθόδοξη παράδοση. Ἀκόμη καί όταν ζοῦσε στή διασπορά, γύρω στή 1920, συνέχισε νά καθοδηγεῖται πνευματικά ἀπ' τό γέροντα Νεκτάριο τῆς Ὁπτινα καί νά διαμορφώνει τή ζωή καί τή σκέψη του ὄχι μέ τήν ἑτερόδοξη σοφία τῆς Δύσης ἀλλά μέ τή μακρόχρονη παράδοση τῆς Ἀγίας Ρωσίας.

Ἀφοῦ ἀπόκτησε θεολογική μόρφωση, προγραμματίισε νά γράψει μιὰ τριλογία γιά τήν παράδοση αὐτή: τό πρῶτο ἔργο γιά τήν πνευματική παράδοση τῆς ἀρχαίας Ρωσίας, πρὶν τόν Πέτρο τόν πρῶτο («Ἡ ἀπόκτηση τοῦ Ἀγίου Πνεύματος στήν Ἀρχαία Ρωσία», Παρίσι, 1952)· τό δεύτερο γιά τόν ὁσιο Παῖσιο Βελιτσκόφσκυ (πού δέν πρόφτασε νά τελειώσει)· καί τό τρίτο γιά τοὺς γέροντες τῆς Ὁπτινα («Τό Μοναστήρι τῆς Ὁπτινα καί ἡ ἐποχή του», πού δημοσιεύτηκε μετὰ τό θάνατό του, ἀπ' τό μοναστήρι τῆς Ἀγίας Τριάδος στό Τζόρντανβιλ τῆς Ν. Ὑόρκης).

Τό βιβλίό αὐτό, πού ἐμπνεύστηκε ὁ καθηγητής Κόντζεβιτς, εἶναι ἓνα εἶδος πηγῆς γιά τόν πρῶτο τόμο τῆς τριλογίας του στή ρωσική, γιά τήν ἀρχαία Ρωσία, καί χρησιμοποιεῖ κυρίως δύο ἀπ' τίς ἰδέες - κλειδιά σχετικὰ μέ τήν ὀρθόδοξη πνευματική παράδοση:

1. Ὅτι οἱ βίοι τῶν Ἀγίων εἶναι ἡ βασική πηγή τῆς γνώσης μας γιά τή ρωσική πνευματική παράδοση τῆς περιόδου αὐτῆς καί ἡ προσεχτική μελέτη τους θά δώσει μιὰ σιγή ἰδέα αὐτῆς τῆς παράδοσης σέ ὅποιον εἶναι καλὰ ἐνημερωμένος στή φαινόμενα καί τό λεξιλόγιό τῆς πραγματικῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητας.

2. Ὅτι εἶναι προφανές - σάν ἀποτέλεσμα μιᾶς τέτοιας μελέτης - ὅτι ἡ ρωσική πνευματική παράδοση δέν εἶναι καθόλου κάτι «μοναδικά ρωσικό» ἢ κάτι πρωτότυπο στήν ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀλλά εἶναι πανομοιότυπη στήν οὐσία μέ τήν παράδοση τῆς βυζαντινῆς πνευματικότητας, ὁ μοναχικός σχηματισμός τῆς ὁποίας ἔρχεται σέ μᾶς ἀπ' τοὺς πατέρες τῆς αἰγυπτιακῆς ἐρήμου.

Πραγματικά, ὁ ὀρθόδοξος ἀναγνώστης τῶν βίων αὐτῶν - πού καταγράφηκαν ἀπό πηγές στή ρωσική καί σλαβονική μέ τή μεγαλύτερη δυνατή πιστότητα - θά διαπιστώσει ὅτι ἀποπνέουν τό ἴδιο πνευματικό ἄρωμα μέ τοὺς βίους τῶν μεγάλων πατέρων τῆς αἰγυπτιακῆς ἐρήμου καί ἔχουν τὰ ἴδια σημεῖα τῆς γνήσιας ὀρθόδοξης μοναχικῆς ζωῆς: τή «νοερά ἐργασία» τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ, πνευματική καθοδήγηση ἀπ' τοὺς γέροντες,

«ἐξομολόγηση λογισμῶν» στό γέροντα, πνευματικές ἐργασίες συνδυασμένες μέ ἀγάπη γιά τόν πλησίον.

Ἡ εἰσαγωγή τοῦ καθηγητῆ Κόντζεβιτς ἀποτελεῖται ἀπό ἀποσπάσμα τοῦ βιβλίου του «Ἡ ἀπόκτηση τοῦ Ἀγίου Πνεύματος στήν Ἀρχαία Ρωσία». Αὐτά ἀναφέρονται στήν περίοδο τῆς «Θηβαΐδας τοῦ Βορρά» - μεγάλο πνευματικό ρεῦμα πού προέρχεται ἀπ' τόν ὁσιο Σέργιο τοῦ Ρανι νέζ τό 14ο αἰῶνα (καί πιο πίσω, ἀπ' τό βυζαντινό ἡσυχασμό) μέχρι τέλος τοῦ 17ου αἰῶνα, όταν ἡ Ρωσία, ἂν καί ἐπιφανειακά σέ παρακμῆ προετοίμαζε τίς δυνάμεις της γιά ἓνα τελευταῖο πνευματικό ρεῦμα πού ἔτασε μέχρι τήν ἐποχή μας - τό ρεῦμα τοῦ ὁσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ καί τῶν μεγάλων γερόντων τοῦ 18ου ὡς καί τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

Κατά τά μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα, ὁ εὐσεβὴς ὀρθόδοξος Ρώσος Ἀνδρέ Μουράβιεφ ἀνάλαβε νά κάνει ἓνα προσκύνημα στή ξεχασμένα σχεδόν μοναστήρια τοῦ βορρά καί τὰ ἐπανεφέρε στή ζοή γιά τοὺς ἀναγνώστες τοῦ βιβλίου του, δίνοντας σέ ὁλόκληρη τήν περιοχή τό ὄνομα μέ τό ὅτι τώρα τή γνωρίζουμε ὅλοι*. Τήν ἐποχή αὐτή τὰ περισσότερα μοναστήρια λειτουργοῦσαν ἀκόμη.

Σήμερα ὁμως τὰ μοναστήρια αὐτά κλείστηκαν καί κατεστράφηκαν καί τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτά ἐξαφανίστηκαν ἀπ' τό πρόσωπο τῆς γῆς. Γι' αὐτόν λόγο μιλάμε ἀκόμη γι' αὐτά καί δίνουμε τοὺς βίους τῶν ιδρυτῶν τῆς καί τήν ἱστορία τῆς μοναχικῆς τους παράδοσης, ὅπως προσπαθοῦμε κάνουμε στίς σελίδες αὐτές - καί μάλιστα ὄχι ἀπλῶς σάν ἓνα παράδειγμα νεκρῆς ἱστορίας ἀλλά μιᾶς ζωντανῆς παράδοσης;

Ἐνῶ οἱ βίοι τῶν ἁγίων αὐτῶν τυπώνονταν ξεχωριστά στόν «Ὁριζόξο Λόγο», ἓνας ἀπ' τοὺς ἡγετικούς μοντέρνους ὀρθόδοξους θεολόγους κατηγόρησε δημόσια «ἐκείνους πού ἐπικαλοῦνται ἀνύπαρκτες ἐρήμου θεωρώντας προφανῶς τέτοιους βίους σάν ἐκκλήση σ' ἓνα θρησκευτικό «ρωμαντισμό» καί ἰδεαλισμό, ὁλότελα ἔξω ἀπὸ τίς συνθήκες τῆς σύγχρονης ζωῆς.

Γιατί ἀλήθεια θά πρέπει νά ἐμπνεύσουμε τή σημερινή ὀρθόδοξη ν. λαία μέ τήν ἐπὶ κλήση τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, πού ἔχει μέσα της κάτι ἐλκυστικό καί κατά κάποιο τρόπο πιο προσιτό σέ ἓνα ζηλωτὴ τοῦ 20 αἰῶνα, ἀπ' τή γυμνή αἰγυπτιακή ἐρημο;

Πρῶτα ἀπ' ὅλα, ἡ μοναστική ζωὴ πού περιγράφεται ἐδῶ δέν ἔχει

* Ἀνδρέα Μουράβιεφ: «Ἡ Ρωσική Θηβαΐδα τοῦ Βορρά», Ἀγία Πετρούπολη, 18:

αφανιστεί ολοκληρωτικά απ' τή γῆ. Μπορεῖ ἀκόμη νά βρεῖ κανένας ὀρθόδοξα μοναστικά κοινόβια πού ἐφαρμόζουν τούς μοναχικούς κανονισμούς τῶν Ἀγίων Πατέρων. Μπορεῖ νά ζήσει μιὰ ὀρθόδοξη μοναχική ζωὴ ἀκόμη καί στὸν εἰκοστό αἰώνα, μέ τή συνεχή ἐστὼ αὐτομεμψία γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὑστερεῖ κατὰ πολὺ σ' αὐτοὺς τούς καιροὺς απ' τή ζωὴ τῶν ἀρχαίων πατέρων.

Δεύτερον, οἱ πραγματικά ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας τῆς Διασπορᾶς ἔχουν διατηρήσει τὴ ζωντανή μοναχικὴ παράδοση τῆς Ἀγίας Ρωσίας καί συνδέονται ἅμεσα μέ τὴν Ὅπτινα, τὸ Βαλαάμ, τὸ Ντι-βέγεβο τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ, τὸ Ποτσαέφ τοῦ ὁσίου Ἰώβ, τὴ Λέσνα καί, φυσικά, μέ τὰ μοναστικά κάστρα τῶν Ἀγίων Τόπων καί τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Ὁ σοφὸς ἀναζητητὴς μπορεῖ νά βρεῖ τὴν «ἐρημό» του ἀκόμη καί στὸν ἄγονο καί στεῖρο 20ὸ αἰώνα.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ ὅμως δὲν ἀπευθύνεται μόνο σ' αὐτούς.

Κάθε ὀρθόδοξος χριστιανὸς πρέπει νά γνωρίζει τούς βίους τῶν πατέρων τῆς ἐρήμου πού, μαζί μέ τούς βίους τῶν μαρτύρων, μᾶς δίνουν τὸ ὑπόδειγμα γιὰ τὴν προσωπικὴ μας ζωὴ στὸ χριστιανικὸ ἀγῶνα.

Ἀκόμη, κάθε ὀρθόδοξος χριστιανὸς θά πρέπει νά γνωρίζει γιὰ τὸ Βαλαάμ, τὸ Σολόφκυ, τὸ Σθίρ, τὸ Σίγια, τὴν Ὁμπνόρα καί τὴ Λευκὴ Λίμνη, γιὰ τὴ Σκήτη τῆς Σόρα καί τούς ἀγγελολίμνιτους ἀνθρώπους πού, πρὶν ἀποδημήσουν στὸν οὐρανὸ, ἔζησαν ἐκεῖ μιὰ ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ πρὸς τὴν ὁποία καλεῖται κάθε ὀρθόδοξος χριστιανός, σύμφωνα μέ τὴ δύναμὴ του καί τίς συνθήκες τῆς ζωῆς του.

Κάθε ὀρθόδοξος χριστιανὸς πρέπει νά ἐμπνευστεῖ απ' τὴ ζωὴ τῶν ἀγώνων τους, μακριὰ απ' τούς δρόμους καί τούς τρόπους τοῦ κόσμου. Δὲν ὑπάρχει «ρωμαντισμός» ἐδῶ. Οἱ πραγματικοὶ «ρωμαντικοί» τῆς ἐποχῆς μας εἶναι οἱ οἰκουμενιστὲς τῆς «Παρισινῆς Ὀρθοδοξίας» πού, ὑποτιμώντας τὴν γνήσια ὀρθόδοξη παράδοση, θέλουν νά «ἀγιάσουν τὸν κόσμον», νά ἀντικαταστήσουν τὴν αὐθεντικὴ ὀρθόδοξη κοσμοθεωρία μέ μιὰ σύγχρονη ἀπομίμησή της, βασισμένη στὴ μοντέρνα δυτικὴ σκέψη.

Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τῆς πραγματικῆς μοναχικῆς παράδοσης εἶναι τὸ πρότυπο τῆς χριστιανικῆς μας ζωῆς καί θά ἦταν καλύτερα νά πληροφορηθοῦμε γι' αὐτὴν προτοῦ ἔρθει ἡ φοβερὴ ἐσχατὴ μέρα πού θά κληθοῦμε νά λογοδοτήσουμε γιὰ τὴν ἀμελή ζωὴ μας.

Δέ θά κριθοῦμε γιὰ τὸ ὅτι ἀγνοοῦμε τὸ λεξιλόγιον τῆς σύγχρονης «ὀρθόδοξης θεολογίας», θά κριθοῦμε ὅμως σίγουρα πού δὲν ἀγωνιστήκαμε

στό δρόμο τῆς σωτηρίας. Ἄν δέ ζήσουμε σάν αὐτοὺς τούς ἁγίους, ἃς ἐντείνουμε τουλάχιστον τούς ἀνεπαίσθητους ἀγῶνες μας γιὰ τὸ Θεὸ καί ἃς προσφέρουμε τὰ θερμὰ δάκρυα τῆς μετανοίας μας καί τὸ συνεχὲς αὐτοῦ λεγχο γιὰ τὸ ὅτι ὑπολειπόμαστε τόσο πολὺ στὴν ἐπιδίωξη τῆς τελειότητος πού μᾶς φανέρωσε ὁ Θεὸς μέ τούς θαυματουργοὺς Ἀγίους Του.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ἡ ἀδελφότητά μας προσφέρει μέ μεγάλη χαρὰ στοὺς Ἕλληνες ἀναγνώστες τὴ «Θηθαῖδα τοῦ Βορρά», τὴ συλλογὴ βίων τῶν μοναστῶν πατέρων τῆς «χρυσῆς ἐποχῆς» τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ, τῶν 14ου ἕως 17ου αἰώνων. Μὲ τίς δύο ἐκδόσεις της στὴν Ἀγγλικὴ προσπάθησε νά ἐμπνεύσει στοὺς ὀρθόδοξους χριστιανούς τοῦ δυτικοῦ κόσμου τίς ἀρχές τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ καί τὴν ἀγάπη καί τὸ σεβασμὸ πρὸς τοὺς μεγάλους ὁσίου καί ὁσίους πού ἔζησαν στὴ γῆ μ' ἓναν ἀγγελικὸ τρόπο ζωῆς. Ἀκόμη καί σ' αὐτοὺς τούς ἐσχατοὺς καιροὺς πού δέ συναντᾶμε πιά τέτοιους βίους στὴ γῆ, ἡ ἐνθύμηση τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀγωνιστῶν τοῦ παρελθόντος εἶναι γιὰ μᾶς πηγὴ ἐμπνευσης καί μεγάλῃ πνευματικῇ βοήθεια. Ἀκόμη καί ἂν κανένας ἴσως σήμερα δέ ζεῖ ὅπως ἔζησαν ἐκεῖνοι,μποροῦμε νά ἐλπίζουμε ὅτι μέ τὴν ἀγάπη μας καί τὴν προσευχὴ μας πρὸς αὐτοὺς θά προσελκύσουμε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ γιὰ τίς ἁμαρτίες μας.

Οἱ ἅγιοι τῶν ὁποίων οἱ βίοι περιγράφονται ἐδῶ ἔλαβαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τόσο τὴν ὀρθόδοξη πίστη ὅσο καί τὴ μοναχικὴ παράδοση, τὰ ὁποῖα μεταφέρθηκαν στὴν ἀμερικανικὴ ἥπειρο ἀπὸ τὸν ἅγιο Γερμανὸ τῆς Ἀλάσκας. Εὐχόμαστε ἡ ἐκδοσις τοῦ βιβλίου αὐτοῦ τώρα νά ἀποτελέσει πηγὴ ἐμπνευσης στοὺς ἀπογόνους ἐκείνων πού διέδωσαν τὴν Ὀρθοδοξίαν καί τὸ μοναχισμό στὸ ρωσικὸ Βορρά· νά χρησιμεύσει γιὰ αὔξηση ἀγάπης ἀνάμεσα στοὺς ὀρθόδοξους Χριστιανούς καί γιὰ σωτηρίαν ψυχῶν!

Ἱερά Μονὴ ἁγίου Γερμανοῦ τῆς Ἀλάσκας
Πλατίνια Καλιφόρνιας, Η.Π.Α.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β' ΕΚΔΟΣΗΣ

Ἡ μέσα σέ τέσσερις μόλις μήνες ἐξάντληση τῆς πρώτης ἔκδοσης ἀπό 3.200 ἀντίτυπα καί ἡ ἐνθουσιώδης ὑποδοχή πού ἐπιφύλαξε τό θρησκευόμενο κοινό στή «ΘΗΒΑΪΔΑ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ», μαζί μέ τίς πραγματικά συγκινητικές ἐπιστολές καί κριτικές πού στάλθηκαν καί στέλνονται πρὸς τό γράφοντα, μᾶς ὥθησε στήν ἐπανεκδοση τοῦ βιβλίου μέ τήν ἐλπίδα ὅτι καί ἡ ἔκδοση αὐτή θά ἔχει τήν ἴδια θερμή ὑποδοχή μέ τήν προηγούμενη. Ἡ θερμή αὐτή ὑποδοχή πιστεύουμε ὅτι ἀποτελεῖ ἐλπιδοφόρο μήνυμα ἐπανάκαμψης καί στροφῆς πρὸς τήν παράδοση, τήν ἀληθινή ἀγιότητα, Ὁρθοδοξία καί Ὁρθοπραξία, ὅπου μόνο ὁ σημερινός ἄνθρωπος μπορεῖ νά βρεῖ τόν ἀγιασμό καί τή λύτρωση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΑΠΟΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΡΩΣΙΑ

Τοῦ Καθηγητῆ Ἰβάν Μιχαήλοβιτς Κόντζεβιτς

1. Ο 14ος ΑΙΩΝΑΣ

14ος αἰώνας στή Ρωσία δέν ἦταν, ὅπως εἶχε νομιστεῖ προηγουμένως, μιᾶ «μεταβατική» περίοδος ἀλλά, στίς πολιτικές καί μορφωτικές ἐκδηλώσεις του, ἦταν ἡ λαμπρή ἐποχή τῆς «Ρωσικῆς ἀναγέννησης». Αὐτή ἡ ὑψηλή μορφωτική κίνηση προκλήθηκε στή Ρωσία ἀπ' τό γειτονικό ρεῦμα τῆς βυζαντινῆς ἀναγέννησης τῶν Παλαιολόγων πού ἀγκάλιασε ὅλο τόν ὀρθόδοξο κόσμο. Ὁ ἡσυχασμός, πού αὐτή τήν ἐποχή εἶχε εἰσχωρήσει καί ἐμπνεύσει ὅλες τίς μορφωτικές ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς, δέν μποροῦσε παρά νά φτάσει καί στή Ρωσία μαζί μέ τό γενικό ρεῦμα τῆς μορφωτικῆς δραστηριότητος. Ἡ Ρωσία αὐτή τήν ἐποχή δέν ἀπομονώθηκε. Ἀντίθετα, αὐτός ἀκριβῶς ὁ 14ος αἰώνας καί τό πρῶτο ἡμισυ τοῦ ἐπόμενου αἰώνα, χαραχτήκαν στή Ρωσία ἀπό ζωντανές ἐπαφές μέ ἄλλους ὀρθόδοξους λαούς κι ἔτσι ὁ ἡσυχασμός, πού ἦταν ἡ ψυχὴ τῆς ὀρθόδοξης ἀνατολῆς, μεταφέρθηκε στή Ρωσία μέ πολλούς τρόπους.

Πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ἡ ρωσικὴ φιλολογία αὐτὴ τήν ἐποχή βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιρροή τῆς νοτιοσλαβονικῆς φιλολογίας. Δεύτερο, σέ ὅλη τὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς περιόδου οἱ μορφές τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας εἶχαν μιὰ ἄμεση ἐπιρροή στή Ρωσία. Τρίτο, ἡ σερβικὴ

τέχνη, έμπνευσμένη από τό πνεῦμα τοῦ ήσυχασμοῦ, έκανε αὐτή τήν εποχή αἰσθητή τήν έπιρροή της στή ρωσική τέχνη. Τέταρτο, μιά όλόκληρη σειρά από Ρώσους μητροπολίτες αὐτῆς τῆς περιόδου ασπάστηκαν τήν παλαμική άποψη γιά τόν ήσυχασμό. Καί πέμπτο, ὅλη αὐτή τήν περίοδο ὑπῆρχε μιά αδιάσπαστη ζωντανή έπαφή μέ τήν ᾽Ανατολή, πού έκφραζόταν μέ τά προσκυνήματα τῶν Ρώσων στήν ᾽Ανατολή καί τόν έρχομό ᾽Ελλήνων στή Ρωσία.

Οἱ ιδρυτές μιᾶς νέας εποχῆς πνευματικῆς αναγέννησης καί αποκατάστασης τῆς νηπιτικῆς εργασίας (τῆς πραγματικῆς ὀρθόδοξης πνευματικῆς ζωῆς), πού εἶχε έξασθενήσει ἢ εἶχε σχεδόν ξεχαστεῖ άπ' τίς έπιδρομές τῶν θαρδάρων, ἦταν δυό μεγάλοι ήσυχαστές: ὁ μητροπολίτης ᾽Αλέξιος καί ὁ ὁσιος Σέργιος, μέ τούς ὁποίους δέν μποροῦσε νά συγκριθεῖ κανένας άπ' τούς συγχρόνους τους. Ἡ μοναχική άνθιση στή βορειοανατολική Ρωσία εἶναι τό άποτέλεσμα τῆς συνεργασίας αὐτῶν τῶν δυό φωστήρων τῆς Ρωσικῆς ᾽Εκκλησίας: τοῦ μητροπολίτη ᾽Αλεξίου, πού ἦταν ἡ κεφαλή της, καί τοῦ μεγάλου «γέροντα τῆς ρωσικῆς γῆς», τοῦ ὁσίου Σεργίου.

᾽Ολόκληρος ὁ χαρακτήρας αὐτῆς τῆς εποχῆς θά μποροῦσε νά περιληφθεῖ στό σύμβολο τῆς πνευματικῆς αναγέννησης καί τοῦ ανώτερου πνευματικοῦ αγώνα πού φέρνει τό ὄνομα «ήσυχασμός» καί έβαλε τή σφραγίδα του σέ ὅλες τίς εκδηλώσεις τῆς ᾽Εκκλησίας καί τῆς μορφωτικῆς ζωῆς. Καί ὅλες οἱ εκδηλώσεις, εἴτε τῆς φιλολογίας εἴτε τῆς τέχνης, ἢ ὁ έρχομός εκκλησιαστικῶν μορφῶν στή Ρωσία ἢ οἱ άμεσες άμοιβαῖες επαφές άπ' τά συχνά ταξίδια, ὅλα αὐτά δοήθησαν στήν έξάπλωση αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ ρεύματος στή Ρωσία.

2. Η ΕΡΗΜΟΣ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

Στὴν άρχή τοῦ 14ου αἰώνα παρατηρήθηκε στή Ρωσία μιά εκδήλωση πού μπορεῖ νά εξηγηθεῖ άπ' τά ιστορικά συμβάντα τῶν μογολικῶν χρόνων, εκδήλωση άγνωστη στίς τοπικές παραδόσεις τῆς ᾽Ανατολῆς καί πού, ὅπως έγινε άποδεκτό, ὀνομάστηκε «μοναστικός άποικισμός».

Φεύγοντας μακριά από τόν κόσμο, μέσα στά άφιλόξενα βάθη τῶν δασῶν, ένας έρημίτης αγωνίζεται μόνος του γιά ένα μεγάλο διάστημα, έχοντας γιά μόνους έπισκέπτες τά άγρια θηρία. Πρίν καλά - καλά φτάσουν τά νέα γι' αὐτόν στόν κόσμο καί ἡ φήμη του διαδοθεῖ, αρχίζουν νά συγκεντρώνονται, ὁ ένας μετά τόν άλλο, γύρω στό μικρό κελλί τοῦ ήσυχαστή στό δάσος, οἱ μελλοντικοί συγκάτοικοι καί συνασκητές του. Μέ άξίνες καί τσάπες εργάζονται μέ τά ἴδια τους τά χέρια, προσθέτοντας κόπους πάνω στους κόπους, κόβοντας δέντρα, σπέρνοντας τούς άγρούς καί χτίζοντας κελλιά καί εκκλησία. Τό μοναστήρι δημιουργεῖται. Καί στό ψιθύρισμα τοῦ αἰώνιου δάσους, στά άγρια οὐρλιάσματα καί τούς βρηχυθμούς τῶν λύκων καί τῶν αρκούδων, ἦρθε τώρα νά προστεθεῖ καί μιά νέα φωνή: καί οἱ χωρικοί. σάν άπάντηση στό κάλεσμα τῆς νέας φωνῆς καί σάν ὑποδοχή στόν ἦχο τοῦ σήμαντρου τοῦ μοναστηριοῦ, αρχισαν νά εμφανίζονται στό μοναστήρι. ᾽Ερχιναν άκατάπαυστα δέντρα κάτω, έφτιαχναν δρόμους μέσα σέ λόχμες πού ἦταν πρίν άπρόσβατες καί έχτιζαν οἰκισμούς καί χωριά κοντά στό μοναστήρι... Τά χωριά αναπτύσσονται καί γίνονται κωμοπόλεις ἢ άκόμη καί πόλεις...

Αὐτή ἡ κίνηση έμπνεύστηκε άπ' τό μεγαλύτερο άσκητή τῆς ρωσικῆς γῆς, τόν πατέρα τοῦ νεώτερου μοναχισμοῦ, τόν ὁσιο Σέργιο τοῦ Ραντονέξ πού, κατά τήν εκφραση τοῦ διογράφου του, «ἦταν ἡγούμενος ενός πλήθους άδελφῶν καί πατέρας πολλῶν μοναστηριῶν» καί, σύμφωνα μέ τό χρονογράφο, «ιδρυτής καί διδάσκαλος ὅλων τῶν μοναστηριῶν πού βρίσκονται στή Ρωσία»*.

Ποιά ἦταν ἡ ζωή τοῦ ερημίτη ὅταν, «μόνος έν έρήμῳ», ζοῦσε στήν καρδιά τῆς παρθένας φύσης;

Οἱ αναχωρητές αναζητοῦσαν τοποθεσίες πού θά ένέπνεαν στήν ψυχή τους ένα αἰσθημα μεταρσίωσης, ένα αἰσθημα τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ τοποθεσία τοῦ δευτέρου ερημητηρίου τοῦ Σίγια (ὅπου αγωνίστηκε ὁ ὁσιος ᾽Αντώνιος τοῦ Σίγια) «ἦταν μέσα στά βουνά καί περιβαλλόταν άπ' αὐτά σάν από τοίχους: καί στήν κοιλάδα, ανάμεσα στα βουνά αὐτά, ἦταν μιά λίμνη πού τή λέγανε Παντοῦν.

* Σ.Ι. Σμυρνῶφ: «Πῶς οἱ άσκητές ὑπηρετήσαν τόν Κόσμο». Λαύρα ᾽Αγίας Τριάδος. 1903, σελ. 24.

Ἐνα μεγάλο δάσος φαινόταν σ' αὐτά τὰ βουνά καί στή ρίζα τους ἦταν τό κελλί τοῦ Ὁσίου. Γύρω του ἦταν δώδεκα σημύδες ἄσπρες σάν τό χιόνι. Ἦταν τόσο μελαγχολική ἡ τοποθεσία ὥστε ὁποῖος ἐρχόταν νά δεῖ αὐτή τήν ἐρημιά αἰσθανόταν μεγάλη συντριβή, γιατί καί μόνη ἡ θέα αὐτῆς τῆς τοποθεσίας δημιουργοῦσε στό θεατή εὐαισθησία καί τρυφερότητα».

Ἡ ἐρημιά αὐτή πού συγκινοῦσε καί μεταρσίωνε τήν ψυχή ἦταν συγχρόνως καί μιᾷ ἀπειλητική δύναμη, γεμάτη ἀπό κάθε πιθανό κίνδυνο. Ὁ ἴδιος ὁ ὁσιος Ἀντώνιος τοῦ Σίγια, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ βιογράφου του, «ἀναχώρησε στά βόρεια χώματα, πού βρίσκονται στήν περιοχὴ τοῦ Ντβίνα. Πέρασε μέσα ἀπὸ ἀδιάβστα δάση, χαράδρες καί δάλτους πού βρίσκονται κοντά στή Λευκή Θάλασσα καί ἀπὸ θρυώδη τέλματα καί ἀσταθεῖς βάλτους καί πολλές λίμνες ἀναζητώντας μιᾷ κατάλληλη τοποθεσία ὅπου ὁ Θεός θά τόν καθοδηγοῦσε γιά νά ζήσει». Σ' αὐτά τὰ τέλματα καί τούς δάλτους «ζοῦσε ἓνα μεγάλο πλῆθος ἀπὸ ἄγρια θηρία, ἄρκουδες καί λύκοι, ἐλάφια, λαγοί καί ἄλεπουδες, σάν κοπάδια». Μ' ὅλα αὐτά, ζοῦσε ἀναμεσά τους μέ ἁρμονία, ὅπως καί ἄλλοι ἀσκητές πού εἶχαν ἀποκτήσει τήν ἀπάθεια.

Ὅταν, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ βιογράφου του, ὁ ὁσιος Σέργιος ἐγκαταστάθηκε στό δάσος τοῦ Ραντονέζ, ἡ περιοχὴ ἦταν ἀδιάβαστη. Δέν ὑπῆρχε οὔτε μονοπάτι καί τό μέρος ἦταν ἀπάτητο ἀπὸ ἀνθρώπινο πόδι. Τότε ἐμφανίστηκαν μπροστά του πολλά θηρία καί ἐρπετά. Πλῆθος ἀπὸ διάφορα θηρία ἐρχονταν στό κελλί του ὅχι μόνο τῇ νύχτα, ἀλλ' ἀκόμη καί τῇ μέρα. Οἱ λύκοι ἄρχισαν νά σκάβουν καί νά οὐρλιάζουν γύρω ἀπὸ τό κελλί του καί μερικές φορές οἱ ἄρκουδες ἐμφανίζονταν, ἐρχονταν κοντά του καί τόν περικύκλωναν, χωρίς ὅμως νά τόν πειράζουν».

Ὁ ὁσιος Μακάριος τοῦ Κολυαζίν πάλι (+17 Μαρτίου 1483), «εἶχε τή συνήθεια νά περιδιαβάσει τήν ἐρημο καί ἂν ὑπῆρχαν ἄγρια θηρία πού κατοικοῦσαν ἐκεῖ, περπατοῦσαν μαζί του ὅπως τά ἡμερότερα πρόβατα καί, τό πιο σπουδαῖο, ὑποτάσσονταν καί πολλές φορές ἐπαιρναν τροφή ἀπ' αὐτόν».

Τό βόρειο κλίμα ἦταν κάπως σκληρό καί ἀσπλαχνο στήν ἀνυπεράσπιστη ἀνθρώπινη φύση. Στή ζωὴ τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου τοῦ Σίγια ἀναφέρεται ὅτι κατὰ τῇ διάρκειά τοῦ χειμῶνα, τό κελλί τοῦ ἀναχω-

ρητῇ ἀπ' τῖς μεγάλες καταιγίδες καλυπτόταν μέ χιόνι καί «αὐτός ζοῦσε σάν σέ σπηλιά κάτω ἀπ' τό χιόνι καί ἀπεύθυνε στό Θεό τῖς θερμότερες προσευχές του μέ καυτά δάκρυα».

Ἀπὸ πού ἀποκοτοῦσαν οἱ ἅγιοι αὐτῇ τῇ δύναμει μέ τήν ὁποία μπορούσαν νά κατανικήσουν τούς νόμους τῆς φύσης; Πῶς, γιά παράδειγμα, μπορούσε ὁ ὁσιος Παῦλος τῆς Ὁμπνόρα νά ζήσει στήν κουφάλα μιᾶς φλαμουριάς ἐπὶ τρία χρόνια; Ἀναφέρεται στό βίο του ὅτι: «Ἦταν ἓνα ἐκλεκτό δοχεῖο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Σ' αὐτά τὰ λόγια μπορούμε νά βροῦμε καί τήν ἀπάντηση γιά τήν ὑπερφυσική ζωὴ τοῦ Ὁσίου.

Γνωρίζουμε τήν ἀγριότητα τῶν ρωσικῶν δασῶν καί τό γεγονός ὅτι ζοῦσε στήν κουφάλα μιᾶς φλαμουριάς σημαίνει ὅτι ὁ ἀναχωρητῆς περνοῦσε χωρίς φωτιά. Τέτοια ζωὴ ὅμως ξεπερνᾷ τήν ἀνθρώπινη δύναμη, ἀφοῦ ὁποιοσδήποτε ἄλλος θά εἶχε πεθάνει μέ τήν πρώτη παγωνιά.

Αὐτό τό φαινόμενο ἐξηγεῖται ἀπ' τόν ἅγιο Σεραφεῖμ στή συζήτηση πού εἶχε μέ τό Μοτοβίλωφ γιά τήν ἀπόκτηση τῆς χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀφοῦ, μέ τήν προσευχή τοῦ Ἁγίου, ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ εἶχε λάμψει ἐπάνω τους μέ αἰσθητό τρόπο, ὁ Ἅγιος εἶπε στό Μοτοβίλωφ: «Καμιά γήινη εὐωδία δέν μπορεῖ νά συγκριθεῖ μέ τήν εὐωδία πού αἰσθανόμαστε τώρα, γιατί τώρα εἴμαστε περικυκλωμένοι ἀπ' τήν εὐωδία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Παρατήρησε, ἀγαπητέ μου, ὅτι μοῦ εἶπες πῶς γύρω μας ὑπάρχει θερμὴ ὅπως σέ λουτρό· ἀλλὰ πρόσεξε, πάνω σέ σένα, σέ μένα, ὅπως καί πάνω ἀπὸ μᾶς ὑπάρχει χιόνι. Ἐπομένως αὐτὴ ἡ θερμὴ δὲ βρίσκεται στὸν ἄερα ὅλλὰ μέσα μας. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἴδια θερμὴ μέ τήν ὁποία τό Ἅγιο Πνεῦμα μᾶς καλεῖ νά κραυγάζουμε πρὸς τόν Κύριό μας μέ τά λόγια τῆς προσευχῆς: «Θέρμανέ με, μέ τῇ θερμῇ τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος». Πυρπολημένοι ἀπ' αὐτὴ τῇ θερμῇ οἱ ἐρημίτες, ἄνδρες καί γυναῖκες, δέ φοβόνταν τόν παγετό τοῦ χειμῶνα γιατί ἦταν ντυμένοι, σάν μέ ζεστές γούνες, μέ ἓνα μανδύα τῆς χάρις ὑφασμένο ἀπ' τό Ἅγιο Πνεῦμα».

Αὐτά τὰ λόγια ἀναφέρονται στοὺς Ρώσους ἀσκητές. Στὴν ἐρημο τῆς Αἰγύπτου ὅμως ἡ εἰκόνα, ὅπως ἐπίσης καί ἡ φύση τῆς θείας βοήθειας, ἦταν διαφορετική.

Στή ζωή του ὁσίου Ὀνούφριου (†4ος αἰώνας, 12 Ἰουνίου), ὑπάρχει ἡ περιγραφή του ταξιδιοῦ του ὁσίου Παφνουτίου στήν «ἐνδότερη ἔρημο, ὅπου ἕνας ἀναχωρητής ζοῦσε μέσα σέ ἀμμόλοφους καί κάτω ἀπό καυτερό ἥλιο».

Αὕτη εἶναι μιὰ μορφή ἀπό μιὰ χορεία ὁλόκληρη ἀπό ὑπερφυσικές φυσιογνωμίες. Αὐτοί οἱ ἀναχωρητές, ὅπως ἐπίσης ἀργότερα καί οἱ Ρῶσοι ἀναχωρητές πού ἀκολούθησαν τό παράδειγμά τους, ἀπαρνήθηκαν γιά τή χάρη τοῦ Θεοῦ ὅτιδήποτε ἀνήκει στήν ἀνθρώπινη φύση, ἀκόμη καί τό ἔνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης, καί ἔρριψαν τόν ἑαυτό τους ἀνεπιφύλακτα στήν ἄβυσσο τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, διατηρώντας μόνο τήν πίστη πού μετακινεῖ ὄρη. Κι αὕτη ἡ πίστη, τόσο στή Ρωσία ὅσο καί στήν Αἴγυπτο, δικαιώθηκε. Ἀλλά στή μέν Ρωσία οἱ ἀναχωρητές σῳζόνταν ἀπ' τόν παγετό μέ τή θερμότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐνῶ στήν Αἴγυπτο, στή μέση τῆς γυμνῆς ἐρήμου, ἀνάβλυζαν ξαφνικά πηγές καί οἱ φοινικιές πετοῦσαν κλαδιά μέ φρούτα κάθε μήνα. Ὁ ὁσιος Ὀνούφριος εἶπε στόν ὁσιο Παφνούτιο γι' αὐτούς πού, ὅπως καί ὁ ἴδιος, ζοῦσαν στήν ἔρημο:

« Ὁ Θεός στέλνει ἁγίους ἀγγέλους πού τοὺς προσφέρουν τροφή, θγάζουν νερό ἀπ' τοὺς βράχους καί τοὺς ἐνισχύουν σέ τέτοιον βαθμό ὥστε σ' αὐτούς ἐκπληρώνονται τά λόγια τοῦ προφήτη Ἡσαΐα: *«Οἱ δέ ὑπομένοντες τόν Θεόν ἀλλάξουσιν ἰσχύν, πτεροφυήσουσιν ὡς ἀετοί, δραμοῦνται καί οὐ κοπιήσουσι, βαδιοῦνται καί οὐ πεινᾶσουσιν»* (Ἠσα. μ' 31).

Ὅταν ὁ ὁσιος Παφνούτιος ρώτησε τόν ὁσιο Ὀνούφριο πῶς μεταλαβαίνει, ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Ἄγγελος Κυρίου, φέροντας τά Πανάγια Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ, ἔρχεται καί μέ κοινωνεῖ. Καί ὁ ἄγγελος δέν ἔρχεται μόνο σέ μένα μέ τή Θεία Κοινωνία ἀλλά καί στοὺς ἄλλους ἀσκητές πού γιά τή χάρη τοῦ Θεοῦ ζοῦν στήν ἔρημο καί δέ βλέπουν πρόσωπο ἀνθρώπου καί, δίνοντάς τους τή Θεία Κοινωνία, γεμίζει τήν ψυχή τους μέ ἀνέκφραστη ἀγαλλίαση. Καί ἂν κάποιος ἐπιθυμήσει νά δεῖ ἄνθρωπο, ὁ ἄγγελος τόν παίρνει καί τόν ἀνεβάζει στόν οὐρανό γιά νά δεῖ τοὺς ἁγίους καί νά εὐφρανθεῖ. Καί ἡ ψυχή ἐνός τέτοιου ἐρημίτη λάμπει σάν τό φῶς καί εὐφραίνεται πνευματικά πού καταξιώθηκε νά δεῖ οὐράνια ἀγαθά. Καί τότε ὁ ἐρημίτης ξεχνᾷ ὅλους τοὺς ἀγῶνες πού ἔκανε στήν ἔρημο. Κι ὅταν ὁ ἐρημίτης ἐπιστρέφει στόν τόπο του ἀρχίζει μέ πολύ μεγαλύτερη

θερμότητα νά ὑπηρετεῖ τόν Κύριο, ἐλπίζοντας ν' ἀπολαύσει στόν οὐρανὸν αὐτά πού καταξιώθηκε νά δεῖ».

Ὅ,τι εἶχε γίνει στήν ἔρημο τῆς Αἰγύπτου τόν 4ο αἰώνα, ἐπαναλήφθηκε στά δάση τοῦ Σάρωφ, στή ρωσική ἔρημο, μέχρι τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰώνα. Ὁ ὁσιος Σεραφεῖμ διηγεῖται στόν Ἰωάννη Τικονώφ:

«Μιά φορά πού διάβαζα τά λόγια τοῦ Σωτῆρος ὅτι *«ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν»* (Ἰωάν. ιδ' 2), ἐγὼ ὁ ἐλεεινὸς σταμάτησα γιά νά ἐμβραθύνω στά λόγια αὐτά καί ἐπιθύμησα νά δῶ αὐτά τέ οὐράνια σκηνώματα... Καί πραγματικά ὁ Κύριος, μέ τό μεγάλο ἔλεός Του, δέ μοῦ στέρησε αὐτή τὴν παρηγοριά, σύμφωνα μέ τὴν πίστη μου καί μοῦ ἔδειξε αὐτές τίς αἰώνιες κατοικίες ὅπου ἐγώ, ἕνας φτωχὸς γήινος διαδάτης, ἀφοῦ ἀνυψώθηκα ἐκεῖ πάνω σέ μιὰ στιγμή, εἶδα τὴν ἀνέκφραστη οὐράνια ὁμορφιά κι ἐκεῖνους πού κατοικοῦν ἐκεῖ: τόν Τίμιο Πρόδρομο καί Βαπτιστὴ Ἰωάννη, τοὺς Ἀποστόλους, Ἱεράρχες, Μάρτυρες καί τοὺς μοναχοὺς πατέρες μας Ἀντώνιο τὸ Μέγα, Παῦλο τὸ Θηβαῖο, Σάββα τόν Ἁγιασμένο, ὁσιο Ὀνούφριο καί Μάρκο τῆς Θράκης καί ὅλους τοὺς Ἁγίους. Ἐλαμπαν μέ τέτοια ἀνεκδιήγητη δόξα, ὥστε θυμῆθηκα τά λόγια τοῦ Ἀποστόλου: *«ἃ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε, καί οὐδ' οὐκ ἤκουσε καί ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ὁ Θεὸς ἡτοίμασεν τοῖς ἀγαπῶσιν Αὐτόν»* (Α' Κορ. β' 9).

Τόν ὁσιο Σεραφεῖμ χωρίζουν ἀπ' τόν ὁσιο Ὀνούφριο δέκα πέντε αἰῶνες, ἀλλά τά μυστικιστικά φαινόμενα εἶναι τά ἴδια καί τά αὐτά. Ὁ ὁσιος Σεραφεῖμ εἶναι σχεδόν σύγχρονός μας. Μερικοὶ ἀπὸ μᾶς γνώρισαν αὐτοὺς πού τόν εἶχαν γνωρίσει προσωπικά. Δέν εἶναι κάποια μυστηριώδης ἀπομακρυσμένη ἀντίκα στά βάθη τῶν αἰώνων. Ἀλλά τώρα ἀκριβῶς πού τά πνευματικά φτερά μας ἔχουν γίνει ἀτροφικά κι ἔχουμε ξεχάσει τίς δυνατότητες πού κρύβει τό πνεῦμα μας, τώρα μᾶς στάλθηκε ὁ ὁσιος Σεραφεῖμ μέ ὅλη τὴ δύναμη καί τό πνευματικὸ σφρίγος τῶν ἀρχαίων πατέρων, γιά νά θυμηθοῦμε τὴν θεία υἱοθεσία μας καί ν' ἀγωνιστοῦμε γιά ν' ἀποκτήσουμε τὴν ἀπειρὴ τελειότητα τοῦ Οὐράνιου Πατέρα μας: *«Γίνεσθε τέλειοι, ὅτι ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειος ἐστίν»* (Ματθ. ε', 48).

Ὁ ὁσιος Σεραφεῖμ κατάλαβε μόνος του τὴν ἀποστολή του. Στὴν προαναφερμένη συζήτηση πού εἶχε μέ τό Μοτοβίλφφ λέει συμπερασματικά τά ἀκόλουθα: «Νομίζω ὅτι ὁ Κύριος θά σέ βοηθήσει νά τηρεῖς πάντα στὴ μνήμη σου αὐτὴ τὴν ἐνέργεια τῆς χάρης... γιατί δέ

δόθηκε μόνο σέ σένα νά τήν καταλάβεις, αλλά από σένα σ' ὅλο τόν κόσμο ὥστε, ἀφοῦ ἐσύ ἐνισχυθεῖς καί ἐδραιωθεῖς στό ἔργο τοῦ Θεοῦ, νά γίνεις χρήσιμος καί στούς ἄλλους».

3. ΑΓΑΠΗ, ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ ΤΗΣ ΕΡΗΜΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Σ' ὅλα ὅσα ἔχουν εἰπωθεῖ μέχρι τώρα θά μπορούσε νά προσθέσει κανείς ὅτι τό χαρακτηριστικό πού κυριαρχεῖ στούς βορειοανατολικούς ἀσκητές εἶναι ἡ ἀγάπη.

«Ἐχοντας ἀποκτήσει ἀγάπη γιά τό Θεό καί τόν πλησίον, ἐκπληρώσατε τό κυριώτερο μέρος τοῦ Νόμου καί τῶν Προφητῶν, γιατί αὐτός πού δέν ἀγαπᾷ τόν πλησίον του δέν μπορεῖ ν' ἀγαπήσει τό Θεό. Ἀλλά ἐσύ, Ὅσιε Πατέρα Παῦλε, τά ἐκπλήρωσες καί τά δυό» (Ἐκτὴ ὡδή τοῦ κανόνα τοῦ ὁσίου Παύλου τῆς Ὁμπνόρα).

Ὁ ὁσιος Σεραφεῖμ ἐπίσης διακρινόταν ἀπό μιά τέτοια ἐξαιρετική ἀγάπη. Ὅλους ὅσοι ἔρχονταν πρὸς αὐτόν τοὺς ἀποκαλοῦσε «χαρά μου». Αὕτὴ ἡ ὁμοιότητα δέν εἶναι τυχαία, οὔτε καί μπορεῖ νά θεωρηθεῖ μιά ἀπλή συγκυρία. Ἄν καί οἱ δυό ἀσκητές ἔζησαν σέ διαφορετικές ἐποχές καί τοὺς χωρίζουν τετρακόσια χρόνια, ἔγιναν συγγενεῖς ἀπὸ τό γεγονός ὅτι καί οἱ δυό ἀπόκτησαν ἐμπειρία βαδίζοντας τόν ἴδιο δρόμο, φοιτώντας στό ἴδιο σχολεῖο, τῶν Ἀγίων Πατέρων, καί στεφανώθηκαν μέ τό ἴδιο στεφάνι τῆς ἀρετῆς – τὴν τέλεια ἀγάπη.

Ἡ ἐξήγηση αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου (τῆς ἀπόκτησης τῆς τέλει ἀγάπης) μᾶς δίδεται ἀπ' τόν ἅγιο Ἰσαάκ τό Σύρο (7ος αἰώνας):

« Δέν ὑπάρχει τρόπος ν' ἀναπτυχθεῖ στήν ψυχὴ ἡ Θεία Ἀγάπη, γιά τὴν ἐπιδίωξη τῆς ὁποῖα τρέχεις μυστικά πρὸς τόν ἀναχωρητισμό, ἂν ἡ ψυχὴ δέν ἔχει ὑποτάξει τὰ πάθη. Ἀλλά, λέγεις, ὅτι ἡ ψυχὴ σου, ἂν καί δέν ἔχει ὑποτάξει τὰ πάθη, ἔχει ἀποκτήσει τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί ὅτι σ' αὐτά τὰ πράγματα δέν ὑπάρχει σειρά. Κάθε ἄνθρωπος λέει ὅτι ἐπιθυμεῖ ν' ἀγαπήσει τό Θεό· καί μάλιστα δέν τό λένε μόνο οἱ χριστιανοί ἀλλά ἀκόμη καί 'κεῖνοι πού δέ λατρεύουν τό Θεό σωστά. Κι αὐτός ὁ λόγος προφέρεται ἀπ' ὅλους σάν δικούς τους· ἀλλά κατὰ τὴν προφορά του μόνο ἡ γλῶσσα κινεῖται ἐνῶ ἡ ψυχὴ δέν αἰσθάνεται αὐτά πού λέγονται».

Πρῶτα - πρῶτα πρέπει κανεῖς νά θεραπεύσει τὴν ψυχὴ του. «Ὅπως ἓνας ἄρρωστος ἄνθρωπος, γράφει ὁ Ὅσιος, δέ λέει στὸν πατέρα του «κάνε με βασιλιά», ἀλλὰ φροντίζει πρῶτα γιά τὴν ἀρρώστια του καί μετὰ τὴν πλήρη θεραπεία του ἡ βασιλεία τοῦ πατέρα του γίνεται αὐτόματα καί δική του βασιλεία, ἔτσι καί ὁ ἁμαρτωλός, προσφέροντας μετάνοια καί λαμβάνοντας τὴν ὑγεία τῆς ψυχῆς του, εἰσέρχεται μέσα στὰ βασίλεια τῆς ἀγνῆς ὑπαρξῆς καί βασιλεύει στὴ δόξα τοῦ πατέρα του».

Τό δῶρο τῆς ἀγάπης τό κατέχουν ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ ἀσκητές καί οἱ ἡσυχαστές πού ἔχουν ξεριζώσει τὰ πάθη. Γι' αὐτοὺς τοὺς ἀσκητές ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος λέει ὅτι «ἂν κάποιος δέν ἔχει τὴν εὐκαιρία νά ἐπιδείξει τὴν ἀγάπη του πρὸς τόν πλησίον κατὰ τρόπο ἐνεργό, ἐπειδὴ ζεῖ ἡσυχαστικὴ καί ἐρημικὴ ζωὴ, τότε εἶναι ἀρκετό γιά τό Θεό νά περιορίζει τόν ἑαυτὸ του στὴν πνευματικὴ ἀγάπη (ἀγάπη πού ἐκδηλώνεται μέ προσευχή). Ἄν κάποιος, συνεχίζει ὁ Ἀγιος, δέν ἔχει καμιὰ ἐπικοινωνία μέ ἀνθρώπους καί εἶναι ὀλοκληρωτικά δοσμένος στὴ θεωρία τοῦ Θεοῦ, ἂν εἶναι νεκρός γιά ὅλα καί ἀπομονωμένος ἀπὸ ὅλους, τότε αὐτός δέν ἐντέλλεται νά ὑπηρετήσῃ καί νά εὐχαριστήσῃ ἀνθρώπους. Καί ἂν κάποιος ἀπὸ καιρὸ σέ καιρὸ διακόπτει τοὺς ἀγῶνες του καί μετὰ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ κανόνα του συναντᾶται μέ ἀνθρώπους καί παρηγοριέται ἀπ' τὴν ἐπικοινωνία του μαζί τους, ἀλλὰ ἀδιαφορεῖ γιά τοὺς ἀδελφούς του πού βρῖσκονται σέ στενοχώρια, αὐτός εἶναι ἀσπλαχνος καί σκληρός. Δέ συγκατατίθεται νά συμμετέχει σέ ἔργα ἀγάπης ἀπὸ μιά εὐσπλαχνικὴ ἀνεπάρκεια, ἀπὸ ἀτομικισμό καί λαθεμένες σκέψεις. Αὐτός πού περιφρονεῖ τόν ἄρρωστο δέ θά δεῖ τό φῶς. Καί θά εἶναι σκοτεινὸς οἱ μέρες ἐκείνου πού ἀποστρέφει τό πρόσωπό του ἀπ' τό δυστυχισμένο. Καί αὐτός πού περιφρονεῖ τὴ φωνὴ κάποιου πού ὑποφέρει, θά δεῖ τὰ παιδιά του νά ψάχνουν στό σκοτάδι νά βροῦν τὰ σπίτια τους ψηλαφώντας. Ἄς μὴν ἐμπαίζουμε τό μεγάλο ὄνομα τῆς ἡσυχίας μέ τὴν ἀγνοιά μας. Γιατί γιά κάθε εἶδος ζωῆς ὑπάρχει κατάλληλος χρόνος καί τόπος καί ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά».

Σ' αὐτὴ τὴν παράγραφο ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος ἀναφέρεται ὀνομαστικά στὶς δυὸ πλευρὲς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας: τὴν ἐνεργὴ ἀγάπη καί τό θεωρητικὸ ἀναχωρητισμό, πού ἀποφεύγει τὴν ἐπικοι-

νωνία μέ τούς ἀνθρώπους. (Ὁ ἀδβάς Ἀρσένιος ἔλεγε: «Δέν μπορῶ νά εἶμαι καί μέ τό Θεό καί μέ τούς ἀνθρώπους»).

Ὁ καθηγητής Ζαρίν ἔχει ἐρευνήσει μέ λεπτομέρεια αὐτούς τούς «δύο δρόμους», δείχνοντας τήν ἴση ἀξία τους κι ἀκόμη τή διπλή ἐνότητα τοῦ θρησκευτικοῦ ιδεώδους πού περιλαμβάνει τόσο τή θεωρητική ὥς καί τήν πρακτική πλευρά. Ὁ σκοπός αὐτοῦ τοῦ ιδεώδους εἶναι ν' ἀνυψώσει ὁ ἄνθρωπος καί νά κάνει πραγματικότητα τήν ἀγάπη γιά τό Θεό καί τόν πλησίον του, γιά τή χάρη τοῦ Θεοῦ, κατά τρόπο ἀδιαχώριστο καί χωρίς σύγχυση*. Ἀπ' τά λόγια τοῦ ἁγίου Ἰσαάκ πού ἔχουν ἤδη παρατεθεῖ, μπορεῖ νά δεῖ κανεῖς μέ ποῖο τρόπο πρέπει νά ἐπιτευχθεῖ ἔμπρακτα αὐτός ὁ σκοπός, στή ζωή τῶν ἀσκητῶν.

4. ΟΣΙΟΣ ΣΕΡΓΙΟΣ, Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΜΟΝΑΧΙΚΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ

Ὁ ὁσιος Σέργιος ἦταν ὁ πρῶτος ἐμπνευστής καί καλλιεργητής τῆς θεωρητικῆς ζωῆς στή Ρωσία. Τό μοναστήρι του τῆς Ἀγίας Τριάδος δημιούργησε πενήντα μοναστήρια κι ἐκεῖνα, μέ τή σειρά τους, δημιούργησαν ἄλλα σαράντα. Ὁ ιερομόναχος Νίκων στό διβλίο του «Βίος τοῦ ὁσίου Σεργίου», ἀναφέρει ἑκατό ὀνόματα μοναχῶν - ἁγίων πού προέρχονται ἀπό τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Σεργίου. Αὐτό τό μοναστήρι ἦταν μιά πνευματική σχολή πού προκάλεσε ἀνθιση τῆς θεωρητικῆς ἐργασίας σ' ὁλόκληρο τό βορειοανατολικό τμήμα τῆς Ρωσίας.

Ὁ ὁσιος Σέργιος ἦταν «Γέροντας» ὄχι μόνο γιά τούς μοναχοὺς πού ὑποτάσσονταν σ' αὐτόν ἀλλ' ἀκόμη καί γιά τούς κοσμικοὺς. Ἀλλά συνέβαινε καί κάτι ἀκόμη πιό ἐκπληκτικό: ἔρχονταν πρὸς τόν Ἅγιο γιά ἓνα λόγο καί μιά συμβουλή θεωρητικοὶ ἀσκητές πού ἤδη, ἀπό τήν ἐμπειρία πολλῶν ἐτῶν, εἶχαν ἀποκτήσει σοφία, ὅπως ὁ ὁσιος Σέργιος τοῦ Νούρμα (+7 Ὀκτωβρίου 1412), πού ἦρθε ἀπ' τόν Ἀθῶνα, ὁ ὁσιος Εὐθύμιος τοῦ Σούζνταλ (+1 Ἀπριλίου 1404), ὁ

ὁσιος Δημήτριος τοῦ Πριλούκι (+11 Φεβρουαρίου 1392), ὁ ὁσιος Στέφανος τῆς Μάκρα (+12 Ἰουλίου 1406) καί ἄλλοι πού, ὅλοι μαζί, ὀνομάζονται «συνομιλητές» τοῦ ὁσίου Σεργίου. Αὐτοὶ οἱ «συνομιλητές» μᾶς δείχνουν τό μεγαλεῖο τῆς πνευματικῆς διάκρισης μέ τήν ὁποία ὁ Ἅγιος ἐπιβαλλόταν στά μάτια τῶν συγχρόνων του, μέ τό νά γίνει διδάσκαλος σέ διδασκάλους καί καθοδηγητής σέ καθοδηγητές.

«Εἶναι δυνατό, σέ τόσο μακρινά μέρη καί σέ τόσο μικρό διάστημα ἀπ' τή μεταστροφή τους στή χριστιανική πίστη, νά λάμψει ἓνα τέτοιο φῶς πρὸς τό ὁποῖο ἀκόμη καί οἱ παλαιοὶ πατέρες μας θά ἔμεναν ἐκπληκτοί;» κραύγασε ἓνας Ἑλληνας ἐπίσκοπος πού ἀμφέβαλλε μέ ὅσα ἄκουγε· γι' αὐτή του τήν ἀμφιβολία ὁμως τιμορήθηκε μέ ἄορασία καί ἀμέσως μετά θεραπεύτηκε ἀπ' τόν ἴδιο τόν Ἅγιο. Καί πραγματικά, ἡ πνευματική μορφή τοῦ ὁσίου Σεργίου εἶχε ἀποκτήσει μιά ἀνέκφραστη ὁμορφιά πού θά μπορούσε νά ξαφνιασει ἀκόμη καί τούς παλαιούς πατέρες.

Τά θαυματουργικά ὁράματα στή ζωή τοῦ ὁσίου Σεργίου εἶναι χαρακτηριστικά στήν παράδοση τῶν ἀσκητῶν τῆς Ἀνατολῆς, πού βάδισαν πρῶτοι τό δρόμο τῆς πράξης καί σάν ἀποτέλεσμα καί ἐπιβράβευση αὐτῆς, ἀπόκτησαν τή θεωρία. Κι ὅπως λέει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς: «Ξεκινώντας ἀπ' τήν πράξη, στήν ὁποία (ὁ ἀσκητής) ταξιδεύει πρῶτα σ' ἓνα δρόμο γνωστό σ' αὐτόν..., προχωρεῖ πρὸς τή θεωρία μέ τήν ἀνέκφραστη δύναμη τοῦ Πνεύματος καί, ἀπό μιά ἀνεκδιήγητη πνευματική δεκτικότητα, ἀκούει ἄρρητα ῥήματα, καί βλέπει τ' ἀόρατα, ἃν καί βρίσκεται καί ζεῖ ἀκόμη ἐδῶ στή γῆ»*. Θά πρέπει νά συμπεράνει κανεῖς ὅτι οἱ ἱεροὶ συνομιλητές τοῦ ὁσίου Σεργίου ἔρχονταν πρὸς αὐτόν καί ζητοῦσαν συμβουλές γιά παρόμοια μυστήρια καί γιά τά βᾶθη τῆς νηπτικῆς ἀσκητικῆς ζωῆς.

Τά πνευματικά ἐπιτεύγματα ὁμως δέν εἶναι κλῆρος τῶν πολλῶν· εἶναι προσιτά μόνο στοὺς λίγους καί ἐκλεκτοὺς. Καί τέτοιος ἦταν ὁ νεαρός μοναχός Κύριλλος, ὁ μετέπειτα ἰδρυτής τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Λευκῆς Λίμνης. Καί γι' αὐτό ὁ ὁσιος Σέργιος, ὅταν ἔρχόταν στό μοναστήρι τοῦ Σιμωνῶφ, ἔσπευδε πρὸς αὐτόν στό φοῦρνο, ὅπου ἦταν τό διακόνημά του, καί τόν συμβουλευόταν ἐπὶ ὥρες χωρίς νά

* Καθ. Σ. Ζαρίν: «Ἀσκητισμός», 1907 Τόμος Ι, διβλίο Ι, σελ. 107.

* Ἀρχ. Κυπριανοῦ: «Οἱ Πνευματικοὶ Πρόδρομοι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ» ἀπ' τό «Theological Thought», Παρίσι, 1942, σελ. 30.

δίνει προσοχή στους άλλους. Καί η μαρτυρία του όσιου Σεργίου πέρασε, από τόν όσιο Κύριλλο, στην άσκητική παράδοση όλόκληρης της βορειοανατολικής Ρωσίας, της «Θηβαΐδας του Βορρά».

Ανάμεσα στους διάφορους μαθητές του όσιου Σεργίου διακρίθηκαν δύο για τή θεωρητική άσκητική τους ζωή: οί όσιοι Σίλδεστρος καί Παῦλος τῆς Όμπνόρα. Στο μοναστήρι του όσιου Παύλου έχει διατηρηθεῖ μία γραπτή μαρτυρία πού τό επιβεβαιώνει. Αὐτή ἡ μαρτυρία, πού ἀναφέρεται στην καθοδήγηση τῶν νέων μοναχῶν, περιέχει ἐκφράσεις ὅπως: «νοερά προσευχή», «συγκέντρωση τοῦ νοῦ» καί «ἡσυχία», οί ὁποῖες εἶναι δείγματα τῆς σχολῆς τοῦ ἀνατολικοῦ άσκητισμοῦ.

5. Η ΘΗΒΑΪΔΑ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

Η Θηβαΐδα τοῦ ρωσικοῦ βορρά δέν εἶναι ἀπό καμιά ἀποψη ὑποδεέστερη ἀπ' τό αἰγυπτιακό ἀρχέτυπό της. Οἱ κάτοικοι τῶν παρθένων δασῶν, πέραν τοῦ Βόλγα, μέ τήν πνευματική τους δύναμη, τήν ἰσχὺ τῆς άσκητικῆς ζωῆς τους καί τό ὕψος τῶν ἐπιτευγμάτων τους, ἦταν ἴσοι πρὸς τοὺς πατέρες τῶν πρώτων αἰῶνων τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ἡ ἀποπνικτική ἀφρικανική φύση μέ τό καθαρό γαλάζιο οὐρανό της, τά ζωηρά χρώματα, τόν καυτό ἥλιο της καί τίς ἀσύγκριτες φεγγαρόλουστες νύχτες της διαφέρει πολύ ἀπ' τοὺς ἀπαλούς τόνους τῆς ρωσικῆς φύσης τοῦ βορρά μέ τίς γαλάζιες ἐπιφάνειες τῶν λιμνῶν της, τοὺς ἀπαλούς ἰσκιούς τῶν πυκνῶν δασῶν της, τά σμαραγδοπράσινα χρώματα τῆς πρώτης ἀνοιξῆς καί τήν πλούσια πληρότητα τῶν χρυσῶν καί πυρόξανθων τόνων τοῦ Σεπτέμβρη. Κατά τόν ἴδιο τρόπο ἡ ἀγιότητα τῶν πατέρων τῆς αἰγυπτιακῆς ἐρήμου, δυνατή σάν λάδα πού ξεπετιέται ἀπό ἡφαίστειο πού ἐκρήγνυται καί μέ τή λαμπρότητα τῆς φύσης τοῦ νότου, διακρίνεται ἀπ' τήν ἀγιότητα τῆς Ρωσίας πού εἶναι ἡρεμη, ἐπιβλητική καί καθαρή σάν κρύσταλλο, ὅπως οἱ λαμπρές καί ἡσυχες βραδυές τῆς ρωσικῆς ἀνοιξῆς.

Ἀλλά τόσο στή Ρωσία ὅσο καί στήν Αἴγυπτο ὑπάρχει ἡ αὐτή «νοερά ἐργασία», ἡ ἴδια ἡσυχία.

Στή ζωὴ τοῦ όσιου Παύλου τῆς Όμπνόρα ἀναφέρεται: «Ό

όσιος Παῦλος, πού ἦταν ταπεινός στό πνεῦμα καί μισοῦσε τή δόξα καί τήν τιμὴ τῶν ἀνθρώπων, ἀγαποῦσε τή σιωπὴ καί ἦταν ἀληθινός φίλος τοῦ Θεοῦ, γιά πολύ καιρό παρακαλοῦσε τόν όσιο Σέργιο νά τοῦ δώσει εὐλογία νά ζήσει «ἐν ἐρημίᾳ».

Γιά τόν όσιο Παῦλο ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι ζοῦσε «διαρκῶς ψάλλοντας καί προσευχόμενος καί καθαρίζοντας τό νοῦ του ἀπό κοσμικὲς φαντασίες». Φρόντιζε γιά τήν καθαρότητα τῶν σκέψεων του «γιά νά μή προσκολληθεῖ ὁ νοῦς του σέ τίποτα ἀπ' τά ἐπίγεια». Ἀργότερα διαβάζουμε ὅτι «προσευχόταν συνέχεια καί μέ ὀέρμη στό Θεό, ἐργαζόμενος μέ ἐπιμέλεια, γιά νά καθαρίσει τό νοῦ του ἀπό κοσμικὲς φαντασίες». Προτοῦ «κοιμηθεῖ» ὁ όσιος Παῦλος «ἄρχιζε νά ζεῖ μόνιμα μέ ἡσυχία, ν' ἀποφεύγει κάθε ἀνθρώπινη συναναστροφή καί νά ἔχει τό νοῦ του συνέχεια στήν προσευχή καί προσοχή πρὸς τό Θεό. Καθάριζε τό νοῦ του ἀπό κοσμικὲς φαντασίες, συγκέντρωνε τό φῶς τῆς θείας κατανόησης στήν καρδιά του καί μέ τήν ἀγνότητά του «θεωροῦσε» τή δόξα τοῦ Κυρίου, πού τόν ὀξίωσε νά γίνει ἕνα ἐκλεκτό σκεῦος τοῦ Ἀγίου Πνεύματος».

Ό συγγραφέας τῆς «Θηβαΐδας τοῦ Βορρά», Μουράδιεφ, κατά τή διάρκεια τοῦ προσκυνήματός του στήν περιοχὴ Βόλογδα, ὅταν διαπερνοῦσε τόν ποταμό Νούρμα, εἶδε πάνω στή γέφυρα ἕνα μοναχικό παρεκκλήσι καί μπῆκε γιά νά προσκυνήσει τόν όσιο Παῦλο.

«Ἡ ταπεινή του μορφή, γράφει ὁ Μουράδιεφ, μέ χαιρέτησε ἐκεῖ, στή σειρὰ μέ ἄλλους ἐρημίτες, στό πλευρό τοῦ Σταυρωμένου Κυρίου, γιά χάρη τοῦ Ὁποίου ἀγωνίστηκαν τόσο πολύ. Στά χέρια τοῦ όσιου Παύλου ὑπῆρχε ἕνα εἰλητάριο μέ τήν ἐπιγραφή: «Ὡ, ἂν ξέρατε ὅλη τή δύναμη τῆς ἀγάπης!» Μιά τόσο μικρὴ ὑπενθύμιση μέσα στήν ἐρημιὰ ἦταν ἐξαιρετικά συγκινητική γιά τήν καρδιά καί περισσότερο εὐγλωττη ἀπό πολλά ρητορικά σχήματα».

Ἐκεῖ ἀκριδῶς βρισκόταν ἐπίσης μιὰ στάμνα μέ νερό καί μιὰ κουτάλα γιά νά σδύνουν τή δίψα τους τίς ζεστές μέρες οἱ ταξιδιωτές. «Καί θυμήθηκα τό λόγο τοῦ Εὐαγγελίου: «Καί ὅς ἐάν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τόν μισθόν αὐτοῦ» (Ματθ. ι', 42)*.

* Μουράδιεφ: «Ἡ Θηβαΐδα τοῦ Βορρά», Πετρούπολη, 1855, σελ. 23, 24.

6. ΑΠ' ΤΟ 15ο ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ

Ο 14ος αιώνας ήταν η εποχή της αναγέννησης του αναχωρητισμού και γενικά του μοναχισμού, ήταν ο αιώνας του δσίου Σεργίου. Ο 15ος αιώνας ήταν ακόμη πλούσιος σέ άνθιση απ' τήν πνευματική σπορά πού έγινε τούς προηγούμενους αιώνες. Απ' τά μοναστήρια πού είχαν ήδη ιδρυθεῖ δημιουργήθηκαν νέα μοναστήρια, πού έδωσαν νέους αγίους. Αυτή ήταν η συνέχιση της εποχής του 14ου αιώνα, ή καρποφορία του, ή «χρυσή εποχή» του ρωσικού ασκητισμού, αλλά ταυτόχρονα ήταν και ο προάγγελος της κρίσης και της παρακμής.

Ο Ρώσος ιστορικός Σολόβιεφ έχει γράψει ακριβώς: «Η άρνηση αποδοχής εκ μέρους της Ρωσίας της Φλωρεντιανής Ένωσης, είναι μία απ' αυτές τις μεγάλες αποφάσεις πού καθορίζουν τή μοίρα των λαών για πολλούς αιώνες». Η ιστορική στιγμή πού απορρίφθηκε η ένωση ήταν απ' αυτές πού σύρουν κοντά τους μία όλoκληρη εποχή. «Μετά απ' αυτό, ο έσωτερικός χωρισμός του ρωσικού κόσμου απ' τή δύση, κάτω απ' τήν επίδραση του όνειρου πού είχε ξεσπάσει του νά γίνει η Μόσχα «Τρίτη Ρώμη», δυνάμωσε και στερέωσε τόν ιδιαίτερα ανατολικοευρωπαϊκό χαρακτήρα της ρωσικής κουλτούρας πού δέν εξαλείφτηκε ούτε έξωτερικά ούτε, πολύ περισσότερο, έσωτερικά, ακόμη και από τή μεγάλη έξευρωπαϊστική μεταρρύθμιση του Μεγάλου Πέτρου»*. Τέτοιας άνυπολόγιστα μεγάλης σημασίας ήταν τό ιστορικό βήμα της μή αποδοχής της ένωσης.

Ας μιλήσουμε τώρα περιληπτικά για τις έσωτερικές αλλαγές και τις συγκρούσεις πού είχε η άσκητική ζωή τόσο σ' αυτή τήν παροδική εποχή, όσο και σ' εκείνη πού ακολούθησε.

Ο μοναχισμός έλκεται από δυό ρεύματα. Τό κύριο ρεύμα προέρχεται απ' τόν όσιο Κύριλλο της Λευκής Λίμνης, τό «συνομιλητή» του δσίου Σεργίου και μεγαλύτερο, στή ζωή, άγιο στίς αρχές του 15ου αιώνα. Είναι επικεφαλής της σχολής εκείνης της πνευματικής εργασίας πού, μαζί μέ τό άνάλαφρο και τήν ύπεροχή της πνευματικής ανάτασης και της θείας ενόρασης, ασχολείται επίσης μέ τήν έξυπνέτηση του κόσμου, τρέφοντας τούς πεινασμένους στά

δύσκολα χρόνια και ανατρέφοντας πνευματικά τούς ανθρώπους πού έρχονταν στό μοναστήρι. Σ' αυτή τή σχολή άνήκει ο έπαινος γιά τή συνέχιση του άποικισμού του Ανατολικού Βορρά, πού είχε αρχίσει τόν αιώνα του δσίου Σεργίου. Η παράδοση του δσίου Κυρίλλου δόθηκε στή «Θηβαΐδα του Βορρά» απ' τόν όσιο Διονύσιο της Γκλούσιτσα (†1η Ιουνίου 1437), ο όποιος, επίσης, έζησε στό μοναστήρι της Λευκής Λίμνης και ήταν εκείνος πού ζωγράφισε μόνος του τό πορτραίτο του μεγάλου Αγίου. Στους βίους των άσκητών του Βόλογδα και του Κόμελ μπορεί νά διακρίνει κανείς μία άντανάκλαση της μαρτυρίας του δσίου Κυρίλλου. Απλωμένη στά βορειοανατολικά, «ή Θηβαΐδα του Βορρά», άνθίζει ακόμη και τό 16ο αιώνα. Τό 17ο αιώνα όμως μόνο στό μακρινό βορρά, στά σύνορα του ρωσικού Κράτους, συναντάμε δυό ακόμη καθαρά σκιαγραφημένους τύπους άσκητών: τόν όσιο Διόδωρο του Γιουριγκόρσκυ και τόν όσιο Έλεάζαρο του Άνζερεσκ. Μετά απ' αυτούς η πνευματική εργασία εξαφανίζεται σχεδόν όλoκληρωτικά.

Τό δεύτερο ρεύμα συγκεντρώνεται κοντά στή Μόσχα όπου, γύρω της, σχηματίστηκε μία άλυσίδα από μοναστήρια. Αν και τά μοναστήρια αυτά έχουν τήν προέλευσή τους απ' τή Λάυρα της Αγίας Τριάδος, πνευματικά είναι ύποδεέστερα απ' τή «Θηβαΐδα του Βορρά». Είναι κοινοβιακά μοναστήρια πού δέν αγωνίζονται για θεωρητική ζωή και ήσυχία. Κατά τό 15ο αιώνα τά μοναστήρια αυτά δίνουν δυό αγίους πού έχουν αποφασιστική επιρροή στίς επόμενες γενιές: τόν όσιο Παφνούτιο του Μπορώφ (†1η Μαΐου 1447) και τόν όσιο Ίωσήφ του Βολοκολάμσκυ (†9 Σεπτεμβρίου 1515). Αυτοί οι Άγιοι, αν και δέν ένστερνίστηκαν απόλυτα τις ιδέες του δσίου Σεργίου του Ραντονέζ και του δσίου Κυρίλλου της Λευκής Λίμνης, ήταν γνήσιοι άσκητές και μεγάλοι ευεργέτες των ανθρώπων.

Οι διάδοχοί τους όμως δέν είχαν τις δικές τους θεόδοτες αρετές. Γι' αυτούς κύριος σκοπός ήταν η διατήρηση των κανόνων και του τυπικού. Αδιαλλαξία, στεγνός άσκητισμός, άυστηρότητα, και η ιδέα μιās αμείλικτης και σκληρής δικαιοσύνης, πού άμαυρώνει τήν ιδέα του έλέους, ήταν τά κύρια χαρακτηριστικά τους. Οι κανόνες και τό τυπικό κυριαρχούν στό κάθε τι και δίνουν βασική σημασία στήν τήρηση των έξωτερικών τύπων, άγνοώντας ότι «τό πνεύμα ζωοποιεί». Σ' ένα τέτοιο έδαφος ρίζωσε τό σχίσμα των Παλαιοπί-

* Α. Καρτάσεφ: «Ο Άγιος Παρίγκηπας Βλαδίμηρος», Παρίσι, 1938, σελ. 18.

στων, ή μεγάλη αὐτή πνευματική καταστροφή πού ἀργότερα ἐτοίμασε τό δρόμο γιά τήν ἐκκοσμίκευση τῶν ἐθίμων ὅλης τῆς δημοσίας ζωῆς τῆς Ρωσίας, πού προκλήθηκε ἀπ' τῖς μεταρρυθμίσεις τοῦ Πέτρου.

Πρός τό τέλος τοῦ 15ου αἰώνα ἔλαβε χώρα ή, τόσο τυπική πιά αὐτή τήν ἐποχή, σύγκρουση μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν ρευμάτων στά πρόσωπα τοῦ ὁσίου Νεῖλου τῆς Σόρα καί τοῦ ὁσίου Ἰωσήφ τοῦ Βολοκολάμσκυ.

Ὁ ὁσιος Νεῖλος εἶναι ὁ τελευταῖος ἀπ' τοὺς Ρώσους ἀσκητές αὐτῆς τῆς περιόδου πού ἔκανε ἓνα προσκύνημα στήν Ἀνατολή μέ τό σκοπό ν' ἀποκαταστήσει τή διδασκαλία τῆς πνευματικῆς ἐργασίας. Ἐπισκέφτηκε τόν Ἀθῶνα ὅπου γνώρισε τή διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Σιναΐτου. Ὁ ὁσιος Νεῖλος ἦταν ἓνας μοναχός μέ θεωρητική ζωή κι ἓνας γνήσιος ἡσυχαστής πού συστηματοποίησε τή διδασκαλία τῆς νηπτικῆς ἐργασίας. Κύριο χαρακτηριστικό του εἶναι ή ἀπόλυτη ἀναχώρηση καί ή ρήξη τῶν δεσμῶν μέ τόν κόσμο.

Ἡ προστριβή γιά τά μοναστηριακά κτήματα χώρισαν τό μοναχισμό σέ δύο παρατάξεις. Ἐπικεφαλῆς τῶν ἀκτημόνων ἦταν ὁ ὁσιος Νεῖλος κι ἐκείνων πού εὐνοοῦσαν καί ὑποστήριζαν τήν κατοχή μοναστηριακῶν κτημάτων ἦταν ὁ ὁσιος Ἰωσήφ. Τελικά νίκησαν οἱ δεῦτεροι. Ἐτσι ή θαυμάσια σύζευξη τῆς θεωρητικῆς ζωῆς μέ τά ἔργα τῆς εὐποιίας, πού εἶχε ἐπιτύχει ή πνευματική σχολή τοῦ ὁσίου Κυρίλλου, ἔχασε τώρα τήν ἁρμονία της. Ὁ ὁσιος Νεῖλος διῶλεξε τήν ἀγαθή μερίδα τῆς νηπτικῆς ἐργασίας καί τῆς ἀκτημοσύνης πού τῆς ταίριαζε, ἀλλά ἔχασε τοὺς δεσμούς μέ τή ζωή τῆς πολιτείας. Κι αὐτό εἶναι τό ἀδύνατο σημεῖο του. Ἀντίθετα, ὁ ὁσιος Ἰωσήφ ἔγινε ὀργανικά ἓνα μέ τήν πολιτεία καί ὁ τύπος τοῦ μοναχισμοῦ πού καθιέρωσε, συνέχισε τήν παράδοση τῶν ἔργων τῆς εὐποιίας, πού εἶχε ὁμως δυσμενῆ ἀντίκτυπο στήν πνευματική ἐργασία.

Μετά τόν ὁσιο Ἰωσήφ, ἡγούμενος τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Βολοκολάμσκυ ἔγινε ὁ Δανιήλ, ὁ μετέπειτα μητροπολίτης τῆς Μόσχας. Ὅπως εἶναι γνωστό ἀπ' τήν Ἱστορία, ἦταν ἔξωμότης (στήν περίπτωση τοῦ πρίγκηπα Σεμιάτικ), συνένοχος τοῦ μεγάλου πρίγκηπα (στό γάμο του μέ τήν Ε. Γκλίνσκαγια) καί διώκτης τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ. Τέτοιος ὑποκριτικός τύπος δέ θά μπορούσε νά βγεῖ ἀπ' τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Ἰωσήφ παρά μόνο ἀπ' τό γεγονός

ὅτι ἐκεῖ δέν ὑπῆρχε καλλιέργεια ἐγκράτειας καί ἐξομολόγηση λογισμῶν, ἀλλά ὅλη ή προσοχή ἦταν συγκεντρωμένη στήν τήρηση ἐσωτερικῶν τύπων κι ὄχι στήν ἐσωτερική κατάσταση τῶν ψυχῶν τῶν μοναχῶν. Ὁ ὁσιος Ἰωσήφ, ἐπομένως, ἀπατήθηκε στό σκοπό τοῦ κάτι πού σέ καμιά περίπτωση δέ θά μπορούσε νά συμβεῖ, γιά παρὰ δειγμα, μέ τόν ὁσιο Σέργιο.

Ὁ μοναχισμός δέν πρέπει ν' ἀρνηθεῖ νά ὑπηρετήσῃ τόν κόσμον γιά χάρη τοῦ Θεοῦ· ή ὑπηρεσία ἐγκόσμιων ἀρχῶν ὁμως εἶναι κατὰ στροφική γι' αὐτόν. Ὅταν οἱ ἀσκητές ἀναχώρησαν ἀπ' τόν κόσμον καί πῆγαν μέσα στά βάθη τῶν δασῶν, τήν ἐποχή τοῦ ἀποικισμοῦ, κόσμος ἔτρεχε πίσω τους καί ὑποτασσόταν σ' αὐτούς. Ἀπ' τή στιγμή ὁμως πού ὁ μοναχισμός ἀνάλαβε νά ὑπηρετήσῃ ἐγκόσμιες ἀρχές (ή ἱστορική ρήξη τῆς Συνόδου τοῦ 1503 εἶχε σάν ἀποτέλεσμα νά λάβῃ θετική λύση τό πρόβλημα τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων), ὁ κόσμος ἄρχισε νά τόν ὑποδουλώνει ὥς ὅτου τόν ὑπόταξε ὀλοκληρωτικά.

Κατά τά μέσα τοῦ 16ου αἰώνα, ή ἀποδημία αἱρετικῶν πρὸς τοὺς μοναχοὺς πέραν τοῦ Βόλγα προκάλεσε διωγμό ἐναντίον τῶν τελευταίων. Ἐτσι, ὁ χώρος τῆς μάχης ἀφέθηκε στήν ομάδα τῆς Μόσχας δηλαδή τοῦ ὁσίου Ἰωσήφ.

Τήν ἴδια ἐποχή καί οἱ δύο τύποι καί χαρακτῆρες ἀγιότητος ἄλλαξαν. Οἱ σχολές τῶν ἡσυχαστῶν μέ τήν καθοδήγηση τῶν «Γερόντων» ἔδωσαν πολυάριθμους καρπούς: οἱ γενιές πού ἀκολούθησαν ἐπωφελήθηκαν ἀπ' τήν ἐμπειρία τῶν προηγουμένων. Κι ὅταν αὐτή ή σχολή ξεχάστηκε, ἀνθίσε ὁ προσωπικός ἀσκητισμός. Τώρα ὁ ἀσκητής εἶχε νά ἐπιτύχει τό κάθε τι προσωπικά, μετά ἀπὸ μακρὰ καί ἐπίπονη ἐμπειρία, γιατί δέν εἶχε τήν ἀσκητική παράδοση νά τῆς ἐμπιστευτεῖ. Ἡ ἐσωτερική κάθαρση καί ή ἐγκράτεια ἀντικαταστάθηκαν ἀπ' τοὺς ἀγῶνες αὐτοτιμωρίας· τά μέσα της ἦταν σιδερένιες περικεφαλαῖες, ἀλυσίδες καί κάθε εἶδος σιδηρικοῦ. Ὁ δρόμος γιά τήν ἀγιότητα ἔγινε ἀσύγκριτα δυσκολότερος τώρα.

Ὁ ὁσιος Νεῖλος τῆς Σόρα στόν πρόλογο τοῦ Τυπικοῦ του ἀναφέρει: «Πολλοὶ πέτυχαν αὐτή τή λαμπρὴ ἐργασία μέ τή διδασχὴ, ἀλλά πολλοὶ λίγοι τήν ἔλαβαν ἀπ' εὐθείας ἀπ' τό Θεό μέ τή δύναμη τῶν ἀσκητικῶν ἀγῶνων καί τή θέρμη τῆς πίστεως». Ὁ ἴδιος μαρτυρεῖ γιά «τή δυσκολία πού ὑπάρχει τώρα γιά νά βρεῖ κανεὶς ἀπλανή

όδηγός». Αυτή ή δυσκολία πού έπισημαίνεται άπ' τόν όσιο Νεΐλο, παρατηρείται κυρίως πρός τό τέλος του 15ου αιώνα.

Κατά τό 14ο αιώνα, ό όσιος Σέργιος είδε μπροστά του ένα πλήθος ώραια πτηνά πού δέν τά είχε ξαναδει και άκουσε μιά μυστηριώδη φωνή άπ' τά ύψη του ούρανου νά του λέει: «έτσι θά αύξηθει τό πλήθος των μαθητών σου και δέ θά εκλείψει ούτε μετά την κοίμηση σου»

Τό 17ο αιώνα όμως, ό όσιος Ίωάννης είπε άκριβώς τό αντίθετο στόν άγιο Εϊρήναρχο: «Ό Θεός σου δίνει ένα άλλογο στό όποιο κανένas άλλος εκτός από έσένα δέν μπορεί νά καθήσει ή νά ίππεύσει». Ό τρόπος του είναι προσωπικός και άνεπανάληπτος, γιατί μέ την αύστηρότητα του άσκητισμού του δέν ήταν δυνατό νά έχει μιμητές.

Έτσι, ό ρωσικός άσκητισμός, άποκομμένος άπ' τό Βυζάντιο και έγκαταλειμένος στόν έαυτό του, υπόκειται σέ μιά διαδικασία διάλυσης και χωρίζεται σέ δύο τάσεις. Η πνευματική τάση πολύ γρήγορα άφανίζεται σχεδόν και ή σχολή της πνευματικής εργασίας έχει ξεχαστεί σέ τέτοιο βαθμό, ώστε όταν ό Παΐσιος Βελιτσκόφσκυ πρός τό τέλος του 18ου αιώνα θ' άποκαταστήσει αυτή τή σχολή και θά επανιδρύσει τό θεσμό των «Γερόντων», θ' αντιμετωπιστεί μέ δυσπιστία και ή προσπάθειά του θά θεωρηθεί πρωτάκουστος νεωτερισμός.

Η Ρωσία κατά τό 14ο και 15ο αιώνα, πορεύτηκε κάτω από την επίδραση του Βυζαντίου. Η άμεση επιρροή του είναι έντονη στην αναγέννηση του μοναχισμού και στους άγώνες της θεωρητικής ζωής. Η Ρωσία έμπνεύστηκε και άποκόμισε πνευματική δύναμη άπ' την επικοινωνία της μέ την Άνατολή. Άλλά πρός τό τέλος του 15ου αιώνα οί πρώτοι αυτοί δεσμοί εξασθένησαν κι άργότερα διακόπηκαν. Άφορμή για τή ρήξη μέ την Έλληνική παράδοση στάθηκε στην αρχή ή σύνοδος της Φλωρεντίας κι άργότερα ή ύποταγή της Όρθόδοξης Άνατολής στους Τούρκους. Άπ' αυτή τή στιγμή ή αύθεντικότητα του Βυζαντίου έπεσε γρήγορα και τό ένδιαφέρον γύρω από αυτό έξανемίστηκε*.

Θά πρέπει νά παρατηρήσει κανείς κι ένα άλλο λυπηρό φαινό-

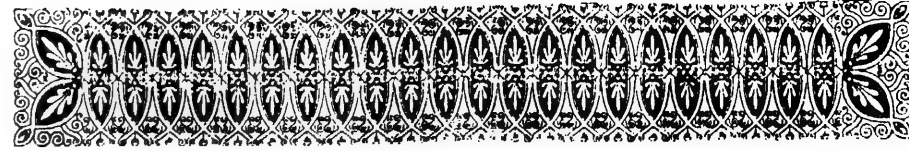
* Σημ. μετ. Για πληρέστερη και πιό αντικειμενική πληροφόρηση των άναγνωστών θά πρέπει νά διευκρινιστεί έδώ ότι κατά τή διάρκεια της τουρκοκρατίας, παρά τό στυγνό δεσποτισμό και την καταπίεση πού ύφίστατο ό όρθόδοξος λαός, ή παράδοση διατηρήθηκε στην Ελλάδα και ή Όρθοδοξία βιώθηκε πολύ έντονα και αύθεντικά.

μενο κατά τό τελευταίο τμήμα αυτής της περιόδου (16ος - 17ος αιώνας): τή μεταβολή της διάθεσης των ανθρώπων πρός τους άναχωρητές. Ό κόσμος δέν τους άκολουθούσε πιά, άλλ' άπεναντίας τους έναντιόνονταν. Οί μοναστηριακές περιουσίες γίνονταν συνέχεια μεγαλύτερες και οί χωρικοί, πού φοβόνταν την ύποδούλωση τους, θεωρούσαν τους άναχωρητές σαν προσωπικούς τους έχθρούς. Μερικές φορές έφτασαν στό σημείο ακόμη και νά τους σκοτώσουν. Δύο άγίους, τόν Άνδριανό του Όντρούσωφ (+26 Αύγ. 1549) και τόν επίσης Άνδριανό της Ποσέκονυ (+5 Μαρτίου 1550), τους σκότωσαν για νά τους ληστέψουν. Ό άγιος Άγαπητός της Μαρκούσεβα (+21 Μαΐου 1578) σκοτώθηκε άπ' τους χωρικούς και τό σώμα του πετάχτηκε σ' ένα ποτάμι. Πρίν σκοτωθεί είχε πάει στή Μόσχα για νά ζητήσει άπ' τό μητροπολίτη εύλογία και άπ' τόν τσάρο έδαφος για νά φτιάξει ένα μύλο· σ' αυτό τό μύλο έμελλε νά σκοτωθεί. Ό άγιος Σίμων του Βολόμσκ επίσης (+21 Ιουνίου 1613) βρήκε μαρτυρικό θάνατο άπ' τους χωρικούς, ένώ την ίδια τύχη είχε και ό άγιος Ίώβ πού ζούσε σέ μιά χαράδρα (+6 Αύγ. 1628). Ό άγιος Νεΐλος του Στόλμπενσκ σώθηκε ένώ βρισκόταν στή μέση ενός δάσους στό όποιο έβαλαν φωτιά, ένώ ό άγιος Άρσένιος του Κόμελ σώθηκε τυχαία όταν πήραν από κοντά του τό μαθητή του και τόν σκότωσαν. Τέλος, ό άγιος Λεωνίδας του Άστενταμσκ (+17 Ιουλίου 1654), τόν όποιο είχαν προγράψει, άναγκάστηκε νά μετακινήσει τό μοναστήρι του από ένα βουνό πού βρισκόταν σ' ένα δάλο.

Μέ τους άγίους Διόδωρο και Έλεάζαρο (17ος αιώνας), συμπληρώνεται ό κύκλος των άγίων της περιόδου της «παλαιάς Ρωσίας». Μ' αυτούς, πρίν από την ούσιαστική καταστροφή του μοναχισμού και την άπαλλοτρίωση της μοναστηριακής περιουσίας, ό Κύριος ανάδειξε για μιά ακόμη φορά άγίους, τά χαρακτηριστικά των όποίων μάς θυμίζουν μέ πολλή ζωντάνια τους άρχαίους έρημίτες.

Συμπερασματικά, ή «Θηβαΐδα του Βορρά» ήταν πιστή στή βυζαντινή πνευματική παράδοση, σπέρνοντας έτσι τους σπόρους πού άργότερα θά βοηθούσαν στή δημιουργία της νέας μεγάλης μοναχικής κίνησης του άγίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ και των μεγάλων «γερόντων» πού τόν διαδέχτηκαν.

όπως άποδεικνύει τό πλήθος των Έλλήνων κυρίως νεομαρτύρων, όσίων και διδασκάλων της Έκκλησίας.

Ὁ ὁσιος Σέργιος τοῦ Ραντονέζ (ἡ ἀρχαιότερη εἰκόνα τοῦ Ὁσίου)

Ὁσιος Σέργιος τοῦ Ραντονέζ*

ὁσιος πατέρας μας Σέργιος γεννήθηκε τό 1314 στήν πόλη Ροστώβ. Οἱ γονεῖς του, Κύριλλος καί Μαρία, εἶχαν εὐγενική καταγωγή, ἦταν ἀφοσιωμένοι στό Θεό καί δίκαιοι ἄνθρωποι. Λόγω τῆς ἁγίας ζωῆς τους, μετά τήν κοίμησή τους τούς τιμοῦσαν σάν ἁγίους. Τό παιδί, πού στό ἅγιο βάπτισμα πῆρε τό ὄνομα Βαρθολομαῖος, ἦταν τό δεύτερο, ἀπό τρία παιδιά· ὁ πρῶτος ὀνομαζόταν Στέφανος καί ὁ νεώτερος Πέτρος. Ὅλοι τους ἀνατράφηκαν μέ αὐστηρή εὐσέβεια καί ἀγνότητα.

Ὁ Στέφανος καί ὁ Πέτρος ἔμαθαν πολύ· γρήγορα νά διαβάζουν καί νά γράφουν, ἐνῶ ὁ Βαρθολομαῖος δέν μποροῦσε νά μάθει τόσο εὐκολα τά γράμματα. Δέν μποροῦσε νά συγκεντρώσει τό νοῦ του στή μελέτη οὔτε καί νά παρακολουθήσει τούς συντρόφους του. Γι' αὐτό καί πολύ συχνά προσευχόταν μυστικά καί μέ πολλά δάκρυα στό Θεό λέγοντας: «Κύριε, χάρισέ μου τήν ἀντίληψη τῆς γνώσης. Διδαξέ με, Κύριε, καί φώτισέ με».

Καί ὁ Ὁσιος ἔλαβε τή γνώση ἀπ' τό Θεό καί ὄχι ἀπ' τούς ἀνθρώπους. Μιά μέρα ὁ πατέρας του τόν ἔστειλε νά θρεῖ μερικά χαμένα ἄλογα. Στό δρόμο του συνάντησε ἕναν περίεργο μοναχό. Ἦταν ἕνας ἅγιος γέροντας, ἱερομόναχος, μέ δσία καί ἀγγελική μορφή πού

* Περίληψη ἀπ' τό βίο τοῦ Ὁσίου πού ἔγραψε ὁ μαθητής του Ἐπιφάνιος ὁ Σοφός.

καθόταν κάτω από μιά θελανιδιά και προσευχόταν θερμά και με πολλά δάκρυα. Τό παιδί υποκλίθηκε ταπεινά μπροστά του και περίμενε νά τελειώσει τήν προσευχή του. Όταν ο γέροντας τελείωσε κοίταξε τό παιδί και, προβλέποντας μέ τά μάτια τής ψυχής του ότι θά γινόταν ένα εκλεκτό σκεῦος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τόν κάλεσε δίπλα του, τόν εὐλόγησε, τόν ἀσπάστηκε στό ὄνομα τοῦ Κυρίου και ρώτησε:

— Τί γυρεύεις, παιδί μου;

Τό παιδί ἀπάντησε:

— Ἡ ψυχή μου πάνω ἀπ' ὅλα ἐπιθυμεῖ νά μάθει ἀνάγνωση και γραφή, γιατί λυπᾶμαι πάρα πολύ πού δέν καταλαβαίνω τίποτα ἀπ' ὅσα διδάσκομαι. Θά προσευχηθεῖς γιά μένα στό Θεό, ἅγιε πατέρα, νά μοῦ δώσει φώτιση νά διαβάζω τά βιβλία;

Ὁ μοναχός ὕψωσε τά χέρια και τά μάτια του πρὸς τόν οὐρανό, ἀναστéναξε, ἀνέπεμψε μιά μυστική προσευχή στό Θεό και στό τέλος εἶπε: «Ἀμήν». Μετά πήρε κάτι ἀπ' τό σακκούλι του, σάν νᾶταν θησαυρός, μέ τά τρία δάχτυλά του και ἔβαλε στά χέρια τοῦ παιδιοῦ ένα μικρό κομμάτι ἀντίδωρο ἢ πρόσφορο λέγοντας:

— Βάλε αὐτό στό στόμα σου, παιδί μου, και φάγε το. Αὐτό σοῦ δίνεται σάν ένα σημεῖο τής Χάρης τοῦ Θεοῦ, γιά τήν κατανόηση τῶν Θείων Γραφῶν. Ἄν και τό δῶρο αὐτό φαίνεται πολύ μικρό, ἡ γεύση του ὅμως εἶναι πολύ γλυκειά.

Τό παιδί ἔφαγε, δοκίμασε μιά γεύση γλυκειά σάν μέλι και εἶπε:

— Δέ γράφτηκε γι' αὐτό ότι, «ὡς γλυκέα τῷ λαρυγγί μου τά λόγια Σου, ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου» και «ἡ ψυχή μου ἠγάπησεν αὐτά σφόδρα» (Ψαλμ. ριγ', 103 και 167);

Ὁ μοναχός ἀπάντησε:

— Ἐχε πίστη, παιδί μου, και θά δεῖς περισσότερα και θαυμαστότερα ἀπ' αὐτό. Ἀπό τώρα και στό ἐξῆς ὁ Κύριος θά σοῦ χορηγήσει περισσότερη γνώση ἀπ' τά ἀδελφία σου και τούς συνομηλίκους σου.

Μετά τόν καθοδήγησε μέ ψυχωφελεῖς συμβουλές. Τό παιδί στεκόταν και σάν γόνιμη γῆ δεχόταν τήν καρποφόρα σπορά, εὐφραινόμενος στήν καρδιά και τήν ψυχή του πού ἀξιώθηκε νά συναντήσει ἕναν τόσο ἅγιο γέροντα.

Τελικά τό παιδί παρακάλεσε τό γέροντα μέ δάκρυα κι ἐκεῖνος δέχτηκε νά τόν συνοδεύσει στό πατρικό σπίτι, ὅπου ὁ Κύριλλος και

ἡ Μαρία βγήκαν ἔξω νά τόν ὑποδεχτοῦν και υποκλίθηκαν μπροστά του. Ὁ μοναχός τούς εὐλόγησε κι ἐκεῖνοι τοῦ πρόσφεραν φαγητό. Αὐτός ὅμως πήρε τό παιδί, πού ἦταν ἁγιασμένο «ἐκ κοιλίας μητρὸς» και πήγε στό παρεκκλήσι τους, ὅπου ἄρχισε νά ἀπαγγέλλει τίς «Ψρες» λέγοντας στό παιδί νά διαβάσει τούς καθιερωμένους ψαλμούς. Τό παιδί ἀπάντησε:

— Γέροντα, δέν ξέρω νά διαβάζω.

Κι ὁ γέροντας τοῦ εἶπε:

— Σοῦ εἶπα ότι ὁ Κύριος θά σοῦ χαρίσει τό χάρισμα τής γνώσης: διάβασε λοιπόν τό λόγο τοῦ Θεοῦ χωρίς δισταγμό.

Τό παιδί τότε βρέθηκε σέ μιά κατάσταση κατάπληξης και, ἀφοῦ πήρε τήν εὐλογία τοῦ γέροντα, ἄρχισε ν' ἀπαγγέλλει τούς Ψαλμούς πολύ καλά και μ' ἕναν ἐξαίρετο ρυθμό και ἀπ' τήν ὥρα ἐκείνη μποροῦσε νά διαβάσει. Οἱ γονεῖς και τ' ἀδελφία του, ὅταν τό διαπίστωσαν, ἔμειναν ἐκπληκτοί και δοξολόγησαν τό Θεό.

Μετά γύρισαν ὅλοι στό σπίτι ὅπου ὁ μοναχός ἔφαγε, εὐλόγησε τούς γονεῖς και διασκέδασε τούς φόβους πού εἶχαν ἐπειδή ὁ γιός τους, ὅπως τόν πληροφορήσαν, ἐνῶ ἦταν ἀκόμη στήν κοιλία τής μάνας του εἶχε θγάλει τρεῖς φορές μιά κραυγή στήν ἐκκλησία, κατά τή διάρκεια τής Θείας Λειτουργίας.

— Εὐλογημένο ζευγάρι, ἀναφώνησε ἐκεῖνος. Γιατί φοβάστε ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχει φόβος; Εὐφρανθεῖτε μᾶλλον, πού γεννήσατε τέτοιο παιδί. Και ἀπόδειξη ότι τά λόγια μου εἶναι ἀληθινά, εἶναι τό ἐξῆς: ὅταν φύγω, θά δεῖτε ότι τό παιδί θά γνωρίζει νά διαβάσει και νά γράφει ὑπέροχα και θά κατανοεῖ ὅλα τά ἱερά βιβλία. Τό παιδί θά γίνει μεγάλο ἐνώπιον Θεοῦ και ἀνθρώπων και μέ τήν ἐνάρετη ζωή του θά καθοδηγήσει και ἄλλους.» Στή συνέχεια ὁ μοναχός εἶπε ότι ὁ γιός τους θά κατοικήσει στό μοναστήρι τής Ἁγίας Τριάδος και θά ὀδηγήσει πολλούς στήν κατανόηση τῶν θείων ἐντολῶν.

Ὅταν τελείωσε, οἱ γονεῖς τοῦ παιδιοῦ τόν συνόδευσαν μέχρι τήν πόρτα, ὅπου ξαφνικά ὁ μοναχός ἔγινε ἄφαντος. Ἐκεῖνοι ἔμειναν ἐκστατικοί και διερωτήθηκαν ἂν αὐτός δέν ἦταν ἄγγελος, σταλμένος ἀπό τό Θεό, γιά νά χορηγήσει στό παιδί τό χάρισμα τής μάθησης. Και τό παιδί, μετά τό περιστατικό αὐτό, μποροῦσε νά διαβάσει και νά κατανοεῖ ἀμέσως ὅποιοδήποτε βιβλίο, ὑποτασσόταν στούς γονεῖς του, παρακολουθοῦσε καθημερινά τίς ἐκκλησιαστικές ἀκο-

λουθίες, μελετούσε τά ιερά κείμενα, δουλαγωγοῦσε συνέχεια τό σῶμα του καί διατηροῦσε τόν ἑαυτό του σωματικά καί ψυχικά ἀγνό. Πρίν ἀκόμη γίνει δώδεκα χρονῶν νήστευε τόσο αὐστηρά, ὥστε ἡ μητέρα του προσπαθοῦσε νά τόν πείσει νά ἐγκαταλείψει τήν αὐστηρή νηστεία καί νά τρώει ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι. Τό παιδί ὅμως τῆς ἀπαντοῦσε μέ γεροντική σοφία:

— Δέν πρέπει ν' ἀγωνιστῶ γιά τό Θεό μέ ὅλες τίς δυνάμεις μου, γιά νά μ' ἀπελευθερώσει ἀπ' τίς ἁμαρτίες μου;

Κι ἔτσι συνέχιζε τή νηστεία του καί ὁ Θεός ἐπιδράβευε τήν καλή του πρόθεση.

Ἐκείνη τήν ἐποχή ὁ Κύριλλος μαζί μέ τήν οἰκογένειά του μετακόμισε ἀπ' τό Ροστώβ, ὅπου τότε ὑπῆρχαν ἔντονες πολιτικές προστριβές, στό Ραντονέζ, καί ἐγκαταστάθηκε κοντά στήν ἐκκλησία τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Τά δύο ἀπ' τά παιδιά του, ὁ Στέφανος καί ὁ Πέτρος, παντρεύτηκαν, ἐνῶ ὁ Βαρθολομαῖος πού ζοῦσε μιά ζωή προσευχῆς, νηστείας καί κλαυθμῶν ἐπιθυμοῦσε νά γίνει μοναχός. Οἱ γονεῖς του τόν συμβόλευσαν νά μείνει κοντά τους καί νά τούς περιποιηθεῖ, γιατί ἦταν ἤδη ἡλικιωμένοι, φτωχοί καί ἄρρωστοι καί δέν εἶχαν κανέναν ἄλλο νά τούς φροντίσει. Καί ὁ Βαρθολομαῖος τούς φρόντισε μέ χαρά ὥς ὅτου ἔγιναν καί οἱ δύο τους μοναχοί. Καί μετά ἀπό λίγο καιρό ἀναπαύτηκαν ἐν Κυρίῳ καί οἱ δύο.

Ἀφοῦ ὁ Βαρθολομαῖος ἔθαψε τούς γονεῖς του καί προσευχήθηκε γι' αὐτούς σαράντα μέρες, τόσο στίς Θεῖες Λειτουργίες, ὅσο καί στά μνημόσυνα πού ἔκανε, ἄρχισε νά προπαρασκευάζεται γιά νά ἐγκαταλείψει τόν κόσμο. Τό μερίδιο τῆς πατρικῆς κληρονομιάς πού τοῦ ἀνῆκε τό ἔδωσε στόν ἀδελφό του Πέτρο, ἐνῶ γιά τόν ἑαυτό του δέν κράτησε τίποτα. Πολύ σύντομα ἐπίσης πέθανε καί ἡ γυναίκα τοῦ Στεφάνου, ἀφήνοντας πίσω τῆς δύο γιούς, καί ὁ Στέφανος στή συνέχεια ἀπαρνήθηκε τόν κόσμο κι ἔγινε μοναχός στό μοναστήρι τῆς Προστασίας τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στό Κότκωφ.

Ὁ Βαρθολομαῖος ἐπισκέφτηκε τό Στέφανο στό μοναστήρι αὐτό καί τοῦ ζήτησε νά τόν ἀκολουθήσει σέ ἀναζήτηση κάποιας ἐρημικῆς τοποθεσίας. Ἐτσι ξεκίνησαν μαζί καί ἐξερεύνησαν πολλές δασώδεις περιοχές, ὥς ὅτου τελικά βρῆκαν ἕνα ξέφωτο στή μέση ἐνός πυκνοῦ δάσους, κοντά στό ὁποῖο ὑπῆρχε καί νερό. Κι ἀφοῦ ἡ τοπο-

θεσία αὐτή τοῦς ἄρεσε, προσευχήθηκαν καί ἄρχισαν νά κόβουν ξυλεία.

Πρῶτα ἔχτισαν γιά τόν ἑαυτό τους μιά καλύβα καί ἀργότερα ἕνα κελλί καί μιά μικρή ἐκκλησία. Ὁ Βαρθολομαῖος ρώτησε τόν ἀδελφό του, πού τόν εἶχε τώρα σάν πνευματικό του πατέρα, σέ ποιόν ἅγιο ἔπρεπε ν' ἀφιερῶσουν τήν ἐκκλησία. Ὁ Στέφανος τότε τοῦ ὑπενθύμισε τά σημεῖα πού τοῦ εἶχαν δοθεῖ ἀπό τότε πού ἦταν ἀκόμη στήν κοιλιά τῆς μητέρας του, ὅτι θά γίνει μαθητής τῆς Ἀγίας Τριάδος καί θά ὁδηγήσει πολλούς ἄλλους στήν ὀρθή πίστη. Ἐτσι συμφώνησαν ν' ἀφιερῶσουν τήν ἐκκλησία στήν Ἀγία Τριάδα. Μετά ζήτησαν τήν εὐλογία τοῦ τοπικοῦ ἐπισκόπου καί ὁ μητροπολίτης τοῦ Κιέδου καί πάσης Ρωσίας Θεόγνωστος ἔστειλε ἕνα ἱερέα γιά νά ἐγκαινιάσει τήν ἐκκλησία.

Ὁ Στέφανος ὅμως δέν ἔμεινε γιά πάντα στήν ἔρημο μαζί μέ τόν ἀδελφό του. Ἀρχισε νά βρίσκει τίς σκληραγωγίες στήν ἔρημο αὐτή πολύ δύσκολες γιά νά τίς ὑποφέρει. Παντοῦ τριγύρω δέν ὑπῆρχε παρά δάσος καί χέρσα γῆ. Δέν ὑπῆρχαν οὔτε δρόμοι, οὔτε μονοπάτια, οὔτε χωριά, οὔτε κἄν σπίτια, οὔτε μέσα γιά νά προμηθευτοῦν τροφή καί νερό καί κανέναν δέν ἐρχόταν νά τούς φέρεי κάτι. Ὁ Στέφανος δέν μπόρεσε νά τά ὑποφέρει ὅλα αὐτά, ἐγκατέλειψε τόν ἀδελφό του καί πῆγε στή Μόσχα. Ἐκεῖ, στό μοναστήρι τοῦ Ἐπιφανίου, ἀγωνίστηκε μέ ζῆλο στίς ἀρετές καί τήν ἀσκητική πρακτική. Στό ἴδιο μοναστήρι αὐτή τήν ἐποχή ζοῦσε ὁ Ἀλέξιος, ὁ μετέπειτα μητροπολίτης καί ἅγιος. Ὁ Στέφανος εἶχε πνευματική ἐπικοινωνία μαζί του καί ἔψαλλαν μαζί στήν ἐκκλησία.

Ὁ μέγας δούκας Συμεών, πού ἄκουσε γιά τό Στέφανο καί τή θεάρεστη ζωή του, εἶπε νά τόν χειροτονήσουν ἱερέα κι ἀργότερα τόν ἔκανε ἡγούμενο τοῦ μοναστηριοῦ, ὀρίζοντάς τον ἀκόμη πνευματικό του πατέρα καί ἐξομολόγο.

Ὁ εὐλογημένος Βαρθολομαῖος ὅμως παράμεινε πιστός στήν κλήση του καί συνέχισε νά ζεῖ μόνος του στήν ἔρημο. Δέν εἶχε δώσει ἀκόμη τούς μοναχικούς ὄρκους, γιατί δέν εἶχε συνηθίσει ἀρκετά τούς μοναχικούς ἀγῶνες καί κανόνες καί ὅσα ἄλλα ἦταν ἀπαραίτητα γιά ἕνα μοναχό. Ἐτσι χειροθετήθηκε ἀργότερα, ὅταν πιά εἶχε φτάσει στήν ἡλικία τῶν εἴκοσι τριῶν χρόνων.

“Ολ’ αὐτά τὰ χρόνια ὁ ὁσιος πατέρας μας προσευχόταν θερμὰ καί μέ δάκρυα στό Θεό ν’ ἀξιώθει νά λάβει τό Ἀγγελικό Σχήμα. Τελικά προσκάλεσε ἕναν πνευματικό γέροντα, τόν ἡγούμενο Μητροφάνη, νά ἐρθεῖ καί νά τόν ἐπισκεφτεῖ στήν ἐρημό του καί μέ μεγάλη ταπείνωση τόν παρακάλεσε:

– Πατέρα, ἐλέησέ με καί ἀξιώσέ με νά λάβω τό Ἀγγελικό Σχήμα. Εἶναι κάτι πού ἐπιθυμῶ μέ μεγάλη θέρμη ἀπ’ τήν παιδική μου ἡλικία, ἀλλά οἱ ἀνάγκες τῶν γονιῶν μου μέ συγκράτησαν. Τώρα εἶμαι ἐλεύθερος ἀπ’ ὅλα αὐτά καί ποθῶ τήν ἐρημική μοναχική ζωὴ ὅπως τό διψασμένο ἐλάφι ἐπιθυμεῖ καί τρέχει πρὸς τίς πηγές τῶν ὑδάτων.

‘Ο ἡγούμενος τόν χειροθέτησε μοναχὸ στίς 7 Ὀκτωβρίου καί τοῦ ἔδωσε τό ὄνομα Σέργιος, ἐπειδὴ ἐκείνη τῇ μέρᾳ ἦταν ἡ γιορτὴ τῶν ἁγίων μαρτύρων Σεργίου καί Βάκχου. Στὴ συνέχεια ὁ ἡγούμενος λειτούργησε στήν ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὅπου ὁ Σέργιος κοινώνησε τὰ Ἀχραντα Μυστήρια καί ἡ Χάρις τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἦρθε καί ἀναπαύτηκε πάνω στὸν Ὅσιο καί παραμένει μαζί του μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του.

Κάποιοι, τοῦ ὁποίου ἡ μαρτυρία εἶναι ἀληθινὴ καί βέβαιη, μᾶς εἶπε ὅτι ὅταν κοινωνοῦσε ὁ Ὅσιος ἡ ἐκκλησία καί ὅλη ἡ γύρω περιοχὴ πλημμύρισε ἀπὸ μιά γλυκεῖα εὐωδία. Ὁ Ὅσιος παραμένει στήν ἐκκλησία ἑπτὰ ἡμέρες, χωρὶς νά τρώει τίποτα ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ λίγο πρόσφορο πού τοῦ ἔδινε ὁ ἡγούμενος καί ἐπιδόθηκε στὴ νηστεία καί στήν προσευχή. ἔχοντας ἀδιάλειπτα στά χεῖλη του τούς ψαλμούς τοῦ Δαβίδ.

‘Ο Ὅσιος ζήτησε μέ πολλή ταπείνωση ἀπ’ τόν ἡγούμενο νά τοῦ ὑποδείξει πῶς νά ζήσει στήν ἐρημο καί ν’ ἀγωνίζεται ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ ἡγούμενος, ἀφοῦ συζήτησε γιὰ λίγο μαζί του γιὰ τὰ πνευματικά αὐτὰ θέματα, τόν ἀνάθεσε στό Θεό καί ἀναχώρησε, ἀφήνοντάς τον στήν ἡσυχία τῆς ἐρήμου.

Ποιὸς μπορεῖ νά διηγηθεῖ τοὺς ἀγῶνες καί τίς δοκιμασίες τοῦ νεαροῦ ὁσίου στήν ἐρημο; Ποιὸς μπορεῖ νά κατανοήσει τοὺς θερμοὺς ἔνθεους πόθους του, τὴ θέρμη τῆς ἀγάπης του γιὰ τὸ Θεό, τοὺς ἀναστεναγμούς, τὰ δάκρυα καί τὴν ἀδιάλειπτη προσευχή του; Ποιὸς μπορεῖ νά ξέρει πόση ἀφοβία πρέπει νά εἶχε ἡ ψυχὴ του γιὰ ν’ ἀντιστέκεται καί νά ξεφεύγει ἀπ’ ὅλες τίς παγίδες τοῦ ἐχθροῦ; Πολλές φορές τόν ἐπισκέπτονταν πολλὰ ἄγρια θηρία, ἀρκουῶδες καί

λύκοι πού οὐρλιαζαν ὄχι μόνο τὴ νύχτα ἀλλ’ ἀκόμη καί τὴ μέρα. Στὴν ἀρχή, σάν ἄνθρωπος φοβόταν, ἀργότερα ὅμως μόλις ἔβλεπε τὰ θηρία ἀρχίζε νά προσεύχεται καί μέ τὴ χάρις τοῦ Θεοῦ τὰ θηρία ἀναχωροῦσαν.

Μιά ἀρκουῶδα, ιδιαίτερα, συνήθιζε νά ἐρχεται τακτικά πρὸς τόν Ὅσιο. Βλέποντας ὁ Ὅσιος ὅτι τὸ ζῶο ἐρχόταν μόνο γιὰ νά βρεῖ λίγη τροφή, τοποθετοῦσε ἕνα μικρὸ κομμάτι ψωμί πάνω σὲ ἕνα κούτσουρο κι ἔτσι ἡ ἀρκουῶδα ἔμαθε νά ἐρχεται γιὰ τὸ γεῦμα πού τῆς εἶχε προετοιμαστῇ.

Τὸν πρῶτο καιρὸ ὁ Ὅσιος δέν εἶχε ποικιλία τροφῶν, παρὰ μόνο ψωμί καί νερό ἀπ’ τὴν πηγὴ κι αὐτὰ σὲ πολλὴ μικρὴ ποσότητα. Πολύ συχνά δέν ὑπῆρχε οὔτε ψωμί καί τόσο ὁ Ὅσιος ὅσο καί ἡ ἀρκουῶδα ἔμεναν νηστικοί. Μερικὲς φορές ὁ Ὅσιος, γιὰ νά μὴν ἀπογοητεύσει τὴν ἀρκουῶδα, τῆς ἔδινε ἀκόμη καί τὸ μοναδικό του μερίδιο.

Ἄς μὴ δυσπιστήσῃ κανένας μέ τὴ συμφιλίωση αὐτῇ, γιατί ὅταν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα κατοικήσῃ σ’ ἕναν ἄνθρωπο ὅλα τὰ δημιουργήματα τοῦ ὑποτάσσονται, ὅπως συνέβαινε πρὶν τὴν παρακοή καί στὸν Ἀδὰμ, ὅταν ζοῦσε μόνος του μέσα στὸν Παράδεισο καί ὅλη ἡ κτίσις ὑποτασσόταν σ’ αὐτόν.

Συχνά ὁ Ὅσιος διάβαζε τὰ ἱερὰ βιβλία, ἐπιμελούμενος ἔτσι κάθε ἀρετῇ καί, κατανοώντας τὰ διδάγματα πού περιείχαν, προσπαθοῦσε ν’ αὐξήσει τὴν ἐπιθυμία του γιὰ τοὺς θησαυροὺς τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Ἡ μεγάλη του θέρμη γιὰ τὴν ἡσυχία καί ἀνενόχλητη ζωὴ τῆς ἐρήμου δέν ἐξασθένησε ποτέ καί συνέχιζε νά ζεῖ μόνος του μέ τὸ Θεό.

Ἀφοῦ ὁ ὁσιος Σέργιος ἔζησε περίπου δυὸ χρόνια αὐτὴ τὴ ζωὴ, τὸν ἐπισκέφτηκαν κάποιοι θεοφοβούμενοι μοναχοὶ καί διατύπωσαν τὴν ἐπιθυμία τους, μέ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί τίς προσευχές του, νά ὑποφέρουν μαζί του τίς σκληραγωγίες τῆς ἐρήμου. Ὁ ὁσιος Σέργιος βλέποντας τὴν πίστη καί τὸ ζῆλο τους θαύμασε καί ἀπάντησε:

– Ἀδελφοί μου, ἐπιθυμοῦσα νά ζήσω μόνος μου στήν ἐρημο καί νά πεθάνω σ’ αὐτόν τὸν τόπο. Ἐάν ὅμως εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ νά γίνει μοναστήρι ἐδῶ μέ πολλοὺς ἀδελφούς, τότε «γενηθῆτω τὸ θέλημα» Του. Σὰς ὑποδέχομαι μέ χαρά. Ἄς χτίσει καθένας γιὰ τὸν ἑαυτό του ἕνα κελλί καί νά ξέρετε ὅτι «ἀρχὴ σοφίας, φόβος Κυρίου».

Μέ τό σκοπό ν' αὐξήσει τήν προσωπική του εὐλάβεια ὁ Ὅσιος περνοῦσε μέρα καί νύχτα στή μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὄντας νέος στά χρόνια καί δυνατός στό σῶμα μπορούσε νά κάνει τή δουλειά πού ἔκαναν δυό ἢ καί περισσότεροι ἄντρες. Καί ὁ διάβολος ἀγωνιζόταν νά τόν πληγώσει μέ τά βέλη τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας. Ὁ Ὅσιος ὁμως δουλαγωγοῦσε τό σῶμα του τιθασσεύοντάς το μέ νηστεία καί, μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ, ἐλευθερώθηκε ἀπ' τό πάθος αὐτό.

Ὁ Ὅσιος παρακολουθοῦσε καθημερινά μαζί μέ τούς ἀδελφούς ὅλες τίς ἀκολουθίες τοῦ εἰκοσιτετραώρου στήν ἐκκλησία: Μεσονυχτικό, Ὁρθρο, Ὡρες, Ἑσπερινό καί Ἀπόδειπνο. Γιά τή Θεία Λειτουργία ἐρχόταν κατά καιρούς ἕνας ἱερέας ἀπό ἕνα κοντινό χωριό.

Στήν ἀρχή ὁ ὀσιος Σέργιος ἀπ' τή μεγάλη του ταπείνωση δέν ἤθελε νά δεχτεῖ τό ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης οὔτε, πολύ περισσότερο, νά γίνει ἡγούμενος. Ὁ ἴδιος ἔλεγε συνέχεια ὅτι ἡ ἐπιθυμία γιά νά γίνει κανένας ἡγούμενος εἶναι ἡ ἀρχή καί ἡ ρίζα τῆς φιλαρχίας.

Εἰκόνα τοῦ 19ου αἰώνα ἀπό τήν εὑρεση τῶν λειψάνων τοῦ ὀσίου Σεργίου.

Οἱ μοναχοί ἐκείνη τήν ἐποχή ἦταν λίγοι, περίπου δώδεκα. Ἀνάμεσα στούς πρώτους ἦταν ὁ Βασίλειος, ὁ ἀποκαλούμενος «στεγνός», ὁ Ἰάκωβος, πού ἀποκαλοῦνταν Γιακούτα καί τόν ἔστελναν γιά θελήματα, ὅταν αὐτό ἦταν ἀπαραίτητο, ὁ Ὁνήσιμος, πού ἦταν διάκος καί ὁ πατέρας του Ἑλισσαῖος. Εἶχαν χτίσει μικρά κελλιά γιά τόν ἑαυτό τους μέσα στόν περίβολο καί στήν εἰσοδό τους εἶχαν τοποθετήσει πύλες. Ὁ Ὅσιος ἔχτισε μέ τά χέρια του τέσσερα κελλιά καί, μετά ἀπό παράκληση τῶν ἀδελφῶν, ἔκανε διάφορα ἄλλα μοναχικά διακονήματα.

Τό μοναστήρι τελικά ἐγινε ἕνας θαυμάσιος τόπος. Τό δάσος δέν ἦταν μακριά καί ὁ ἴσκιος καί τό θρόισμα τῶν δέντρων ἔφταναν πάνω ἀπό τά κελλιά. Γύρω ἀπ' τήν ἐκκλησία ἦταν ἕνας χῶρος γεμάτος μέ κορμούς καί ρίζες δέντρων καί σέ ἄλλη θέση ἔφτιαξαν κήπο, ὅπου φύτευσαν πολλά εἶδη λαχανικῶν.

Ὁ Ὅσιος ἀποφλοίωνε καί ἄλεθε τό σιτάρι, φούρνιζε τό ψωμί καί μαγεῖρεε φαγητό, ἔραβε παπούτσια καί ροῦχα. Ἀκόμη ἀντλούσε νερό ἀπ' τήν κοντινὴ πηγή, τό κουβαλοῦσε μέ δυό κάδους στούς ὤμους του καί τό τοποθετοῦσε στά κελλιά τῶν ἀδελφῶν. Περνοῦσε τίς νύχτες του μέ προσευχή, χωρίς νά κοιμᾶται, καί ἔτρωγε μόνο ψωμί καί ἔπινε μόνο νερό κι αὐτά σέ περιορισμένες ποσότητες. Ποτέ δέν ἄφησε νά περάσει μιὰ ὥρα κενή. Καί ἔτσι μέ τήν ἀδιάλειπτη προσευχή καί τόν ἀδιάπτωτο ἀγώνα, ταπείνωσε καί ἐξάγνισε τό σῶμα του, ἔχοντας τό διακαή πόθο νά γίνει πολίτης τῆς ἁνῶ Ἱερουσαλήμ.

Ἀφοῦ πέρασε λίγος καιρός, ὁ ἡγούμενος Μητροφάνης, πού εἶχε χειροτονήσει τόν ὀσιο Σέργιο, ἤρθε νά ζήσει στό μοναστήρι του. Ἐνα χρόνο ἀργότερα ἀναπαύτηκε ἐκεῖ καί οἱ ἀδελφοί ζήτησαν ἐπίμονα ἀπό τόν Ὅσιο νά γίνει ἡγούμενος. Ἐκεῖνος διαμαρτυρήθηκε καί ἀντιστάθηκε ἔντονα, τελικά ὁμως συμφώνησε νά ὑποκύψουν ὅλοι στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐτσι ξεκίνησε μαζί μέ δυό γέροντες τοῦ μοναστηριοῦ καί πῆγαν στόν ἐπίσκοπο τῆς Βολυνίας Ἀθανάσιο. ζητώντας του νά τούς δώσει ἕναν ἡγούμενο γιά νά καθοδηγήσει τίς ψυχές τους. Ὁ σεβαστός Ἀθανάσιος ὁμως εἶχε ἀκούσει γιά τόν Ὅσιο καί τά καλά του ἔργα καί ἀπάντησε:

— Ἐσύ θά γίνεις πατέρας καί ἡγούμενος τῶν ἀδελφῶν σου.

Ὁ Ὅσιος ἀρνήθηκε ἐπίμονα λέγοντας ὅτι εἶναι ἀνάξιος· ὁ ἐπίσκοπος ὁμως τοῦ εἶπε χαριτολογώντας:

— Ἀγαπητέ μου, βλέπω ὅτι ἔχεις ἀποκτήσει ὅλες τίς ἀρετές ἐκτός ἀπό τήν ὑπακοή.

Καί τότε ὁ μακάριος Σέργιος ὑποκλίθηκε καί ἀπάντησε:

— Γενηθῆτω τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Εὐλογημένο τό ὄνομα τοῦ Κυρίου στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων.

Καί ὅλοι ἀπάντησαν «Ἀμήν».

Χωρίς καθυστέρηση ὁ ἅγιος ἐπίσκοπος ὁδήγησε τόν ὄσιο Σέργιο στήν ἐκκλησία καί ἐκεῖ τόν χειροτόνησε Ὑποδιάκονο καί μετὰ Διάκονο. Τό ἐπόμενο πρωῒ ὁ Ὅσιος δέχτηκε τό ὑπουργημα τῆς ἱερωσύνης καί τέλεσε τή Θεία Λειτουργία. Ἀργότερα ὁ ἐπίσκοπος, ἀφοῦ τοῦ μίλησε γιά τή διδασκαλία τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Ἀγίων Πατέρων καί τόν ἀσπάστηκε «ἐν φιλήματι ἀγίῳ», τόν ἔστειλε πίσω στό μοναστήρι σάν ἡγούμενο, ἱερέα καί πνευματικό γιατρό τῶν ἀδελφῶν του.

Ὁ ὄσιος πατέρας μας Σέργιος γύρισε στό μοναστήρι καί οἱ ἀδελφοί τοῦ ἔβαλαν ἑδαφιαία μετάνοια. Κι ἐκεῖνος τούς εὐλόγησε καί εἶπε:

— Ἀδελφοί, προσευχηθῆτε γιά μένα. Εἶμαι τελείως ἀδαής καί ὁ Οὐράνιος Βασιλιάς μοῦ ἐμπιστεύτηκε ἕνα τάλαντο γιά τό ὁποῖο, ὅπως καί γιά τό ποίμνιο πού μοῦ παράδωσε, θά μοῦ ζητήσει λόγο.

Μετά ἀπ' αὐτό, ὁ Ὅσιος ἔφερε στό νοῦ του τούς βίους τῶν μεγάλων ἀρχαίων ἁγίων, πού ἄν καί ἑνσαρκοί ζοῦσαν πάνω στή γῆ σάν ἄσαρκοι ἄγγελοι: τούς ἁγίους Ἀντώνιο τό Μέγα, Εὐθύμιο τό Μέγα, Σάββα τόν Ἠγιασμένο, τόν ἀγγελομίμητο Παχώμιο, Θεοδόσιο τόν Κοινοβιάρχη καί ἄλλους. Καί διατηρώντας τό βίό τους στή μνήμη καί τήν καρδιά του προσευχήθηκε στήν Ἀγία Τριάδα ν' ἀξιωθεῖ ν' ἀκολουθήσει τά ἀχνάρια τους. Καθημερινά λειτουργοῦσε καί καθημερινά οἱ ἀδελφοί ἐξομολογοῦνταν σ' αὐτόν τίς ἁμαρτίες τους.

Ὅταν ὁ Ὅσιος ἔγινε ἡγούμενος, στό μοναστήρι ἦταν δώδεκα ἀδελφοί καί ἐκεῖνος ἦταν ὁ δέκατος τρίτος. Ὁ ἀριθμός αὐτός δέν ἄλλαξε γιά δυό ἢ τρία χρόνια, παρά τό γεγονός ὅτι μερικοί ἀναπαύτηκαν καί ἄλλοι τούς ἀντικατέστησαν, μέχρις ὅτου στό μονα-

στήρι ἦρθε ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Σμόλενσκ Σίμων. Ἀπό τότε ὁ ἀριθμός τῶν μοναχῶν αὐξανόταν σταθερά.

Ὁ Θεός ἐνδυνάμωσε τόν ὄσιο Σέργιο καί τόν ἔκανε ἰσχυρό σάν τούς παλαιούς πατέρες. Ἀγαποῦσε τή σκληρή ἐργασία καί ὁ ἴδιος ζύμωνε καί φούρνιζε τά πρόσφορα, γιατί δέν ἐμπιστευόταν τή δουλειά αὐτή σέ κανέναν ἄλλο. Ὁ ἴδιος ἔφτιαχνε καί τά κόλυβα γιά τά μνημόσυνα ὅπως ἐπίσης καί τά κεριά. Καί παρά τό γεγονός ὅτι ἔγινε ἡγούμενος δέν ἄλλαξε τό μοναχικό κανόνα του, ἀλλά παρέμεινε ταπεινός καί ἀπλός μέ ὅλους.

Ἀργά τή νύχτα, μετά τό Ἀπόδειπνο, ἰδιαίτερα τίς μεγάλες νύχτες τοῦ χειμῶνα, ἀφοῦ ἔκανε τό μοναχικό κανόνα τῆς προσευχῆς στό κελλί του ὁ Ὅσιος συνήθιζε νά κάνει τό γύρο τῶν κελλιῶν τῶν μοναχῶν. Ὅταν παρατηροῦσε ὅτι κάποιος προσεύχεται ἢ κάνει μετάνοιες ἢ ἀσχολεῖται μέ τό ἐργόχειρό του ἢ διαβάζει τά ἱερά βιβλία ἢ κλαίει καί ὀδύρεται γιά τίς ἁμαρτίες του, ὁ Ὅσιος χαιρόταν καί δοξολογοῦσε τό Θεό. Ἄν ὁμως ἔβλεπε νά εἶναι συναθροισμένοι δυό ἢ τρεῖς μοναχοί καί νά συνομιλοῦν ἢ νά γελοῦν, λυπόταν πολύ, γιατί δέν ἀνεχόταν τέτοιες ἐκδηλώσεις κι ἀφοῦ χτυποῦσε τήν πόρτα ἢ τό παράθυρο ἀναχωροῦσε. Τό πρωῒ τούς παρατηροῦσε εὐγενικά καί ἔμμεσα μέ παραβολές, ἐπιθυμώντας νά διαπιστώσει τήν ἀγωνιστική διάθεση καί τή θέρμη τους γιά τό Θεό. Οἱ ταπεινοί καί πειθαρχημένοι παραδέχονταν ἀμέσως τό σφάλμα τους καί τοῦ ζητοῦσαν συγχώρεση. Ἄν ὁμως κάποιος ἀπ' αὐτούς δέν ἦταν ταπεινός καί στεκόταν ἀσυγκίνητος στίς νουθεσίες του, νομίζοντας ὅτι δέν ἀπευθυνόταν σ' αὐτόν, τότε ὁ Ὅσιος τοῦ ἐπεξηγοῦσε ὑπομονετικά τό σφάλμα του καί τοῦ ἐπέβαλε κάποιο ἐπιτίμιο. Ἔτσι ἔμαθαν ὅλοι νά προσεύχονται μέ ἐπιμέλεια, νά μή συνομιλοῦν μετά τό Ἀπόδειπνο, νά ἐργάζονται σκληρά καί νά ἔχουν τούς ψαλμούς τοῦ Δαβὶδ ἀδιάλειπτα στά χεῖλη τους.

Στήν ἀρχή εἶχαν ν' ἀντιμετωπίσουν πολλές δυσκολίες. Μερικές φορές δέν ὑπῆρχε στό μοναστήρι ψωμί ἢ ἀλεύρι, λάδι ἢ ἀλάτι, οὔτε κρασί γιά τή Θεία Λειτουργία, οὔτε θυμίαμα οὔτε κεριά. Συνήθιζαν νά διαβάσουν τόν Ὅρθρο τήν αὐγή, γιατί δέν εἶχαν φῶς, ἐκτός ἀπό ἕνα μοναδικό πυρσό ἀπό σημύδα ἢ πεῦκο. Καί οἱ μοναχοί ἔζησαν ἔτσι πάνω ἀπό δέκα πέντε χρόνια, μέχρις ὅτου ἀρχισαν νά ἐρ-

χονται λαϊκοί, να εγκαθίστανται κοντά στο μοναστήρι και να καθαρίζουν τό δάσος.

Κάποτε αντιμετώπισαν μεγάλη έλλειψη από ψωμί και άλάτι. 'Ο 'Όσιος έδωσε οδηγίες να μή θγει κανένας από τό μοναστήρι για να ζητιανέψει άπ' τούς χωρικούς αλλά να παραμείνουν όλοι ύπομονετικά στά κελλιά τους και να περιμένουν τό έλεος του Θεού. 'Ο ίδιος πέρασε τρεις ή τέσσερις μέρες χωρίς να φάει τίποτα. Τήν τέταρτη μέρα έκοβε ξύλα και δούλευε όλη μέρα για ν' ανοίξει δρόμο προς τήν είσοδο του κελλιού ενός άπ' τούς γέροντες, για να κερδίσει λίγα κομμάτια μουχλιασμένο ψωμί (μέχρι τότε τό μοναστήρι δέν ήταν κοινόβιο και κάθε μοναχός είχε τίς προμήθειές του). 'Όταν βράδυασε και πήρε τήν άμοιβή του έκανε προσευχή, έφαγε τό ψωμί και ήπιε λίγο νερό.

Μερικοί άπ' τούς μοναχούς, και ιδιαίτερα ένας, έχοντας παραμείνει νηστικοί για δυό μέρες, γόγγυσαν έναντίον του 'Οσίου κι εκείνος, βλέποντας ότι όλοι οί άδελφοί είχαν έξασθενήσει και ήταν λυπημένοι, συγκέντρωσε όλη τήν αδελφότητα και τούς έδωσε οδηγίες και συμβουλές άπ' τίς Θείες Γραφές, λέγοντας:

— 'Η Χάρη του Θεού δέ χορηγείται χωρίς δοκιμασίες. Μετά τή δοκιμασία όμως έρχεται ή χαρά. Έχει γραφτεί ότι: «*Τό έσπέρας αωλισθήσεται κλαυθμός και εις τό πρωϊ αγαλλίασις*» (Ψαλμ. κθ' 6). Σήμερα δέν έχετε ψωμί ή φαγητό, αύριο όμως θά τά απολαύσετε όλα μέ άφθονία.

Πρίν τελειώσει καλά - καλά τήν όμιλία του άκούστηκαν δυνατοί χτύποι στήν πόρτα. 'Ο πορτάρης, βλέποντας ότι τούς είχαν φέρει ένα φορτίο μέ τρόφιμα, έτρεξε να ειδοποιήσει τόν 'Όσιο, ό όποιος πρόσταξε άμέσως ν' ανοίξει ή πύλη. Πρίν όμως αρχίσουν τό φαγητό έδωσε έντολή να χτυπήσει τό σήμαντρο και μαζί μέ τούς άδελφούς πήγαν στήν εκκλησία για να εύχαριστήσουν τό Θεό. Μετά κάθησαν στήν Τράπεζα όπου έφαγαν τό φρέσκο ψωμί που ήταν άκόμη ζεστό και μαλακό και ή γεύση του ήταν γλυκειά σαν μέλι. 'Όταν τελειώσαν τό φαγητό ό 'Όσιος παρατήρησε:

— Και που είναι ό αδελφός μας που γόγγυζε για τό μουχλιασμένο ψωμί; Μπορεί να διαπιστώσει τώρα ότι είναι γλυκό και φρέσκο. 'Ας θυμηθούμε τόν Προφήτη που είπε: «*ότι σποδόν ώσει άρτον έφαγον και τό πόμα μου μετά κλαυθμού έκίρνων*» (Ψαλμ. ρα' 10).

Έπειτα ό 'Όσιος ζήτησε να μάθει ποιός έστειλε τό ψωμί και οί άπεσταλμένοι άπάντησαν:

— Κάποιος εύσεβής λαϊκός, πολύ πλούσιος, που ζει άρκετά μακριά άπ' έδω, τό έστειλε στό Σέργιο και τήν αδελφότητά του.

Τήν επόμενη μέρα έφεραν κατά τόν ίδιο τρόπο περισσότερα τρόφιμα και τήν τρίτη μέρα επίσης. Βλέποντας όλα αυτά ό 'Όσιος δοξολόγησε τό Θεό μπροστά σ' όλους τούς άδελφούς και τούς είπε:

— Βλέπετε, άδελφοί, ότι ό Θεός μäs παρέχει τά πάντα και δέν εγκαταλείπει τόν τόπο αυτό.

Από τότε οί μοναχοί έμαθαν να μην άπελπίζονται στίς δοκιμασίες και τίς στερήσεις, να ύπομένουν όλους τούς πειρασμούς, να εμπιστεύονται στό Θεό μέ θερμή πίστη και να έχουν ενώπιόν τους σαν παράδειγμα τόν όσιο πατέρα μας Σέργιο.

'Ο μακάριος Σέργιος ποτέ δέ φόρεσε καινούργια ένδυμασία. Τά ρούχα που φορούσε ήταν πάντα απλά, φθαρμένα, λερωμένα και συχνά κομματιασμένα. Τόσο φθαρμένα ήταν, χειρότερα άπ' τά ρούχα όποιουδήποτε άλλου άδελφού, ώστε άρκετοί άνθρωποι έξαπατούνταν και δέν τόν αναγώριζαν, νομίζοντας ότι είναι ένας συνηθισμένος φτωχός μοναχός ή εργάτης.

Μιά μέρα ένας άνθρωπος από ένα γειτονικό χωριό ήρθε να τόν επισκεφτεί και ρώτησε τούς άδελφούς:

— Που είναι ό Σέργιος; που είναι ό θαυμάσιος και περίφημος αυτός άνθρωπος;

Στή συνέχεια βρήκε τόν 'Όσιο στόν κήπο να σκάβει τή γή. 'Η περιβολή του ήταν φθαρμένη, γεμάτη τρύπες, τό πρόσωπό του ιδρωμένο και ό επισκέπτης δέν ήθελε να πιστέψει ότι αυτός ήταν εκείνος για τόν όποιο είχε άκούσει τόσα πολλά.

— 'Ηρθα να δώ έναν προφήτη και σεις μου δείχνετε ένα φτωχό ζητιάνο. Ούτε δόξα ούτε μεγαλοπρέπεια ούτε τιμή βλέπω σ' αυτόν.

Οί άδελφοί ήθελαν να διώξουν τόν επισκέπτη, ό 'Όσιος όμως, βλέποντας τή σύγχυσή τους, είπε:

— 'Όχι, άδελφοί, μην τό κάνετε αυτό. Δέν ήρθε να δει έσας, αλλά έμένα.

Και στή συνέχεια ό 'Όσιος πήγε και ύποκλήθηκε μπροστά στόν επισκέπτη, εύλογώντας και επαινώντας τον για τήν όρθή κρίση του. 'Ο επισκέπτης, που στήν Τράπεζα κάθησε στα δεξιά του ήγούμενου,

συνέχισε νά εκφράζει τή λύπη του, γιατί δέν είδε τό Σέργιο, τόν περίφημο άνθρωπο. Καί ὁ Ὅσιος παρατήρησε:

– Μή λυπᾶσαι γι' αὐτό, γιατί τέτοια εἶναι ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ, πού δέν ἐπιτρέπει νά φύγει κανένας ἀπ' τόν τόπο αὐτό μέ βαριά καρδιά. Καί τώρα ὁ Θεός θά σοῦ δείξει αὐτόν πού ζητᾶς.

Καί καθώς μιλοῦσε ὁ Ὅσιος, ἔφτασε στό μοναστήρι ἓνας γειτονικός πρίγκηπας. Οἱ ὀπλισμένοι ἀκόλουθοι τοῦ πρίγκηπα ἀπομάκρυναν βίαια τόν ἐπισκέπτη καί τότε ὁ πρίγκηπας ἦρθε καί ἔβαλε ἔδαφιαία μετάνοια στόν Ὅσιο. Ἐκεῖνος τόν εὐλόγησε καί μετά κάθησαν καί οἱ δύο τους κάτω, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι παράμειναν ὄρθιοι. Ὁ ἐπισκέπτης ἀνοίξε δρόμο σπρώχνοντας καί ρώτησε ἓναν ἀπ' αὐτούς πού ἔστεκαν ὄρθιοι:

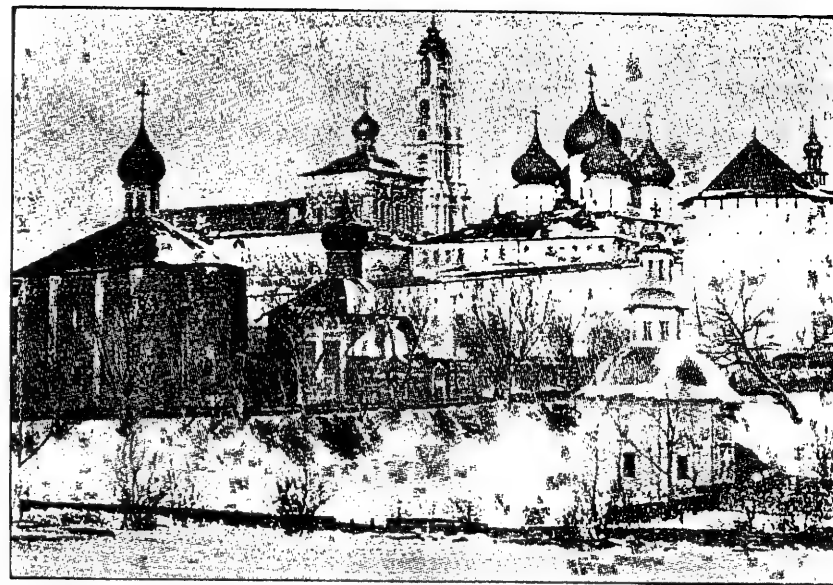
– Ποιός εἶναι ὁ μοναχός πού στέκεται στά δεξιά τοῦ πρίγκηπα;

Ὅταν πληροφορήθηκε ὅτι αὐτός ἦταν ὁ Σέργιος, τόν κατέλαβαν τύψεις καί μετά τήν ἀναχώρηση τοῦ πρίγκηπα πῆγε καί ἔβαλε ἔδαφιαία μετάνοια στά πόδια τοῦ Ὁσίου καί ζήτησε συγχώρεση. Ἐκεῖνος ἀμέσως τόν συγχώρεσε καί τόν εὐλόγησε παρηγορώντας τον καί συζητώντας μαζί του γιά τή σωτηρία τῆς ψυχῆς. Ὁ ἐπισκέπτης ἀναχώρησε μέ ἑδραιωμένη πίστη στήν Ἁγία Τριάδα καί τόν ἅγιο Σέργιο κι ἀργότερα ἐπέστρεψε στό μοναστήρι καί τελείωσε τή ζωή του ἐκεῖ σάν μοναχός.

Πολλά ἦταν τά θαύματα πού ἐκτελοῦσε ὁ Θεός μέ τόν ἐκλεκτό δοῦλο Του. Ἐπειδή κοντά στό μοναστήρι δέν ὑπῆρχε ἀρκετή ποσότητα νεροῦ, ἡ ἀδελφότητα ὑπόφερε ἀπό πολλή στενοχώρια πού αὐξανόταν ὅσο πλῆθαινε ὁ ἀριθμός τῶν μοναχῶν, ἐπειδή ἔπρεπε νά τό μεταφέρουν ἀπό ἀρκετή ἀπόσταση. Μερικοί μοναχοί ἄρχισαν νά παραπονοῦνται στόν ἡγούμενο καί νά τόν ρωτοῦν, γιατί δέν ἔχτισε τό μοναστήρι κοντά σέ νερό. Καί ὁ Ὅσιος τοῦς ἀπάντησε:

– Ἐπιθυμοῦσα νά λατρεύω τό Θεό καί νά προσεύχομαι μόνος μου σ' αὐτόν τόν τόπο. Ὁ Θεός ὅμως θέλησε νά δημιουργηθεῖ τό μοναστήρι, ὅπως τό βλέπετε, ἀφιερωμένο στήν Ἁγία Τριάδα.

Μιά μέρα πού πῆγαινε μ' ἓναν ἀδελφό σ' ἓνα φαράγγι πού ἦταν κάτω ἀπ' τό μοναστήρι, εἶδε μιά μικρή λακκούδα μέ δρόχινο νερό. Ὁ Ὅσιος γονάτισε, προσευχήθηκε κι ὅταν ἔκανε τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ πάνω στή λακκούδα, ἀνάβλυσε μιά πηγὴ μέ ἄφθονο

Γενική ἄποψη τῆς Λαύρας τοῦ ὁσίου Σεργίου ὅπως εἶναι σήμερα.

νερό. Ἡ πηγὴ ὑπάρχει μέχρι σήμερα κι ἀπ' αὐτὴ προμηθεύονταν νερό στό μοναστήρι. Ἀπ' τό νερό αὐτό ἔγιναν πολλές θεραπείες στοὺς πιστοὺς καί πολλοὶ ἄνθρωποι ἔρχονταν ἀπό μακρινές ἀποστάσεις γιά νά πάρουν νερό καί νά φέρουν νά πιοῦν οἱ ἀρρωστοὶ τους.

Κάποιος θεάρεστος ἄνθρωπος πού ζοῦσε κοντά στό μοναστήρι ἔφερε κάποτε τόν ἀρρωστο γιό του στόν Ὅσιο καί τόν παρακάλεσε νά προσευχηθεῖ γι' αὐτόν. Τό παιδί ὅμως πέθανε τὴν ὥρα πού ὁ πατέρας του συζητοῦσε μέ τόν Ὅσιο. Κι ἐνῶ ὁ λυπημένος πατέρας πῆγε νά προετοιμάσει τόν τάφο, ὁ Ὅσιος πλημμυρισμένος μέ οἶκτο γονάτισε καί προσευχήθηκε πάνω ἀπὸ τό νεκρὸ παιδί καί ξαφνικά ἐκεῖνο ξαναγύρισε στή ζωή. Ὁ πατέρας του μόλις εἶδε τό παιδί του ζωντανό, δέν μπορούσε νά πιστέψει τὰ μάτια του καί πέφτοντας στά πόδια τοῦ Ὁσίου τόν εὐχαρίστησε θερμά.

Σέ ἀρκετὴ ἀπόσταση ἀπ' τό μοναστήρι ζοῦσε ἓνας εὐγενὴς πού ἦταν δαιμονισμένος κι οἱ δαίμονες τόν τυραννοῦσαν μέρα καί νύχτα. Οἱ συγγενεῖς του τόν μεταφέραν στό μοναστήρι μέ ἄλυσίδες

καί παρακάλεσαν τόν Ὅσιο νά προσευχηθεῖ γι' αὐτόν. Μόλις πλησίασαν στό μοναστήρι, ὁ δαιμονισμένος ἄρχισε νά ξεφωνίζει καί νά ἀπαιτεῖ νά τόν ξαναγυρίσουν στό σπίτι. Ὅταν οἱ ἀδελφοί ἀκουσαν τίς φωνές, πετάχτηκαν ἔξω καί ὁ Ὅσιος τοὺς ἔδωσε ἐντολή νά μαζευτοῦν στήν ἐκκλησία καί νά ψάλλουν μιά παράκληση γιά τόν ἄρρωστο. Ὁ ἄρρωστος ἄρχισε σιγά - σιγά νά ἡρεμεῖ. Ὅταν ὁ Ὅσιος δῆλκε ἀπό τήν ἐκκλησία κρατώντας ἕνα σταυρό, ὁ δαιμονισμένος ἔφυγε γρήγορα ἀφήνοντας μιά μεγάλη κραυγή καί ἔπεσε μέσα σέ μιά λακκούβα μέ δρόχινο νερό κραυγάζοντας:

— ὦ, τί τρομερή καί φοβερή φωτιά!

Τή στιγμή αὐτή, μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ καί τίς προσευχές τοῦ Ὁσίου, ἡ ὑγεία του ἀποκαταστάθηκε καί ὁ νοῦς του ἐπανῆλθε στή θέση του. Ὅταν τόν ρώτησαν τί ἐννοοῦσε μέ τίς κραυγές πού ἔβγαλε, εἶπε:

— Ὅταν ὁ Ὅσιος ἤθελε νά μ' εὐλογήσει μέ τό σταυρό, εἶδα μιά μεγάλη φλόγα νά θγαίνει ἀπ' αὐτόν καί νά μέ περικυκλώνει. Ἐτοίριχτηκα μέσα στό νερό, φοβούμενος μήπως καὼ ἀπ' τίς φλόγες.

Ἀπό τότε ὁ Ὅσιος ἔγινε σεβαστός στήν κοινή γνώμη σάν μέγας καί σάν μεσίτης σταλμένος ἀπ' τή Χάρη τοῦ Θεοῦ γιά ὅλο τόν κόσμο. Ἀπ' ὅλα τά μέρη, ἀπό πόλεις καί χωριά, ἄρχισαν νά καταφτάνουν πλήθη καί πολλοί μοναχοί ἦρθαν νά ὑποταχθοῦν στόν Ὅσιο. Καί ὅλοι τόν σέβονταν σάν προφήτη.

Ἀργά ἕνα βράδυ καί ἐνῶ ὁ Ὅσιος ἦταν ἀγρυπνος, κάνοντας τό συνηθισμένο του κανόνα καί προσευχόμενος γιά τήν ἀδελφότητα, ἀκουσε μιά φωνή νά τόν καλεῖ:

— Σέργιε!

Παραξενεύτηκε καί ἀφοῦ προσευχήθηκε ἀνοῖξε τό παράθυρο τοῦ κελλιοῦ του καί εἶδε ἕνα ἀξιοθαύμαστο ὄραμα. Μιά ἐξαιρετικά ἀσυνήθιστη ἀκτινοβολία φέγγιζε στούς οὐρανούς. Τό νυχτερινό στερέωμα ἀστραφτε ἀπ' τή λαμπρότητά της, πού ξεπερνοῦσε τό φῶς τῆς μέρας. Καί ἡ φωνή τόν κάλεσε γιά δεύτερη φορά:

— Σέργιε! Ὁ Θεός ἀκουσε τήν προσευχή πού κάνεις γιά τά παιδιά σου! Κοίταξε, τί μεγάλο πλήθος μοναχῶν ἔχει ἐρθεῖ στό ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος στήν ποίμνη σου καί κάτω ἀπ' τήν καθοδήγησή σου!

Ὁ Ὅσιος κοίταξε καί εἶδε ἕνα πλήθος ἀπό ὠραία πουλιά νά πετοῦν ὄχι μόνο στό μοναστήρι, ἀλλά καί γύρω ἀπ' αὐτό καί ἀκουσε πάλι τή φωνή νά τοῦ λέει:

— Ὅσα πουλιά διλέπεις, μέ τόσους μαθητές θά αὐξηθεῖ ἡ ποίμνη σου. Ἀλλά καί μετά ἀπό σένα ὁ ἀριθμός τους δέ θά μειωθεῖ, ἂν θελήσουν ν' ἀκολουθήσουν τ' ἀχνάρια σου.

Ὁ Ὅσιος θαύμασε καί, θέλοντας νά ἔχει ἕνα μάρτυρα τοῦ ὁράματος αὐτοῦ, φώναξε ἀπό ἕνα γειτονικό κελλί τόν προαναφερόμενο Σίμωνα, ὁ ὁποῖος ἀξιώθηκε νά δεῖ ἕνα μέρος ἀπ' τό φῶς αὐτό προτοῦ ἐξαφανιστεῖ.

Μιά μέρα ἦρθαν ἀπ' τήν Κωνσταντινούπολη μερικοί Ἕλληνες καί τοῦ ἔφεραν δῶρα κι ἕνα γράμμα ἀπ' τόν Πατριάρχη Φιλόθεο*. Ὁ Ὅσιος ἔφερε τό γράμμα στό μητροπολίτη Ἀλέξιο, ὁ ὁποῖος ἔδωσε ἐντολή νά τοῦ τό διαβάσουν. Ὁ Πατριάρχης ἔγραφε:

«Πληροφορηθήκαμε γιά τήν ἐνάρετη κατά Θεό ζωή σου καί εὐχαριστήσαμε καί δοξολογήσαμε τό Θεό. Ὅμως σοῦ λείπει ἕνα πράγμα: δέ ζῆτε στό μοναστήρι σας κοινοδιακή ζωή. Γι' αὐτό σοῦ δίνω τήν καλή αὐτή συμβουλή: φτιάξε τό μοναστήρι σου κοινόδιο. Καί εὐχομαι τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ καί οἱ εὐχές μας νά εἶναι μαζί σου».

Ὁ μητροπολίτης ἐπικρότησε τή συμβουλή αὐτή καί ἀπό τότε ἡ ζωή στό μοναστήρι ἀναδιοργανώθηκε σέ βάσεις κοινοδιακές. Ὅλα τά πράγματα τά εἶχαν ἀπό κοινοῦ καί κανένας μοναχός δέν κατεῖχε τίποτα δικό του.

Μετά ἀπό λίγο καιρό δημιουργήθηκε στό μοναστήρι κάποια διχόνοια. Ὁ διάβολος, πού μισεῖ τό καλό, προκάλεσε σέ μερικούς τό φθόνο καί δέν ἤθελαν τόν Ὅσιο γιά ἡγούμενο. Ὁ ἴδιος ὁ ἀδελφός τοῦ Ὁσίου, ὁ Στέφανος, τόν φθόνησε καί μιά μέρα ἀκούστηκε νά φωνάζει δυνατά:

* Σημ. μετ. Ὁ Φιλόθεος ἦταν πρῶτα μοναχός στό μοναστήρι τῆς Μεγίστης Λαύρας στό Ἅγιο Ὅρος. Τό 1347 χειροτονήθηκε μητροπολίτης Ἡρακλείας καί τό 1354 πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Μετά ἀπό λίγους μήνες παραιτήθηκε γιά νά ἐπανέλθει τό 1364 μέχρι τό 1376 ὁπότε καί ἀναπαύτηκε. Διακρινόταν γιά τή χρηστότητα, τή μόρφωση καί τή διοικητική του πείρα. Διάπρεψε ἐπίσης σάν ὑμνογράφος καί συνέγραψε πάρα πολλά θεολογικά καί ἐκκλησιαστικά συγγράμματα.

– Ποιός είναι ήγούμενος εδώ; Δέν ήμουν εγώ ο πρώτος πού εγκαταστάθηκα σ' αυτόν τον τόπο;

Ο Όσιος ήταν στο ιερό και τά άκουσε αυτά, αλλά δέν είπε τίποτα. Κι όταν βγήκε απ' την εκκλησία δέν πήγε στο κελλί του, αλλά βγήκε έξω από τό μοναστήρι και πήρε τό δρόμο για τό Περεγιασλάβλ. Αφού έφτασε στο μοναστήρι της Μάκρα, ζήτησε τή βοήθεια του όσίου Στεφάνου, του ήγουμένου, κι έτσι βρήκε και εγκαταστάθηκε σέ μία ώραία, έρημη τοποθεσία, κοντά στον ποταμό Κίρζαχ. Εκεί πού τώρα βρίσκεται τό μοναστήρι του Εύαγγελισμού της Υπεραγίας Θεοτόκου.

Οί άδελφοί όταν είδαν ότι ο Όσιος είχε αναχωρήσει, άμέσως τον άναζήτησαν και τον βρήκαν. Καί μετά άρχισαν νά τον επισκέπτονται άνά δυό και τρεις. Ο όσιος Σέργιος τότε ζήτησε και έλαβε άδεια απ' τό μητροπολίτη Άλέξιο νά χτίσει εκκλησία. Κι όταν τήν έχτισε, συγκεντρώθηκαν στο νέο αυτό μοναστήρι πολλοί άδελφοί κάτω από τήν καθοδήγησή του.

Σύντομα όμως πολλοί μοναχοί απ' τό μοναστήρι της Αγίας Τριάδος, πού δέν μπορούσαν νά υποφέρουν άλλο τό χωρισμό τους από τον πνευματικό τους πατέρα, πήγαν στο μητροπολίτη Άλέξιο και τον παρακάλεσαν νά δώσει έντολή στον όσιο Σέργιο νά επιστρέψει σ' αυτούς. Ο μητροπολίτης έκανε όπως του είπαν και ο Όσιος υπάκουσε χωρίς αντίρηση ή παράπονο. Ο μητροπολίτης τότε, εύχαριστημένος απ' τήν προθυμία και άνυπόκριτη ύπακοή του, έστειλε έναν ιερέα νά εγκαινιάσει τή νέα εκκλησία πού είχε χτίσει ο όσιος Σέργιος προς τιμή του Εύαγγελισμού της Υπεραγίας Θεοτόκου. Ο Όσιος διάλεξε έναν απ' τούς μαθητές του, τό Ρωμανό, για νά γίνει ήγούμενος στο νέο μοναστήρι, και τον έστειλε στο μητροπολίτη για νά τον χειροτονήσει ιερέα.

Ο Όσιος ήθελε στην άρχή νά κάνει ήγούμενο στο νέο μοναστήρι τον Ισαάκιο τον ήσυχαστή, αυτός όμως δέ συμφώνησε και ζήτησε τήν εύχή του Όσίου ν' αφιερωθεί σέ μία ζωή απόλυτης ήσυχίας και σιωπής. Καί ο Όσιος του έδωσε εύλογία και τον σταύρωσε μέ τό σημείο του σταυρού, μετά τή Θεία Λειτουργία, όποτε μία δυνατή φλόγα βγήκε απ' τά χέρια του Όσίου και περικύκλωσε τον Ισαάκιο. Κι απ' αυτή τή μέρα, μέ τίς εύχές του Όσίου δέ βγήκε απ' τό στόμα του ούτε μία λέξη.

Έτσι ο όσιος Σέργιος γύρισε στο μοναστήρι του προς μεγάλη αγαλλίαση όλης της άδελφότητας.

Κάποτε ο άγιος Στέφανος, επίσκοπος του Πέρμ, πού έτρεφε για τον όσιο Σέργιο πολύ μεγάλη πνευματική αγάπη, ταξίδευε απ' τό Πέρμ στη Μόσχα και περνούσε από ένα δρόμο πού απέιχε απ' τό μοναστήρι του Όσίου περίπου επτά μίλια. Έκανε τή σκέψη νά μήν επισκεφτεί τον Όσιο τότε, αλλά κατά τήν επιστροφή του απ' τή Μόσχα. Όταν έφτασε στο κοντινότερο προς τό μοναστήρι σημείο του δρόμου σταμάτησε, έψαλε τό «Άξιον έστί», υποκλίθηκε προς τήν κατεύθυνση του μοναστηριού και είπε:

– Ειρήνη σέ σένα, πνευματικέ άδελφέ!

Αυτή τήν ώρα ο Όσιος καθόταν στο δείπνο μαζί μέ τούς άδελφούς. Βλέποντας μέ τά μάτια της ψυχής του τί έκανε ο άγιος ιεράρχης εκείνη τή στιγμή, σηκώθηκε ξαφνικά απ' τό τραπέζι, στάθηκε για μία στιγμή σέ προσευχή και μετά υποκλίθηκε και είπε μεγαλόφωνα:

– Εύφραίνου και σύ, ποιμένα της λογικής ποιμένης του Χριστού ή ειρήνη του Θεού είτε νά είναι πάντα μαζί σου.

Στό τέλος του δείπνου είπε στους μαθητές του πού τον ρώτησαν σχετικά:

– Αυτή τήν ώρα ο επίσκοπος Στέφανος, πορευόμενος προς τή Μόσχα, προσευχήθηκε στην Αγία Τριάδα και εύλόγησε εμάς τούς ταπεινούς.

Και τούς υπέδειξε ακόμη και τον τόπο όπου συνέβη τό γεγονός. Μερικοί απ' τούς μαθητές του Όσίου πήγαν στην τοποθεσία αυτή και, προλαβαίνοντας τον επίσκοπο, επιβεβαίωσαν τήν αλήθεια των λόγων του Όσίου.

Οί μαθητές του Όσίου ίδρυσαν πολλά μοναστήρια. Ο όσιος Ανδρόνικος πού ήρθε απ' τό Ροστώβ, τή γενέτειρα του Όσίου, εγκαταστάθηκε από νέος στο μοναστήρι και έλαβε τή μοναχική κουρά απ' τον Όσιο. Παράμεινε πολλά χρόνια στο μοναστήρι μέ απόλυτη ύπακοή, στολίστηκε μέ κάθε άρετή και ο Όσιος τον αγάπησε πολύ. Τελικά ο θαυμάσιος αυτός μοναχός σκέφτηκε νά ιδρύσει ένα μοναστήρι μέ τον κανονισμό της κοινοδιακής ζωής.

Αυτή ακριβώς την εποχή ο άγιος Ἀλέξιος ο μητροπολίτης, πού είχε στενή πνευματική επικοινωνία με τον δσιο Σέργιο, τον επισκέφτηκε και του ζήτησε να του δώσει τον δσιο Ἀνδρόνικο για να ιδρύσει ένα μοναστήρι, εκπληρώνοντας έναν όρκο πού είχε δώσει όταν σώθηκε θαυματουργικά από ένα ναυάγιο. Ὁ Ὅσιος εκπλήρωσε την επιθυμία του μητροπολίτη κι αργότερα επισκέφτηκε το νέο μοναστήρι και εὐλόγησε το μαθητή του.

Ὁ δσιος Ἀνδρόνικος κυβέρνησε το μοναστήρι του με σοφία και πολλοί μοναχοί ἤρθαν να του ὑποταχθῶν. Μετά το θάνατό του τον διαδέχτηκε, σάν ἡγούμενος, ο δσιος Σάββας ο μαθητής του.

Τήν ίδια εποχή στο μοναστήρι αυτό ἔζησε κι ένας ἄλλος γέροντας, ο Ἀνδρέας (Ρούμπλιεφ), ένας περίφημος ἁγιογράφος πού ξεπερνούσε όλους στη μεγάλη του τέχνη και ἦταν στολισμένος με ὡραία γκριζα μαλλιά, ὅπως και πολλοί ἄλλοι ἱσαῖοι μοναχοί.

Ὁ ἀδελφός του δσιου Σεργίου, Στέφανος, όταν ἐπέστρεψε στο μοναστήρι ἔφερε μαζί του και το γιό του Θεόδωρο, πού τότε ἦταν δώδεκα χρονών. Ὁ Θεόδωρος αὐτός χειροθετήθηκε μοναχός ἀπ' τόν Ὅσιο και ζούσε μία πολύ ἐνάρετη ζωή. ἔκανε τέλεια ὑπακοή και δέν ἔκρυβε οὔτε τόν παραμικρό λογισμό ἀπ' τόν Ὅσιο. Ὅταν ἔφτασε σέ ὥριμη ἡλικία και χειροτονήθηκε ἱερέας, ἄρχισε να σκέπτεται πῶς να θρεῖ μία κατάλληλη τοποθεσία για να ιδρύσει ένα κοινοδιακό μοναστήρι. Τή σκέψη του αὐτή την ἐξομολογήθηκε στον Ὅσιο πολλές φορές και ἐκεῖνος, πιστεύοντας οτι αὐτή ἦταν θεία νεύση, εὐλόγησε τελικά το Θεόδωρο και του ἐπέτρεψε να φύγει μαζί με ὅσους ἀδελφούς ἤθελαν να τόν ἀκολουθήσουν. Βρῆκαν μία κατάλληλη τοποθεσία πού ὀνομαζόταν Σιμονώφ, κοντά στο Μόσκοβο ποταμό και ο δσιος Σέργιος ἀφοῦ την εἶδε τούς εὐλόγησε να ιδρύσουν το μοναστήρι.

Ὁ δσιος Θεόδωρος ἔγινε τόσο φημισμένος για τίς ἀρετές του και το μοναστήρι του, ὥστε ο δσιος Σέργιος ἔκανε συνέχεια θερμές προσευχές γι' αὐτόν, για να μήν πέσει σέ ὑπερηφάνεια. Ὁ δσιος Θεόδωρος αργότερα ἱδρυσε ένα δεύτερο, ξακουστό μοναστήρι και τελικά ἔγινε ἀρχιεπίσκοπος του Ροστώβ και ἀναπαύτηκε, ἀφοῦ ἔφτασε σέ μεγάλη ἀγιότητα, το 1395.

Μία φορά πού ο Στέφανος και ο γιός του Θεόδωρος (πρίν φύγει ἀπό το μοναστήρι), τελοῦσαν τή Θεία Λειτουργία μαζί με τόν δσιο

Σέργιο, ο προαναφερόμενος Ἰσαάκιος ο Ἡσυχαστής εἶδε έναν τέταρτο ἄντρα, με λαμπρή ὀψη πού ἀκτινοβολοῦσε και με ἐκθαμβωτική ἐνδυμασία, να στέκεται μαζί τους στην Ἀγία Τράπεζα. Στη Μικρή Εἴσοδο ο ἀγγελόμορφος αὐτός ἄντρας ὄγῃ ἔξω ἀπό το ἱερό ἀκολουθώντας τόν δσιο Σέργιο. Το ὄραμα αὐτό το εἶδε κι ένας ἄλλος μοναχός, ο Μακάριος. Ὅταν ρώτησαν σχετικά τόν Ὅσιο μετά τή Λειτουργία, στην ἀρχή ἀρνήθηκε οτι βρισκόταν ὁποιοσδήποτε ἄλλος ἐκεῖ. Ἐπειδή ὁμως ἐκεῖνοι ἐπέμεναν, τούς εἶπε:

— Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, πῶς μπορῶ να κρατήσω μυστικό κάτω πού σᾶς ἀποκάλυψε ο ἴδιος ο Κύριος; Αὐτός πού εἶδατε ἦταν ἄγγελος Κυρίου πού δέ μᾶς ἐπισκέπτεται μόνο σήμερα, ἀλλά κάθε φορά πού λειτουργῶ, ο ἀνάξιος. Ἀλλά, παρακαλῶ, μή μιλήσετε σέ κανένα γι' αὐτό ὅσο θά εἶμαι ζωντανός.

Και οἱ μαθητές του ἔμειναν ἐμβρόντητοι με τή θεία αὐτή ἀποκάλυψη.

Ὅταν οἱ ὀρδές τῶν Τατάρων προετοιμάζονταν να εἰσβάλλουν στη ρωσική γῆ, ο δσιος Σέργιος εὐλόγησε το μεγάλο δούκα Δημήτριο Ντονσκού να πάει να τούς πολεμήσει και να τούς κατατροπώσει και του ἔδωσε ἀκόμη δύο ἀπ' τούς μαθητές του να τόν βοηθήσουν. Ἀντιμετωπίζοντας τά πλήθη τῶν Τατάρων στο πεδίο του Κουλίκοβο, ο μεγάλος δούκας και οἱ ἀκόλουθοί του ἄρχισαν να δειλιάζουν και να φοβοῦνται. Ἐκείνη τή στιγμή ὁμως ἔφτασε ένας ἀγγελιαφόρος ἀπ' τόν Ὅσιο και τούς βεβαίωσε οτι ο Θεός ἦταν μαζί τους. Και ο ρωσικός στρατός πολέμησε με θάρρος και νίκησε.

Ὁ Ὅσιος ἔβλεπε τή μάχη αὐτή με τά πνευματικά του μάτια και ὅλη ἡ ἀδελφότητα προσευχόταν αὐτή την ὥρα για να νικήσουν. Ὁ Ὅσιος, μετά ἀπό ὄραμα, ἀνάγγειλε τή νίκη και προσευχήθηκε ὀνομαστικά για τούς ὀρθόδοξους στρατιῶτες πού εἶχαν πέσει. Ὅταν ο μεγάλος δούκας γύρισε, ἔσπευσε να εὐχαριστήσει τόν Ὅσιο για τίς προσειχές του, χάρισε μία πλούσια προσφορά στο μοναστήρι και, σέ ἐκπλήρωση ενός ὀρκου πού ἔκανε στον Ὅσιο, ἱδρυσε ένα μοναστήρι στην τοποθεσία πού διάλεξε ἐκεῖνος και τοποθέτησε για ἡγούμενο το μαθητή του Ὀσίου, Σάββα. Στο μοναστήρι αὐτό, πού ἦταν ἀφιερωμένο στην Κοίμηση τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, συγκεντρώθηκαν πολλοί ἀδελφοί.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ ὁ μεγάλος δούκας Δημήτριος ζήτησε ἀπ' τὸν ὁσιο Σέργιο νά ἔρθει στὴν Κόλομνα, τὴ γενέτειρά του, γιὰ νά χτίσει ἓνα μοναστήρι καὶ νά τό ἀφιερῶσει στὰ Θεοφάνεια τοῦ Κυρίου. Ὁ Ὅσιος πῆγε ἐκεῖ πεζῇ, ὅπως ἦταν ἡ παντοτεινὴ συνήθειά του, ἔχτισε τὸ μοναστήρι καὶ ἄφησε γιὰ ἡγούμενο ἓνα μαθητὴ του, τὸν ἱερομόναχο Γρηγόριο. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ κοινοδιακὸ μοναστήρι συγκεντρώθηκαν γρήγορα πολλοὶ μοναχοί.

Μιά ἄλλη φορά, ὁ εὐλαβὴς πρίγκηπας Βλαδίμηρος τοῦ Σερπούκωφ ζήτησε ἀπ' τὸν ὁσιο Σέργιο νά ιδρύσει ἐκεῖ ἓνα μοναστήρι πρὸς τιμὴν τῆς Συλλήψεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ὁ Ὅσιος ἐκπλήρωσε τὴν ἐπιθυμία του καὶ ἄφησε γιὰ ἡγούμενο τὸν ἀγαπημένο του μαθητὴ Ἀθανάσιο. Στὸ μοναστήρι αὐτό, ποὺ ὀνομάστηκε Βισότσκυ, μαζεύτηκαν γρήγορα πολλοὶ ἀδελφοί.

Ἐνα μεγάλο πλῆθος ἀπὸ μοναστήρια ιδρύθηκαν ἀπὸ τὸ μεγάλο αὐτὸ ἱερέα καὶ ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁσιο Σέργιο, καὶ πολλὰ ἄλλα ιδρύθηκαν ἀπ' τὰ πνευματικά του παιδιὰ καὶ τὰ παιδιὰ τους! Σὰν φῶτα ἔλαμπαν παντοῦ καὶ φώτιζαν τὴ ρωσικὴ γῆ ἀπ' τὴ μι' ἄκρη στὴν ἄλλη!

Ὅταν ὁ μητροπολίτης Ἀλέξιος γέρασε πιά, εἰδοποίησε νά ἔρθει ὁ ὁσιος Σέργιος καὶ προσπάθησε νά τὸν πείσει νά χειροτονηθεῖ ἐπίσκοπος γιὰ νά τὸν διαδεχτεῖ. Παρὰ τὴν ὑπερβολικὴ ὅμως πίεση τοῦ μητροπολίτη, ὁ Ὅσιος, ἀνυποχώρητος στὴν ταπεινοφροσύνη του, ἐξακολουθοῦσε νά ἀρνεῖται τὴν τιμὴ καὶ ὁ ἅγιος Ἀλέξιος, φοβούμενος ὅτι ὁ ὁσιος Σέργιος θά ἐξαφανιστεῖ τελείως μέσα στὴν ἔρημο, παραιτήθηκε ἀπ' τὴν ἀπαίτησή του καὶ τὸν ἄφησε νά ἐπιστρέψει στὸ μοναστήρι του. Ὅταν λίγο ἀργότερα, τὸ 1377, ὁ μητροπολίτης Ἀλέξιος ἀναπαύτηκε, οἱ πρίγκηπες προσπάθησαν γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά νά πείσουν τὸν Ὅσιο νά δεχτεῖ τὴν ἀρχιερωσύνη· ἐκεῖνος ὅμως ἦταν ἀκαμπτος καὶ ἀνυποχώρητος στὴν ἀρνήσή του.

Μιά μέρα ὁ ὁσιος Σέργιος προσευχόταν, κατὰ τὴ συνήθειά του, μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ἀφοῦ προσευχήθηκε θερμά καὶ ἔψαλε τὸν Ἀκάθιστο Ὑμνο, κάθησε γιὰ λίγο νά ἀναπαυτεῖ, ὅποτε ἔβει ξαφνικά στὸ μαθητὴ του Μιχαῖα:

– Παιδί μου, μείνε ἄγρυπνος καὶ νηφάλιος, γιατί πρόκειται νά δεχτοῦμε μιὰ θαυμάσια καὶ φοδερὴ ἐπίσκεψη.

Ὁ ὁσιος Σέργιος τρέφοντας τὴν ἀρκούδα του.

Κι ἐνῶ ἀκόμη μιλοῦσε, ἀκούστηκε μιὰ φωνή:

– Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ἔρχεται!

Μόλις τὸ ἀκουσε αὐτὸ ὁ Ὅσιος, ἔσπευσε πρὸς τὴν εἴσοδο τοῦ κελλιοῦ του καὶ ξαφνικά τὸν κάλυψε μιὰ ἐκτυφλωτικὴ ἀκτινοβολία λαμπρότερη κι ἀπ' τὸν ἥλιο καὶ εἶδε τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο μαζί μέ δύο ἀποστόλους, τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη, νά ἀκτινοβολοῦν μ' ἓνα ἀνέκφραστο φῶς. Μὴ μπορώντας νά ἀντέξει σ' ἓνα τόσο κατα-

πληκτικό όραμα, δ' "Όσιος έπεσε στό έδαφος. 'Η 'Υπεραγία Θεοτόκος τότε τόν έπιασε απ' τό χέρι καί είπε:

– Μή φοβάσαι, εκλεκτέ μου! 'Ηρθα νά σέ επισκεφτώ. Οί προσευχές σου γιά τούς μαθητές καί τό μοναστήρι σου είσακούστηκαν. Μή στενοχωρείσαι, από τώρα καί εμπρός θά άνθίσει! Καί όχι μόνο όσο καιρό ζεις έσύ, αλλά καί μετά τήν εκδημία σου στόν Κύριο, έγώ θά είμαι κοντά στό μοναστήρι σου, θά καλύπτω πλούσια τίς ανάγκες του, θά παρέχω τά απαραίτητα καί θά τό προστατεύω.

Καί λέγοντας αυτά έγινε άφαντη. Έκστατικός δ' "Όσιος απ' τό φοβερό όραμα, παράμεινε γιά λίγο έμφοδος καί έτρεμε. 'Αφού συνήλθε, σήκωσε τόν τρομοκρατημένο μαθητή του, αυτός όμως έπεσε συγκλονισμένος στά πόδια του 'Οσίου λέγοντας:

– Γιά χάρη του Θεού, πατέρα μου, πές μου, τί θαυμάσιο όραμα ήταν αυτό:

'Ο "Όσιος, πού ήταν τόσο πλημμυρισμένος από χαρά ώστε τό πρόσωπό του έλαμπε όλόκληρο, δέν μπορούσε νά πει περισσότερα απ' αυτά τά λόγια:

– Περίμενε λίγο παιδί μου· καί ή δική μου ψυχή δονείται απ' τό θαυμάσιο αυτό όραμα.

Στάθηκε γιά λίγο συνεπαρμένος ακόμη απ' τό όραμα καί τελικά είπε:

– Παιδί μου, φώναξέ μου τόν 'Ισαάκιο καί τό Σίμωνα.

Κι όταν δ' 'Ισαάκιος καί δ Σίμων ήρθαν, τούς διηγήθηκε καταλεπτώς όλα όσα συνέβησαν, πώς είδε τήν 'Υπεραγία Θεοτόκο μαζί μέ τούς αποστόλους καί τίς θαυμάσιες υποσχέσεις πού του έδωσε. 'Εκείνοι μόλις άκουσαν όλα αυτά πλημμύρισαν από απερίγραπτη χαρά καί όλοι μαζί έψαλαν μιά Παράκληση στήν 'Υπεραγία Θεοτόκο καί δόξασαν τό Θεό. 'Ο "Όσιος παράμεινε όλη νύχτα άγρυπνος, αναπολώντας τό ξεαίσιο όραμα. (Τό γεγονός αυτό έλαβε χώρα τό 1388, τέσσερα χρόνια πρίν τήν κοίμηση του 'Οσίου).

Μετά από λίγο καιρό ήρθε στή Μόσχα κάποιος επίσκοπος απ' τήν Κωνσταντινούπολη. Είχε άκούσει πολλά γιά τόν "Όσιο, του όποιου ή φήμη τώρα είχε διαδοθεί πάρα πολύ καί είχε φτάσει μέχρι τή Βασιλίδα των πόλεων. 'Ο επίσκοπος αυτός όμως δυσπιστούσε γιά τή φήμη αυτή του 'Οσίου καί έλεγε:

– Είμαι δυνατό νά υπάρχει ένας τέτοιος φωστήρας σ' αυτή έδώ τή γή καί μάλιστα στους έσχατους αυτούς καιρούς;

'Αποφάσισε νά πάει γιά νά δει δ ίδιος τόν "Όσιο. "Όταν πλησίασε στό μοναστήρι τόν κατέλαβε τρόμος καί προτού τόν δει καλά - καλά τυφλώθηκε. 'Ο "Όσιος τότε τόν πήρε απ' τό χέρι καί τόν όδήγησε στό κελλί του, όπου δ επίσκοπος του έξομολογήθηκε τήν άπιστία του καί του ζήτησε μέ δάκρυα νά τόν θεραπεύσει. 'Ο "Όσιος άγγιξε τά μάτια του, τόν θεράπευσε καί του υπέδειξε νά μήν ξανάρθει γιά νά μή σκανδαλιστούν οί μοναχοί. Φωτισμένος δ επίσκοπος τώρα, διαλάλησε παντού ότι αξιώθηκε νά δει έναν άνθρωπο του Θεού, έναν ουράνιο άνθρωπο καί επίγειο άγγελο.

Μιά μέρα πού λειτουργούσε δ "Όσιος, ένας απ' τούς μαθητές του, δ Σίμων, πού συλλειτουργούσε μαζί του, είδε ένα θαυμάσιο όραμα, πού τό διηγήθηκε ως εξής:

– 'Ενώ δ "Όσιος λειτουργούσε, είδα μιά φλόγα ν' άπλώνεται πάνω από τήν 'Αγία Τράπεζα, νά τήν περιβάλλει όλόκληρη καί νά τήν φωτίζει. Κι όταν ήταν έτοιμος νά κοινωνήσει, ή θεία αυτή φλόγα μαζεύτηκε, έγινε σάν σάβανο, μπήκε μέσα στό "Αγιο Δισκοπότηρο καί μετά κοινωνήσε δ "Όσιος.

"Όταν είδε αυτά δ Σίμων, άρχισε νά τρέμει. Καί δ "Όσιος άντιλήφθηκε ότι δ Σίμων αξιώθηκε νά δει τό θαυμάσιο αυτό όραμα καί του απαγόρευσε νά μιλήσει σέ όποιονδήποτε σχετικά μ' αυτό.

– Μήν πεις σέ κανέναν τίποτα γι' αυτό, ως ότου δ Κύριος μέ καλέσει απ' αυτή τή ζωή, του είπε.

Καί δοξολόγησαν καί οί δυό τους τό Θεό.

Συνεχίζοντας δ "Όσιος νά δαμάζει τό σώμα του μέ νηστεία καί ακατάπαυστη εργασία καί εκτελώντας αναρίθμητα θαύματα, έφτασε σέ προχωρημένη ήλικία χωρίς νά σταματήσει νά ιερουργεί ή νά κάνει τόν κανόνα τής προσευχής του. "Όσο γεγνούσε τό σώμα του, τόσο δυνατότερος γινόταν δ ζήλος του καί δέν έλεγε νά μειωθεί μέ κανένα τρόπο απ' τό γήρας του.

'Εξι μήνες πρίν ή ψυχή του αναχωρήσει γιά τόν Κύριο τό προείδε καί, συναθροίζοντας τήν αδελφότητα, όρισε τόν άγαπημένο του μαθητή Νίκωνα νά τόν διαδεχτεί στή θέση του καί μετά άρχισε νά ζει σέ ήσυχία.

Σύντομα μετά ο μεγάλος ασκητής άρχισε νά χάνει δυνάμεις καί τό Σεπτέμβρη άρρώστησε βαριά. Βλέποντας τό θάνατό του πιά «ἐπί θύραις», ξανασυγκέντρωσε τήν αδελφότητα καί τούς έδωσε τίς τελευταίες νουθεσίες καί παραινήσεις του. Τούς υποχρέωσε νά υποσχεθούν ότι θά παραμείνουν πιστοί στήν Όρθοδοξία καί θά διατηρήσουν τήν μεταξύ τους ένότητα· ότι θά διαφυλάξουν τήν άγνότητα τής ψυχής καί τοῦ σώματός τους καί θά έχουν άνυπόκριτη άγάπη· ότι θά αποφύγουν κάθε πονηρή καί σαρκική επιθυμία· ότι θά είναι έγκρατεῖς στό φαγητό καί τό πιτό· ότι, πάνω άπ' όλα, θά ντύνονται ταπεινά· δέ θά παραμελήσουν τήν άγάπη γιά τούς ξένους· θά αποφεύγουν τήν άντιλογία καί σέ καμιά περίπτωση δέ θά επιδιώκουν τιμές καί επαίνους σ' αὐτή τή ζωή, αλλά θά προσδοκοῦν άνταπόδοση άπ' τό Θεό καί εύλογίες αιώνιες στήν οὐράνια Βασιλεία. Κι άφού τούς καθοδήγησε καί σέ πολλούς άλλους τομεῖς κατάληξε:

— Ό Κύριος μέ καλεῖ καί πρόκειται νά σās αποχωριστώ. Σās αναθέτω στόν Παντοδύναμο Θεό καί τήν Παναγία Μητέρα Του· εἶθε νά σās χρησιμεύσουν σάν καταφύγιο καί τείχος έναντίον τών παγίδων καί επιθέσεων τών έχθρών.

Όταν ή ψυχή του ήταν έτοιμη νά αναχωρήσει άπ' τό σῶμα του, μετάλαβε τά Άχραντα Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ, υποδασταζόμενος στά χέρια τών μαθητῶν του. Μετά σήκωσε τά χέρια του στόν οὐρανό, προσευχήθηκε καί παράδωσε τήν άγνή καί άγία ψυχή του στό Θεό στίς 25 Σεπτεμβρίου 1392, σέ ήλικία 78 χρονών. Μετά τήν κοίμησή του τό σῶμα του ανάδωσε ένα άνέκφραστο καί θαυμάσιο ἄρωμα.

Όλη ή αδελφότητα μαζεύτηκε γύρω του καί μέ λυγμούς καί κλάματα απόθεσαν στό μνήμα τό σῶμα εκείνου πού σ' όλη του τή ζωή ήταν τόσο ευγενής καί ακούραστος καί τόν συνόδευσαν μέ ψαλμούς καί επικήδειους ύμνους. Τό πρόσωπό του έλαμπε σάν χιόνι καί ή όψη του δέν έμοιαζε μέ νεκρό, αλλά φαινόταν μάλλον σάν ζωντανός καί σάν άγγελος.

Τό σῶμα του αναπαύτηκε μέσα στό μοναστήρι, τό όποιο ο ίδιος είχε ιδρύσει. Τά θαύματα πού έλαβαν χώρα κατά τήν κοίμησή του, αλλά καί μετά άπ' αὐτήν καί πού μέχρι σήμερα εξακολουθοῦν νά γίνονται, είναι πάρα πολλά.

Όταν ή ψυχή αποχωρίστηκε άπ' τό σῶμα του, άγγελοι προπορεύτηκαν καί τοῦ άνοιξαν τίς πόρτες τοῦ Παραδείσου, καθοδηγώντας τον μέσα στήν οὐράνια μακαριότητα, στήν ανάπαυση τών δικαίων, στή λαμπρότητα τών Άγγέλων καί — αὐτό πού επιθυμοῦσε πάντα — κοντά στό φῶς τής Παναγίας Τριάδος.

Όσοιος απόδειξε τή φροντίδα του γιά τό μοναστήρι καί μετά τήν κοίμησή του μέ πολλά σημεῖα.

Τό φθινόπωρο τοῦ 1408, όταν ήγούμενος στό μοναστήρι ήταν ο μαθητής τοῦ Όσίου, Νίκων, οί άγριοι Τάταροι άρχισαν νά προσεγγίζουν στά σύνορα τής Μόσχας. Ό όσιος Νίκων τότε παρακάλεσε τόν Κύριο νά προστατεύσει τό μοναστήρι τοῦ Όσίου Του καί νά τό υπερασπίσει άπ' τίς επιδρομές τών έχθρών, επικαλούμενος ταυτόχρονα τό όνομα τοῦ όσίου Σεργίου, τοῦ μεγάλου ιδρυτῆ τοῦ μοναστηρίου.

Μιά νύχτα, μετά τήν προσευχή του, κάθισε λίγο ν' αναπαυτεῖ καί καταλήφθηκε από έναν έλαφρύ ύπνο. Ξαφνικά παρουσιάστηκαν μπροστά του οί άγιοι ιεράρχες Πέτρος καί Άλέξιος καί μαζί τους ο όσιος Σέργιος πού τοῦ εἶπε:

— Κατά παραχώρηση Θεοῦ, θά πατηθεῖ ο τόπος αὐτός άπ' τούς επιδρομεῖς αλλά εσύ, παιδί μου, μή λυπηθεῖς. Τό μοναστήρι δέ θά έρημωθεί, αλλά θά άνθίσει ακόμη περισσότερο.

Στή συνέχεια οί Άγιοι έδωσαν τήν εύλογία τους καί μετά έγιναν άφαντοι.

Άφού συνήλθε ο όσιος Νίκων, έτρεξε πρός τίς πόρτες αλλά τίς βρήκε κλειδωμένες κι όταν τίς άνοιξε εἶδε τούς Άγίους ν' απομακρύνονται άπ' τό κελλί του καί κατάλαβε ότι αὐτό δέν ήταν όνειρο, αλλά ένα πραγματικό όραμα.

Η προφητεία τοῦ όσίου Σεργίου εκπληρώθηκε γρήγορα. Οί Τάταροι κατέκαψαν καί κατέστρεψαν τό μοναστήρι, οί μοναχοί όμως πού εἶχαν προειδοποιηθεῖ μέ τόσο θαυματουργικό τρόπο, έγκατέλειψαν πρόσκαιρα τόν τόπο τής μετανοίας τους καί σώθηκαν. Όταν ο έχθρός αναχώρησε άπ' τήν περιοχή τής Μόσχας, ο όσιος Νίκων ξανάχτισε τό μοναστήρι καί, μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί τίς προσευχές τοῦ όσίου Σεργίου, άνήγειρε μιá ξύλινη εκκλησία πρός τιμή τής Άγίας Τριάδος.

Γριάντα χρόνια μετά τή κοιμήση τοῦ ὁσίου Σεργίου, ὁ Θεός εὐ-
κησε νά δοξάσει τόν Ὅσιό Του ἀκόμη περισσότερο. Κοντά στο
ναστήρι αὐτή τήν ἐποχή ζοῦσε κάποιος εὐσεβής χριστιανός, ὁ
οἷος εἶχε μεγάλη πίστη στόν Ὅσιο καί ἐρχόταν συχνά στόν τάφο
καί προσευχόταν θερμά. Μιά νύχτα, μετά ἀπό θερμή προσευχή,
ταλήφθηκε ἀπό ἕναν ἐλαφρῦ ὕπνο καί εἶδε ξαφνικά τόν Ὅσιο νά
φανίζεται μπροστά του καί νά τοῦ λέει:

— Πές στόν ἡγούμενο τοῦ μοναστηριοῦ: Γιατί μέ ἀφήνουν τόσο
μέσα στή γῆ, στόν τάφο μου, ὅπου τό σῶμα μου περιβάλλεται
τό νερό:

Ὅταν ξύπνησε ὁ ἄνθρωπος αὐτός φοβήθηκε πολύ ἀλλά ταυτό-
χρονα αἰσθάνθηκε στήν καρδιά του μιά ἐξαιρετικά ἀσυνήθιστη
ἐνέργεια καί διηγήθηκε ἀμέσως τό ὄραμα στό Νίκωνα, τό μαθητή τοῦ
οἷου Σεργίου, πού ἦταν τότε ἡγούμενος. Ὁ Νίκων στή συνέχεια
ημέρωσε τούς ἀδελφούς πού χάρηκαν πάρα πολύ.

Οἱ φήμες γιά τήν ἐπικείμενη ἐκταφή τοῦ Ὁσίου διαδόθηκαν
πολύ γρήγορα καί πολλοί ἄνθρωποι ἔσπευσαν στό μοναστήρι. Δέν εἶχαν
προφτάσει καλά - καλά ν' ἀνοίξουν τόν τάφο τοῦ Ὁσίου καί ἀμέ-
σως ἀναδύθηκε μιά μεγάλη εὐωδία καί ὅλοι τους εἶδαν ἕνα ἀξιοση-
εῖωτο θαῦμα. Δέν εἶχε διαφυλαχτεῖ μόνο τό σῶμα τοῦ Ὁσίου ὁλό-
κληρο καί ἀδιάφθορο, ἀλλά καί αὐτά τά ρούχα του ἀκόμη εἶχαν
εἶναι ἀνέπαφα ἀπ' τή φθορά. Κι ἐνῶ τό νερό εἶχε κατακλύσει ἀπ'
λες τίς πλευρές τόν τάφο, δέν εἶχε ἀγγίξει οὔτε τό σκήνωμα τοῦ
Ὁσίου, οὔτε τά ρούχα του. Ὅταν τό εἶδαν αὐτό δοξολόγησαν ὅλοι
ὁ Θεό πού δόξασε τόν Ὅσιό Του καί μέ μεγάλη ἀγαλλίαση τοποθέ-
ησαν τό σκήνωμά του σέ μιά νέα λειψανοθήκη. Ἡ ἐκταφή τοῦ
Ὁσίου ἐγένεε στίς 5 Ἰουλίου 1422 καί σέ μνήμη τοῦ γεγονότος αὐ-
τοῦ καθιερώθηκε μιά γιορτή.

Ἀμέτρητα εἶναι τά θαύματα τοῦ μεγάλου ὁσίου Σεργίου πού
ἔλαβαν χώρα στό διάβα τῶν αἰώνων. Πάρα πολλούς θεράπευσε,
ρώτισε καί ἔσωσε ἀπ' τόν κίνδυνο καί τό θάνατο. Τά θαύματά του
ἔφθονοῦσαν ιδιαίτερα τήν «περίοδο ταραχῶν», κατά τό 1608 - 10,
ὅταν οἱ Πολωνοί περικύκλωσαν καί πολιορκήσαν τό μοναστήρι του
ἐπί δεκαῆξι μῆνες. Πολλές φορές ἐμφανίστηκε τότε, ἄλλοτε γιά νά
ἐνθαρρύνει καί νά ἐνδυναμώσει τούς πολιορκημένους καί ἄλλοτε
γιά ν' ἀπειλήσει τούς ἐχθρούς, πότε μόνος του καί πότε μέ τό μα-

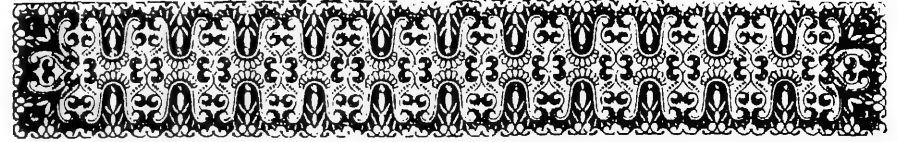
θητή του Νίκωνα καί ἄλλους μαθητές του, μέχρις ὅτου ὁ ἐχθρός
ἐγκατέλειψε τήν πολιορκία καί σύντομα μετά ἀπ' αὐτό ἀναχώρησε
ἀπ' τή ρωσική γῆ.

Μετά τή ρωσική ἐπανάσταση, τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Σεργίου
κλείστηκε καί τά ἅγια λείψανά του τοποθετήθηκαν σ' ἕνα ἀντιθη-
σκευτικό μουσεῖο, γιά διακωμώδηση. Ὡστόσο, ὅταν ἡ θρησκεία
ἐγένεε πάλι «χρήσιμη» στή Σοβιετική Κυβέρνηση, κατά τή διάρκεια
τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, τό μοναστήρι ξανάνοιξε καί
τά λείψανα τοῦ Ὁσίου ξαναγύρισαν σ' αὐτό.

Σήμερα ἡ Λαύρα τῆς Ἀγίας Τριάδος τοῦ ὁσίου Σεργίου εἶναι
ἀπ' τά μοναστήρια πού παραμένουν ἀνοιχτά στή Σοβιετική Ἑνωση
καί μεγάλα πλήθη ὀρθόδοξων πιστῶν ἔρχονται γιά νά τιμήσουν τά
λείψανα τοῦ Ὁσίου. Ἀκόμη καί στά σημερινά δύσκολα χρόνια, ἡ
ἐπαγγελία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὅτι θά προστατεύει πάντα τό
μοναστήρι τοῦ Ὁσίου, ἐκπληρώνεται καί, ἔξι αἰῶνες περίπου μετά
τήν κοιμήσή του, ὑπάρχουν ἀκόμη στίς κατακόμβες μοναχοί, μαθη-
τές τοῦ Ὁσίου, τά τελευταῖα ἀπό τ' ἀμέτρητα «πουλιά» πού εἶδε
στό ὄραμά του ὅταν ζοῦσε. Ὁ ὁσιος Σέργιος, ὁ «πατέρας τῶν πολ-
λῶν μοναστηριῶν» καί «ἀδός τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά», συνεχί-
ζει κατά κάποιο τρόπο νά εἶναι «ἐκεῖνος πού φροντίζει καί λυπά-
ται γιά τή ρωσική γῆ», ἀναπέμποντας ἀδιάλειπτα τήν προσευχή του
στό θρόνο τοῦ Θεοῦ γιά τό σκλαβωμένο ὀρθόδοξο λαό, πού ἐλπίζει
ἀκόμη γιά ἀπελευθέρωση ἀπ' τόν ἀθεϊστικό ζυγό καί γιά μιά τελευ-
ταία ἀνθιση τοῦ πραγματικοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ, στό πνεῦμα
τοῦ μεγάλου Ὁσίου τοῦ Ραντονέζ.

Ὁ ὁσιος Παῦλος τῆς Ὁμπνώρα (εἰκόνα 16ου αἰώνα).

Ὁσιος Παῦλος τῆς Ὁμπνώρα

προερχόμενος ἀπὸ μιά εὐσεβή καί εὐγενή οἰκογένεια τῆς Μόσχας ὁ ὁσιος Παῦλος, πού γεννήθηκε τὸ 1317, ἔδειχνε ἀπ' τὴν παιδική του ἡλικία ἀκόμη τίς τάσεις πρὸς τὴ θεωρητικὴ ζωὴ ἑνὸς γνήσια ὀρθόδοξου χριστιανοῦ. Ἀπόφευγε τὰ πολυθόρυβα παιδικὰ παιχνίδια καὶ τὰ γλυκίσματα, νήστευε, ἔδινε στοὺς φτωχοὺς ὅτιδήποτε εἶχε, ἀκόμη καὶ τὰ ρούχα του, παρακολου-

θοῦσε μὲ προθυμία κάθε ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία καὶ περνοῦσε ὁλόκληρες νύχτες μὲ προσευχή.

Ὅταν ἔφτασε στὴν ἡλικία τῶν εἴκοσι δυὸ χρόνων, οἱ γονεῖς του ἀποφάσισαν νὰ τὸν παντρεύουν. Τότε ἐκεῖνος ἔφυγε κρυφὰ ἀπ' τὸ σπίτι του καὶ πῆγε σ' ἓνα μακρινό μοναστήρι, στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Βόλγα, ὅπου ἔγινε μοναχός, ξεπερνώντας ὅλους τοὺς ἄλλους στὸν πόθο γιὰ τὴν ἀσκητικὴ ζωή. Μόλις ὅμως οἱ εὐχάριστες εἰδήσεις γιὰ τὴ φήμη τοῦ μεγάλου ὁσίου Σεργίου τοῦ Ραντονέζ ἔφτασαν στὶς ἀκτὲς τοῦ Βόλγα, ὁ ὁσιος Παῦλος αἰσθάνθηκε ὅτι οἱ προσευχὲς πού ἔκανε γιὰ νὰ βρεῖ ἓναν ἐμπειρο πνευματικὸ ὁδηγό εἰσακούστηκαν ἀπ' τὸ Θεό. Ἔτσι ἄφησε τὸ μοναστήρι του γιὰ τὴ Λαύρα τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Ὁ ὁσιος Σέργιος τὸν ὑποδέχτηκε μὲ ἀγάπη καί, βλέποντας ὅτι ἡ ψυχὴ του ἦταν πλημμυρισμένη ἀπὸ φόβο Θεοῦ, τὸν ἔκανε μαθητὴ του καὶ τοῦ ἐμπιστεύτηκε διάφορα διακονήματα στὴν κουζίνα καὶ τὸ φούρνο. Ὁ ὁσιος Παῦλος ἐγκατέλειψε τὸ θέλημά του στὸν πνευματοφόρο ἡγούμενο καὶ μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἀπόκτησε τὸ χά-

ρισμα της καρδιακής προσευχής και την αφθονία των δακρύων. Μετά από μερικά χρόνια ο όσιος Σέργιος του έδωσε εύλογία ν' επισυρθεί σ' ένα ξεχωριστό έρημικό κελλί όπου πέρασε δέκα πέντε χρόνια σέ μόνωση. Σ' αυτό τό διάστημα ή μελέτη του λόγου του Θεού γέμισε τόσο την ψυχή του, ώστε άρχισε νά ξεχειλίζει ένα χάρισμα διδασκαλίας και όσοι άδελφοί τό ανακάλυσαν άρχισαν νά τυρέουν πρὸς αὐτόν γιά ν' ακούσουν την εποικοδομητική διδασχή του.

Αυτό όμως του προκαλούσε μεγαλύτερη επιθυμία γιά ήσυχία κι έτσι άρχισε νά ζητάει άπ' τόν όσιο Σέργιο εύλογία γιά ν' ακολουθήσει ζωή έρημίτη. Γνωρίζοντας ο όσιος Σέργιος την πνευματική ώριμότητα του μαθητή του του έδωσε εύλογία κι άφου άποχαιρετίστηκαν μέ προσευχή, του χάρισε ένα άκατανίκητο όπλο, τόν τίμιο σταυρό. Αὐτός ο άπόσπινος σταυρός επρόκειτο νά συνοδεύσει τόν Όσιο σέ όλη του τή ζωή και διατηρήθηκε, αιώνες μετά, σέ μία λειψανοθήκη, πάνω άπό τ' άγια λείψανά του.

Άφου άφησε τό μοναστήρι του όσιου Σεργίου, ο όσιος Παῦλος πήγε πρὸς τό Βορρά, βαθιά μέσα στά δάση πού εἶναι μετά τό Βόλγα. Γιά λίγο περιπλανήθηκε άπό τόσο σέ τόπο, επισκεπτόμενος μερικά άπ' τά κοινόδια πού εἶναι διασκορπισμένα στή Θηβαίδα αὐτή του Βορρά.

Η καρδιά όμως του έραστή της έρημικής ζωής διψούσε ακόμη γιά άπόλυτη ήσυχία. Τελικά εγκαταστάθηκε σέ μία τοποθεσία στά δάση του Κόμελ, πού αντικρύζουν άπό ψηλά τό μικρό ποταμό Γκριαζοβίτσα και διάλεξε γιά κατοικία του την κουφάλα μιᾶς γέρινης φλαμουριάς.

Έκεί ο θαυμαστός Παῦλος πέρασε τρία χρόνια δοξολογώντας τό Θεό μαζί μέ τά πουλιά, πού ίσοκρατούσαν μόνα τους τίς ψαλμωδίες του έρημίτη στην άγρια έρημιά, όπου δέν είχε εἰσχωρήσει ακόμη άνθρωπος. Έκεί μπορούσε νά προσεύχεται αδιάλειπτα στό Θεό.

Ποῖός μπορεί νά διηγηθεῖ τίς σιληραγωγίες πού πέρασε; Ζούσε μέ χόρτα και ρίζες, ύπόφερε όλες τίς καιρικές μεταβολές μέ καρτερία και σιωπή, και καθάρισε τό νοῦ του μέ πνευματικούς αγώνες και θεία θεωρία.

Φαίνεται όμως ότι στό Θεό ήταν πιό εύάρεστο νά χρησιμοποιηθεῖ ο όσιος Παῦλος γιά τή σωτηρία των άλλων, διδάσκοντάς τους μέ

τό λόγο και την άσκητική του ζωή. Έτσι ο Όσιος, οδηγούμενος άπ' τό Θεό, άφησε τή φλαμουριά του και πήγε μακρύτερα, στόν ποταμό Νούρμα, στό σημείο πού συνορεύει μέ την Όμπνόρα. Έκεί βρήκε μία τοποθεσία της άρεσκείας του, έχτισε γιά τόν εαυτό του μία μικρή καλύβα, όχι μεγαλύτερη άπ' την κουφάλα της φλαμουριάς πού εγκατάλειψε, και εγκαταστάθηκε σ' αὐτή γιά νά περάσει τίς μέρες και τίς νύχτες του μέ προσευχή. Τίς πέντε μέρες της έβδομάδας περνούσε τελείως άσιτος και μόνο τό Σάββατο και την Κυριακή έτρωγε λίγο ψωμί και έπινε λίγο νερό.

Τήν ίδια αὐτή εποχή, τρία μίλια μακρύτερα άπ' τό έρημητήριο του όσιου Παύλου και στίς ίδιες άγριες και άπότομες όχθες του Νούρμα, αγωνιζόταν ένας άλλος αναχωρητής: ο όσιος Σέργιος του Νούρμα, πού είχε λάβει τή μοναχική κουρά στό Άγιο Όρος του Άθω. Εἶχε έρθει άπ' την Άνατολή στην περιοχή της Μόσχας σέ

Ό όσιος Παῦλος στην κουφάλα της φλαμουριάς του.

ἀναζήτηση φωτισμοῦ ἀπ' τὸ φῶς τοῦ Ραντονέζ. Ὁριμος στήν πνευματική ζωή, ὁ ἀναχωρητὴς Σέργιος, μέ τήν εὐλογία τοῦ Ρώσου Σεργίου ἤρθε νά ἐγκατασταθεῖ σ' αὐτή τήν ἐρημιά, ὅταν ὁ ἀναχωρητὴς Παῦλος ζοῦσε ἀκόμη στήν κουφάλα τῆς φλαμουριάς ὡς «στρουθίον... καί τρυγόν, ἡτις εὗρεν νοσσιάν ἑαυτῇ» (Ψαλμ. πγ' 4). Δυό φορές πάνω στό Σέργιο ἔπεσαν οἱ ληστές. Τήν πρώτη φορά τόν χτύπησαν σχεδόν ἕως θανάτου, ἀλλά ὅταν ξανάρθαν καταδιώχτηκαν ἀπ' τή δύναμη τῆς προσευχῆς του. Κι ὅταν γύρω του μαζεύτηκαν σαράντα περίπου ἀσκητές, ὁ Σέργιος ἔχτισε μιά ξύλινη ἐκκλησία ἀφιερωμένη στή Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος καί ἰδρυσε ἕνα κοινοβιακό μοναστήρι.

Ἐχοντας ἀκούσει γιά τούς πνευματικούς ἀγῶνες τοῦ Παύλου, ὁ Σέργιος ξεκίνησε κάποτε νά τόν ἐπισκεφτεῖ καί μέσα στό δάσος εἶδε ἕνα θαυμαστό θέαμα: ἕνα πλῆθος ἀπό πουλιά περικύκλωνε τὸ θαυμάσιο ἀναχωρητή· μικρά πουλιά κούρνιαζαν στό κεφάλι καί τούς ὤμους του καί αὐτός τὰ ἔτρεφε μέ τὸ χέρι. Κοντά του ἔστεκε μιά ἀρκούδα περιμένοντας τήν τροφή της ἀπ' τόν ἐρημίτη· ἀλεπούδες, κουνέλια κι ἄλλα ζῶα περιφέρονταν χωρὶς καμιά ἔχθρα μεταξύ τους καί χωρὶς νά φοβοῦνται τήν ἀρκούδα. Νά ἡ ζωὴ τοῦ ἁθώου Ἀδάμ στήν Ἑδέμ, ἡ κυριαρχία τοῦ ἀνθρώπου πάνω στή δημιουργία, πού μαζί μέ μᾶς στενάζει γιά τήν πτώση μας καί διψᾷ νά ἐλευθερωθεῖ «ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. η' 22).

Οἱ δυό μεγάλοι ἀσκητές γνωρίστηκαν μεταξύ τους μέ πνευματική ἀγαλλίαση. Ἐδωσαν ἀμοιβαῖες συμβουλές σ' ὅλα τὰ πνευματικά ἐγχειρήματά τους καί ἀντάλλαξαν συχνές ἐπισκέψεις, ἐνδυναμώνοντας ὁ ἕνας τόν ἄλλο στοὺς προχωρημένους ἀσκητικούς ἀγῶνες. Ὁ Παῦλος ἔκανε τὸ Σέργιο πνευματικό του πατέρα, ἐπειδὴ ὁ Σέργιος εἶχε χειροτονηθεῖ πρεσβύτερος ἀπὸ τότε πού ἦταν ἀκόμη πτό Ἅγιο Ὄρος τοῦ Ἄθω, κι ἔτσι συχνά ὁ Παῦλος κοινωνοῦσε τὸ Σῶμα καί Αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἀπ' τὰ ἅγια χέρια τοῦ Σεργίου στό μοναστήρι του, ἐξομολογούμενος σ' αὐτόν ὅλες τίς σκέψεις του. Ἀλλά καί ὁ Σέργιος δέν ἔκρυβε ἀπ' τόν Παῦλο τίποτα ἀπ' ὅ,τι εἶχε στήν καρδιά του. Γιατί καί οἱ δυό ἦταν πιστοὶ ὑπηρέτες τοῦ ἑνός Θεοῦ καί βοηθοῦσαν ὁ ἕνας τόν ἄλλο στίς δοκιμασίες τῆς ἐρήμου.

Κάποτε ὁ ὁσιος Παῦλος ἄφησε τὸ κελλί του καί περιπλανήθηκε στήν ἐρημο. Ὅταν γύρισε βρῆκε τὸ κελλί του κατεδαφισμένο ἀπ' τὰ θεμέλια. Ἀνθρώπινος φόβος τόν κατέλαβε ξαφνικά καί ἔσπευσε

στόν ὁσιο Σέργιο νά τοῦ διηγηθεῖ τή λύπη του. Ὁ ὁσιος Σέργιος ὁμως πού ἦταν πιό ἔμπειρος στοὺς πνευματικούς ἀγῶνες, κατάλαβε ὅτι αὐτό δέν ἦταν παρὰ μιά δαιμονική φαντασία καί εἶπε στόν ὁσιο Παῦλο τούς λόγους τοῦ Ψαλμωδοῦ: «Ὁ Θεός ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δύναμις» (Ψαλμ. με' 2). Πήγαινε, ἀδελφέ μου Παῦλε, καί θά διαπιστώσεις ὅτι τὸ κελλί σου δέν ἔχει καταστραφεῖ». Ὁ ἐρημίτης πίστεψε τόν πνευματικό του πατέρα καί ἐπιστρέφοντας βρῆκε πρᾶγματι τὸ κελλί του ἀπείραχτο.

Ὅταν ὁ ὁσιος Σέργιος ἐπισκεπτόταν τὸ πνευματικό του παιδί, ὁ ὁσιος Παῦλος, πού εἶχε ἀπεριόριστη ἐκτίμηση καί σεβασμὸ γι' αὐτόν, τόν συνόδευε μέχρι τὰ δυό τρίτα τῆς ἀπόστασης γιά τὸ μοναστήρι του. Σ' αὐτόν δέ τόν τόπο τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ ὑπῆρχε μέχρι τὸν εἰκοστὸ αἰῶνα ἕνα ἐκκλησιάκι σάν μιά μαρτυρία τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης τους.

Τὸ καθολικὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ὁσίου Παύλου τῆς Ὁμπνώρα, κατὰ φωτογραφία τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνα μας.

Όταν, μέ τόν καιρό, τά νέα γιά τόν τόπο διαμονής τοῦ ὁσίου Ιαύλου διαδόθηκαν, πολλοί ἄνθρωποι ἄρχισαν νά συρρέουν πρὸς ὑτόν. Μερικοί μόνο γιά νά δοῦν τό μεγάλο ἀσκητή καί νά πάρουν ἦν εὐλογία του. Ἄλλοι, πού ἦταν κατατρεγμένοι, γιά νά βροῦν παρηγοριά. Καί ἄλλοι ἐπιζητοῦσαν τήν πνευματική του καθοδήγηση, αρακαλώντας τον νά τοὺς ἐπιτρέψει νά ἐγκατασταθοῦν κοντά του αἱ νά τόν ἔχουν σάν ἡγούμενο, γιά νά τοὺς ὁδηγήσει στή σωτηρία οὖς. Ἀλλά ὁ ὁσιος Παῦλος, πού σ' ὅλη του τή ζωή εἶχε ἐπιδιώξει τήν συχία καί τή φυγή ἀπ' τόν κόσμον, ἀρνήθηκε. Οἱ ἐπίμονες παραλήσεις τοὺς ὅμως τόν ἔκαναν νά περιμένει κάποια ἐνδειξη τοῦ θεήματος τοῦ Θεοῦ, γιά νά μή θεωρηθεῖ ὑπεύθυνος γιά τυχόν ἀπώλειά τους. Καί πράγματι ἡ ἐνδειξη αὐτή δέν ἄργησε νά ῥθει.

Ἐνῶ προσευχόταν στό κελλί του μιά νύχτα, ἄκουσε ξαφνικά νά τυποῦν καμπάνες στό δάσος, πού βρίσκεται μετὰ τόν ποταμό Νούρμα. Τό ἴδιο ἐγινε ἄλλη μιά φορά καί μετὰ ἐπαναλαμβανόταν ἴλο καί πιό συχνά. Πρὸς μεγάλη δέ ἐκπληξη τοῦ Ὁσίου, τίς καθημερινές ἀκουγόταν ἓνα συνηθισμένο χτύπημα ἀπὸ μικρότερες καμπάνες, ἐνῶ τίς γιορτές ἀκουγόταν δυνατότερη κωδωνοκρουσία. Ὅσο μεγαλύτερη ἦταν ἡ γιορτή, σύμφωνα μέ τό τυπικό τῆς Ἐκκλησίας, τόσο πανηγυρικότερη ἦταν ἡ κωδωνοκρουσία.

Γιά ἓνα μεγάλο χρονικό διάστημα ὁ Ὁσιος δέν ἔδωσε προσοχή πῆς κωδωνοκρουσίες αὐτές ἀπ' τίς ἀόρατες καμπάνες, θεωρώντας τις ἀπατηλή φαντασία καί τέχνασμα τοῦ διαδόλου καί δέ μίλησε σέ κανένα γι' αὐτές. Ἐνα περιστατικό ὅμως τόν ἐπεισε γιά τό ἀντίθετο. Ὅταν ἔφτασε ἡ γιορτή τοῦ Πάσχα, ὁ ὁσιος Παῦλος ἄρχισε ἀπ' τήν παραμονή μιά ὁλονύκτια ἀγρυπνία καί ἄφησε τήν ψυχὴ του νά ξεχειλίσει μπροστά στό Θεό μέ μιά προσευχή γεμάτη θερμὴ καί ἄφθονα δάκρυα. Ξαφνικά, ἀκριβῶς τὰ μεσάνυχτα, ἄκουσε μιά πανηγυρική κωδωνοκρουσία. Μιά ἀθέλητη περιέργεια τόν κατέλαβε. Προσευχήθηκε καί μετὰ ἀνοίξε τό παράθυρο τοῦ κελλιοῦ του. Βλέποντας κάτω πρὸς τόν ποταμό Νούρμα, εἶδε ἓνα ἀσυνήθιστο φῶς νά λάμπει στό δάσος πέρα ἀπ' τό ποτάμι, στό σημεῖο ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού ἀργότερα ἐπρόκειτο νά ἐγερθεῖ ὁ μοναστηριακὸς ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὁ ὁσιος Παῦλος αἰσθάνθηκε μέσα του εἰρήνη, ἡ καρδιά του πλημμύρισε ἀπὸ μιά ἀνέκφραστη χαρά καί ὅλη τή νύχτα τήν πέρασε δοξολογώντας τό Θεό καί τήν Παναγία Μητέρα Του.

«Ἴδου ἡ ζωὴ τοῦ ἀθίου Ἀδάμ στὸν Παράδεισο». Ὁ ὁσιος Παῦλος ἀνάμεσα στὰ διάφορα ἄγρια καί ἡμερα ζῶα, ὅπως τόν εἶδε ὁ ὁσιος Σέργιος τοῦ Νούρμα.

Ἀπ' τήν πνευματικὴ χαρά, τήν εἰρήνη καί τήν ἡρεμία τῆς καρδιάς του συμπέρανε πῶς αὐτὰ πού εἶδε καί ἄκουσε δέν ἦταν ἀπατηλή φαντασία καί ὅτι σ' αὐτὴ τήν τοποθεσία ὁ Κύριος εὐαρεστήθηκε νά δοξαστεῖ τό ἅγιο ὄνομά Του.

Όταν ὁ Ὁσιος διηγήθηκε τό ὄραμα του στοὺς ἀδελφούς πού ζοῦσαν κοντά του, ὅλοι, ὁμόφωνα, ἐπιβεβαίωσαν τὴ γνώμη του καί τοῦ ζήτησαν ν' ἀναλάβει νά χτίσει ἐκεῖ ἐκκλησία καί μοναστήρι. Καί ἐκεῖνος ὅμως εἶδε ὅτι τό νά ἀρνηθεῖ νά ἐκπληρώσει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, μετὰ ἀπ' τὰ ὁράματα πού τόσο καθαρά εἶχε δεῖ, θά ἦταν ἀσυγχώρητο κι ἔτσι ἀποφάσισε νά ζητήσει γι' αὐτό συμβουλή ἀπὸ τόν ὁσιο Σέργιο, τόν πνευματικὸ του πατέρα. Ὁ ὁσιος Σέργιος, θεωρώντας ὅλ' αὐτὰ σάν ἐνδειξη Θεοῦ, προφῆτεψε ὅτι σ' αὐτὴ τήν τοποθεσία θά ἐγερθεῖ μοναστήρι στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος καί ὅτι πολλοί ἄνθρωποι θά βροῦν ἐκεῖ τὴ σωτηρία τους. Αὐτὴ ἦταν καί ἡ τελευταία φορά πού οἱ ἅγιοι συναντήθηκαν σ' αὐτὴ τή ζωή.

Ὁ ὁσιος Σέργιος, «πλήρης ἡμερῶν», ἄρχισε νά προετοιμάζεται γιά τήν ἀναχώρησή του στά οὐράνια σκηνώματα, ἡ ὁποία ἔλαβε χώρα στίς 7 Ὀκτωβρίου 1413 καί ὁ ὁσιος Παῦλος πῆγε στή Μόσχα νά πάρει εὐλογία γιά τήν ἰδρυση μοναστηριοῦ καί ἐκκλησίας στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ὅταν ὁ ὁσιος Παῦλος ἔφτασε στή Μόσχα, ὁ μητροπολίτης Φώτιος ὄχι μόνο δέν ἔδωσε προσοχή στό αἶτημά του ἀλλά καί τόν ὑποδέχτηκε πολύ ψυχρά. Ὅταν ὁ Ὅσιος ἐπρόκειτο νά φύγει, εἶπε στό μητροπολίτη:

– Δέ θά γίνουν ὅλα ὅπως λές ἐσύ, ἀλλά ὅπως εἶναι εὐάρεστο στήν Ἁγία Τριάδα.

Τήν ἴδια νύχτα ὁ ἱεράρχης εἶδε ἕνα τρομερό ὄραμα καί ἄκουσε μιὰ φωνή νά τόν κατηγορεῖ ὅτι πρόσβαλε ἕναν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ καί νά τοῦ ὑποδείχνει νά πράξει σύμφωνα μέ τήν ἐπιθυμία τοῦ Ὁσίου. Ὁ ἐπίσκοπος φοβήθηκε πολύ καί τό πρωί ἔστειλε πολλούς ἀνθρώπους νά βροῦν τόν Ὅσιο πού εἶχε καταφύγει σ' ἕνα μοναστήρι, ὅπου καί τόν βρῆκαν. Τό αἶτημά του ἐκπληρώθηκε ἀπ' τό μητροπολίτη καί γύρισε γιά νά χτίσει τήν ἐκκλησία καί νά ἰδρύσει κοντά τῆς ἕνα κοινόδιο, μέ τυπικό σύμφωνο μέ αὐτά πού ἄφησαν οἱ πρῶτοι ἅγιοι Πατέρες, Παχώμιος ὁ Μέγας καί Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιαρχης.

Ὁ ὁσιος Παῦλος ἐπιθυμοῦσε τό κάθε τι ν' ἀνήκει στό κοινό. Ἀπαιτοῦσε ἀπ' τοὺς μοναχοὺς ἀπόλυτη σιωπή, εἴτε βρισκόνταν στήν ἐκκλησία εἴτε στήν τράπεζα εἴτε στά διακονήματά τους. Ὅλοι οἱ μοναχοὶ εἶχαν ἀπόλυτη ὑπακοή στοὺς γέροντές τους, σύμφωνα μέ τήν ἀρχαία μοναχική παράδοση. Ὁ ὁσιος Παῦλος δίδαξε τοὺς μοναχοὺς του ν' ἀγαποῦν τοὺς φτωχοὺς. Ὁ μαθητής του Ἀλέξιος χειροτονήθηκε ἱερέας καί ἐγινε ἡγούμενος ἐνῶ ὁ ἴδιος, ἀρνούμενος νά γίνει ἡγούμενος ἢ νά χειροτονηθεῖ ἱερέας, ἀποτραβήχτηκε στό παλιό του κελλί, στήν πλαγιά τοῦ λόφου, καί ἐρχόταν στό μοναστήρι μόνο γιά τίς ἀκολουθίες. Ἐτσι τό σημεῖο πού δόθηκε μέ τίς ἀόρατες καμπάνες ἐκπληρώθηκε.

Γιά ἀρκετό καιρό πρὶν τήν εὐλογημένη του κοίμησι, κι ἐνῶ εἶχε φτάσει σέ ἡλικία 112 χρονῶν, ὁ ὁσιος Παῦλος ἄρχισε ν' ἀφιερώνει ἀκόμη περισσότερο χρόνο στή σιωπή καί τήν ἡσυχία, προσευχόμενος ἀδιάλειπτα καί μέ θερμὴν στοὺς Θεοὺς, ἐργαζόμενος μέ ἐπιμέλεια

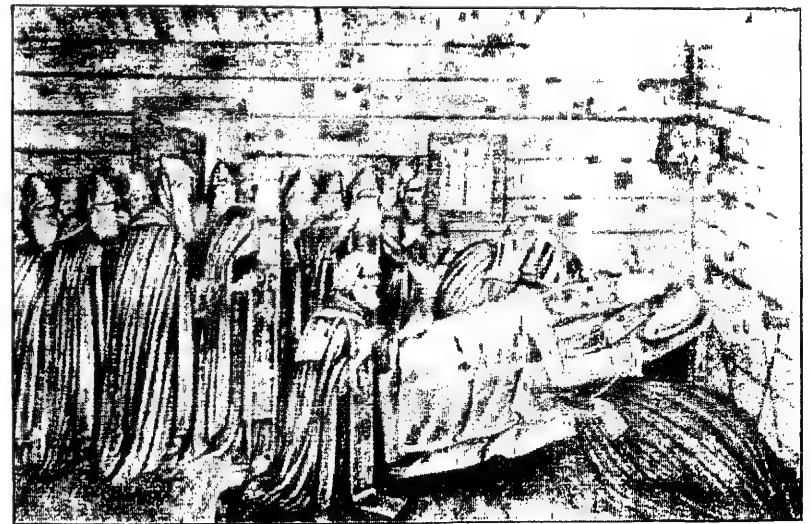
καί ἐξαγνίζοντας τό νοῦ του. Μέ τή σιωπὴ ὁ νοῦς του ἦταν συνέχει σπὴν προσευχὴ καί τῇ θεωρίᾳ τοῦ Θεοῦ. Συγκεντρώνοντας τό φῶς τῆς θείας γνώσης σπὴν καρδιά του, θεωροῦσε μέ ἀγνότητα τῇ δόξῃ τοῦ Θεοῦ καί γινόταν ἔτσι ἐκλεκτὸ σκεῦος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Μιά χρονιά στή γιορτὴ τῶν Θεοφανείων, ὅταν οἱ ἀδελφοὶ τό ἐπισκέφτηκαν πρὶν τῇ Θείᾳ Λειτουργίᾳ, ἀναστέναξε ξαφνικά βαθικὰ καί δάκρυσε. Στίς παρακλήσεις δέ τῶν ἀδελφῶν, ὁ Ὅσιος ἀποκάλυψε τήν αἰτία τῶν δακρύων του:

– Αὐτὴ ἀκριδῶς τὴν ὥρα οἱ Τάταροι κατέλαβαν τὴν πόλη Κουστρόμα, τὴν παράδωσαν στὴ φωτιά καί τό ξίφος καί ὁδήγησαν πολλοὺς αἰχμαλώτους μακριά, ἐπειδὴ οἱ ἁμαρτίες μας πλήθυναν· γιὰτὸ ἀφήσαμε τό δρόμο τῆς δικαιοσύνης καί βαδίζουμε στό θέλημα τῆς καρδιάς καί τῆς σάρκας μας.

Καί πράγματι, αὐτὴ ἀκριδῶς τῇ μέρᾳ ἡ Κουστρόμα λεηλατήθηκε ἀπ' τοὺς Τατάρους οἱ ὁποῖοι ἀργότερα, μετὰ τό θάνατο τοῦ Ὁσίου, λεηλάτησαν κι αὐτὸ ἀκόμη τό μοναστήρι του.

Ἀρκετές μέρες μετὰ ἀπ' αὐτό, ὁ εὐλογημένος Παῦλος ἐξασθένησε τελείως καί, αἰσθανόμενος τό τέλος του νά πλησιάζει, κάλεσε

Ἡ μακαρία κοίμησι τοῦ ὁσίου Παύλου.

κοντά του όλους τούς αδελφούς. Μέ προσευχή τούς παράδωσε σάν διαθήκη του νά τηροῦν τίς παραδόσεις τῶν Πατέρων καί τούς κοινοδιακούς κανόνες. Τήν τήρηση τοῦ προγράμματος καί τῆς τάξης στό μοναστήρι τήν ἐμπιστεύθηκε στό μαθητή του Ἀλέξιο καί ὑποσχέθηκε ὅτι, ἐάν οἱ ἀδελφοί τηροῦσαν τίς ἐντολές του μέ θεάρεστη πολιτεία καί ἐάν ὁ ἴδιος εὑρίσκε χάρη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, θά προσευχόταν ὥστε τό μοναστήρι νά εὐδοκιμεῖ.

— Νά ἔχετε εἰλικρινή ἀγάπη μεταξύ σας καί νά τηρεῖτε τίς παραδόσεις καί ὁ Θεός τῆς εἰρήνης εἴθε νά εἶναι μαζί σας καί νά σᾶς ἐδραιώνει στήν ἀγάπη.

Αὐτά ἦταν τά ἀποχαιρετιστήρια λόγια του. Τήν τελευταία ὥρα τῆς ἀναχώρησής του ἐπιθύμησε γιά μιὰ φορά ἀκόμη νά λάβει τά Θεῖα Δώρα. Μετά, ἀφοῦ εὐλόγησε τούς ἀδελφούς, ξάπλωσε στό κρεβάτι του, σταύρωσε τόν ἑαυτό του μέ τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καί μέ ἡρεμῇ προσευχή παράδωσε τήν ἀγία ψυχή του στό Θεό. Τό πρόσωπό του ἔλαμπε, γιατί ἔτσι ὁ Θεός θέλησε νά δοξάσει τόν Ὅσιό Του.

Ὑστερα ἀπ' τούς ἐπικήδειους ὕμνους οἱ ἀδελφοί, διασχίζοντας τά νερά τοῦ ἁγρίου Νούρμα, μετάφεραν τό πολύτιμο σῶμα του καί τό ἔθαψαν κοντά στήν ἐκκλησία τῆς Ζωοποιοῦ Τριάδος, στίς 10 Ἰανουαρίου τοῦ 1429, σαράντα χρόνια μετά τή δημιουργία τοῦ κοινοβίου του.

Μετά τήν κοίμηση τοῦ Ὁσίου ἔγιναν πολλά θαύματα ἀπ' τά ἅγια λείψανά του καί τό μοναστήρι του ἀνθισε. Στή θέση πού πρίν ἦταν οἱ ἀρχικές ξύλινες ἐκκλησίες, γρήγορα ἀνεγέρθηκαν νέες πέτρινες. Ἀλλά μετά, ἐπὶ ἡγουμενίας τοῦ Προτάσιου, τέταρτου διαδόχου ἀπ' τόν Ὅσιο, ἔπεσε στό μοναστήρι μεγάλη συμφορά: καταστράφηκε ἀπ' τούς Τατάρους τοῦ Καζάν. Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1538 οἱ Ταταρικές ὁρδές ἔφτασαν στά ὄρια τοῦ Βόλογδα, παραδίνοντας τό κάθε τί μπροστά τους στή φωτιά καί τό ξίφος. Μερικοὶ μοναχοὶ ἀπ' ἓνα κοντινὸ μοναστήρι κατέφυγαν πληγωμένοι στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Παύλου νά εἰδοποιήσουν τούς ἀδελφούς γιά τόν ἐρχομό τῶν Τατάρων. Πολλοὶ ἀπ' τούς ἀδελφούς ἀναχώρησαν καί οἱ ὑπόλοιποι ἐτοιμάστηκαν νά πεθάνουν. Συγκεντρώθηκαν σ' ἓνα κελλί καί πέρασαν ὅλη τή νύχτα μέ προσευχή, ζητώντας τό ἔλεος τοῦ

Θεοῦ. Κατά τό πρωὶ ὁ γέροντας Ἐφραίμ, πού εἶχε περάσει ὀγδόντα χρόνια στοὺς μοναχικούς ἀγῶνες, ἐνῶ ἀποκοιμήθηκε γιά λίγο ἐλαφρά, εἶδε μπροστά του τόν ἴδιο τόν ὁσιο Παῦλο νά μπαίνει μέσα στό κελλί καί, παίρνοντάς τον ἀπὸ τό χέρι, νά τοῦ λέει:

— Ἀδελφέ μου Ἐφραίμ, μεγάλη θλίψη σᾶς περιμένει ἀπ' τούς ἄθεους βαρβάρους. Ἐσύ ὁ ἴδιος καί ἄλλοι δυό μαζί σου θά χτυπηθεῖτε μέ σπαθί· ἀλλά ἓνας ἀπ' αὐτούς θά πληγωθεῖ μόνο καί θά ἀναλάβει, ὅπως καί ἄλλοι ἐπίσης θά σωθοῦν. Μή λυπηθεῖς γι' αὐτό, γιατί αὐτός ὁ θάνατος θά σοῦ προξενήσει αἰώνιο ζωή καί τό μοναστήρι, παρόλο πού θά καεῖ καί θά λεηλατηθεῖ, ἀργότερα θά ἀναπτυχθεῖ ἀκόμη περισσότερο καί θά γεμίσει μέ ἀφθονα καί πλούσια ἀγαθά.

Κι ἀφοῦ εἶπε αὐτά ὁ Ὅσιος ἀναχώρησε καί ὁ Ἐφραίμ πετάχτηκε καί εἶπε στοὺς ἀδελφούς αὐτά πού εἶδε καί ἄκουσε. Ἀκούοντες αὐτά οἱ ἀδελφοὶ πού ἤθελαν, ἐγκατέλειψαν τό μοναστήρι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι περίμεναν τό βέβαιον πιά θάνατό τους.

Ἀφοῦ εἶχαν περάσει τέσσερις ὥρες τῆς μέρας καί οἱ μοναχοὶ ἔψαλαν τίς «Ὡρες», οἱ Τάταροι μῆκαν στό μοναστήρι. Ἐμφοδοὶ οἱ ἀδελφοί, φόρεσαν τό σχῆμα τους καί ἀποχαιρετίστηκαν μεταξύ τους. Οἱ Τάταροι σάν ἄγρια θηρία ἐπέπεσαν στό μοναστήρι καταστρέφοντας καί σκοτώνοντας. Ὁ Ἐφραίμ μαζί μέ ἄλλους μοναχοὺς βρῆκαν μαρτυρικό θάνατο ἐνῶ μερικοί, ὅπως προεῖπε ὁ Ὅσιος, ἐπέζησαν ἀπ' τά τραύματά τους. Ἀφοῦ οἱ βάρβαροι ἔβαλαν φωτιά στό μοναστήρι, ἀναχώρησαν. Καί τά μόνα κτίσματα πού δέν καταστράφηκαν, ἦταν οἱ πέτρινες ἐκκλησίες.

Ἐξω ἀπὸ τό μοναστήρι οἱ Τάταροι συνάντησαν ἓναν ἐργάτη τοῦ μοναστηριοῦ, πού ὀνομαζόταν Ἰωάννης καί ἀφοῦ τόν χτύπησαν ἀπάνθρωπα, τόν ἄφησαν ἀναίσθητο στό χιόνι. Μετά ἀπὸ πέντε ὥρες ὁ τραυματίας κατάρθωσε μέ μεγάλο κόπο νά φτάσει σέ μιὰ κοντινὴ καλύβα καί ξάπλωσε μουγκρίζοντας ἀπ' τόν πόνο, ὅταν ξαφνικά ἄκουσε μιὰ φωνή ἀπ' τό παράθυρο νά τοῦ λέει:

— Πήγαινε στό σπίτι σου γιατί διαφορετικά θά πεθάνεις ἐδῶ. Σήκω καί προσευχήσου στή Ζωοποιό Τριάδα, κάλεσε τόν ὁσιο Παῦλο γιά νά σέ βοηθήσει καί τοποθέτησε ἓνα κομμάτι χαρτί στίς πληγές σου.

Ξαφνιασμένος ὁ Ἰωάννης βρῆκε, σάν ἀπὸ θαῦμα, δύναμη καί

έκανε όπως του έιπε ή φωνή. Ξαπλωμένος, βαριά άρρωστος, στο σπίτι του προσευχόταν στον δσιο Παύλο και τότε είδε ένα λαμπρό Γέροντα νά έρχεται προς αυτόν μ' ένα μαχαίρι στα χέρια του και φαινόταν σά νά έσχιζε τά σωθικά του λέγοντας:

— Σου άφαιρώ όλες τίς άρρώστιες σου.

Άφου τελείωσε ο γέροντας έφυγε και ο Ίωάννης θεραπεύτηκε τελείως. Προσπάθησε νά τον άκολουθήσει αλλά τό μόνο πού κατάφερε ήταν νά τον δει νά χάνεται ψηλά στον άέρα, προς την κατεύθυνση του μοναστηριού και μετά νά εξαφανίζεται.

Όκτώ χρόνια μετά τό γεγονός αυτό ο ήγούμενος Προτάσιος άποφάσισε νά χτίσει μιά πέτρινη έκκλησία πάνω άπ' τό σκήνωμα του Όσίου. άφιερωμένη στη μνήμη του. Όταν γινόταν τό σκάψιμο για τά θεμέλια της έκκλησίας αυτής, βρέθηκαν έξι σώματα άγίων μοναχών του μοναστηριού τελείως άφθαρτα κι ένας άρρωστος άδελφός μόλις τά άγγιξε θεραπεύτηκε. Τότε φάνηκε και τό φέρετρο του όσιου Παύλου και ο ήγούμενος, άφου συμβουλευτηκε τούς γέροντες του μοναστηριού, σκέφτηκε ν' άνοίξει τό φέρετρο μετά από προσευχή και νηστεία. Σύντομα όμως, μετά από έλαφρύ ύπνο, είδε τον δσιο Παύλο νά του λέει άγρια:

— Γιατί σκέφτεσαι νά ξετάσεις τό σκήνωμά μου; Πρόσεχε, γιατί θά βγει φωτιά άπ' αυτό και θά σέ κάψει· νά διατάξεις άμέσως νά σφραγιστεί τό φέρετρό μου.

Έντρομος ο ήγούμενος φώναξε έναν τεχνίτη και έκανε όπως του είπε ο Όσιος και έτσι τό φέρετρο τοποθετήθηκε κλειστό στην καινούργια έκκλησία. Άπό τότε ο Όσιος έμφανίστηκε πολλές φορές στους άδελφούς και πολλοί θεραπεύτηκαν άπ' τίς άρρώστιές τους.

Τά θαύματα του όσιου Παύλου συνεχίστηκαν μέχρι τή Σοβιετική Έπανάσταση, όποτε τό μοναστήρι καταστράφηκε. Άπό τότε ή επίγεια διαθήκη του καλύφτηκε μέ σιωπή. Στους ουρανούς όμως παραμένει μεσολαβητής για τίς άμαρτίες του γένους των όρθοδόξων χριστιανών.

Όσιος Κύριλλος του Μπελοζέρσκ (Λευκής Λίμνης)*

όσιος Κύριλλος γεννήθηκε στη Μόσχα από θεοσεβείς γονείς. Στο άγιο βάπτισμα πήρε τό όνομα Κοσμάς. Άπ' την παιδική του ήλικία ανατράφηκε μέ τό φόβο του Θεού και τή μελέτη των Άγίων Γραφών, αυτή δέ ή ανατροφή του ήταν και ή πνευματική κληρονομιά πού άφησε στους μοναχούς του μοναστηριού του.

Οί γονείς του κατά τό θάνατό τους έμπιστεύτηκαν τό νεαρό Κοσμά στο συγγενή τους Τιμόθεο Βολιούεβιτς, πού ύπηρετούσε στην ανακτορική φρουρά του μεγάλου πρίγκηπα Δημητρίου Ντονσκόν και ξεπερνούσε σέ τιμή και πλούτη πολλούς άριστοκράτες.

Τά πλούτη όμως του εύγενή δέν είχαν καμιά επίδραση στο νεαρό όρφανό, πού συγκέντρωνε όλες τίς σκέψεις του στο Θεό, άφιέρωνε διαρκώς τον έαυτό του στην Έκκλησία, νήστευε, προσευχόταν και δέν έπιθυμούσε τίποτα άλλο παρά τό μοναχικό σχήμα.

Ό άριστοκράτης συγγενής του, βλέποντας νά αυξάνουν οί άρετές του μέ τά χρόνια, τον κατέστησε υπεύθυνο σ' όλα τά υπάρχοντα του σπιτιού του. Αυτό όμως δέν άλλαξε τίς σκέψεις του έραστή της ήσυχίας παρά μόνο του προξένησε λύπη και στενοχώρια, γιατί τώρα θά ήταν δυσκολότερο γι' αυτόν νά επιτύχει τον επιδιωκόμενο σκοπό. Ό Κοσμάς απόθεσε τή λύπη του αυτή στο Θεό και Έκεϊνος,

* Άπ' τό διδύλιο του Ά. Μουράβιεφ: «Η Ρωσική Θεαίδα του Βορρά», Πετρούπολη, 1855.

Εικόνα του ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης, ζωγραφισμένη ἀπό τόν ὁσιο Διονύσιο τῆς Γκλούσιτσα.

προβλέποντας στόν Κοσμά ἕνα μεγάλο ἀσκητή, εὐδόκησε νά τόν βοηθήσει στήν ἐπιδίωξή του νά γίνει μοναχός.

Κάποτε συνέπεσε νά ἐπισκεφτεῖ τήν πρωτεύουσα ὁ ἡγούμενος ὁσιος Στέφανος τῆς Μάρα, ἕνας ἄνθρωπος φημισμένος γιά τίς ἀρετές του. Ὁ Κοσμάς πού εἶχε ἀκούσει πολλά γι' αὐτόν καί περίμενε ἵπó καιρό τήν ἀφίξή του, τοῦ ἀποκάλυψε μέ δάκρυα τίς μυστικές πένψεις του καί τόν παρακάλεσε νά τόν δεχτεῖ καί νά μὴν ἀποστρέ-

ψει τό πρόσωπό του ἀπό τόν ταπεινό δούλο του, γιά χάρι τοῦ Κυρίου, πού δέν ἔδωξε κανέναν ἁμαρτωλό. Ὁ ὁσιος Στέφανος συγκινήθηκε ἀπ' τό ζῆλο του καί προβλέποντας στόν Κοσμά ἕνα ἐκλεκτό δοχεῖο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τόν παρηγόρησε καί τοῦ ὑποσχέθηκε νά ἐκπληρώσει τήν ἐπιθυμία του.

Ἀρχισαν τότε νά σκέφτονται μεταξύ τους, πῶς θά γίνει ἡ μοναχική κουρά. Ἐπειδή ὁ ἄρχοντας Τιμόθεος δέν θά ἔδινε μέ κανένα τρόπο τή συγκατάθεσή του, ὁ ὁσιος Στέφανος ἀποφάσισε νά ρασοφορέσει κρυφά τό νέο. Τόν ὀνόμασε Κύριλλο καί ἄφησε τά ὑπόλοιπα στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μετά ἐπισκέφτηκε ὁ ἴδιος τόν ἄρχοντα. Ὁ Τιμόθεος χάριξε γιά τήν ἐπίσκεψή του, τόν ὑποδέχτηκε μέ τιμές στήν εἴσοδο τοῦ σπιτιοῦ του καί ζήτησε τήν εὐλογία του.

– Ὁ Κύριλλος πού ἱκετεύει τό Θεό γιά σένα, νά σ' εὐλογεῖ, εἶπε ὁ ὁσιος Στέφανος.

Κι ὅταν ὁ ἄρχοντας ζήτησε μέ ἐκπληξη νά μάθει ποιός εἶναι αὐτός ὁ Κύριλλος, ὁ ἡγούμενος τοῦ ἀπάντησε:

– Ὁ Κοσμάς, ὁ ἄλλοτε συγγενής σου, πού τώρα εἶναι μοναχός, ἐργάζεται γιά τό Θεό καί προσεύχεται γιά σένα.

Αὐτά τά λόγια ἦταν σκληρά γιά τόν ἄρχοντα καί, λυπημένος καθώς ἦταν, μίλησε στό Στέφανο μέ ὀργή. Ὁ ἅγιος ἄνθρωπος ὅμως, πρίν περάσει τό κατώφλι, ἀπάντησε:

– Ὁ Σωτήρας μας Ἰησοῦς Χριστός εἶπε νά παραμένουμε ὅπου μᾶς ὑποδέχονται καί σέ ἀντίθετη περίπτωση νά τινάξουμε καί τόν κονιορτό ἀπ' τά πόδια μας, σάν μαρτυρία ἐναντίον ἐκείνων πού δέ μᾶς δέχονται (Ματθ. ι' 14).

Ὁ ὁσιος Στέφανος ἔφυγε, ἀλλά ἡ θεοφοβούμενη γυναῖκα τοῦ ἄρχοντα, ἀκούγοντας μιά τέτοια ἐπίπληξη καί θεωρώντας τήν ἀπό Θεοῦ μᾶλλον παρά ἀπ' τόν ὁσιο Στέφανο, ἄρχισε νά μέμφεται τό σύζυγό της γιά τό πῶς μπόρεσε νά προσβάλει ἕναν τέτοιο γέροντα. Ὁ ἄρχοντας μετάνοιωσε καί ἔστειλε νά τόν φέρουν πίσω. Ζήτησαν συγγνώμη ὁ ἕνας ἀπ' τόν ἄλλο, ὁ ἄρχοντας ἐπέτρεψε στό νεόκουρο Κύριλλο νά ἐκπληρώσει τήν ἐπιθυμία τῆς καρδιάς του καί ὁ ὁσιος Στέφανος εὐχαριστήθηκε πού ἀπόκτησε ἕναν ἀδελφό. Ἀνάγγειλε τήν εὐχάριστη εἶδηση στό νέο μοναχό πού, σέ ἐκπλήρωση τῶν ὁρκων του, μοίρασε ὅλα τά ὑπάρχοντά του στούς φτωχοῦς, χωρίς νά σκεφτεῖ νά κρατήσῃ τίποτα γιά τά γηρατειά του.

Προτού γυρίσει στη Μάρα ο δόσιος Στέφανος, έφερε τό νέο μοναχό στό μοναστήρι τοῦ Σιμωνώφ πού εἶχε ἰδρυθεῖ τότε σέ μία νέα οποθεσία ἀπ' τόν ἀρχιμανδρίτη Θεόδωρο, ἀνιψιό τοῦ δόσιου Σεργίου τοῦ Ραντονέζ. Ὁ Θεόδωρος ὑποδέχτηκε τόν Κύριλλο μέ χαρά καί τόν ἔκανε μεγαλόσχημο μοναχό, ἐμπιστευόμενος τήν πρόδοό του πού γέροντα Μιχαήλ, πού ζοῦσε μία πολύ αὐστηρή ζωή στό μοναστήρι κι ἀργότερα ἔγινε ἐπίσκοπος στήν πόλη Σμολένσκ.

Ὁ Κύριλλος εἶχε ἀνάψει ὁλόκληρος ἀπ' τόν πόθο νά ζήσει τή ζωή τοῦ γέροντά του καί, βλέποντας τούς ὑπερβολικούς ἀγῶνες του, προσπάθησε νά τόν μιμηθεῖ στό κάθε τι μέ ἀπόλυτη ὑπακοή. Τή ησυχία τήν θεωροῦσε τρυφή καί τό ψῦχος κατά τό χειμῶνα θαλπωρή. Δουλαγωγώντας τή σάρκα του ἐλευθέρωνε τήν ψυχή του καί γχεδόν δέ γνώριζε τόν ὕπνο.

Ζήτησε ἀπ' τό γέροντά του νά τοῦ ἐπιτρέψει νά μεταλαβαίνει ὑπό τροφή μόνο μία φορά στίς δύο ἤ τρεῖς μέρες, ἀλλά ὁ σοφός κῦτός παιδαγωγός δέν τό ἐπέτρεψε, προστάζοντάς τον νά μοιράζεται τά γεύματά του μέ τούς ἀδελφούς καί ν' ἀποφεύγει μόνο τόν κόρο. Ἀφοῦ περνοῦσε ὅλη τή νύχτα στήν ἀνάγνωση τοῦ Ψαλτηρίου μέ πολλές μετάνοιες, στό πρῶτο χτύπημα τῆς καμπάνας βρισκόταν πτήν ἐκκλησία γιά τήν ἀκολουθία τοῦ ὁρθρου, πρίν ἀπ' ὅλους τούς ἱδελφούς. Στό κελλί του ἔδιωχνε τούς πειρασμούς τῶν δαιμόνων μέ τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καί τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ.

Λίγο καιρό ἀργότερα, ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἔδωσε ἕνα διακόνημα στό φοῦρνο, ὅπου ἄρχισε ν' ἀγωνίζεται ἀκόμη περισσότερο. Μόνος του κουβαλοῦσε νερό, ἔκοβε ξύλα καί, μεταφέροντας ζεστό ψωμί στούς ἀδελφούς, ἔπαιρνε σάν ἀντίδοση θερμές προσευχές. Ὅλοι τόν ἐπαινοῦσαν γιά τόν ἀκούραστο ζήλο του καί τήν ἀφοσίωσή του. Στό μόνο πράγμα πού ἦταν ἀνηλεής ἦταν ἡ σάρκα του· σύμφωνα μέ τό ἀποστολικό λόγο, ἐνῶ τό σῶμα ταπεινωνόταν, τό πνεῦμα του δυνάμωνε.

Κατά καιρούς συνέβαινε νά ἔρχεται στό μοναστήρι τοῦ Σιμωνώφ ὁ δόσιος Σέργιος, γιά νά ἐπισκεφτεῖ τόν ἀνιψιό του Θεόδωρο. Πρίν κάνει ὀτιδήποτε ἄλλο, ἀναζητοῦσε τόν Κύριλλο στό φοῦρνο καί γιά ἀρκετή ὥρα μιλοῦσε μαζί του γιά ὅ,τι ἦταν ψυχικά ὠφέλιμο. Κι οἱ δύο τους παρακολουθοῦσαν μαζί τήν πνευματική ἐργασία: ὁ ἕνας

σπέρνοντας τούς σπόρους τῆς ἀρετῆς καί ὁ ἄλλος ποτίζοντάς τους μέ δάκρυα ὥστε, σύμφωνα μέ τή φράση τοῦ Ψαλμωδοῦ, νά θερίζουν μέ ἀγαλλίαση ὅ,τι ἔσπειραν μέ δάκρυα (Ψαλμ. ρκε' 5).

Ὅλοι οἱ ἀδελφοί εἶχαν μείνει ἐκπληκτοι. Πῶς μπορούσε ὁ δόσιος Σέργιος, ἀδιαφορώντας γιά τόν ἡγούμενο καί ὅλους τούς μοναχούς, νά ξοδεύει τόσο χρόνο μόνο μέ τόν Κύριλλο; Γνωρίζοντας ὁμως τήν ἀρετή του δέν ἔδειχναν καθόλου φθόνο.

Ἀπ' τό φοῦρνο ὁ Κύριλλος μεταφέρθηκε μέ τή θέληση τοῦ ἡγουμένου στήν κουζίνα. Ἐκεῖ ἐπίσης ἀγωνίστηκε ὄχι λιγότερο καί στή θέα τῆς πρόσκαιρης φωτιᾶς ἔφερε στή μνήμη του τήν ἄλλη, τήν αἰώνια καί ἁσβεστη φωτιά.

— Ἐχε ὑπομονή, Κύριλλε, ἔλεγε στόν ἑαυτό του, ὥστε μέ τή φλόγα αὐτῆς τῆς φωτιᾶς, νά σωθεῖς ἀπό τή μέλλουσα.

Μέ τέτοιο αἶσθημα φόβου Θεοῦ τόν προίκισε ὁ Θεός, ὥστε δέν μπορούσε νά φάει οὔτε αὐτό ἀκόμη τό ψωμί πού φοῦρνιζε χωρίς δάκρυα καί ὅλοι οἱ ἀδελφοί τόν ἔβλεπαν ὄχι σάν ἄνθρωπο ἀλλά σάν ἄγγελο τοῦ Θεοῦ.

Ἐνοχλημένος ἀπ' αὐτή τή γενική προσοχή ὁ ταπεινός Κύριλλος ἄρχισε νά ὑποκρίνεται τό σαλό, γιά ν' ἀποφύγει τίς μάταιες τιμές. Βλέποντας ὁ ἡγούμενος τήν προσπάθειά του αὐτή τοῦ ἐπέβαλε στήν ἀρχή ἕνα τεσσαρακονθήμερο κανόνα, τόν ὁποῖο ὁ Κύριλλος δέχτηκε μέ χαρά. Ἀργότερα τοῦ ἐπέβαλε ἀκόμη αὐστηρότερο κανόνα. Ὅπως ὁμως ὁ ὑπερήφανος εὐχαριστεῖται στά παράσημα καί τή δόξα, ἔτσι καί ὁ ταπεινός εὐχαριστεῖται στήν ἀτιμία. Ὁ ἡγούμενος τελικά ἀνακάλυψε ὅτι ὁ Κύριλλος ὑποκρινόταν τό σαλό ὄχι ἀπό ὑπερηφάνεια, ἀλλά ἀπό πραγματική ταπείνωση κι ἔγινε πιό ἐπιεικής.

Κάποτε ὁ Κύριλλος ἀποφάσισε νά ζητήσει ν' ἀφήσει τήν κουζίνα καί νά μείνει στό κελλί του, ὄχι γιά ἀνάπαυση, ἀλλά γιά περισσότερη ἡσυχία καί προσευχήθηκε στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο νά ρυθμίσει αὐτό τό θέμα γιά τό καλό του. Στό ἴδιο αὐτό διάστημα ὁ ἀρχιμανδρίτης σκέφτηκε ὅτι ἤθελε ν' ἀντιγράψει κάποιον διδλίο καί πρόσταξε τό νέο μοναχό ν' ἀσχοληθεῖ στό κελλί του μέ αὐτή τήν ἀντιγραφή. Τότε ὁμως ὁ Κύριλλος ἄρχισε νά παρατηρεῖ ὅτι κατά τή διάρκεια τῶν νυχτερινῶν προσευχῶν του δέν εἶχε τόση προσήλωση ὅπως ὅταν ἦταν στήν κουζίνα, παρά τό πλῆθος τῶν ἀνθρώπων πού ἦταν ἐκεῖ. Ἀρχισε νά παρακαλεῖ καί πάλι μέ δάκρυα τή Μητέρα

του Θεού να του αποκαταστήσει την προηγούμενη θέρμη του, όποτε ό ήγούμενος τόν πρόσταξε να ξαναπάει στην κουζίνα. Ό Όσιος ύπάκουσε μέ χαρά και για πέντε ακόμη χρόνια παράμεινε σ' αυτό τό δύσκολο διακόνημα και τή μέν μέρα καιγόταν απ' τή φωτιά, τή δέ νύχτα ύπόφερε από τό κρύο, χωρίς να επιτρέπει στον έαυτό του να φορέσει κάτι ζεστό.

Μιά μέρα ό άρχιμανδρίτης, παρά τή θέληση του Όσίου, τόν παρυσίασε στον επίσκοπο για να χειροτονηθεί ιερέας. Τώρα ό Όσιος άρχιζε έναν καινούργιο άγώνα, εκτελώντας μέ αυστηρότητα και συνέπεια τή σειρά του στην έφημερία τής εκκλησίας, χωρίς όμως ν' αφήσει και τό προηγούμενο μοναχικό διακόνημά του στο φούρνο και τήν κουζίνα.

Ό άρχιμανδρίτης Θεόδωρος εκλέχτηκε γρήγορα επίσκοπος του Ροστώβ και τή θέση του, παρά τά δάκρυα και τήν άρνησή του, ανάλαβε ό όσιος Κύριλλος κατά τό 1388. Ένθυμούμενος τό λόγο του Ευαγγελίου ότι σ' εκείνον που δόθηκαν πολλά θά του απαιτηθούν πολλά, ό νέος ήγούμενος αφιέρωσε τόν έαυτό του σέ ακόμη μεγαλύτερους άγώνες χωρίς να αισθανθεί καμιά έπαρση για τήν τιμή του αξιώματός του. Παράμεινε ό ίδιος όπως ήταν και πρίν, μέ όλη τήν ταπείνωση και άγάπη, σεβόμενος τούς γέροντες σαν άδελφούς του και μεταχειριζόμενος τούς νεώτερους σαν παιδιά του.

Πρίγκηπες και ευγενείς άρχισαν να τρέχουν προς τόν Όσιο από κάθε τόπο για ν' απολαύσουν μια πνευματική συζήτηση μαζί του. Διέκοπταν όμως τήν ήσυχία του κι έτσι αποφάσισε ν' αφήσει τή θέση του και ν' αποσυρθεί στο κελλί του, παρά τό γεγονός ότι οι άδελφοί τόν παρακάλεσαν να παραμείνει μαζί τους. Ό Κύριλλος δέν ήθελε να έχει καμιά πλέον φροντίδα για έξωτερικά πράγματα. Άλλ' επειδή ήταν αδύνατο να μείνει τό μοναστήρι χωρίς ήγούμενο, εκλέχτηκε άρχιμανδρίτης κάποιος που τόν έλεγαν Σέργιο κι άργότερα έγινε επίσκοπος του Ρυαζάν.

Όσο όμως ό Όσιος απόφευγε τή δόξα τών ανθρώπων, τόσο ό Θεός τόν δόξαζε κι ένας εξαιρετικά μεγάλος αριθμός ανθρώπων μαζεύτηκε γύρω του, γιατί ό λόγος του, «άλατι ήρτυμένος», γλυκαινε εκείνους που τόν άκουγαν.

Στό νέο άρχιμανδρίτη όμως δημιουργήθηκε φθόνος για τή δόξα του Όσίου και δυσανεκτήθηκε μαζί του. Και 'κείνος, χωρίς να

προσβληθεί καθόλου απ' αυτό, έδωσε τόπο στην όργή και έφυγε για να ζήσει μέ ήσυχία στο παλιό μοναστήρι του Σιμωνώφ, που ήταν αφιερωμένο στη Γέννηση τής Θεοτόκου. Συλλογιζόταν που θά μπορούσε ακόμη να κρύψει τόν έαυτό του από εγκόσμιες μέριμνες και προσευχόταν θερμά, αναφέροντας τό αίτημά του στην Υπεραγία Θεοτόκο. Είχε τή συνήθεια άργά κάθε βράδυ, μετά τόν κανόνα στο κελλί του, να διαβάσει τούς Χαιρετισμούς.

Κάποτε, ενώ έψαλε τούς Χαιρετισμούς μπροστά στην εικόνα τής Θεοτόκου κι ενώ είχε φτάσει στο σημείο που λέει: «Ξένον τόκον ιδόντες ξενωθώμεν του κόσμου τόν νοῦν εἰς οὐρανόν μεταθέντες», άκουσε ξαφνικά μια φωνή:

— Κύριλλε, φύγε από έδω και πήγαινε στη Λευκή Λίμνη· εκεί έχω προετοιμάσει για σένα έναν τόπο, όπου μπορείς να σωθείς.

Ταυτόχρονα ένα μεγάλο φώς έλαμψε απ' τή βόρεια πλευρά. Ό Όσιος άνοιξε τό παράθυρο του κελλιού του και, σαν να του έδειχναν μέ τό δάχτυλο, είδε τό μέρος όπου τώρα βρίσκεται τό μοναστήρι. Άπ' τή φωνή και τό δράμα ή καρδιά του πλημμύρισε μέ χαρά και όλη τή νύχτα, που γι' αυτόν ήταν περισσότερο σαν μια λαμπρή μέρα, τήν πέρασε μέ προσευχή.

Λίγο καιρό άργότερα, ό όσιος Θεράποντας, που είχε καρεϊ μοναχός μαζί του στο Σιμωνώφ, ήρθε απ' τή Λευκή Λίμνη και ό Κύριλλος τόν ρώτησε:

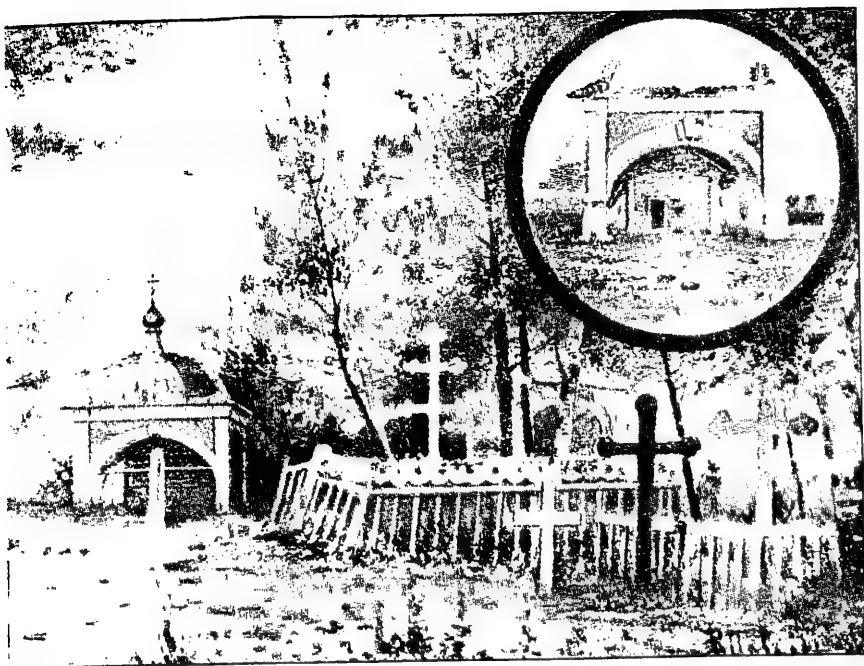
— Υπάρχει τοποθεσία στη Λευκή Λίμνη όπου θά μπορούσε κανείς να ζήσει μέ ήσυχία;

Κι ό Θεράποντας απάντησε:

— Πολλές τέτοιες τοποθεσίες υπάρχουν για ήσυχία.

Ό Όσιος όμως δέν του αποκάλυψε τό δράμά του. Μετά από άμοιβαία συμφωνία άφησαν τό παλιό Σιμωνώφ για τή μακρινή Λευκή Λίμνη και έπειτα από δύσκολο ταξίδι πολλών ήμερών έφτασαν τελικά στον επιθυμητό τους τόπο. Όσο όμως κι αν διέτρεξαν αυτές τίς έρημες τοποθεσίες, καμιά τους δέν άρεσε στον Όσιο σαν τόπος διαμονής. Διαρκώς αναζητούσε τήν τοποθεσία που του είχε ύποδειχτει «άνωθεν» και επί τέλους τήν βρήκε. Αναγνώρισε ξαφνικά τήν τοποθεσία σαν να του ήταν οικεία από καιρό, τήν άγάπησε μέ όλη του τήν καρδιά και δήλωσε ευλαβικά:

— Έδω είναι ή ανάπαυσή μου στους αιώνες, έδω θά κατοικήσω,

Ἡ ἀρχικὴ κατοικία τοῦ ὁσίου Κυρίλλου (ἐπάνω δεξιά, στὸν κύκλο, τὸ παρεκκλήσι πού χτίστηκε πάνω ἀπὸ τὸ ξύλινο κελλί τοῦ Ὁσίου).

ἀφοῦ ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἀποφάσισε ἔτσι· ἅς εἶναι εὐλογημένος Κύριος ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἄκουσε τὴν προσευχή μου.

Ἐκεῖ, στό λόφο πού ἐπιθυμοῦσε, τοποθέτησε ἕνα σταυρό, ἔψαλε ἕναν κανόνα εὐχαριστίας στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο καί τότε μόνο ἀποκάλυψε στό σύντροφό του, τόν ἀσκητή Θεράποντα, τὸ μυστικό του ὄραμα πού τοῦ εἶχε δεῖξει αὐτὴ τὴν τοποθεσία καί δόξασαν μαζί τὸ Θεό. Οἱ ἀσκητές πρῶτα ἔχτισαν μιά καλύβα, μετὰ ἄρχισαν νά σκάδουν ἕνα κελλί στό ἔδαφος κι ἀφοῦ πέρασαν λίγο καιρὸ μαζί χώρισαν γιὰ μεγαλύτερη ἡσυχία. Ὁ εὐλογημένος Κύριλλος παρέμεινε σ' αὐτόν τὸν τόπο καί ὁ Θεράπωντας μετακινήθηκε περίπου δέκα πέντε μίλια μακριά, σέ μιά ἄλλη λίμνη, κι ἐκεῖ ἀνέγειρε ἐκκλησία καί μοναστήρι, στό ὄνομα τῆς Γεννήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ὁ τόπος ὅπου ἐγκαταστάθηκε ὁ ὁσιος Κύριλλος, περιβαλλόταν ἀπὸ νερό σχεδόν ἀπ' ὅλες τὶς πλευρές κι ἕνα πυκνὸ δάσος ἀναπτύχθηκε σ' αὐτὴ τὴ μικρὴ περιοχὴ, ὅπου δὲν εἶχε κατοικήσει ποτὲ ἄνθρωπος. Ὁ ἀγρότης Ἡσαΐας, πού δέ ζοῦσε μακριὰ ἀπὸ ἐκεῖ, εἶπε ὅτι πολλὰ χρόνια πρὶν τὴν ἀφιξὴ τοῦ Κυρίλλου εἶχε ἀκουστῆ σ' αὐτὴ τὴν τοποθεσία ἦχος, σάν ψαλμωδία ἀπὸ χορωδία. Πολλοὶ ἀκούγοντας τὸν ἦχο αὐτὸ ἦρθαν γιὰ νά δοῦν ἀπὸ ποῦ προέρχεται ἀλλά, πρὸς μεγάλη τους ἐκπληξή, ἐπέστρεψαν χωρὶς νά δοῦν τίποτα.

Στὸ ὑπόγειο κελλί τοῦ ὁ ἅγιος ἀναχωρητῆς ἀγωνιζόταν μόνος του ἐναντίον τῶν παγίδων τοῦ ἀόρατου ἐχθροῦ. Καί μόνο κατὰ καιροὺς ἔρχονταν πρὸς αὐτόν δυὸ χωρικοὶ ἀπὸ μιά γειτονικὴ περιοχὴ, ὁ Αὐξέντιος καί ὁ Ματθαῖος, πού ἀργότερα ἔγινε καντηλανάφτης στὸ μοναστήρι του, καί μαζί τους περιδιάβαζε τὴν ἔρημο.

Κάποτε, ἀπὸ ὑποκίνηση τοῦ ἐχθροῦ, ἄρχισε νά τὸν κυριεύει τόσο βαρὺς ὕπνος, ὥστε κάθησε κάτω καί ζήτησε ἀπ' τοὺς συντρόφους του νά σταθοῦν κοντὰ του μέχρι νά τὸν πάρει ὁ ὕπνος, γιατί δὲν μπορούσε νά φτάσει οὔτε μέχρι τὸ κελλί του. Ξάπλωσε στὴ γῆ κάτω ἀπὸ ἕνα ψηλὸ δέντρο ἀλλά, μόλις σχεδόν ἔκλεισε τὰ μάτια του, ἄκουσε μιά φωνὴ νά τοῦ λέει:

– Τρέξε, Κύριλλε.

Ξαφνιασμένος ἀπ' τὴν ἀσυνήθιστη αὐτὴ φωνή, πετάχτηκε ὀρθιος καί ἔφυγε ἀπὸ ἐκεῖνη τὴν τοποθεσία, ὅπου τὴν ἴδια στιγμή ἔπεσε ἕνα τεράστιο δέντρο. Ὁ Ὁσιος κατάλαβε τὴν ἀπάτη τοῦ πονηροῦ, προσευχήθηκε στὸν Κύριο νά τὸν ἀπαλλάξει ἀπὸ ἕναν τέτοιο βαρὺ ὕπνο κι ἀπὸ τότε μπορούσε νά παραμένει ἀγρυπνος γιὰ πολλές νύχτες, κατατροπώνοντας τὰ τεχνάσματα τοῦ ἐχθροῦ μέ τὴν ἐργήγορσή του.

Μιά ἄλλη φορὰ ὁ ὁσιος Κύριλλος ἔριχνε δέντρα, καθαρίζοντας τὸν τόπο γιὰ νά φτιάξει ἕνα λαχανόκηπο, καί μάζευε κλαδιά, τὰ ὁποῖα ὁμως ἀπ' τὴ ζέστη καί τὴν ξηρασία πῆραν φωτιά. Ὁ καπνὸς σκορπίστηκε ἀπὸ τὸν ἄνεμο καί κύκλωσε τὸν Ὁσιο ἀπ' ὅλες τὶς πλευρές τόσο, ὥστε δὲν ἔξερε ἀπὸ ποῦ νά ξεφύγει ἀπ' τὴ φωτιά καί τὸν καπνὸ. Ξαφνικά εἶδε μπροστά του ἕναν ἄνθρωπο. σὲ σχῆμα τοῦ προστάτη του Τιμοθέου, πού τὸν πῆρε ἀπ' τὸ χέρι καί τοῦ εἶπε:

– Ἀκολούθησέ με.

Καί ἀκολουθώντας τον ὠγῆκε ἀπ' τὴ μέση τῆς φωτιάς. Ἔτσι, εἰ-

κόνες της παιδικής του ηλικίας έρχονταν, μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ, σάν ὁράματα γιά νά τόν σώσουν.

Μιά ἄλλη μεγάλη δοκιμασία πού βρῆκε τόν Ἅγιο ἦταν ἡ ἀκόλουθη: Σέ μικρή ἀπόσταση ἀπ' τό ἐρημικό του κελλί ζοῦσε ἕνας ἀγρότης πού δέν τοῦ ἄρεσε ὁ ἐρχομός τοῦ Ὁσίου. Παρακινημένος ἀπ' τόν πονηρό, ἀποφάσισε νά κάψει τό κελλί του, ἀλλά κάθε φορά πού ἤθελε νά ἐκπληρώσει τήν ἐπιθυμία του τόν ἔπιανε ξαφνικά τρόμος. Μιά φορά ἄναψε φωτιά στό φράχτη καί ἄρχισε νά τρέχει. Σταματώντας ὅμως σέ μικρή ἀπόσταση εἶδε ὅτι ἡ φωτιά πού εἶχε δάλει ἔσθισε μόνη της. Τότε μέ αἶσθημα μετανοίας ἔπεσε στά πόδια τοῦ Ὁσίου, ἐξομολογήθηκε τό πταῖσμα του καί ὁ Κύριλλος ταπεινά τόν ἄφησε νά φύγει. Σύντομα μετά ἀπ' αὐτό ὁ ἴδιος ἐκεῖνος ἀνθρώπος ἐπέστρεψε στόν Ὁσιο ζητώντας του νά τόν κάνει μοναχό καί μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του παράμεινε στήν ὑπακοή του.

Δέν εἶχε περάσει πολὺς καιρός ἀπό τότε καί ἀπ' τό μοναστήρι τοῦ Σιμωνῶφ ἦρθαν δύο μοναχοί, ὁ Ζεβεδαῖος καί ὁ Διονύσιος, πού ὁ Ὁσιος τούς ἀγαποῦσε πολὺ. Αὕτη ἦταν ἡ πρώτη παρηγοριά πού αἰσθάνθηκε ὁ Ὁσιος στήν ἐρημίά του. Τούς ὑποδέχτηκε μέ ἀγάπη καί τούς ἐπέτρεψε νά ζήσουν μαζί του. Ἀργότερα ἀπ' τό ἴδιο μοναστήρι ἦρθε ἕνας τρίτος μοναχός, ὁ Ναθαναήλ, πού ἀργότερα ἔγινε κελλάρης στό μοναστήρι του καί μετά ἄρχισαν νά συγκεντρώνονται πολλοί γύρω του ζητώντας νά λάβουν τή μοναχική κουρά. Ὁ Κύριλλος, αἰσθανόμενος ὅτι ὁ χρόνος τῆς ἡσυχίας του στήν ἐρημο εἶχε τελειώσει, ἄρχισε νά τούς δέχεται ὅλους ἐλεύθερα καί νά τούς δίνει τό μοναχικό σχῆμα.

Μέ τήν αὐξηση ὅμως τῆς ἀδελφότητος ἄρχισε νά γίνεται αἰσθητή ἡ ἀνάγκη γιά κοινό ἐκκλησιασμό καί ὅλοι οἱ μοναχοί τοῦ ζήτησαν νά τούς χτίσει μιά ἐκκλησία. Ἀλλ' ἐπειδή ὁ τόπος ἦταν μακριά ἀπ' τόν κόσμο, ἦταν δύσκολο νά βροῦν ξυλοκόπους. Ὁ Ὁσιος, ὅπως τό συνήθιζε πάντα, ἔστρεψε τά μάτια του πρὶν ἀπ' ὅλα πρὸς τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, ἐμπιστευόμενος τά πάντα στό ἅγιο θέλημά Της. Γρήγορα, χωρίς νά εἰδοποιηθοῦν ἀπό κανέναν, κατέφτασαν μόνοι τους ξυλοκόποι καί ἔχτισαν μιά ἐκκλησία ἀπό κορμούς δέντρων στό ὄνομα τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ὅταν ἀναγγέλθηκε στήν περιοχή ὅτι χτίστηκε ἡ ἐκκλησία καί σύντομα θά γινόταν ἐκεῖ μοναστήρι, ἀπλώθηκε ἡ φήμη ὅτι ὁ Κύριλ-

λος, σάν πρῶην ἀρχιμανδρίτης τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σιμωνῶφ, εἶχε φέρεи μαζί του ἀπ' τήν πρωτεύουσα πολλά τιμαλφή. Καί κάποιοι ἄρχοντας πού τόν ἔλεγαν Θεόδωρο, φθόνησε τά ὑποτιθέμενα μυθώδη αὐτά πλούτη καί ἔστειλε κλέφτες νά τά ληστέψουν τή νύχτα. Μόλις ὅμως πλησίασαν στό μοναστήρι, εἶδαν ἕνα πλήθος ἀνθρώπων νά ρίχνουν βέλη καί ἀφοῦ παράμειναν ἀρκετή ὥρα περιμένοντάς τους νά φύγουν, τελικά ἀναχώρησαν οἱ ἴδιοι χωρίς νά προξενήσουν κανένα κακό. Τήν ἐπόμενη νύχτα οἱ κλέφτες εἶδαν τήν ἴδια ὄπτασία καί τό μοναστήρι νά περιβάλλεται ἀπό ἀκόμη περισσότερους ὀπλισμένους ἀνθρώπους καί ἔτρεξαν ἐντρομοί ν' ἀναγγεῖλουν τά νέα στόν «εὐγενή» πού τούς εἶχε στείλει.

Ὁ Θεόδωρος ξαφνιασθηκε καί, νομίζοντας ὅτι κάποιοι ἀπ' τοὺς εὐγενεῖς εἶχε ἐπισκεφτεῖ τόν ὀσιο Κύριλλο, ἔστειλε ἀνθρώπους νά διαπιστώσουν ποιοί ἦταν οἱ ἐπισκέπτες. Πληροφορήθηκε ὅμως, ὅτι ἐδῶ καί περισσότερο ἀπό μιά ἐβδομάδα δέν τούς εἶχε ἐπισκεφτεῖ κανένας. Τότε μόνο συνήλθε καί κατάλαβε ὅτι ἡ Πάναγνη Θεοτόκος προστάτευε τό δοῦλο Της. Ἔσπευσε στό μοναστήρι, ὁμολόγησε μέ δάκρυα τήν ἁμαρτία του στόν Ὁσιο καί ἐκεῖνος τόν παρηγόρησε καί τοῦ εἶπε:

— Πίστεψέ με, παιδί μου Θεόδωρε, ὅτι δέν ἔχω τίποτα σ' αὐτή τή ζωῇ ἐκτός ἀπ' τά ρούχα πού μέ βλέπεις νά φορῶ καί λίγα βιβλία.

Ἀπό τότε ὁ εὐγενής ἔδειξε μεγάλη ἀφοσίωση στόν Ὁσιο καί συχνά τόν ἐπισκεπτόταν καί τοῦ ἔφερνε ψάρια ἢ ἄλλα τροφίμα.

Ὅταν ἡ φήμη του σάν μεγάλου ἀσκητῆ ἀπλώθηκε σέ μακρινές περιοχές, ἔφτασε στό μοναστήρι ὁ Ἱγνάτιος, ἕνας ἀνθρώπος μεγάλης ἀρετῆς πού ἀσκοῦσε τή σιωπή καί τοῦ ὁποίου ἡ ζωῇ ἦταν τόσο αὐστηρή, ὥστε κανένας ἀπ' τοὺς ἀδελφούς δέν μπορούσε νά τόν μιμηθεῖ. Γι' αὐτό καί μετά τόν Κύριλλο χρησίμευσε σ' αὐτούς σάν πρότυπο. Λέγεται ὅτι κατά τή διάρκεια τῶν ἀγώνων του, πού κράτησαν τριάντα χρόνια, ποτέ δέν ξάπλωσε γιά ν' ἀναπαυτεῖ ἀλλά ἔπαιρνε μόνο λίγο ὕπνο ὀρθιος, ἀκουμπισμένος στόν τοῖχο, καί πέτυχε σέ μεγάλο ὕψος τή φτώχεια καί τήν ἀκτημοσύνη.

Ὅταν ἡ ἀδελφότητα μεγάλωσε, ὁ ὀσιος Κύριλλος ἔφτιαξε γι' αὐτή ἕνα αὐστηρό τυπικό, ὥστε κατά τή διάρκεια τῶν ἱερῶν ἀκο-

λουθιών ὁ καθένας νά βρίσκεται στή θέση του, χωρίς νά τολμάει νά συζητᾷ ἢ νά φύγει πρὶν τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας.

Ὁ Ὁσῖος ποτέ δέν ἐπέτρεψε στόν ἑαυτό του νά καθήσῃ στήν ἐκκλησία τίς ὥρες τῶν ἀκολουθιῶν, τὰ δέ πόδια του ἦταν σάν ἀκίνητοι στύλοι. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ γεύματος δέν ἀκουγόταν καμιὰ συνομιλία, ἡ δέ τροφή ἦταν πολὺ λιπὴ καὶ τὸ μόνο ποτὸ πού ἔπιναν ἦταν τὸ νερό. Ἀπ' τὴν Τράπεζα ἀναχωροῦσαν ὅλοι μέ σιωπὴ, ἀποφεύγοντας νά κάνουν ὁποιαδήποτε συζήτηση ἢ νά ἐπισκεφτοῦν ὁ ἓνας τὸ κελλί τοῦ ἄλλου. Ἡ ἀγάπη τοῦ καθενὸς γιὰ τὸ κελλί του ἦταν πολὺ βαθιὰ ριζωμένη στοὺς μαθητὲς τοῦ ὁσίου Κυρίλλου. Κάποτε πού ἓνας ἀπ' αὐτοὺς, ὁ ὁσῖος Μαρτινιανὸς (ὁ ὁποῖος ἀργότερα ἔγινε ἡγούμενος στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Θεράποντα), ἔτυχε νά μπεῖ στό κελλί ἑνὸς ἄλλου ἀδελφοῦ μετὰ τὴν Τράπεζα καὶ ὁ γέροντας τὸν ρώτησε γιατί παραβίασε τὸ μοναχικὸ κανόνα, ἐκείνος τοῦ ἀπάντησε χαμογελώντας:

– Φοβᾶμαι ὅτι ὅταν μπῶ στό κελλί μου, δέ θά ἔχω τὴ δύναμη νά δωῶ ἀπ' αὐτό· ἔχω ὅμως μιά συνεργασία μέ τὸν ἀδελφό μου.

Ἀκόμη καὶ τότε ὅμως ὁ ὁσῖος Κύριλλος τοῦ ἀπάντησε:

– Πήγαινε πρῶτα στό κελλί σου γιὰ νά κάνεις τὸν κανόνα σου καὶ μετὰ πήγαινε στόν ἀδελφό. Τὸ κελλί σου εἶναι αὐτό πού θά σοῦ διδάξει τὰ πάντα.

Κανένας στό μοναστήρι δέν τολμοῦσε νά παίρνει ἐπιστολές ἢ δῶρα χωρίς νά τὸ γνωρίζει ὁ Ὁσῖος. Τὰ γράμματα πού ἔπαιρναν τὰ ἔφερναν σ' αὐτόν χωρίς νά τὰ ἀνοίξουν καὶ χωρίς τὴν εὐλογία του δέν μπορούσαν νά στείλουν τίποτα. Ἐπίσης κανένας δέν τολμοῦσε νά ὀνομάσει κάτι δικό του, ἀκόμη κι ἂν αὐτό βρισκόταν στό κελλί του. Τὸ ἀσήμι καὶ ὁ χρυσὸς φυλάγονταν στό θησαυροφυλάκιο τοῦ μοναστηριοῦ, ἀπ' ὅπου οἱ ἀδελφοὶ ἔπαιρναν ὅ,τι τοὺς ἦταν ἀπαραίτητο. Ἀκόμη καὶ ἂν κάποιος ἤθελε νά κορέσῃ τὴ δίψα του, δέν μπορούσε νά πιεῖ νερό παρὰ μόνο στήν Τράπεζα, ἀφοῦ στό κελλί δέν ἐπιτρεπόταν νά ἔχουν οὔτε ψωμί, οὔτε νερό, παρὰ μόνο εἰκόνες καὶ βιβλία. Καὶ οἱ πόρτες ἐπίσης ποτέ δέν κλειδώνονταν.

Ὅλοι οἱ μοναχοὶ ἀγωνίζονταν μέ ταπείνωση καὶ ἀγάπη νά προλάβουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο στίς ἀκολουθίες τῆς ἐκκλησίας ἢ στὰ διακονήματα τοῦ μοναστηριοῦ, ἐργαζόμενοι ὄχι γι' ἀνθρώπους ἀλλὰ γιὰ τὸ Θεό. Κάθε ἀργολογία ἦταν ξένη γι' αὐτοὺς· τὰ πάντα μεταξὺ

τοὺς γίνονταν μέ σιωπὴ. Ὁ Ὁσῖος χρησίμευε σέ ὅλους γιὰ παράδειγμα. Ἀπαγόρευε στοὺς ἄλλους τὴν πολυτέλεια, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος φοροῦσε ράκη. Καὶ μερικές φορές, ἐνθυμούμενος τοὺς ἀγῶνες τοῦ στό Σιμωνῶφ, ἐρχόταν στήν κουζίνα γιὰ νά βοηθήσῃ στήν προετοιμασία τοῦ φαγητοῦ τῶν ἀδελφῶν. Ἀπαγόρευε ἐπίσης αὐστηρά στό μοναστήρι κάθε διεγερτικὸ ποτό.

Ἡ καρδιά τοῦ Ὁσίου ἦταν γεμάτη ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸ Θεό σέ τέτοιο βαθμό, ὥστε στή διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ κατὰ τὰ ἀναγνώσματα τῆς ἐκκλησίας δέν μπορούσε νά συγκρατήσῃ τὰ δάκρυά του. Ἰδιαίτερα ἄφθονα δάκρυα ἔχυνε τὴν ὥρα τοῦ ἀτομικοῦ μοναχικοῦ κανόνα του.

Ὅταν στό μοναστήρι εἶχαν ἔλλειψη ψωμιοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τὸν παρώτρυναν νά ζητήσῃ ἐλεημοσύνη ἀπὸ κάποιον ἀπ' τοὺς εὐσεβεῖς γείτονες, τοὺς ἐπέπληττε μέ θερμὴ πίστη:

– Ἐάν ὁ Θεὸς καὶ ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ξεχάσουν σ' αὐτόν τὸν τόπο ἐμᾶς πού εἴμαστε ἀφιερωμένοι, τότε ποιὸς ἄλλος μπορεῖ νά ἐλπίζει σ' αὐτὴ τὴ ζωή;

Μ' αὐτόν τὸν τρόπο δίδασκε τοὺς ἀδελφοὺς νά μὴν ἐπιβαρύνουν τοὺς λαϊκοὺς ζητώντας τους ἐλεημοσύνη.

Εἶχε ἓνα μαθητὴ πού τὸν ἔλεγαν Ἀντώνιο, ἔμπειρο τόσο στὰ πνευματικὰ ὅσο καὶ στίς κοσμικὲς ὑποθέσεις, τὸν ὁποῖο ἔστελνε μιά φορά τὸ χρόνο ν' ἀγοράσῃ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἀδελφότητα. Τὸν ὑπόλοιπο χρόνο κανένας δέν ἔδινε ἀπ' τὸ μοναστήρι καὶ ἂν καμιὰ φορά τοὺς ἔστελναν κάτι σάν ἐλεημοσύνη, αὐτὸ γινόταν δεκτὸ σάν δῶρο Θεοῦ.

Ἡ πριγκίπισσα Ἀγριππίνα, σύζυγος τοῦ πρίγκηπα Μαζαῖσκυ - Μπελοζέρσκυ, στοῦ ὁποῖου τὰ κτήματα εἶχε χτιστεῖ τὸ μοναστήρι, εἶχε ἰδιαίτερη εὐλάβεια στόν ὁσιο Κύριλλο. Μιά φορά, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ πριγκίπισσα ἐπιθύμησε νά δώσῃ στοὺς ἀδελφοὺς ψάρια, ὁ Ὁσῖος ὅμως δέ συγκατατέθηκε μέ κανένα τρόπο νά ἐπιτρέψῃ τὴν παραβίαση τοῦ κανονισμοῦ. Ἀπάντησε ὅτι, ἂν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔδινε παράδειγμα γιὰ παραβίαση τῶν μοναστικῶν κανόνων, τοὺς ὁποῖους ὁ ἴδιος θέσπισε, τί θά ἔμενε ὀρθιο μετὰ τὸ θάνατό του; Ἐτσι ἡ πριγκίπισσα ὑποχώρησε, θαυμάζοντας τὴν αὐστηρότητά του.

Μέ τόν καιρό, ὁ Κύριος ἀντάμειψε τόν ὑπηρέτη του μέ προορατικό χάρισμα καί μπορούσε νά διαβάζει τίς μυστικές σκέψεις τῶν μαθητῶν του. Κάποιος πού τόν ἔλεγαν Θεόδωρο, γοητευμένος ἀπ' τήν ἀγία ζωή τοῦ Κυρίλλου, ἐπιθύμησε νά γίνει μέλος τῆς ἀδελφότητος. Μετά ἀπό λίγο καιρό ὁμως, ὁ ἐχθρός τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τοῦ δημιούργησε τέτοιο μίσος γιά τόν ὅσιο Κύριλλο, ὥστε δέν μπορούσε ὄχι μόνο νά τόν βλέπει, ἀλλά οὔτε ν' ἀκούει τή φωνή του.

Ἀναστατωμένος ἀπ' τίς σκέψεις του αὐτές, ἦρθε στόν αὐστηρό γέροντα Ἰγνάτιο γιά νά ἐξομολογηθεῖ τή θλιβερή κατάσταση τῆς ψυχῆς του καί ὅτι, λόγω τοῦ μίσους του πρός τόν Κύριλλο, ἤθελε νά φύγει ἀπ' τό μοναστήρι. Ὁ Ἰγνάτιος τόν παρηγόρησε κάπως, τόν ἐνδυνάμωσε μέ τήν προσευχή του καί τόν ἔπεισε νά παραμείνει δοκιμαστικά γιά ἓνα χρόνο ἀκόμη. Ὁ χρόνος ὁμως πέρασε καί τό μίσος του δέ μειώθηκε. |

Ὁ Θεόδωρος ἀποφάσισε ν' ἀποκαλύψει τή μυστική σκέψη του στόν ἴδιο τόν Κύριλλο, ἀλλά τήν ὥρα πού ξμπαινε στό κελλί του ντράπηκε βλέποντας τά γκρίζα μαλλιά τοῦ γέροντα καί δέν μπορούσε ν' ἀρθρώσει λέξη. Ἦθελε νά φύγει ἀπ' τό κελλί του, ἀλλά τότε ἀκριβῶς ὁ προορατικός γέροντας, ἀντιλαμβανόμενος τίς μύχιες σκέψεις του, ἄρχισε μόνος του νά μιλάει γιά μίσος καί νά τό περιγράφει κατά τέτοιο τρόπο, ὅπως ἀκριβῶς ἦταν τό μίσος πού ὁ Θεόδωρος ἔτρεφε γι' αὐτόν. Πληγωμένος ἀπ' τή συνείδησή του, ὁ μοναχός ἔπεσε στά πόδια τοῦ γέροντα καί τόν παρακάλεσε νά συγχωρέσει τήν ἁμαρτία του, ὁ δέ Ὅσιος τοῦ ἀπάντησε ταπεινά:

– Μή λυπᾶσαι, ἀδελφέ μου. Ὅλοι ἔχουν πέσει ἐξω μαζί μου· ἐσύ μόνο ἀντιλαμβάνεσαι τήν ἀλήθεια καί τήν ἀναξιοτήτά μου. Γιατί ποιός εἶμαι ἐγώ παρὰ ἓνας ἁμαρτωλός καί ἀνάξιος;

Ὁ γέροντας τόν ἀπόλυσε «ἐν εἰρήνῃ», ὑποσχόμενος ὅτι τέτοιος πειρασμός δέ θά τόν ξανάδρισκε στό μέλλον. Καί πράγματι ἀπό τότε ὁ Θεόδωρος ἔτρεφε τέλεια ἀγάπη πρός τό μεγάλο Ἀδδά.

Ὅταν στό μοναστήρι ἔρχονταν ἐπισκέπτες καί ἤθελαν νά ζήσουν ἐκεῖ, ὁ γέροντας μέ τό προορατικό του ἔλεγε στούς μαθητές του προκαταβολικά ποιός ἀπό τούς νεοφερμένους θά παραμείνει μαζί του καί ποιός θά φύγει. Καί ὅλα γίνονταν ὅπως τά ἔλεγε.

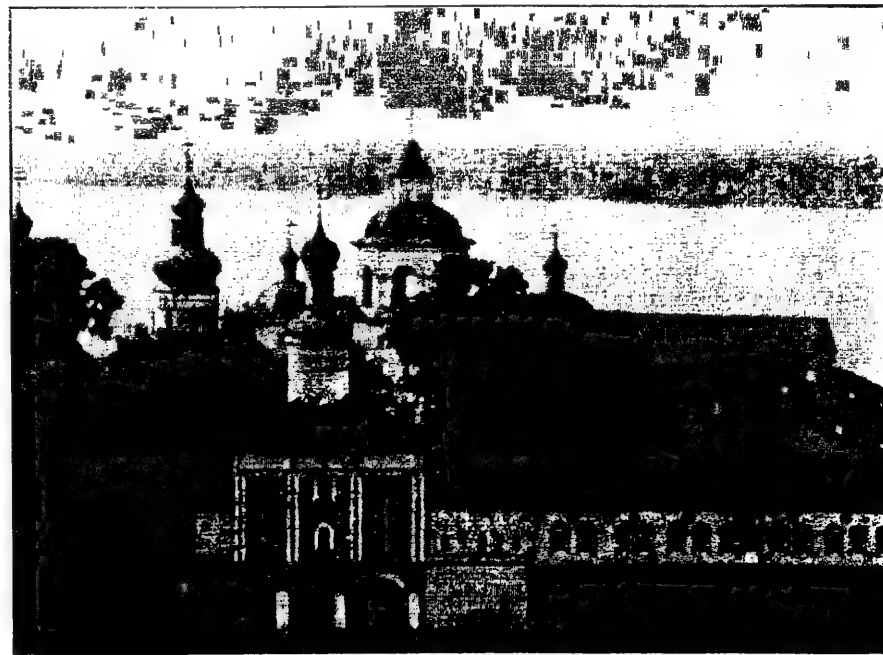
Μαζί μέ τό προορατικό χάρισμα εἶχε καί τό χάρισμα τῶν ἱά-

σεων, πού ἄρχισε νά ἐμφανίζεται ἀπό τότε πού ζοῦσε ἀκόμη. Κάποιος γειτονικός γαιοκτήμονας πού τόν ἔλεγαν Ἀθανάσιο, ἔμεινε τελείως ἀνάπηρος καί τόν συμβούλευσαν νά ζητήσει βοήθεια ἀπὸ τόν Ὅσιο.

– Μόνο ἐάν μπορέσεις νά πᾶς στόν εὐλογημένο Κύριλλο καί νά τοῦ ζητήσεις νά προσευχηθεῖ γιά σένα θά θεραπευτεῖς, τοῦ εἶπε ἓνας εὐσεβὴς ἄνθρωπος.

Πράγματι, κατέφυγε μέ πίστη καί ζήτησε ἀπ' τόν Ὅσιο νά προσευχηθεῖ κι ὅταν ραντίστηκε μέ ἁγιασμό πού τοῦ ἔστειλε ἐκεῖνος ἡ ὑγεία του ἀποκαταστάθηκε. Ἐπίσης ἡ χήρα τοῦ πρίγκηπο Ἰωάννη τοῦ Κάργκολομ πού εἶχε τυφλωθεῖ γιά πολλά χρόνια, ζήτησε ἀπ' τόν Ὅσιο νά προσευχηθεῖ γι' αὐτή καί ἀμέσως εἶδε τό φῶς της.

Ὁ ὅσιος Κύριλλος θεράπευσε ἐπίσης κάποιον ἄρχοντα Ρωμανό ἀκόμη καί χωρίς νά τόν δεῖ, ἐμφανιζόμενος σ' αὐτόν στόν ὕπνο τοῦ

Τό ἐσωτερικό τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης

κάποτε που ήταν πολυ αρρωστος. Ὑπακούοντας στό λόγο του γεροντα, ὁ ἄρρωστος ἔστειλε καί ζήτησε ἀπ' τό μοναστήρι του ἁγιασμό καί μόλις τόν ἤπια βρῆκε τήν υγεία του. Κι ὅταν ὁ θεραπευμένος ἀντρας ἦρθε στό μοναστήρι ξαφνιάστηκε, ἀναγνωρίζοντας στόν ὁσιο Κύριλλο τό θαυμαστό γέροντα πού εἶχε ἐμφανιστεῖ στόν ὕπνο του.

Κάποτε, τή γιορτή τῶν Θεοφανείων, ἔφεραν στό μοναστήρι ἕναν ἄρρωστο μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά θεραπευτεῖ μέ τό βάπτισμα στά ὕδατα κατά τόν ἁγιασμό τῶν Φώτων. Ἀλλά ἦρθε πολύ ἀργά καί δέν πρόλαβε τόν ἁγιασμό. Ὁ Ὅσιος ὁμως τόν πρόσταξε νά μπεῖ μέ πίστη στά νερά καί πράγματι, ἀφοῦ καταδύθηκε τρεῖς φορές, θεραπεύτηκε ὅπως ἄλλοτε ὁ Νεεμάν ὁ Σύρος.

Ἡ εἰλικρίνεια μέ τήν ὁποία περιγράφονται οἱ θεραπείες πού ἔλαβαν χώρα, μπορεῖ νά διαπιστωθεῖ ἀπ' τό ἀκόλουθο παράδειγμα: Ἐφεραν κάποτε στόν Ὅσιο μιά γυναίκα πού ἦταν τυφλή ἐπὶ τρία χρόνια καί τοῦ ζήτησαν νά προσευχηθεῖ γιά νά θεραπευτεῖ. Ὁ ὁσιος Κύριλλος ἔχρισε τά μάτια της μέ ἁγιασμό καί, θέλοντας νά διαπιστώσει κατά πόσο ὁ Κύριος τήν συγχώρεσε, ρώτησε:

— Τί βλέπεις;

Καί αὐτή ἀπάντησε:

— Βλέπω ἕνα διδύμο πού κρατᾷς. Καί μετά ἀπό λίγο: Βλέπω μιά λίμνη καί ἀνθρώπους νά περπατοῦν.

Κι ἔτσι, λίγο - λίγο, ἄρχισε νά βλέπει ἀντικείμενα γύρω της, ὅπως ὁ τυφλός τοῦ Εὐαγγελίου πού ἀπόκτησε τό φῶς του, στόν ὁποῖο οἱ ἀνθρώποι φαίνονταν στήν ἀρχή σάν κινούμενα δέντρα (Μαρκ. η' 24).

Μιά φορά ἦρθε στόν ὁσιο Κύριλλο κάποιος ἀνθρώπος ἀπό ἕνα γειτονικό χωριό καί τοῦ ζήτησε νά προσευχηθεῖ γιά ἕναν ἄρρωστο φίλο του, πού ἀπ' τό στόμα καί τή μύτη του ἔβγαζε αἱματώδεις ἀφροῦς. Ὁ Ὅσιος ὁμως πού ἦταν τόσο σπλαχνικός στούς ἄλλους, αὐτή τή φορά, πληροφορημένος ἀπ' τό προορατικό του χάρισμα, δέν ἤθελε νά παράσχει ἔλεος στόν ἄρρωστο ἀνθρώπο καί δέν τοῦ ἐπέτρεψε ἀκόμη καί νά καθήσκει ἔξω ἀπό τόν περιβόλο τοῦ μοναστηριοῦ. Στό φίλο τοῦ ἀρρώστου, πού τόν παρενοχλοῦσε, ὁ Ὅσιος εἶπε:

— Πίστεψέ με, παιδί μου, αὐτή ἡ ἀρρώστια δέν εἶναι τυχαία,

ἀλλά μιά τιμωρία γιά τίς μοιχεῖες του. Ἐάν δεχτεῖ νά διορθώσῃ τόν ἑαυτό του, πιστεύω ὅτι ὁ Κύριος θά τόν συγχωρέσει, ἐάν ὁμοῦ δέ δεχτεῖ, θά ὑποφέρει ἀκόμη χειρότερα.

Ὅταν μεταβιβάστηκαν τά λόγια αὐτά στόν ἄρρωστο, αὐτός φηθήκε καί ὑποσχέθηκε νά διορθωθεῖ. Ἐξομολογήθηκε στόν ἅγιον ἀνθρώπο μέ εἰλικρίνεια ὅλες τίς ἁμαρτίες του καί, ἀφοῦ ἐκεῖνο τοῦ ἐπέβαλε κάποιον κανόνα γιά τή συγχώρεση τῶν ἁμαρτιῶν του μέ τίς προσευχές του θεραπεύτηκε ὄχι μόνο σωματικά ἀλλά καί ψυχικά.

Πολλούς ἄλλους τυφλοῦς, δαιμονισμένους καί μέ ὅλων τῶν εἰδῶν τίς ἀσθένειες, σύμφωνα μέ μαρτυρίες τῶν μαθητῶν του, τοῦ ἔφεραν στόν ὁσιο Κύριλλο καί ἀφοῦ τοὺς θεράπευε ὅλους, χρίζοντάς τους μόνο μέ ἁγιασμό καί λάδι, ἐπέστρεφαν στά σπίτια του υγιεῖς, εὐχαριστώντας τό Θεό καί τόν Ὅσιό του.

Τό ἔξης περιστατικό ἀποκαλύπτει ὅτι μέ τή θαυματουργική δύναμη τῶν ἱάσεων πού τοῦ δόθηκε ἀπ' τό Θεό, κατώρθωσε ν' ἀναστήσει ἀκόμη καί νεκρό. Κάποιος ἀνθρώπος πού ὑπόφερε ἀπό μιᾶ ἐνοχλητική ἀρρώστια, ἦρθε στό μοναστήρι ζητώντας νά καρεῖ μοναχός προτοῦ πεθάνει. Ὁ Ὅσιος δέν καταφρόνησε τήν ἱερή ἐπιθυμία του καί τόν χειροθέτησε μοναχό, δίνοντάς του τό ὄνομα Δαλμάτιος. Μετά ἀπό ἀρκετές μέρες πλησίαζε τό τέλος του καί ζήτησε νά μεταλάβει τά Ἅγια Μυστήρια. Ὁ ἱερέας ὁμως χρονοτριβοῦσε στή Θεία Λειτουργία κι ὅταν ἔφερε τά Τίμια Δῶρα στό κελλί του, ὁ ἄρρωστος εἶχε ἤδη πεθάνει. Τρομαγμένος ὁ ἱερέας ἔτρεξε νά τ' ἀναγγεῖλει στόν Ὅσιο ὁ ὁποῖος λυπήθηκε πολύ μέ τό γεγονός καί γρήγορα ἔκλεισε τό παράθυρο τοῦ κελλιοῦ του καί ἄρχισε νά προσεύχεται. Λίγο ἀργότερα, κάποιος πού φρόντιζε τό Δαλμάτιο στή κελλί του ἦρθε καί, χτυπώντας τό τζάμι τοῦ παραθύρου του, ἀνάγγειλε στόν Ὅσιο ὅτι ὁ Δαλμάτιος ἔπαιρνε τό καλύτερο καί ζήτησε νά κοινωνήσῃ. Ὁ Κύριλλος ἀμέσως εἰδοποίησε τόν ἱερέα νά φέρε τά Ἅγια Μυστήρια στόν ἀδελφό. Ὁ ἱερέας, ὃν καί ἦταν βέβαιος ὅτι ὁ Δαλμάτιος εἶχε ἤδη πεθάνει, δέν ἤθελε ν' ἀντιλογίσει στόν Ὅσιο. Πόσο μεγάλη ὁμως ἦταν ἡ ἐκπληξή του ὅταν εἶδε τό Δαλμάτιο ἀνακαθισμένο στό κρεβάτι του! Μόλις μετάλαβε τά Ἅγια Μυστήρια ὁ Δαλμάτιος ἄρχισε ν' ἀποχαιρετᾷ ὅλους τοὺς ἀδελφούς καί ἡσυχᾶ ἀναχώρησε πρὸς τόν Κύριο.

Ὁ Κύριος δὲ δόξασε τὸν Ἅγιό Του μόνο μὲ τὸ χάρισμα τῶν ἰάσεων, ἀλλὰ καὶ μὲ ἄλλα θαύματα. Κάποτε ἔπρεπε νὰ λειτουργήσουν ὁπωσδήποτε καὶ δὲν ὑπῆρχε ἀρκετὸ κρασί γιὰ τὴ Θεία Λειτουργία. Ὁ ἱερέας ἦρθε νὰ τὸ ἀναγγεῖλει στὸν Ὅσιο, ὁ ὁποῖος ζήτησε ἀπ' τὸ νεωκόρο Νήφωνα νὰ μάθει ἐὰν πράγματι δὲν ὑπῆρχε κρασί. Ἀφοῦ ὁ Νήφων τὸν θεδαίωσε, ὁ Ὅσιος, σὰν νὰ ἀμφέβαλε ἀκόμη, ζήτησε νὰ τοῦ φέρουν τὸ δοχεῖο τοῦ κρασιοῦ. Ὁ Νήφων ὑπάκουσε καὶ μὲ ἐκπληξή διαπίστωσε ὅτι τὸ δοχεῖο ἦταν τόσο ὑπερχειλισμένο μὲ κρασί, ὥστε σχεδὸν χυνόταν ἀπ' αὐτό. Γι' ἀρκετὸ χρονικὸ διάστημα τὸ κρασί δὲ λιγότευε στὸ δοχεῖο, ὅπως κάποτε συνέβη μὲ τὸ λάδι τῆς χήρας, πού δὲ λιγότευε μὲ τὸ λόγο τοῦ προφήτη Ἠλία (Γ' Βασιλειῶν ιζ' 14 - 16).

Κάποτε ἔπεσε πείνα στὴν περιοχὴ καὶ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ μοναστήρι δὲν εἶχε κτήματα δικὰ του γιὰ νὰ θγάξει τὸ ψωμί του, τὸ μοίραζε φιλεῦσπλαχνα σὲ ὅλους. Τὸ μόνο εἰσόδημα τοῦ μοναστηριοῦ ἦταν ἡ ἀμοιβὴ ἐργασίας τῶν μοναχῶν, γιατί ὁ,τι ἔφεραν στὸ μοναστήρι σὰν ἐλεημοσύνη μόλις ἐπαρκοῦσε γι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους. Μ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, ὅσο περισσότερο μοίραζαν τὸ ψωμί τόσο αὐτὸ αὐξανόταν καὶ οἱ μοναχοὶ πού τὸ μοίραζαν κατάλαβαν τὸ θαῦμα καὶ ἔλεγαν:

— Ὅπως ὁ Κύριλλος αὐξῆσε τὸ κρασί γιὰ τὴ Θεία Λειτουργία, ἔτσι καὶ τώρα, γιὰ νὰ κορέσει τὴν πείνα, αὐξῆσε τὸ ψωμί μὲ τὴ βοήθεια τῆς Θεοτόκου.

Καὶ ἔτσι συνέχισαν νὰ μοιράζουν ψωμί μέχρι τὴ νέα σοδειά. Κι ἂν καμιά φορὰ ἀργότερα συνέβαινε νὰ λείπει κάτι, οἱ ἀδελφοί, γνωρίζοντας ὅτι μὲ τίς προσευχὲς του ὅλα θὰ δίνονταν ἀπ' τὸ Θεό, οὔτε κἂν ἐνοχλοῦσαν τὸν ἡγούμενο.

Ὁ Ὅσιος εἶχε ἀποδείξει πολλές φορές τόσο τὴ σταθερὴ του πίστη στὸν Κύριο καὶ τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, ὅσο καὶ τὴν ἀνιδιοτέλειά του. Ὁ ἄρχοντας Ρωμανὸς πού εἶχε μεγάλη εὐλάβεια στὸν Ὅσιο, δώριζε κάθε χρόνο στὸ μοναστήρι ὀρισμένη ποσότητα σταριοῦ. Κάποτε σκέφτηκε νὰ σταθεροποιήσει τὴ δωρεά του παραχωρώντας στὸ μοναστήρι ἓνα χωριὸ καὶ ἔστειλε στὸ ὄνομα τοῦ ὁσίου Κυρίλλου σὰν δῶρο ἓνα πιστοποιητικὸ μὲ τὴ σχετικὴ μεταδίδωση. Ἐκεῖνος ὅμως, παίρνοντας τὸ πιστοποιητικὸ, σκέφτηκε: «Ἐάν κατέχουμε χωριά, τὸ μόνο πού θὰ προκύψει γιὰ τοὺς ἀδελφούς θὰ

εἶναι θόρυβος καὶ μέριμνες, ἡ ἡσυχία μας θὰ διασπαστεῖ καὶ θὰ πρέπει νὰ διαθέτουμε ἐργολάβους καὶ οἰκιστές. Δὲ θὰ ἦταν καλύτερα γιὰ μᾶς νὰ ζήσουμε χωρὶς νὰ κατέχουμε χωριά; Ἡ ψυχὴ ἐνὸς ἀδελφοῦ εἶναι πολυτιμότερη ἀπ' ὅλες τίς ἰδιοκτησίες». Καὶ ἐπιστρέφοντας τὸ πιστοποιητικὸ στὸν ἄρχοντα, τοῦ ἔγραψε: «Ἐάν, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ἐπιθυμεῖς νὰ δωρήσεις τὸ χωριὸ στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, γιὰ τὴ συντήρηση τῶν ἀδελφῶν, τότε γνῶριζε ὅτι γιὰ μᾶς θὰ ἦταν προτιμότερο νὰ διπλασιάσεις, ἂν μπορεῖς, τὴν ποσότητα τοῦ σταριοῦ πού μᾶς χορηγεῖς. Αὐτὸ θὰ εἶναι ἀρκετὸ γιὰ μᾶς καὶ τὰ χωριά κράτησέ τα ἐσύ, γιατί ἐμεῖς δὲν τὰ χρειαζόμαστε καὶ ἐπὶ πλέον δὲν εἶναι ὠφέλιμα γιὰ τοὺς ἀδελφούς».

Ὅσο μεγάλη ἦταν ἡ φροντίδα τοῦ Ὁσίου γιὰ τὴν ψυχικὴ σωτηρία τῶν ἀδελφῶν, ἄλλη τόση ἦταν καὶ γιὰ τὴ σωματικὴ τους ἀκραιότητα σὲ στιγμὲς κινδύνου. Κάποτε μερικοὶ ἀπ' τοὺς μαθητὲς του πῆγαν, κατ' ἐντολή του, νὰ ψαρέψουν στὴ λίμνη, ὅταν ξαφνικὰ μιά θύελλα πού σηκώθηκε τοὺς βρῆκε στὴ μέση τῆς λίμνης· τὰ κύματα κάλυπταν τὴ δάρκα καὶ ἀπειλοῦσαν νὰ τοὺς πνίξουν. Ἐνας ἄντρας πού στεκόταν στὴν ὄχθη τῆς λίμνης, βλέποντας τὴν κατάστασή τους, ἔτρεξε νὰ πληροφορήσει τὸν ὁσιο Κύριλλο. Ἀμέσως τότε, παίρνοντας στὰ χέρια του ἓνα σταυρό, ἔσπευσε στὴ λίμνη. Μὲ τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ γαλήνεψε ἀμέσως τὰ κύματα καὶ οἱ μοναχοὶ ἐλευθερώθηκαν καὶ ἀποβιβάστηκαν στὴ στεριά ἀσφαλεῖς.

Ἄλλη φορὰ πάλι ξέσπασε στὸ μοναστήρι πυρκαγιά καὶ οἱ ἀδελφοὶ δὲν μποροῦσαν νὰ τὴν σθῇσουν, γιατί οἱ φλόγες εἶχαν κυκλώσει τὸ κτίριο ἀπ' ὅλες τίς πλευρές. Ὁ Ὅσιος ὅμως, παίρνοντας μὲ πίστη τὸ σταυρό, ἔτρεξε ἀμέσως πρὸς τὸ μέρος ὅπου καίγονταν τὰ κελλιά! Ἐνας κοσμικὸς πού βρισκόταν στὸ μοναστήρι γέλασε μὲ τὸ μάταιο, ὅπως φανταζότανε, ζῆλο τοῦ γέροντα, βλέποντας ὅτι ἦταν ἀδύνατο νὰ σθῇσει τίς φλόγες. Ὁ Ὅσιος ὅμως, στέκοντας μὲ τὸ σταυρὸ ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπ' τὴν πυρκαγιά, ὕψωσε πρὸς τὸ Θεὸ τίς προσευχὲς του πού ἦταν πιὸ θερμὲς κι ἀπ' αὐτὴ τὴ φωτιά καὶ οἱ φλόγες, σὰν νὰ ντράπηκαν καὶ νὰ φοβήθηκαν ἀπ' τίς προσευχὲς του, ξαφνικὰ ἔσθησαν. Τὴν ἴδια στιγμὴ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἔπεσε πάνω σ' αὐτόν πού εἶχε περιγελάσει τὸν Ὅσιο καὶ ἀμέσως ὅλα τὰ μέλη του ἀσθένησαν. Ἀντιλήφθηκε ὅμως τὴν ἁμαρτία του, ζήτησε ἔλεος καὶ ὁ Ὅσιος μὲ τὸ ἴδιο σημεῖο τοῦ σταυροῦ, πού πρὶν εἶχε

σθήσει τή φωτιά, αποκατατάσθηκε τήν υγεία του μετανοιωμένου κοσμικού.

Ἡ φήμη τοῦ Ὁσίου γιά τά θαύματά του, ἔφτασε μακριά. Καί ὁ πρίγκηπας τοῦ Μπελέσκ Μιχαήλ, μαζί μέ τή γυναίκα του Μαρία, ὑποφέροντας ἐπὶ ὀκτῶ χρόνια ἐπειδὴ δέν εἶχαν ἀποκτήσει παιδιά, ὅταν ἄκουσαν ὅτι ὁ Κύριος εἰσακούει ὅλες τίς προσευχές τοῦ Ὁσίου, ἔστειλαν δυό ἄρχοντες πρὸς αὐτόν καί ζήτησαν τίς προσευχές του γιά νά τερματιστεῖ ἡ στειρότητά τους.

Ὁ προορατικός Κύριλλος, πρὶν ἀκόμη διαβάσει τό μήνυμα τοῦ πρίγκηπα, ὑποδέχθηκε τοὺς ἀπεσταλμένους του μ' αὐτά τά παρηγορητικά λόγια:

— Ἐπειδὴ, παιδιά μου, κάνατε ἓνα τόσο δύσκολο ταξίδι. ἔχω πεποίθηση στόν Κύριο καί τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, ὅτι ὁ κόπος σας δέ θά πάει χαμένος καί ὅτι ὁ Θεός θά χαρίσει στόν πρίγκηπά σας τή χαρά τῆς τεκνοποιίας.

Τήν ἴδια νύχτα ὁ πρίγκηπας Μιχαήλ εἶδε στό ὄνειρό του ἓνα λαμπρό γέροντα μέ γκρίζα μαλλιά πού κρατοῦσε στά χέρια του τρία δοχεῖα καί τοῦ εἶπε: «Πάρε ἀπό μένα αὐτό πού ζήτησες». Τό ἴδιο ὄραμα εἶδε καί ἡ πριγκήπισσα Μαρία κι ὅταν ἀποκάλυψαν ὁ ἓνας στόν ἄλλο τό ὄραμα χάρηκαν καί οἱ δυό πολύ.

Μετά ἀπό τρεῖς μέρες ὁ Ὁσιος εἶπε στόν ἀρχοντάρη μοναχό ν' ἀφήσει τοὺς ἀπεσταλμένους νά φύγουν, δίνοντάς τους μόνο ἐνάμισυ καρδέλι ψωμί γιά τό ταξίδι τους, παρά τό γεγονός ὅτι εἶχαν μαζί τους ὀκτῶ ἄτομα. Ξαφνιασμένοι ἀπ' τήν τόση τσιγκουνιά, ζήτησαν νά τοὺς δοθεῖ περισσότερο ψωμί καί ψάρια, γιατί τό ταξίδι τους θά ἦταν μακρὺ καί τά μέρη ἀπ' ὅπου θά περνοῦσαν ἔρημα, ἀλλά ὁ Ὁσιος τοὺς ἄφησε νά φύγουν μέ εἰρήνη, λέγοντάς τους ὅτι αὐτό πού τοὺς ἔδωσε τοὺς ἦταν ἀρκετό.

Πράγματι, ἀπ' τήν πρώτη νύχτα κατάλαβαν ὅτι οἱ προμήθειές τους ἦταν ἀνεξάντλητες καί μετά ἀπό ταξίδι δέκα ἡμερῶν ἔφεραν τά ψωμιά στόν πρίγκηπά τους. Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ εἶπαν τά λόγια τοῦ Κυρίλλου: «Μή λυπάστε, γιατί ὁ Κύριος θά σᾶς χαρίσει αὐτό πού ζητᾶτε» καί ὁ πρίγκηπας μέ τήν πριγκήπισσα χάρηκαν πολύ. Δέχτηκαν μέ πίστη γιά εὐλογία τό ψωμί πού περίσσεψε ἀπ' τό ταξίδι, ἔδωσαν νά φάνε ὅλα τά μέλη τοῦ προσωπικοῦ τους καί ὅσοι ὑπόφεραν ἀπὸ ἀσθένειες στό σπίτι τους θεραπεύτηκαν ἀμέσως.

Ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας Ὁδηγήτριας *Οἱ σιδερένιες ἀλυσίδες πού*
πού ὁ ὁσιος Κύριλλος εἶχε στό κελλί του. *φοροῦσε ὁ ὁσιος Κύριλλος.*

Ὁ πρίγκηπας Μιχαήλ, ὅπως προεῖπε ὁ Ὁσιος μέ τά τρία δοχεῖα, ἀπόκτησε δυό γιούς καί μιά θυγατέρα κι ἀπὸ τότε τοῦ εἶχε μεγάλη εὐλάβεια καί προμήθευε πάντα τό μοναστήρι του μέ κάθε εἶδους ἀγαθά. Ὅλ' αὐτά πού τοὺς συνέβησαν τά διηγήθηκε ἡ ἴδια ἡ πριγκήπισσα Μαρία σ' ἓναν ἀπ' τοὺς ἀξιόπιστους μοναχοὺς τοῦ Ὁσίου, τόν αὐστηρό Ἰγνάτιο, πού ἀσκοῦσε τή σιωπή, ὁ ὁποῖος καί τά μετᾶφερε προσωπικά στό συγγραφεῖα τοῦ βίου του.

Σάν τόν Ἰγνάτιο ὑπῆρχαν καί πολλοί ἄλλοι μαθητές τοῦ Ὁσίου, πού ἦταν φημισμένοι γιά τήν ἀγιότητα τοῦ βίου τους. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἦταν καί ὁ Γερμανός πού εἶχε τέτοια ὑπακοή, ὥστε μ' αὐτὴν ἐπιανε ἀκόμη καί ψάρια. Ὅσες φορές πῆγε μέ τήν εὐλογία τοῦ Ὁσίου γιά ψάρεμα, ποτέ δέ γύρισε με ἄδεια χέρια. Πάντα ἐπιανε ἀρκετά ψάρια γιά τήν Τράπεζα τῆς ἀδελφότητος, ἀκόμη κι ἂν ψάρευε μόνο μέ ἀγκίστρι.

‘Ο ὁσιος Κύριλλος ἐπέτρεπε τό ψάρεμα μέ δίχτυα μόνο στή γιορτή τῆς Κοιμήσεως, γιατί τότε ἐρχόταν πολύς κόσμος· τόση ἦταν ἡ μετριοπάθεια καί αὐτάρκειά του στό κάθε τι. ‘Ο Γερμανός πού μέχρι τήν τελευταία μέρα τῆς ζωῆς του ἐργαζόταν σκληρά χωρίς νά χάνει καμιά ἀπ’ τίς ἐκκλησιαστικές ἀκολουθίες, μετά τήν εὐλογία-μένη του κοίμησις ἐφανίστηκε μιά νύχτα σέ ὄραμα στό φίλο του Δημήτριο, μέ τόν ὁποῖο εἶχε συνδεθεῖ μέ δεσμό πνευματικῆς ἀγάπης. ‘Όπως ὁ Δημήτριος εἶχε ἐπισκεφεῖ τό Γερμανό κατά τή διάρκεια τῆς ἀρρώστιας του, ἔτσι καί ὁ Γερμανός ἀπό τήν ἄλλη ζωή, ἐπιθύμησε νά παρηγορήσει μέ μιά ἐπίσκεψη τό φίλο του πού εἶχε ἀρρωστήσει βαριά.

– Μή λυπᾶσαι, ἀδελφέ Δημήτριε, τοῦ εἶπε, μιά μέρα ἀκόμη καί θά ἐρθεῖς μαζί μας.

‘Ο Δημήτριος, χαρούμενος ἀπ’ τήν ἐπίσκεψη τοῦ πνευματικοῦ του ἀδελφοῦ, ἀνάγγειλε στούς ἄλλους τήν προφητευμένη του κοίμησις καί τήν καθορισμένη μέρα ἀποδήμησε στόν Κύριο, ἀφήνοντας πίσω του τήν ἀγαθή ἐνθύμησις τῶν ἀρετῶν του.

‘Ο μαθητής τοῦ ‘Οσίου, Χριστόφορος, πού ἀργότερα ἔγινε ἡγούμενος στό μοναστήρι, εἶχε ἕναν ἀδελφό Σωσίπατρο, πού ἀρρώστησε βαριά. Βλέποντάς τον νά χάνει δυνάμεις, ὁ Χριστόφορος ἔσπευσε στόν ‘Όσιο νά τοῦ ἀναγγεῖλει ὅτι ὁ ἀδελφός του σχεδόν πέθαινε. ‘Εκεῖνος ὁμως τοῦ ἀπάντησε χαμογελώντας:

– Πίστεψέ με, παιδί μου Χριστόφορε, κανένας σας δέ θά πεθάνει πρῖν ἀπό μένα. Μετά τήν ἀναχώρησή μου ὁμως πολλοί ἀπό σᾶς θά μέ ἀκολουθήσουν.

Πράγμα τό ὁποῖο ἔγινε ἀργότερα, ὅταν γύρω ἀπ’ τό μοναστήρι ἔπεσε μεγάλη θνησιμότητα. Κανένας ὁμως ἀπ’ τούς ἀδελφούς δέν ἀρρώστησε ὅσο ζοῦσε ὁ ἅγιος γέροντας· ἀκόμη καί ὁ Σωσίπατρος ἀνάλαβε ἀπ’ τήν ἀρρώστια του.

Τέτοια ἦταν τά μεγάλα δῶρα πού χάρισε ὁ Θεός στόν ‘Όσιο, λόγῳ τῆς μεγάλης του ἀγάπης πρὸς Αὐτόν, σύμφωνα μέ τό λόγο τοῦ Σωτήρα: «Αἰτεῖτε καί δοθήσεται» (Ματθ. ζ’ 7). Γιατί τό λόγο αὐτό δέν τόν εἶπε μόνο στούς μαθητές Του, ἀλλά σέ ὅλους τούς πιστούς. Καί ὁ ὁσιος Κύριλλος μέ τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἐκτελοῦσε θαυμαστά ἔργα.

Λίγο πρῖν τήν κοίμησή του, ὁ ὁσιος Κύριλλος κάλεσε ὅλους τούς

ἀδελφούς τοῦ μοναστηριοῦ του, πού τότε ἦταν μαζί μέ τόν ‘Άγιο πενήντα τρεῖς καί ἀγωνίζονταν στό ἔργο τοῦ Κυρίου ὁ καθένας ἀνάλογα μέ τή δύναμή του, καί μπροστά σέ ὅλους ἐμπιστεύτηκε τό μοναστήρι σ’ ἕναν ἀπό τούς μαθητές του, τόν ‘Ιννοκέντιο, ὀνομάζοντάς τον, ἔστω καί παρὰ τή θέλησή του, ἡγούμενο. Τούς ἐξόρκισε ὅλους στό ὄνομα τοῦ Θεοῦ νά μὴν ἀθετήσουν κανέναν ἀπ’ τούς μοναχικούς κανόνες πού ἔθεσε ὁ ἴδιος ἀλλά νά τούς σεβαστοῦν καί νά τούς τηρήσουν, ὅπως τόν καιρό πού ζοῦσε.

‘Ο ἴδιος ἐπιθύμησε τήν ἀπόλυτη ἡσυχία, ὥστε πρῖν τήν κοίμησή του νά δοθεῖ ὁλόκληρος, μέσ στό κελλί του, στή θεωρία τοῦ Θεοῦ. ‘Απ’ τούς μεγάλους ἀσκητικούς ἀγῶνες του τά πόδια του ἀρνοῦνταν νά τόν ὑπακούουν γιά νά στέκεται στήν ἐκκλησία καί ἐκτελοῦσε τόν κανόνα του καθισμένος. ‘Αλλά ἡ προσευχή ποτέ δέν ἔλλειψε ἀπ’ τά χεῖλή του. Δέν ἤθελε νά ἐγκαταλείψει ποτέ τόν κανόνα τῆς προσευχῆς, ἀκόμη καί ἂν ἡ σωματική του δύναμις ἐξασθενοῦσε. Σπάνια ὁμως καί μέ μεγάλη δυσκολία μποροῦσε νά λειτουργεῖ· κι ὅταν ἐξασθένησε πάρα πολύ, οἱ ἀδελφοί τόν ἔφερναν στήν ἐκκλησία στά χέρια τους.

‘Όταν ἔφτασε ἡ μέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ὁ ‘Όσιος λειτούργησε γιά τελευταία φορά. Τήν ἡμέρα τοῦ ‘Αγίου Πνεύματος ὁμως πού γιόρταζε καί ὁ προστάτης του ἅγιος Κύριλλος ‘Αλεξανδρείας, ἐνῶ τό πνεῦμα του ἦταν ὑγιές, τό σῶμα του ἄρχισε νά ἐξασθενεῖ τελείως. ‘Όλοι οἱ ἀδελφοί μαζεύτηκαν γύρω του στό κελλί μέ δάκρυα καί ἐπιθυμοῦσαν νά πεθάνουν μαζί του. Μερικοί τοῦ εἶπαν:

– ‘Εάν μᾶς ἀφήσεις, ἅγιε πατέρα, αὐτός ὁ τόπος θά ἀδειάσει, γιατί πολλοί θά ἐγκαταλείβουν τό μοναστήρι.

‘Ο ‘Όσιος ὁμως τούς ἀπάντησε:

– Μή λυπᾶστε γι’ αὐτό, ἀλλά καταλάβετε μᾶλλον ὅτι ἐάν βρῶ παρηγορία καί τά ἔργα μου φανοῦν εὐάρεστα στό Θεό, αὐτός ὁ τόπος ὄχι μόνο δέ θά ὑποστεῖ καμιά ἀπώλεια ἀλλά καί θά προυδεύσει μετά τήν ἀναχώρησή μου. Μόνο νά διατηρεῖτε μεταξύ σας τήν ἀγάπη.

Εἶναι φανερό ὅτι αὐτή ἡ διαθήκη πού ἄφησε πρῖν τήν κοίμησή του χαράχτηκε βαθιά στίς καρδιές τῶν ἀδελφῶν, ἀφοῦ ἀπό τότε τά

λόγια αυτά γράφτηκαν στο εἰλητάριο πού κρατάει ὁ Ἅγιος σ' ὅλες τίς εἰκόνες του.

Μ' ὅλα αὐτά, ὁ θρῆνος τῶν ἀδελφῶν δέν ἔπαυσε. Κι ὁ Ὅσιος, ἐπιθυμώντας νά παρηγορήσει αὐτούς πού ἔκλαιγαν, τούς ἔλεγε:

— Μή λυπᾶστε, ἀδελφοί καί παιδιά μου, γιά τή μέρα καί τήν ὥρα τῆς ἀποδημίας μου πρὸς τόν Κύριο, ἡ ὁποία ἤδη πλησίασε. Σᾶς ἐμπιστεύομαι στό Θεό καί τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Εὐχομαι νά σᾶς διαφυλάξουν ἀπ' ὅλους τούς πειρασμούς τοῦ πονηροῦ. Ὁ Ἰννοκέντιος νά γίνει ἡγούμενος, νά τόν ἔχετε στή θέση μου καί θ' ἀναπληρώσει ὅλες τίς ἐλλείψεις σας.

Ὁ Ὅσιος εἶπε πολλά ἀκόμη γιά νά τούς παρηγορήσει, ἐνῶ ὁ ἴδιος βρισκόταν σέ τέτοια κατάσταση εὐφροσύνης, ὥστε φαινόταν σάν νά ἦταν σέ κάποια ξένα καί μακρινά μέρη καί ἐπέστρεφε στή γενέτειρά του. Χαιρόταν μέ τήν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν καί ἡ μόνη του φροντίδα ἦταν πῶς νά μή μετακινηθεῖ τίποτα ἀπ' τόν κοινοβιακό κανονισμό καί νά μὴν ὑπάρχουν διαπληκτισμοί μεταξύ τῶν ἀδελφῶν. Οἱ μοναχοί τόν ἀσπάστηκαν μέ δάκρυα καί ζήτησαν τήν τελευταία εὐλογία του. Καί αὐτός, σάν φιλόστοργος πατέρας, τούς εὐλόγησε καί συγχώρεσε ὅλους, ζητώντας καί ὁ ἴδιος ἀπ' ὅλους συγχώρεση.

Τό τελευταῖο ἀκριδῶς λεπτό τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς του ἀπ' τό σῶμα, μετάλαβε γιά μιὰ ἀκόμη φορά τά Ἄχραντα Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ καί, μέ τήν προσευχή στά χεῖλη του, ἐμπιστεύτηκε τή φιλόπονη ψυχή του στόν Κύριο.

Ξαφνικά τό δωμάτιο πλημμύρισε ἀπό μιὰ εὐωδία πού τήν αἰσθάνθηκαν ὅλοι καί τό πρόσωπο τοῦ Ὁσίου ἔγινε πιο λαμπρό ἀκόμη ἀπ' ὅσο ἦταν ὅταν ζοῦσε· τίποτα πού νά θυμίζει θάνατο δέν ὑπῆρχε στό πρόσωπό του. Οἱ μαθητές του τοποθέτησαν μέ ὀδυρμούς τό σῶμα τοῦ ἀγαπημένου πατέρα τους πάνω στό νεκροκράβατο καί τό μεταφέραν στήν ἐκκλησία γιά τήν ἀνάγνωση τῶν ψαλμῶν.

Τή στιγμή ἀκριδῶς πού ὁ Ὅσιος ἀναπαύτηκε, ὁ Αὐξέντιος, πού ἦταν φύλακας τοῦ κελλιοῦ τοῦ Ὁσίου καί ἀπ' τούς πρώτους πού εἶχαν ἔρθει σ' αὐτή τήν ἔρημο, ἔλειπε στό χωριό καί ὑπόφερε ἀπό ὑψηλό πυρετό. Στήν κατάσταση αὐτή, σάν νά βρισκόταν σέ κάποια ἔκσταση, εἶδε μπροστά του τόν Ὅσιο μ' ἓνα σταυρό στό χέρι καί μαζί του ἦταν ἓνας ἄλλος ἱερέας, ὁ Φλῶρος, πού εἶχε πεθάνει

Γενική ἄποψη τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης.

πρόσφατα μετά ἀπό μεγάλους ἀσκητικούς ἀγῶνες. Ὁ Ὅσιος εὐλόγησε μέ τό σταυρό τό φύλακα τοῦ κελλιοῦ του καί αὐτός στή στιγμή θεραπεύτηκε ἀπ' τήν ἀρρώστια του. Ὁ Αὐξέντιος ἔτρεξε μέ χαρά νά πληροφορήσει τόν Ὅσιο γιά τή θεραπεία του, χωρίς νά γνωρίζει ὅτι αὐτός εἶχε πεθάνει ἤδη καί ἔφτασε τήν ὥρα τῆς κηδείας. Πέφτοντας πάνω στό ἅγιο σκήνωμα ἐξομολογήθηκε τή θεραπεία του μπροστά σέ ὅλους καί αὐτό παρηγόρησε κάπως τούς ἀδελφούς. Μετά ἀπόθεσαν στή γῆ μέ τιμές τό πολυδασανισμένο σῶμα τοῦ γέροντά τους, στίς 9 Ἰουνίου τοῦ 1429.

Ὁ ὁσιος Κύριλλος ἔγινε μοναχός στό τριακοστό ἔτος τῆς ἡλικίας του στό Σιμονόφ. Ἐκεῖ ἔζησε τριάντα χρόνια καί ἤρθε σ' αὐτή τήν τοποθεσία ὅταν ἦταν ἐξήντα χρονῶν καί ἔζησε στό μοναστήρι του ἄλλα τριάντα χρόνια, ἔως ὅτου ἔφτασε στήν ἡλικία τῶν ἐνενηντα χρονῶν. Μετά τήν ἀναχώρησή του, πάνω στόν τάφο του ἔλα-

δαν χώρα περισσότερα θαύματα απ' όσα είχε κάνει ο ίδιος όταν ζούσε. Όλα καταγράφηκαν τόν καιρό που έγιναν κι όλα αποκαλύπτουν την ιδιαίτερη φροντίδα που είχε ο Όσιος για τό μοναστήρι του.

Ο Ίννοκέντιος πήρε τή θέση του Όσιου και για νά φανεί άντάξιος τής εκλογής του, προσπάθησε νά τηρήσει τίς έντολές του απαράβατα. Ο ίδιος εξέλλου είχε μάθει τήν ύπακοή απ' τό μεγάλο Ίγνάτιο, που άσκούσε τή σιωπή, επί έντεκα χρόνια.

Δέν είχε περάσει ούτε ένας χρόνος απ' τήν αναχώρηση του Όσιου όταν, καθώς έμπαινε τό φθινόπωρο, σχεδόν όλόκληρη ή αδελφότητα (περισσότεροι από τριάντα απ' τούς πενήντα τρείς που ήταν μαζί μέ τόν όσιο Κύριλλο), σάν νά συμφώνησαν μεταξύ τους και μέ τόν Όσιο, άφησαν αυτή τή ζωή. Έτσι εκπληρώθηκε ο προφητικός λόγος του προς τό μαθητή του Χριστόφορο. Τελευταίος απ' όλους αποδήμησε ο ήγούμενος Ίννοκέντιος και τόν αντικατέστησε ο Χριστόφορος.

Όταν ο Χριστόφορος έγινε ήγούμενος, ένας απ' τούς αδελφούς, ο Θεοδόσιος, είδε σέ όραμα τόν όσιο Κύριλλο. Ο Θεοδόσιος είχε έρθει στό μοναστήρι όταν ζούσε ακόμη ο Όσιος, σταλμένος απ' τόν άρχοντα Δανιήλ Αντρέϊδιτς ο όποιος, από αγάπη προς τό μοναστήρι και τόν Όσιο, ήθελε νά δωρήσει στό μοναστήρι μετά θάνατον ένα χωριό, άρκει νά πηγαινε ο Όσιος πρώτα νά τό επιθεωρήσει. Έκείνος όμως άπάντησε:

— Έφ' όσον ζω δέν έχω ανάγκη από χωριά, όταν πεθάνω όμως, κάνε όπως σου άρέσει.

Ο λόγος αυτός φάνηκε προσβλητικός στό μοναχό και λυπήθηκε για τήν άπάντηση αυτή του Όσιου. Όταν όμως είδε τά θαύματα μέ τά όποια ο Θεός δόξασε τόν τάφο του «κεκοιμημένου» γέροντά του, τόν κατέλαβε ένα περίεργο συναίσθημα και λυπήθηκε πολύ που είχε δυσαρεστηθεί μ' ένα τέτοιο δάσκαλο. Λίγο άργότερα ο όσιος Κύριλλος έμφανίστηκε στό μαθητή του όσιο Μαρτινιανό (ο όποιος έγινε ήγούμενος στό μοναστήρι του Αγίου Θεράποντα) και είπε:

— Είδοποίησε τόν αδελφό Θεοδόσιο, ότι δέν πρέπει νά λυπάται και νά μέ ένοχλεί ακόμη, αφού δέν έχω τίποτα έναντίον του, παρηγορώντας έτσι τό Θεοδόσιο που μ' αυτό τόν τρόπο πήρε μιά άπán-

τηση στίς προσευχές του. Δέν είναι αυτή μιά συγκινητική μαρτυρία τής αγάπης του όσιου ακόμη και πέραν του τάφου;

Σιγά - σιγά ή αδελφότητα αύξήθηκε και τό μοναστήρι έπρεπε νά μεγαλώσει. Έτσι τό κάθε τι σ' αυτό ανακαινίστηκε μέ μόνη εξαίρεση τόν κοινοδιακό κανονισμό, ο όποιος τηρούνταν απαράβατα. Και σ' αυτό τό διάστημα οί θεραπείες απ' τόν τάφο του Όσιου έβλυζαν ακατάπαυστα, προσελκύοντας όλο και περισσότερους ζηλωτές πιστούς.

Κάποτε ο πρίγκηπας Μιχαήλ Αντρέϊδιτς, έγγονος του Ντονσκού, αποφάσισε νά επισκεφτεί τή γενέτειρά του στή Λευκή Λίμνη μαζί μέ τή σύζυγό του Έλενα που ύπόφερε απ' τά πόδια της. Ήταν ακόμη μακριά απ' τό μοναστήρι, όταν ένας απ' τούς αδελφούς είδε τή νύχτα, σάν νά ήταν ξύπνιος, ότι στεκόταν στόν τάφο του Όσιου Κυρίλλου. Ξαφνικά ο τάφος άνοιξε μόνος του, ο Όσιος βγήκε έξω ζωντανός κι αφού κάθησε πάνω σ' αυτόν είπε:

— Παιδί μου, σπουδαίοι επισκέπτες θέλουν νά μās έρθουν και είναι λυπημένοι πολύ. Πρέπει νά προσευχηθούμε γι' αυτούς, ώστε ο Κύριος νά τούς έλευθερώσει απ' τή θλίψη τους γιατί είναι εύεργέτες μας.

Ο όσιος Κύριλλος ξαναμήκε στόν τόπο τής άνάπαυσής του και ο τάφος έκλεισε μόνος του. Ο γέροντας πετάχτηκε και κατάπληκτος είπε όσα είδε στόν πνευματικό του πατέρα. Πράγματι, μετά από πέντε ήμέρες, ο εύσεβής πρίγκηπας και ή πριγκίπισσα ήρθαν νά προσευχηθούν στόν Όσιο και ή πριγκίπισσα θεραπεύτηκε. Εύχαριστημένος ο πρίγκηπας δώρησε στό μοναστήρι άφθονα αγαθά και από τότε και οί δυό τους είχαν ακόμη μεγαλύτερη εύλάβεια στόν Όσιο.

Έτσι, άν και ο Άγιος έζησε στήν έρημο, ή δόξα τής άρετής του πέταξε, σάν πάνω σέ άνάλαφρα φτερά, σέ μακρινές αποστάσεις, γιατί μιά πόλη που βρίσκεται στήν κορυφή ενός βουνού, δέν μπορεί νά κρυφτεί· πράγματι, ο Κύριος δοξάζει αυτούς που Τόν δοξάζουν. Ο Όσιος μπορούσε νά πει μέ παρηρησία για τά πνευματικά του παιδιά που μάζεψε γύρω του όσο ζούσε, αλλά και μετά τήν κοίμησή του: «Ίδού έγώ και τά παιδιά ά μοι έδωκεν ο Θεός» (Ήσαΐας ή' 18), αφού ή φροντίδα του γι' αυτούς έκτεινόταν και πέραν του τάφου. Όπως τά ποτάμια μέ τό καθαρό νερό που ποτίζουν τή γή και ίκα-

νοποιοῦν αὐτούς πού διψοῦν δέ μειώνονται, ἔτσι καί οἱ θεραπείες ἀπ' τὰ λείψανα τοῦ Ὁσίου εἶναι ἀπεριόριστες, ὅταν καί ἡ πίστη τῶν προσερχομένων εἶναι ἀκλόνητη. Οἱ γιατροί ὅταν χρησιμοποιήσουν ὅλα τὰ φάρμακά τους, ἀπαιτοῦν καί ἄλλα. Δέ συμβαίνει τό ἴδιο ὅμως μέ τούς ἀγίους πού χρησιμοποιοῦν μόνο τήν πίστη, χωρίς τήν ὁποία ὅλα τ' ἄλλα εἶναι μάταια, σύμφωνα μέ τό λόγο τοῦ Εὐαγγελίου: «*Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε*» καί «*Κατά τήν πίστιν ὑμῶν γεννηθήτω ὑμῖν*» (Ματθαῖος 9, 22 - 29).

Στίς μέρες τοῦ ἡγούμενου Κασσιανοῦ, ὁ σοφός ἱερομόναχος Παχώμιος ὁ Λογοθέτης, στάλθηκε στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου ἀπ' τό Ἅγιο Ὄρος, μέ τήν ἐντολή τοῦ μεγάλου πρίγκηπα Βασιλείου καί τοῦ μητροπολίτη Θεοδοσίου, νά γράφει τό βίο τοῦ ὁσίου Κυρίλλου ἀπ' τὰ λόγια τῶν μαθητῶν του, πού ἦταν αὐτόπτες μάρτυρες τῆς ἐνάρετης ζωῆς του. Τά περισσότερα σχετικά μέ τόν Ὅσιο τά ἔμαθε ἀπ' τόν ὁσιο Μαρτινιανό, τό μαθητή του, πού εἶχε ζήσει μαζί του ἀπό παιδί.

Μεταξύ τῶν μεγάλων ἀγίων πού ἔζησαν στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου, ἐκτός ἀπ' αὐτούς πού ἔχουν ἤδη μνημονευτεῖ, πρέπει ν' ἀναφέρουμε τόν ὁσιο Ἰωσήφ τοῦ Βολοκολάμσκ, τόν ὑπέρμαχο τῆς αὐστηρῆς κοινοδιακῆς ζωῆς πού ἄφησε μιά μαρτυρία γιά τήν ἀκρίβεια καί αὐστηρότητα μέ τήν ὁποία τηροῦσαν οἱ μαθητές τοῦ Ὁσίου τόν κανονισμό του· τόν ὁσιο Σαββάτιο τοῦ Σολόφκυ, τόν ἀναχωρητή πού ἔθεσε τά θεμέλια ἐνός ἄλλου μεγάλου μοναστηριοῦ τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, καί τόν ὁσιο Νεῖλο τῆς Σόρα, ἰδρυτή στή Ρωσία τῆς σκητιώτικης ζωῆς, τό ἀποκορύφωμα τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ.

Πραγματικά, ὁ ὁσιος Κύριλλος ἐνέπνευσε μεγάλη πίστη καί ἀγάπη πρὸς τόν ἑαυτό του καί τόν κανονισμό του, ὅχι μόνο ὅσο ζοῦσε, ἀλλά καί μετά τήν κοίμησή του. Γι' αὐτό καί τό μοναστήρι του, ὅπως καί τοῦ ὁσίου Σεργίου, ἦταν γιά μιά μεγάλη περίοδο ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ μοναχισμοῦ ὁλόκληρου τοῦ ρωσικοῦ βορρά.

Ὁσιος Σαββάτιος τοῦ Σολόφκυ*

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΕΚΔΟΤΩΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Τό ἱερό μοναστήρι τῶν ὁσίων Σαββατίου, Ζωσιμᾶ καί Γερμανοῦ εἶναι ἡ βορειότερη Λαύρα τῆς Ρωσικῆς Θηβαΐδας. Οἱ πύργοι καί οἱ ἐρειπωμένες ἐκκλησίες τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σολόφκυ πού κείτονται στά παγωμένα νερά τῆς Λευκῆς Θάλασσας, στέκονται ἀκόμη σάν σιωπηλοὶ μάρτυρες ἀσκητικῶν ἀγώνων καί θείων ἐνασχολήσεων πέντε αἰώνων.

Σήμερα τό μοναστήρι ἔχει ἀναστηλωθεῖ σάν ἱστορικό μνημεῖο, ἀλλά τό ἄθεο καθεστῶς δέ θά ἐπιτρέψει θέβαια οὔτε κἂν νά ἄνημονευτεῖ ἡ οὐσία τοῦ ἔργου τοῦ Σολόφκυ – ἡ ἀγιότητά του δηλαδή, πού ἀποδείχεται ἀπ' τούς μοναστικούς ἀγῶνες, καί ἡ ἱεραποστολική του δράση πρὸς τούς θόβριους νομάδες.

Σ' αὐτή τή διπλή σημασία τοῦ Σολόφκυ οἱ Σοβιετικοί πρόσθεσαν μιά τρίτη διάσταση, μετατρέποντάς το σέ τόπο μαρτυρίου γιά ὀρθόδοξους χριστιανούς. Τό Σολόφκυ, ἀρχίζοντας ἀκριβῶς ἐδῶ καί πενήντα χρόνια, ἦταν ὁ κύριος τόπος ἀγιασμοῦ γιά κληρικούς καί κυρίως ἐπισκόπους. Ἐκεῖ οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων ἐργάστηκαν τά ἔργα τους, ὅπως τό ψάρεμα καί τήν ἐπιδιόρθωση τῶν διχτυῶν. Ἐνας ἀπό τούς νέους μάρτυρες τοῦ Σολόφκυ, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰλαρίων (Τρόϊτσκυ), σημείωσε ὅτι: «Τό Ἅγιο Πνεῦμα μετέτρεψε τούς ψαράδες σέ Ἀποστόλους καί οἱ Μπολσεβίκοι με-

* Ἄπ' τό τεῦχος Σεπτεμβρίου τοῦ περιοδικοῦ «The lives of Saints» (οἱ βίοι τῶν Ἀγίων), Μόσχα, 1903, μέ λίγες διορθώσεις ἀπ' τό «Πατερικό τοῦ Σολόφκυ», Πετρούπολη, 1873.

Οἱ ὅσιοι Ζωσιμᾶς καὶ Σαββάτιος τοῦ Σολόφκυ (εἰκόνα 16ου αἰώνα)

τέτρεψαν τοὺς Ἀποστόλους σέ ψαράδες». Αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι ψαράδες τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ἐφοδιασμένοι μέ τὰ ἐξωτερικά σημεῖα τῆς ἀποστολικῆς τους διαδοχῆς, ἔγιναν ἔτσι ἀκόμη μεγαλύτεροι, πλημμυρισμένοι μέ Ἅγιο Πνεῦμα, καί σήμερα λάμπουν πανένδοξα σάν μιά μεγάλη πηγὴ φωτός γιά τὸ σύγχρονο κόσμο πού θοθίζεται ὄλο καί περισσότερο στά σκοτάδια τῆς ἀθείας.

Οἱ ἅγιοι καί οἱ ἀσκητές τοῦ Σολόφκυ, ἐνωμένοι τώρα μέ τὸ χορὸ τῶν νεομαρτύρων, εἶναι ὀλοζώντανοι στά οὐράνια σκηνώματα τοῦ ζωντανοῦ

Θεοῦ καί μεσιτεύουν γιά μᾶς, τοὺς τελευταίους χριστιανούς, πού ἐλπίζουμε ὅτι μέ τίς προσευχές τους θά ἀποκτήσουμε τὴ δύναμη καί τὴν ἐμπνευση νά προπαρασκευαστοῦμε γιά τὴν ἔνωση μας μαζί τους.

Ἡ θεήλωση τῶν ἱερῶν χώρων του δὲν ἔχει οὔτε στό ἐλάχιστο στερήσει τὸ Σολόφκυ ἀπ' τὸν πνευματικὸ θησαυρὸ πού, γι' αὐτοὺς πού μποροῦν νά διακρίνουν, φαίνεται ἀκόμη ὅτι δημιούργησε τὴ ζωντανή κληρονομιά μας καί ἀπόκτησε αἰώνιο στέφανο.

ἐν εἶναι γνωστὸ ἀπὸ ποιά πόλη ἢ χωριὸ καταγόταν ὁ ὅσιος Σαββάτιος, οὔτε ποιοὶ ἦταν οἱ γονεῖς του, οὔτε σέ πιά ἡλικία ἔλαβε τὴ μοναχικὴ κουρά. Τὸ μόνο πού εἶναι γνωστὸ εἶναι ὅτι ὁ θαυμαστός γέροντας Σαββάτιος ἀγωνίστηκε στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης, στίς μέρες τοῦ μητροπολίτη Φωτίου (1408 - 1431).

Ὁ ἀφιερωμένος ἀσκητὴς ὑπόταξε τὸ σῶμα του μέ τὴν προσευχή, μέ ἀκατάπαυστες ἀγρυπνίες, μέ πείνα καί δίψα καί ἄλλους ἀναριθμητοὺς ἀγῶνες σκληρῆς μοναχικῆς ζωῆς. Ἀγωνιζόταν μέ ζήλο σέ κάθε εἶδος μοναχικῆς πάλης, μέ συνεχή ὑπακοή στὸν ἡγούμενο καί τοὺς ἀδελφούς. Καί γιά τὴν ἀκριβὴ τήρηση τῶν μοναχικῶν του ὁρκῶν, ὁ ὅσιος Σαββάτιος ἦταν ἀγαπητὸς καί σεβαστὸς σέ ὅλους καί γινόταν παράδειγμα ἐνάρετης καί φιλόπονης ζωῆς στοὺς ἄλλους ἀδελφούς τοῦ μοναστηριοῦ. Ἔτσι τὸ ὄνομά του ἐγκωμιαζόταν συνέχεια ἀπ' τὴν ἀδελφότητα καί τὸν ἡγούμενο.

Ὁ ὅσιος Σαββάτιος ἄκουσε κάποτε ὅτι στὴν ἴδια ἐπαρχία τοῦ Νόβγκοροντ ὑπῆρχε ἡ λίμνη Λάντογκα, μέσα στὴν ὁποία ὑπῆρχε ἓνα νησί πού ὀνομαζόταν Βαλαάμ. Ἐκεῖ θρισκόταν ἓνα μοναστήρι ἀφιερωμένο στὴ Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος καί οἱ μοναχοὶ του ἀγωνίζονταν σκληρά, ἀναπέμποντας ἀκατάπαυστες προσευχές στό Θεό, καί τρεφόμενοι μέ τὴν προσωπικὴ τους ἐργασία. Τότε ἄρχισε νά παρακαλεῖ τὸν ἡγούμενο καί τοὺς ἀδελφούς τῆς μονῆς τοῦ ὁσίου Κυρίλλου νά τοῦ ἐπιτρέψουν νά πάει μέ τίς εὐλογίες τους καί νά ζήσει στό μοναστήρι τοῦ Βαλαάμ.

Ἀφοῦ ἀναχώρησε ἀπ' ἐκεῖ ὁ Ὅσιος μέ τίς εὐχές τους, ἦρθε στό

Βαλαάμ, όπου έγινε δεκτός με μεγάλη χαρά απ' την αδελφότητα και έζησε αρκετό χρόνο ασκούμενος στους δύσκολους αγώνες των εκεί μοναχών και αυξάνοντας συνέχεια τους κόπους του. Όπως στο μοναστήρι του δασίου Κυρίλλου έτσι κι εδώ ο δσιος Σαββάτιος τούς ξεπέρασε όλους στους ασκητικούς αγώνες και η ένάρετη ζωή του άρχισε νά γίνεται γνωστή σέ όλους στο Βαλαάμ, γιατί ταπείνωσε τό σώμα του στό έπακρο και απόδειξε ότι ήταν κατοικητήριο του Αγίου Πνεύματος.

Ός έμπειρος στην ασκητική ζωή, ο δσιος Σαββάτιος ήταν στό μοναστήρι του Βαλαάμ γέροντας για αρχάριους μοναχούς, τούς οποίους καθοδηγούσε στους ασκητικούς αγώνες τους. Ανάμεσα στους μαθητές του ήταν και ο Γεννάδιος, πού αργότερα έγινε αρχιεπίσκοπος του Νόβγκοροντ (1484 - 1504).

Επειδή όμως και στή νέα του κατοικία ο Όσιος άρχισε νά γίνεται σεβαστός και νά έγκωμιάζεται, κυριεύτηκε από λύπη, βρίσκοντας δύσκολο τό νά υποφέρει τό σεβασμό και τά έγκώμια των αδελφών και σκέφτηκε πάλι νά βρει έναν τόπο ήσυχο και μοναχικό για τούς αγώνες του.

Νωρίτερα ο Όσιος είχε ακούσει για τό άκατοίκητο νησί Σολοβέτσκυ, πού βρισκόταν στά παγωμένα νερά της Λευκής Θάλασσας, δύο μέρες ταξίδι απ' την ξηρά. Ακούγοντας ξανά τούς μύθους για τό άκατοίκητο νησί, αισθάνθηκε πνευματική αγαλλίαση και κυριεύτηκε από σφοδρή επιθυμία νά εγκατασταθεί εκεί και ν' αγωνιστεί στην ήσυχία. Έτσι άρχισε νά παρακαλεί θερμά τόν ήγούμενο της μονής Βαλαάμ νά του επιτρέψει νά φύγει. Ο ήγούμενος όμως μαζί μέ τούς αδελφούς πού αγαπούσαν τόν Όσιο και τόν σέβονταν σάν απεσταλμένο απ' τό Θεό, δέν ήθελαν νά χάσουν έναν τόσο ξεάιρετο γέροντα, πού ήταν παράδειγμα αρετής για όλους τους, και τόν παρακάλεσαν νά μήν τούς εγκαταλείψει. Ο Όσιος υπάκουσε στίς παρακλήσεις των μοναχών του Βαλαάμ και έζησε στό μοναστήρι για ένα μικρό χρονικό διάστημα ακόμη.

Αργότερα, καθοδηγούμενος και συντηρούμενος απ' τό Θεό, ο δσιος Σαββάτιος όδήγησε τά βήματά του προς τό νησί Σολοβέτσκυ. Όταν έφτασε στή θάλασσα, συνάντησε μερικούς ανθρώπους πού ζούσαν στην ακτή, απέναντι από τό νησί, και άρχισε νά τούς ρωτά γι' αυτό. Τόν πληροφόρησαν ότι τό νησί Σολοβέτσκυ βρισκόταν μα-

κριά απ' την ακτή, ότι τό ταξίδι για 'κει ήταν δύσκολο και επικίνδυνο και ότι οι ταξιδιωτές έφταναν στό νησί μόλις μετά από δύο μέρες ταξίδι και έφ' όσον ο καιρός ήταν καλός.

Ο Όσιος έρευνήσε μέ λεπτομέρειες τά του νησιού και κατάληξε στή σκέψη ότι αυτός ήταν ο πιο κατάλληλος τόπος για ν' αγωνιστεί μέ ήσυχία και μοναχική ήρεμία. Πληροφορήθηκε ότι η περιφέρεια του νησιού ήταν πάνω από έβδομήντα μίλια· ότι κοντά του ψάρευαν και κυνηγούσαν θαλασσινά ζώα· και ότι πάνω στό νησί υπήρχαν γλυκά, πόσιμα νερά, λίμνες ψαρέματος, βουνά των οποίων οι κορυφές ήταν καλυμμένες μέ δέντρα κατάλληλα για ξυλεία, κοιλάδες μέ πλούσια βλάστηση και άλλα μικρότερα και βατοειδή δέντρα. Έμαθε ακόμη ο Όσιος ότι τό νησί ήταν πάρα πολύ κατάλληλο για ανθρώπινη διαμονή και ότι αν ήταν άκατοίκητο οφειλόταν στή δυσκολία επικοινωνίας μέ την ξηρά. Πολλοί πού επιθυμούσαν νά εγκατασταθούν εκεί δέν τολμούσαν νά τό κάνουν, γιατί φοβούνταν τυχόν δυστύχημα στή θάλασσα. Σπάνια μόνο κι όταν ο καιρός ήταν καλός έρχονταν ψαράδες στό νησί, αλλά μόλις τέλειωναν τό ψάρεμα επέστρεφαν γρήγορα στή στεριά.

Ακούγοντας όλα αυτά απ' τούς κατοίκους της παραλίας, ο δσιος Σαββάτιος φλεγόταν από μιá σφοδρή επιθυμία νά εγκατασταθεί στό νησί Σολοβέτσκυ. Εκείνοι, διαπιστώνοντας την πρόθεση του Όσιου, προσπάθησαν νά τόν μεταπείσουν από τέτοιες σκέψεις λέγοντας:

— Γέροντα, μέ τί θά τραφείς και θά ντυθείς στό νησί, αφού βρίσκεισαι σέ τόσο προχωρημένη ηλικία και δέν έχεις καμιά περιουσία; Και πώς θά ζήσεις σ' αυτόν τόν ψυχρό τόπο τόσο μακριά απ' τούς ανθρώπους, όταν δέν έχεις πιά τή δύναμη νά κάνεις τίποτα για τόν εαυτό σου;

Και ο Όσιος τούς απάντησε:

— Εγώ, παιδιά μου, έχω έναν Κύριο πού κάνει τή φύση ενός ηλικιωμένου ανθρώπου νέα, όπως επίσης ανατρέπει και αυξάνει ένα νήπιο μέχρι τά ώριμα χρόνια ενός γέρον. Αυτός πλουτίζει τούς φτωχούς, δίνει τά απαραίτητα στους ένδεείς, ντύνει τούς γυμνούς και χορταίνει τούς πεινασμένους, όπως χορτάσε στην έρημο πέντε χιλιάδες άντρες μέ πέντες άρτους (Ιωάννης, 6, 5 - 13).

Ακούγοντας λόγια της Αγίας Γραφής απ' τό γέροντα, μερικοί

έμειναν έκπληκτοι μέ τή σοφία του ένώ άλλοι τόν περιέπαιξαν άνόητα.

Στό μεταξύ ό "Όσιος, έπιρρίπτοντας τή μέριμνά του στόν Κύριο (Ψαλμ. νδ' 22), άποτραδήχτηκε στό ποτάμι Βίγκ, όπου συνάντησε τό μοναχό Γερμανό, πού ζούσε εκεί σ' ένα παρεκκλήσι καί έμεινε γιά ένα διάστημα μαζί του. Άπ' αυτόν ό όσιος Σαβδάτιος έπίδεδάίωσε γιά τό νησί Σολοβέτσκυ τίς ίδιες πληροφορίες πού είχε κι από τούς κατοίκους τής παραλίας.

Άφού συμβουλευτήκαν ό ένας τόν άλλο κι άφού έμπιστεύτηκαν τά πάντα στό Θεό, άποφάσισαν καί οί δυό άσκητές νά πάνε νά έγκατασταθούν μαζί στό νησί.

Έξοικονόμησαν μιά βάρκα, πήραν μαζί τους λίγα τρόφιμα καί ρουχισμό, καθώς έπίσης καί μερικά εργαλεία γιά τίς άπαραίτητες δουλειές, προσευχήθηκαν θερμά στό Θεό καί, αφήνοντας κάθε τους έλπίδα σ' Αυτόν, μπήκαν στή βάρκα καί ξεκίνησαν τό ταξίδι τους μέ καλό καιρό.

Μέ τή βοήθεια του Θεού οί "Όσιοι έφτασαν στό νησί μετά από τρείς μέρες, τό 1429. Μέ μεγάλη ψυχική αγαλλίαση καί χαρά εύχαρίστησαν τό Θεό πού τούς έδειξε τόν έρημο τόπο καί τοποθέτησαν στό σημείο τής άκρογιαλιάς πού βγήκαν άπ' τή βάρκα ένα σταυρό.

Άφού οί άγιοι άσκητές βάδισαν ένα διάστημα στό έσωτερικό του νησιού, είδαν στήν άκρογιαλιά μιά ωραιότατη πλαγιά όπου άποφάσισαν νά έγκατασταθούν μόνιμα. Έκει, άφού έχτισαν ένα κελλί άρχισαν νά ζούν γιά τόν Κύριο, άγωνιζόμενοι καί τρεφόμενοι μέ λίγη τροφή πού κέρδιζαν μέ τόν ιδρώτα του προσώπου τους, σκάδοντας τή γή μέ άξίνες. Οί "Όσιοι μέ τά χέρια τους εργάζονταν καί μέ τά χείλη τους δοξολογούσαν τόν Κύριο, στόν όποιο είχαν δοθει όλοκληρωτικά, προσευχόμενοι αδιάλειπτα καί ψάλλοντας τούς ψαλμούς του Δαβίδ.

Άφού πέρασε λίγος καιρός, οί κάτοικοι τής πλησιέστερης πρós τό νησί άκτής άρχισαν νά φθονούν τούς άγίους γέροντες πού ήταν έγκατεστημένοι εκεί καί, άφού έβαλαν στό νοΰ τους νά τούς διώξουν, είπαν μεταξύ τους:

— Είμαστε οί πλησιέστεροι γείτονες του νησιού καί λίγο - πολύ οί ιδιοκτήτες του, σάν αυτόχθονες κάτοικοι τής Κορελιανής γής.

Ταξίδι στά νησιά του Σολόφκυ

Έπομένως έμείς καί μετά από έμās τά παιδιά μας, από γενιά σέ γενιά, πρέπει νά έχουμε μερίδιο στήν ιδιοκτησία του νησιού αυτού.

Λίγο καιρό αργότερα κάποιος ψαράς, μετά από συμβουλή των φίλων του, ήρθε καί έγκαταστάθηκε στό νησί, όχι πολύ μακριά άπ' τό κελλί των άγίων γερόντων, μαζί μέ τή γυναίκα του καί όλόκληρη τήν οικογένειά του. Έκει άρχισαν νά ψαρεύουν όλοι μαζί στίς λίμνες. Οί εύλογημένοι πατέρες όμως άσχολούνταν μέ τή σωτη-

ρία τους και παράμειναν στην ήσυχία χωρίς να ξέρουν καν ότι η οίκογένεια του ψαρά είχε εγκατασταθεί εκεί.

Νωρίς τό πρωί μιά Κυριακή ο όσιος Σαββάτιος, αφού έκανε τό συνηθισμένο κανόνα του, βγήκε να λιθανίσει μέ τό θυμιατήρι του τόν τίμιο σταυρό πού είχε τοποθετήσει κοντά στό κελλί του. Τότε άκουσε χτυπήματα και φωνές σαν να έδερναν κάποιον. 'Ο 'Όσιος φοβήθηκε πολύ απ' αυτές τίς φωνές και, νομίζοντας ότι πρόκειται γιά σατανική φαντασία, έκανε τό σημείο του σταυρού και γύρισε να διηγηθεί στον όσιο Γερμανό γιά τά χτυπήματα και τίς κραυγές πού είχε άκούσει. Μόλις τ' άκουσε εκείνος βγήκε απ' τό κελλί και, άκούγοντας τά ίδια, πήγε προς τό σημείο απ' όπου έρχόταν ο θόρυβος. Έκεί είδε μιά γυναίκα να κλαίει και την ρώτησε τί της συνέβαινε και γιατί έκλαιγε. Και ή γυναίκα μέ δάκρυα του διηγήθηκε τί της είχε συμβεί.

— 'Όταν πήγα μέ τόν άντρα μου στή λίμνη, είπε, συνάντησα δύο λαμπρούς νέους πού μέ έπιασαν και μέ χτύπησαν δυνατά μέ κλαδιά λέγοντας: «Φύγε απ' αυτόν τόν τόπο· είσαι ανάξια να κατοικήσεις εδώ, γιατί ο Θεός τόν έχει προορίσει γιά κατοικία μοναχών. Φύγε γρήγορα από δω, γιά να μή σέ βρει κακός θάνατος». Και μετά απ' αυτό οί λαμπροί νέοι έγιναν άφαντοι.

'Ο όσιος Γερμανός γύρισε και διηγήθηκε στον όσιο Σαββάτιο ό,τι είχε άκούσει απ' τή γυναίκα του ψαρά και δόξασαν και οί δύο τους τό Θεό. 'Ο ψαράς πήρε μαζί του τή γυναίκα και τά υπάρχοντά του και αναχώρησε χωρίς καθυστέρηση γιά τό χωριό όπου κατοικούσε πριν. Από τότε κανένας λαϊκός δέν τόλμησε να εγκατασταθεί στό νησί και μόνο ψαράδες έρχονταν από καιρού σέ καιρό γιά να ψαρέψουν.

Μετά από μερικά χρόνια, ο όσιος Γερμανός έφυγε από τό νησί γιά να φέρει προμήθειες απ' τόν ποταμό 'Ονεγκα και ο όσιος Σαββάτιος, γεμάτος πίστη στό Θεό, έμεινε στό νησί μόνος του. 'Η παραμονή του 'Οσίου στό νησί, ή νηστεία του και οί άγώνες του είναι γνωστά μόνο στον Παντογνώστη Θεό, πού παρακολουθούσε τόν 'Όσιό Του, και στους άγίους άγγέλους, οί όποιοι επισκέπτονταν τό δούλο του Θεού πού, αν και άγωνιζόταν σωματικά, μιμήθηκε τούς ασώματους. 'Εμείς όμως μπορούμε να κρίνουμε γιά τούς άγώ-

νες και τίς στερήσεις της άσκητικής ζωής του 'Οσίου μόνο από τή φύση της τοποθεσίας πού είχε εγκατασταθεί. 'Ο άγιος γέροντας παράμεινε μόνος του στό απομακρυσμένο νησί χωρίς να τόν επισκέπτεται κανένας και δέν είχε άλλη εργασία απ' τή συνεχή ένασχόλησή του στην άσκηση της προσευχής και της θείας θεωρίας. 'Απορροφημένος τελείως στή συνεχή συνομιλία του μέ τό Θεό μέ τήν προσευχή και στρέφοντας προς Αυτόν τά δακρυσμένα μάτια του, άναστέναζε μέρα και νύχτα κι εύχόταν ν' αναχωρήσει απ' τό σώμα του και να ένωθεί μέ τό Θεό.

Οταν ο όσιος Σαββάτιος έφτασε σέ βαθιά γεράματα, μετά από θεάρεστους άγώνες, προαισθανόταν ότι ο θάνατος πλησίαζε και άρχισε να σκέπτεται πώς θα άξιωθεί να λάβει τά 'Αγια Μυστήρια, πού τά είχε στερηθεί από τότε πού έφυγε από τό μοναστήρι του Βαλαάμ. 'Αφού προσευχήθηκε γι' αυτό στό Θεό, μπήκε σέ μιά μικρή δάρκα και, όταν μέ τίς προσευχές του ή θάλασσα γαλήνεψε, ξεκίνησε και σέ δυο μέρες έφτασε στην αντίπερα όχθη της θάλασσας. 'Όταν έφτασε στην ακρογιαλιά, περπάτησε λίγο γιά να πάει στό παρεκκλήσι του ποταμού Βίγκ. Τότε συνέπεσε να βρίσκεται στό Βίγκ κάποιος ήγούμενος Ναθαναήλ, ο όποιος είχε έρθει γιά να επισκεφτεί τούς χριστιανούς πού κατοικούσαν εκεί κοντά.

Βαδίζοντας τό δρόμο πού είχε προσχεδιάσει γι' αυτόν ή Θεία Πρόνοια, συνάντησε τόν ήγούμενο Ναθαναήλ ο όποιος, κρατώντας τά Τίμια Δώρα, πήγαινε σ' ένα απομακρυσμένο χωριό γιά να κοινωνήσει έναν άρρωστο. Μετά τόν καθιερωμένο χαιρετισμό των μοναχών, οί συνοδοιπόροι άρχισαν τή συζήτηση και, αφού διαπίστωσαν ο ένας τήν ταυτότητα του άλλου, χάρηκαν πού συναντήθηκαν. 'Ο όσιος Σαββάτιος χάρηκε γιατί βρήκε αυτό πού ζητούσε και ο ήγούμενος Ναθαναήλ γιατί άξιώθηκε να δει τό σεβάσμιο γκριζομάλλη μέ τό ιερό πρόσωπο, τόν όσιο Σαββάτιο, γιά τήν ένάρετη ζωή του όποιου είχε άκούσει τόσα πολλά. 'Ο όσιος Σαββάτιος είπε τότε στό Ναθαναήλ:

— Πάτερ, παρακαλώ τήν όσιότητά σου, μέ τήν έξουσία πού σου έχει δοθεί απ' τό Θεό να συγχωρείς, συγχώρεσε τίς άμαρτίες μου πού θα σου έξομολογηθώ και άξιώσέ με να κοινωνήσω τά 'Αχραντα Μυστήρια του τιμίου Σώματος και Αίματος του Κυρίου μου 'Ιησού

Χριστοῦ. Ἦδη, ἐδῶ καί πολλά χρόνια, φλέγομαι ἀπό τήν ἐπιθυμία νά ἐνισχύσω τήν ψυχή μου μ' αὐτή τή Θεία Τροφή. Γι' αὐτό, ἅγιε πατέρα, κοινώνησέ με τώρα, γιατί ὁ Χριστός, ὁ Θεός μου, μοῦ φανέρωσε τήν ἀγιότητά σου γιά νά μέ καθαρίσει ἀπ' τίς ἁμαρτίες πού ἔχω διαπράξει ἀπ' τή νεότητά μου μέχρι σήμερα μέ ἔργα, λόγια καί σκέψεις.

— Εἶθε ὁ Θεός νά σέ συγχωρέσει, ἀδελφέ, ἀποκρίθηκε ὁ ἡγούμενος Ναθαναήλ· καί ἀφοῦ παράμεινε γιά λίγο σιωπηλός, σήκωσε τά χέρια του στό Θεό καί πρόφερε μέ δάκρυα: «Ὅσοι ἀδελφέ, ἄς μποροῦσα νά εἶχα καί ἐγώ μόνο τίς ἁμαρτίες σου!»

Ὁ ὁσιος Σαβδάτιος εἶπε στό Ναθαναήλ:

— Ἴκετεύω τήν ὁσιότητά σου, ἀξίωσέ με νά κοινωνήσω ἀμέσως, γιατί τό τέλος τῆς ζωῆς μου πλησιάζει.

Κι ὁ ἡγούμενος ἀπάντησε:

— Κύριε μου, πάτερ Σαβδάτιε, πῆγαινε τώρα στό παρεκκλήσι καί περίμένε με ἐκεῖ. Τώρα πηγαίνω σ' ἓναν ἄρρωστο καί θά ἐπιστρέψω γρήγορα στήν ὁσιότητά σου· πρῶι - πρῶι θά ἔρθω σέ σένα.

Σ' αὐτά ὁ ὁσιος Σαβδάτιος ἀπάντησε:

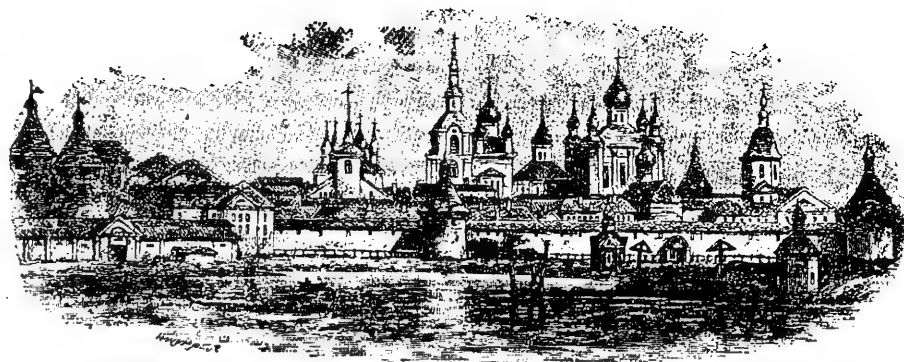
— Πάτερ, μή τό ἀναβάλεις μέχρι τό πρῶι· ἀλήθεια σοῦ λέω, δέν ξέρουμε ἄν μέχρι αὐριο θά ἀναπνέουμε οὔτε καί μποροῦμε νά ξέρουμε τί θά μᾶς συμβεῖ σέ λίγο.

Ὁ ὁσιος Σαβδάτιος τά εἶπε αὐτά αἰσθανόμενος τό τέλος του νά πλησιάζει.

Ὁ ἡγούμενος Ναθαναήλ βλέποντας στό Σαβδάτιο ἓνα θεάρεστο ἄντρα, δέν τόλμησε νά φιλονικήσει περισσότερο μαζί του καί, ἐκπληρώνοντας τήν ἐπιθυμία του, ἀφοῦ τόν ἐξομολόγησε, τόν κοινώνησε μέ τά Ἀχραντα Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ. Μετά τόν ἀσπάστηκε ἀδελφικά καί τοῦ εἶπε:

— Δοῦλε τοῦ Θεοῦ, σέ ἱκετεύω· περίμένε με στό παρεκκλήσι τοῦ Βίγκ.

Ὁ Ὅσιος συμφώνησε νά περιμένει ἐκεῖ τόν ἡγούμενο. Ἔτσι ἐκεῖνος ξεκίνησε γιά τόν ἄρρωστο καί ὁ ὁσιος Σαβδάτιος πῆγε στήν προσδιορισμένη τοποθεσία ὅπου εὐχαρίστησε τό Θεό, γιά τή μετάληψη τῆς Θείας Κοινωνίας καί γιά ὅλες τίς εὐεργεσίες Του. Μετά μπῆκε στό κελλί πού ἦταν κοντά στό παρεκκλήσι καί ἀφοῦ ἔκλεισε

Τό μοναστήρι τοῦ Σολοβέτσκου (χαλκογραφία 19ου αἰώνα).

τήν πόρτα ἄρχισε νά προετοιμάζεται γιά νά παραδώσει τήν εὐλογημένη ψυχή του στά χέρια τοῦ Θεοῦ.

Τότε συνέπεσε νά ταξιδεύει στό ποτάμι μέ τά ἐμπορεύματά του κάποιος ἔμπορος ἀπ' τό Νόβγκοροντ μέ τό ὄνομα Ἰωάννης καί ἔφτασε στό παρεκκλήσι πού κοιτόταν στήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ. Ἄφησε τή δάρκα του καί βγήκε στήν ὄχθη γιά νά προσκυνήσει τίς ἅγιες εἰκόνες καί μπαίνοντας στό κελλί ἔλαβε τήν εὐλογία τοῦ ὁσίου Σαβδατίου. Μετά ὁ Ὅσιος δίδαξε τόν ἔμπορο μέ παραδείγματα ἀπ' τήν Ἀγία Γραφή καί τόν καθοδήγησε νά κάνει ἔργα ἀγαθά. Ὁ ἔμπορος ἦταν πολύ πλούσιος, εἶχε δούλους καί θέλησε ν' ἀνταποδώσει στόν Ὅσιο ὅλα τά ἀπαιτούμενα ἀπ' τά ἐμπορεύματά του. Ἐκεῖνος ὅμως δέν ἤθελε νά πάρει τίποτα ἀπ' τόν ἔμπορο καί τοῦ εἶπε:

— Ἐάν θέλεις νά δώσεις ἐλεημοσύνη ἔχεις ἀπόρους. Ἐγώ δέν ἔχω ἀνάγκη ἀπό τίποτα.

Στή συνέχεια ὁ Ὅσιος δίδαξε στόν Ἰωάννη τήν ἀγάπη πρὸς τοὺς φτωχοὺς, εὐσπλαχνία πρὸς τά μέλη τοῦ προσωπικοῦ του κι ἄλλες ἀρετές. Ὁ ἔμπορος ὅμως λυπήθηκε πού ὁ γέροντας δέν πῆρε τίποτα ἀπ' αὐτόν καί ὁ Ὅσιος θέλοντας νά τόν παρηγορήσει εἶπε:

— Παιδί μου Ἰωάννη, πέρασε τή νύχτα μέχρι τό πρῶι ἐδῶ, γιά νά δεῖς τή χάρη τοῦ Θεοῦ καί μετά βάδισε σίγουρα τό δρόμο σου.

Ὁ Ἰωάννης ὅμως ἤθελε ἤδη νά φύγει καί νά συνεχίσει τό ταξίδι

του αλλά νά, ξαφνικά, ξέσπασε καταιγίδα μέ κεραυνούς καί άστρα-
πές καί τόσο τό ποτάμι όσο καί ή θάλασσα σήκωσαν κύματα. Βλέ-
ποντας ό Ίωάννης τήν ξαφνική μεταβολή του καιρού καί τήν άγριό-
τητα των κυμάτων φοβήθηκε καί παράμεινε νά περάσει τή νύχτα
έκει. Τό πρωί ό καιρός είχε κοπάσει καί θέλοντας πρίν φύγει νά
πάρεi τήν εύλογία του Όσίου, ήρθε στό κελλί καί μετά από προσ-
ευχή χτύπησε τήν πόρτα αλλά δέν πήρε καμιά απάντηση. Άφοϋ
χτύπησε δεύτερη καί τρίτη φορά, ή πόρτα άνοιξε μόνη της καί προ-
χωρώντας στό κελλί ό Ίωάννης είδε τόν Όσιο νά κάθεται φορών-
τας τό μανδύα καί τό κουκούλιο καί νά έχει κοντά του τό θυμιατό.
Ό έμπορος τότε είπε:

— Δούλε του Θεού, συγχώρεσέ με πού από άγάπη καί εύλάβεια
πρός τήν όσιότητά σου τόλμησα νά έρθω κοντά σου. Σέ ίκετεύω,
δώσε μου τήν εύλογία σου ώστε μέ τίς άγιες προσευχές σου νά ταξι-
δέψω μέ ασφάλεια.

Σ' απάντηση όμως των όσων είπε ό Ίωάννης δέν ήρθε ούτε φωνή
ούτε άπόκριση, γιατί ή άγία ψυχή του Όσίου είχε αναχωρήσει προς
τόν Κύριο καί τότε ακριβώς σ' όλόκληρο τό κελλί απλώθηκε μιá
δυνατή εύωδία. Βλέποντας ό Ίωάννης ότι ό Όσιος δέν του απάν-
τησε καί νομίζοντας ότι κοιμόταν, ήρθε κοντά του καί τόν άγγιξε μέ
τό χέρι του. Τότε πείστηκε ότι ό Όσιος είχε αναπαυθεί «έν Κυρίω»,
αίσθάνθηκε δέος καί συγχρόνως συγκινήθηκε καί άρχισαν να πλημ-
μυρίζουν τά μάτια του δάκρυα.

Έκείνη τή στιγμή γύρισε καί ό ήγούμενος Ναθαναήλ απ' τόν
άρρωστο, μπήκε στό κελλί καί, βλέποντας ότι ό Όσιος είχε ανα-
παυθεί, έκλαιψε πικρά καί ασπάστηκε τό ιερό σκήνωμά του. Ό
ήγούμενος καί ό έμπορος διηγήθηκαν ό ένας στόν άλλο τά του
Όσίου — ό πρώτος πώς άξιώθηκε τή χτεσινή μέρα νά του μεταδώσει
τά Θεία Μυστήρια καί ό δεύτερος πώς άξιώθηκε νά φωτιστεί απ' τή
ψυχωφελή συζήτηση μαζί του. Μετά, άφοϋ έψαλαν τούς επική-
δειους ύμνους, έθαψαν τό ιερό σώμα του Όσίου, επιστρέφοντας τό
χώμα στό χώμα.

Ό όσιος Σαβδάτιος κοιμήθηκε στίς 27 Σεπτεμβρίου του 1435.
Κατ' αυτή τή μέρα ή μνήμη του γιορτάζεται προς δόξα του Τριαδι-
κού Θεού, Πατρός, Υιού καί Άγίου Πνεύματος, στόν όποιο πρέπει
ή δόξα καί ή προσκύνηση στους αιώνες. Άμήν.

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΤΕΡΙΚΟ ΤΟΥ ΣΟΛΟΦΚΥ

Ένα χρόνο μετά τήν κοίμηση του όσίου Σαββατίου, ό όσιος Γερμανός
επέστρεψε στό νησί Σολοθέσκυ. Αυτή τή φορά όμως μαζί μέ έναν άλλο
αναχωρητή της έρήμου, τόν όσιο Ζωσιμά (+18 Άπριλίου 1478), πού ανά-
λαβε τήν ευθύνη γιά τήν ίδρυση εκεί ενός κοινοβιακού μοναστηριού. Η
άγία ζωή του όσίου Ζωσιμά προσέλκυσε πολλούς άλλους κοντά του κι
έτσι όλο τό σύστημα των νησιών του Σολόφκυ κατοικήθηκε καί στολι-
στηκε από άγιους μοναχούς στό διάβα των αιώνων μέχρι τό 1922, όποτε
οί Σοβιετικοί τό θεθήλωσαν καί τό μετέτρεψαν σέ ένα τόπο καταδίκης
των θυμάτων τους.

Έκείνος πού υπαγόρευσε καί άφησε γιά τούς μεταγενέστερους τίς περι-
γραφές των θεάρεστων έργων των όσίων Σαββατίου καί Ζωσιμά, ήταν ό
όσιος Γερμανός. Αυτός δημιούργησε μιá τεράστια βιβλιοθήκη από χειρό-
γραφα καί ήταν γενικά υπεύθυνος γιά τό σχηματισμό της μοναστικής
παράδοσης στό Σολόφκυ, μιáς παράδοσης τά άποτελέσματα της όποίας
φαίνονται στό «Πατερικό του Σολόφκυ» του 1873 καί πού αριθμεί όλό-
κληρη στρατιά άγίων, άλλοι απ' τούς όποιους έχουν ανακηρυχθεί καί άλλοι
παραμένουν άκόμη στήν άφάνεια.

Μεταξύ των άγίων πού έχουν ανακηρυχθεί επίσημα είναι: ό άγιος Θεο-
δώρητος, ιεραπόστολος των Λάπς. Ό ήγούμενος άγιος Φίλιππος, πού άρ-
γότερα, σάν μητροπολίτης Μόσχας, έγινε ιερομάρτυρας, καί οί μαθητές
του καί ιδρυτές των τοπικών σκήτων. Οί άγιοι Ίωάννης καί Λογγίνος.
Οί άγιοι Βασιανός καί Ίωνās. Ό άγιος Ειρήναρχος, ό ήγούμενος καί ό
φίλος του άγιος Έλεάζαρος, ιδρυτής της σκήτης Άνζέρκα πού άξιώθηκε
νά δει σέ όραμα τήν ίδια τήν Ύπεραγία Θεοτόκο. Καί οί άπλοι μοναχοί -
έρημίτες πού ζούσαν δοσμένοι όλόκληρωτικά στή θεία θεωρία: οί άγιοι
Έλισσαίος, Διόδωρος, Άνδρέας, Σάββας, Νέστορας καί Νικηφόρος. Άπ'
τούς μή ανακηρυγμένους επίσημα άγίους άξίζει ν' αναφερθεί ό άγιος Ίώβ,
ιδρυτής της σκήτης του Γολγοθά. Ό άγιος Θεοφάνης ό έρημίτης, μαθητής
του Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ καί ό άγγελόμορφος μαθητής του Κλήμης. Καί
μετά οί γέροντες Ναούμ, Ματθαίος, Γεράσιμος, Πάμφιλος, Ζωσιμάς, Ίε-
ρώνυμος καί πάρα πολλοί άλλοι. Ύπήρχαν άκόμη καί άλλοι πού έζησαν
στό δεύτερο μισό του περασμένου αιώνα καί τά όνόματά τους δέν αναφέρ-
θηκαν στόν κατάλογο του 1873. Πράγματι, τά όνόματα όλων των άγίων
του Σολόφκυ, τά γνωρίζει μόνο ό Κύριος...

Ὁ ὁσιος Νεῖλος Σόρσκυ

Ὁσιος Νεῖλος Σόρσκυ*

έος καί τρόμος μᾶς συνέχει, καθώς καταπιανόμαστε νά διηγηθοῦμε τό βίο τοῦ ὁσίου Νεῖλου, πού γιά τό ρωσικό μοναχισμό ἦταν ἕνας καθοδηγητής καί συγγραφέας, ὅπως ἦταν γιά τόν ὀρθόδοξο μοναχισμό γενικά οἱ ἅγιοι Ἰσαάκ ὁ Σύρος, Δωρόθεος Γάζης, Βαρσανούφιος ὁ Μέγας, Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, Νεῖλος ὁ Σιναΐτης καί οἱ λοιποὶ ἅγιοι Πατέρες.

Προερχόταν ἀπ' τήν ἀρχοντική** οἰκογένεια τῶν Μάικωφ, γεννήθηκε τό 1433 καί ἀρχισε τή μοναχική ζωή του στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης. Ἐκεῖ ἐξησε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ αὐστηροῦ γέροντα Παῖσιου Γιαροσλάβωφ, ὁ ὁποῖος ἀργότερα ἐγινε ἡγούμενος τῆς μονῆς Ἀγίας Τριάδος τοῦ ὁσίου Σεργίου καί ἀρνήθηκε τό ἀξίωμα τοῦ μητροπολίτη.

Ἡ ζωή τῆς μονῆς τῆς Λευκῆς Λίμνης ὅμως ἀπό τότε πού ἀναπαύτηκε ὁ ἅγιος ἰδρυτής της παρήκμασε ἀρκετά, ὅπως σημειώνει ὁ ὁσιος Νεῖλος σέ μιά ἐπιστολή του πού σώζεται μέχρι σήμερα: «Ἡ

* Ἀπ' τό «Πατερικό τῆς Λαύρας τῆς Ἀγίας Τριάδος, τοῦ ὁσίου Σεργίου», Μόσχα, 1896.

** Ἡ προσπάθεια ὀρισμένων διανοουμένων ν' ἀποκρούσουν τήν γενικά παραδεκτὴ ἀποψη γιά τήν ἀρχοντική καταγωγή τοῦ ὁσίου Νεῖλου, βασίζεται σέ μιά μοναδική γραμμὴ μιᾶς ἐπιστολῆς του: «Μόνος μου δέν τολμῶ νά κάνω τίποτα, γιατί εἶμαι ἀμαθὴς καί χωρικός...». Πιθανότατα ὅμως ὁ Ὁσιος ἐδῶ δέ μιλάει στήν κυριολεξία, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖ μᾶλλον ἕνα ταπεινὸ σχῆμα λόγου. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅτι καί οἱ τρεῖς γνωστοὶ μαθητές τοῦ Ὁσίου ἦταν εὐγενεῖς.

ἀναχώρησή μου ἀπ' τὸ μοναστήρι τῆς Λευκῆς Λίμνης δέν ἔγινε γιὰ λόγους πνευματικῆς ὠφέλειας· Μάλιστα· γιατί δέν εἶδα ἐκεῖ τρόπο ζωῆς σύμφωνο μέ τὸ νόμο τοῦ Θεοῦ καί τίς παραδόσεις τῶν Πατέρων, ἀλλά μᾶλλον μιὰ ζωὴ σύμφωνη μέ τὸ θέλημα τοῦ καθενός καί μέ ἀνθρώπινες ιδέες· καί πολλοί ἦταν ἐκεῖνοι πού ἐνῶ ζοῦσαν μέ ἕναν τόσο διεφθαρμένο τρόπο, νόμιζαν ὅτι ζοῦσαν ζωὴ ἐνάρετη».

Ἀναζητώντας λοιπόν τίς ἀληθινές πηγές τῆς ὁρθόδοξης μοναχικῆς ζωῆς ὁ ὁσιος Νεῖλος ἐπισκέφτηκε τούς ἁγίους τόπους τῆς Ἀνατολῆς. Παίρνοντας μαζί του τὸ μαθητὴ του καί συνασκητὴ του ὁσιο Ἰννοκέντιο τοῦ Κόμेल, πού καταγόταν ἀπ' τὴν ἀρχοντική οἰκογένεια τῶν Ὀκλεμπίνιν, ἔζησε μερικά χρόνια στό Ἅγιο Ὄρος, ὅπου ὑπῆρχε καί τὸ ρωσικὸ μοναστήρι τοῦ Ξυλουργοῦ (κοντὰ στή σημερινή σκήτη τοῦ προφήτη Ἡλία), καί στὰ μοναστήρια τῆς Κωνσταντινούπολης.

Ἐκεῖ ὁ ὁσιος Νεῖλος μελέτησε ὅλες τίς μορφές τοῦ μοναχικοῦ ἀσκητισμοῦ καί εἰδικότερα τὴ σκητιώτικη ζωὴ πού δέν εἶχε γνωρίσει μέχρι τότε. Ὅπουδῆποτε κι ἂν πῆγε, ἀγωνίστηκε περισσότερο νά μπεῖ στό νόημα καί τὸ πνεῦμα τῆς λεγόμενης *πνευματικῆς μοναχικῆς ἐργασίας*, τῆς προσπάθειας δηλαδή στήν ἐξάσκηση τῆς προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ, ἐφαρμόζοντας στήν πνευματική του πορεία τὸ κάθε τί πού μάθαινε.

Σπούδασε προσεχτικά καί προσπάθησε ν' ἀποκτήσει προσωπική ἐμπειρία ἀπ' τίς διδασκαλίες τῶν θεοφόρων ἁγίων Πατέρων Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου, Ἐφραίμ καί Ἰσαάκ τῶν Σύρων, Βαρσανουφίου, Ἰωάννου τῆς Κλίμακος, Δωροθέου Γάζης, Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Ἡσυχίου, Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, Πέτρου τοῦ Δαμασκηνοῦ καί Γρηγορίου, Νεῖλου καί Φιλοθέου τῶν Σιναΐτων.

Ἐνῶ βρισκόταν στό ὄρος Ἄθω, γεννήθηκε μέσα του ἡ ἐπιθυμία ν' ἀρχίσει, κατὰ τὴν ἐπιστροφή στή γενέτειρά του, τὴ νέα στή Ρωσία μορφὴ τῆς σκητιώτικης ζωῆς, σύμφωνα μέ τὸ παράδειγμα τῶν μοναχῶν τῆς Ἀνατολῆς. Πρὶν ἀπ' αὐτόν ὑπῆρχαν δύο μορφές μοναχισμοῦ στή Ρωσία: ἡ κοινοδιακὴ καί ἡ ἡσυχαστική. Ὁ ὁσιος Νεῖλος ἀρχισε τὴν τρίτη μορφή: τὸ μεσαῖο δρόμο τοῦ ἀσκητισμοῦ, ὅπου λίγοι μοναχοὶ ἀσκήτευαν σέ τέτοια ἀπόσταση ὥστε μπορούσαν νά ἀκούσουν ὁ ἕνας καί τὴ φωνὴ τοῦ ἄλλου ἀκόμη, ἀλλὰ ἀγωνίζονταν χωριστά ὁ καθένας.

Ὅταν ὁ ὁσιος Νεῖλος γύρισε στό μοναστήρι τῆς Λευκῆς Λίμνης, δέν παράμεινε νά ζήσει ἐκεῖ, ἀλλὰ κατασκεύασε μόνος του κοντὰ στό μοναστήρι ἕνα κελλί ἀπὸ κορμούς δέντρων κι ἀργότερα πῆγε περίπου δέκα μίλια μακριά, στὸν ποταμὸ Σόρκα ἢ Σόρα.

Ἡ τοποθεσία πού διάλεξε ὁ ὁσιος Νεῖλος γιὰ τὴ σκήτη του ἦταν ἄγρια καί ἐρημική. Ὁ ποταμὸς Σόρα σπάνια περνάει μέσα ἀπ' αὐτὴ τὴ βαλτώδη καί χαμηλὴ περιοχὴ· μοιάζει περισσότερο μέ βάλτο, παρά μέ ποτάμι. Γύρω - γύρω ὑπάρχει δάσος. Ἐκεῖ ὁ ὁσιος Νεῖλος, ἀφοῦ τοποθέτησε ἕνα σταυρό, ἔχτισε ἀρχικά ἕνα παρεκκλήσι κι ἕνα μοναχικὸ κελλί καί ἀνοιξε ἕνα πηγάδι· κι ὅταν ἀργότερα συγκεντρώθηκαν ἀρκετοὶ ἀδελφοὶ γιὰ νά ζήσουν μαζί του, ἔχτισε μιὰ ξύλινη ἐκκλησία πρὸς τιμὴν τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ. Ἀργότερα ἔχτισε ἄλλη μιὰ ἐκκλησία ἀφιερωμένη στὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Πρόδρομο κι ἐκεῖ κοντὰ ἔφτιαξε ἕνα μύλο.

Ἀπ' αὐτὴ τὴ σκήτη ὁ ὁσιος Νεῖλος ἔγραφε στὸν ὁσιο Ἰννοκέντιο τὸ φίλο του: «Ὅταν ζοῦσαμε μαζί στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου, γνωρίζεις πόσο ἀπόφευγα τούς ἐγκόσμιους δεσμούς καί πόσο ἀγωνιζόμουν νά ζήσω σύμφωνα μέ τίς Ἅγιες Γραφές, ἂν καί λόγω τῆς ὀκνηρίας μου δέν τὸ πέτυχα. Στὸ τέρας τῆς περιπλάνησής μου γύρισα πάλι στό μοναστήρι, ἔχτισα ἕνα κελλί κοντὰ σ' αὐτό καί ζοῦσα ὅσο καλύτερα μπορούσα. Τώρα ἔχω ἐγκατασταθεῖ μακριά ἀπ' τὸ μοναστήρι. Μέ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ βρῆκα μιὰ τοποθεσία σύμφωνα μέ τὴν ἐπιθυμία μου, ἐλάχιστα προσιτὴ σέ κοσμικοὺς ἀνθρώπους, ὅπως ὁ ἴδιος γνωρίζεις. Ζῶ στήν ἡσυχία καί ἀσχολοῦμαι μέ τὴν ἔρευνα τῶν Θείων Γραφῶν. Πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐρευνῶ τίς ἐντολές τοῦ Κυρίου, τὴν ἐρμηνεία τους, τίς ἀποστολικές παραδόσεις καί μετὰ τούς βίους καί τίς διδασκαλίες τῶν ἁγίων πατέρων. Ὅλα αὐτὰ τὰ ξανασκέφτομαι καί μετὰ τὸ στοχασμὸ ὅτιδῆποτε θεωρῶ θεάρεστο καί ὠφέλιμο γιὰ τὴν ψυχὴ μου, φροντίζω νά τὸ ἀντιγράψω. Πάνω σ' αὐτὰ βρίσκεται ὅλη ἡ ζωὴ καί ἡ ἀναπνοή μου. Ὅσο γιὰ τὴν ἀδυναμία καί τὴν ὀκνηρία μου, ἀναθέτω τὴν ἐλπίδα μου στό Θεό καί τὴν Παναγία Μητέρα Του. Ἐάν πρόκειται ν' ἀναλάβω νά κάνω κάτι καί δέ βρῶ τίποτα σχετικὸ μέ αὐτό στήν Ἀγία Γραφή, τὸ ἀφήνω γιὰ ἕνα διάστημα μέχρις ὅτου ἀνακαλύψω κάποια ἐνδειξη τοῦ θείου θελήματος. Δέν ἀποτολμῶ νά κάνω τίποτα σύμφωνα μέ τὴ

δική μου θέληση και τή δική μου κρίση. Είτε ζείς σαν έρημίτης είτε σαν κοινοδιάτης, πρόσεχε τις Θείες Γραφές και άκολούθησε τά δήματα των Πατέρων ή θέσε τόν έαυτό σου κάτω από ύπακοή σέ κάποιον πού γνωρίζεις σαν πνευματικό άνθρωπο τόσο στή ζωή, όσο και στό λόγο και τήν κρίση του. 'Η 'Αγία Γραφή είναι αυστηρή μόνο για 'κείνον πού δέ θέλει νά ταπεινωθεί και ν' αποχωριστεί τούς κοσμικούς τρόπους σκέψης, αλλά επιθυμεί μάλλον νά ζει σύμφωνα μέ τή δική του έμπαθή θέληση. 'Αλλοι πάλι δέ θέλουν νά έρευνήσουν ταπεινά τήν 'Αγία Γραφή ή δέ θέλουν ν' ακούσουν άκόμη για τό πώς πρέπει νά ζήσει κανείς, σαν νά μή γραφτηκε ή Γραφή για μās ή σαν νά μήν έχουμε ανάγκη νά τή θέσουμε σέ εφαρμογή στούς καιρούς μας. Για τούς πραγματικούς όμως άσκητές στή σημερινή εποχή, όπως και για κάθε εποχή, τά λόγια του Κυρίου θά είναι πάντα λόγια άγνά, σαν καθαρό άσήμι· οι έντολές του Κυρίου γι' αυτούς είναι πió αγαπητές απ' τό χρυσό και τίς πολύτιμες πέτρες, γλυκύτερες «*ύπέρ μέλι και κηρίον*».

Ό όσιος Νεΐλος, τόσο για τόν έαυτό του όσο και για τούς μαθητές του, έπέβαλε τούς αυστηρούς κανόνες τής σκητιώτικης ζωής.

Προκειμένου νά χτιστεί ή πρώτη έκκλησία τής σκήτης, έπρεπε νά γεμίσουν μέ χώματα και θράχους τό γεμάτο δάλτους έδαφος και νά δημιουργήσουν ένα ύψωμα, γιατί κάτω απ' τήν έκκλησία θά εμφανισταν τό νεκροταφείο του μοναστηριού. Μέ τά χέρια του θεοφώτιστου γέροντα και των άλλων κατοίκων τής σκήτης πού ζούσαν μαζί του, δημιουργήθηκε ένα μεγάλο ανάχωμα για τήν έκκλησία και τό νεκροταφείο. Τά κελλιά χτίστηκαν πάνω σ' αυτό τό ανάχωμα σέ λίσταση βολής πέτρας τό ένα απ' τό άλλο, όπως και απ' τήν εκκλησία.

Οί σκητιώτες μοναχοί συναθροίζονταν στήν εκκλησία τους, σύμφωνα μέ τό παράδειγμα των ανατολικών πατέρων, μόνο τά Σάββατα, τίς Κυριακές και τίς γιορτές, ενώ τίς άλλες μέρες καθένas προσευχόταν και άγωνιζόταν στό κελλί του.

Η όλονύκτια άγρυπνία τής σκήτης διαρκούσε κυριολεκτικά όλη νύχτα. Μετά από κάθε κάθισμα του Ψαλτηρίου ύπήρχαν τρία ή τέσσερα αναγνώσματα των άγίων πατέρων. Και στή Λειτουργία οι μόνοι ύμνοι πού ψάλλονταν ήταν τό τρισάγιο, τό άλληλούϊα, ό χε-

ρουδικός ύμνος και τό άξιον έστί· όλα τά άλλα απαγγέλονταν ταπεινά.

Τά Σάββατα οι μοναχοί μετέβαιναν στό νεκροταφείο του μοναστηριού, όπου γινόταν παννυχίδα «*ύπέρ αναπαύσεως των κεκοιμημένων*».

Νά πώς άπεικονίζει ό όσιος Νεΐλος τήν έξωτερική όψη τής σκητιώτικης ζωής, στόν κανονισμό του προς τούς μαθητές του:

1) Οι μοναχοί πρέπει νά κερδίζουν «τά προς τό ζήν» μέ τά ίδια τους τά χέρια, αλλά δέν πρέπει ν' ασχολούνται μέ τή γεωργία, γιατί δέν ταιριάζει στούς έρημίτες ή περίπλοκη εργασία τής.

2) Έλεημοσύνη πρέπει νά δεχτούν μόνο σέ περίπτωση ασθένειας ή έξαιρετικής ανάγκης, αλλά σέ καμιά περίπτωση δέν πρέπει νά δεχτούν έλεημοσύνη πού θά ήταν δυνατό νά άδικήσει όποιονδήποτε.

3) Δέν πρέπει νά αναχωρήσουν απ' τή σκήτη.

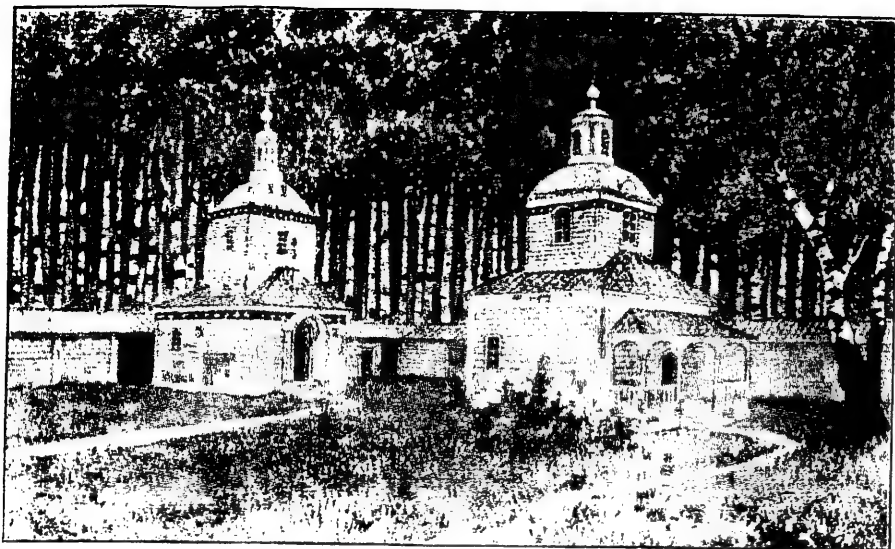
4) Δέν πρέπει νά γίνει καμιά διακόσμηση από άσήμι στήν εκκλησία, ούτε άκόμη για τά ιερά σκεύη, αλλά τό κάθε τι πρέπει νά είναι απλό.

5) Οι νέοι και ύγιείς πρέπει νά συνηθίσουν τό σωμα τους στή νηστεία, στή δίψα και στή σωματική κόπωση, ενώ για τούς ήλικιωμένους και άσθενείς επιτρέπεται κάποια άνάπαυση.

6) Καμιά γυναίκα δέν επιτρέπεται νά μπει μέσα στή σκήτη.

Αυτοί οι κανόνες για τήν έξωτερική ζωή είναι απλοί. Ό μόχθος και ό άσκητισμός τής σκητιώτικης ζωής αποτελείται βασικά α) απ' τή νηπτική εργασία, δηλαδή μιá αυστηρή θεώρηση τής κατάστασης τής ψυχής και β) τόν έξαγνισμό τής μέ τήν προσευχή και τή θεία θεωρία.

Αυτή τή μορφή του άσκητισμού άπεικονίζει μέ κάποιες λεπτομέρειες ό όσιος Νεΐλος στόν Κανονισμό του για τούς μαθητές του, σέ μιá μεγάλη εργασία μέ τόν τίτλο: «Πώς πρέπει νά ζήσουμε, σύμφωνα μέ τήν παράδοση των άγίων πατέρων» ή «Κανονισμός τής σκητιώτικης ζωής». Τό κύριο χαρακτηριστικό πού διακρίνει τήν «Παράδοση» ή τόν «Κανονισμό» του όσίου Νεΐλου τής Σόρα απ' όλους τούς άλλους κανονισμούς πού έχουν γραφεί από ίδρυτές μοναστηριών, είναι άκριβώς ότι ό όσιος Νεΐλος συγκεντρώνει όλη τήν

Τά παρεκκλήσια τοῦ Γολγοθᾶ καί τῆς Γεθσημανῆ στή σκήτη τῆς Κοιμήσεως τοῦ ὁσίου Νεΐλου.

προσοχή στήν ἐσωτερική πνευματική ζωή τοῦ μοναχοῦ, στήν ἀγνή πνευματική ἀσκησιὶ τοῦ ὁρθόδοξου χριστιανοῦ.

Ἡ φήμη τοῦ ὁσίου Νεΐλου διαδόθηκε πολύ μακρύτερα ἀπ' τὰ τεῖχη τῶν ρωσικῶν μοναστηριῶν. Ἐγινε πολύ γνωστός καί τόν σέβονταν ἀκόμη καί Ρῶσοι ἱεράρχες.

Ὅταν στό Νόβγκοροντ ξέσπασε ἡ αἵρεσις τῶν Ἰουδαϊζόντων καί ξαπλώθηκε παντοῦ ἡ δοξασία ὅτι θά γινόταν ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου τό 1492 (τό ἔτος 7000 ἀπ' τή δημιουργία τοῦ κόσμου), ὁ ἅγιος Γεννάδιος, ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Νόβγκοροντ, ζήτησε ἀπ' τόν Ἰωάσαφ, ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Ροστώβ, νά συμβουλευτεῖ τόν ὁσιο Νεῖλο (ὅπως ἐπίσης καί τόν Παῖσιο Γιαροσλάβωφ) σχετικά μέ τίς ιδέες του γι' αὐτές τίς δοξασίες.

Τό 1490 συγκλήθηκε μιά σύνοδος ἐναντίον τῆς αἵρεσις τῶν Ἰουδαϊζόντων καί οἱ γέροντες Παῖσιος καί Νεῖλος κλήθηκαν στή Μόσχα νά λάβουν μέρος σ' αὐτή. Ὁ ὁσιος Νεῖλος παραβρέθηκε ἐπίσης σέ μιά ἄλλη σύνοδο πού ἐγινε στή Μόσχα τό 1503.

Θά πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ὁ ὁσιος Νεῖλος ἦταν ἐκεῖνος πού εἰσήγαγε τίς συζητήσεις τῆς συνόδου τήν πρότασι γιά ἀπαλλαγὴ τῶν μοναστηριῶν ἀπ' τή διακυβέρνησι τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, δηλαδή τήν κατοχή χωριῶν. Αὐτή ἡ πρότασι προκάλεσε ὀξεῖες συζητήσεις. Ὁ ἅγιος Ἰωσήφ, πού ἦταν ἡγούμενος τοῦ Βολοκολάμσκυ καί μιά σπουδαία ἐκκλησιαστικὴ φυσιογνωμία τῆς ἐποχῆς, ὑποστήριξε τίς ἐκκλησιαστικὲς περιουσίες. Ὁ ὁσιος Νεῖλος ὅμως, κάνοντας τήν πρότασι ὅτι τὰ μοναστήρια δέν πρέπει νά κατέχουν χωριά, ἀξίωσε ὅτι «οἱ μοναχοὶ πρέπει νά ζοῦν στήν ἐρημο καί νά κερδίζουν «τά πρὸς τὸ ζῆν» μέ τὰ χέρια τους».

Πολλοὶ μοναχοὶ τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Λευκῆς Λίμνης τοῦ ὁσίου Κυρίλλου* καί ἀκόμη μερικοὶ μοναχοὶ ἀπὸ ἄλλα μοναστήρια συμφώνησαν μέ τή γνώμη τοῦ ὁσίου Νεΐλου. Παρ' ὅλα αὐτά, ἡ γνώμη αὐτὴ δέν ὑποστηρίχθηκε στή σύνοδο. Καί μετὰ τὸ θάνατο ὅμως τοῦ ὁσίου Νεΐλου ἡ ιδέα του διατηρήθηκε γιά μεγάλο χρονικὸ διάστημα στή μνήμη τῶν μαθητῶν του. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς, ὁ πρίγκηπας Βασσιανός Κοσόν, ἀγωνίστηκε σκληρὰ γιά νά ἐπικρατήσῃ ἡ θέση ὅτι τὰ μοναστήρια δέν πρέπει νά κατέχουν χωριά καί μαζί του ἀγωνίστηκαν καί ἄλλοι γέροντες, ὅπως ἐπίσης καί μοναχοὶ ἀπ' τὸ Ἅγιο Ὅρος, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Γραικός**.

Ἀλλὰ τὸ πιὸ ἀξιοσημείωτο στή ζωὴ τοῦ ὁσίου Νεΐλου εἶναι ὅτι μέχρι τὸ θάνατό του παρὰμεινε πιστὸς στὸν Κανονισμό του, ἐνσαρ-

* Ὁ ἴδιος ὁ ὁσιος Κύριλλος, ἑκατὸ χρόνια νωρίτερα, εἶχε ἀρνηθεῖ τήν κατοχή χωριῶν γιά τὸ μοναστήρι του, ὅπως ἀναφέρεται καί στὸ βίο του.

** Σημ. μετ. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Γραικός ἢ Ἑλληνας (1470 - 1556) γεννήθηκε στήν Ἄρτα καί σπούδασε σέ πολλές εὐρωπαϊκὲς πόλεις. Ἐνῶ ἦταν μοναχὸς στὸ μοναστήρι τοῦ Βατοπεδίου στὸ Ἅγιο Ὅρος, τὸν κάλεσε ὁ μεγάλος δούκας Βασίλειος Ἰδάνοβιτς στή Ρωσία, ὅπου ἐργάστηκε ἐντατικά καί ἀποδοτικά. Μετάφρασε τὸ Ψαλτήρι στή σλαβονικὴ καί διόρθωσε διάφορα κακομεταφρασμένα κείμενα. Ὁ τσάρος, ὁ κληρὸς καί ὁ λαὸς τὸν ἐκτίμησαν ἰδιαίτερα γιά τή δράσι του, στήν προσπάθειά του ὅμως νά παύσῃ τίς ἐριδες μεταξύ τῶν Ρώσων κληρικῶν καί νά διαφωτίσῃ τὸ ρωσικὸ λαὸ, ἔπεσε θύμα διαφόρων σκευωριῶν καί τελικὰ ἐξορίστηκε στὰ μοναστήρια πρῶτα τοῦ Βολοκολάμσκυ καί μετὰ τοῦ ὁσίου Σεργίου, ὅπου καί ἀποβίωσε ἀπὸ μαρασμό τό 1556, μετὰ ἀπὸ ἐξορία 26 χρόνων. Ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία τὸν συναγείθησε στοὺς ἁγίους τῆς καί τιμᾷ τή μνήμη του στίς 21 Ἰανουαρίου.

κάνοντας τις αρχές του όχι μόνο σέ ζητήματα σχετικά μέ τήν κοινωνία, όπως τό ζήτημα τών μοναστηριακών περιουσιών, ἀλλ' ἀκόμη καί στήν προσωπική του ζωή καί τούς ἀσκητικούς ἀγώνες του.

Ἀρκετό καιρό πρίν τήν κοίμησή του, ὁ Ὅσιος ἔστειλε τόν Ἰννοκέντιο, τό μαθητή του, νά ἰδρῦσει ἕνα κοινοδιακό μοναστήρι καί προφήτεψε ὅτι τό μοναστήρι αὐτό θ' ἀνθίσει, ἐνῶ ἀναφερόμενος στή δική του ἐρημική σκήτη εἶπε: «Ἐδῶ ὁμως, ἄς παραμείνουν τά πράγματα ὅπως ἦταν καί κατά τή διάρκεια τῆς ζωῆς μου· οἱ ἀδελφοί ἄς ζοῦν μόνοι τους, ὁ καθένας στό κελλί του».

Τά λόγια αὐτά διαφυλάχτηκαν σάν διαθήκη καί τηρήθηκαν καί μετά τήν κοίμηση τοῦ ὁσίου Νεΐλου.

Ὁ μέγας γέροντας ἀναχώρησε πρὸς τόν Κύριο στίς 7 Μαΐου 1508, τήν τρίτη Κυριακή τοῦ Πάσχα, σέ ἡλικία 75 ἐτῶν.

Τίς στιγμές τοῦ θανάτου του, ὁ ὁσιος Νεΐλος ἄφησε τήν ἀκόλουθη διαθήκη στούς μαθητές του:

– Στό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Σχετικά μέ τόν ἑαυτό μου, ἀφήνω σάν διαθήκη μου σέ σᾶς, τούς παντοτεινοὺς κυρίους καί ἀδελφούς μου, πού ἤσασταν ὁ δρόμος τῆς ζωῆς μου, τά ἀκόλουθα: Σᾶς παρακαλῶ νά πετάξετε τό σῶμα μου στήν ἔρημο γιά νά τό καταβροχθίσουν τά θηρία καί τά πτηνά, γιατί ἀμάρτησε πολύ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί δέν εἶναι ἄξιο νά ταφεῖ. Ἐάν ὁμως αὐτό δέν τό πράξετε, τότε σκάψτε ἕνα λάκκο στήν τοποθεσία πού μένουμε καί θάψτε με χωρίς καμιά τιμή. Ἐπαναλαμβάνω τά λόγια πού ἄφησε σάν διαθήκη ὁ ἅγιος Ἀρσένιος στούς μαθητές του λέγοντας: «Θά σταθῶ σέ κρίση μαζί σας, ἐάν παραδώσετε τό σῶμα μου σέ ὅποιονδήποτε». Γιατί ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπ' τίς δυνάμεις μου δέ θέλω νά θεωρηθῶ ἄξιος ὅποιονδήποτε τιμῆς καί δόξας σ' αὐτόν τόν κόσμο. Ὅπως ἦταν ἡ ζωή μου ταπεινή καί ἀπλή ἔτσι ἄς εἶναι καί μετά τό θάνατό μου. Καί σᾶς παρακαλῶ ὅλους νά προσευχηθῆτε γιά τήν ἀμαρτωλή ψυχή μου. Ζητῶ συγγνώμη ἀπ' ὅλους σας καί παρέχω πρὸς ὅλους τή συγχώρηση. Εἶθε ὁ Θεός νά μᾶς συγχωρέσει ὅλους.

Ἀπ' τήν πλευρά τοῦ ὁσίου Νεΐλου, αὐτή ἡ διαθήκη εἶναι σάν μιᾶ ἔκφραση τῆς βαθιᾶς του ταπείνωσης ἐνώπιον Θεοῦ καί ἀνθρώπων, ἡ ὁποία ἀξίζει νά ἐκφραστεῖ μέ τά λόγια τοῦ προφήτη Δαβίδ: «ἐγὼ δέ ἐταπεινώθην σφόδρα» (Ψαλμ. ριθ' 107).

Αὐτή ἡ ἐπιθυμία, πού ἐκφράστηκε ἀπ' τό μεγάλο ζηλωτή τῆς

φτώχειας καί τῆς ταπείνωσης πρίν τό θάνατό του, ἐκπληρώθηκε: τό μοναστήρι του παράμεινε ἕνα ἀπ' τά φτωχότερα καί τά λιγότερο κατοικημένα τοῦ ρωσικοῦ βορρᾶ. Καί τά ἅγια λείψανά του ἀναπαύονταν κάτω ἀπό μιᾶ ταπεινή ξύλινη ἐκκλησία, μέχρι ἀργά τό δέκατο ἑνατο αἰῶνα.

Τό 1569, ὁ τσάρος Ἰβάν ὁ Τρομερός, ἀφοῦ ἐπισκέφτηκε καί προσευχήθηκε στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου, ἦρθε στή σκήτη τοῦ ὁσίου Νεΐλου. Προσευχήθηκε, δοξολόγησε τό Θεό καί τό θαυματουργό Ἀγίό Του καί ἔδωσε ἐντολή νά χτιστεῖ μιᾶ πέτρινη ἐκκλησία. Τότε ὁμως ἐμφανίστηκε σ' αὐτόν ὁ ἴδιος ὁ ὁσιος Νεΐλος καί τόν διέταξε νά μή χτίσει πέτρινη ἐκκλησία, ἀπαγόρευσε νά γίνει ὅποιοδήποτε εἶδος διακόσμησης τόσο στήν ἐκκλησία ὅσο καί στά κελλιά καί πρόσταξε νά γίνει μόνο ὅ,τι ἦταν ἀπαραίτητο.

Μετά ἀπ' αὐτή τήν ἐμφάνιση ὁ τσάρος ἔδωσε ἕνα πιστοποιητικό δωρεᾶς στή σκήτη μέ τήν ἴδια τήν ὑπογραφή του, παραχωρώντας ἕνα βοήθημα σιτηρῶν καί χρημάτων γιά τή συντήρηση τῆς ἀδελφότητος.

Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου ἡ Ἀγία μας Ἐκκλησία, μετά ἀπό ἄνωθεν ἐνδειξη, συναριθμήσε τόν ὁσιο Νεῖλο στόν ἀριθμό τῶν ἁγίων πατέρων. Τόν καταχώρησε στό ἐκκλησιαστικό ἡμερολόγιο κι ἀπό τότε ἡ μνήμη του γιορτάζεται στίς 7 Μαΐου, τήν ἡμέρα τῆς εὐλογημένης ἀνάπαυσής του.

Σχετικά μέ τήν ἁγία εἰκόνα τοῦ Ὁσίου πού εἶναι ζωγραφισμένη πάνω στό κάλυμμα τοῦ τάφου του, ὑπάρχει μιᾶ ἀξιόλογη παράδοση. Κάποιος πλούσιος ἀπ' τήν περιοχή τῆς Μόσχας πιάστηκε αἰχμάλωτος ἀπ' τούς Τατάρους καί παράμεινε γιά πολλά χρόνια σκλαβωμένος σ' αὐτούς. Ἡ λύπη του γιά τήν οἰκογένειά του ἦταν πολύ μεγάλη καί γι' αὐτό προσευχόταν στούς ἁγίους τοῦ Θεοῦ γιά νά τόν βοηθήσουν.

Μιᾶ νύχτα, ἐνῶ κοιμόταν ἐλαφρά, ἐμφανίστηκε ἕνας λαμπρός γέροντας καί τόν πρόσταξε νά ζωγραφίσει τήν εἰκόνα τοῦ ὁσίου Νεΐλου, ὑποσχόμενος ὅτι θά τόν γυρίσει στήν πατρίδα του. Μόλις ξύπνησε ἤθελε νά ρωτήσῃ πῶς θά ἦταν δυνατό νά γίνει αὐτό, ἀλλά ὁ γέροντας ἐξαφανίστηκε σάν ἀστραπή ἀπ' τά μάτια του πού παράμειναν σχεδόν τυφλά ἀπό τήν ἐκθαμβωτική λάμψη.

Ὁ φυλακισμένος ἄρχισε τότε νά σκέπτεται: ποιός εἶναι αὐτός ὁ ὄσιος Νεῖλος, γιά τόν ὁποῖο ἀκούω γιά πρώτη φορά τώρα καί πού θά μπορούσα νά τόν βρῶ; Καί μολοντί δέν τόν γνώριζε, ἄρχισε νά τόν ἐπικαλεῖται γιά βοήθεια. Καί νά, τήν ἐπόμενη νύχτα ἐμφανίστηκε ὁ ἴδιος γέροντας καί τοῦ εἶπε: «Ὁ Νεῖλος πού ζητᾷς εἶναι κοντά στή Λευκή Λίμνη, δέκα μίλια ἀπ' τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου».

Ὁ φυλακισμένος πήδησε ἀπ' τό κρεβάτι γιατί ἤθελε νά δεῖ πιό προσεχτικά τό πρόσωπο τοῦ Ἀγίου καί νά τόν ρωτήσῃ περισσότερες λεπτομέρειες, ἀλλά ἐκεῖνος πάλι ἀστραπιαῖα, ὅπως καί τήν προηγούμενη μέρα, ἔγινε ἀφαντος, ἀφήνοντας πίσω του μιά λεπτή ἀχτίδα φωτός καί μιά εὐωδία. Τότε πίστεψε ὅτι ὁ γέροντας ἦταν ἀπεσταλμένος τοῦ Κυρίου καί προσευχήθηκε στόν ὄσιο Νεῖλο νά τοῦ ἀποκαλύψει πιό καθαρά τό πρόσωπό του. Τήν τρίτη νύχτα ὁ Ὁσιος ἐμφανίστηκε πάλι καί ἄφησε κοντά στό κεφάλι του ἕνα σχεδιάγραμμα τοῦ προσώπου του πάνω σέ ἕνα φύλλο καί τοῦ εἶπε αὐτά τά παρηγορητικά λόγια:

— Ἀνθρώπε τοῦ Θεοῦ, πάρε αὐτό τό φύλλο καί πήγαινε στή ρωσική γῆ.

Δέν πρόλαβε νά συνέλθει καλᾶ - καλᾶ ὁ φυλακισμένος ἀπό τήν ἐκπληξη καί ἀμέσως δοκίμασε γλυκεῖα παρηγοριά. Δίπλα στό μαξιλάρι του βρέθηκε πραγματικά τό σχεδιάγραμμα τοῦ προσώπου τοῦ Ὁσίου. Τότε ἄρχισε νά παρακαλεῖ μέ δάκρυα τόν Κύριο καί τόν Ὁσιό Του, νά τοῦ ὑποδείξουν μέ ποιό τρόπο θά ἐλευθερωθεῖ ἀπ' τούς ἀπίστους, ὁπότε ἄκουσε καί πάλι μιά φωνή νά τοῦ λέει:

— Πήγαινε τή νύχτα στή στέππα καί θά δεῖς μπροστά σου ἕνα λαμπρό ἀστέρι· ἀκολούθησέ το καί θά ξεφύγεις ἀπ' τούς Ἀγαρηνούς.

Ἐνισχυμένος μέ πίστη ὁ φυλακισμένος ξεκίνησε τολμηρά τή νύχτα μέσα στήν ἀπέραντη καί ἄγνωστη στέππα, παίρνοντας μαζί του λίγο ψωμί, κι ἕνα θαυματουργό ἀστέρι τόν καθοδηγοῦσε, σύμφωνα μέ τήν ὑπόσχεση τοῦ ὁσίου Νεῖλου, ὡς ὅτου φάνηκε τό πρῶτο φῶς τῆς αὐγῆς. Τότε ἄκουσε πίσω του τό θόρυβο ἀπ' τό ποδοβολητό τῶν ἀλόγων καί τίς κραυγές τῶν βαρβάρων πού ἀναζητοῦσαν τό θῦμα τους. Ἐντρομος ὁ πρίν φυλακισμένος ἔπεσε κάτω καί παρακαλοῦσε τό Θεό νά τόν διαφυλάξῃ· καί ὁ Κύριος πράγματι τόν κάλυψε μέ

ἀόρατη δύναμη ἀπ' τά μάτια τους. Τόν προσπέρασαν μέ κραυγές, χωρίς νά τόν ἀντιληφθοῦν.

Ὁ φυλακισμένος περιπλανιόταν μέρα καί νύχτα στήν ἀπέραντη στέππα, ὡς ὅτου ἔφτασε σ' ἕνα βαθύ καί ὀρμητικό ποτάμι, πού δέν ἦταν πολύ πλατύ, ἀλλά διέτρεχε ὅλη τή στέππα. Δέν ὑπῆρχε ὅμως κανείς νά τόν περάσει ἀπέναντι. Οἱ βάρβαροι γνωρίζοντας ὅτι ἦταν ἀδύνατο νά περάσει κανείς τό ποτάμι, τόν καταδίωξαν πρὸς τίς ὄχθες του μέ σταθερή τήν πεποίθηση ὅτι ἐκεῖ θά συλλάβουν τό φυγάδα. Καί μόλις τόν εἶδαν ἀπό μακριά ἄρχισαν νά τρέχουν πρὸς τό μέρος του μέ ἄγριες κραυγές καί γυμνά ξίφη καί ἐκεῖνος, βλέποντας ὅτι δέν ὑπῆρχε σωτηρία ἀπό καμιά κατεύθυνση, ἔκανε τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καί ἔπεσε στό ποτάμι. Τά νερά τόν παράσυραν γρήγορα καί οἱ Ἀγαρῆνοί τοῦ ἔριχναν ἀπ' τήν ὄχθη βέλη, μάταια ὅμως, γιατί ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ τόν προφύλαξε. Τό ποτάμι τόν μετάφερε γρηγορότερα ἀπ' ὅσο μπορούσαν νά τρέξουν τά ἄλογά τους κι ἔτσι ἐκεῖνοι, πιστεύοντας ὅτι θά ἦταν ἤδη πνιγμένος, τόν ἐγκατέλειψαν καί γύρισαν πίσω. Τό ποτάμι ὅμως μ' ἕνα στροβιλισμό τῶν κυμάτων τόν ἔριξε στήν ἀπέναντι ὄχθη κι ἀπό ἐκεῖ ἄρχισε νά περπατᾷ μέσα στή στέππα χωρίς ἐμπόδια. Ζώντας μέ φυτά καί ἐπικαλούμενος συνέχεια στίς προσευχές του τόν Κύριο καί τόν ὄσιο Νεῖλο.

Τό ποτάμι προφανῶς ἦταν ὁ Ντόνετς, πού ἐκείνη τήν ἐποχή χρησιμοποιόταν σάν σύνορο μεταξύ τῆς Ρωσίας καί τῶν ὀρδῶν τῆς Κριμαίας. Τελικά ὁ σωσμένος αἰχμάλωτος ἔφτασε αἶσια στίς ρωσικές πόλεις. Προτοῦ πάει στό πατρικό του σπίτι ἔφαξε νά βρεῖ ἕναν ἀγιογράφο καί τοῦ παράγγειλε νά φτιάξῃ τήν εἰκόνα τοῦ Ὁσίου, ἔχοντας σάν ὑπόδειγμα τό φύλλο πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ ἴδιος ὁ Ὁσιος, στό μέγεθος τοῦ καλύμματος ἑνός φερέτρου. Μετά κάλεσε ἱερεῖς καί φτωχοῦς, τούς παράθεσε τράπεζα καί τούς ἔδωσε πλουσιοπάροχα δῶρα, ἐξηγώντας σέ ὅλους πῶς ὁ Κύριος τόν ἐλευθέρωσε ἀπ' τή σκλαδιά. Κι ὅταν ἡ εἰκόνα τοῦ Ὁσίου ἀγιογραφήθηκε, ἔκανε μιά μεγάλη γιορτή πρὸς τιμὴν του καί μέ ἕνα πιστό ὑπηρέτη του τήν ἔστειλε στή σκήτη του μαζί μέ πολλά δῶρα καί ἐκκλησιαστικά σκεύη. Ἡ εἰκόνα αὐτή βρισκόταν στή λάρνακα τοῦ Ὁσίου μέχρι τὸν αἰῶνα μας καί μέ τίς εὐχές του πολλές θεραπείες γίνονταν ἀπ' αὐτήν. Ὁ Ὁσιος εἰκονίζεται μέ σχῆμα, στήν ἐκθαμβωτική γαλήνη

της μετά θάνατον θεωρίας, πού είχε αρχίσει από τότε πού βρισκόταν στη γή.

Μέ τη μεσιτεία του Όσιου έλαβαν χώρα πολλά άλλα θαύματα, μετά την κοίμησή του. Ένα αξιόλογο θαῦμα, όπως αναφέρεται απ' τούς μοναχούς του Όσιου Νεΐλου, είναι τό εξής:

«Κάποτε ζούσε στη σκήτη του ένας μοναχός πού τόν έλεγαν Άδάμ, μαζί μέ τό γιό του Μιχαήλ. Ό Άδάμ έστειλε μιά φορά τό παιδί στό σκευοφύλακα γιά νά ζητήσει όρισμένα εκκλησιαστικά είδη καί, ενώ τό παιδί βρισκόταν στό δρόμο, εμφανίστηκε ξαφνικά ένας παράξενος άνθρωπος πού τόν άρπαξε καί τόν μετάφερε, σά νάταν στόν άέρα, σ' ένα άδιαπέραστο δάσος όπου βρισκόταν ή κατοικία του. Τόν τοποθέτησε στη μέση ενός δωματίου, μπροστά στό παράθυρο, καί είπε στη γυναίκα πού βρισκόταν εκεί νά ταΐσει τό παιδί. Του έφεραν από κάθε είδος άγρίων φυτών καί προσπάθησαν νά τόν κάνουν νά φάει καί νά πιει. Τό παιδί όμως δέν έτρωγε τίποτα αλλά στεκόταν στό ίδιο σημείο πού τόν έβαλαν ακίνητο καί εκλαιγε καί όδυρόταν πικρά. Ό πατέρας του στό μεταξύ, άρχισε ν' άνησυχεί γιά τό γιό του καί έψαξε παντού στη σκήτη καί στίς γύρω τοποθεσίες χωρίς όμως νά τόν βρει πουθενά. Έτσι ξαναγύρισε στη σκήτη, συγκέντρωσε τούς αδελφούς καί πήγε μαζί τους στό παρεκκλήσι πού βρισκόταν κοντά στό δάσος, όπου ύπήρχε ή θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Όδηγήτριας, καί έκαναν παράκληση, επικαλούμενοι μέ δάκρυα τό θαυματουργό όσιο Νεΐλο νά τούς βοηθήσει.

Έκείνη τη στιγμή ό όσιος Νεΐλος έφτασε σέ βοήθεια του παιδιού. Στάθηκε μπροστά στό δωμάτιο πού βρισκόταν τό παιδί καί όταν χτύπησε τό παράθυρο μέ τό ραβδί του, τό κτίριο σείστηκε κι όλα τά ακάθαρτα πνεύματα έπεσαν κατά γής. Τό παιδί πού ήταν ακίνητο καί εκλαιγε, είδε τόν όσιο Νεΐλο τό θαυματουργό νά στέκεται κάτω απ' τό παράθυρο καί νά λέει:

— Άθλια καί ακάθαρτα πνεύματα! Γιατί πολεμάτε τη σκήτη μου; Πάρτε τό παιδί καί γυρίστε το πίσω στη σκήτη απ' όπου τό πήρατε καί αφήστε το στό ίδιο σημείο.

Καί μόλις είπε αυτά ό Όσιος εξαφανίστηκε. Τά ακάθαρτα πνεύματα άρχισαν νά σούρλιάζουν μεταξύ τους καί νά λένε σ' αυτό τό πνεῦμα πού τούς είχε φέρει τό παιδί:

Ό όσιος Νεΐλος στη θαλτώδη έρημό του.

— Άλλοίμονό μας, χαθήκαμε! Πάρε γρήγορα τό παιδί καί πηγαινέ το εκεί απ' όπου τό πήρες.

Τότε ό ίδιος παράξενος άνθρωπος πήρε τό παιδί καί τό μετάφερε πίσω στη σκήτη, τό άφησε σέ μιά θέση κοντά στό μύλο, γιατί δέν τολμούσε νά τό φέρει μέσα σ' αυτή, κι άφού τόν ακούμπησε σέ μιά θημωνιά έγινε άφαντος. Τό παιδί άρχισε νά κλαίει καί τη στιγμή εκείνη ό πατέρας του πού έβγαινε μαζί μέ τούς αδελφούς απ' τό παρεκκλήσι, όπου έψαλαν την παράκληση, άκουσαν τά κλάματα του παιδιού στό δάσος. Έρθαν πρός την κατεύθυνση της φωνής καί είδαν τό παιδί νά στέκεται στη θημωνιά. Δόξασαν τό Θεό καί τόν όσιο Νεΐλο τό Θαυματουργό καί άρχισαν νά ρωτούν τό παιδί τί του συνέβη. Τό παιδί τούς διηγήθηκε όλα όσα του συνέβησαν, όσα είδε καί άκουσε. Από τότε τό παιδί αυτό έγινε πολύ ταπεινό καί άπλό.

Ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ μοναχοὶ τῆς σκήτης πού ἀκούσαμε καί εἶ-
αμε ὅλα αὐτά μέ λεπτομέρειες ἀπ' τό παιδί, γράψαμε αὐτά τά λίγα
ὑπ' τά πολλά πού ἀκούσαμε ὥστε οἱ ἀδελφοί μας νά τά θυμούνται
τά ὠφέλεια ἐκείνων πού ἀγαποῦν τό Θεό καί νά δοξάζουν τήν
Αγία Τριάδα, τόν Πατέρα, τόν Υἱό καί τό Ἅγιο Πνεῦμα τώρα καί
πάντα καί στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν!»

Σύμφωνα μέ τίς ἀρχές τῆς σκητιώτικης ζωῆς, ὁ ἀριθμός τῶν μο-
ναχῶν στή σκήτη τοῦ ὁσίου Νείλου ἦταν πάντα μικρός. Κατά τή
διάρκεια τῆς ζωῆς του αὐτός ὁ ἀριθμός δέν περιλάμβανε πάνω ἀπό
έναν ἱερομόναχο, ἕνα διάκονο καί δώδεκα μοναχοῦς. Ἀναμφίβολα
ἡ πρόθεση τοῦ ὁσίου Νείλου, ὅταν εὐλογοῦσε τόν ὁσιο Ἰννοκέντιο
γιά νά ἰδρῦσει ἕνα κοινοδιακό μοναστήρι. ἦταν νά τηρήσει τή δική
του σκήτη ὀλιγάριθμη.

Ἐκτός ἀπό τόν Ἰννοκέντιο, ἕνας ἄλλος ὁσιος, πού εἶναι γνωστό
ὅτι θρῆσκότην κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή τοῦ ὁσίου Νείλου, ἦταν ὁ
Κασσιανός, ἕνας Ἑλληνας πρίγκηπας ἀπ' τήν Κωνσταντινούπολη
πρός τόν ὁποῖο ὁ ὁσιος Νεῖλος εἶχε στείλει δύο γράμματα τά ὁποῖα
σώζονται ἀκόμη καί ὁ ὁποῖος ἰδρυσε τό μοναστήρι του στό Βόλγα.
Ἡ ἐπιρροή τοῦ ὁσίου Νείλου εἶναι ἐπίσης ἐκδηλη στόν Κανονισμό
τοῦ ὁσίου Κορνηλίου τοῦ Κόμελ.

Εἶναι δύσκολο ὅμως ν' ἀνιχνεύσει κανεῖς τήν ἄμεση ἐπιρροή τοῦ
ὁσίου Νείλου στό ρωσικό μοναχισμό, ἡ ὁποία στήν πραγματικότητα
εἶναι δευτερεύουσας σημασίας σέ σύγκριση μέ τό ἀναντίρρητο γε-
γονός ὅτι ἡ θεωρητική μοναχική παράδοση τοῦ Βορρά βασίζεται
ὀλοκληρωτικά στούς ἀνατολικούς πατέρες τῆς Ἑλλάδας, Συρίας,
Παλαιστίνης καί Αἰγύπτου. Ὁ Κανονισμός τῆς σκήτης τοῦ ὁσίου
Νείλου (πού εἶναι τό μόνο ἀπ' τά ἔργα του πού σώζεται μαζί μέ
λίγες ἀπ' τίς ἐπιστολές του καί τή σύντομη διαθήκη του), περιλαμ-
βάνεται ἐξ ὀλοκλήρου στήν παράδοση τῶν πατέρων αὐτῶν καί κατά
ένα μεγάλο μέρος ἀποτελεῖται ἀπό παραπομπές σ' αὐτούς. Ὁ ἴδιος
ὁ ὁσιος Νεῖλος γράφει: «Ὅπως ἕνα σκυλί μαζεύει τά ψίχουλα πού
πέφτουν ἀπ' τό τραπέζι, ἔτσι κι ἐγώ συγκέντρωσα τά λόγια αὐτά
ἀπ' αὐτούς τούς εὐλογημένους πατέρες».

Βασικά, ὅπως εἶδαμε, ἡ οὐσία τοῦ Κανονισμοῦ τῆς σκήτης δέν
εἶναι ἡ ἐξωτερική ἐμφάνιση καί διάταξη τοῦ μοναστηριοῦ, ἀλλά ἡ

νηπιτική ἐργασία τοῦ μοναχοῦ. Οἱ ἅγιοι Πατέρες καλοῦν τήν ἐργα-
σία αὐτή «νοερά» καί σημαίνει τήν πρακτική τῆς ὀρθόδοξης πνευ-
ματικῆς ζωῆς μέ ἐπικέντρο τήν προσευχή τοῦ Ἰησοῦ.

Μετά ἀπό μιά εἰσαγωγή πού τονίζει μέ ἰδιαίτερη ἐμφαση ὅτι
ὅλοι οἱ ἐξωτερικοὶ σωματικοὶ ἀγῶνες ἀποβλέπουν ἀκριβῶς στήν
ἐξάγνιση τοῦ «ἐνδον δοχείου», ὁ ὁσιος Νεῖλος δίνει ἕνα περι-
γραμμα τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς μάχης, ἡ ὁποία γίνεται στό
νοῦ, τό βασίλειο τῶν σκέψεων. Ἡ νίκη ἢ ἥττα τοῦ ὀρθόδοξου χρι-
στιανοῦ στό σημεῖο αὐτό μεταφράζεται τότε σέ ἀρετές ἢ κακίες πού
διακρίνονται καί ἐξωτερικά.

Ἡ μάχη γι' αὐτόν πού ἀπομακρύνεται ἀπ' τή θεάρεστη ἀγνό-
τητα τοῦ νοῦ, διακρίνεται σέ πέντε στάδια:

(1) Ἡ ἀπλή «προσβολή», μιά σκέψη πού ἔχει ἐξωτερική προέ-
λευση. Τέτοιες σκέψεις πού δέν ἐξαρτώνται ἀπό μᾶς, δέν εἶναι ἐφά-
μαρτες «ἀφ' ἑαυτές», ἀφού ἀκόμη καί οἱ πνευματικά τέλειοι δέν
εἶναι ἀπόλυτα ἐλεύθεροι ἀπ' αὐτές.

(2) «Συνδυασμός» ἡ συζήτηση μέ τή σκέψη πού ἐπιτρέπει τήν
εἴσοδο καί διατήρησή της στό νοῦ. Αὐτός ὁ συνδυασμός μπορεί νά
εἶναι ἄλλοτε μέν ἐμπαθής καί ἄλλοτε ἀπαθής καί ἐπομένως ἐφάμαρ-
τος ἢ ὄχι, ἀνάλογα μέ τό ἀποτέλεσμα.

(3) «Συγκατάθεση» ἡ ἀποδοχή τῆς σκέψης καί ἥττα ἀπ' αὐτήν.
Αὕτη μπορεί νά κριθεῖ περισσότερο ἢ λιγότερο αὐστηρά, ἀνάλογα
μέ τήν πρόοδο πού ἔχει κάνει κανεῖς στήν πνευματική ζωή καί στό
βασικό προσανατολισμό τῆς καρδιάς του. Δηλαδή, ἄλλος μπορεί
μέν νά νικηθεῖ μέ τή σκέψη, ἀλλά παραμένει ἀποφασισμένος νά μήν
ἁμαρτήσει στήν πράξη καί ἄλλος μπορεί ν' ἀποδεχθεῖ τή σκέψη σέ
τέτοια ἔκταση, ὥστε εἶναι ἔτοιμος νά πράξει σύμφωνα μέ τήν
«προσβολή». Σ' αὐτή τήν περίπτωση ὁ πνευματικός πατέρας πρέπει
νά ἐπιβάλλει κάποιο ἐπιτίμιο.

(4) «Αἰχμαλωσία», δηλαδή μιά ἀκούσια ἔλξη τῆς καρδιάς πρὸς
τή σκέψη. Ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση κανεῖς μπορεί νά ἔρθει «εἰς
ἑαυτόν» μόνο μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Θά μπορούσαμε νά ἐξηγή-
σουμε καλύτερα τήν κατάσταση αὕτη λέγοντας ὅτι ἡ σκέψη φωλιά-
ζει μόνιμα στό νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καί ὁ νοῦς, ἀπομακρυσμένος ἀπ'
τόν ἀγαθό προορισμό του καί θυθισμένος σέ πονηροῦς λογισμούς,
δέν μπορεί νά ἐπιστρέψει σέ μιά κατάσταση ἡρεμίας.

(5) «Πάθος», δηλαδή μιά κλίση καί δραστηριότητα πού έχουν φωλιάσει στήν ψυχή για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα από συνήθεια καί γίνονται σάν δεύτερη φύση. Ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται στήν ἀρχή σ' αὐτή τήν κατάσταση ἐθελοντικά ἀλλά στό τέλος σκλαβώνεται τελείως σ' αὐτήν. Τό «πάθος» πρέπει νά ὑποβληθεῖ σέ τιμωρία σ' αὐτή τή ζωή, γιά ν' ἀποφύγει κανεῖς βασανιστήρια στήν ἄλλη.

Στή συνέχεια ὁ ὁσιος Νεῖλος περιγράφει στόν Κανονισμό τῆς σκήτης του πῶς νά μεθοδεύσει κανεῖς τόν πόλεμο κατά τῶν πονηρῶν λογισμῶν, ὑπογραμμίζοντας συνάμα μερικές ἀπ' τίς δοκιμασίες πού μπορεῖ νά συναντήσει στή διαδρομή τῆς πνευματικῆς τελειότητος καί δίνει μερικούς γενικούς κανόνες ζωῆς, γιά ὅποιον ἔχει ἀνάλαβει τόν ἀγῶνα αὐτό. Μετά κατονομάζει τά ὀκτώ βασικά πάθη ἀπ' τά ὅποια, ὅπως διδάσκουν οἱ ἅγιοι Πατέρες, προέρχονται πολλά ἄλλα καί συμβουλεύει πῶς νά πολεμήσει κανεῖς τούς πειρασμούς πού ἀκολουθοῦν κάθε πάθος. Τά πάθη αὐτά εἶναι τά ἑξῆς: γαστριμαργία, πορνεία, φιλαργυρία, θυμός, λύπη, ἀκηδία, κενοδοξία καί ὑπερηφάνεια.

Ὁ Κανονισμός τελειώνει μέ ξεχωριστά παραρτήματα γιά τή μνήμη τοῦ θανάτου καί τήν τελευταία κρίση, γιά δάκρυα, ἀπάρνηση καί ἐγκατάλειψη τοῦ κόσμου, καί γιά διάκριση καί μετριοφροσύνη στήν ἀσκήση τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Ἡ σκήτη τοῦ ὁσίου Νεῖλου παράμεινε πάντα ὅπως ἐπιθυμοῦσε ὁ ιδρυτής της, ἀπλή καί ταπεινή. Ὅπως ὅμως συμβαίνει μέ ὅλα τά μοναστήρια, ἔτσι καί ἐδῶ ἡ πνευματική ζωή δέν ἦταν πάντα σέ ἀκμή. Εἰδικότερα στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα βρισκόταν σέ κατάσταση μεγάλης παρακμῆς, τόσο πνευματικά ὅσο καί ὕλικά. Τότε ὁ Θεός φανέρωσε ένα μεγάλο ἀσκητή πού ἔκανε τή σκήτη τοῦ ὁσίου Νεῖλου γιά μιά ἀκόμη φορά φημισμένη γιά τήν ἀνθηρή πνευματική ζωή της. Ἄν καί δέν ἀποκατάστησε τό κάθε τί σύμφωνα μέ τό γράμμα τῆς διαθήκης τοῦ ὁσίου Νεῖλου καί σέ μιά περίπτωση ἐνήργησε ἀντίθετα πρὸς τήν ἐκφρασμένη ἐπιθυμία του, ὅμως στή ζωή καί στό πνεῦμα του καί ἀκόμη καί στό φυσικό περιβάλλον τῆς σκητιώτικης ζωῆς, κατά τά τελευταῖα χρόνια του, μετά τήν τιμωρία του ἀπό τόν ὁσιο Νεῖλο, μπορεῖ νά διακρίνει κανεῖς τό πνεῦμα τοῦ μεγάλου ιδρυτῆ τῆς σκητιώτικης ζωῆς στή Ρωσία καί ν' ἀναπνεύσει

λίγη ἀπ' τήν εὐωδία πού ἀποπνέουν οἱ ἀπομακρυσμένες σκήτες τοῦ Βορρᾶ. Πραγματικά, δέν εἶναι τυχαῖο πού αὐτός ὁ νέος ἀσκητής τῆς σκήτης τοῦ ὁσίου Νεῖλου φέρει τό ὄνομα τοῦ *Νεῖλου τῆς Σόρα*.

Ὁ ἱερομόναχος Νεῖλος τῆς Σόρα (1801 - 1870) γεννήθηκε ἀπό ἀφοσιωμένους ὁρθόδοξους χριστιανούς. Ὁ πατέρας του εἶχε ἀλληλογραφία μέ τόν ὁσιο Παῖσιο Βελιτσκόφσκυ, τό νέο αὐτό ζηλωτῆ τῶν ἁγίων Πατέρων καί τῆς μοναχικῆς «πνευματικῆς ἐργασίας» πού ἦταν ἐφάμιλλος τοῦ ὁσίου Νεῖλου, καί οἱ μαθητές τοῦ γέροντα Παΐσιου ἐπισκέπτονταν συχνά τό σπίτι του. Ζώντας σέ διάφορα μοναστήρια ὁ πατήρ Νίκων (αὐτό ἦταν τό μοναχικό του ὄνομα), ἀπασχολήθηκε σέ πολλές ὑπεύθυνες θέσεις σ' αὐτά. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ καρδιά του ἦταν βαρυμένη μέ ἐγκόσμιες φροντίδες, ἔψαχνε γιά μιά πιό ἐρημική τοποθεσία γι' ἀσκητικούς ἀγῶνες. Ἐτσι ὁδηγήθηκε ἀπό τήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ στή σκήτη τοῦ ὁσίου Νεῖλου, πού τότε ἦταν ἐξάρτημα τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης, ὁ ἡγούμενος τοῦ ὁποίου αἰσθάνθηκε ἰδιαίτερη χαρά μέ τό νά τόν ἐπιφορτίσει μέ τήν ἀποκατάσταση τῆς σκήτης.

Ἡ θέα πού ἀντίκρουσε ὁ πατήρ Νίκων στή Σκήτη τοῦ ὁσίου Νεῖλου ἦταν πραγματικά λυπηρή. Οἱ δύο παλιές ἐκκλησίες πού εἶχε φτιάξει ὁ ὁσιος Νεῖλος καθὼς καί τά ἄλλα κτίρια τοῦ μοναστηριοῦ ἦταν σέ κακή κατάσταση καί μερικά ἀπ' αὐτά εἶχαν γκρεμιστεῖ καί γίνει ἐρείπια. Μόνο ὁ μύλος τοῦ ὁσίου Νεῖλου στή Σόρα ἦταν λίγο - πολύ ὁλόκληρος, ἀλλά τό χειρότερο ἀπ' ὅλα ἦταν ὅτι οἱ ὀκτώ μοναχοί πού ζοῦσαν στή σκήτη ἀπεῖχαν πολύ ἀπό τοῦ νά εἶναι πρότυπα σοβαρῆς μοναχικῆς ζωῆς καί δέ φαίνονταν διατεθειμένοι νά διορθωθοῦν ἀπ' τό νέο ἡγούμενό τους. Σάν ἀποκορύφωμα τῆς κατὰ πτωσης, ἀκριβῶς ἕξ ἀπὸ τή σκήτη ὁ πατήρ Νίκων συνάντησε μιά ὁμάδα ἀπὸ γυναῖκες πού ἐργάζονταν στό μοναστήρι γιά τοὺς ἀδελφούς καί οἱ ὁποῖες γελοῦσαν καί τραγουδοῦσαν. Παρ' ὅλα αὐτά, τό ἀπόμακρο καί ἐρημικό τῆς σκήτης, οἱ ταπεινές ἐκκλησίες της καί ὁ τάφος τοῦ ὁσίου Νεῖλου (πού βρισκόταν κάτω ἀπὸ τήν ξύλινη ἐκκλησία τοῦ Προδρόμου), προσέλκυσαν τήν ψυχή τοῦ πατρός Νίκωνος καί σύντομα ὁ ἴδιος ὁ ὁσιος Νεῖλος ἐμφανίστηκε στόν ὕπνο του καί συζήτησε μαζί του, τόν διέταξε νά μὴν ἀρνηθεῖ νά γίνει ἡγούμενος καί τοῦ ὑποσχέθηκε νά τόν βοηθήσει.

Ὅταν ὁ πατήρ Νίκων ἐγινε ἡγούμενος, τό 1837, εἰσήγαγε ἕναν

Γενική άποψη του έσωτερικού του μοναστηριού της Σόρα.

αύστηρό μοναχικό κανονισμό και σέ τρία χρόνια είχε αποκαταστήσει τά κτίρια. Έχτισε ακόμη ένα φράχτη γύρω από τόν περίβολο της σκήτης, ενώ 20 περίπου μοναχοί εγκαταστάθηκαν εκεί. Κοντά στό πηγάδι και τή δεξαμενή, πού είχε σκάψει ό ίδιος ό όσιος Νείλος, έχτισε ένα παρεκκλήσι κι ένα μικρό κελλί για τούς μοναχικούς του άγώνες.

Γρήγορα άρχισαν νά επισκέπτονται τή σκήτη πολλοί προσκυνητές. Έδω ό πατήρ Νίκων υπόκλυσε στόν πειρασμό πού του πρότεινε ό ήγούμενος του μοναστηριού του όσίου Κυρίλλου, νά χτίσει μιά μεγάλη πέτρινη εκκλησία στή θέση πού ήταν οί δυο μικρές ξύλινες. Ό βιογράφος του πατρός Νίκωνος δέν τό αναφέρει, αλλά είναι φανερό άπ' τά γεγονότα πού ακολούθησαν ότι ό όσιος Νείλος, πού κάποτε είχε απειλήσει τόν Ίδαν τόν Τρομερό ακόμη και για τή σκέψη του νά χτίσει πέτρινη εκκλησία στή σκήτη του, τιμώρησε εκείνους πού αποφάσισαν νά ενεργήσουν αντίθετα μέ τήν έκφρασμένη επιθυμία του. Πρίν τελειώσει ή πέτρινη εκκλησία, ό ήγούμενος του μοναστηριού του όσίου Κυρίλλου μετακινήθηκε άπ' τή θέση του και ό πατήρ Νίκων έξορίστηκε από δυσμένεια. Τοποθετήθηκε

υπό απαγόρευση σ' ένα μακρινό μοναστήρι, επειδή διατηρούσε στό κελλί του χωρίς νά τό αναφέρει μερικά ανθρώπινα όστά (πολύ καθαρά και εύωδιαστά, μέ σταγόνες μύρου, πού άνήκαν μάλλον σέ κάποιο μοναχό της σκήτης). Τά όστά βρέθηκαν όταν κατεδαφίζονταν οί ξύλινες εκκλησίες και ίσοπεδώθηκε όλη ή περιοχή και τό παλιό νεκροταφείο. Άργότερα, κατά τή διάρκεια της κατασκευής της πέτρινης εκκλησίας, υποχώρησαν οί άψίδες πού στήριζαν τόν κεντρικό τρούλλο κι ένα δεκαεφτάχρονο άγόρι έπεσε από τήν όροφή και καλύφτηκε μέ τουβλά. Τό ότι βρέθηκε τελείως δόλογο και άθικτο κάτω από τά έρείπια, όφείλεται σέ όλοφάνερο θαύμα του όσίου Νείλου*.

Στήν έξορία του ό πατήρ Νίκων κι ενώ τόν είχε καταλάβει σχεδόν ή απελπισία, πήρε θάρρος από μιά φωνή πού βγήκε άπ' τήν εικόνα της Παναγίας και ή όποία του είπε ότι θά επέστρεφε στή σκήτη του όσίου Νείλου και θά λάβαινε τό Μεγάλο Σχήμα. Πράγματι, σέ τρία χρόνια του έπιτρέψανε νά γυρίσει στήν αγαπημένη του σκήτη, τώρα όμως όχι για νά γίνει ήγούμενος αλλά ν' αποσυρθεί στή μικρή του σκήτη, κοντά στό πηγάδι του όσίου Νείλου. Εκεί άκριδώς, προηγουμένως είχε ό ίδιος μετακινήσει τήν κατεδαφισμένη ξύλινη εκκλησία του Προδρόμου πού βρισκόταν πάνω άπ' τό μνήμα του όσίου Νείλου, άπ' τό 17ο αιώνα τουλάχιστον. Αυτή ή εκκλησία έδωσε τό όνομα σ' αυτή τή δεύτερη σκήτη του όσίου Νείλου: ή σκήτη του Προδρόμου.

Τό 1852 ό Πατήρ Νίκων έλαβε τό Μεγάλο Σχήμα και όνομάστηκε Νείλος, πρός τιμή του μεγάλου ίδρυτή της σκήτης, και τώρα άρχισε μιά ζωή πού σέ πολλούς τομείς έμοιαζε μ' εκείνη του προστάτη άγίου του. Ίδιαίτερα μετά τό 1861 όποτε ίδρυσε μιά δεύτερη, πιό άπρόσιτη, σκήτη μακρύτερα στό δάσος (τή σκήτη της Κοιμήσεως ή Γεθσημανή, αφιερωμένη στή Μητέρα του Θεού), ζούσε τή σκληρή ζωή του έρημίτη - σκητιώτη. Οί γυναίκες δέν έπιτρεπόταν νά περάσουν τόν περίβολο της σκήτης και, ακόμη όταν συνέβαινε νά συναντήσει γυναίκες προσκυνήτριες έξω από τόν περίβολο, ό πατήρ Νείλος δέ συζητούσε ποτέ μαζί τους αλλά μόνο τίς εύλογούσε

* Τό γεγονός αυτό αναφέρεται άπ' τό Μουράβιεφ στή «Ρωσική Θηβαίδα του Βορρά», Πετρούπολη, 1855, σελ. 353 - 354.

σιωπηλός. Ἡ ἐπαφή του μέ τόν κόσμο εἶχε περιοριστεῖ στό νά ἀπαντᾷ σέ πνευματικές ἐρωτήσεις, διατυπωμένες σέ φύλλα χαρτιοῦ, πού τοῦ ἔφερνε ὁ ὑποτακτικός του.

Οἱ ὁλονύκτιες ἀγρυπνίες του ἀκολουθοῦσαν τίς ἀγιορείτικες συνηθειες καί, ὅπως στίς μέρες τοῦ ὁσίου Νεΐλου, διαρκοῦσαν ὅλη νύχτα, δώδεκα ὥρες καί πλέον. Διάβαζε συνέχεια τούς ἀγίους Πατέρες καί ταῦτισε τή σκέψη του μέ τή δική τους· οἱ πνευματικές συμβουλές του πρὸς τούς ἀδελφούς ἦταν γεμάτες ἀπό παραπομπές σ' αὐτούς. Ὁ κανονισμός του διέφερε ἀπὸ 'κεῖνον τοῦ ὁσίου Νεΐλου στό ὅτι λειτουργοῦσε κάθε μέρα μέ τή συνοδεία δυὸ ἢ τὸ πολὺ τριῶν μοναχῶν. Ἡ ἐκκλησία καί τὰ δυὸ παρεκκλήσια πού ἔχτισε, ὅπως καί ὅλα τὰ ἄλλα κτίρια καί οἱ φράχτες πού περιέβαλαν τίς σκήτες του, ἦταν ξύλινα.

Στὴν παλιά ἐκκλησία τοῦ Προδρόμου συγκέντρωσε ὅλες τίς παλιές εἰκόνες καί τὰ ἐκκλησιαστικά σκεύη τῆς σκήτης τοῦ ὁσίου Νεΐλου, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἀγιογράφησε πολλές νέες εἰκόνες σέ αὐστηρή βυζαντινὴ γραμμὴ, μιὰ τέχνη πού εἶχε μάθει ὅταν ἦταν νέος. Μὲ λίγα λόγια, ἐνῶ ἡ σκήτη τοῦ ὁσίου Νεΐλου μετατράπηκε σ' ἓνα συνηθισμένο κοινοβιακὸ μοναστήρι μέ μιὰ χωρὶς ἀξία πέτρινη ἐκκλησία, οἱ μικρές σκήτες τοῦ πατρός Νεΐλου συνέχισαν, κατὰ τὸ δυνατό, τὴν παράδοση τοῦ ὁσίου Νεΐλου, τοῦ ἱδρυτῆ.

Ὁ πατὴρ Νεῖλος ἀγωνίστηκε πολὺ γιὰ νά δοξαστεῖ ὁ ὁσιος Νεῖλος, ζωγραφίζοντας διάφορες εἰκόνες του καί γράφοντας τὴν πρώτη ἀκολουθία καί τούς χαιρετισμούς του.

Εἶχε ἐπίσης τὴν πρόθεση νά γράψει μιὰ ἀκολουθία στὸν ὁσιο Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, πολλὰ χρόνια πρὶν τὴν ἀγιοποίησή του. Καί σάν νά ἔδινε κάποια ἔμφαση στὴν ἐνότητα μεταξύ τῶν δυὸ μεγάλων ἐρημιτῶν – τοῦ ὁσίου Νεΐλου πού ἔζησε τὸ 15ο αἰῶνα καί τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ πού ἔζησε τὸ 19ο – ὁ πατὴρ Νεῖλος κοιμήθηκε τὴν ἴδια ἀκριδῶς ἡμερομηνία (19 Ἰουλίου 1870) πού 33 χρόνια ἀργότερα ἔγινε ἡ ἀγιοποίηση τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ.

Στὴ σκήτη του πού ἦταν τόσο ἀπομακρυσμένη καί ἐρημική, ὅπως ὅλες οἱ παλιές σκήτες τῶν δασῶν τοῦ Βορρᾶ, ὁ πατὴρ Νεῖλος τέλειωσε τὴ ζωὴ του μέ μεγάλη ἀγιότητα, ἀποκαλύπτοντας χαρίσματα διορατικότητας καί θεραπείας. Μετὰ τὸ θάνατό του ἐμφανίστηκε στὸν πνευματικὸ του πατέρα καί τοῦ εἶπε:

– Μὴ λυπᾶσαι γιὰ μένα, γιατί κρίθηκα ἄξιος τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἡγουμένη ἑνὸς κοντινοῦ μοναστηριοῦ ἐπίσης ἐμφανίστηκε σιμιά ἀπ' τίς μοναχές στὸν ὕπνο της καί τῆς εἶπε νά πληροφορήσει τίς ἀδελφές ὅτι τώρα βρισκόταν στὰ εὐλογημένα σκηνώματα πού εἶχαν προπαρασκευαστεῖ γιὰ τὸ γέροντα Νεῖλο*.

Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ στὴ σκήτη τοῦ ὁσίου Νεΐλου εὐδοκίμησε ἐπίσης ἓνας ἀριθμὸς ἄλλων ἀγίων ἀσκητῶν. Ἐνας ἀπ' τοὺς πιὸ σπουδαίους αὐτοὺς ἀσκητὲς ἦταν ὁ μοναχὸς Ἰωάννης Σαποσνίκωφ (1802 - 1863), ἓνας ἀνάπηρος πού ἀγωνίστηκε στὴ σκήτη τοῦ Προδρόμου, σ' ἓνα μοναχικὸ κελλί στό δάσος. Ἦταν ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ ἀπ' τὰ νιάτα του, περπατοῦσε πάνω στὰ νερά, κατατρόπωσε τοὺς

Ὁ ἱερομόναχος Νεῖλος.

Ὁ ἱερομόναχος Ἰωάννης.

* Ὁλη ἡ ζωὴ τοῦ πατρός Νεΐλου (καί σύντομοι βίοι ὁρισμένων συνασκητῶν του) περιλαμβάνεται στό περιοδικὸ τοῦ νέου μάρτυρος ἐπισκόπου Νικοδήμου: «Βίοι Ρώσων Ἀσκητῶν τοῦ 18ου καί 19ου αἰῶνα», Μόσχα, 1908, τεῦχος Ἰουλίου, σελ. 278 - 379.

δαίμονες, ἀφοῦ δέχτηκε ἄγριες ἐπιθέσεις ἀπ' αὐτούς, εἶδε διάφορα θαυμάσια ὁράματα καί τόν ἐπισκέφτηκε καί θεράπευσε ἡ ἴδια ἢ Ὑπεραγία Θεοτόκος.

Κάποτε, ὅταν εἶχε πρωτοέρθει στή σκήτη τοῦ ὁσίου Νείλου καί ἦταν ἀκόμη λυπημένος πού ἀναγκάστηκε νά ἐγκαταλείψει τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης, λόγω τῆς ἀναπηρίας του, στεκόταν μέ μεγάλη λύπη στήν ἐκκλησία γιά μιὰ ὁλονύκτια ἀγρυπνία. σέ μιὰ μεγάλη γιορτή τό χειμῶνα. Ξαφνικά εἶδε ἕναν ἄγνωστο γέροντα μέ σχῆμα μοναχοῦ νά θγαίνει ἀπ' τό ἱερό καί νά ἔρχεται πρὸς αὐτόν λέγοντας:

— Προφανῶς δέ θέλεις νά μέ ὑπηρετήσεις. Ἐάν εἶν' ἔτσι, νά γυρίσεις στόν ὁσιο Κύριλλο.

Μόλις τέλειωσε αὐτά τά λόγια, ὁ γέροντας τόν χτύπησε ἀρκετά δυνατά στόν ὦμο μέ τό δεξί του χέρι. Ὁ Ἰωάννης θέλησε νά τοῦ θάλει μετάνοια καί νά τόν ρωτήσει ποιὸς ἦταν, ἀλλὰ ξαφνικά ἐκεῖνος ἔγινε ἄφαντος. Παρατηρώντας ὅτι ὁ γέροντας ἔμοιαζε ἀκριβῶς μέ τόν ὁσιο Νεῖλο, ὅπως ἀπεικονίζεται στήν εἰκόνα πάνω ἀπ' τὰ λείψανά του, ὁ Ἰωάννης χάρηκε πάρα πολύ, κάθε λύπη του ἔξαφανίστηκε καί ἀποφάσισε σταθερά νά περάσει τό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς του στή σκήτη τοῦ Ὁσίου.

Στή θέση πού ὁ πατήρ Νεῖλος ἐπρόκειτο σύντομα νά χτίσει τή σκήτη τῆς Κοιμήσεως, εἶδε μιὰ νύχτα ἕναν πύρινο σπύλο καί ἄκουσε ἀγγέλους νά ψάλλουν: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καί ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία». Ἀφοῦ ἔβλεπε τό ὄραμα αὐτό γιά πολύ καιρό, προφῆτευσε τή μελλοντική πνευματική δόξα αὐτοῦ τοῦ τόπου, ἡ ὁποία καί πραγματοποιήθηκε.

Μετά τό θάνατο τοῦ πατρός Νείλου, ἕνας ἀπ' τοὺς μαθητές του, ὁ ἱερομόναχος Ἰωάννης (1830 - 1903), συνέχισε νά διαμένει στίς σκήτες του, πρῶτα στή σκήτη τοῦ Προδρόμου καί μετά, γιά τὰ ὑπόλοιπα ὀχτῶ χρόνια μέχρι τό θάνατό του, στή σκήτη τῆς Κοιμήσεως, συνεχίζοντας ἔτσι τήν πνευματική δόξα τῆς μέχρι τόν αἰῶνα μας. Εἶχε πολύ μεγάλη εὐλάβεια πρὸς τόν ὁσιο Νεῖλο, ἰδιαίτερα ἀπό τότε πού, νέος ἀκόμη, κουβαλοῦσε μαζί του τήν εἰκόνα τοῦ Ὁσίου γυρεύοντας ἐλεημοσύνη γιά τή σκήτη. Συχνά προσευχόταν γιά πολλή ὥρα στόν Ὁσιο μπροστά στήν εἰκόνα του, ζητώντας του νά τόν προφυλάξει ἀπ' τοὺς πολλοὺς πειρασμούς πού ἀντιμετώπιζε

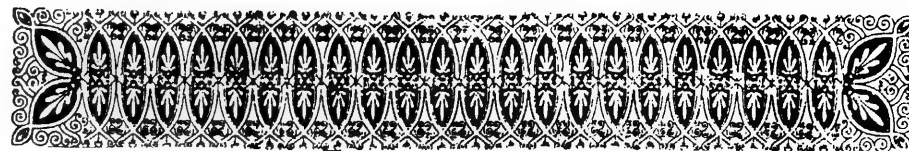
στή διάρκεια αὐτῶν τῶν ταξιδιῶν. Ἀπ' τήν εἰκόνα αὐτή ἔγιναν πολλές θεραπείες.

Ὁ πατήρ Ἰωάννης ἔγινε εὐρύτατα γνωστός σάν μεγάλος ἀσκητής καί πολλοὶ ἔρχονταν πρὸς αὐτόν γιά νά ζητήσουν πνευματικές συμβουλές. Τόν τελευταῖο χρόνο τῆς ζωῆς του τόν πέρασε σέ τέλεια μόνωση στό κελλί του, στή σκήτη τῆς Κοιμήσεως. Ἡ τελευταία του ἐπιθυμία ἦταν νά δεῖ τήν ἀγιοποίηση τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ, στόν ὁποῖο εἶχε πολύ μεγάλη εὐλάβεια, καί νά πεθάνει αὐτῇ τῇ μέρα, πού ἦταν ἐπίσης καί ἡ μέρα τῆς κοιμήσεως τοῦ πατρός Νείλου, τοῦ γέροντά του. Καί πράγματι, τήν ἴδια μέρα τῆς ἀγιοποίησης τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ, στίς 19 Ἰουλίου 1903, ἀφοῦ ὁ πατήρ Ἰωάννης σηκώθηκε ἀπὸ τό κρεβάτι τῆς ἀρρώστιας του γιά νά κάνει μιὰ παράκληση στόν Ὁσιο, ἀναχώρησε πρὸς τόν Κύριο.

Ἄν καί ὁ ὁσιος Νεῖλος εἶναι ἀναντίρρητα ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους Ὁσίους τῆς Ἁγίας Ρωσίας, ἕνας ἅγιος Πατέρας τῆς ὀρθόδοξης ἀσκητικῆς φιλολογίας, ὁ μοναδικὸς ἀπ' τοὺς μεγάλους πνευματικούς καθοδηγητὲς τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ πού τοῦ δόθηκε ὁ ἐπίζηλος τίτλος τοῦ «Μεγάλου Γέροντα» στήν ἐκκλησιαστική φιλολογία, ἕνας ἀναμφισβήτητος θαυματουργός Ἅγιος, παρὰ ταῦτα δέν ἀναγνωρίστηκε ἀκόμη ἐπίσημα ἀπ' τήν Ἐκκλησία, σάν κι αὐτό νά συμβαδίζει μέ τήν ἐκφρασμένη ἐπιθυμία του νά μὴν ἀπολαύσει δόξα σ' αὐτόν τόν κόσμο. Ἀναμφισβήτητα, οἱ «ἀπηρχαιωμένες» ιδέες του ἐμπόδισαν τήν ἐπίσημη ἀναγνώρισή του ὡς Ἁγίου. Ἐτσι δέν ἦταν ἡ ἐκκλησιαστική ἱεραρχία, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ πιστὸς λαὸς αὐτός πού τόν δόξασε καί ἔκανε νά μπεῖ τό ὄνομά του στὰ ἐκκλησιαστικά ἡμερολόγια, λόγω τοῦ γενικοῦ σεβασμοῦ πού ἀπολάμβανε σάν τοπικὸς Ἅγιος.

Μιὰ ἐκκλησιαστική ἀκολουθία (προφανῶς γιά τοπική χρήση) συντέθηκε πρὸς τιμὴ του μερικὲς δεκαετίες μετά τό θάνατό του, μετά τὰ μέσα τοῦ 16ου αἰῶνα, καί ἀργότερα προστέθηκαν καί ἄλλες. Τό ἀπολυτίκιο, τό κοντάκιο καί ὁ οἶκος ἀπ' τήν ἀρχαιότερη ἀκολουθία σώζονται ἀκόμη. Στόν οἶκο μάλιστα μπορεῖ κανεὶς νά διακρίνει τήν τοπική παράδοση τῆς σκητιώτικης ζωῆς («ἐμᾶς πού ζοῦμε μόνοι μας σέ ἀπόσταση ὁ ἕνας ἀπὸ τόν ἄλλο») πού διατηροῦνται ἀκόμη κατὰ τόν χρόνο πού γραφόταν ἡ ἀκολουθία.

Ἡ πνευματική διαθήκη τοῦ ὁσίου Νείλου ἀπέδωσε πλούσιους καρπούς. Ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος δέν ἔπαυσε νά ἐπισκέπτεται τό μέρος τῶν ἐπίγειων ἀγώνων του. Μετά τή Σοβιετική Ἐπανάσταση καί τήν ἐπικράτησή της στή ρωσική γῆ, δέ γνωρίζουμε τίποτα σχετικά μέ τήν τύχη τῆς σκήτης του, ἄν καί τά περισσότερα κτίσματά της δέ φαίνεται νά διατηροῦνται ἀκέραια. Παρά ταῦτα παραμένει ἀκόμη ζωντανό τό παράδειγμα τοῦ Ὁσίου, πού δέν παύει νά προσεύχεται γιά τό γένος τῶν χριστιανῶν. Εἶθε μέ τίς προσευχές του νά βροῦμε κι ἐμεῖς τή σωτηρία μας! Ἀμήν!

Ὁσιος Ἀλέξανδρος τοῦ Σβίρ*

γιοι Πατέρες, σάν ἀληθινοί δοῦλοι τοῦ πλούσιου Κυρίου καί Θεοῦ, παρακαλέστε Τον, ὥστε ἀπ' τοὺς ἀνεξάντλητους θησαυρούς Του νά μοῦ χαρίσει λόγο ἀρτυμένο μέ τό ἅλατι τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καί μιὰ γλώσσα κατανοητή, γιά νά μπορέσω νά διηγηθῶ τήν ἐνάρετη ζωή τοῦ ὁσιότατου πατέρα Ἀλεξάνδρου, πού τόσο ἐνδοξα ἔλαμψε σ' αὐτοὺς τοὺς τελευταίους καιροὺς. Ἡ περιγραφή τῶν ἀγώνων του δέν ὀφείλεται σέ φῆμες καί διαδόσεις, ἀλλά προέρχεται ἀπό ἀφήγηση ἀπ' τά ἴδια τά σεβάσματα καί ἅγια χεῖλη του καθὼς ἐπίσης καί ἀπ' τοὺς μαθητές του πού ἔζησαν μαζί του ἐξαρχῆς, ἀπ' τοὺς ὁποίους ἀκουσα πολλά γιά τή γεμάτη θεάρεστους ἀγῶνες ζωή του. Ὅλα αὐτά τ' ἀφήνω γραμμένα σάν ἓνα ἀνεκτίμητο δῶρο καί μιὰ πατρική κληρονομιά, γιά νά κάνουν ὠφέλιμη χρήση τους ἐκεῖνοι πού θά ἔρθουν μετά ἀπό μᾶς.

Οἱ γονεῖς τοῦ εὐλογημένου παιδιοῦ, τοῦ ὁσίου πατρός Ἀλεξάνδρου, Στέφανος καί Μπάσσα, ζοῦσαν στά ὄρια τοῦ Μεγάλου Νόβγκοροντ, τῆς τωρινῆς γῆς τοῦ Ὁλονετς. Ἦταν κάτοικοι τοῦ χωριοῦ Μαντέρα, πού εἶναι κοντά στό μοναστήρι τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου τοῦ Ὁστρογκ. Ἀν καί δέ διέθεταν ἀφθονία πλούτου, ἦταν ἱκανοποιημένοι μέ ὅ,τι κατεῖχαν· στήν εὐσέβεια ὁμως ξεπερνοῦσαν

* Περίληψη τοῦ βίου του πού γράφτηκε στό μοναστήρι τοῦ Ὁσίου τό 1545 ἀπ' τό μαθητή του Ἡρωδῖωνα, πού ἔγινε ἡγούμενος μετά τόν Ὅσιο. Τυπώθηκε στά Σλαβονικά, στήν Πετρούπολη, τό 1843.

Ὁ ὅσιος Ἀλέξανδρος τοῦ Σθίρ (ἀρχαία εἰκόνα ἀπὸ τὴ Βαλαάμ)

πολλούς καὶ ἀγωνίζονταν πάντοτε σέ ὅλα τὰ πράγματα νά εὐαρεστήσουν στό Θεό.

Ἄν καί γέννησαν γιούς καί θυγατέρες, μετά πέρασε ἕνα μεγάλο χρονικό διάστημα πού δέν ἔκαναν ἄλλα παιδιά, πράγμα γιά τό ὅποιο ἡ εὐλογημένη Μπάσσα δεχόταν τή μομφή τοῦ συζύγου της. Αὐτό ὅμως ἦταν στό σχέδιο τῆς Θείας Πρόνοιας. Γιατί δέν εἶναι δυνατό νά γεννηθεῖ ἕνας τέτοιος θησαυρός, πού ὁ Θεός τόν ἐξέλεξε

πρίν ἀπ' τή σύλληψή του νά γίνει ὁδηγός γιά τή σωτηρία πολλῶν, παρά μόνο μέ προσευχή καί νηστεία. Μετά ἀπό πολλή προσευχή τό εὐλαβικό ζευγάρι πῆγε στό προαναφερόμενο μοναστήρι τῆς Θεοτόκου καί παράμειναν ἐκεῖ ἀρκετό διάστημα νηστεύοντας καί προσευχόμενοι στή Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Καί μιά νύχτα εἶδαν κάποια θεία μαρτυρία καί ἄκουσαν μιά φωνή νά τοὺς λέει:

– Εὐφραίνου, εὐλογημένο ζευγάρι, γιατί ὁ Κύριος ἄκουσε τίς προσευχές σας καί θ' ἀποκτήσετε ἕνα γιό μέ τό ὄνομα τῆς παρηγοριᾶς· γιατί ὁ Θεός, μέ τή γέννησή του, θά χαρίσει παρηγοριά στήν Ἐκκλησία Του.

Ὅταν οἱ μέρες τοῦ τοκετοῦ συμπληρώθηκαν, γεννήθηκε τό παιδί πού ἐπιθυμοῦσαν καί τό ὀνόμασαν Ἀμός. Τό εὐλογημένο αὐτό παιδί ἦρθε στόν κόσμο στίς 15 Ἰουνίου τοῦ 1449. Μετά ἀπό λίγο καιρό τόν ἀναγέννησαν «ἐν ὕδατι καί Πνεύματι» καί τό παιδί ἀναπτυσσόταν κανονικά καί «ἐπληροῦτο Πνεύματος Ἁγίου ἐν Κυρίῳ».

Ὅταν ἔφτασε ὁ καιρός γιά νά σπουδάσει, οἱ γονεῖς του τόν παράδωσαν σ' ἕναν ἀφιερωμένο ἄνθρωπο γιά νά διδαχτεῖ τήν Ἁγία Γραφή. Ἐνῶ ὅμως οἱ συμμαθητές του μάθαιναν τά γράμματα γρήγορα, τό εὐλογημένο αὐτό παιδί ἦταν πολύ ἀργό. Κι αὐτό ὅμως ἔγινε σύμφωνα μέ τήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ὥστε νά λάβει τό χάρισμα τῆς γνώσης ἀπ' τό Θεό κι ὄχι ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Μιά μέρα πῆγε στό παραπάνω μοναστήρι, στήν ἐκκλησία τῆς Παναγίας ὅπου συνηθίζε νά πηγαίνει πάντα, καί ἔπεσε κάτω, μπροστά στήν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μέ δάκρυα καί στεναγμούς ζητώντας Της βοήθεια. Ξαφνικά ἄκουσε μιά φωνή νά λέει: «Σήκω, μή φοβᾶσαι· καί ὅ,τι ζήτησες θά τό λάβεις». Μετά ἀπ' αὐτό ἄρχισε γρήγορα νά μελετάει τήν Ἁγία Γραφή χωρίς δυσκολία καί ξεπέρασε ὅλους τοὺς συμμαθητές του.

Πήγαινε ἐπίσης κάθε μέρα στήν ἐκκλησία, σεβόταν καί ὑπάκουε τοὺς γονεῖς του καί ζοῦσε μέ μεγάλη ἐγκράτεια, ἐξαντλώντας τό σῶμα του. Κάθε μέρα ἔτρωγε μόνο ψωμί, κι αὐτό ὄχι μέχρι κορεσμοῦ, ἐνῶ τή νύχτα κοιμόταν λίγο, προξενώντας μέ τήν ἐγκράτεια του αὐτή μεγάλη ἐκπληξη στοὺς γονεῖς του. Τό θαυμάσιο αὐτό παιδί εἶχε ἐπιμέλεια στίς δουλειές του καί τό μυαλό του ποτέ δέν ἔκλινε πρὸς τά παιχνίδια καί τίς ἐλαφρές συζητήσεις πού συνηθίζουν τά παιδιά, ἀλλά περπατοῦσε μᾶλλον λυπημένος καί κατηφής

καί, μέχρι τοῦ σημείου πού εἶχε διδαχτεῖ, μέ ἀπλότητα· τόσο πολύ εἶχε ἐμπλουτιστεῖ ὁ νοῦς του μέ σοφία. Ἦταν πρᾶος καί ταπεινός, συμπαθής πρὸς ὅλους, ἀγαποῦσε πάρα πολύ τοὺς φτωχοὺς, ὅπως ἐπίσης ἀγαποῦσε καί σεβόταν πολύ τὴ μοναχικὴ πολιτεία.

Ὅταν ἔφτασε σέ ὠριμὴ ἡλικία, οἱ γονεῖς του σκέφτηκαν νά τόν παντρέψουν. Ὁ θαυμάσιος νέος ὅμως ἦταν πάντα συνετός καί δέν ἤθελε νά δεσμεύσει τόν ἑαυτό του μέ τίς χαρές αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ἀλλά νά προσεγγίσει μόνο στό Θεό, θεωρώντας πολύ γλυκύτερο τό νά μένει μαζί Του.

Εχοντας ἀκούσει γιά τό μοναστήρι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου πού εἶναι στό Βαλαάμ καί φλεγόμενος ἀπ' τόν πόθο νά πάει ἐκεῖ, παρακάλεσε τόν Κύριο νά ἐκπληρώσει τὴν ἐπιθυμία του. Καί ὁ Κύριος πού εἰσακούει τίς προσευχές ἐκεῖνων πού τόν ἐπικαλοῦνται μέ εὐλικρίνεια, εὐδόκησε μέ τὴ Θεία Πρόνοιά Του ὥστε μερικοὶ μοναχοὶ ἀπ' τό μοναστήρι τοῦ Βαλαάμ νά ἐρθουν γιά ὑποθέσεις τοῦ μοναστηριοῦ σ' ἓνα γειτονικό, μέ τό δικό του, χωριό. Ἐτυχε ἐπίσης ὁ Ἀμῶς νά περνάει ἀπ' αὐτό τό μέρος καί βλέποντάς τους ἀπό μακριά νά στέκονται στήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ καί νά διαβάζουν τοὺς Ψαλμούς, ἦρθε πρὸς αὐτούς κι ἀφοῦ ἔκανε μιά προσευχή, τοὺς ἔβαλε μετάνοια καί εἶπε: «Εὐλογῆστε με, ἅγιοι πατέρες». Ἐκεῖνοι παραξενεύτηκαν μέ τὴν ταπείνωση καί τὴν ἀπλότητα τοῦ νέου. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς μάλιστα ἦταν διορατικός γέροντας καί δοχεῖο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί κατάλαβε τὴν ἀγνότητα τῆς καρδιᾶς τοῦ νέου καί τὴν χάρη πού ἦταν ἐκδηλῆ σ' αὐτόν. Ὁ εὐλαβὴς νέος μετὰ ρώτησε ἰδιαιτέρως τό γέροντα γιά τό μοναστήρι του καί τόν κανονισμό τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν. Ὁ γέροντας τοῦ εἶπε μέ λεπτομέρειες γιά τὴν κοινοβιακὴ ζωὴ τοῦ μοναστηριοῦ ὅπως ἐπίσης καί γιά τὴν ἐρημικὴ ζωή, ὅπου δυὸ ἢ τρεῖς ζοῦσαν μαζί μέ σιωπὴ καί ψυχικὴ ἐνότητα, χωριστά ἀπ' τοὺς ἄλλους. Τότε ὁ εὐλαβὴς νέος, ἐνῶ ἀπ' τὰ μάτια του ἔτρεχαν ποτάμι τὰ δάκρυα, ρώτησε τό γέροντα:

– Τί πρέπει νά κάνω, σεβαστέ πατέρα, γιά νά φύγω ἀπὸ αὐτόν τόν κόσμο τῆς ταραχῆς καί νά γίνω ἄξιος μιᾶς τέτοιας ἀγγελικῆς ζωῆς;

Ὁ γέροντας ἐδραίωσε τὴ θερμὴ ἐπιθυμία του γιά τὴ μοναχικὴ ζωὴ καί τοῦ ὑπέδειξε τό δρόμο γιά τό μοναστήρι. Μετὰ ἐπισκέ-

φτηκε τοὺς γονεῖς τοῦ Ὁσίου καί συζήτησε μαζί τους γιά πνευματικὴ τους ὠφέλεια καί τελικά εἶπε:

– Ὁ γιός σας θά γίνεῖ μεγάλος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καί ὑπηρετῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Καί μετὰ ἀναχώρησε.

Ὁ εὐλογημένος νέος, φλεγόμενος ἀπὸ ζῆλο καί μὴ θέλοντας ν' ἀναβάλλει τὴν ἐκπλήρωση τῆς ἐπιθυμίας του, ἔπεσε στὰ πόδια τῶν γονιῶν του καί ζήτησε τὴν εὐχή τους γιά νά πάει σ' ἓνα γειτονικό χωριό γιά κάποια ὑπόθεση. Κι ἀφοῦ ἔτσι ὑπέκλεψε τὴν εὐχή τους, ἔφυγε ἀπ' τό σπίτι ἔχοντας μαζί του μόνο τὰ ρούχα πού φοροῦσε καί λίγο ψωμί. Ἀφοῦ περπάτησε λίγο, σταμάτησε καί γιά πολλές ὥρες ἔκλαιγε γιά τόν τρόπο πού ἔφυγε ἀπ' τό πατρικό σπίτι καί μετὰ ξεκίνησε τό δρόμο του περπατώντας γρήγορα καί αἰσθανόμενος μεγάλη χαρά.

Ὁ νεαρός Ἀμῶς ἔφτασε καί διέσχισε τόν ποταμὸ Σβίρ καί συνέχισε νά περπατᾷ χαρούμενος καί δοξολογώντας τό Θεό. Ἡ τοποθεσία αὐτὴ ἦταν πολὺ ἐρημικὴ, δασώδης καί ἀπρόσιτη. Ἀρχισε νά βραδυάζει καί ὁ ὁσιος νέος ἔψαχνε νά βρεῖ τόπο γιά νά κοιμηθεῖ τὴ νύχτα. Βλέποντας σέ κάποια ἀπόσταση μιά λίμνη, κατευθύνθηκε πρὸς τίς ὄχθες τῆς. Ἡ λίμνη δέν ἦταν πολὺ μεγάλη, ἀλλὰ ἦταν πολὺ ὁμορφη, περικυκλωμένη ἀπ' ὅλες τίς πλευρὲς σάν ἀπὸ τεῖχος μέ δάσος καί τὰ κλαδιά τῶν δέντρων ἔγερναν πρὸς τό νερό. Ἡ ἀπόστασή της ἀπ' τόν ποταμὸ Σβίρ ἦταν τέσσερα μίλια. Ὁ μακάριος νέος χάρηκε ψυχικά καί προσευχήθηκε λέγοντας: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ καί Θεέ μου, ὁδήγησέ με σέ δρόμο σωτήριο». Μετὰ προσευχήθηκε πολλές ὥρες μέ δάκρυα καί ἀποκοιμήθηκε. Ξαφνικά ἄκουσε μιά φωνὴ νά τοῦ λέει:

– Νέε, ὁ δρόμος πού ἐπιθυμεῖς νά βαδίσεις, ὁδηγεῖ στό μοναστήρι τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος στό Βαλαάμ· πηγαινέ με εἰρήνη καί ἀγωνίσου ἐκεῖ ἀρκετὸ διάστημα γιά τόν Κύριο καί μετὰ θά ἐρθεῖς σ' αὐτόν τόν τόπο, θά χτίσεις μοναστήρι καί πολλοὶ θά σωθοῦν ἀπὸ σένα.

Μ' αὐτὴ τὴ φωνὴ ἐμφανίστηκε συγχρόνως στὸν τόπο πού ἀναπαυόταν ὁ νέος ἓνα μεγάλο φῶς καί εἶδε ἐπίσης μιά λαμπρὴ ἀχτίδα νά πέφτει ἐπάνω του. Καί τότε τόν συνεπῆρε ἓνας μεγάλος φόβος καί σκέφτηκε: «Τί νά σημαίνει αὐτό;» Κι ἀπ' τὰ μάτια του ἄρχισαν νά

τρέχουν δρύες τὰ δάκρυα. Μετά εὐχαρίστησε τὸ Θεό καὶ συνέχισε τὸ δρόμο του χαρούμενος.

Ἐνῶ βάδιζε προσευχόμενος στὸν Κύριο γιὰ νὰ βρεῖ ἕνα σύντροφο πού νὰ γνωρίζει τὸ δρόμο καλὰ καὶ ὁ Κύριος γρήγορα ἄκουσε τὴν προσευχή του. Προσέχοντας πίσω του εἶδε ἕναν ἄντρα νὰ βαδίζει στὸ δρόμο. Πήγαινε καὶ αὐτὸς στὸ Βαλαάμ γιὰ κάποια ὑπόθεση καὶ ὁ μακάριος νέος χάρηκε πού βρῆκε ἕναν τέτοιο σύντροφο. Περιπάτησε μαζί του σὲ λίγες μέρες ἕνα δρόμο πού ἄλλοι τὸν περπατοῦν μὲ δυσκολία σὲ πολὺ περισσότερες. Κι ὅταν πλησίασαν τὸ μοναστήρι καὶ ὁ εὐλογημένος νέος εἶδε τὴν ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου, στάθηκε καὶ προσευχήθηκε μὲ δάκρυα. Μετά, ψάχνοντας γύρω του γιὰ τὸ σύντροφό του, δὲν μποροῦσε νὰ τὸν βρεῖ· ἔτσι κατάλαβε ὅτι ὁ καλὸς σύντροφός του ἦταν θεόσταλτος ἄγγελος καὶ εὐχαρίστησε τὸ Θεό.

Φτάνοντας στὸ μοναστήρι συνάντησε μερικοὺς μοναχοὺς πού στέκονταν ἔξω ἀπ' τὴν πύλη καὶ ἀφοῦ τοὺς ἔβαλε μετάνοια εἶπε: «Εὐλογεῖτε, ἅγιοι πατέρες». Οἱ μοναχοὶ πληροφορήσαν τὸν ἡγούμενο γιὰ τὸ νέο καὶ ἐκεῖνος ἔδωσε ἐντολή νὰ τὸν φέρουν μπροστά του. Ὅταν πῆγε στὸν ἡγούμενο τοῦ ἔβαλε μιὰ ἐδαφιαία μετάνοια, ζήτησε τὴν εὐχή του καὶ ἄρχισε νὰ τὸν παρακαλεῖ μὲ δάκρυα γιὰ νὰ τὸν κάνει μοναχό. Ὁ ἡγούμενος, πού ὀνομαζόταν Ἰωακείμ, δέχοντάς τον τόσο νέο, τὸν δοκίμασε ἀναφέροντας τὶς δυσκολίες τῆς θλιμμένης καὶ γεμάτης στερήσεις ζωῆς τῶν μοναχῶν. Ἄλλ' ὁ μακάριος νέος συνέχισε τὶς παρακλήσεις του καὶ ὁ ἡγούμενος, πού εἶδε μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του ὅτι ἐπρόκειτο νὰ γίνεῖ ἕνα ἐκλεκτὸ σκεῦος τοῦ Θεοῦ, εἶπε:

— Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς πού θέλει νὰ σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Μακάρι, παιδί μου, νὰ σοῦ χαρίσει δύναμη καὶ ὑπομονή γιὰ νὰ σωθεῖς, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία σου. Ἀπὸ σήμερα θὰ ὑπηρετεῖς τοὺς ἀδελφούς μὲ ὑπομονή καὶ ὑπακοή.

Μόλις ἄκουσε αὐτὰ ἀπ' τὸν ἡγούμενο τοῦ ἔβαλε ἐδαφιαία μετάνοια καὶ μετὰ κούρεψαν τὰ μαλλιά τοῦ κεφαλιοῦ του καὶ ὁ ἁγιασμένος νέος μαζί μ' αὐτὰ ἀπόβαλε κάθε σοφία μάταιη, πού τραβάει τὸν ἄνθρωπο πρὸς τὰ κάτω. Στὴν κουρά του ὁ Ὅσιος μετονομάστηκε σὲ Ἀλέξανδρο. Ἦταν τότε σὲ ἡλικία εἴκοσι ἔξι χρονῶν.

Ἀφοῦ εὐχαρίστησε τὸ Θεό πού ἀξιώθηκε νὰ φύγει ἀπ' τὴν τα-

ραχή τῆς κοσμικῆς ζωῆς γιὰ τὸ εἰρηνικὸ λιμάνι τοῦ μοναχισμοῦ, δόθηκε ὀλοκληρωτικὰ σ' Αὐτόν, ἀγωνιζόμενος μέρα καὶ νύχτα χωρὶς ὀκνηρία, ἐξαντλώντας τὴ σάρκα του μὲ νηστεία καὶ προσευχή. Περνοῦσε τὶς μέρες του μὲ ἀγῶνες γιὰ τὸ μοναστήρι καὶ τὶς νύχτες του μὲ ἀγρυπνίες, δοξολογώντας τὸ Θεό. Δὲν παρασυρόταν σὲ ἀνώφελες συζητήσεις, ἀλλ' εἶχε τὸ νοῦ του πάντα στραμμένο ἀποκλειστικά στὸ Θεό. Καὶ ἡ ζωὴ του δὲν ἔμοιαζε μὲ ζωὴ ἀνθρώπου ἀλλὰ ἀγγέλου, τόσο ὥστε ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐκπλήσσονταν μὲ τὴ μεγάλη ταπείνωση καὶ τὴν ὑπερβολικὴ ὑπακοή του πρὸς ὅλους.

Οἱ γονεῖς τοῦ Ἀλέξανδρου λυπήθηκαν πολὺ πού τὸν ἀποχωρίστηκαν καὶ τὸν ἀναζήτησαν παντοῦ. Μετά ἀπὸ τρία χρόνια ὁ πατέρας τοῦ Ὀσίου ἐξακριβώσε ὅτι ὁ γιὸς του εἶχε καρεῖ μοναχὸς στὸ Βαλαάμ καί, φλεγόμενος ἀπὸ πατρικὴ ἀγάπη, ξεκίνησε νὰ κάνει τὸ μεγάλο ταξίδι γιὰ νὰ δεῖ τὸ παιδί του. Μάταια ὁ πατέρας προσπάθησε νὰ πείσει τὸ γιό του νὰ γυρίσει στὸ σπίτι γιὰ νὰ παρηγορήσει τοὺς γονεῖς του μέχρι νὰ πεθάνουν. Ἀντίθετα μάλιστα, οἱ συμβουλές καὶ οἱ θερμὲς προσευχές τοῦ μακαρίου Ἀλέξανδρου ἐπεισαν τὸν πατέρα του νὰ γίνεῖ καὶ αὐτὸς μοναχὸς καὶ ἔτσι, κατὰ τὴν ἐπιστροφή του, κατευθύνθηκε στὸ προαναφερόμενο μοναστήρι τῆς Παναγίας, χειροθετήθηκε μοναχὸς μὲ τὸ ὄνομα Σέργιος καὶ ἀναπαύτηκε ἐκεῖ «ἐν εἰρήνῃ». Ἡ μητέρα τοῦ Ὀσίου ἐπίσης χειροθετήθηκε μοναχή μὲ τὸ ὄνομα Βαρβάρα καὶ ἀφοῦ ἔζησε θεάρεστη ζωὴ ἀναπαύτηκε καὶ αὕτῃ «ἐν Κυρίῳ».

Ὅταν ὁ ὀσιος Ἀλέξανδρος ἄκουσε ὅτι οἱ γονεῖς του ἀναπαύτηκαν, ἔκλαψε πολὺ. Μετά ὅμως, ἀναθέτοντας τὴν ἐλπίδα του στὸ Θεό, εἶπε στὸν ἑαυτό του: «Καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος θνητὸς εἶμαι».

Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ὁ Ὅσιος ἄρχισε νὰ ἀποδύεται σὲ ἀκόμη μεγαλύτερους ἀγῶνες. Τότε εἶχε σταλεῖ ἀπ' τὸν ἡγούμενο στὸ φοῦρνο, ὅπου παρὰ μείνει μὲ ταπείνωση ἀγωνιζόμενος περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον, μεταφέροντας νερό καὶ κουβαλώντας ξύλα ἀπὸ τὸ δάσος. Ἀσκούμενος ἔτσι ἀκατάπαυστα κάθε μέρα ἐξαντλοῦσε τὸ σῶμα του, ἐνῶ τὶς νύχτες προσευχόμενος ὀλοπρόθυμα στὸ Θεό. Μερικὲς φορὲς ἐγκατέλειπε τὸ κελλί του καί, ἀφοῦ γύμνωνε τὸ σῶμα του μέχρι τὴ μέση, στεκόταν μέχρι τὴν ὥρα τῆς πρωῒνης ἀκολουθίας καὶ τὸ σῶμα του γέμιζε μὲ πλῆθος κουνούπια καὶ σκνίπες. Τό πρωῒ

βρισκόταν πριν απ' όλους στην εκκλησία, στεκόταν στη θέση του και χωρίς νά κουνάει καθόλου τὰ πόδια του ὕψωνε ολοκληρωτικά τὸ νοῦ του πρὸς τὰ ὕψη, στή θεωρία τοῦ Θεοῦ, προσέχοντας μέ ἐπιμέλεια στήν ἱερή ψαλμωδία καὶ τὰ ἀναγνώσματα καὶ ἔφευγε απ' τὴν ἐκκλησία μετὰ απ' όλους τούς ἄλλους. Κι ὅλοι ἐκπλήσσονταν μέ τὴν ταπείνωση καὶ τὴν ὑπομονή του, τὸν ἀγαποῦσαν πολύ, τὸν σέβονταν καὶ τὸν ἐπαινοῦσαν.

Βλέποντας ὁ Ὅσιος νά τιμᾶται καὶ νά δοξάζεται απ' όλους λυπόταν πολύ καὶ σκέφτηκε ν' ἀναχωρήσει απ' τὴν ἀνθρώπινη δόξα στήν ἔρημο κι ἐκεῖ νά ἀγωνιστεῖ μόνο γιὰ τὸ Θεό, ὥστε νά δοξαστεῖ απ' Αὐτόν μέ αἰώνια δόξα ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων καὶ ὅλων τῶν ἁγίων. Ἔτσι, ὅταν μιά μέρα κατὰ τὴ μοναχικὴ τάξη πῆγε στὸν ἡγούμενο γιὰ εὐχή καὶ εὐλογία, τοῦ ἐξομολογήθηκε τὴ λύπη τῆς καρδιάς του καὶ τὴ σκέψη του καί, πέφτοντας στὰ πόδια του, τὸν παρακάλεσε νά τοῦ δώσει εὐλογία νά πάει στήν ἔρημο. Ὁ ἡγούμενος ὁμως τὸν ἐμπόδισε λέγοντας:

— Ὅχι, παιδί μου, μὴν ἐπιμένεις σ' αὐτό γιατί εἶσαι νέος καὶ δέν εἶναι ἀκόμη καιρὸς γιὰ σένα ν' ἀγγίξεις τὰ ἀνώτατα στάδια τῆς ἐρημικῆς ζωῆς, χωρίς νά ἔχεις σταθεροποιήσει τὰ πόδια σου στὰ θεμέλια τοῦ πρώτου σταδίου, τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς καὶ ὑπακοῆς.

Ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος ὑπόκυψε στὴ θέληση τοῦ ἡγουμένου. Ζήτησε συγχώρεση καὶ παραμένει στήν ὑπακοή, ἀγωνιζόμενος μέ τούς ἀδελφούς κι ὅταν ἔδλεπε κάποιον πού δέν μπορούσε νά ἐργαστεῖ τὸν βοηθοῦσε. Κι ἔτσι ὑπηρετοῦσε τούς ἀδελφούς ἀκατάπαυστα κάθε μέρα καὶ τίς νύχτες παρᾶμενε ἀγρυπνος, προσευχόμενος στό Θεό. Καί τόσο ὁ ἡγούμενος ὅσο καὶ οἱ ἀδελφοί ἔμεναν κατάπληκτοι μέ τὴ σκληρὴ ζωὴ του καὶ τὴ σθεναρὴ καρτερίά του.

Μιά νύχτα μετὰ απ' ὅλα αὐτά, ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος προσευχόταν στό Θεό καὶ τὴν Παναγία Μητέρα Του καὶ τὴν παρακαλοῦσε νά τὸν καθοδηγήσει σ' ἓνα δρόμο πού θά μπορούσε νά σωθεῖ, ὅταν ξαφνικά ἄκουσε μιά φωνὴ νά τοῦ λέει:

— Ἀλέξανδρε, ἀναχώρησε ἀπὸ ἐδῶ καὶ πηγαινέ στὸν τόπο πού σοῦ εἶχε ὑποδειχθεῖ ἀπὸ πρὶν κι ἐκεῖ θά μπορέσεις νά σωθεῖς.

Μαζί μέ τὴ φωνὴ ἐμφανίστηκε ἐπίσης κι ἓνα μεγάλο φῶς. Ὁ Ὅσιος ἀνοιξε τὸ παράθυρο τοῦ κελλιοῦ του καὶ εἶδε ἓνα ἀστραφτερό φῶς νά λάμπει πρὸς τὰ νοτιοανατολικά καὶ μιά φωνή, σάν νά

ἦταν δάχτυλο, τοῦ ἔδειξε τὴν τοποθεσία ἐκεῖνη ὅπου σήμερα μέ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ βρίσκεται τὸ μοναστήρι. Ἀπ' τὴ φωνὴ καὶ τὸ ὄραμα ὁ Ὅσιος πλημμύρισε ἀπὸ χαρὰ καὶ εὐχαρίστησε τὸ Θεό πού δέν παρεῖδε τίς παρακλήσεις του. Γρήγορα πῆγε στὸν ἡγούμενο καὶ τοῦ ἐξομολογήθηκε τὸ ὄραμα πού εἶχε δεῖ στό δρόμο ὅταν ἐρχόταν στό Βαλαάμ καὶ αὐτό πού εἶδε τώρα στό μοναστήρι. Ὅταν ἄκουσε ὅλα αὐτά ὁ ἡγούμενος κατάλαβε ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπρόκειτο νά γίνεῖ ἓνα ἐκλεκτό σκεῦος καὶ εἶπε:

— Εἶθε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ νά ἐκπληρωθεῖ σέ σένα, παιδί μου.

Κι ἀφοῦ ὁ Ὅσιος πῆρε εὐλογία ἀπὸ τὸν ἡγούμενο, απ' τὸν ὁποῖο εἶχε λάβει καὶ τὴ μοναχικὴ κουρά, πλημμύρισε ἀπὸ χαρὰ καὶ δάκρυα καὶ πηγαίνοντας στό κελλί του προσευχήθηκε γιὰ πολλές ὥρες. Ὅταν ἔφτασε ἡ νύχτα, σηκώθηκε καὶ ἀναχώρησε απ' τὸ μοναστήρι ἔχοντας μαζί του μόνο τὰ ρούχα πού φοροῦσε καὶ μέ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ ἦρθε στὸν τόπο πού τοῦ εἶχε ὑποδειχθεῖ ἀπὸ πρὶν, κατὰ τὸ 1485. Τὸν τόπο αὐτό τὸν ἀγάπησε πάρα πολύ κι ἀφοῦ προσευχήθηκε εἶπε: «Ἰδοὺ ἡ ἀνάπαυσή μου στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων· θά ἐγκατασταθῶ ἐδῶ, γιατί ὁ Κύριος τὸ θέλησε». Καί μετὰ: «Εὐλογητός ὁ Θεός πού ἄκουσε τίς προσευχές μου, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἔως τοῦ αἰῶνος».

Περιπλανήθηκε γιὰ λίγο σέ ὅλη τὴν τοποθεσία, εἶδε ἓνα ὠραῖο μέρος καὶ κάποια λαμπρὴ ἀχτίδα νά τὸ φωτίζει καὶ ἔχτισε μιά μικρὴ καλύβα ἐκεῖ ἀκριβῶς πού σήμερα βρίσκεται τὸ μοναστήρι. Ἔτσι ἄρχισε νά ζεῖ μόνος του σ' αὐτό τὸ μέρος πού μέχρι τότε δέν εἶχε ζήσει κανένας καὶ μεριμνοῦσε μονάχα γιὰ τὸ Θεό. Μέρα καὶ νύχτα, ἀκατάπαυστα, προσπαθοῦσε νά τελειοποιήσει τὸν ἑαυτό του, ζώντας μέ ψαλμούς καὶ ὕμνους καὶ ὠδὲς πνευματικές, μέ προσευχὴ καὶ ἀγρυπνία, μέ ὑπερβολικὲς νηστείες καὶ μέ πειρασμούς καὶ θλίψεις σάν ἀσάλευτος στύλος, ἔχοντας γιὰ μόνη παρηγοριά τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπόλαυσης τῶν μελλόντων ἀγαθῶν.

Κάποτε πού πηγαινέ απ' τὸ κελλί του νά φέρει νερό καί, κατὰ τὴ συνήθειά του νά ψάλλει καὶ νά προσεύχεται ἀκατάπαυστα, ἔψαλε τούς ψαλμούς τοῦ Δαβὶδ, ἄκουσε ξαφνικά μιά φωνὴ απ' τὸν οὐρανὸ νά τοῦ λέει:

— Ἀλέξανδρε, ἐπειδὴ τήρησες τίς ἐντολές Μου απ' τὴ νεότητά

σου περνώντας μέσα από ένα στενό, γεμάτο θλίψεις, μονοπάτι, γι' αυτό και όπως σου προείπα έχω προετοιμάσει για σένα ένα αναρίθμητο πλήθος από ανθρώπους. Μήν τους απαρνεϊσαι, αλλά δέξου τους με ανοιχτές αγκάλες και θά γίνεις ο καθοδηγητής τους προς τη σωτηρία τους.

Μόλις άκουσε αυτά ο Όσιος έπεσε μέ τό πρόσωπό του στό έδαφος, ενώ ο νοῦς του άγγιζε τούς οὐρανούς, αναπέμποντας ὕμνους εὐχαριστίας στό Θεό και ίκετεύοντάς Τον μέ δάκρυα νά μήν επιτρέψει νά δοξαστεί άπ' τούς ανθρώπους, αλλά νά παραμείνει μέ ήσυχία στήν έρημο. Ο Κύριος όμως δέν ήθελε νά κρυφτεί στήν έρημο αυτός ο μεγάλος φωστήρας.

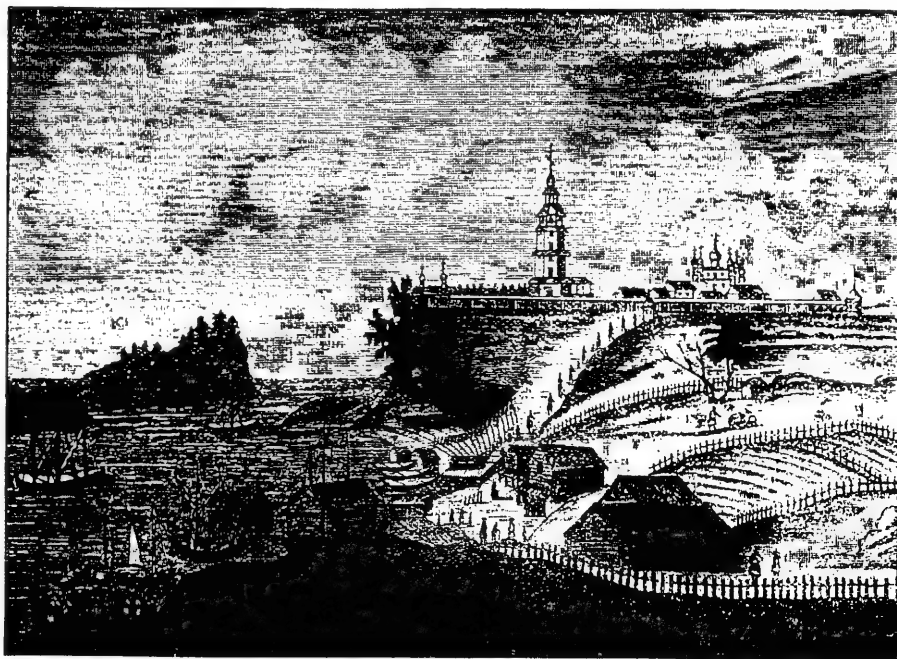
Κάπου έννιά μίλια μακριά από τήν έρημο αυτή, ζούσε κάποιος ευγενής πού όνομαζόταν Άνδρέας Ζαβαλίσιν. Μιά φορά, μέ μία συντροφιά ανθρώπων και μέ σκυλιά, πήγε νά κυνηγήσει και καθώς όλοι μαζί έφτασαν σέ μία συστάδα του δάσους, ξαφνικά παρουσιάστηκε μπροστά τους ένα έλάφι. Ο Άνδρέας και ή συντροφιά του κυνήγησαν τό έλάφι, εκείνο όμως έτρεχε πολύ γρήγορα και τά σκυλιά δέν μπορούσαν νά τό φτάσουν. Κατά τή διάρκεια τής καταδίωξης ο Άνδρέας αποχωρίστηκε άπ' τούς άλλους και τό κυνηγοῦσε μόνος του. Τελικά τό έλάφι εξαφανίστηκε στή συστάδα και ο Άνδρέας επέστρεφε άναζητώντας τή συντροφιά του, όταν είδε μία μικρή καλύβα και γύρω της ανθρώπινα ίχνη. Χάρηκε τότε πολύ μέ τή σκέψη ότι κάποιος δούλος του Θεού θά πρέπει νά ζει έδω στήν ήσυχία και βαδίζοντας προς τήν καλύβα έκανε μία προσευχή και χτύπησε τήν πόρτα. Ο όσιος Άλέξανδρος βγήκε έξω τρομοκρατημένος, νομίζοντας ότι έβλεπε κάποιο πνεῦμα, γιατί σ' αυτή τήν έρημο δέν είχε δει ποτέ του άνθρωπο. Παρά ταῦτα ο Όσιος εὐλόγησε τόν Άνδρέα και εκείνος του είπε τί είχε συμβεί και πρόσθεσε:

— Πιστεύω ότι αυτό πού κυνηγοῦσα δέν ήταν έλάφι, αλλά κάποια δύναμη του Θεού πού μέ έφερε στήν όσιότητά σου για νά λάβω τήν εὐλογία σου και τίς εὐχές σου. Γιατί πρέπει νά σέ πληροφορήσω ότι όταν έβγαινα νά κυνηγήσω σ' αυτή τήν έρημο παλιότερα, πολλές φορές είδα, άκριδώς σ' αυτό τό σημείο, άλλοτε μέν ένα πύρινο στόλο, άλλοτε κάποια θεία άκτίνα φωτός και άλλοτε πάλι ένα φωτεινό καπνό ν' άνεβαίνει από τή γή προς τόν οὐρανό. Πολλές φορές προσπάθησα νά έρθω σ' αυτόν τόν τόπο και νά διαπιστώσω

για τά σημεία αυτά, αλλά δέν μπορούσα. παρά τώρα πού τό επέτρεψε ο Θεός.

Και τελειώνοντας ρώτησε τόν Όσιο για τή ζωή του στήν έρημο. Άκούγοντας αυτά ο όσιος Άλέξανδρος λυπήθηκε πάρα πολύ πού δέν μπορούσε νά κρυφτεί από τούς ανθρώπους και, ζητώντας άπ' τόν Άνδρέα νά του ὑποσχεθεί μέ όρκο ότι δέ θά πει τίποτα σέ κανέναν γι' αυτόν πριν τό θάνατό του, του μίλησε για τή ζωή του σ' αυτή τήν έρημο: "Οτι έζησε εκεί έπτά χρόνια χωρίς νά δει άνθρωπο. τρεφόμενος μόνο μέ χόρτα, ότι στήν αρχή ὑπόφερε πάρα πολύ άπ' τή δυσκολία μίας τέτοιας ζωής και ότι θεραπεύτηκε από έναν πόνο του στομάχου μέ τό χέρι ενός άγγέλου πού εμφανίστηκε και τόν σταύρωσε στό μέρος του έπασχε.

"Όταν άκουσε αυτά άπ' τόν Όσιο ο Άνδρέας δόξασε τό Θεό. του έβαλε έδαφιαία μετάνοια, πήρε τήν εὐχή του και γεμάτος άγαλλίαση γύρισε στό σπίτι του.

Γενική άποψη του μοναστηριου του Βαλαάμ (χαλκογραφία 18ου αιώνα).

Μετά από λίγο καιρό ή φήμη του όσιου Ἀλεξάνδρου διαδόθηκε σ' όλη τήν γειτονική περιοχή, γιατί ό εύλαβής Ἀνδρέας δέν ήθελε ν' αποκρύψει τά έργα τής Θείας Μεγαλειότητας, αλλά αγωνίστηκε νά ἐγκωμιάσει τόν Ὅσιο παντοῦ. Ἀκούγοντας γιά τόν όσιο Ἀλέξανδρο ό κατά σάρκα ἀδελφός του Ἰωάννης, πού τόν ἔψαχνε πολύ καιρό, ήρθε πρὸς αὐτόν. Ὁ Ὅσιος τόν ὑποδέχτηκε μέ πολλή ἀγάπη καί χάρηκε πάρα πολύ μέ τόν ἐρχομό του, γιατί εἶχε νά τόν δεῖ ἀπό τότε πού ἔλαβε τό μοναχικό σχῆμα καί ἀκόμη περισσότερο χάρηκε γιατί ό Ἰωάννης στή ζωή καί τή συμπεριφορά του ἦταν ἴδιος μέ τόν όσιο Ἀλέξανδρο. Συμφώνησαν νά ζήσουν μαζί καί νά τηρήσουν τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ ἀκολουθώντας τήν παραγγελία: «ὅπου εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τό ἐμόν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι κἀγὼ ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματθ. ιη' 20).

Ἔτσι, γιά χάρη τής ἐλπίδας γιά τήν ἀνάσταση καί τήν ἀπόλαυση τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἄρχισαν νά ζοῦν διαζώντας τόν ἑαυτό τους ὑπερβολικά. Εἶχαν γιά στόχο τους τήν ἐνάρετη ζωή καί τήν τελείωση πολλῶν ἀγίων τοῦ παλίου καιροῦ, τό παράδειγμα τῶν ὁποίων ἀγωνίστηκαν νά ἀκολουθήσουν, ἀνυψούμενοι πρὸς τόν οὐρανό σάν μέ κλίμακα θείας ἀνάβασης. Μετά ἄρχισαν νά χτίζουν κελλιά γι' αὐτούς πού ἤθελαν νά ζήσουν μαζί τους γιατί πολλοί, μιμούμενοι τήν ἀγγελική ζωή τους, ἄφησαν τό μάταιο αὐτό κόσμο καί ἤρθαν κοντά τους.

Μετά από λίγο καιρό ό Ἰωάννης, ό ἀδελφός τοῦ Ὁσίου, κοιμήθηκε καί ἡ ψυχή του ἀναχώρησε γιά τόν Κύριο πού τόσο εἶχε ἀγαπήσει. Ὁ όσιος Ἀλέξανδρος ἔθαψε τό σῶμα του στήν ἐνδότερη ἔρημο μέ ψαλμούς καί ὠδές πνευματικές.

Ὅλους ἐκείνους πού ἤθελαν νά τόν ἀκολουθήσουν τούς παρηγοροῦσε μέ γλυκεῖα διδασκαλία καί τούς ἐνδυνάμωνε στούς ἀσκητικούς ἀγῶνες μέ χεῖλη πού ἀντλοῦσαν τή διδασκαλία ἀπ' τό Ἅγιο Πνεῦμα, λέγοντας:

— Ἀδελφοί, μή φοβάστε τήν ὀδυνηρή ἐγκράτεια καί τόν ἀγῶνα τῆς νηστείας, οὔτε τόν ἔρημο αὐτό τόπο καί τή στενή καί «τεθλιμένη» ζωή. Οἱ ἀγῶνες μας, ἡ σωματική ἀσκηση, ἡ στερημένη ζωή, ἡ συγκράτηση τῶν ἐπιθυμιῶν καί ὁτιδήποτε ἄλλο ὀδυνηρό πάσχουμε γιά τό Θεό, ὅπως ἐπίσης καί ἡ ἀγάπη, ἡ μετάνοια, τά δάκρυα καί ἡ

ἐξομολόγηση τῶν ἁμαρτιῶν μας, μᾶς προπαρασκευάζουν γιά νά ἀπολαύσουμε τά μέλλοντα ἐκεῖνα ἀγαθά.

Ἐκεῖνοι ἀκούγοντας τή διδασκαλία του αἰσθάνονταν ἀγαλλίαση καί ἀγωνίζονταν μέ ζήλο ἀνάλογα μέ τή δύναμή τους. Καί ό ἀριθμός τῶν ἀδελφῶν αὐξανόταν καί ό καθένας ζοῦσε χωριστά ἀπ' τούς ἄλλους μέ σιωπή, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τοῦ καλοῦ τους ποιμένα καί διδασκάλου.

Μετά από λίγο καιρό ό Ἀνδρέας Ζαβαλίσιν* ἤρθε πάλι στόν όσιο Ἀλέξανδρο μαζί μέ τά παιδιά του. Ἐφερε ἕνα φορτίο μέ ψωμί, σίκαλη καί κριθάρι καί ζήτησε τήν εὐλογία του καί τίς προσευχές του. Ὁ Ὅσιος τόν εὐλόγησε καί πρὶν τόν ἀφήσει νά φύγει εἶχε μαζί του μιὰ συζήτηση πνευματικῆς οἰκοδομῆς. Μετά κάλεσε ὅλους μαζί τούς ἀδελφούς, τούς ἔδειξε ὅλα ὅσα τούς εἶχαν φέρεи καί εἶπε:

— Κοιτάξτε, ἀδελφοί, πῶς φροντίζει ό Θεός γιά ὅλους ἐμᾶς τούς δούλους Του, πού ζοῦμε σ' αὐτή τήν ἔρημο. Δέν ἔχασε ἐμᾶς τούς φτωχοῦς καί νά εἴστε δέβαιοι ὅτι δέ θά περιφρονήσει ποτέ αὐτόν τόν τόπο κι ἐκείνους πού ζοῦν ἐδῶ καί Τόν ὑπηρετοῦν πιστά.

Ἀπό τότε ό Ὅσιος ἄρχισε νά κόβει ξύλα, νά ὀργώνει τή γῆ καί νά σπέρνει, νά τρέφεται ἀπ' τούς κόπους του, νά τροφοδοτεῖ τούς φτωχοῦς καί τούς ταξιδιώτες καί νά ἐλεεῖ γενναιόδωρα αὐτούς πού τοῦ ζητοῦσαν. Καί ὅσο ἔδινε ἐκεῖνος, τόσο τά πλήθυνε ό Θεός, γιατί ἤθελε νά δοξάσει τόν Ὁσιό Του.

Κάποιος μοναχός, πού ὀνομαζόταν Νικηφόρος, ἀκούγοντας γιά τόν όσιο Ἀλέξανδρο ἤρθε πρὸς αὐτόν, τοῦ ἔβαλε μετάνοια καί ζήτησε τήν εὐχή του. Ὁ Ὅσιος χάρηκε πολύ πού τόν εἶδε, γιατί εἶχε ἀκούσει γι' αὐτόν ὅτι ζοῦσε ἀγία ζωή. Αὐτός ό μοναχός ἔφερε ἐπάνω σ' ὄλο τό σῶμα του ἕνα μεγάλο βάρος ἀπὸ σίδερα καί οἱ ὀσφύες του ἦταν περιζωσμένες μέ πολλές ἄλυσίδες. Ὁ Ὅσιος τόν παρακάλεσε νά μείνει μαζί του κι ἐκεῖνος βλέποντας τή μεγάλη θέρμη του, τήν ταπείνωση τῆς ψυχῆς του καί τή ζεστή ἀγάπη του, ἔμεινε κοντά του μερικά χρόνια. Ὁ όσιος Ἀλέξανδρος βλέποντάς

* Ὁ Ἀνδρέας Ζαβαλίσιν (Ἅγιος Ἀνδριανός τοῦ Ὀντρούσωφ) ἀργότερα ἐγινε μαθητής τοῦ όσιου Ἀλεξάνδρου καί μετὰ ἱδρυσε δικό του μοναστήρι. Ἡ Ἐκκλησία γιορτάζει τή μνήμη του στίς 26 Αὐγούστου καί 17 Μαΐου.

τον νά λάμπει από ἀρετές ὠφελήθηκε πάρα πολύ ἀπ' αὐτόν καί θεώρησε τόν ἐρχομό του σάν μιὰ πραγματική ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ. Τελικά ὁ μοναχός αὐτός, παρά τίς παρακλήσεις τοῦ Ὁσίου, ἔφυγε γιά νά πάει στά μοναστήρια τῶν Σπηλαίων τοῦ Κιέδου, λέγοντάς του τά ἐξῆς προφητικά λόγια:

— Σ' αὐτόν τόν τόπο ὁ Θεός θέλει νά χτίσεις μιὰ πέτρινη ἐκκλησία καί νά ἐπεκτείνεις τό μοναστήρι καί τό Ἅγιο ὄνομά Του θά δοξαστεῖ σ' ὅλη τήν περιοχή.

Καί λέγοντας αὐτά ἀκολούθησε τό δρόμο του.

Ὁ ὅσιος Ἀλέξανδρος ἄρχισε τότε νά ἀσκεῖται μέ ἀγῶνες πού ὑπερβαίνουν τήν ἀνθρώπινη δύναμη σέ πείνα, δίψα καί στήν ἀντοχή τοῦ ψυχους, ἐλπίζοντας ὅτι μέ τό πρόσκαιρο αὐτό ψύχος τοῦ χειμῶνα θά ἀποφύγει τή μέλλουσα αἰώνια κόλαση. Οἱ δαίμονες ὁμως, βλέποντας νά καταπολεμοῦνται ἀπ' τόν Ὁσιο καί καταλαβαίνοντας ὅτι ἐπρόκειτο νά ἐξοστρακιστοῦν ἀπ' αὐτόν, προσπάθησαν ἀπ' τήν ἀρχή νά τόν τρομοκρατήσουν. Ἐμφανίζονταν ἄλλοτε μέν σάν θηρία καί ἄλλοτε σάν φίδια πού ἔτρεχαν κατεπάνω του μέ συριγμούς καί θηριώδη ἀγριότητα καί τοῦ προκαλοῦσαν πολλούς ἄλλους πειρασμούς.

Μιά νύχτα ὁ ὅσιος Ἀλέξανδρος πήγαινε πρὸς τό μοναχικό ἐρημητήριό του ὅπου συνήθιζε νά προσεύχεται μόνος του, ὅταν ξαφνικά ἐμφανίστηκε μπροστά του ἓνα ἀναρίθμητο πλῆθος δαιμόνων, σάν νάταν στρατός πολὺς, καί ἄρχισαν νά πηδοῦν κατεπάνω του μέ μανία, νά τρίζουν τά δόντια τους, ἐνῶ ἀπ' τό στόμα τους φαινόταν νάβγαινε μιὰ μεγάλη φλόγα καί μέ λύσσα νά τοῦ φωνάζουν:

— Φύγε, φύγε ἀπ' αὐτόν τόν τόπο, ἀναχώρησε γρήγορα ἀπ' ἐδῶ, γιά νά μὴν πεθάνεις μέ θάνατο κακό.

Ὁ Ὁσιος ὁμως, σάν καλὸς μαχητὴς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀπλισμένος μέ προσευχή, δέν τρομοκρατήθηκε καθόλου ἀπ' αὐτούς, γιατί γνώριζε τήν ἀσθενική δύναμή τους. Καί ἡ προσευχή του ἔβγαινε ἀπὸ τό στόμα του σάν πύρινη φλόγα καί κατέκαψε καί ἐξαφάνισε ὅλες τίς ἀνίσχυρες λεγεῶνες τῶν δαιμόνων.

Ὁ ὅσιος Ἀλέξανδρος συνέχισε τότε τό δρόμο του καί ἦρθε στό μοναχικό ἐρημητήριό του ὅπου ἔκανε τίς συνηθισμένες προσευχές του στό Θεό, ὅποτε ξαφνικά ἓνας ἄγγελος μέ λαμπρὰ ἐνδύματα πα-

ρουσιάστηκε μπροστά του. Βλέποντάς τον ὁ Ὁσιος αἰσθάνθηκε φόβο καί τρόμο καί πέφτοντας στό ἔδαφος ἔμεινε ἐκεῖ σάν νεκρός. Ὁ ἄγγελος τόν ἔπιασε ἀπὸ τό χέρι καί τοῦ εἶπε:

— Εἶμαι ἄγγελος Κυρίου καί ὁ Θεός μέ ἔστειλε νά σέ διαφυλάξω ἀπ' ὅλες τίς ἀπάτες τοῦ πονηροῦ διαδόλου καί νά σοῦ ὑπενθυμίσω τὰ θεῖα ὁράματα πού εἶχες δεῖ σ' αὐτόν τόν τόπο πού ἔχεις ἐγκατασταθεῖ· γιατί οἱ ἐντολές Του πρέπει νά ἐκτελεστοῦν· ὁ Κύριος σέ ἐξέλεξε νά γίνεις ὁδηγός σέ πολλούς γιά τή σωτηρία τους. Σοῦ δηλώνω ὅτι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι νά χτίσεις σ' αὐτόν τόν τόπο μιὰ ἐκκλησία στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, νά συγκεντρώσεις ἀδελφούς καί νά ιδρύσεις μοναστήρι.

Κι ἀφοῦ εἶπε αὐτά ὁ ἄγγελος ἔγινε ἄφαντος.

Ὁ ὅσιος Ἀλέξανδρος ὁμως ἀγαποῦσε τήν ἡσυχία καί ἤθελε νά ζήσει σ' αὐτὴ ὅλες τίς μέρες τῆς ζωῆς του· γι' αὐτό προσευχόταν ὅλο καί περισσότερο στό Θεό νά τόν ἐλευθερώσει ἀπὸ κάθε ἀπάτη τοῦ ἐχθροῦ. Κάποτε πού εἶχε ἀπομακρυνθεῖ ἀπ' τήν καλύθα του καί ὅπως τό συνήθιζε προσευχόταν μερικὲς ὥρες συνέχεια, ξαφνικά ἐμφανίστηκε πάλι ὁ ἄγγελος Κυρίου καί τοῦ εἶπε:

— Ἀλέξανδρε, ὅπως σοῦ εἶπα τήν προηγούμενη φορὰ, φτιάξε μιὰ ἐκκλησία, συγκεντρώσε ἀδελφούς καί ἱδρυσε μοναστήρι, γιατί πολλοὶ πού ἐπιζητοῦν νά σωθοῦν θά ἔρθουν σέ σένα καί πρέπει νά τοὺς ὁδηγήσεις «εἰς ὁδὸν σωτηρίας».

Καί λέγοντας αὐτά ὁ ἄγγελος ἔγινε καί πάλι ἄφαντος.

Κατὰ τό 1508 πάλι, πού ὁ Ὁσιος συμπλήρωνε τόν 23ο χρόνο σ' αὐτὴ τήν ἐρημο κι ἐνῶ ἦταν στό ἐρημικὸ κελλί του μιὰ νύχτα καί κατὰ τή συνήθειά του προσευχόταν, ξαφνικά στό σημεῖο πού θρυσκόταν ἔλαμψε ἓνα μεγάλο φῶς. Ὁ Ὁσιος ξαφνιάστηκε καί σκέφτηκε: «Τί νά σημαίνει αὐτό;» Καί ἀμέσως εἶδε τρεῖς ἀνθρώπους νά ἔρχονται πρὸς αὐτόν ντυμένοι μέ λαμπρὰ, λευκὰ ἐνδύματα. Ἦταν ὠραιότατοι καί ἀγνοί, λάμποντας περισσότερο ἀπ' τόν ἥλιο καί ἀστράφτοντας μέ μιὰ ἀνέκφραστη οὐράνια δόξα. Καθένας τους κρατοῦσε στό χέρι κι ἓνα σκήπτρο. Ὅταν τοὺς εἶδε ὁ Ὁσιος ἔτρεμε ὀλόκληρος, γιατί τόν κατέλαβε φόβος καί τρόμος. Καί μόλις συνῆλθε λίγο προσπάθησε νά τοὺς προσκυνήσει μέχρι τό ἔδαφος. Ἐκεῖνοι ὁμως τόν ἔπιασαν ἀπ' τό χέρι, τόν σήκωσαν καί τοῦ εἶπαν:

— Ἐχε ἐλπίδα, μακάριε, καί μὴ φοβᾶσαι.

Καί ὁ Ἅγιος εἶπε:

– Κύριοί μου, ἐάν θρῆκα κάποια χάρη ἐνώπιόν σας, πέστε μου ποιοί εἰστε πού, ἐνῶ ἔχετε τόση δόξα καί λαμπρότητα, καταδεχθήκατε νά ἔρθετε πρὸς τὸ δοῦλό σας, γιατί ποτέ μου δέν εἶδα κανένα μέ τέτοια δόξα ὅπως ἐσεῖς.

Ἐκεῖνοι τοῦ ἀπάντησαν:

– Μὴ φοβᾶσαι, ἄνθρωπε θείων ἐπιθυμιῶν, γιατί τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εὐαρεστήθηκε νά κατοικήσει σέ σένα γιὰ τὴν ἀγνότητα τῆς καρδιάς σου καί ὅπως σοῦ προεῖπα πολλές φορές ἔτσι καί τώρα σοῦ λέω ὅτι πρέπει νά φτιάξεις ἐκκλησία, νά συγκεντρώσεις ἀδελφούς καί νά δημιουργήσεις μοναστήρι, γιατί μέ σένα εὐδόκησα νά σώσω πολλές ψυχές καί νά τοὺς φέρω στὴν ἐπίγνωση τῆς ἀλήθειας.

Ἀκούγοντας αὐτὰ ὁ Ὅσιος γονάτισε καί πλημμυρισμένος ἀπὸ δάκρυα εἶπε:

– Κύριέ μου, ποίός εἶμαι ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλός, ὁ χειρότερος ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, πού θά ἤμουν ἄξιος ν' ἀναλάβω τέτοιες εὐθύνες, σάν κι αὐτές γιὰ τίς ὁποῖες μοῦ μίλησες; Εἶμαι ἀδύνατος γιὰ ν' ἀποδεχτῶ τέτοια ἀποστολή. Γιατί ἐγὼ ὁ ἀνάξιος δέν ἤρθα σ' αὐτόν τόν τόπο γιὰ νά κάνω αὐτὰ πού μέ προστάζεις, ἀλλὰ μᾶλλον γιὰ νά κλάψω τίς ἁμαρτίες μου.

Μόλις εἶπε αὐτὰ ὁ Ὅσιος κειτόταν κάτω στό ἔδαφος καί ὁ Κύριος τόν ἔπιασε πάλι ἀπ' τὸ χέρι, τόν σήκωσε καί τοῦ εἶπε:

– Σήκω ὀρθιος, πάρε θάρρος καί δύναμη καί κάνε ὅλα ὅσα σέ πρόσταξα.

Ὁ Ὅσιος ἀπάντησε:

– Κύριέ μου, μὴ θυμώνεις μαζί μου πού τόλμησα νά σοῦ ἀντιμιλήσω· πές μου, σέ τίνος τὸ ὄνομα θέλεις νά τιμᾶται ἡ ἐκκλησία πού ἡ ἀγάπη Σου γιὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος θέλει νά χτιστεῖ σ' αὐτόν τόν τόπο;

Καί ὁ Κύριος εἶπε στόν Ὅσιο:

– Ὅπως βλέπεις τὸν ἕνα νά σοῦ μιλάει μέ τρία πρόσωπα, φτιάξε τὴν ἐκκλησία στό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς Ἁγίας Τριάδος «ἐν μιᾷ τῇ οὐσίᾳ». Σοῦ ἀφήνω τὴν εἰρήνη Μου καί ἡ εἰρήνη Μου πού σοῦ χαρίζω θά εἶναι μαζί σου.

Καί ξαφνικά ὁ Ὅσιος εἶδε τόν Κύριο μέ ἀπλωμένα φτερά νά

βαδίζει στό ἔδαφος, σάν νά περπατοῦσε μέ τὰ πόδια, καί μετὰ ἔγινε ἄφαντος.

Ὁ ὀσιος Ἀλέξανδρος ἦταν συνεπαρμένος ἀπὸ πολλή χαρά καί φόβο καί εὐχαρίστησε θερμά γι' αὐτὸ τὸ Θεό, πού τόσο ἀγαπάει τὸ ἀνθρώπινο γένος. Μετὰ ἄρχισε νά σκέπτεται πῶς καί πού θά χτίσει τὴν ἐκκλησία. Ἀφοῦ σκέφτηκε πολὺ καί προσευχήθηκε γι' αὐτὸ στό Θεό, ἄκουσε ξαφνικά μιὰ μέρα μιὰ φωνή νά τοῦ μιλάει ἀπὸ ψηλά. Κοιτάζοντας πρὸς τὰ πάνω ὁ Ὅσιος εἶδε ἕναν ἄγγελο τοῦ Θεοῦ πού φοροῦσε μανδύα καί κουκούλιο νά στέκεται στόν ἄερα μέ ἀπλωμένα φτερά καί μέ τόν ἴδιο τρόπο πού ἄλλοτε ἐμφανίστηκε στό μεγάλο Παχώμιο*, μέ τὰ χέρια του τενωμένα πρὸς τόν οὐρανὸ νά λέει: «Εἰς Ἅγιος, εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός, εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός, Ἀμήν». Καί μετὰ εἶπε στόν Ὅσιο:

– Ἀλέξανδρε, ὥς χτιστεῖ ἡ ἐκκλησία σ' αὐτόν τόν τόπο στό ὄνομα τοῦ Κυρίου πού ἐμφανίστηκε σέ σένα μέ τρία πρόσωπα, τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς ἀδιαιρέτου Τριάδος.

Καί λέγοντας αὐτὰ σημείωσε στόν τόπο ἐκεῖνο τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ μέ τὸ χέρι του καί ἔγινε ἄφαντος. Ὁ Ὅσιος εὐφράνθηκε πολὺ μέ τὸ ὄραμα αὐτό, δοξολόγησε τὸ Θεό πού δέν παρεῖδε τὴ δέησή του καί στό σημεῖο αὐτὸ τοποθέτησε ἕνα σταυρό.

Ἀπὸ τότε ὁ ὀσιος Ἀλέξανδρος ἀνάλαβε ἀκόμη μεγαλύτερους ἀγῶνες φροντίζοντας γιὰ τὸ χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας, γιὰ τὴ συγκέντρωση τῶν ἀδελφῶν καί γιὰ τὴν ἰδρυση τοῦ μοναστηριοῦ. Ἐνῶ ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀδελφῶν αὐξήθηκε καί τὸ χτίσιμο τοῦ μοναστηριοῦ μέ τὴν πρόνοια τοῦ Παντοδύναμου Θεοῦ πῆγαινε καλὰ, οἱ ἀδελφοὶ θεώρησαν πολὺ λυπηρὸ τὸ γεγονὸς ὅτι δέν ὑπῆρχε ἱερέας στό μοναστήρι καί παρακάλεσαν τόν ὀσιο Ἀλέξανδρο νά δεχτεῖ τὸ ὑπόυργημα τῆς ἱερωσύνης. Ὁ Ὅσιος ὅμως ἀρνήθηκε λέγοντας: «Αὐτὸ εἶναι ὑπεράνω τῶν δυνάμεών μου». Οἱ ἀδελφοὶ τότε, βλέποντας τὴν ἄρνησή του, παρακάλεσαν τόν ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Μεγάλου Νόβγοροντ Σεραπίωνα νά διατάξει τόν ὀσιο Ἀλέξανδρο γιὰ νά δεχτεῖ νά γίνεи ἱερέας. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σεραπίων, πού εἶχε ἀκούσει γιὰ τὴν

* Ὁ ἅγιος Παχώμιος ὁ Μέγας (+15 Μαΐου 348), στόν ὁποῖο ἐμφανίστηκε ἄγγελος, ἔδειξε τὸ σχῆμα καί ἔδωσε τόν πρῶτο κανονισμό τῆς κοινοδιακῆς ζωῆς.

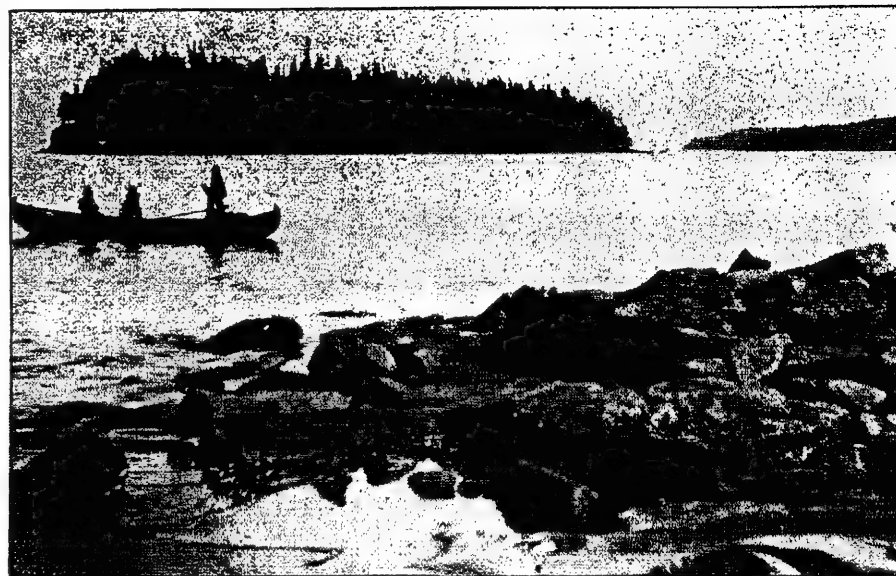
ενάρετη ζωή του, τόν προέτρεψε νά δεχτεί τή χειροτονία. Καί ὁ Ὅσιος, παρά τή θέλησή του, ὑποχώρησε στίς παρακλήσεις τῶν ἀδελφῶν καί τήν προτροπή τοῦ ἀρχιεπισκόπου καί μέ τήν ἐπίθεση τῶν χειρῶν του ἔλαβε τό ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ ἔδωσε ἀκόμη εὐλογία γιά νά χτίσει ἐκκλησία καί ἀφοῦ συζήτησε γιά λίγη ὥρα μαζί του γιά τό πῶς πρέπει νά εἶναι ὁ ποιμένας, σύμφωνα μέ τίς Θεῖες Γραφές, ὅπως ἐπίσης καί γιά ἄλλα θέματα πνευματικῆς οἰκοδομῆς, τόν ἀπέλυσε «ἐν εἰρήνῃ».

Ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψε στό μοναστήρι καί ἀνάλαβε ἀκόμη μεγαλύτερη φροντίδα γιά τά λογικά πρόβτα πού τοῦ ἐμπιστεύτηκε ὁ Χριστός καί γιά τήν ἀνέγερση τῆς ἐκκλησίας. Μιά μέρα ἦρθε μέ τούς ἀδελφούς στό σημεῖο πού τοῦ εἶχε ὑποδείξει πρὶν ὁ ἄγγελος καί ἀφοῦ προσευχήθηκε ἄρχισε τό χτίσιμο μιᾶς μικρῆς ξύλινης ἐκκλησίας. Ὅταν ἡ ἐκκλησία αὐτή τελείωσε, ὁ Ὅσιος ἔστειλε δύο ἀπό τούς μαθητές του, τό Θεόδωρο καί τόν Τύχωνα, στό Μεγάλο Νόβγοροντ νά παρακαλέσουν τόν ἀρχιεπίσκοπο γιά τά ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ καί τά ἀπαραίτητα εἶδη γιά τήν πραγματοποίησή τους. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τούς ἔδωσε τήν εὐλογία του, ὅπως ἐπίσης καί τά ἀπαραίτητα γιά τά ἐγκαίνια κι ἔτσι ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐγκαινιάστηκε.

Ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος ὅλο καί περισσότερο εὐδοκίμοῦσε στίς ἀρετές. Ἄν καί ἦταν ἡγούμενος ὄχι μόνο δέν ἄλλαξε τόν κανόνα του ἀλλά μάλλον ἐπιδόθηκε σέ μεγαλύτερους ἀγῶνες, στολίστηκε μέ περισσότερη ταπείνωση καί ἔγινε παράδειγμα σέ ὅλους. Γι' αὐτό καί τό μοναστήρι ἐπεκτάθηκε, ὁ ἀριθμός τῶν ἀδελφῶν αὐξήθηκε καί πολλοί εὐγενεῖς ἔρχονταν γιά νά ζητήσουν τήν εὐλογία του καί τίς προσευχές του καί τοῦ ἔδιναν ἀπ' τά ὑπάρχοντά τους γιά νά χτίσει τό μοναστήρι.

Γιά τούς λοιπούς ἀγῶνες του καί τήν πρόοδό του στίς ἀρετές δέν εἶναι εὐκολο νά μιλήσουμε ἐδῶ μέ λεπτομέρειες. Μέ τή χάρη τοῦ Ἀγίου Πνεύματος πού κατοικοῦσε μέσα του, ἔλαμπε σάν ἓνα μεγάλο φῶς καί ἀνθίζε σάν εὐωδιαστό ρόδο μέ πνευματικούς καρπούς. Σέ ὅλους φαινόταν σάν ἄγγελος ἔνσαρκος καί ἐργαζόταν κάθε μέρα στίς δουλειές τοῦ μοναστηριοῦ μέ τά ἴδια του τά χέρια. Πήγαινε ἐπίσης καί στό φοῦρνο, ζύμωνε καί φούρνιζε τό ψωμί, κάνοντας τόν ἑαυτό του ἴσο μέ τούς ἐργαζόμενους ἐκεῖ.

Τό νησί ὅπου ἀγωνίστηκε ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος ὅταν ἦταν στό Βαλαάμ.

Κάποτε πού πλησίαζε ἡ γιορτή τῆς Ὑπεραγίας Τριάδος, ἐκεῖνοι πού ἦταν ἐντεταλμένοι νά προετοιμάσουν τά ἀπαραίτητα γιά τούς προσκυνητές διαπίστωσαν ὅτι δέν ὑπῆρχε νερό. Ὁ κελλάρης, πού ὀνομαζόταν Ρωμανός, πήγε στόν ὁσιο Ἀλέξανδρο νά τόν πληροφορήσει σχετικά, ὥστε νά διατάξει μερικούς ἀπ' τούς ἀδελφούς πού δέν ἦταν ἀπασχολημένοι, γιά νά κουβαλήσουν νερό. Ὁ Ὅσιος ὅμως σηκώθηκε ἀμέσως καί ἄρχισε μόνος του νά κουβαλάει νερό στήν κουζίνα ἀπ' τή λίμνη. Ἐνας ἀπ' τούς ἀδελφούς πού εἶδε τόν Ὅσιο νά κουβαλάει νερό πῆγε γρήγορα καί εἰδοποίησε τούς ἀνεργούς μοναχούς κι ἐκεῖνοι ἔτρεξαν, τοῦ ζήτησαν συγγνώμη καί ἄρχισαν νά μεταφέρουν ὅσο νερό τούς χρειαζόταν.

Ἄλλοτε πάλι πού δέν ὑπῆρχαν καυσόξυλα στήν κουζίνα γιά τό μαγείρεμα καί ὁ κελλάρης τόν εἰδοποίησε γιά νά διατάξει κάποιον ἀπ' τούς ἀνεργούς ἀδελφούς νά φροντίσει γιά τήν προμήθειά τους. μόλις τόν ἄκουσε ὁ Ὅσιος, ἐπειδή εἶχε στείλει τούς ἀδελφούς σέ κάποιο διακόνημα, ἀπάντησε:

– Ἀδελφέ, ἐγώ εἶμαι ἀνεργος.

Μετά πήρε ένα τσεκούρι και άρχισε νά κόβει ξύλα. Μερικοί απ' τούς αδελφούς όμως είδαν απ' τά κελλιά τους τόν "Όσιο νά κόβει ξύλα και έσπευσαν μέ τσεκούρια γιά νά κόψουν εκείνοι όσα τούς χρειάζονταν.

Μερικές φορές ό "Όσιος πήγαινε τή νύχτα στό έργαστήρι όπου οί αδελφοί άλεθαν τό σιτάρι και, ένώ εκείνοι κοιμόνταν, έβλεπε τό μερίδιο του σιταριού πού ύπήρχε γιά κάθε αδελφό, τό παίρνε, τό άλεθε, τό τοποθετούσε στήν ίδια θέση και μετά γύριζε στό κελλί του. Καί αυτό ό "Όσιος τό έκανε πολλές φορές. Γιατί είχε βάλει κανόνα στους αδελφούς νά άλέθει ό καθένας τους τό μερίδιό του τή νύχτα, πρίν τήν πρωϊνή ψαλμωδία και μετά άρχιζαν τούς ψαλμούς· μετά πήγαινε καθένας στό διατεταγμένο διακόνημά του και συγκεντρώνονταν πάλι γιά νά διαβάσουν τίς Ώρες, νά άκούσουν τή Θεία Λειτουργία και στή συνέχεια άρχιζαν πάλι τή δουλειά τους. Έργαζόμενοι έτσι κάθε μέρα παράμεναν στήν άγάπη και τό φόβο του Θεού, άμιλλώμενοι σέ όλα τόν πνευματικό τους πατέρα και διδάσκαλο. Κι εκείνος, σάν πραγματικός ποιμένας, ήταν γι' αυτούς υπόδειγμα σέ όλες τίς άρετές, γιατί είχε πραγματική ταπείνωση και μεγάλη πραότητα, μιμούμενος σέ όλα τόν Άρχιποίμενα Χριστό. Θεωρούσε τόν έαυτό του έλαχιστότερο απ' όλους και ύπόφερε όλες τίς θλίψεις μέ πραότητα. Έφτανε πρώτος απ' όλους στήν εκκλησία και έφευγε τελευταίος. Δέν κοιμήθηκε ποτέ σέ στρώμα, ούτε έπλυνε ποτέ μέ νερό τό σώμα του, παρά μόνο τά χέρια του. Τό ράσο του ήταν άπλό, σκληρό και μπαλωμένο. Καί πολλοί πού τόν έβλεπαν έτσι άτιμέλητα ντυμένο τόν μέμφονταν άπερίσκεπτα και τόν θρίζανε, ό "Όσιος όμως δεχόταν κάθε ύβρη μέ χαρά.

Είχε τή συνήθεια ό "Όσιος κάθε νύχτα νά περιέρχεται έξω από τά κελλιά των αδελφών γιά νά έλέγχει πώς χρησιμοποιεί τό χρόνο του ό καθένας τους. Όταν παρατηρούσε ότι κάποιος προσευχόταν ή διάβαζε πνευματικά βιβλία ή εργαζόταν τό εργόχειρό του μέ σιωπή, δοξολογούσε τό Θεό. Έάν όμως άκουγε νά συζητούν συγκεντρωμένοι δυό ή τρείς αδελφοί μαζί, τούς χτυπούσε τήν πόρτα γιά νά τούς ειδοποιήσει ότι τούς άντιλήφθηκε, μετά απομακρυνόταν και τήν επόμενη μέρα τούς καλούσε και τούς κανόνιζε. Μέ τήν πρώτη φορά δέν τούς μεμφόταν, αλλά συνήθιζε νά τούς μιλάει μέ παραβολές, θέλοντας νά διαπιστώσει τή θερμή τής ψυχής τους γιά τό Θεό. Έάν ό

αδελφός είχε άγνή καρδιά, ειλικρινή πίστη πρós τό Θεό και θερμή άγάπη, αναγνώριζε σύντομα τό σφάλμα του και πέφτοντας στά πόδια του ζητούσε συγχώρηση. Έάν όμως ή καρδιά του αδελφού ήταν σκοτισμένη απ' τό διάβολο άντιστεκόταν και σκεπτόταν ότι ό "Όσιος μιλούσε γιά κάποιον άλλο, θεωρώντας τόν έαυτό του καθαρó και άγνό. Τότε ό "Όσιος τόν ήλεγχε και τόν επιτιμούσε μέ πραότητα, σύμφωνα μέ τίς Θείες Γραφές, του επέβαλε κάποιον κανόνα και τόν άφηνε νά φύγει.

Ό "Όσιος είχε μεγάλη φροντίδα γιά τό ποίμνιο πού του έμπιστεύτηκε ό Θεός. Δίδασκε τούς αδελφούς νά έχουν στραμμένη τήν προσοχή τους πάντα στή σωτηρία τής ψυχής τους, νά προσεύχονται μέ επιμέλεια στό Θεό, νά μή συζητούν μετά τό Άπόδειπνο, νά μή γυρίζουν από κελλί σέ κελλί αλλά νά παραμένουν στά κελλιά τους μέ σιωπή, νά προσεύχονται στό Θεό γιά τή σωτηρία τής ψυχής τους και γιά όλους τούς ανθρώπους, νά εργάζονται τό εργόχειρό τους και νά έχουν πάντα στά χείλη τους τούς Ψαλμούς του Δαβίδ. Όταν ό "Όσιος τούς επιτιμούσε, συνήθιζε νά τούς λέει τίς εξής παραινέσεις:

— Σέ μās αδελφοί πού καλούμαστε μοναχοί, άρμόζει νά κλαίμε πάντα γιά τίς άμαρτίες μας και νά προσφέρουμε πραγματική μετάνοια στόν Κύριο και Θεό μας, ό Όποίος είναι Παντοδύναμος, γιά νά μās καθαρίσει απ' τίς άμαρτίες μας· δέν ύπάρχει άμαρτία πού νά νικήσει τήν άγάπη του Θεού γιά τό ανθρώπινο γένος. Γι' αυτό, αδελφοί, άς πέφτουμε συχνά στά πόδια Του μέ δάκρυα και άς εξομολογούμεθα σ' Αυτόν τίς άμαρτίες μας κι Εκείνος θά μās σώσει μέ σωτηρία αιώνια. Η μετάνοια είναι ό δρόμος και τό κλειδί χωρίς τά όποια κανένας δέν μπορεί νά μπει στή Βασιλεία των Ουρανών. Άς ακολουθήσουμε αυτό τό δρόμο αδελφοί. Γιατί ό δρόμος αυτός τώρα, σ' αυτή τήν πρόσκαιρη ζωή, είναι στενός και τεθλιμμένος, άργότερα όμως, στήν άτελεύτητη μέλλουσα ζωή, θά είναι πλούσιος και οί άνταποδόσεις του άνέκφραστες.

Οί αδελφοί άκουγαν τά λόγια τής διδασκαλίας του σάν διψασμένη γή και έφερναν τούς καρπούς των άγώνων τους άλλοι «έκατό», άλλοι «έξήκοντα» και άλλοι «τριάκοντα». Καί ή ζωή τους έμοιαζε μέ τή ζωή των άγγέλων, γιατί προσπαθούσαν σέ όλα, ό καθένας ανάλογα μέ τή δύναμή του, νά μιμηθούν τόν ποιμένα και διδάσκαλό τους.

Ἡ φήμη τῆς ἐνάρετης ζωῆς τους διαδόθηκε σέ ὅλη τή γειτονική περιοχή καί πολλοί ἄνθρωποι πού ἀγαποῦσαν τόν Χριστό ἔρχονταν πρὸς τόν ὅσιο Ἀλέξανδρο· ἄλλοι γιὰ νά ἐξομολογηθοῦν τίς ἁμαρτίες τους σ' αὐτόν καί νά λάβουν μεγάλη ὠφέλεια ἀπ' τή θεόπνευστη διδασκαλία του· ἄλλοι γιὰ νά πάρουν τήν εὐχή του· ἄλλοι ἀκόμη γιὰ νά τόν συμβουλευτοῦν σχετικά μέ περίπλοκα προβλήματα τους καί ἄλλοι γιὰ νά ζητήσουν θεραπεία στίς διάφορες ἀρρώστιες καί θλίψεις τους. Καί ὁ Ὅσιος, πού ἦταν γεμάτος ἀπ' τή Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, παρεῖχε ἀνεξάντλητα σέ ὅλους ὅ,τι ἦταν ὠφέλιμο ἀνάλογα μέ τίς ἀνάγκες τους καί δέν ἔδιωχνε δυσαρεστημένο κανέναν. Ἐκεῖνοι πάλι τοῦ ἔδιναν ἀπ' τά ὑπάρχοντά τους γιὰ τή διατροφή τῶν ἀδελφῶν καί τό χτίσιμο τοῦ μοναστηριοῦ.

Στὴν ἔρημο αὐτὴ ὁ Ὅσιος εἶχε ἔρθει μέ τήν ἐπιθυμία νά ζήσει μόνος του στήν ἡσυχία.

Ὅταν ὁμως μέ τήν Πρόνοια τοῦ Παντεπόπτου Θεοῦ οἱ ἀδελφοί πού ὁ Θεὸς ἐξέλεξε αὐξήθηκαν καί ἡ ἀδελφότητα μεγάλωσε, διαπίστωσαν ὅτι δέν ὑπῆρχε κοντά στό μοναστήρι κατάλληλος τόπος γιὰ νά χτιστεῖ ἕνας μύλος, πού ἦταν ἀπαραίτητος, γιατί τήν ἐποχὴ τοῦ θερισμοῦ οἱ μοναχοὶ ἄλθαν τό σιτάρι μέ τά χέρια τους. Γι' αὐτό τό λόγο μερικοὶ ἀπ' τοὺς ἀδελφούς μουρμούριζαν ἐναντίον τοῦ Ὁσίου ὅτι τοῦ ἔλειπε ἡ προνοητικότητα καί φορτώθηκαν μέ τόσο πολλή δουλειά. Ὁ Ὅσιος τοὺς ἀπάντησε μέ πραότητα:

— Ἀδελφοί, ἐγὼ ἤθελα νά ζήσω μόνος μου σ' αὐτὴ τήν ἔρημο μέ ἡσυχία, ἀλλὰ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ ἦταν νά χτίσω μοναστήρι πρὸς δόξα Του. Γι' αὐτό σὰς παρακαλῶ: ἀσχοληθεῖτε μέ τήν προσευχή σας, μὴν ἀπελπίζεστε καί ἄς ἀφήσουμε τό Θεό νά φροντίσει γιὰ μᾶς.

Μετά ὁ Ὅσιος ἄρχισε νά σκέπτεται πῶς θά μπορούσε νά χτίσει σύμφωνα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ ἕνα μύλο, γιὰ τίς ἀνάγκες τῶν ἀδελφῶν καί γιὰ νά τοὺς ξεκουράσει ἀπ' τοὺς πολλοὺς κόπους. Κάτω ἀπ' τό μοναστήρι ὑπῆρχε μιά βαθιὰ λίμνη μέ ἀρκετό νερό. Πιὸ ψηλά στό βουνό ὑπῆρχε μιά ἄλλη λίμνη, ἡ ὁποία ἐπίσης εἶχε πολὺ νερό καί δέν ἀπείχε πολὺ ἀπ' τό μοναστήρι. Ἡ ἀπόσταση μεταξύ τῶν δυὸ λιμνῶν ἦταν περίπου μισό χιλιόμετρο. Μιά μέρα πού ὁ καιρὸς ἦταν κατάλληλος, ὁ Ὅσιος πήρε τοὺς μεγαλύτερους ἀπ' τοὺς ἀδελφούς καί πήγε μαζί τους στήν πλαγιά τοῦ λόφου, μέσα

στό πυκνὸ δάσος, μέχρι τὴν ὄχθη τῆς ἐπάνω λίμνης· ἐκεῖ, ἀφοῦ προσευχήθηκε ἄρχισε νά σκάβει γιὰ νά σχηματίσει ἕνα ποτάμι ἀπ' τὴν ἐπάνω λίμνη στὴν κάτω καί ἔδωσε ἐντολὴ σ' ὅλους τοὺς ἀδελφούς νά πάρουν τίς τσάπες τους καί νά σκάψουν. Ἐνῶ ὁμως ἔσκαβαν, ξαφνικὰ τό νερό ὀρμησε μέ μεγάλο θόρυβο καί πλαταγισμό καί ἄρχισε νά κατέρχεται ἀπ' τὴν ἐπάνω λίμνη πρὸς τὴν κάτω μέ μεγάλη ὀρμὴ, σὰν νά ἐπρόκειτο νά σχηματίσει μιά μεγάλη λίμνη ἀκριβῶς μπροστά στό μοναστήρι. Ὁ Ὅσιος καί οἱ ἀδελφοὶ πού εἶδαν τὴν ἀσυνήθιστη ὀρμητικότητα τοῦ νεροῦ, νόμισαν ὅτι τό μοναστήρι θά παρασυρθεῖ. Καί πέφτοντας στὰ γόνατά του ὁ Ὅσιος ἄρχισε νά προσεύχεται στό Θεό λέγοντας:

— Θεέ μου, Πατέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ σέ παρακαλοῦμε: ἀκουσέ μας τοὺς ἀναξίους δούλους σου αὐτὴ τὴν ὥρα· ἀποκάλυψε τὴ δύναμή Σου, ὅπως ὅταν ἔκανες τό θαῦμα στίς Κολοσσές μέσῳ τοῦ Ἀρχαγγέλου Σου Μιχαὴλ μέ τὴν Παντοδύναμη δεξιὰ Σου, περιορίζοντας τὴ ροὴ πολλῶν ὑδάτων σ' ἕνα μικρὸ βράχο*. ἀποκάλυψε καί τώρα τὴ δύναμή Σου, ἀναχαίτισε τὰ νερά αὐτά ὥστε ν' ἀντιληφθοῦν ὅλοι ὅτι ἀκούς ἐκείνους πού φοβοῦνται καί δοξάζουν τό τρισάγιο ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τώρα καί πάντα καί στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Μετά ἐπικαλέστηκε μέ μεγάλη φωνὴ τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἔκανε μέ τό δεξιὸ του χέρι τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ πάνω στὰ ὀρμητικά νερά καί ξαφνικὰ τό νερό σταμάτησε. Οἱ ἀδελφοὶ καί ὅλοι ὅσοι εἶδαν τό θαῦμα αὐτό χάρηκαν ὑπερβολικά καί δόξασαν τό Θεό πού ἔδωσε χάρη στὸν Ὅσιό Του γιὰ νά κάνει ἕνα τόσο καταπληκτικὸ θαῦμα· καί μετὰ ἔχτισαν στό ποταμάκι αὐτό ἕνα μύλο γιὰ νά ἐξυπηρετήσῃ τοὺς ἀδελφούς καί τίς ἀνάγκες τοῦ μοναστηριοῦ.

Ἀπ' τὴν ἐνάρετη ζωὴ τοῦ Ὁσίου καί τά θαύματα τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦσε, τό μοναστήρι ἀναπτύχθηκε ἀκόμη περισσότερο. Γιατί ὁ Ὅσιος πορευόταν «ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν» σὰν νά εἶχε κάποια

* Ὅταν οἱ εἰδωλολάτρες προσπάθησαν νά καταστρέψουν τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀρχαγγέλου κατευθύνοντας ἕνα χεῖμαρρο πρὸς αὐτήν, ἐμφανίστηκε ὁ ἴδιος ὁ Ἀρχάγγελος καί μ' ἕνα χτύπημα τῆς ράβδου του ἀνοίξε μιά σχισμὴ ἡ ὁποία κατάπιε τό νερό. Τό γεγονός αὐτό γιορτάζεται ἀπ' τὴν Ἐκκλησίαν στίς 6 Σεπτεμβρίου.

φυσική δύναμη ανάπτυξης και δοξάστηκε με ακόμη μεγαλύτερη δόξα. Ἀργότερα ὁ Θεός τόν φώτισε νά χτίσει μιά πέτρινη ἐκκλησία γιά νά δοξαστεῖ τό Τρισάγιο ὄνομά Του. Ὅταν τό ἄκουσαν οἱ ἀδελφοί, ἄρχισαν νά δυσαρεστοῦνται μέ τόν Ὅσιο λέγοντας:

– Δέ γνωρίζεις, πατέρα, ὅτι ὁ τόπος αὐτός εἶναι στενόχωρος καί φτωχός; πῶς ν' ἀποτολήσουμε ν' ἀναλάβουμε ἕνα τέτοιο ἔργο καί πού θά βροῦμε τά ἀπαραίτητα γι' αὐτό;

Ὁ Ὅσιος ὁμως δέν ἐνοχλήθηκε οὔτε λυπήθηκε ἀπ' αὐτά, ἀλλά μᾶλλον τούς συμβούλεψε μέ πραότητα λέγοντας:

– Ἀδελφοί, σᾶς παρακαλῶ μόνο νά κάνουμε τήν ἀρχή αὐτοῦ τοῦ ἔργου κι ὁ Θεός πού ἀγαπᾷ τό ἀνθρώπινο γένος θά μᾶς χορηγήσει ἀνεξάντλητα αὐτά πού εἶναι ἀπαραίτητα· γιατί καθήκον τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ν' ἀρχίσει ἕνα ἔργο κι ὁ Θεός μετά θά τό τελειώσει.

Μετά ἦρθε σ' ἕναν ὀρισμένο τόπο, προσευχήθηκε στό Θεό, ὁ ὁποῖος εὐδόκησε νά χτιστεῖ τό μοναστήρι του, ἄρχισε νά σκάβει τή γῆ καί βρῆκε κατάλληλο χῶμα πολύ κοντά στό μοναστήρι. Ὁ Ὅσιος χάρηκε πολύ γι' αὐτό. Ὁδηγημένος ἀπ' τήν πίστη καί ἀναθέτοντας τήν ἐλπίδα του στό Θεό, ἄρχισε νά φτιάχνει τοῦβλα καί νά προετοιμάζει ὅλα τ' ἄλλα ἀπαραίτητα ἐφόδια γιά τήν κατασκευή τῆς ἐκκλησίας. Μετά ἔστειλε τρεῖς ἀπ' τούς μαθητές του, τόν Ἀντώνιο, τό Λεόντιο καί τόν Ἡρωδῖωνα, στόν ἴδιο τόν αὐτοκράτορα, τό μεγάλο πρίγκηπα Βασίλειο Ἰωάννοβιτς, μέ τήν παράκληση νά τοῦ στείλει εἰδικευμένους ἐργάτες γιά τό χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας. Ὁ φιλόχριστος μέγας πρίγκηπας ἔστειλε μέ χαρά ὅσα ἦταν ἀπαραίτητα γιά τό χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας καί τοῦ μοναστηριοῦ μέ ἀφθονία, ὅπως ἐπίσης καί εἰδικευμένους ἐργάτες κι ἕναν ἐργοδηγό γιά νά ἐπιβλέπει τό ἔργο.

Ἔτσι ὁ σοφός ποιμένας, ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος, μεγάλωσε τό μοναστήρι ἀκόμη περισσότερο καί ἔδωσε ἐντολή ὥστε τό σχῆμα τοῦ κτιρίου μέ τά κελλιά νά εἶναι τετράγωνο καί ἡ ἐκκλησία νά εἶναι στή μέση τοῦ μοναστηριοῦ. Ὅρισε τή θέση της στό μέρος ἀκριβῶς πού στήν ἀρχή ὁ Ἄγγελος Κυρίου τόν εἶχε διατάξει νά χτίσει μιά μεγάλη ἐκκλησία στό ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος, γιά νά φαίνεται ἀπό παντοῦ. Μετά παρακάλεσε τόν ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Μεγάλου Νόβγοροντ Μακάριο γιά τά ἐγκαινία τῆς ἐκκλησίας καί μέ τήν ἐντολή του ἡ ἐκκλησία ἐγκαινιάστηκε. Στή συνέχεια ἔχτισε μιά μεγαλοπρε-

*Ἡ συνάντηση τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου
μέ τόν πρίγκηπα Ἀνδρέα
(μετέπειτα ἅγιο Ἀνδριανό).*

Ὁ ὁσιος Ἀνδριανός τοῦ Ὀντρούσσοφ (λιθογραφία 19ου αἰώνα).

πέστατη Τράπεζα καθώς και άλλα κτίρια αναγκαία για τούς αδελφούς.

Τά χαρίσματα του Ἀγίου Πνεύματος, ὅπως λέει ὁ Ἀπόστολος, εἶναι διάφορα καί στόν καθένα δίνεται ὅ,τι εἶναι ὠφέλιμο, σύμφωνα μέ τήν πίστη του (Α΄ Κορ. ιβ΄). Καί ὁ ὁσιος πατέρας Ἀλέξανδρος, πού εἶχε μεγάλη πίστη στό Θεό καί εἶχε νά ἐπιδείξει πολλές καί διάφορες ἀρετές, ἔλαβε πολλή χάρη ἀπ' Αὐτόν καί ἔκανε πολλά θαυμάσια: παρηγοροῦσε τούς θλιμμένους, θεράπευε τούς ἄρρωστους, διόρθωνε τούς ἁμαρτωλούς, ἀντιλαμβάνόταν τά «κεκρυμμένα», προφήτευε τά μέλλοντα σάν παρόντα καί γενικά ἔδινε ὠφέλεια σέ ὅλους ἀνεξάντλητα, γιατί ἡ καρδιά του ἦταν «πηγή ὕδατος ζωῆς».

Κατά τό 1525, σαράντα χρόνια ἀπό τότε πού ὁ Ὅσιος εἶχε ἐρθεῖ στήν ἐρημο, κάποιος ἄνθρωπος πού ὀνομαζόταν Δανιήλ ἀρρώστησε ξαφνικά ἀπό μιά φοβερή ἀρρώστια. Ἦταν εὐλαδής, εἶχε φόβο Θεοῦ καί ἦταν πνευματικό παιδί ἀλλά καί εὐεργέτης τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου· κατοικοῦσε κάπου εἴκοσι μίλια μακριά ἀπ' τό μοναστήρι. Ἡ ἀρρώστια του χειροτέρευε καί γιά ἑφτά μέρες ἦταν σάν νεκρός. Τήν ὀγδοή μέρα κινήθηκε λίγο στό κρεβάτι του, ἄρχισε νά μουγκρίζει καί ἦταν τρομοκρατημένος, ἀλλά δέν μπορούσε νά πει τίποτα καί παρᾶμεινε ἔτσι ἄλλες ὀχτώ μέρες καί μετά ἄρχισε νά μιλάει καί νά λέει σ' αὐτούς πού ἦταν κοντά του:

– Τήν ἑβδόμη νύχτα τῆς φοβερῆς ἀρρώστιας μου ἦρθαν δυό ἄγγελοι γιά νά πάρουν τήν ψυχή μου, ἀλλά μιά φωνή ἀπό ψηλά τούς ἀπαγόρευσε νά τήν πάρουν. Ἐγώ τότε ἄρχισα νά τούς παρακαλῶ: «Ἅγιοι ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ! Ἐλεῆστε με καί δεῖξτε μου πού βρίσκεται ὁ ὁσιος πατέρας καί διδάσκαλός μας Ἀλέξανδρος καί σέ ποιά θέση ἔχει προετοιμαστεῖ ἡ αἰώνια κατοικία του». Κι ἐκεῖνοι γιά νά μή λυπηθῶ μέ μετάφεραν ἀνατολικά, σ' ἓνα λαμπρό καί ἐνδοξό τόπο, γεμάτο ἀπό κάθε χαρά καί εὐωδία κι ἐκεῖ μοῦ ἔδειξαν τά ἐνδιαιτήματα πού ἔχει προετοιμάσει ὁ Θεός γιά πολλούς ἁγίους. Καί πάλι οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μέ πήραν ἀπό ἐκεῖ καί μέ μετάφεραν σ' ἓναν ἄλλο λαμπρότατο καί ὠραιότατο τόπο, γεμάτο ἀπ' ὅλα τά ἀγαθά πού εἶναι ἀδύνατο νά ἐκφραστοῦν μέ λόγια. Καί στή μέση αὐτῶν τῶν θαυμάσιων πραγμάτων εἶδα μιά περίφημη πόλη, φτια-

γμένη ἀπό καθαρό χρυσό καί πολύτιμες πέτρες καί μέσα σ' αὐτή ἄνθρωποι μέ φτερά ἔψαλαν γλυκύτατους ὕμνους καί ἡ χαρά καί ἡ ἀγαλλίαση ἦταν ἀνέκφραστες. Οἱ ἄγγελοι μέ ὀδήγησαν σ' αὐτή τή μεγάλη χαρά καί τή λαμπρή πόλη. Καί ξαφνικά, στή μέση αὐτῆς τῆς πόλης, εἶδα τόν ὁσιο πατέρα καί διδάσκαλό μας Ἀλέξανδρο νά κάθεται σ' ἓνα θρόνο μέ μεγάλη δόξα. Στό κεφάλι του ἦταν ἓνα στεφάνι ἀπό χρυσό, στολισμένο μέ πολύτιμες πέτρες καί διάφορα λουλούδια. τό πρόσωπό του ἔλαμπε σάν τόν ἥλιο καί τά ρούχα του ἦταν λευκά σάν τό φῶς. Καί γύρω του ἦταν χαρούμενοι οἱ μαθητές του, σάν καλλικέλαδα ἀηδόνια, καί τά ρούχα τους ἦταν ἐπίσης λευκά σάν τό φῶς. Ἐγώ ὅταν τόν εἶδα νά κάθεται σέ τέτοια δόξα, εἶχα κυριευτεῖ ἀπό τρόμο καί χαρά μαζί. Τόν πλησίασα μέ φόβο, τοῦ ἔβαλα ἑδαφιαία μετάνοια καί εἶπα: «Εὐλόγησέ με, ἅγιε πατέρα καί πνευματικέ μου διδάσκαλε». Κι ἐκεῖνος μέ κοίταξε, μέ εὐλόγησε καί εἶπε: «Εἶθε ὁ Θεός νά σέ εὐλογήσει, παιδί μου Δανιήλ· τί ἤρθες νά ζητήσεις ἐδῶ;» Ἐγώ τοῦ ἀπάντησα: «Θά ἤθελα κι ἐγώ νά μείνω ἐδῶ, ἐάν μοῦ δεῖξεις τό ἔλεός σου, ἅγιε πατέρα». Ἐκεῖνος μοῦ ἀποκρίθηκε: «Ἐάν θέλεις νά ἔρθεις ἐδῶ, πηγαινέ πίσω καί ἀγωνίσου ἀσκητικά». Τότε οἱ ἄγγελοι μέ πήραν πάλι καί μέ ἔφεραν σέ κάποιο τόπο, στήν ὀχθη ἑνός ποταμοῦ πού εἶναι κοντά στό χωριό μου. Ἐκεῖ μοῦ ἔδειξαν μιά νέα ἐκκλησία καί μετά ἔγιναν ἄφαντοι. Κι ἐγώ βρέθηκα πάλι στό κρεβάτι μου.

Ὅταν ὁ Κύριος ἀνακούφισε τό Δανιήλ ἀπ' τήν ἀρρώστια του, ἦρθε στό μοναστήρι καί διηγήθηκε στόν Ὅσιο μέ λεπτομέρειες αὐτά πού εἶχε δεῖ. Ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος ὅταν ἄκουσε αὐτά χαμογέλασε λίγο καί μετά ξέσπασε σέ δάκρυα καί τοῦ εἶπε:

– Παιδί μου Δανιήλ, πραγματικά εἶδες ἓναν ἅγιο ἄγγελο πού ἐμφανίστηκε μέ τή μορφή μου, ἐγώ ὁμοῦ εἶμαι ἁμαρτωλός· πῶς μπορῶ νά λάβω ἓνα τέτοιο δῶρο ἀπ' τό Θεό σάν κι αὐτά πού ἔχει ἐτοιμάσει γιά τούς ἁγίους Του; Σέ παρακαλῶ, παιδί μου, ὅσο ζῶ νά τά κρατήσεις μυστικά ὅσα εἶδες.

Ὁ Δανιήλ πήρε τήν εὐλογία τοῦ Ὁσίου καί γύρισε στό σπίτι του χαρούμενος καί δοξολογώντας τό Θεό πού δόξασε τόν Ἅγιο Του. Καί στή θέση πού τόν ἄφησαν οἱ ἄγγελοι ἔχτισε μιά ἐκκλησία στό ὄνομα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, στό σχῆμα πού

του είχαν δείξει τότε. Τό ὄραμα αὐτό ἔλαβε χώρα πρὶν τὴν κοίμησι τοῦ Ὁσίου.

Ὅσο ὁμως ὁ Θεὸς δόξαζε τὸν Ὁσιό Τον, τόσο αὐτὸς ταπείνωνε τὸν ἑαυτοῦ μπροστά στοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, γνωρίζοντας ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νὰ κληρονομήσει κανεὶς τὴν αἰώνια δόξα, παρὰ μόνο νὰ ὑποτάξει πρῶτα τὴ φιλαυτία τοῦ σώματος στὴν ταπείνωσι τῆς ψυχῆς. Γι' αὐτὸ ἐργαζόταν σὲ ὅλες τὶς δουλειές τοῦ μοναστηριοῦ σὰν τὸν τελευταῖο ὑπηρέτη καὶ ἦταν ντυμένος μ' ἓνα μανδύα τόσο φτωχὸ καὶ παλιό, ὥστε οἱ ἐπισκέπτες δὲν μπορούσαν ν' ἀναγνωρίσουν ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ ἡγούμενος, ἀλλὰ τὸν ἐπαιρναν σὰν κάποιον ἀπ' τοὺς τελευταίους.

Ἔτσι θαυμαστή ἦταν ἡ ζωὴ τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου καὶ γι' αὐτὸ ἐπέσυρε τόσο ἐνεργὰ ἐπάνω του τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ. Λίγα χρόνια πρὶν κοιμηθεῖ ὁ μέγας αὐτὸς θαυματουργός, ὁ Θεὸς ἔνευσε στὴν καρδιά του νὰ χτίσει μιὰ μεγαλόπρεπη πέτρινη ἐκκλησία γιὰ τιμὴ καὶ δόξα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, στὴ χάρη τῆς τιμημένης καὶ δοξασμένης Προστασίας Τῆς. Ἔτσι ξεκίνησε τὸ ἔργο, ζήτησε γιὰ τὸ χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας βοήθεια ἀπ' τὸν αὐτοκράτορα, τὴν ὁποία καὶ ἔλαβε, καὶ ἔθεσε γρήγορα τὰ θεμέλια γιὰ τὴν ἀνέγερσὴ τῆς.

Μιά νύχτα ὁ Ὁσιος ἔκανε τὸν ὀρισμένο κανόνα τοῦ μπροστά πτὴν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, προσευχήθηκε ἀρκετά, μέ θέρμη καὶ δάκρυα, ἔψαλε τὸν κανόνα τοῦ Ἀκαθίστου καὶ τοὺς Χαιρετισμούς καὶ μετὰ κάθησε λίγο γιὰ ν' ἀναπαυτεῖ καὶ εἶπε στὸν Ἀθανάσιο, τὸ μαθητὴ του:

– Παιδί μου, μείνε ἡρεμὸς καὶ ἄγρυπνος, γιατί αὐτὴ τὴν ὥρα θὰ ἔχουμε μιὰ θαυμάσια καὶ φοβερὴ ἐπίσκεψη.

Καὶ ξαφνικά ἀκούστηκε μιὰ μεγάλη φωνή:

– Ἰδοὺ, ἔρχεται ὁ Κύριος καὶ Ἐκεῖνη πού Τὸν γέννησε.

Ὁ Ὁσιος ἔσπευσε στοῦ μπαλκόνι τοῦ κελλιοῦ του καὶ ἓνα μεγάλο πρῶς, λαμπρότερο ἀπὸ τὸν ἥλιο, περιέλουσε τόσο αὐτόν ὅσο καὶ ὅλοκληρο τὸ μοναστήρι. Πάνω στά θεμέλια τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐνδοξῆς Προστασίας Τῆς, στὴ θέση τοῦ θυσιαστηρίου, εἶδε νὰ κάθεται ἡ Παναγία Μητέρα τοῦ Θεοῦ, ἴδια βασίλισσα πάνω σὲ θρόνο, κρατώντας στά χέρια Τῆς σὰν νήπιο τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

γύρω τῆς στέκονταν ἓνα πλῆθος ἀγγελικῶν χορῶν πού ἔλαμπαν μέ ἀνέκφραστη λαμπρότητα. Βλέποντας ὁ Ὁσιος τὸ θαυμάσιο αὐτὸ ὄραμα, ἔπεσε στοῦ ἔδαφος ἔμβροδος καὶ ἐντρομος καὶ δὲν μπορούσε οὔτε ν' ἀτενίσει τὸ ἀνέκφραστο καὶ ὑπέλαμπρο αὐτὸ φῶς. Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ὁμως, ἡ ταχινὴ βοήθεια ὅλων τῶν χριστιανῶν, τοῦ εἶπε:

– Σήκω, ἐκλεκτέ τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ μου, γιατί ἦρθα ἐδῶ νὰ ἐπισκεφτῶ ἐσένα, τὸν ἀγαπητό μου, καὶ νὰ δῶ τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας μου· μὴ λυπᾶσαι πιά, ἡ προσευχὴ σου εἰσακούστηκε. Καὶ ὅπως ζήτησες στὴν προσευχὴ σου γιὰ τοὺς μαθητές καὶ γιὰ τὸ μοναστήρι σου, ἔτσι ἀπὸ τώρα καὶ στοῦ ἐξῆς θὰ ἔχουν ἀπ' ὅλα τ' ἀγαθὰ μέ ἀφθονία· καὶ ὄχι μόνο ὅσο ζεῖς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησή σου θὰ εἶμαι πάντα κοντά στοῦ μοναστήρι σου καὶ θὰ δίνω ἀνεξάντλητα ὅτιδήποτε εἶναι ἀπαραίτητο. Κοίταξε πόσοι εἶναι οἱ μοναχοὶ πού ἦρθαν στὴν ποίμνη σου καὶ πρέπει νὰ καθοδηγηθοῦν ἀπὸ ἐσένα «εἰς ὁδὸν σωτηρίας» στοῦ ὀνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Ὁ Ὁσιος σηκώθηκε καὶ παρακολουθώντας μέ πραγματικὴ κατάνυξη τὴν ἀπερίγραπτη ὀπτασία τῆς Θεοτόκου, εἶδε ἓνα πλῆθος ἀπ' τοὺς μοναχοὺς του νὰ πηγαίνουν πρὸς τὰ θεμέλια τῆς ἐκκλησίας Τῆς, μερικοὶ μεταφέροντας πέτρες, ἄλλοι τοῦβλα καὶ ἄλλοι κουβαλώντας ἄλλα ὑλικά γιὰ τὸ χτίσιμο. Καὶ πάλι ἡ Παναγία Μητέρα τοῦ Θεοῦ τοῦ εἶπε:

– Ὅποιοσδήποτε μεταφέρει ἔστω καὶ ἓνα μόνο τοῦβλο γιὰ τὸ χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας Μου, στοῦ ὀνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ Μου, δέ θὰ χάσει τὸ μισθό του.

Καὶ λέγοντας αὐτὰ ἐξαφανίστηκε.

Ἀπ' τὸ ὄραμα αὐτὸ καὶ ἀπ' τὸ ἀκουσμα τῆς φωνῆς τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὁσιος φοβήθηκε καὶ ἔτρεμε ὁλόκληρος. Ἀφοῦ συνῆλθε κάπως, βρῆκε τὸ μαθητὴ του Ἀθανάσιο νὰ κείτεται στοῦ ἔδαφος ἐντρομος, σὰν νεκρός, καὶ τὸν σήκωσε. Ὁ μαθητὴς του ἄρχισε νὰ κλαίει καὶ νὰ ὀδύρεται καὶ ἔπεσε στά πόδια τοῦ Ὁσίου λέγοντας:

– Πληροφόρησέ μέ πατέρα, τί θαυμάσιο καὶ φοβερό ἦταν αὐτὸ τὸ ὄραμα πού ἡ ψυχὴ μου παρὰ λίγο νὰ χωριστεῖ ἀπ' τὴν ἑνωσή της μέ τὸ σῶμα, ἀτενίζοντας τὸ ἀνέκφραστο καὶ λαμπρὸ αὐτὸ φῶς;

Καὶ ὁ Ὁσιος μέ μεγάλη ψυχικὴ ἀγαλλίασι καὶ μέ πρόσωπο πού

ἐλαμπε ἀπ' αὐτὴ τὴ χαρὰ, δὲν μποροῦσε νὰ πεῖ τίποτ' ἄλλο παρὰ τὰ ἐξῆς:

– Περίμενε παιδί μου, γιατί ἡ ψυχὴ μου τρέμει ἀκόμη ἀπ' τὸ ἐξαίσιο αὐτὸ ὄραμα. Πήγαινε καὶ φώναξε τὸν πνευματικὸ μου πατέρα Ἡσαΐα νὰ ἔρθει.

Κι ὅταν ἦρθε ὁ γέροντας Ἡσαΐας, τοῦ ἐξομολογήθηκε τὸ κάθε τί μέ λεπτομέρειες. Ὁ Ἡσαΐας, ἀφοῦ τὰ ἄκουσε ὅλα αὐτά, ἐνοιωσε μεγάλη χαρὰ καὶ δοξολόγησε τὸ Θεό. Ὁ Ὅσιος παράμεινε ὅλη αὐτὴ τὴ νύχτα ἀγρυπνος, ἔχοντας στραμμένη τὴν προσοχή του στοῦ θαυμαστό ὄραμα κι ἀργότερα τὸ ἐξομολογήθηκε καὶ σέ μένα, τὸν ταπεινὸ Ἡρωδῖωνα, σὰν νάχε συμβεῖ σέ κάποιον ἄλλο κι ὄχι στὸν ἑαυτό του.

Τελικὰ ὁ ἐπίγειος αὐτὸς ἄγγελος καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος, ὁ ἅγιος πατέρας Ἀλέξανδρος, ὁ ὁποῖος ἀπ' τὴν παιδική του ἡλικία εἶχε ἀκολουθήσει μέ ἀγάπη καὶ μέ ἀγώνα τίς ἐντολές τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶχε πλησιάσει τὸν Κύριο, τὸν ὁποῖο ἀγαποῦσε, βαδίζοντας τὸ στενὸ καὶ δύσκολο μονοπάτι, ἔφτασε σέ μεγάλη ἡλικία. Ἐνα χρόνο πρὶν ἀναχωρήσει ἀπ' τὴν πρόσκαιρη αὐτὴ ζωὴ γιὰ τὴν αἰώνια, προβλέποντας μέ τὸ Πανάγιο Πνεῦμα τὴν ἐπικείμενη κοίμησή του, κάλεσε ὅλους μαζί τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς εἶπε:

– Νὰ λοιπόν, ἀδελφοί μου, τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου πλησιάζει καὶ ἡ ἀναχώρησή μου ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμον εἶναι πολὺ κοντά. Σὰς παραδίνω στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας Μητέρας Του. Εἶθε νὰ σὰς διατηρήσει καὶ νὰ σὰς στερεώσκει στὴν ἀγάπη Του· καὶ εἶθε ἡ Πάναγνη Παρθένα καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ, μέ τὴν εὐπαρησίαση καὶ ὑπέροχη μεσιτεία Της, νὰ σὰς ἐλευθερώσει ἀπὸ ὅλες τίς ἐπιθέσεις τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν.

Ἐκεῖνοι ἀκούγοντας τέτοια λόγια ἀπ' τὰ χεῖλη τοῦ ἀγαπημένου τους διδασκάλου, λυπήθηκαν ὑπερβολικά κι ἄρχισαν νὰ θρηνοῦν καὶ νὰ κλαῖνε μέ δάκρυα. Κι ὁ Ὅσιος, σὰν φιλότεκνος πατέρας, τοὺς παρηγόρησε λέγοντας:

– Ἀκόμη καὶ ὅταν ἀναχωρήσω σωματικά ἀπὸ σᾶς, πνευματικά θά εἶμαι πάντα μαζί σας. Καὶ θέλω νὰ γνωρίζετε ὅτι ἐάν ἀποκτήσω χάρη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τὸ μοναστήρι αὐτὸ καὶ μετὰ τὸ θάνατό μου δέ θά στερηθεῖ τίποτα, μέ τίς προσευχές καὶ τὴν εὐλογία

τῆς Ὑπερευλογημένης Κυρίας Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας. Ἀρκεῖ νὰ παραμείνετε πιστοὶ στίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ διατηρήσετε τὴ μεταξύ σας ἀγάπη. Στὴ θέση μου σὰς ἀφήνω τέσσαρις ἀδελφούς ἱερομονάχους, τὸν Ἡσαΐα, τὸ Νικόδημο, τὸ Λεόντιο καὶ τὸν Ἡρωδῖωνα· ἕνας ἀπ' αὐτούς, ὅποιον εὐδοκήσει ὁ Θεός καὶ εὐλογήσει ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος, θά γίνεи ἡγούμενος καὶ θά μέ διαδεχτεῖ. Νὰ ὑποταγεῖτε σ' αὐτόν, νὰ πράττετε τὸ κάθε τί σύμφωνα μέ τίς ἐντολές του, νὰ παραμείνετε πιστοὶ στὴν Ὁρθοδοξία, νὰ ἔχετε ἐνότητα πνεύματος μεταξύ σας καὶ νὰ διατηρήσετε τὴν ἀγνότητα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός σας.

Ὅταν πάλι πλησίασε ὁ καιρὸς γιὰ τὴν ἀποδημία του πρὸς τὸν Κύριο, συμβούλευσε πολὺ τοὺς ἀδελφούς γιὰ τὴν πνευματικὴ προκοπή τους καὶ κατὰληξε:

– Ὁ καιρὸς τῆς ἀποδημίας μου ἔφτασε· σὰς ἐμπιστεύομαι στὸν Παντοδύναμο Θεό καὶ τὴν Παναγία Μητέρα Του· εἶθε Αὐτὴ νὰ γίνεи Καταφυγὴ σας καὶ Τεῖχος σέ ὅλες τίς ἐπιθέσεις καὶ τίς προσβολές τοῦ ἐχθροῦ.

Οἱ ἀδελφοὶ ἐκλαιγαν καὶ θρηνοῦσαν γιὰ τὸ χωρισμὸ τοῦ γλυκύτατου διδασκάλου τους καὶ τοῦ ζήτησαν νὰ τοὺς πεῖ ποῦ νὰ ἐνταφιάσουν τὸ τίμιο σῶμα του μετὰ τὴν κοίμησή του· καὶ ὁ Ὅσιος τοὺς ἀπάντησε:

– Ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, σὰς παρακαλῶ, μετὰ τὴν κοίμησή μου νὰ δέστε τὸ ἁμαρτωλὸ σῶμα μου ἀπ' τὰ πόδια μ' ἕνα σχοινί, νὰ τὸ ρίξετε στὴ μέση τοῦ βάλτου κι ἐκεῖ, ἀφοῦ τὸ ἀποθέσετε πάνω στὰ βρύα, νὰ τὸ τσαλαπατήσετε μέ τὰ πόδια σας.

Ἐκεῖνοι ὁμῶς εἶπαν:

– Ὅχι πατέρα, δὲν μποροῦμε νὰ τὸ κάνουμε αὐτό.

Καὶ τὸν παρακάλεσαν μέ δάκρυα νὰ τοὺς ἐπιτρέψει νὰ ἐνταφιάσουν τὸ σῶμα του στοῦ μοναστηρίου, κοντὰ στὴν ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ὁ Ὅσιος ἀποκρίθηκε:

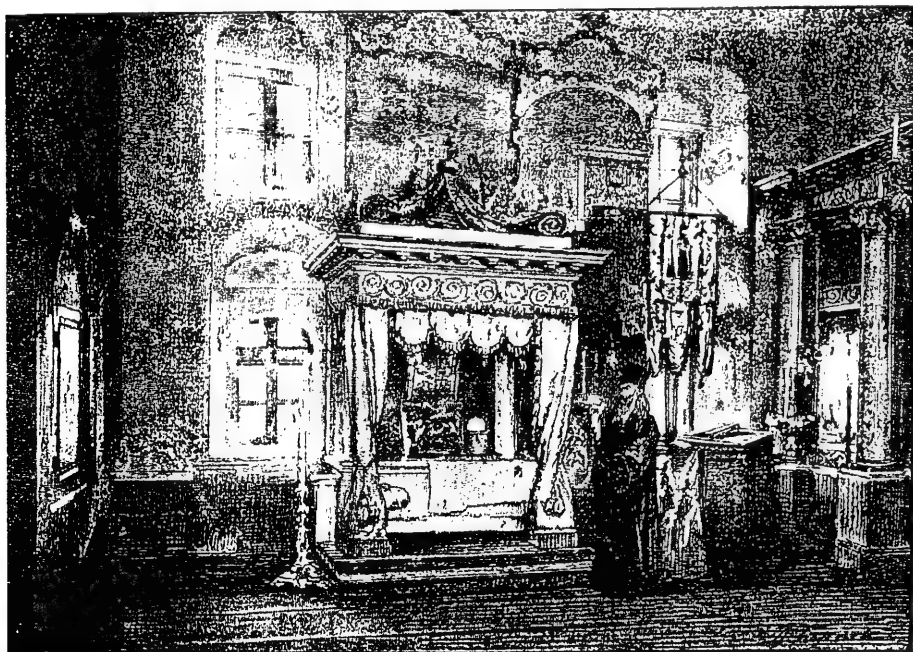
– Τότε ἀδελφοί, ἐάν αὐτὸ δὲν μπορεῖτε νὰ τὸ κάνετε, θάψτε με κοντὰ στὴν ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος. (Ἡ ἐκκλησία ἐκεῖνη ἦταν στοῦ μοναχικοῦ ἐρημητηρίου τοῦ Ὁσίου, σέ ἀπόσταση μισοῦ χιλιομέτρου ἀπ' τὸ μοναστήρι).

Τέλος ὁ Ὅσιος προσευχήθηκε στὸν Κύριο γιὰ τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου, γιὰ τὴν εὐστάθεια τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν καὶ γιὰ τὸ μονα-

στήρι του κι ἀφοῦ ἔδωσε στοὺς ἀδελφούς τόν τελευταῖο ἀσπασμό, πρόφερε τὰ στερνά του λόγια:

– Κύριε, «εἰς χεῖρας σου παραδίδωμι τό πνεῦμα μου», καί ἀναπαύτηκε. Ἡ ἀγία του ψυχή ἀνῆλθε πρὸς τόν Κύριο, τόν Ὅποιο ἀγάπησε ἀπ' τήν παιδική του ἡλικία.

Ὅλοι οἱ ἀδελφοί πού ἦταν στό μοναστήρι ἔκλαψαν καί θρήνησαν πάρα πολύ, μὴ μπορώντας νά ὑποφέρουν τό χωρισμό τους ἀπ' τόν καλό τους ποιμένα καί διδάσκαλο. Τόσο πολύ λυπήθηκαν γι' αὐτόν, πού ἂν ἦταν δυνατό ἦταν ἔτοιμοι νά πεθάνουν μαζί του. Τό τίμιο σῶμα του πού τόσο εἶχε ἀγωνιστεῖ στή ζωή του, τό τοποθέτησαν μέ σεβασμό καί τιμές πάνω σέ ἕνα φέρετρο καί τό συνόδευσαν μέ ψαλμούς καί ὕμνους, χύνοντας ποταμούς δακρύων. Τό πρόσωπο τοῦ Ὁσίου ἔλαμπε κατὰ τρόπο ἀσυνήθιστο γιά νεκρούς, σάν νᾶταν ζωντανός, κι ἔδειχνε τήν ἀγνότητα τῆς ψυχῆς του καί τήν ἀνταμοιβή πού ἔλαβε ἀπ' τόν Κύριο. Τόν ἐνταφίασαν μέ τιμές, κλαίγοντας καί θρηνώντας καί ψάλλοντας μέ εὐλάβεια τοὺς ἐπικήδειους ὕμνους στό

Ἡ λειψανοθήκη τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου στήν ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως.

ἐρημικό ἀσκητήριό του, κοντά στήν ἐκκλησία τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, στή δεξιά μεριά τοῦ ἱεροῦ.

Ὁ Ὅσιος ἔζησε συνολικά ὀγδόντα πέντε χρόνια καί ἀναπαύτηκε στίς 30 Αὐγούστου τοῦ 1533. Τό τίμιο καί ἅγιο σῶμα του, ὁ ἀνεκτίμητος αὐτός θησαυρός, παράμεινε στήν καρδιά τῆς γῆς κι ἀπό ἐκεῖ, σάν ἀστείρευτη πηγὴ, πηγάζει ἕνα ἀκατάπαυστο ποτάμι ἀπὸ θεραπείες γιά ὅλους ὅσοι ἐρχονται μέ πίστη στό χαριτόδικο τάφο του. Εἶθε ἡ μικρὴ αὐτὴ ἀναφορά στό βίο καί τὰ θαύματά του νά ὠφελήσει ἐκείνους πού τὴ διαβάζουν, γιά τὴ δόξα τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἔπαινο τοῦ ἀξιοθαύμαστου νέου θαυματουργοῦ, τοῦ ὁσίου πατέρος μας Ἀλεξάνδρου. Ἀμήν.

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Κατά τό 1547, δέκα τέσσερα χρόνια ἀπ' τό θάνατό του, εἶχε συντεθεῖ ἤδη μιὰ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία πρὸς τιμὴ τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου καί τό 1559 ἕνα παρεκκλήσι στή Μόσχα ἦταν ἀφιερωμένο σ' αὐτόν.

Τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου μαζί μέ τίς διάφορες ἐκκλησίες του, ἐπὶ ἡγουμενίας τοῦ Θεοδωρήτου (1615 - 1628) καταστράφηκε ἀπ' τοὺς εἰσβολεῖς Γερμανοὺς καί Λιθουανοὺς καί εἴκοσι ἐπτὰ μοναχοὶ μαζί μέ τριάντα δυὸ ὑπηρέτες τοῦ μοναστηριοῦ ἔλαβαν αὐτόν τόν καιρὸ μαρτυρικό στεφάνι. Μόλις ὅμως ἀποκαταστάθηκε ἡ τάξη στή Ρωσία, τό μοναστήρι ἐπανιδρύθηκε μετὰ ἀπὸ διαταγὴ τοῦ τσάρου Μιχαήλ Ρομανώφ καί χτίστηκε μιὰ νέα ἐκκλησία σὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Τό 1641 στή θέση τῆς ἐκκλησίας τῆς Μεταμορφώσεως πού εἶχε καταστραφεῖ, χτίστηκε μιὰ νέα πέτρινη ἐκκλησία κι ἐνῶ ἀκόμη γίνονταν ἐκσκαφές γιά τὰ θεμέλιά της, ἀποκαλύφθηκε τό σκήνωμα τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου, τό ὁποῖο βρέθηκε τελείως ἀφθαρτό. Τό 1643 ἔφτιαξαν μιὰ ἀσημένια λειψανοθήκη ὅπου τό τίμιο σκήνωμα τοῦ Ὁσίου ἀναπαυόταν μέχρι τὴν Ἐπανάσταση.

Ὁ ὁσιος Ἀλέξανδρος εἶχε πολλοὺς ἁγίους μαθητές. Ἀνάμεσά τους ἀναφέρονται:

Ο ΟΣΙΟΣ ΑΝΔΡΙΑΝΟΣ ΤΟΥ ΟΝΤΡΟΥΣΩΦ (+26 Αύγ.), ό άλλοτε Άνδρέας Ζαβαλίσιν πού ανακάλυψε τόν όσιο Άλεξάνδρο στήν έρημο. Έπηρεασμένος άπ' τή ζωή του Όσίου εγκατέλειψε τόν κόσμο καί έγινε μοναχός στό μοναστήρι του Βαλαάμ, όπου έζησε άρκετά χρόνια. Άργότερα, μέ τήν εύλογία του Όσίου έζησε έρημική ζωή σέ μία χερσόνησο τής νήσου Λάντογκα όπου πολύ σύντομα τόν άκολούθησαν άρκετοί μαθητές. Η άγία ζωή του προσηλύτισε στό χριστιανισμό τούς άρχηγούς άπό δυό κοντινές σπεΐρες ληστών. Τέλος πέθανε μαρτυρικά άπ' τήν άγριότητα άλλων ληστών τό 1549. Μετά άπό δύο χρόνια έμφανίστηκε στόν ύπνο πολλών μαθητών του οί όποιοί βρήκαν τό σώμα του άθικτο.

Ο ΟΣΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΟΥ ΣΥΑΝΤΕΜ (+18 Ίαν., αναπαύτηκε μετά τό 1550). Ήταν μαθητής του όσίου Άλεξάνδρου στό Βαλαάμ καί άργότερα άκολούθησε τόν Όσιο στό μοναστήρι τής Άγίας Τριάδος. Ήταν παρών όταν έμφανίστηκε στόν Όσιο ή Παναγία. Άργότερα ίδρυσε ένα άσκητήριο κοντά στόν όσιο Άνδριανό μέ τόν όποιο είχε στενή έπαφή καί τελείωσε σάν έρημίτης σ' ένα νησί στή λίμνη Σύαντεμ.

Ο ΟΣΙΟΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ τής λίμνης Βαίηζ (+8 Ίανουαρ. καί 9 Φεβρ. Αναπαύτηκε τό 1516). Ήταν μαθητής του όσίου Άλεξάνδρου όταν ό τελευταίος ζούσε άκόμη μόνος του. Μετά άπό άρκετά χρόνια ό Όσιος του έδωσε εύλογία νά ζήσει σάν έρημίτης καί πέρασε τό υπόλοιπο τής ζωής του άγωνιζόμενος σέ μία σπηλιά, όχι πολύ μακριά, στή λίμνη Βαίηζ. Πρός τό τέλος τής ζωής του δέχτηκε λίγους μαθητές καί ό Κύριος του αποκάλυψε ότι άργότερα στή θέση αυτή θά χτιστεί εκκλησία καί μοναστήρι.

Ο ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ τής λίμνης Βαίηζ (+9 Φεβρ. 1550). Αναφέρεται στό βίο του όσίου Άλεξάνδρου. Άκολούθησε τόν Όσιο άφού ιδρύθηκε τό μοναστήρι καί στάλθηκε μία φορά άπ' αυτόν νά περάσει όχτώ μέρες μέ τόν όσιο Κύριλλο τής Λευκής Λίμνης γιά πνευματική συζήτηση. Μετά άπό ένα προσκύνημα στό Κίεβο, ό όσιος Νικηφόρος επέστρεψε καί ίδρυσε ένα μοναστήρι εκεί πού άγωνίστηκε ό όσιος Γεννάδιος. Συγκέντρωσε πολλούς μαθητές καί αναπαύτηκε «έν ειρήνη».

Ο ΟΣΙΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΤΟΥ ΟΡΕΝΤΕΖ (+9 Αύγ.). Ίδρυσε τό έρημητήριο τής Κοιμήσεως, όχι μακριά άπ' τό μοναστήρι του γέ-

ροντά του, στόν ποταμό Όρεντέζ. Αναπαύτηκε «έν ειρήνη» τό 1532.

ΟΙ ΟΣΙΟΙ ΙΓΝΑΤΙΟΣ, ΛΕΩΝΙΔΑΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΘΕΟΦΑΝΗΣ, ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ καί **ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ**. Έζησαν στό έρημητήριο τής Όγιατ, κοντά στόν ποταμό Σδίρ. Τό μοναστήρι άνεγέρθηκε στή θέση όπου ένταφιάστηκαν οί γονείς του όσίου Άλεξάνδρου.

Ο ΟΣΙΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ Ο ΡΩΜΑΙΟΣ (+1550). Ήρθε άπ' τή Δύση άναζητώντας τήν άληθινή Έκκλησία καί βρήκε αυτό πού ζήτουσε σάν μαθητής του όσίου Άλεξάνδρου. Άργότερα έζησε σάν έρημίτης καί γύρω του μαζεύτηκαν πολλοί μαθητές.

Τό μοναστήρι του όσίου Άλεξάνδρου συνέχισε νά άνθίζει καί κατά τούς έπόμενους αιώνες καί επέζησε άκόμη καί κατά τό διωγμό πού εξαπέλυσαν έναντίον του μοναχισμού ό Πέτρος ό Α' καί ή Αϊκατερίνη ή Β' μέ τίς μεταρρυθμίσεις τους. Άλλά μία νέα περίοδος άναδίσωσης πνευματικής άρχισε στό μοναστήρι μέ τήν άφιξη του μεγάλόσχημου Θεόδωρου, μαθητή του όσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ, καί του Λέβ, του παλιότερου τών σάρετς τής Όπτινα πού ήταν πνευματικός σύνδεσμος μεταξύ του όσίου Παΐσιου καί του μοναστηριού του Βαλαάμ.

Ο ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ (+1822), μαθητής του όσίου Παΐσιου, μετά άπό πολλά χρόνια περιπλανήσεων βρήκε τήν άνάπαυσή του στό μοναστήρι του όσίου Άλεξάνδρου, όπου αξιώθηκε νά δει θαυμάσιες αποκαλύψεις καί προφήτευσε τό τέλος του. Τό λείψανό του άργότερα βρέθηκε άθικτο. Κοντά σ' αυτόν ένταφιάστηκαν οί άγιοι μαθητές του:

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΣΧΗΜΟΙ ΜΕΛΕΤΙΟΣ (+1877) καί **ΑΝΤΙΟΧΟΣ** (+1832) **Ο ΜΟΝΑΧΟΣ ΙΓΝΑΤΙΟΣ** καί **Ο ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ** (+1864). Ό τελευταίος έλαβε τήν κουρά στό μοναστήρι Νιαμέτζ του όσίου Παΐσιου καί μετά έζησε στό Βαλαάμ.

Ο ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ (+1909), ένας μοναχός άπ' τό Βαλαάμ. Άφού έγινε ήγούμενος άγωνίστηκε πολύ γιά τό μοναστήρι του άγαπημένου του όσίου Άλεξάνδρου. Συντέλεσε στή διατήρηση τής έπαφής μέ τή σκήτη του όσίου Άλεξάνδρου «Άγία Νήσος» του Βαλαάμ, όπου έζησαν πολλοί έρημίτες καί μοναχοί.

Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΑΣ ΕΥΓΕΝΙΟΣ Ο ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ (+1918) καί

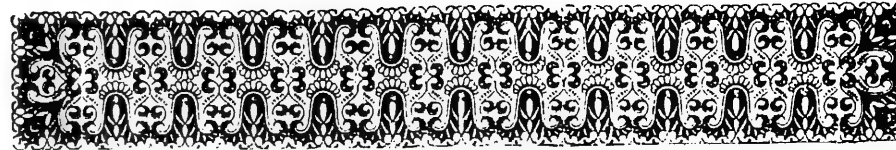
μαζί του άλλοι πέντε ήγαικοί πατέρες του μοναστηριού που βρήκαν μαρτυρικό θάνατο, όπως μαρτυρείται απ' τον καθηγητή Ίακωβο Λ. Μπάροκωφ: «Κατά τη διάρκεια της Πασχαλινής περιόδου του 1918, μία σπείρα όπλισμένων στρατιωτών εισέβαλαν στο μοναστήρι με βλασφημίες και κατάρες και απαίτησαν απ' τον ήγούμενο, τό θησαυροφυλάκα και τον άρχοντάρη νά τούς δοθούν τά κλειδιά του θησαυροφυλακίου του μοναστηριού. Οί πατέρες προσπάθησαν όσο μπορούσαν μέ λογικά έπιχειρήματα νά τούς αποτρέψουν απ' τό σκοπό τους και νά προστατεύσουν τά υπάρχοντα του μοναστηριού. Ή σπείρα δυσαρεστήθηκε μ' αυτό και καταδίκασαν τούς μοναχούς σέ θάνατο μέ τυφεκισμό. Έξανάγκασαν πρώτα του έξι πατέρες νά σκάσουν ένα λάκκο σάν τάφο για τον έαυτό τους στη μέση της αύλης του μοναστηριού προς τά δεξιά. Όταν ό λάκκος ήταν έτοιμος, τά θύματα τοποθετήθηκαν δίπλα σ' αυτόν και οί στρατιώτες τούς σκόπευαν μέ τά όπλα τους.

Ήταν ή τρίτη μέρα του Πάσχα. Οί μάρτυρες ζήτησαν απ' τούς έκτελεστές τους νά τούς έπιτρέψουν νά ψάλλουν τό «Χριστός Άνέστη»: άφού όμως εκείνοι δέν τό έπέτρεψαν, άρχισαν όπως - όπως νά τό ψάλλουν και ακριβώς εκείνη τη στιγμή οί στρατιώτες άρχισαν νά πυροβολούν και οί μοναχοί έπесαν νεκροί μέσα στο λάκκο. Ό μοναχός που ήταν άρχοντάρης είχε μία μακριά μαύρη γενειάδα, ή όποία, ενώ στεκόταν μπροστά στο λάκκο, έγινε άμέσως άσπρη».

Μετά ή σπείρα πήγε μέσα στην έκκλησία, όπου άρπαξαν βέβηλα τό ιερό σκήνωμα του όσιου Άλεξάνδρου και τό κατέκαψαν. Όλα αυτά τά είδε ό Κορελιανός δόκιμος Ίωάννης, που ήταν κρυμμένος στη σοφίτα κι από εκεί τά παρακολουθούσε όλα.

Τό μοναστήρι στη συνέχεια κλείστηκε και άρχικά μεταβλήθηκε σ' ένα «Παιδαγωγικό Τεχνικό Ίδρυμα» (σάν μία δικαιολογία για την κατάσχεση όλης της βιβλιοθήκης και άλλων πραγμάτων αξίας) και μετά σέ στρατόπεδο συγκέντρωσης μ' ένα άμμοτριβείο που λειτουργούσε μέ δούλους, εκεί όπου άλλοτε άφθονούσε ό όρθόδοξος κληρός και ιδιαίτερα μέλη της κατακόμβης της Τζοζεφικής Έκκλησίας.

Έτσι ό όσιος Άλέξανδρος υπέστη τό μαρτύριο άκόμη και μετά τό θάνατό του, μέ τό άγιο σκήνωμά του, συμμετέχοντας κι αυτός στα βάσανα των όρθόδοξων χριστιανών απ' τό απάνθρωπο και άντιχριστιανικό άθεϊστικό καθεστώς.

Όσιος Άντώνιος του Σίγια*

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΚΟΝΤΖΕΒΙΤΣ

Ένας απ' τούς πολλούς άγίους που είδαν τον όσιο Κύριλλο της Λευκής Λίμνης και τη διαθήκη του σάν ένα παράδειγμα για μίμηση, ήταν και ό όσιος Άντώνιος του Σίγια. Άκολουθώντας στο κάθε τί τον όσιο Κύριλλο και τούς άσκητές της Θηβαίδας του Βορρά, ήταν, όπως κι εκείνοι, όπαδός της ήσυχαστικής σχολής της «νηπτικής ζωής» κι αυτό ύπογραμμίζεται στο βίο του, όπου αναφέρεται ή «νηπτική εργασία» (της προσευχής του Ίησού), την όποία ό όσιος Άντώνιος έπιμελήθηκε μέ ιδιαίτερη προσοχή.

Γιά χάρη της ήσυχίας και της θεωρίας του Θεού έγκαταστάθηκε σ' ένα έρημικό νησί. Όλες οί όδηγίες του, οί λόγοι και τά έργα που αναφέρονται στο βίο του, μαρτυρούν ότι ό Όσιος είχε ένστερνιστεί σέ βάθος τη διδασκαλία του Εύαγγελίου. Σ' εκείνον διακρίνεται επίσης τό χαρακτηριστικό γνώρισμα όλων των άγίων της σχολής του όσιου Κυρίλλου: ή άκτημοσύνη.

Όπως όλοι οί άσκητές της Θηβαίδας του Βορρά, άναζητούσε κι αυτός μία τοποθεσία που θά ένέπνεε στην ψυχή του ένα αίσθημα άνύψωσης, ένα αίσθημα της παρουσίας του Θεού. Ή ίδια όμως έρημος που συγκινούσε κι εύχαριστούσε την ψυχή, ήταν ταυτόχρονα και μία άπειλητική δύναμη, μία περιοχή γεμάτη από κάθε πιθανό κίνδυνο. Μ' όλα αυτά ζούσε και παρά-

* Ό βίος του έχει γραφτεί και μεταφραστεί απ' τίς περιλήψεις του αρχαίου Βίου του, που βρίσκονται στους «Βίους των Άγίων» (στη ρωσική, συμπληρωματικό τεύχος, 7 Δεκεμβρίου) και στο περιοδικό Russky Palomnik, 1895.

Ὁ ὁσιος Ἀντώνιος τοῦ Σίγρια.

μενε ἀβλαβῆς ἀκόμη καί ἀνάμεσα στά ἄγρια θηρία. Ζοῦσε μέσα σέ πυκνό καί βαθύ χιόνι «σάν σέ σπηλιά».

Ἀπό ποῦ ἀπόκτησε ὁ ὁσιος Ἀντώνιος, ὅπως καί οἱ ἄλλοι ἀσκητές, τέτοια δύναμη ὥστε νά μπορεῖ νά κατανικήσει καί αὐτούς ἀκόμη τούς νόμους τῆς φύσης; Ὅπως κυρίτερα ὁ ὁσιος Παῦλος τῆς Ὀμπνώρα, ἦταν καί ὁ Ὅσιος «ἓνα ἐκλεκτό σκεῦος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Κι ἐδῶ εἶναι ἡ ἐξήγηση τῆς ὑπερφυσικῆς ζωῆς τοῦ Ὁσίου: ζοῦσε, ὅπως αἰῶνες ἀργότερα ὁ ἅγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάριφ θά ἐξηγοῦσε στό Μοτοβίλωφ, ἔχοντας ἀποκτήσει τή Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

IBAN M. KONTZEBITZ

ὁσιος Ἀντώνιος τοῦ Σίγρια γεννήθηκε τό 1477 στό χωριό Κέχτι, τριάντα μίλια ἀπ' τήν πόλη Ἀρχάγγελος, πού βρίσκεται στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Ντβίνα. Στό ἅγιο βάπτισμα ἔλαβε τό ὄνομα Ἀνδρέας, πρὸς τιμὴ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέα τοῦ Πρωτοκλήτου.

Οἱ γονεῖς τοῦ Ὁσίου, τῶν ὁποίων οἱ πρόγονοι κατάγονταν ἀπ' τό Νόβγκοροντ, ἦταν χωρικοί καί σύμφωνα μέ τά δεδομένα τῆς ἐποχῆς ἦταν ἀρκετά εὐποροί. Ὁ πατέρας του ὀνομαζόταν Νικηφόρος καί ἡ μητέρα του Ἀγάθη. Ἐργάζονταν στό ἐπάγγελμά τους χωρὶς ὅμως νά δίνουν τόν ἑαυτό τους ὀλοκληρωτικά στίς γήινες φροντίδες, ἀλλά ἔβρισκαν χρόνο γιὰ προσευχή καί ἄλλα θεάρεστα ἔργα.

Παρακολουθώντας αὐστηρά τήν ἀγνότητα τῆς καρδιάς τους καί τηρώντας μιά τάξη στήν οἰκογενειακή τους ζωή, τό εὐλαβικό ζευγάρι ἐπισκεπτόταν συχνά τό Ναό τοῦ Θεοῦ καί πρόσφερε πολλά γιὰ τήν εὐπρέπειά του παρακαλώντας θερμά τόν Κύριο νά τοὺς χαρίσει παιδιά. Ὁ Κύριος ἄκουσε τίς προσευχές τους καί τοὺς ἔδωσε τόν πρωτότοκο γιό, τόν Ἀνδρέα. Ἀργότερα ἀπόκτησαν κι ἄλλα παιδιά, γιούς καί θυγατέρες, ὁ Ἀνδρέας ὅμως ὑπερετεροῦσε ἀπ' ὅλους τόσο στά πνευματικά καί ἠθικά προσόντα ὅσο καί στήν ἐξωτερική ἐμφάνιση. Ἦταν ὡραῖος στό πρόσωπο, ψηλός, εἶχε καλή ὑγεία, τά δέ ἠθικά προσόντα τῆς ταπεινῆς ψυχῆς του προσέελκυαν τίς καρδιές καί τήν ἀγάπη ὅλων.

Ὁ Ἀνδρέας ἦταν ἀπ' τά νεανικά του χρόνια πρᾶος, γλυκύς, ταπεινός καί γι' αὐτό δέν ἐκπλήσσει τό γεγονός ὅτι οἱ γονεῖς του τόν ἀγαποῦσαν ὑπερβολικά.

Ὅταν ἔφτασε στήν ἡλικία τῶν ἐπτὰ χρόνων, οἱ γονεῖς του τόν ἔστειλαν νά μάθει γράμματα. Πρὸς κατάπληξη δέ τοῦ διδασκάλου του τό παιδί ἔμαθε πολύ γρήγορα ἀνάγνωση καί γραφή καί ἀγάπησε πολύ τή μελέτη τῶν ἱερῶν βιβλίων.

Ἐκτός αὐτοῦ οἱ γονεῖς του τοῦ ἔδωσαν τήν εὐκαιρία νά μάθει τήν τέχνη τῆς ἀγιογραφίας. Ἔτσι οἱ γεωργικές ἀπασχολήσεις δέν ἐνδιέφεραν πιά τόν Ἀνδρέα, ἀλλά μέ μεγαλύτερη ἀγάπη καί ζήλο ἐπιδόθηκε στίς ἀγαπημένες του ἐνασχολήσεις: ζωγράφιζε εἰκόνες καί διάβαζε διάφορα βιβλία πνευματικῆς οἰκοδομῆς πού μποροῦσε νά προμηθευτεῖ στό χωριό του.

Μπορεῖ κανείς νά συμπεράνει μέ βεβαιότητα ὅτι ὁ Ἀνδρέας αὐτά τά χρόνια ἐξοικειώθηκε ὄχι μόνο μέ τά λειτουργικά, ἀλλά ἀκόμη καί μέ ἄλλα πατερικά κείμενα τά ὁποῖα μποροῦσε νά συναντήσει στά συγγράμματα τῶν Ἀγίων Πατέρων, πού ἐκείνη τήν ἐποχή κυκλοφοροῦσαν εὐρύτατα. Εἶναι γνωστό ὅτι ἀργότερα στό μοναστήρι του ὑπῆρχε μιὰ μεγάλη βιβλιοθήκη, ὅπου τά κείμενα τῶν Ἀγίων Πατέρων κατεῖχαν τήν πρώτη θέση.

Αὐτές οἱ ἀπασχολήσεις ἐνδυνάμωσαν καί στερέωσαν ἀκόμη περισσότερο στήν ψυχή τοῦ Ἀνδρέα τίς εὐσεβεῖς ἐκεῖνες συνήθειες καί τίς διαθέσεις πού τοῦ εἶχαν ἐνσταλάξει οἱ γονεῖς του ἀπ' τήν παιδική του ἡλικία.

Ἐφτασε ὅμως ὁ καιρός πού οἱ γονεῖς του γέρασαν καί βλέποντας τό θάνατο νά πλησιάζει συγκέντρωσαν ὅλα τά παιδιά τους μαζί καί τά ἰκέτευσαν νά ζήσουν μέ εὐσέβεια.

– Παιδιά, τούς εἶπαν, νά πού φτάσαμε σέ βαθιά γεράματα. Ὅπως βλέπετε καί σεῖς οἱ ἴδιοι, μᾶς βρῆκαν σκληρές δοκιμασίες καί ὁ θάνατος πλησιάζει. Σᾶς ἐμπιστευόμαστε στό Θεό καί τήν Παναγία Μητέρα Του. Ἐκεῖνοι θά φροντίσουν γιά σᾶς σ' ὅλη σας τή ζωή καί θά γίνουν βοηθοί σας σ' ὅλα τά ἔργα σας. Ἐσεῖς, παιδιά, νά ζῆτε ἀπό κάθε ἀποψη ὅπως εἶδατε νά ζοῦμε ἐμεῖς. Εἶθε τό ἔλεος τοῦ Κυρίου νά εἶναι μαζί σας στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων.

Μέ περισσή ἀγάπη καί μέ κάθε λεπτομέρεια καθοδήγησαν ἰδιαίτερα τό πρωτότοκο παιδί τους, τόν Ἀνδρέα, καί μετά ἀποδήμησαν μέ εἰρήνη στόν Κύριο, ἀφοῦ διάνυσαν τό στάδιο τῆς ἐπίγειας ζωῆς τους ἄμεμπτα. Ὁ Ἀνδρέας ἦταν τότε 25 χρονῶν.

Μετά τό θάνατο τῶν γονιῶν του, ὁ εὐλογημένος Ἀνδρέας ἐγκαταστάθηκε στό Νόβγοροντ, ὅπου πέρασε πέντε χρόνια ὑπηρετώντας κάποιον εὐγενή, πού ἦταν εὐσεβής καί καλός ἄνθρωπος. Μέ τόν καιρό ὁ ἄρχοντας ἀγάπησε τό φιλόπονο Ἀνδρέα πάρα πολύ καί τοῦ ἔδωσε τή θυγατέρα του γιά γυναίκα. Ὁ Κύριος ὅμως δέν εὐδόκησε νά συνεχιστεῖ γιά πολύ ἡ εὐσεβής αὐτή ἔνωση· σ' ἓνα χρόνο μέσα ἡ γυναίκα τοῦ Ἀνδρέα πέθανε. Πολύ γρήγορα πέθανε καί ὁ πεθερός του. Ἡ ἀπώλεια τῶν ἀγαπημένων αὐτῶν προσώπων του ἐνήργησαν γιά τόν ἀπορφανεμένο Ἀνδρέα σάν ἓνα σημεῖο τῆς θείας βουλῆς νά ἐγκαταλείψει τόν κόσμο καί ν' ἀκολουθήσει ὁλοκληρωτικά τό Χριστό.

Ἔτσι ὁ Ἀνδρέας, ἀφοῦ εἶχε ἀποξενωθεῖ ἀπό κάθε τι τό ἐγκόσμιο, ἀπ' τά κοσμικά παιχνίδια καί τίς διασκεδάσεις καί εἶχε ἐξοικειωθεῖ στό νά περνᾷ τόν καιρό του κοντά στήν ἐκκλησία μέ τή μνήμη τοῦ Θεοῦ καί τήν ἐργασία, ξαναγύρισε στό σπίτι του. Δέν ἔμεινε ὅμως πολύ στό Κέχτ. Ἀφοῦ πούλησε τό μερίδιό του ἀπ' τήν πατρική περιουσία καί ἔδωσε τά χρήματα ἀπό τήν πώληση στούς φτωχοῦς, ἐγκατέλειψε τή γενέτειρά του γιά πάντα.

Αφήνοντας τόν τόπο πού γεννήθηκε, ὁ Ἀνδρέας ἔφτασε στήν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Κένα, κοντά στή λίμνη Κένο, ὅπου ὁ ἅγιος Παχώμιος* εἶχε ἰδρύσει ἓνα μοναστήρι ἀφιερωμένο στή Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος.

Καθώς ὁ μελλοντικός ἀσκητής βάδιζε πρὸς τό μοναστήρι κι ἐνῶ ἀπείχε τρία μίλια ἀπ' αὐτό, βράδυασε καί ξάπλωσε γιά ν' ἀναπαυτεῖ. Προηγουμένως εἶχε προσευχηθεῖ θερμά στό Θεό νά τοῦ δείξει τό δρόμο τῆς σωτηρίας του. Τή νύχτα αὐτή ἀξιώθηκε νά δεῖ τό ἔξῃς ὄραμα: μόλις τόν πῆρε ἓνας ἐλαφρὺς ὕπνος, ἐμφανίστηκε μπροστά του ἓνας οὐράνιος ἄνθρωπος, ἓνας λαμπρός γέροντας μέ γκριζὰ μαλλιά. Ἦταν ντυμένος μέ λευκά ἐνδύματα, κρατοῦσε στά χέρια του ἓνα σταυρό καί εἶπε στόν εὐλογημένο Ἀνδρέα: «Ἀνάλαβε τό σταυρό σου καί ἀκολούθησέ με· ἀγωνίσου καί μὴ φοβᾶσαι τά δίχτυα τοῦ πονηροῦ, γιατί θά γίνεις ἄνδρας πνευματικῶν ἐπιθυμιῶν, ἓνα τέκνο τῆς ἐρήμου καί καθοδηγητής πολλῶν μοναχῶν». Ὁ γέροντας τόν σταύρωσε μέ τό σταυρό κι ἀφοῦ τοῦ εἶπε: «Μέ αὐτό νά κατακυριεύσεις τά πονηρά πνεύματα», ἔξαφανίστηκε.

Ἡ καρδιά τοῦ Ἀνδρέα πλημμύρισε ἀπό πνευματική ἀγαλλίαση. Ἀφοῦ ξύπνησε μετά ἀπ' αὐτό τό ὄραμα, πέρασε ὅλη τή νύχτα μέ προσευχή εὐχαριστίας στό Θεό. Τό πρωί μπήκε στό μοναστήρι μέ δάκρυα χαρᾶς, προσευχήθηκε μπροστά στήν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρα πού ἦταν στήν πύλη καί πέφτοντας στά πόδια τοῦ ἡγουμένου τόν παρακάλεσε θερμά νά τόν δεχτεῖ στή συνοδεία του. Ὁ ὁσιος Παχώμιος, ἰδρυτής καί ἡγούμενος τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Κένο, δέν ἔκρυψε ἀπ' τόν Ἀνδρέα τίς δυσκολίες τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Τοῦ ἐπισήμανε τούς σκληροῦς ἀγῶνες στούς ὁποίους ἔπρεπε ν' ἀποδυθεῖ στό μονα-

* +1515. Ἡ μνήμη του γιορτάζεται τό πρῶτο Σάββατο μετά τά Θεοφάνεια.

στήρι αυτό πού ήταν υπό ανέγερση. Τίποτα όμως δέν τρώμαζε τόν ἐκλεκτό τοῦ Θεοῦ. Ἀντίθετα αὐξήσε τίς παρακλήσεις του καί διηγήθηκε τήν προηγούμενη ζωή του, ὅπου μποροῦσε νά διακρίνει κανεῖς τή θεϊκή κλήση γιά νά ἐγκαταλείψει τόν κόσμο.

Γιά ἕναν ἔμπειρο ἀσκητή καί διορατικό γέροντα, ὅπως ἦταν ὁ ὁσιος Παχώμιος, δέν ὑπῆρχε ἀμφιβολία ὅτι ὁ Ἀνδρέας ἦταν προορισμένος ἀπ' τό Θεό κι ἔτσι τόν ἔντυσε μέ τό μοναχικό ἔνδυμα μετονομάζοντάς τον σέ Ἀντώνιο, πρὸς τιμὴ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου (+ 17 Ἰανουαρίου). Τό γεγονός αὐτό ἔλαβε χώρα τό 1508 κι ἐνῶ ὁ Ὅσιος ἦταν τότε τριάντα χρονῶν.

Ὁ γέροντας Παχώμιος δέν ἐμπιστεύτηκε σέ κανέναν ἄλλο τήν ἀσκητική οἰκοδομή καί ἀνατροφή τοῦ ἀρχαρίου μοναχοῦ, ἀλλ' ἀνάλαβε τό ἔργο αὐτό μόνος του. Ὁ ζήλος τοῦ Ἀντωνίου ἦταν πολὺ μεγάλος. Καθοδηγούμενος ἀπ' τόν ὁσιο γέροντα Παχώμιο παρακολουθοῦσε μέ ζήλο τίς ἱερές ἀκολουθίες, ἐνῶ παράλληλα ἀγωνιζόταν μέ ὅλες τίς ἀνθρώπινες δυνάμεις του ἐναντίον τῶν παθῶν. Κοιμόταν πάρα πολὺ λίγο καί νήστευε πολὺ αὐστηρά, τρώγοντας ἐλάχιστη τροφή κάθε δεύτερη μέρα.

Γιά ἕνα χρόνο ἀπασχολήθηκε στό φοῦρνο, ἐργαζόμενος σκληρά γιά τοὺς ἀδελφούς. Τόν διάκρινε κάθε ἀρετὴ καί ἀντιστεκόταν σταθερά σέ κάθε πειρασμό τοῦ πονηροῦ. Ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ ἀγαποῦσαν τόν Ὅσιο, ἀλλ' αὐτός ἦταν πρᾶος καί ταπεινός καί οἱ ἔπαινοι γι' αὐτόν ἦταν βάρος δυσβάσταχτο.

Ἐκεῖνο τόν καιρὸ συνέπεσε νά μείνει τό μοναστήρι χωρὶς ἱερομόναχο καί τόσο ὁ ὁσιος Παχώμιος ὅσο καί οἱ ἀδελφοὶ ἐξέλεξαν γι' αὐτό τό ἀξίωμα τόν ὁσιο Ἀντώνιο. Ἔτσι ὁ Ὅσιος ἔπρεπε νά πάει στό Νόβγοροντ καί νά δεχτεῖ τό ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης. Τό γεγονός αὐτό, μετὰ τήν ἐπιστροφή του στό μοναστήρι, παρακίνησε τόν Ὅσιο στό νά αὐξήσει τοὺς ἀγῶνες τῆς ἐγκράτειας.

Στό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Παχωμίου ὑπῆρχε ἕνα ἀναρρωτήριο, ὅπου ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἐργάστηκε ἀρκετό χρόνο: προετοίμαζε τό νερό, ἔπλενε τοὺς ἀρρώστους, καθάριζε τὰ ροῦχα τους καί συνδύαζε τὰ καλά του ἔργα μέ λόγια ἀγάπης καί παρηγοριᾶς. Οἱ προσευχὲς καί εὐχαριστίες τῶν ἀρρωστων μοναχῶν ἦταν γι' αὐτόν ἡ καλύτερη ἀνταπόδοση.

Γενικά ὁ ὁσιος Ἀντώνιος, ὀπλισμένος μέ σωματική υἡγεία, συν-

όδευε τήν πνευματική δραστηριότητα μέ αὐξημένους σωματικούς ἀγῶνες· γι' αὐτό συχνά ἐργαζόταν στοὺς ἀγρούς. Μ' αὐτόν τόν τρόπο ἐξάγνιζε τήν ψυχὴ καί τό νοῦ του ἀπὸ τὰ πάθη καί ὑπότασσε τό σῶμα του καί κάθε κοσμικὴ ἐπιθυμία.

Ἐφτάσε ὁ καιρὸς ν' ἀφήσει ὁ Ὅσιος τό μοναστήρι πού τόν εἶχε ἀναθρέψει πνευματικά καί νά ἐργαστεῖ ὁ ἴδιος γιά τὴ σωτηρία ἄλλων, προπαρασκευαζόμενος γι' αὐτό μέ ἀγῶνες στήν ἔρημο. Μὲ βαθιὰ ταπείνωση ἀρχισε νά ζητεῖ γι' αὐτό τήν εὐλογία τοῦ ὁσίου Παχωμίου. Ἐκεῖνος βλέποντας τήν τελειότητά του τοῦ ἔδωσε τίς ἀπαραίτητες συμβουλές καί τόν εὐλόγησε λέγοντας:

– Εἶθε ὁ Κύριος νά σ' εὐλογεῖ παιδί μου· εἶθε νά γίνει τό θέλημα τοῦ Κυρίου.

Ἀφοῦ ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἔλαβε τήν εὐλογία τοῦ ἡγουμένου ἀναχώρησε ἀπ' τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Παχωμίου μαζί μέ δυὸ ἄλλους εὐσεβεῖς μοναχοὺς, τόν Ἀλέξανδρο καί τόν Ἰωακείμ, καί ταξιδεύοντας κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Ὀνεγκα μέχρι τό μικρὸ ποταμὸ Σέλκωνα, βάδιζαν στήν ὄχθη του. Περνοῦσαν ἀνάμεσα ἀπὸ πυκνὰ δάση καί ἀδιαπέραστες λόχμες μέχρις ὅτου ἔφτασαν στόν ποταμὸ Ἐμσα, στόν ὁποῖο ῥέει ὁ Σέλκωνα. στοὺς καταρράχτες ποῖ καλοῦνται «σκοτεινοὶ ὀρητικοὶ ποταμοί». Ὁ τόπος αὐτός ἄρρει πάρα πολὺ στοὺς ἀναχωρητές. Ἐχτισαν μιά καλύβα καί μετὰ ἀπὸ λίγο καιρὸ ἔφτιαξαν καί μιά μικρὴ ξύλινη ἐκκλησία, ἀφιερωμένην στόν ἅγιο Νικόλαο τό θαυματουργό, καθὼς καί μερικά κελλιὰ.

Γιά ἑπτὰ χρόνια ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἔζησε ὑπηρετώντας τό Θεὸ μακριὰ ἀπ' τό θόρυβο τοῦ κόσμου στήν τοποθεσία αὐτή, ὅπου τῇ σιωπῇ τῆς ἐρήμου διάκοπταν μόνο οἱ ἤχοι τῶν ἐμπνευσμένων προσευχῶν τῶν μοναχῶν καί οἱ ψαλμωδίες τῶν πτερωτῶν κατοίκων τοῦ δάσους.

Ἀργότερα ὁμως οἱ ντόπιοι ξεσηκώθηκαν ἐναντίον τοῦ Ὀσίου καί τῶν μαθητῶν του, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων εἶχε αὐξηθεῖ κατὰ τέσσερις, γιατί τότε εἶχαν ἔρθει ἤδη πρὸς τόν ὁσιο Ἀντώνιο ὁ Ἡσαΐας ὁ Ἐλισσαῖος, ἕνας ἄλλος Ἀλέξανδρος καί ὁ Ἰωνᾶς. Οἱ ντόπιοι φοβήθηκαν ὅτι μέ τήν ἰδρυση μοναστηριοῦ θά ἔχαναν τὴ γῆ τους καὶ ἀρχισαν ν' ἀποδιώχνουν τοὺς μοναχοὺς. Ὁ ὁσιος Ἀντώνιος δέχτηκε τὴ δοκιμασία αὐτὴ μέ ὑποταγὴν στό θέλημα τοῦ Θεοῦ κα

ἀναχώρησε ταπεινά μαζί μέ τούς μαθητές του μακριά από τούς διώκτες τους*.

Ἐτσι οἱ μοναχοί ἄρχισαν νά περιπλανιοῦνται στά βόρεια μέρη πού βρίσκονται στήν περιοχή τοῦ Ντβίνα. Περνοῦσαν ἀνάμεσα ἀπό ἀδιαπέραστα δάση, χαράδρες καί βάλτους, πού κείτονταν κοντά στή Λευκή Θάλασσα, ἀπό θρυώδεις τοποθεσίες, ἀσταθή ἔλη καί πολλές λίμνες, ἀναζητώντας μιά κατάλληλη τοποθεσία ὅπου ὁ Θεός θά τούς καθοδηγοῦσε νά ἐγκατασταθοῦν.

Μιά μέρα, καθώς δάδизαν, ὁ ὁσιος Ἀντώνιος στάθηκε νά προσευχηθεῖ· οἱ μοναχοί προσεύχονταν κι ἐκεῖνοι ταπεινά, ἐνῶ ὁ Ὅσιος, σάν μεσολαβητής τους, εἶχε σταθεῖ μπροστά ἀπ' αὐτούς μέ τά χέρια ὑψωμένα ψηλά. Ἐκείνη τή στιγμή ἕνας κυνηγός, τοῦ ὁποίου τό ὄνομα ἦταν Σαμουήλ, ἦρθε στή θέση πού βρίσκονταν οἱ μοναχοί. Γιά ἀρκετή ὥρα δέν τολμοῦσε νά προχωρήσει. Ἡ θαυμάσια εἰκόνα τῶν προσευχομένων μοναχῶν στή μέση τοῦ δάσους τόν εἶχε ἀφήσει ἐκστατικό. Τελικά, ἀφοῦ πείστηκε πῶς αὐτό πού ἔβλεπε ἦταν πραγματικότητα κι ὄχι φαντασία, ὁ κυνηγός βάδισε πρὸς τόν Ὅσιο, πῆρε τήν εὐχή του κι ὅταν ἐκεῖνος τοῦ ζήτησε νά τούς δείξει μιά τοποθεσία κατάλληλη γιά μοναχικούς ἀγῶνες, ὁδήγησε τόν Ὅσιο καί τούς μαθητές του σέ μιά μακρινή λίμνη πού ὀνομαζόταν Μιχαήλωφ, μέσα στήν ὁποία ἐκβάλλει ὁ ποταμός Σίγια.

Ἡ τοποθεσία αὐτή ἦταν ἀκόμη πιό ἀπομακρυσμένη καί ἐρημική ἀπό ἐκείνη πού εἶχαν ἐγκατασταθεῖ προηγουμένως. Γύρω της ὑπῆρχαν ἀδιάβατες χαράδρες καί πυκνά δάση, βάλτοι καί λόχμες, θρυώδεις τοποθεσίες καί ἀσταθή ἔλη ὅπου κατοικοῦσαν ἄγρια θηρία, ἀρκοῦδες καί λύκοι, ἐλάφια, λαγοί καί ἄλεπουδες, σέ τόσο μεγάλο πλῆθος πού σχηματίζαν ἀγέλες. Πολλές καί βαθιές λίμνες ὑπῆρχαν διάσπαρτες τριγύρω. Καί ὁλόκληρη ἡ τοποθεσία περιβαλλόταν γύρω - γύρω, σάν μέ προστατευτικό τείχος, ἀπό νερά. Ἀνθρώπινα

πόδια δέν εἶχαν δημιουργήσει δρόμους κι ἔτσι ὑπῆρχε μόνο ἕνα μονοπάτι γιά νά πάει ἢ γιά νά φύγει κανείς. Τριγύρω ὑπῆρχαν πολλές λίμνες καί ὁ ποταμός Σίγια ἔρρεε ἀπ' τή μιά λίμνη στήν ἄλλη. Ἐτσι συνδέονταν οἱ λίμνες ἀπ' τόν Σίγια σ' ἕνα εἶδος ἐνότητας καί οἱ ἐπισκέπτες, ὅταν ἔβλεπαν τό θέαμα αὐτό, θαύμαζαν τήν ἀνεκδιήγητη σοφία τοῦ Θεοῦ.

Σ' αὐτή τήν περιοχή δέν εἶχε ζήσει ποτέ ἄνθρωπος. Οἱ κυνηγοί ὅμως ὅταν ἐπισκέπτονταν τήν τοποθεσία αὐτή ἀκούγαν συχνά ἤχους ἀπό καμπάνες καί ψαλμωδίες μοναχῶν καί ἀκόμη ἔβλεπαν μοναχούς νά κόβουν δέντρα. Οἱ ἄνθρωποι συνεπῶς πού ζοῦσαν πλησιέστερα στήν τοποθεσία αὐτή, πίστευαν ἀκράδαντα ὅτι ὁ τόπος αὐτός ἦταν προορισμένος ἀπ' τόν ἴδιο τό Θεό γιά μοναστήρι.

Ἡ ψυχή τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου ἀναπαύτηκε πάρα πολύ στήν τοποθεσία τῆς λίμνης Μιχαήλωφ καί ἔχτισε ἐκεῖ μιά ἐκκλησία καί κελλιά. Αὐτό ἔγινε τό 1520, ὅταν ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἦταν 42 χρονῶν. Κι ἔτσι τέθηκαν τά θεμέλια γιά τή δημιουργία τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σίγια.

Οἱ μοναχοί μέχρι τό 1524 δέν εἶχαν καμιά περιουσία. Ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος μαζί μέ ἄλλους μοναχούς ἔκοβε ξύλα καί καλλιεργοῦσε τή γῆ, κατορθώνοντας ἔτσι νά κερδίζουν μιά πενιχρή καί λιτή διαβίωση. Τρέφονταν ἐπίσης μέ ἄγρια χόρτα, μούρα, βολβούς καί μανιτάρια. Συχνά ὑπόφεραν ἀπό φοβερή πείνα. Κάποτε ἡ πείνα τους ἦταν τόσο μεγάλη, πού οἱ ἀδελφοί τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου μουρμούριζαν ἐναντίον του καί ἐτοιμάστηκαν νά φύγουν. Τότε ὅμως ἦρθε ἕνας ἄγνωστος ἄντρας καί τούς ἔφερε λάδι, ἀλεύρι καί ψωμί καί τούς ἔδωσε χρήματα γιά νά χτίσουν τό μοναστήρι. Ὁ εὐεργέτης, ἀφοῦ πῆρε τήν εὐχή τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου γιά νά συνεχίσει τό ταξίδι του πρὸς τό Νόβγκοροντ, ἀναχώρησε καί δέν ξανάρθε ποτέ στό μοναστήρι. Μόλις ἔλαβε τήν ἀναπάντεχη αὐτή βοήθεια ὁ ὁσιος Ἀντώνιος, ἄρχισε μέ ζῆλο νά θέτει τά πράγματα τοῦ μοναστηριοῦ σέ τάξη, ὅταν τοῦ συνέβη ἡ ἀκόλουθη δοκιμασία:

Ὁ εἰσπράκτορας τῶν φόρων γιά τό διοικητή τοῦ Νόβγκοροντ, Βασίλειος Μπέμπερ, νομίζοντας ὅτι οἱ κατασκευαστές εἶχαν πολλά χρήματα, μίσθωσε ληστές γιά νά λεηλατήσουν τό μοναστήρι. Ὁ Κύριος ὅμως διαφύλαξε τόν ἐκλεκτό Του. Κι ὅταν οἱ κακοποιοί θέλη-

* Στήν τοποθεσία αὐτή ὑπῆρχε ἕνα παρεκκλήσι ἀφιερωμένο σόν ἅγιο Νικόλαο τό θαυματοργό μέχρι τήν ἐποχή τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης. Οἱ ντόπιοι ζοῦσαν μέχρι τούς ἔσχατους χρόνους μέ μεγάλη φτώχεια κι αὐτό ὀφειλόταν, σύμφωνα μέ τήν κοινή γνώμη, στήν ἀδίκη μεταχείριση πού ἔκαναν σόν ὁσιο Ἀντώνιο. Τό 19ο αἰῶνα ὅμως πού ἄρχισαν νά τιμῶν τόν Ὅσιο μέ πίστη, ἡ κατάστασή τους βελτιώθηκε.

σαν νά επιτεθοῦν στό μοναστήρι, τούς φάνηκε ὅτι αὐτό ἦταν περι-
κυκλωμένο ἀπό ὀπλισμένους ἄντρες. Αὐτοί τό ἀνέφεραν στόν εἰς-
πράκτορα τῶν φόρων κι ἐκεῖνος, γνωρίζοντας ὅτι οἱ μοναχοί δέν
εἶχαν ὑπερασπιστές, κατάλαβε ὅτι οἱ γέροντες διαφυλάχτηκαν ἀπό
οὐράνιες δυνάμεις. Μετανόησε γιά τήν πονηρή του πρόθεση καί
πέφτοντας στά πόδια τοῦ Ὁσίου τοῦ ζήτησε συγγνώμη. Ὁ γέροντας
συγχώρεσε μέ γλυκύτητα τόν ἔνοχο καί δοξολόγησε τό Θεό πού τούς
διαφύλαξε ἀπό τέτοιο κίνδυνο.

Ἀπ' αὐτόν τόν καιρό ἄρχισαν νά ἔρχονται πρὸς τόν Ὁσιο πολλοί
ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι ἔλαβαν τή μοναχική κουρά κι ἔτσι δημιουργή-
θηκε ἓνα ἀξιόλογο κοινόβιο.

Βλέποντας ὁ ὀσιος Ἀντώνιος τόν ἀριθμό τῶν ἀδελφῶν ν' αὐξά-
νει, ἔστειλε δυό ἀπό τούς μαθητές του, τόν Ἀλέξανδρο καί τόν
Ἡσαΐα, στό μέγα πρίγκηπα Βασίλειο Ἰωάννοβιτς στή Μόσχα, μέ
τήν παράκληση νά τούς χορηγήσει ἄδεια καί νά δώσει τόπο γιά τήν
ἰδρυση μοναστηριοῦ. Ὁ μέγας πρίγκηπας πού γνώριζε τόν ὀσιο
Ἀντώνιο ἀπό νωρίτερα σάν ἄνθρωπο μέ ἀγία ζωή, δέχτηκε μέ εὐ-
μένεια τήν παράκλησή του κι ὄχι μόνο ἔδωσε τήν ἄδεια γιά τήν
ἰδρυση τοῦ μοναστηριοῦ, ἀλλά δώρησε ἐπίσης τοποθεσία καί χορή-
γησε ὅλα τά ἀπαραίτητα γιά ν' ἀρχίσει ἡ ἀνέγερσή του. Αὐτό ἐγινε
τό 1544 καί ὁ Ἀλέξανδρος μέ τόν Ἡσαΐα γύρισαν στό γέροντά τους
μέ χαρά καί ὅλη ἡ ἀδελφότητα προσευχήθηκε μέ θέρμη γιά τήν
ὕγεια τοῦ καλοῦ τσάρου.

Εὐχαριστημένος ὁ γέροντας μέ τήν ἐξέλιξη αὐτή ἄρχισε δραστή-
ρια τό χτίσιμο τοῦ μοναστηριοῦ. Πρῶτα ἔφτιαξε μιὰ ἐκκλησία πρὸς
τιμὴ τῆς Ζωοποιοῦ Τριάδος. Ὁ Ὁσιος ζωγράφισε μόνος του τήν
κυρία εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος καί παρακάλεσε νά παραμείνει ἡ
εἰκόνα αὐτή στό μοναστήρι, γιά νά θυμίζει στούς ἀδελφούς νά
προσεύχονται γιά τήν ψυχὴ του.

Ἡ ἐκκλησία ὅμως αὐτή, πού μέ τόσους κόπους καί προσπάθειες
εἶχε χτιστεῖ, κήκε ἀπό μιὰ φωτιά. Τήν πυρκαϊά προκάλεσε ἓνα
κερί ἀναμμένο μπροστά σέ μιὰ εἰκόνα, πού ὁ καντηλιανάφτης εἶχε
ξεχάσει νά σβήσει. Ἡ φωτιά δέν ἦταν δυνατό νά τεθεῖ γρήγορα ὑπὸ
ἐλεγχον, γιατί ὅταν ἡ ἐκκλησία καιγόταν, ὅλοι οἱ ἀδελφοί, ἐκτός ἀπ'
τούς ἄρρωστους καί τούς διακονητές, ἐργάζονταν στούς ἀγρούς.

Ὅταν οἱ μοναχοί γύρισαν στό μοναστήρι, τό μόνο πού εἶδαν μέ

Μιά παλιά χαλκογραφία τῆς πόλης τοῦ Ἀρχάγγελου.

μεγάλῃ θλίψῃ στή θέση τῆς ἐκκλησίας ἦταν ἓνας σωρός ἀπὸ ἐρείπια
καί ἀτελεισμένοι θέλησαν νά ἀναχωρήσουν. Ὁ Ὁσιος ὅμως, ἂν
καί λυπήθηκε πολύ, ἐμπιστεύτηκε τά πάντα στό θέλημα τοῦ Θεοῦ
καί ἔπεισε τούς μοναχοὺς νά παραμείνουν. Πολλαπλασίασε τίς
προσευχές καί τίς νηστείες του κι ἄρχισε νά χτίζει νέες ἐκκλησίες.

Ἐκτός ἀπ' τήν ἐκκλησία, ὅλα τὰ ἄλλα κτίρια τοῦ μοναστηριοῦ
ἔμειναν ἀνέπαφα. Συγχρόνως ὅμως ὁ Κύριος παρηγόρησε τόν ἐκλε-
κτό ὑπηρέτη του μέ αἰσθητό τρόπο. Γιατί ἐνῶ ὅλη ἡ ἐκκλησία
κήκε, ἡ εἰκόνα τῆς Ἀγίας Τριάδος πού εἶχε ζωγραφίσει ὁ Ὁσιος
δρέθηκε στή μέση τοῦ μοναστηριοῦ τελείως ἀβλαβής. Κι ὅταν ἡ ἐκ-
κλησία τῆς Ἀγίας Τριάδος ἀποκαταστάθηκε τελείως, ἡ εἰκόνα
μεταφέρθηκε πανηγυρικά μέσα σ' αὐτήν καί μέ τίς προσευχές τοῦ
Ὁσίου, πολύ σύντομα ἄρχισαν ἀπ' τήν εἰκόνα αὐτή οἱ ἀσθενεῖς νά
δρίσκουν τή θεραπεία τους.

Ἐκτός ἀπ' τήν ἐκκλησία τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὁ ὀσιος Ἀντώνιος
ἔχτισε δυό ἄλλες ἐκκλησίες: ἡ μία ἦταν ἀφιερωμένη στόν Εὐαγγελι-
σμό τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, μ' ἓνα παρεκκλήσι ἀφιερωμένο στόν
ὀσιο Σέργιο τοῦ Ραντονέξ τόν ὁποῖο ὁ Ὁσιος παρακαλοῦσε συχνά
στίς προσευχές του· ἡ ἄλλη ἦταν πρὸς τιμὴ τοῦ ἀγίου Ἀνδρέα τοῦ

Πρωτοκλήτου. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶχε θέρμανση, ὅπως ἐπίσης καί μιὰ τράπεζα.

Ὅταν τό μοναστήρι τελειοποιήθηκε, οἱ ἀδελφοί παρακάλεσαν τόν Ὅσιο νά γίνει ἡγούμενος καί ὁ ταπεινός γέροντας, γιά χάρη τῆς σωτηρίας ἐκείνων πού τόν παρακαλοῦσαν, δέχτηκε τήν ἡγουμενία καί γι' ἀρκετά χρόνια κυβέρνησε τό μοναστήρι.

Κατά τή διακυβέρνηση τοῦ μοναστηριοῦ ὁ Ὅσιος ἔδινε σ' ὅλους τό καλό παράδειγμα. Καθημερινά βρισκόταν στήν ἐκκλησία κι ὅταν παρακολουθοῦσε τή Θεία Λειτουργία, ἀπ' τήν ἀρχή μέχρι τό τέλος δέ στηριζόταν ποτέ στό ραβδί του οὔτε ἀκουμποῦσε στόν τοῖχο. Καί πάντα παρακολουθοῦσε τούς ἀδελφούς, ὥστε μέσα στήν ἐκκλησία νά τηρεῖται καλή τάξη· δέν ἐπέτρεπε σέ κανένα νά μετακινεῖται ἀπ' τή μιὰ θέση στήν ἄλλη οὔτε καί νά βγαίνει ἔξω ἀπ' τήν ἐκκλησία, ἐκτός ἂν ὑπῆρχε ἐξαιρετική ἀνάγκη. Παράγγειλε ἐπίσης στούς ἀδελφούς νά τηροῦν ἀπαρέγκλιτα τόν κανόνα στό κελλί τους.

Μόλις τελείωνε ἡ ἀκολουθία, ὁ Ὅσιος ἦταν ὁ πρῶτος πού ἀρχιζε τή δουλειά, δίνοντας ἔτσι στούς ἀδελφούς παράδειγμα φιλοπονίας. Ἀγαποῦσε πάρα πολύ τά ἱερά βιβλία καί συγκέντρωνε πολλούς τόμους τῶν πατέρων καί διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας.

Περνοῦσε τίς νύχτες του μέ προσευχή καί ἀναπαυόταν πολύ λίγο, ἀμέσως μετά τό φαγητό. Τό φαγητό του ἦταν πολύ λιτό, ὅπως καί τῶν ἀδελφῶν. Τά δέ ροῦχα του ἦταν παλιά καί γεμάτα μπαλώματα, ὅπως τά ροῦχα τῶν φτωχῶν καί τῶν ἀπόρων· κι ὅταν κάποιος ἐρχόταν στό μοναστήρι, δέν μπορούσε νά ὑποπτευθεῖ ὅτι ἐκεῖνος ἦταν ὁ ἡγούμενος.

Ἐπιθεωροῦσε μέ ἐνδιαφέρον τά διακονήματα τοῦ μοναστηριοῦ, στήν κουζίνα καί τό φοῦρνο· ἔδινε κουράγιο στούς ἀδελφούς πού ἀπασχολοῦνταν στίς δύσκολες αὐτές ἐργασίες καί τούς συμβόυλευε ν' ἀποφεύγουν τήν ἀργολογία.

Μέ ἰδιαίτερη ἀγάπη ἐπισκεπτόταν τό ἀναρρωτήριο τοῦ μοναστηριοῦ, ἔδινε συμβουλές στούς ἄρρωστους μοναχούς νά ὑπομένουν τήν ἀσθένειά τους μέ εὐγνωμοσύνη καί νά προσεύχονται ἀδιάλειπτα, ἐνθυμούμενοι τήν ἐπικείμενη ὥρα τοῦ θανάτου. Ὁ Ὅσιος ὅρισε ἕναν εἰδικό ἐπιμελητή γιά νά φροντίζει τούς ἀρρώστους.

Ἡ κοινοδιακή ζωή πού καθιερώθηκε στό μοναστήρι ἦταν πολύ αὐστηρή. Ἡ τροφή καί ἡ ἐνδυμασία ἦταν κοινά καί ἴδια γιά ὅλους.

Οἶνοπνευματώδη ποτά ἦταν τελείως ἀπαγορευμένα. Εἶχε δοθεῖ ἐντολή νά μή γίνονται δεκτά οὔτε ἀπ' τούς ἐπισκέπτες κι ἀκόμη νά μήν ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος στό μοναστήρι σέ ὅσους ἔφερναν τέτοια ποτά. Μ' αὐτόν τόν κανόνα ὁ Ὅσιος μπόρεσε νά κόψει τό κεφάλι τοῦ δαίμονα τῆς μέθης καί νά τό ξεριζώσει τελείως.

Ὁ Ὅσιος ἐνδιαφερόταν ἐπίσης πάρα πολύ γιά τούς φτωχοῦς ἀδελφούς· παρακινοῦσε τούς μοναχούς νά δίνουν ἐλεημοσύνες ἀφειδῶς καί ὁ ἴδιος πολύ συχνά ἔκανε τό ἴδιο κατά τέτοιο τρόπο, ὥστε νά μή γίνεται ἀντιληπτός ἀπ' τούς ἀδελφούς, φοβούμενος νά μήν προκαλέσει τά παράπονά τους.

Πολλοί ἄνθρωποι ἀκούγοντας γιά τήν αὐστηρή ζωή τοῦ Ὀσίου ἄρχισαν νά ἐρχονται πρὸς αὐτόν ζητώντας τίς προσευχές του καί μερικοί προσχώρησαν στήν ἀδελφότητα. Ἔτσι συγκεντρώθηκαν στό μοναστήρι κάπου ἑβδομήντα μοναχοί. Πολλοί ἀνάμεσά τους διακρίνονταν γιά τήν ἀγιότητα τοῦ βίου τους καί τούς πνευματικούς ἀγῶνες. Ἐνας ἀπ' αὐτούς, ὁ Ἰωῆς, ἔγραψε ἀργότερα τό βίο τοῦ πνευματικοῦ του πατέρα καί διδασκάλου.

Ὁ ὀσιος Ἀντώνιος νεκρώθηκε γιά τόν κόσμο στό μοναστήρι τοῦ ὀσίου Παχωμίου. Ἡ ζωή του στήν ἐρημο, κοντά στόν ποταμό Ἑμσα, ἦταν γι' αὐτόν μιὰ σχολή προετοιμασίας. Καί ἡ ζωή του στό μοναστήρι τοῦ Σίγια ἦταν ἡ περίοδος πού αὐτός ὁ θεάρεστος, ὁ ἄνδρας τῶν πνευματικῶν ἐπιθυμιῶν, ὑπηρέτησε τόν Κύριό του ἀγωνιζόμενος γιά τή σωτηρία τῶν «ἐλαχίστων» ἀδελφῶν του. Ἦταν πραγματικά «ὁδηγός πολλῶν μοναχῶν», ὅπως εἶχε προφητεῦσει ὁ λαμπρός γέροντας στό ὄραμα.

Ὁ Ὅσιος δέν ἀρκέστηκε στίς δικές του ὁδηγίες ἀλλά ἔδωσε στούς μοναχούς τήν εὐκαιρία νά μάθουν τήν οὐσία καί τούς τρόπους τῆς πνευματικῆς ἐργασίας, συγκεντρώνοντας στή βιβλιοθήκη τοῦ μοναστηριοῦ τά ἔργα πολλῶν ἀπ' τούς ἀνατολικούς ἀσκητές καί πατέρες.

Ὁ ὀσιος Ἀντώνιος αἰσθανόταν ἕνα μεγάλο θάρος ἐπάνω του· τό θάρος πού τοῦ προξενοῦσε ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι, μετά ἀπό ἀρκετά χρόνια διακυβέρνησης τοῦ μοναστηριοῦ κι ἀφοῦ ἐξέλεξε γιά τή θέση του τό Θεόγνωστο, ἕναν ἄνδρα μέ πείρα στήν πνευματική ζωή, ἐγκατέλειψε τήν ἡγουμενία, πῆρε μαζί του ἕναν

άπλό μοναχό και άναχώρησε άπ' τό μοναστήρι σέ μιά έρημική τοποθεσία.

Στήν άρχή ό Όσιος έγκαταστάθηκε σ' ένα νησί τής λίμνης Ντουρντίτσα, δυό μίλια μακριά άπ' τό μοναστήρι, αντίθετα άπ' τή φορά τών ύδάτων του Σίγια. Τό νησί αυτό ήταν πολύ όμορφο και πρόσφορο για έρημική ζωή. Ό Όσιος τό γύρισε όλόκληρο, τό περιεργάστηκε και τελικά τό αγάπησε. Τό νησί αυτό περιβαλλόταν άπ' τή λίμνη, στίς όχθες τής όποίας ύπήρχαν άδιαπέραστα δάση και πάνω στό νησί ύπήρχε ένας έκτεταμένος βάλτος, καλυμμένος μέ βρύα. Ό όσιος Άντώνιος έγκαταστάθηκε εκεί, έχτισε μιά μικρή καλύβα κι ένα εκκλησάκι άφιερωμένο στόν Άγιο Νικόλαο τό θαυματουργό και άρχισε ν' άγωνίζεται μέ ήσυχία και άδιάλειπτη προσευχή και νά μοχθεϊ μέ περισσότερο ζήλο άπό πρίν. Έκοψε δέντρα, καθάρισε μιά περιοχή για σπορά, έσκαψε τή γή μέ τά ίδια του τά χέρια, έσπειρε σιτάρι, ζούσε άπ' τούς ίδιους του τούς κόπους και τά περισσέυματα του σιταριού τά έστελνε στό μοναστήρι. Τίς νύχτες, μετά τόν έσπερινό κανόνα τής προσευχής, ό άσκητής άλεθε τό σιτάρι μέχρι τήν ώρα του όρθρου, ένώ τίς καλοκαιρινές νύχτες γύμνωνε τόν έαυτό του μέχρι τή μέση και άφηνε τό σώμα του νά ύποφέρει άπ' τά κουνούπια.

Ό Κύριος επιδράβευσε τόν Όσιο για τούς πολλούς αγώνες του μέ τό χάρισμα τής διορατικότητας. Κάποτε ένας νέος μοναχός άπό τό μοναστήρι του Σίγια, πού τόν έλεγαν Φιλόθεο, πολεμούμενος άπ' τόν πειρασμό σκέφτηκε ν' άπαρνηθεϊ τό μοναχισμό και νά γυρίσει στόν κόσμο για νά παντρευτεί. Πρίν όμως άναχωρήσει, του ήρθε μιά καλή σκέψη νά επισκεφτεί πρῶτα τόν Όσιο και νά πάρει άπ' αυτόν εύλογία. Μόλις είδε τό Φιλόθεο ό άσκητής γύρισε και του είπε αυτά τά λόγια:

– Πώς αποφάσισες, παιδί μου, νά έρθεις έδῶ; έπειδή ένοχλήθηκαν άπό μιά πονηρή σκέψη; Θέλεις ν' άπαρνηθεϊς τό μοναχισμό και νά γυρίσεις στόν κόσμο και νομίζεις ότι μπορείς νά τό κρύψεις αυτό άπό έμένα;

Άκούγοντας ό Φιλόθεος τό μυστικό του αυτό άπό τό στόμα του Όσίου τρομοκρατήθηκε, έπεσε στά πόδια του και όμολόγησε τά πάντα. Ό άσκητής τόν άνασήκωσε, του έδωσε θάρρος κι άφου τόν συμβούλευσε τόν άφησε νά γυρίσει στό μοναστήρι.

Άφου πέρασε λίγος καιρός, ό όσιος Άντώνιος έφυγε κι άπ' αυτόν τόν τόπο και πήγε σέ μιά άλλη έρημική τοποθεσία, τρία μίλια μακρύτερα άπ' τήν προηγούμενη. Η τοποθεσία αυτή ήταν όρεινή, περιβαλλόταν σάν μέ τοίχους άπό βουνά και στήν κοιλάδα, μεταξύ τών βουνών αυτών, ύπήρχε μιά λίμνη πού όνομαζόταν Παντούν. Στους πρόποδες τών βουνών αυτών ήταν τό κελλί του Όσίου και γύρω του ύπήρχαν δώδεκα σημύδες λευκές σάν τό χιόνι. Πάνω στά βουνά ύπήρχαν τόσο ψηλά δέντρα πού άπό κάτω νόμιζε κανείς ότι άγγιζαν τόν ούρανό. Η τοποθεσία ήταν τόσο μελαγχολική, ώστε όταν έρχόταν κανείς νά επισκεφτεί αυτή τήν έρημο αίσθανόταν μεγάλη συντριβή, γιατί και μόνο ή θέα αυτής δημιουργούσε στό θεατή εύαισθησία και τρυφερότητα.

Έκεί ό Όσιος έφτιαξε μιά σχεδιά άπό κορμούς δέντρων και μ' αυτή ψάρευε στή λίμνη για νά εξοικονομήσει τήν τροφή του. Κι ένῶ ψάρευε γύμνωνε τό κεφάλι και τούς ώμους του και τά άφηνε έκτεθειμένα στήν άπληστη διάθεση τών κουνουπιών και σκνιπών, πού πολλές φορές όρμούσαν κατεπάνω του. Όλόκληρες κυψέλες κάλυπταν τό σώμα του και τό αίμα του έτρεχε άπ' τό λαιμό και τίς πλάτες του. Ό άσκητής όμως στεκόταν άκίνητος, χωρίς νά τά έγγίξει ούτε μέ τό μικρό του δαχτυλάκι.

Στή διάρκεια του χειμῶνα τό κελλί του Όσίου καλυπτόταν μέ χιόνια κι εκείνος ζούσε κάτω άπ' τό χιόνι σάν σέ σπηλιά κι άπό εκεί έστελνε πρὸς τό Θεό τίς θερμότερες προσευχές του μέ καυτά δάκρυα.

Δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στή νηπτική εργασία, άγωνιζόταν μέ μεγάλη χαρά για τήν πνευματική του εξύψωση. Άσκοῦσε τή σιωπή, έλευθέρωνε τό νοῦ του άπ' όλες τίς φροντίδες και σινομιλούσε άγνά μέ τό Θεό, άναπέμποντας τίς προσευχές του στόν ούρανό σάν θυμίαμα.

Ό Όσιος πέρασε και στίς δυό αυτές έρήμους, μακριά άπ' τό μοναστήρι, δυό χρόνια.

Στό μεταξύ ό Θεόγνωστος έγκατέλειψε τήν ήγουμενία και οί άδελφοί παρακαλούσαν τόν Όσιο νά ξαναγίνει ήγούμενός τους, λέγοντας μέ δάκρυα:

– Πατέρα, μήν εγκαταλείψεις έμᾶς τά παιδιά σου. Έλα στό μο-

ναστήρι σου και μέινε μαζί μας. Ἐάν δέν ἔρθεις, θά διασκορπιστοῦμε ὅλοι μας σάν πρόβατα χωρίς ποιμένα.

Ὁ Ὅσιος ὑποχώρησε στίς παρακλήσεις τους. Ἀρχισε πάλι νά διοικεῖ τό μοναστήρι, δίνοντας σέ ὅλους τό παράδειγμα τῆς εὐλαβικῆς καί ἀσκητικῆς ζωῆς του. Ἀπό πολύ καιρό δέν εἶχε πιά τή δύναμη νά ἐργάζεται σωματικά, ἀλλά δέν κουραζόταν νά προσεύχεται οὔτε δίσταζε νά νηστεύει. Καί τότε ἐμφανίστηκε στόν ὄσιο Ἀντώνιο ἡ χάρις τῆς θαυματουργίας. σάν μιὰ ἐπιδράβευση τῆς ἀγίας του ζωῆς.

Κάποτε, τήν παραμονή τῆς γιορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως, οἱ μοναχοί ἀπασχολοῦνταν καί ἀγωνίζονταν ὅλη τή νύχτα στό ψάρεμα χωρίς ὅμως ἀποτέλεσμα. Τό πρωί γύρισαν στό μοναστήρι λυπημένοι· ὁ Ὅσιος ὅμως τούς ἐνθάρρυνε καί τούς ἔστειλε πάλι στή λίμνη, στό Κόκκινο Ἀκρωτήριο, λέγοντας:

— Κάντε ὑπακοή, παιδιά μου, καί θά δεῖτε τή δόξα τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ Κύριος εἶναι ἐλεήμων. Ἡ Ἀγία καί Ζωοποιός Τριάδα δέ θά ξεχάσει τούς κόπους σας καί δέ θά ἐγκαταλείψει τούς ἀδελφούς πού ὑπηρετοῦν πιστά τόν Κύριο στόν ἱερό αὐτό τόπο καί εἶναι δίχως τροφή στή μεγάλη αὐτή γιορτή.

Οἱ μοναχοί ξεκίνησαν γιά τήν τοποθεσία πού τούς ὑπέδειξε ὁ Ὅσιος, ἔριξαν τά δίχτυα κι ἔπιασαν τόσο πολλά ψάρια, ὥστε ἔτρωγαν ἀπ' αὐτά γιά πολύ καιρό μετά τή γιορτή. Καί σέ ἀνάμνηση τοῦ θαύματος αὐτοῦ ὀνόμασαν ἀπό τότε τήν τοποθεσία πού ψάρεψαν «τοῦ Ἀντωνίου».

Ἀπ' τούς σκληροῦς σωματικούς ἀγῶνες ὅμως καί τή μεγάλη ἡλικία, τό σῶμα τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου μαράθηκε καί ἀδυνάτισε. Ἡ ὄψη του ἐγίνε ὥχρη, τά πόδια του πρίστηκαν καί οἱ μοναχοί ἔπρεπε νά τόν μεταφέρουν στήν ἐκκλησία γιά τήν ἀκολουθία. Ὅπως μιὰ ἐλιά γέρνει πρός τή γῆ κάτω ἀπό τό βάρος καρπῶν της, ἔτσι κι ἐκεῖνος ἔγερνε πρός τά κάτω ἀπ' τό βάρος τῆς ἡλικίας καί τῶν ἀγῶνων. Οἱ σωματικές του δυνάμεις τόν ἐγκατέλειψαν. Εἶχε συμπληρώσει τήν ἐπίγεια πορεία του καί τό ἐξαγνισμένο πνεῦμα του ἦταν ἤδη προπαρασκευασμένο ν' ἀνυψωθεῖ πρός τά οὐράνια, πρός τό Σωτήρα μας, τόν ὁποῖο ὑπηρετήσε μιὰ ὁλόκληρη ζωή. Ἡ ἀνάπαυση τοῦ ὁσίου πλησίαζε.

Βλέποντας οἱ μοναχοί τήν ἀδυναμία τοῦ πνευματικοῦ ὁδηγοῦ τους καί τήν ἐπικείμενη κοίμησή του, τόν παρακάλεσαν νά τούς ἀφήσει ἕνα γραπτό κανόνα καί νά ὑποδείξει ἕνα διάδοχο γιά ν' ἀναλάβει τή διακυβέρνηση τοῦ μοναστηριοῦ. Ὁ Ὅσιος ὑπάκουσε στίς παρακλήσεις καί ἐκπλήρωσε τήν ἐπιθυμία τῶν λυπημένων μαθητῶν του. Διόρισε οἰκονόμο τοῦ μοναστηριοῦ τόν Κύριλλο καί ἡγούμενο στή θέση του τό Γελάσιο. Ὁ Γελάσιος αὐτή τήν ἐποχή ἦταν πέρα ἀπ' τή Λευκή Θάλασσα, στόν ποταμό Ζολατίτσα, ὅπου εἶχε σταλεῖ γιά διακόνημα τοῦ μοναστηριοῦ. Ὁ Κύριλλος ἦταν στό μοναστήρι καί ὁ Ὅσιος ἔδωσε σ' αὐτόν τίς τελευταῖες του ὁδηγίες: τόν ἰκέτευσε νά διατηρήσει τό μοναχικό κανόνα ἀπαραβίαστο σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τίς ἐκκλησιαστικές ἀκολουθίες, τήν τροφή καί τά ποτά· ν' ἀγαπᾷ τούς ἀδελφούς ἐξ ἴσου καί νά γίνεῖ ὑπηρετής σέ ὅλους· νά συζητᾷ τίς ὑποθέσεις τοῦ μοναστηριοῦ στήν Τράπεζα μαζί μέ ὅλους τούς ἀδελφούς καί νά μήν κάνει τίποτα χωρίς νά τούς συμβουλευεῖται, γιά νά μή δημιουργηθεῖ δυσαρέσκεια στό μοναστήρι· καί παράγγειλε νά γίνονται συχνές ἐπισκέψεις στούς ἀρρωστους ἀδελφούς καί νά καταβάλλεται ἰδιαίτερη φροντίδα γι' αὐτούς.

Μόλις συμπλήρωσε τίς παραγγελίες του πρός τόν Κύριλλο, ὁ Ὅσιος στράφηκε πρό τούς συγκεντρωμένους ἀδελφούς καί τούς παρακάλεσε νά μήν ὀλιγωρήσουν στήν προσευχή. νά ἔχουν ἀμοιβαία ἀγάπη καί ἐνότητα πνεύματος, ν' ἀποξενωθοῦν ἀπ' τό θυμό καί τά ἄπρεπα λόγια, νά ὑποτάσσονται στόν ἡγούμενο, νά διατηρῇσιν τήν ἀγνότητα τοῦ σώματος καί τῆς ψυχῆς, νά σιτίζονται σύμφωνα μέ τόν κανονισμό, ν' ἀποφύγουν τήν οἰνοποσία τελείως καί νά τηρήσουν ἀπαραβίαστα τόν κοινοδικό κανονισμό τοῦ μοναστηριοῦ.

Γιά νά ἔχουν οἱ συμβουλές του μεγαλύτερη ἰσχύ, ὁ Ὅσιος ἔδωσε στούς ἀδελφούς μιὰ διαθήκη, γραμμένη μέ τό ἴδιο του τό χέρι, ἡ ὁποία περιέχει ἐπίσης καί κανόνες μοναχικῆς ζωῆς. Στή συνέχεια παραθέτουμε τούς κανόνες αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Ἀγίου τοῦ Σίγια.

«Ὅποιοι ἀπ' τούς ἀδελφούς εἶναι παραπονούμενοι καί σχισματικοί (δηλαδή διασπαστές τῆς ἐνότητος τῆς ἀδελφότητος) καί δέ θέλουν νά ζήσουν σύμφωνα μέ τή μοναχική τάξη, οὔτε ὑποτάσσονται στόν ἡγούμενο καί τούς ἀδελφούς, πρέπει ν' ἀποβάλλονται ἀπ'

Τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου τοῦ Σίγια.

τό μοναστήρι ὥστε οἱ ἄλλοι νά φοβηθοῦν καί νά εἶναι προσεχτικοί».

Μετά ὅμως ἀπό εἰλικρινή μετάνοια πρέπει νά τοὺς δέχονται καί πάλι καί νά τοὺς συμπεριφέρονται σάν ἀδελφούς. Τό ἴδιο νά γίνει ἐπίσης καί σ' ἐκείνους πού εἶχαν ἐγκαταλείψει τό μοναστήρι ἀπό τότε πού ζοῦσε ὁ ἴδιος καί πήραν μαζί τους πράγματα ἀπ' τήν περιουσία τοῦ μοναστηριοῦ, ἐάν μετανοήσουν.

«Πρὶν ἀπ' ὅλα πρέπει νά ἔχετε στήν καρδιά σας τό φόβο τοῦ Θεοῦ, ὥστε τό Ἅγιο Πνεῦμα νά κατοικήσει μέσα σ' αὐτή, νά σᾶς καθοδηγήσει καί νά σᾶς θέσει στό δρόμο τῆς ἀλήθειας. Μεταξύ σας νά ἔχετε ἀγάπη καί ἀμοιβαία ἐν Χριστῷ ὑποταγή, μέ τήν ὁποία θά καλύψετε πλῆθος ἁμαρτιῶν. Σὴν κοινοδιακή ζωὴ σας νά ἔχετε, τόσο στά πνευματικά ὅσο καί στά σωματικά, στήν τροφή καί τά ἐνδύματα, ἰσότητα σύμφωνα μέ τίς ἐντολές τῶν ἁγίων Πατέρων. Στήν Τράπεζα μὴ δίνετε στόν ἡγούμενο παραπάνω τροφή ἀπ' ὅτι παίρνουν οἱ ἀδελφοί. Ἡ ἴδια ἰσότητα νά τηρεῖται ἐπίσης σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τά ἐνδύματα καί τά ὑποδήματα. Μὴ διατηρεῖτε στό μοναστήρι οἱ-

νοπνευματώδη ποτά, οὔτε νά δέχεστε ἀπὸ ξένους. Οἱ γυναῖκες ἀπαγορεύεται νά διανυκτερεύουν στό μοναστήρι, ὅπως ἐπίσης ἀπαγορεύεται νά μένουν τῇ νύχτα κοσμικοὶ ἄνθρωποι μαζί μέ τοὺς μοναχούς καί νά κοιμοῦνται στά κελλιὰ τους. Δίνετε στοὺς φτωχοὺς ἐλεημοσύνες, νά τρῶνε καί νά πίνουν μέ ἐπάρκεια, ὥστε ὁ ἱερός αὐτός τύπος νά μὴ γνωρίσει στέρηση. Καί οἱ ἀδελφοί πού εἶναι ὑγιεῖς δέν πρέπει νά φεύγουν ἀπ' τό μοναστήρι χωρίς εὐλογία, γιὰ χάρη τῆς σωτηρίας τους· ἐξαιροῦνται μόνο οἱ ἄρρωστοι. Μὴν ἐπιτρέπετε στοὺς χωρικοὺς νά δημιουργήσουν ἀγρούς καί χωράφια κοντά στό μοναστήρι, ἐκτός ἀπὸ λιβάδια γιὰ τίς ἀγελάδες, κι αὐτὰ μετά τῇ λίμνῃ. Σᾶς παρακαλῶ νά τὰ τηρήσετε αὐτὰ καί εὐχομαι ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ νά εἶναι πάντα μαζί σας».

Μετά, ἀφοῦ ἐμπιστεύτηκε τό μοναστήρι στήν Παναγία καί τόν ὁσιο Σέργιο, ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἄρχισε νά προετοιμάζεται γιὰ τό τέλος του.

Ὅταν οἱ ἀδελφοί ρώτησαν τόν Ὅσιο νά τοὺς πεῖ ποῦ θέλει νά ταφεῖ τό σῶμα του, ἐκεῖνος ἀπάντησε:

— Δέστε τά πόδια μου, σύρτε τό ἁμαρτωλό σῶμα μου στίς ἐρημιές καί ποδοπατήστε το πάνω στά βρύα τῶν βάλτων· ἀφήστε το ἐκεῖ γιὰ νά φαγωθεῖ ἀπ' τὰ θηρία καί τὰ ἐρπετά ἢ κρεμάστε το σ' ἓνα δέντρο γιὰ νά φαγωθεῖ ἀπ' τὰ πτηνά ἢ κρεμάστε μιά πέτρα καί ρίξτε το στή λίμνη.

Οἱ μοναχοὶ ὅμως ἀπάντησαν κατηγορηματικά ὅτι αὐτό δέν πρόκειται νά τό κάνουν ἀλλά θά θάψουν τό σῶμα του μέ τιμές.

Τὴν παραμονή τῆς ἀνάπαυσής του ὁ Ὅσιος μετάλαβε τά Ἀχραντα Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ. Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα, 7 Δεκεμβρίου 1556, πρὶν ἀπὸ τόν Ὁρθρο ἀποχαιρέτησε ὅλους τοὺς ἀδελφούς. Τὴν ὥρα πού οἱ μοναχοὶ Ἀνδρόνικος καί Παχώμιος ἤρθαν στό κελλί του γιὰ νά θυμιάσουν, τοὺς εἶπε νά θυγοῦν ἔξω καί σταυρώνοντας τά χέρια του παράδωσε μέ εἰρήνην τό πνεῦμα του στόν Κύριο. Συνολικά ἔζησε 79 χρόνια, ἀπ' τὰ ὁποῖα τὰ 37 τὰ ἔζησε στήν περιοχὴ τοῦ Σίγια, τόσο στό μοναστήρι ὅσο καί στήν ἐρημο.

Οἱ ἀπορρανεμένοι ἀδελφοὶ ἔθαψαν μέ τιμές τό ἱερό λείψανό του στήν ἐκκλησίᾳ τῆς Ζωοποιοῦ Τριάδος, στὴ δεξιὰ πλευρὰ καί κοντά στό ἱερό. Οἱ μοναχοὶ στόλισαν τόν τάφο του μέ εἰκόνες καί καντήλια καί κάθε μέρα ἔρχονταν νά προσευχηθοῦν γιὰ τὴν ἀνά-

παυση της ψυχής του και, πιστεύοντας στην παρηγορία που θά είχε ενώπιον του Θεού, νά ζητήσουν τις μεσιτείες του.

Ο ιερέας ενός γειτονικού χωριού που ονομαζόταν Χαρίτων, είχε φθόνο για την τιμή που απέδιδαν στον όσιο Αντώνιο και μία φορά εκφράστηκε ανόσια έναντίον του. Ξαφνικά όμως ο Χαρίτων τυφλώθηκε και γρήγορα κατάλαβε ότι ο Κύριος τον τιμώρησε για τη βλασφημία του έναντίον του Όσιου. Τότε άρχισε νά μετανοεί για την αμαρτία του, προσευχήθηκε θερμά και η όρασή του αποκαταστάθηκε. Μετά απ' αυτό ο Χαρίτων, ευχαριστώντας το Θεό και τον Όσιό Του, πήγε στο μοναστήρι του Σίγια και αποδύθηκε σέ μοναχικούς άγώνες.

Όσο καιρό ζούσε ο Όσιος, αγαπούσε την τέχνη της άγιογραφίας. Μέχρι τόν αιώνα μας ακόμη διατηρούνταν εικόνες που είχαν άγιογραφηθεί μέ τόν ίδιο του τό χέρι. Άκόμη και μετά τό θάνατό του, ήταν προστάτης εκείνων που επιδίδονταν στή θεάρεστη αυτή άπασχόληση. Ένας απ' αυτούς ήταν και ο ήγούμενος του μοναστηριού του Σίγια Πίτιριμ (1577 - 1586), που ήταν υπεύθυνος για την κατάλληλη διακόσμηση του μοναστηριού, άγιογράφησε πολλές νέες εικόνες και αποκατέστησε παλιές. Κάποτε ο Πίτιριμ άρρώστησε. Η άδυναμία του όλο και μεγάλωνε και ο θάνατος φαινόταν νά τόν άπειλει. Ο άρρωστος τότε προσευχήθηκε στή Ζωοποιό Τριάδα και τόν όσιο Αντώνιο, όποτε ξαφνικά μία νύχτα, άφου έπεσε σ' έναν έλαφρύ ύπνο, είδε ένα μεγαλόπρεπο γέροντα μέ άσπρα μαλλιά νά έξέρχεται απ' τόν τάφο του Όσιου κρατώντας μία τσάντα.

— Θέλεις νά γίνεις καλά και νά τελειώσεις αυτά που έχεις άρχισει; ρώτησε τόν Πίτιριμ.

— Θέλω, αλλά δέν μπορώ, άπάντησε ο άρρωστος.

Και ο Όσιος του είπε:

— Η Άγία Τριάδα σέ θεραπεύει· μήν άμελείς στό έξής την έγγραφία σου. Έγώ, ο ήγούμενος Αντώνιος, ήρθα νά σ' έπισκεφτώ στή δοκιμασία σου.

Ο θαυματουργός Όσιος άγγιξε τόν άρρωστο ήγούμενο, ο Πίτιριμ αίσθάνθηκε τόν έαυτό του καλά και άρχισε μέ νέο ζήλο ν' άσχολείται μέ την άγιογραφία και τόν καλλωπισμό των εκκλησιών του μοναστηριού.

Ένας έμπορος απ' τό Όλμαγκόρ, του όποιου τό όνομα ήταν Κάρπος, ταξίδευε στή θάλασσα που εκτείνεται μετά τις άκτές του Τέρση, όπου εκβάλλει ο ποταμός Βαρζούγκα. Στο πλοίο που ταξίδευε, ανάμεσα στ' άλλα άγαθά ύπήρχε και μία ποσότητα ψαριών που προοριζόταν για τό μοναστήρι του Σίγια. Γρήγορα όμως ξέσπασε κακοκαιρία. Τά κύματα ύψώνονταν σάν βουνά και χτυπούσαν τό πλοίο και οί κωπηλάτες είχαν σχεδόν άπελπιστεί για τή σωτηρία τους. Ξαφνικά ο Κάρπος είδε σέ μικρή άπόσταση ένα γέροντα που άπλωσε τό μανδύα του πάνω απ' τό πλοίο και τό προστάτευσε από τά κύματα.

— Έπικαλεστήκατε πολλούς σέ βοήθεια, είπε ο θαυματουργός γέροντας στον κατάπληκτο έμπορο, αλλά δέν έπικαλεστήκατε έμένα. Στο πλοίο σας όμως ύπάρχει ένα μερίδιο για τό μοναστήρι μας και ο Θεός θά αποκαταστήσει τή γαλήνη.

— Ποιός είσαι, άνθρωπε του Θεού; ρώτησε ο έμπορος.

— Έγώ είμαι ο Αντώνιος, ο ήγούμενος του μοναστηριού της λίμνης Μιχαήλωφ στον ποταμό Σίγια, είπε ο γέροντας και έξαφανίστηκε.

Απ' αυτή τή στιγμή η καταιγίδα άρχισε νά ύποχωρεί κι ένας εύνοιός άνεμος άρχισε νά φυσάει. Κι άφου ο Κάρπος έφτασε σώς στο Σίγια, ευχαρίστησε τόν όσιο Αντώνιο για τή σωτηρία του και πολύ σύντομα έλαβε τή μοναχική κουρά στο μοναστήρι του.

Κάποιος Τιμόθεος Ριαμπόνκ, που ζούσε έπτά μίλια μακριά από τό μοναστήρι, τυφλώθηκε κάποτε και για δυό χρόνια δέν μπορούσε νά δει τίποτα. Η γιορτή της Άγίας και Ζωοποιού Τριάδος πλησίαζε και οί προσκυνητές άρχισαν νά καταφτάνουν στο μοναστήρι του Σίγια.

Όταν ο τυφλός άκουγε τούς ανθρώπους νά ξεκινούν για τό μοναστήρι, εκλαιγε πικρά που δέν μπορούσε και ο ίδιος νά ταξιδέψει μαζί μέ τούς θεοφοβούμενους ανθρώπους. Προσευχόμενος θερμά στήν Παναγία Τριάδα και τόν Όσιο, ο Τιμόθεος ζήτησε νά τόν οδηγήσουν στο μοναστήρι και σ' όλη τή διαδρομή έξακολούθησε νά προσεύχεται νοερά. Ξαφνικά αίσθάνθηκε ότι άρχισε νά βλέπει κάποια ακαθόριστη αυγή και μετά άρχισε νά διακρίνει τό πράσινο· αυτό ήταν τό δάσος μέσα στο όποιο δάδιζε. Ο Τιμόθεος αίσθάνθηκε μεγάλη άγαλλίαση, αλλά φοβήθηκε νά πιστέψει ότι θεραπεύ-

τηκε και δεν ειπε τιποτα στους συντρόφους του. Θέλοντας να δοκιμάσει τα μάτια του αρχισε να ξεετάζει το δρόμο στον οποιο βάδιζε και διαπίστωσε οτι μπορούσε να διακρίνει το μονοπάτι. Η καρδιά του πλημμύρισε με χαρά και αγαλλίαση, αλλά συγκρατήθηκε και δε μίλησε ακόμη για τη θεραπεία του. Όταν ήρθε στην εκκλησία του μοναστηριού, ο Τιμόθεος μπόρεσε να δει τη θαυματουργή εικόνα της Αγίας και Ζωοποιού Τριάδος κι άλλες εικόνες, όπως και τα καντήλια που άναβαν. Και τότε μπροστά σ' όλο το πλήθος ευχαρίστησε τον Κύριο και τον Όσιό Του για τη θαυματουργική του θεραπεία.

Τά τέσσερα θαύματα που ακολουθούν υπήρχαν στα αρχεία του μοναστηριού του Σίγια και δημοσιεύτηκαν τό 1913 στο περιοδικό «Ο Ρώσος Μοναχός», τεύχος 9, μιά έκδοση του μοναστηριού του Ποτσαέφ.

Είχε περάσει λίγος καιρός απ' την κοίμηση του δσίου Αντωνίου και στο μοναστήρι ζούσαν ακόμη λίγοι αξιόπιστοι μάρτυρες που τον θυμούνταν καλά. Εκείνο τον καιρό ένας από τους αδελφούς του μοναστηριού του δσίου Αντωνίου του Σίγια, αρχισε να ενδιαφέρεται πολύ για την αφιερωμένη ζωή των Αγίων του Θεού και, έχοντας μεγάλη ευλάβεια για τους αυστηρούς ασκητικούς αγώνες και τα θαυμαστά έργα της ζωής του δσίου Αντωνίου, λυπόταν πολύ που ο βίος του παρόμενε άγνωστος, επειδή άμέλησαν να γραφεί. Φόδος τον κατέλαβε όταν αναλογίστηκε οτι ο Θεός θά τιμωρούσε αυτόν, που είχε μιά τέλεια ευκαιρία γιατί γνώριζε το βίο και τά έργα του Όσιου, εάν δεν τον έγγραφε για ψυχική ωφέλεια των μελλοντικών γενεών. Συγκινημένος βαθύτατα από τέτοιους ευσεβείς στόχους ο φίλεργος αυτός μοναχός, επικαλέστηκε στην προσευχή του τη βοήθεια του δσίου Αντωνίου και αρχισε με ζήλο να συγγράφει το βίο του.

Η καλή του πρόθεση όμως σκόνταψε στη δυσαρέσκεια και τά μουρμουρητά των αδελφών του μοναστηριού.

— Μέχρι τώρα κανένας δεν τόλμησε να γράψει και τώρα αυτός θ' αρχίσει να συνθέτει βίους Αγίων; Έλεγαν μερικοί απ' αυτούς με δυσαρέσκεια.

Άλλοι πάλι τόλμησαν να κάνουν ακόμη και προσβλητικά σχόλια για τον Όσιο. Όλα αυτά κατέπληξαν και ενόχλησαν το συγ-

γραφέα του βίου του Όσιου και σκέφτηκε να εγκαταλείψει τό έγχειρημά του. Πάνω όμως στην απελπισία και την άμηχανία του φωτίστηκε από ένα περίεργο όραμα.

Ενώ βρισκόταν στο κελλί του και έγγραφε τη βιογραφία του Όσιου, τον πήρε ένας ελαφρύς ύπνος και είδε τους Βίους των Αγίων σάν νάταν γραμμένοι σέ εικόνες και ανάμεσα στο χορό του πλήθους των δοξασμένων αγίων και ψηλότερα απ' όλους τους άλλους βρισκόταν ο άγιος Αντώνιος ο Μέγας. Δίπλα του στεκόταν ένας άλλος, άγνωστος σ' αυτόν μοναχός, ο οποίος δείχνοντας με τό δάχτυλό του τό Μεγάλο Αντώνιο του ειπε:

— Γιατί άμφιβάλεις και μικροψυχείς; Εκείνος του οποίου τό βίο αρχισες να γράφεις, ήταν σάν κι αυτόν τον Άγιο. Έχει τό ίδιο όνομα και ήταν μιμητής της ζωής του· γι' αυτό απομάκρυνε όλους τους ένδοιασμούς σου και αρχισε τό έργο χωρίς άνησυχία και όλιγωρία.

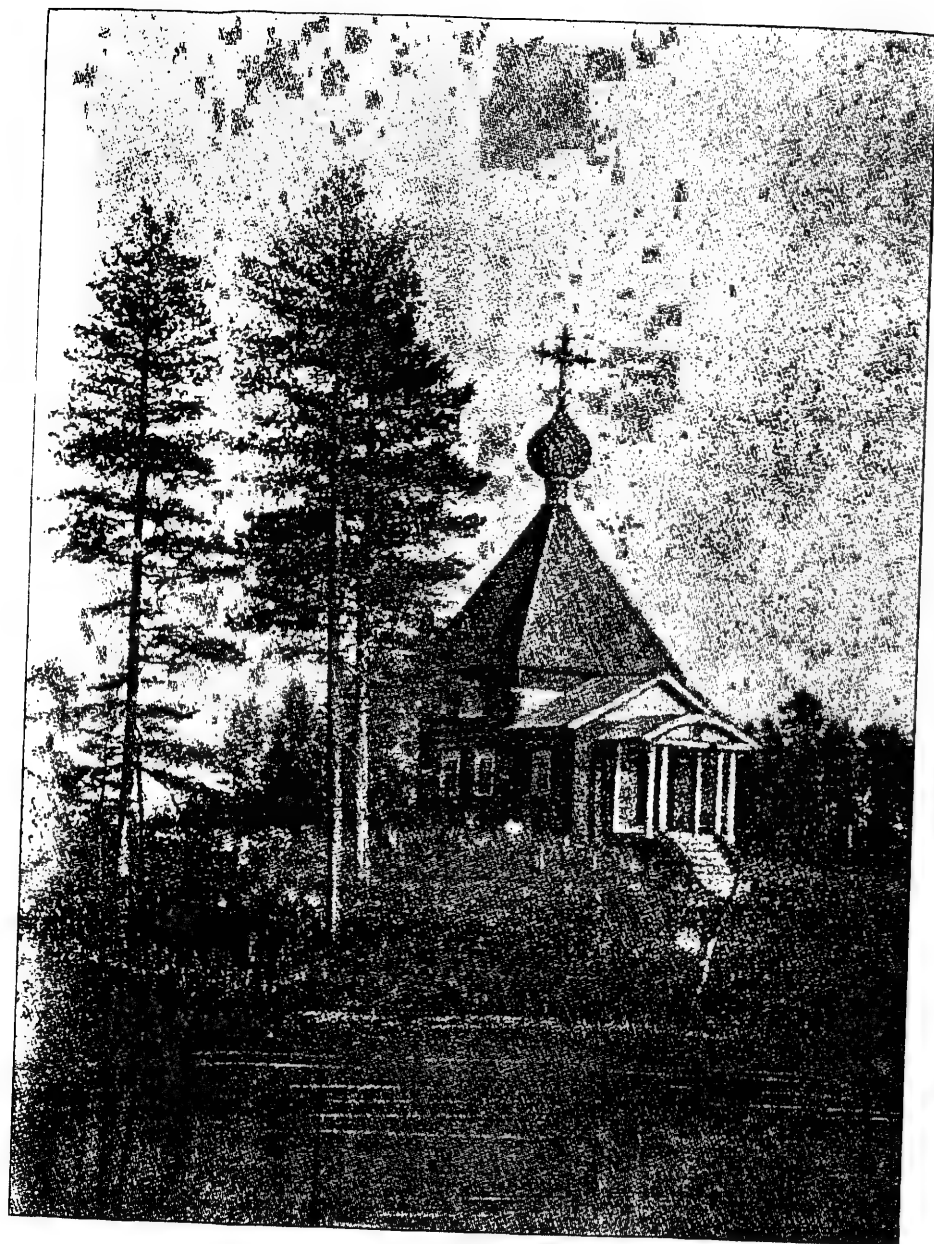
Ενθαρρυσμένος ο μοναχός απ' τό όραμα αυτό, αρχισε χωρίς κανέναν απολύτως ένδοιασμό να γράφει τό βίο του Όσιου.

Πολλά χρόνια μετά τό θάνατο του δσίου Αντωνίου, τό ιερό μοναστήρι του πέρασε μιά φοδερή δοκιμασία. Ένας μετά τον άλλο όλοι οι μεγάλοι άσκητές και μαθητές του Όσιου, εκτός απ' τον ιερομόναχο Τίτο, πέθαναν και ανάμεσα στους νέους μοναχούς λίγοι ήταν εκείνοι που ήταν διατεθειμένοι να διατηρήσουν τό προηγούμενο άσκητικό πνεύμα της πίστης και ευσέβειας.

Τό μοναστήρι αρχισε να παρακμάζει αισθητά. Η κατάσταση χειροτέρευσε κυρίως από τότε που αναζήτησαν ήγούμενο από άλλο μοναστήρι, επειδή δεν υπήρχε άξιος ύποψήφιος στο δικό τους.

Ο νέος ήγούμενος αποδείχτηκε οτι δεν είχε άγνή συμπεριφορά και είχε μεγάλη άδυναμία στην οίνοποσία. Μαζί με άλλους δυό μοναχούς που είχαν έρθει μαζί του ήταν διαρκώς μεθυσμένοι, παραδιάζοντας έτσι την κυριότερη έντολή του ιδρυτή του μοναστηριού. Οί νέοι μοναχοί, άδόκιμοι ακόμη στη μοναχική ζωή, σκανδαλίζονταν και επαιρναν απ' αυτόν ένα πολύ κακό παράδειγμα.

Όρισμένοι απ' τους μοναχούς που παρόμεναν πιστοί στην έντολή του δσίου Αντωνίου θλίβονταν πολύ. Γι' αυτό και συχνά έρχονταν προς τον ιερομόναχο Τίτο και του ζητούσαν καταπιεστικά, σάν πιστός και στενός μαθητής του μακαρίου Άβδā που ήταν, να

Το δεύτερο ἐρημητήριο τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου στή λίμνη Παντοῦν, ἀνάμεσα σέ δώδεκα σημύδες.

ὑπενθυμίσει στόν ἡγούμενο, πού εἶχε ξεχάσει τό καθήκον του, ὅτι ὁ ἅγιος ἰδρυτής τοῦ μοναστηριοῦ εἶχε ἀπαγορεύσει αὐστηρά νά ὑπάρχει ὅτιδήποτε διπλό οἰνοπνευματώδη ποτά στό μοναστήρι καί πολύ περισσότερο εἶχε ἀπαγορεύσει νά μεθοῦν. Γιά πολύ καιρό ὁμως ὁ Τίτος, ἀπό ἀπλότητα καί ταπεινοφροσύνη, ἀρνιόταν νά ἐκπληρώσει τήν παράκληση τῶν ἀδελφῶν, ὅποτε ἀνάλαβε ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος νά δώσει μιᾶ ἀπειλητική προειδοποίηση.

Ἀργά ἓνα βράδυ, μετά τό συνηθισμένο κανόνα τῆς προσευχῆς, ὁ Τίτος ξάπλωσε γιά νά κοιμηθεῖ. Ξαφνικά εἶδε τόν ὁσιο Ἀντώνιο νά ἐρχεται πρὸς αὐτόν μέσα στό κελλί του, συνοδευόμενος ἀπό δύο μαθητές του πού εἶχαν ἀναπαυτεῖ πρὶν λίγο καιρό. Στό δεξί του χέρι ὁ Ὅσιος κρατοῦσε τήν ἡγουμενική ράβδο καί στά χέρια τῆς συνοδείας του ὑπῆρχαν τεράστια δέματα ἀπό βέργες. Ὁ Τίτος σηκώθηκε νά περιποιηθεῖ τόν Ὅσιο, ἐκεῖνος ὁμως ἄρχισε νά τόν ἐπιτιμᾷ αὐστηρά.

- Ἀφ'οὗ βλέπεις τήν ἀνάρμοστη ζωὴ τοῦ ἡγουμένου καί γνωρίζεις τήν αὐστηρὴ ἐντολὴ τοῦ ἰδρυτῆ τοῦ μοναστηριοῦ γιά τὰ οἰνοπνευματώδη ποτά, γιατί δέν τοῦ τό ὑπενθυμίζεις καί δέν τόν ἀπομακρύνεις ἀπ' τόν ἐπονείδιστο τρόπο ζωῆς πού κάνει καί παρασύρει καί τοὺς ἀδελφοὺς;

Καί λέγοντας αὐτὰ γύρισε πρὸς τόν ἓνα ἀπὸ ἑκείνους πού τόν ἀκολουθοῦσαν, τοῦ εἶπε νά πιᾶσει τό κεφάλι τοῦ Τίτου, νά τό σκύψει καί νά τό κρατάει σ' αὐτὴ τῇ θέσῃ καί τόν ἄλλο ἀκόλουθό του τὸν διέταξε νά τόν χτυπάει μέ τῇ βέργα του ἀνελέητα μέχρι νά ματώσει. Ὁ Τίτος ἄρχισε τότε νά τόν παρακαλεῖ μέ δάκρυα νά τοῦ συγχωρέσει τὴν ἁμαρτία του καί ὑποσχέθηκε ὅτι στό μέλλον δέ θά ἐπιτρέψει στόν ἑαυτό του νά κρατήσει μιᾶ τέτοια ἐνοχη σιωπή. Ὁμοίως καί οἱ ἀκόλουθοι τοῦ ὁσίου ἄρχισαν νά τόν παρακαλοῦν θερμὰ νά συγχωρέσει τόν Τίτο καί ἔδωσαν ἀκόμη καί τό λόγο τους γι' αὐτόν μόνο τότε, ὑποχωρώντας στίς ἐπικλήσεις τῶν μαθητῶν του, μετάβαλε ὁ ὁσιος Ἀντώνιος τὴν ὀργή του σέ οἶκτο, διέταξε γιά μιᾶ ἀκόμη φορά τόν Τίτο αὐστηρότατα νά μιλήσει στόν ἡγούμενο καί ἔξαφανίστηκε.

Μετά τό ὄραμα αὐτό ὁ Τίτος δέ δίστασε ἄλλο, ἀλλὰ πῆγε μέ τόλμη στόν ἡγούμενο, τοῦ διηγήθηκε τό ὄραμα μέ κάθε λεπτομέρεια καί τόν ἰκέτευσε μέ δάκρυα νά σταματήσει τόν ἀνάρμοστο τρόπο

τῆς ζωῆς του. Ὁ ἡγούμενος συγκινήθηκε βαθύτατα ἀπ' ὅσα ἄκουσε, μετανόησε εἰλικρινά καί μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί τίς προσευχές τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου ἀλλάξε ριζικά τόν τρόπο τῆς ζωῆς του.

Ὅταν ἡγούμενος στό μοναστήρι ἦταν ὁ Γελάσιος, ὁ διάδοχος τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου, ἐργαζόταν γιά ἓνα μεγάλο χρονικό διάστημα στούς ἀγρούς τοῦ μοναστηριοῦ ἓνας ἐργάτης πού τόν ἔλεγαν Συμεών. Αὐτός ἦταν ἓνας ἄνθρωπος ἀνέντιμος καί πονηρός. Συχνά ἔκλεβε ἀπ' τά γαλακτοκομικά προϊόντα τοῦ μοναστηριοῦ χωρίς νά παρατηρεῖται καί νά ἐλέγχεται καί τά πουλοῦσε ἔξω γιά προσωπικό του κέρδος. Ξέροντας δέ πῶς νά καλύπτει τά ἴχνη τῆς κλοπῆς του καί χωρίς νά φοβᾶται ὅτι θά λογοδοτήσει γι' αὐτά στήν Κρίση τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐργάτης αὐτός ὄχι μόνο δέ σκεφτόταν νά σταματήσει τό πονηρό ἔργο του, ἀλλ' ἀπεναντίας, ὅσο περισσότερο ἔκλεβε, τόσο πιο ἀποφασιστικός καί θρασύς γινόταν. Ἔτσι ἡ κλοπή τῆς παρουσίας τοῦ μοναστηριοῦ συνεχιζόταν γιά ἄρκετά χρόνια. Ὁ ἰδρυτής ὁμως καί οὐράνιος προστάτης τοῦ μοναστηριοῦ σταμάτησε τήν ἐγκληματική δραστηριότητα τοῦ ἁμαρτωλοῦ αὐτοῦ καί τόν ἔφερε στό σωστό δρόμο, μέ τόν ἀκόλουθο τρόπο:

Μιά Κυριακή πρῶι ὁ Συμεών μαζί μέ ἄλλους ἐργάτες τοῦ μοναστηριοῦ πῆγε στήν ἀκολουθία τοῦ ὁρθρου. Ξαφνικά βλέπει νά μπαίνει στήν ἐκκλησία ὁ ὁσιος Ἀντώνιος καί, ἀκουμπώντας στό ραβδί του, νά βαδίζει πρός τόν ἡγουμενικό θρόνο καί νά στέκεται στά δεξιά τοῦ ἡγουμένου Γελασίου, τοῦ μαθητῆ του. Ἀφοῦ κάθησε γιά λίγο ἐκεῖ, ἀκούμπησε τό ραβδί του στόν τοῖχο, πῆρε τό θυμιατήρι καί ἄρχισε νά λιθανίζει τήν ἐκκλησία, τόν ἡγούμενο καί τούς ἀδελφούς. Μετά ξαναπῆγε στή θέση τοῦ ἡγουμένου, πῆρε τήν ἡγουμενική ράβδο καί ἄρχισε νά περιεργάζεται τούς ἀδελφούς. Πλησιάζοντας ἓναν ἀπ' τούς μοναχοὺς, πού ὀνομαζόταν Βασιανός, κι ἐκεῖνο τόν καιρό ἦταν κελλάρης τοῦ μοναστηριοῦ, ὁ Ὅσιος ἄρχισε νά τόν χτυπάει μέ μανία καί χωρίς ἔλεος στήν πλάτη καί νά τόν ἐπιτιμᾷ αὐστηρά. Τόν ἐπέπληττε γιατί σάν κελλάρης εἶχε ἐπιδείξει μεγάλη ἀμέλεια στήν ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων του καί δέν ἐπιτηροῦσε τούς ὑπηρετές καί τούς ἐργάτες πού ἀμελοῦσαν τή δουλειά τους καί πρόσεχαν πῶς νά ἀποκομίσουν προσωπικά ὀφέλη ἀπ' τήν ἐργασία τους, ὅπως γιά παράδειγμα ὁ ἐργάτης Συμεών. Λέγοντας τά

τελευταῖα αὐτά λόγια ὁ Ὅσιος ἔδειξε τό Συμεών καί, ἀφοῦ ἄφησε τόν κελλάρη, τόν πλησίασε καί τοῦ εἶπε ὀργισμένα:

– Γιατί ἦρθες ἐδῶ καί δέ σταματᾷς νά κλέβεις τήν Παναγία Τριάδα καί νά κάνεις τόσο κακό, προκαλώντας γκρίνια μεταξύ τῶν ἀδελφῶν;

Καί λέγοντας τά ἀπειλητικά αὐτά λόγια ὁ Ὅσιος, ἄρπαξε τό Συμεών, τόν ἔσπρωξε μέ μεγάλη δύναμη καί βιαιότητα πρός τό κιγκλίδωμα τῆς ἐκκλησίας καί ἐξαφανίστηκε.

Κεραυνοχτυπημένος ὁ ἐργάτης Συμεών ἀπό ἓνα τέτοιο φοβερό ὄραμα, ἔβγαλε μιά δυνατή κραυγή καί μετά ἔμεινε ἄλαλος καί τελείως παράλυτος.

Ἐπειδὴ ὁμως τό ὄραμα τό εἶδε μόνο ὁ τιμωρημένος, ὁ ἡγούμενος καί οἱ ἄλλοι ἀδελφοί θρέθηκαν σέ μεγάλη ἀμηχανία· μετά τόν ὀρθρο μετάφεραν τόν ἐργάτη στόν τάφο τοῦ Ὀσίου κι ἐκεῖ ἔκαναν μιά παράκληση γιά τή θεραπεία τοῦ ἀρρώστου.

Τιμωρημένος ἀπ' τό Θεό καί ὑποφέροντας τρομερές ὀδύνες, ὁ ἐργάτης Συμεών παρακαλοῦσε θερμά τόν Κύριο νά συγχωρέσει τίς ἁμαρτίες του καί νά τόν θεραπεύσει· τελικά οἱ προσευχές του εἰσακούστηκαν. Μετά ἀπό τρεῖς μέρες ὁ ὁσιος Ἀντώνιος ἐμφανίστηκε καί πάλι στόν ἴδιο, τόν συμβούλεψε σάν πατέρα νά μὴ ξαναμαρτήσει στήν ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων του καί τόν θεράπευσε τελείως.

– Τώρα εἶσαι καλά, τοῦ εἶπε ὁ Ὅσιος· πρόσεξε νά μὴ ἁμαρτήσεις ξανά γιά νά μὴ σοῦ συμβεῖ τίποτα χειρότερο. Καί τώρα πηγαινε νά διηγηθεῖς στόν ἡγούμενο καί τούς ἀδελφούς καταλεπτῶς ὅλα ὅσα σοῦ συνέβησαν.

Γεμάτος χαρά καί πλημμυρισμένος μέ δάκρυα γιά τή θαυματουργική θεραπεία του, ὁ Συμεών πῆγε στόν ἡγούμενο καί τούς ἀδελφούς, μετανόησε εἰλικρινά καί ἀφηγήθηκε ὅλα ὅσα ἀφοροῦσαν τήν τιμωρία του καί τή θεραπεία πού τοῦ χορήγησε ὁ Ὅσιος. Κι ἐκεῖνοι πού τά ἄκουσαν δοξολόγησαν τό Θεό πού ἔδωσε τόσο μεγάλη χάρη στόν Ἅγιό Του, τόν ὁσιο Ἀντώνιο τοῦ Σίγια.

Ἐνας ἀπ' τούς ἀδελφούς τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου, πού ὀνομαζόταν Κυρίων, πῆγε κάποτε γιά ἓνα διακόνημα τοῦ μοναστηριοῦ στό κοντινό χωριό Σίγια. Ἐπειδὴ ἦταν ἡλικιωμένος καί ἀρρωστος, ὅσο καιρό ἔμενε ἐκεῖ εἶχε τή συνήθεια νά πηγαίνει συχνά

στό λουτρό και νά κάνει μπάνιο. Γι' αὐτή του ὁμως τήν ὑπερβολική φροντίδα γιά τό φθαρτό σῶμα του ἔλαβε κάποτε μιά ἀπειλητική προειδοποίηση μέ τό ἑξῆς ὄραμα: Ἐμφανίστηκαν μπροστά του δύο ἄντρες μέ μαστίγια στά χέρια τους καί ἄρχισαν νά τόν χτυποῦν ἄγρια μέχρις ὅτου πληγώθηκε, ὑποδεικνύοντάς του μ' αὐτόν τόν τρόπο νά σταματήσει τή συνήθεια αὐτή, πού δέν ἀρμόζει σέ μοναχούς – δηλαδή τό νά ἐνδιαφέρεται ὑπερβολικά γιά τό σῶμα του, ὅταν ἡ κύρια φροντίδα του πρέπει νά εἶναι ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς του.

Ἐκτός ἀπ' αὐτά, πολλά ἄλλα θαύματα ἔλαβαν χώρα μέ τίς προσευχές τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ὁσίου πρὸς δόξαν τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Τά πολυάριθμα θαύματα πού τελέστηκαν στόν τάφο τοῦ Ὁσίου, ἐνέπνευσαν τοὺς ἀδελφούς τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σίγια, μέ ἐπικεφαλῆς τόν προαναφερθέντα ἡγούμενο Πίτιριμ, νά κάνουν αἴτηση στόν τσάρο Ἰδάν τόν Τρομερό γιά νά συμπεριληφθεῖ ὁ Ἀντώνιος στό χορό τῶν Ἀγίων. Αὐτό πραγματοποιήθηκε ἀκριβῶς εἴκοσι τρία χρόνια μετά τήν κοίμησιν τοῦ Ὁσίου, τό 1579. Ἔτσι ὁ ὁσιος Ἀντώνιος συγκαταριθμήθηκε στό χορό τῶν Ἀγίων καί γιορταζόταν ἀπό ὅλη τή Ρωσική Ἐκκλησία.

Ο ΟΣΙΟΣ ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ΤΟΥ ΚΟΜΕΛ

Οἱ ἅγιοι τῆς Ρωσικῆς Θηβαίδας τοῦ 16ου αἰῶνα εἶναι ἀναρίθμητοι· ἐδῶ ὁμως εἶναι ἀδύνατο νά μὴν ἀναφέρουμε τόν ὁσιο Κορνήλιο τοῦ Κόμελ (+19 Μαΐου 1537). Ἀφοῦ δοκιμάστηκε σέ δύσκολους ἀσκητικούς ἀγῶνες στό μοναστήρι τῆς Λευκῆς Λίμνης, ἄρχισε νά περιπλανιέται καί τελικά ἔφτασε στό δάσος τοῦ Κόμελ. Χειροτονήθηκε ἱερέας, ἔζησε στό δάσος σάν ἐρημίτης δέκα ἐννιά χρόνια καί μόλις στό ἐξηκοστό ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔχτισε μιά ἐκκλησία καί ἱδρυσε μοναστήρι.

Σχεδόν σέ κάθε βίο τῶν ἁγίων τῆς Θηβαίδας τοῦ Βορρά βλέπουμε νά ἐπαναλαμβάνεται τό ἴδιο πράγμα: ὅταν κάποιος ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ μοναχός, ἀφοῦ πρῶτα περάσει ἀπό ἓνα μοναστήρι καί ζήσει τόν ἐξωτερικό ἀσκητισμό, ὠριμάσει γιά νά γίνει ἐρημίτης, τότε μέ τήν εὐχή τοῦ ἡγουμένου ἢ τοῦ γέροντά του φεύγει μακριά στά πυκνά δάση. Καί ὅπως ἓνας κολυμβητής ρίχνει τόν ἑαυτό του στήν ἀπέραντη θάλασσα, ἔτσι καί ὁ ἀσκητής ρίχνει τόν ἑαυτό του σέ

μιά ἄβυσσο κινδύνων καί θλίψεων πού ὀρθώνονται μπροστά του στή μοναχική ζωή τῆς ἐρήμου· κάτι πού εἶναι δυνατό μόνο μέ πληρότητα πίστεως καί ὁλοκληρωτικό δόσιμο στήν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Κι ἐκεῖ, ἀφοῦ περάσει ἀπ' τή σχολή τῆς ἐσωτερικῆς τελειότητος, ἔρχεται καί πάλι σέ ἐπαφή μέ τοὺς ἀνθρώπους. Μέ τήν πρώτη εὐκαιρία ὁμως ἀγωνίζεται καί πάλι καί διψάει νά συνεχίσει τή ζωή τῆς ἐρήμου μέ ἡσυχία.

Τά ἴδια συναντοῦμε καί στή ζωή τοῦ ὁσίου Κορνηλίου. Ἀφοῦ ἔχτισε τό πρῶτο μοναστήρι του, ἀναχωρεῖ καί πάλι γιά τή λίμνη Σούρα μαζί μέ τό μαθητή του Γεννάδιο. Μετά, ἀφοῦ μέ τήν ἐπιμονή τῶν μοναχῶν του ξαναγύρισε στό μοναστήρι του, ὁ Ὁσιος «ἔκοβε δέντρα καί ἔσπερνε στοὺς ἀγρούς, ὥστε ὄχι μόνο νά τρῶνε τό ψωμί ἀπ' τόν ἴδιο τους τόν κόπο, ἀλλά νά μπορέσουν ἐπίσης νά χορτάσουν κι ἐκείνους πού δέν εἶχαν».

Ὁ «Βίος τοῦ Ἀγίου» ἀναφέρεται στή διδασκαλία του γιά τή διατήρηση τῆς ἀγνότητος, γιά τή νοερά προσευχή, τήν αὐτογνωσία καί τόν πόλεμο κατὰ τῶν παθῶν. Ἰδιαίτερα ὁ Ὁσιος ἐπέμενε στίς δύο ὑψιστες ἐντολές τοῦ Εὐαγγελίου, τήν ἀγάπη γιά τό Θεό καί τήν ἀγάπη γιά τόν πλησίον. Σάν τό σύγχρονό του ὁσιο Νεῖλο τῆς Σόρα – καί σάν ὅλους τοὺς μεγάλους ἀγίους τῆς Θηβαίδας τοῦ Βορρά – ὁ ὁσιος Κορνήλιος ἀνήκε στή μεγάλη σχολή τοῦ ἡσυχασμοῦ.

Πέντε ἀπ' τοὺς μαθητές τοῦ ὁσίου Κορνηλίου εἶναι γνωστοί:

Ὁ ὁσιος Γεννάδιος τοῦ Κονστρόμ (+23 Ἰαν. 1565), πού συνέχισε τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Κορνηλίου στή λίμνη Σούρα.

Ὁ ὁσιος Ἡρωδίων τῆς Λίμνης Ἰλῆ (+28 Σεπτεμβ. 1541), πού πῆρε ἐντολή ἀπὸ ἓναν ἄγγελο νά χτίσει ἐκκλησία.

Ὁ ὁσιος Φίλιππος τοῦ Ἰράμπ (+14 Νοεμβρίου 1537), πού ἐγκατέλειπε τόν ὁσιο Κορνήλιο καί ἔζησε μόνος του μιά ζωή ἐρημική γιά δεκαπέντε χρόνια καί μετά γιά πέντε χρόνια συμβούλευε τόν κόσμο πού μαζευτόταν κοντά του.

Ὁ ὁσιος Κύριλλος τῆς Νέας Λίμνης (+4 Φεβρ. 1532), ἓνας διορατικός θαυματουργός πού εἶχε μιά ἀποκάλυψη γιά τήν ἐπικείμενη «περίοδο ταραχῶν» γιά τή ρωσική γῆ, καί

Ὁ ὁσιος Ἀνδριανός τοῦ Ποσέκονν (+5 Μαρτίου 1550), πού ἱδρυσε ἓνα μοναστήρι μετά ἀπὸ θεία ἀποκάλυψη καί μετά σκοτώθηκε ἀπὸ ληστές.

Ὁ ὅσιος Εὐφρόσυνος τοῦ Σινίτσου καί τό ὑπόγειο (σκαμμένο) κελλί του.

Ὁσιομάρτυρας Εὐφρόσυνος τοῦ Σινίτσου (Γαλάζιας Λίμνης)*

τοποθεσία τοῦ ἐρημητηρίου τοῦ Σινίτσου εἶναι ἀγρία καί ἐρημική. Βρίσκεται μακριά ἀπό πυκνοκατοικημένες πόλεις καί χωριά καί τό βλέμμα τοῦ περαστικοῦ προσκυνητῆ δέ συναντᾷ παρά ἀχανεῖς, λασπώδεις καί δυσδιάβατους βάλτους. Οἱ βάλτοι αὐτοί ἐκτείνονται πότε στά πυκνά πράσινα δάση πού τό περιτριγυρίζουν καί πότε σέ ὁλόκληρο δίκτυο μεγάλων καί μικρῶν λιμνῶν, ἀπ' τίς ὁποῖες ἄλλες εἶναι ἀπομονωμένες καί αὐτοτελεῖς κι ἄλλες συνδεδεμένες μεταξύ τους μέ ρυάκια καί ποτάμια. Συνολικά στήν περιοχή ὑπάρχουν περίπου δέκα ὀχτώ λίμνες, ἀνάμεσα στίς ὁποῖες μία, ἡ λίμνη Σαβίνο, εἶναι ἀξιόλογη γιατί στόν πυθμένα της ἔχει ἕνα χωνοειδές λάκκο, ὅπου κάθε ὀρισμένα χρόνια καί συνήθως τήν περίοδο τοῦ καλοκαιριοῦ τά νερά μαζί μέ ὅλα τά ψάρια ἐξαφανίζονται κάνοντας ἕνα μεγάλο θόρυβο· ἔπειτα, ἀφοῦ περάσει μιᾷ ὀρισμένη χρονική περίοδος, τά νερά ξανάρχονται στή θέση τους ἀπ' τόν ἴδιο λάκκο. Ἀπ' τά ποτάμια της ἀξιομνημόνευτο εἶναι ἐκεῖνο τοῦ Μύλου, πού ὀνομάστηκε ἔτσι ἀπ' τό μύλο τοῦ μοναστηριοῦ πού ἦταν χτισμένος πάνω σ' αὐτό, καί τό ποτάμι Γκδόζ-

* Μεταφρασμένος ἀπ' τοὺς «Βίους τῶν Ἀγίων», ἔκδοση Συνόδου Μόσχας, συμπληρωματικός τόμος 2, 1916· καί ἀπ' τό «Ρῶσο προσκυνητή», 1902, σελ. 642· καί 1912, σελ. 558.

ντεν. Στίς ὄχθες τῶν ποταμῶν αὐτῶν εἶχε ἐγκατασταθεῖ στήν ἀρχή ὁ εὐλογημένος ὁσιος Εὐφρόσυνος.

Πιό λαμπεροί ἀπ' τὰ φωτεινά ἄστρα τ' οὐρανοῦ οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ, λάμπουν καί φωτίζουν τό δρόμο πρὸς τήν πέραν τοῦ τάφου αἰώνια ζωή. Μέ τήν ἀγία καί θεάρεστη ζωή τους στή γῆ, μᾶς διδάσκουν πῶς νά εὐαρεστήσουμε στό Θεό καί μέ τίς προσευχές τους στόν οὐρανό, μπροστά στό θρόνο τοῦ Προαιώνιου Θεοῦ, μᾶς βοηθοῦν νά περάσουμε μέ ἐπιτυχία ἀπό τό θλιβερό καί ἐπίμοχθο αὐτό δρόμο τῆς ζωῆς. Ὑψώνοντας κατά καιρούς ὁ Θεός ἀνάμεσά μας τοὺς ἐκλεκτοὺς Του, ἐνεργεῖ μέ αὐτοὺς ποικίλα θαύματα καί σημεῖα, γιά νά φέρει σέ ἐπίγνωση ἐκείνους πού ἔχουν παραστρατήσει. Κι ὅπως ὁ οὐρανός στολίζεται μέ τὰ φωτεινά ἀστέρια πού φωτίζουν τή γῆ στό σκοτάδι τῆς νύχτας, ἔτσι καί ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας στολίζεται μέ θαυματουργοὺς ἁγίους πού εὐαρέστησαν στό Θεό μέ τήν ἐνάρετη ζωή τους.

Ο ἱερομάρτυρας Εὐφρόσυνος, μεγάλοςχημος καί ἐρημίτης τῆς λίμνης Σινίτου, γεννήθηκε πρὸς τό τέλος τοῦ 16ου αἰώνα. Κατά κόσμον τό ὄνομά του ἦταν Ἐφραίμ καί ἡ καταγωγή του ἦταν ἀπό τήν περιοχή τῆς Καρελίας. Ὁ πατέρας του Συμεών καί ἡ μητέρα του (τῆς ὁποίας τό ὄνομα παραμένει ἄγνωστο), ζοῦσαν κοντά στή λίμνη Λάντογκα.

Ἡ γειτνίαση τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Βαλαάμ ἄσκησε κάποια ἐπιρροή στό θρησκευτικό χαρακτήρα τοῦ Ἐφραίμ καί γιά ἄρκετό διάστημα ἐγκατέλειψε τό σπίτι τῶν γονιῶν του καί ἔζησε στό μοναστήρι. Ἐκεῖ ἔμαθε τό τυπικό τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καί ἐξοικειώθηκε μέ τίς σκληρές καί αὐστηρές συνθήκες τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Ἀλλά αὐτόν τόν καιρό ὁ Ἐφραίμ δέν ἔγινε μοναχός. Μετακινήθηκε πρὸς τό Μεγάλο Νόβγοροντ, ὅπου ἔζησε γιά ἓνα ἄρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα καί μετὰ πῆγε σέ μιά ἀπομακρυσμένη περιοχή τοῦ Νόβγοροντ, σέ μιά τοποθεσία πού ὀνομάζεται Μπεζέτσκ καί ἐγκαταστάθηκε στό χωριό Ντολόσκα, κάπου δέκαπέντε μίλια ἀνατολικά τῆς πόλης Οὐστινούζα τῆς Ζελεξοπόλσκα. Στό χωριό αὐτό, στήν ἐκκλησία τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ὁ Ἐφραίμ ὑπηρετήσε γι' ἄρκετό χρονικό διάστημα σάν ἀναγνώστης.

Εἶχε ἤδη φτάσει σέ ὠριμη ἡλικία ὅταν ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ ἄγγιξε

τήν καρδιά του καί ἀναψε μέσα του μιά ἀκατανίκητη ἐπιθυμία γιά ν' ἀποδυθεῖ σέ μοναχικούς ἀγῶνες. Ἀφοῦ τακτοποίησε ὅλα τὰ θέματα τοῦ σπιτιοῦ του καί ρύθμισε ὅσα ἀφοροῦσαν τήν περιουσία του, ὁ Ἐφραίμ τράβηξε τό δρόμο του μὴ ἔχοντας μαζί του τίποτε ἄλλο, ἐκτός ἀπ' τὰ ρούχα πού φοροῦσε. Ἀπ' αὐτή τή στιγμή ἡ σκέψη του δέ γύρισε πρὸς τό σπίτι πού εἶχε ἀφήσει, ἀλλά ἀγωνιζόταν νά τήν στρέψει πάντα πρὸς τό Θεό, ὥστε μιά καί «ἔβαλε τήν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον», νά μὴ στραφεῖ «εἰς τὰ ὀπίσω» (Λουκ. θ' 62).

Μέ τή σταθερή ἀπόφαση νά γίνει μοναχός, ὁ Ἐφραίμ ἦρθε στό μοναστήρι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στό Τιχβίν καί παρακάλεσε τόν ἡγούμενο καί τοὺς ἀδελφούς νά τόν ἀξιώσουν νά λάβει τό μοναχικό σχῆμα. Ἡ ὠριμη ἡλικία του, τό γεγονός ὅτι πέρασε τὰ νεανικά του χρόνια κάτω ἀπὸ τή σκέπη τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Βαλαάμ καί ἡ πολυετής ὑπηρεσία του στήν ἐκκλησία σάν ἀναγνώστης, κέρδισαν τήν ἐμπιστοσύνη ὅλων καί ἡ παράκλησή του γρήγορα ἐκπληρώθηκε. Ὁ Ἐφραίμ ἐνδύθηκε τό Ἀγγελικό Σχῆμα καί στήν κουρά τοῦ δόθηκε τό ὄνομα Εὐφρόσυνος.

Ἀφοῦ ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος πέτυχε αὐτό πού ἡ ψυχὴ του ἀγωνιζόταν τόσο καιρό γιά ν' ἀποκτήσει, ἐπιδόθηκε μέ ζῆλο στοὺς μοναχικούς ἀγῶνες. Φωτίζοντας τό νοῦ του μέ τό Λόγο τοῦ Θεοῦ, πού τόν διάβαζε μέ ἀγάπη καί προσοχή καί ἐδραιώνοντας τήν καρδιά του στήν πέτρα τῆς πίστεως, ὑπόταξε τή σάρκα του μέ νηστεία καί ἐγκράτεια. Ὑπάκουε στόν ἡγούμενο καί τοὺς ἀδελφούς καί ἐκτελοῦσε μέ συνέπεια τὰ διακονήματα πού τοῦ εἶχαν ἀνατεθεῖ, ἐργαζόμενος ὄχι γιά χάρι τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, μέ ἀγνότητα συνείδησης καί ἀνυπόκριτη ἀγάπη. Καί κατὰ τή διάρκεια τῶν ἀγώνων καί τῶν ἀσκητικῶν ἐνασχολήσεων εἶχε πάντα ἔντονη στό νοῦ του τή μνήμη τοῦ θανάτου καί τή μελλοντικὴ ἀνταπόδοση πού θά εἶχε ἀπ' τόν ἀπροσώποληπτο Κριτή.

Ο ὁσιος ἔζησε γιά ἓνα χρονικό διάστημα στό μοναστήρι τοῦ Τιχβίν καί μετὰ αἰσθάνθηκε μιά μεγάλη καί ἀσυγκράτητη ἐπιθυμία νά φύγει μακριά στήν ἐρημο κι ἐκεῖ νά ζήσει καί ν' ἀγωνιστεῖ γιά τό Θεό, μέ αὐστηρή ζωή νηστείας καί ἡσυχίας. Ἐτσι πῆγε στόν ἡγούμενο, τοῦ ἐξομολογήθηκε τίς σκέψεις του καί τόν παρακάλεσε

νά τοῦ δώσει εὐλογία γιά νά ἐκπληρώσει τήν ἐπιθυμία του. Καί ὁ ἡγούμενος τόν εὐλόγησε, τοῦ ἔδωσε ὁδηγίες γιά τήν ἐρημική ζωή καί τόν ἀπέλυσε «ἐν εἰρήνῃ» ἀπ' τό μοναστήρι, λέγοντας: «Πήγαινε, παιδί μου, καί εἶθε ὁ Θεός νά εἶναι μαζί σου». Τό γεγονός αὐτό ἔλαβε χώρα τό 1600.

Στερημένος ἀπό κάθε εἶδος ἀποσκευῆς ἀλλά μέ μιά καρδιά πλημμυρισμένη ἀπό χαρά, ὁ Ὅσιος ξεκίνησε γιά τόν προορισμό του. Κατευθυνόταν πρὸς μιά τοποθεσία πού γνώριζε, αὐτήν πού προαναφέραμε στήν περιοχή τοῦ Μπεζέτσκ, ὅπου βρῆκε μιά ἐρημο πού περιβαλλόταν ἀπό χαράδρες καί δάση, ἀνάμεσα ἀπό δάλτους καλυμμένους μέ βρύα καί ἀπρόσιτα ἔλη. Ἡ περιοχή περιβαλλόταν ἐπίσης ἀπό ποτάμια καί λίμνες πού ἦταν σάν τεῖχος καί ἔκαναν τήν ἐρημο ἐλάχιστα προσιτή στούς ἀνθρώπους. Ἐκεῖ, σ' ἓνα ἄγριο καί πυκνό δάσος κοντά στόν ποταμό Τσάγκοντα, στίς ἀκτές τῆς λίμνης Σινίτσου, δέκα μίλια ἀπ' τό χωριό Ντολόσκα καί τριάντα πέντε μίλια ἀπ' τήν Οὔστιούζνα, ὁ Ὅσιος διάλεξε μιά τοποθεσία κατάλληλη γιά μοναχικούς ἀγῶνες καί ἀρκετά μεγάλη γιά τήν ἰδρυση μοναστηριοῦ καί ἐγκαταστάθηκε ἐκεῖ. Μέ θερμή προσευχή εὐχαρίστησε τό Θεό πού τόν βοήθησε νά βρεῖ μιά νέα τοποθεσία γιά νά κατοικήσει, σάν ἓνα πουλί πού ἀπόκτησε μιά κατοικία γιά τόν ἑαυτό του ἢ σάν χελιδόνι πού βρῆκε τή φωλιά πού ἀναζητοῦσε.

– Ἐπίδλεψε στόν τόπο αὐτό, ἀνέκραξε ὁ Ὅσιος στόν Κύριο, εὐλόγησέ τον καί ἀξιώσέ με νά σέ ὑπηρετήσω ἐδῶ ὅλες τίς μέρες τῆς ζωῆς μου· γιατί αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού ἦρθα ἐδῶ, νά ἐργασῶ γιά Σένα καί νά δοξαστεῖ ἀπό μένα τό Πανάγιο Ὄνομά Σου.

Στή διαλεγμένη αὐτή τοποθεσία ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος τοποθέτησε ἓνα σταυρό, ἔσκαψε μιά σπηλιά γιά τόν ἑαυτό του καί ἀρχισε νά ζεῖ μιά αὐστηρή ἀσκητική ζωή. Περνοῦσε τόν καιρό του μέ προσευχή, ἀγρυπνίες καί τήν ἀνάγνωση τῶν ψαλμῶν καί πολύ συχνά δέν ἔκλεινε τά μάτια του προσευχόμενος ὅλη τή νύχτα. Οἱ ἀγῶνες του στή νηστεία καί στήν ἐγκράτεια ἦταν ἀκατάπαυστοι. Γιά δύο ὁλόκληρα χρόνια δέν εἶδε πρόσωπο ἀνθρώπου, ὄντας ἀπομονωμένος ἀπ' τήν προσοχή τῶν κατοίκων τῶν γειτονικῶν περιοχῶν, κρυμμένος ἀπ' τίς γύρω χαράδρες καί ἐπομένως, κατά τή διάρκεια τῶν δύο αὐτῶν χρόνων, δέ δοκίμασε οὔτε μιά φορά τό ψωμί. Ἡ τροφή του ἦταν ὅ,τι φύτρωνε στό δάσος: μούρα καίμανιτάρια. Συ-

χνά ἔπρεπε νά τρώει βρύα, τά ὁποῖα στήν τοπική διάλεκτο λέγονταν γιαγκοτνίκ. Δέν παράλειπε δέ νά ἐργάζεται καί τό ἐργόχειρό του: ἔφτιαχνε δίχτυα γιά ψάρεμα.

Ὅταν συμπλήρωσε ἓνα χρόνο στή σπηλιά, ἔφτιαξε ἓνα μικρό κελλί καί συνέχισε τήν ἐρημική ζωή του ἡ ὁποία μοιραζόταν σέ προσευχή, ἀσκητικούς ἀγῶνες, ἐργασία καί στερήσεις. Κι ἓνα χρόνο μετά ἀπ' αὐτό προσπάθησε καί πάλι νά κρυφτεῖ ἀπ' τά μάτια τῶν ἀνθρώπων. Σύντομα ὁμως ἀνακαλύφτηκε.

Πέρασε λίγος καιρός καί ἡ φήμη τῆς ἀσκητικῆς καί ἐνάρετης ζωῆς του διαδόθηκε σ' ὅλα τά γειτονικά χωριά. Εὐσεβεῖς ἀνθρώποι ἀρχισαν νά ἐρχονται πρὸς αὐτόν γιά νά τοῦ ζητήσουν καθοδήγηση, προσευχή καί συμβουλές. Ἄλλοι πάλι πού ἦταν ζηλωτές καί ἤθελαν νά μιμηθοῦν τήν ἐνάρετη ζωή του, ἐρχονταν πρὸς αὐτόν στήν ἐρημο γιά νά μάθουν τοὺς ἀγῶνες τῆς εὐσέβειας καί παρέμεναν κοντά του σάν ἀσκητές. Σιγά - σιγά μαζεύτηκε γύρω ἀπὸ τόν Ὅσιο ἓνα πνευματικό ποίμνιο καί ἀπ' τόν πρῶτο χρόνο ἀκόμη, ἀφοῦ εἶχε ἀνακαλυφτεῖ ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ζοῦσε, κριθῆκε ἀπαραίτητο νά δημιουργηθεῖ ἓνα μεγαλύτερο κατάλυμα, ὥστε ὅλοι οἱ ἀδελφοί νά προσεύχονται μαζί.

Ἐτσι ἀποφάσισαν νά χτίσουν μιά ἐκκλησία ἀφιερωμένη στόν Εὐαγγελισμό τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος καί οἱ συνασκητές του ἀνάλαβαν τό ἔργο αὐτό μόνοι τους. Ἐκοδαν δέντρα, καθάριζαν τό δάσος καί ἔφτιαξαν τήν ξύλινη ἐκκλησία. Γύρω ἀπ' τήν ἐκκλησία ἔχτισαν τά δικά τους μικρά ξύλινα κελλιά κι ἔτσι τό μοναστήρι δημιουργήθηκε. Ἡ τοποθεσία του ἦταν περίπου τρία μίλια μακριά ἀπ' τήν ἀρχική τοποθεσία πού ἀγωνιζόταν ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος καί ἡ ὁποία ἀργότερα ὀνομάστηκε Παλιό Ἀσκητήριο.

Ἐπειδή ὁ εὐλογημένος γέροντας ἀπ' τή βαθιά του αὐταπάρνηση καί ταπείνωση δέν εἶχε χειροτονηθεῖ ἱερέας, τά ἐγκαίνια τῆς νεοχτισμένης ἐκκλησίας ἐγιναν ἀπὸ τόν ἱερομόναχο ἅγιο Γουρία*, ἰδρυτὴ ἑνὸς μοναστηριοῦ στό Σαλάτσκ, ἓναν ἄντρα μέ ὁσία ζωή, φίλο καί συναγωνιστὴ τοῦ ἐρημίτη Εὐφρόσυνου. Τά ἐγκαίνια ἐγι-

* Ἠγούμενος ἀπ' τό ἔτος 1603 τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Κοιμήσεως, πού βρισκόταν εἴκοσι τέσσερα μίλια μακριά ἀπ' τήν Οὔστιούζνα.

ναν μέ τήν εὐλογία τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Νόβγκοροντ, πού αὐτόν τόν καιρό (1603 - 1609) ἦταν ὁ Ἰσίδωρος.

Ὁ ἅγιος Γουρίας ἐπισκεπτόταν κατά καιρούς τόν ἐρημίτη τῆς λίμνης Σινίτου γιά κοινή προσευχή καί πνευματική συζήτηση καί, ἀναμφίβολα, γιά νά τοῦ μεταδώσει τά Ἱερὰ Μυστήρια. Ἡ ἀπόσταση μεταξύ τους ἦταν κάτι περισσότερο ἀπό 40 μίλια καί ὁ δρόμος περνοῦσε μέσα ἀπό ψιλή ἄμμο, βρυώδεις βάλτους καί ἐλάχιστα προσιτά τέλματα. Μέχρι τίς ἀρχές τοῦ αἰώνα μας οἱ τοπικοί κάτοικοι διάκριναν καί γνώριζαν τό δρόμο αὐτό. Σέ μιά ἀπ' αὐτές τίς ἐπισκέψεις, ὁ ὅσιος Εὐφρόσυνος ἔλαβε ἀπό τά χέρια τοῦ ἁγίου Γουρία τήν κουρά τοῦ Μεγάλου Ἀγγελικοῦ Σχήματος, διατηρώντας τό πρῶτο του ὄνομα.

Μετά τά ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ ὁ Ὁσιος συνέχισε ν' ἀγωνίζεται μέ ζήλο, καθοδηγώντας κι ἄλλους στό δρόμο τῆς σωτηρίας. Συνολικά ἔζησε στό μοναστήρι αὐτό ἐπτά χρόνια καί ὁ Θεός τόν ἐπιδράβευσε μέ τό χάρισμα τῆς διορατικότητας.

Στά χρόνια ἐκεῖνα ἡ ρωσική γῆ περνοῦσε τή δύσκολη «περίοδο τῶν ταραχῶν». Μετά τό θάνατο τοῦ Μπόρις Γκοντούνοφ τό 1605, ἐνθρονίστηκε στή Ρωσία ὁ ρωμαιοκαθολικός «Διεκδικητής». Σύνομα ὅμως ἀνατράπηκε, κατά τή διάρκεια τῆς τετράχρονης διακυβέρνησης τοῦ Βασιλείου Σουΐσκ καί ἡ κυδέρνηση παραμένει χωρίς τσάρο, ὑποκείμενη σέ ἐσωτερικές διαμάχες, ἀκαταστασίες, ἐμφύλιο πόλεμο, προκαλούμενο ἀπό νέους διεκδικητές, καί ἑξωτερικούς κινδύνους ἀπ' τοὺς Πολωνούς καί τοὺς Σουηδοὺς. Οἱ καθολικοὶ Πολωνοὶ κατέλαβαν τό Σμολένσκ κι αὐτή ἀκόμη τή Μόσχα καί οἱ Σουηδοὶ προτεστάντες κατέλαβαν τό Νόβγκοροντ. Ὁρδές Κοζάκων καί ληστοσυμμορίτες, ὅπως ἐπίσης καί ἀποσπάσματα Πολωνῶν καί Λιθουανῶν, περιφέρονταν παντοῦ λεηλατώντας τή γῆ καί σκοτώνοντας τοὺς κατοίκους.

Στίς ἀρχές τοῦ 1612, στό Νίζνι Νόβγκοροντ, ἔγινε μέ τήν ἐπίκληση τῆς Ἁγίας Τριάδος μιά μεγάλη συγκέντρωση ἀπ' τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς στή Λαύρα τοῦ ὁσίου Σεργίου. Αὐτοί, μέ ἡγέτες τόν Κοσμά Μίνιν καί τόν πρίγκηπα Ποζάρσκυ, ἀπελευθέρωσαν τή Μόσχα ἀπ' τοὺς Πολωνούς καί ἐξασφάλισαν τήν εἰρήνη καί τή γα-

λήνη στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί στή ρωσική γῆ, πού ὑπόφερε τόσο πολύ κατά τήν «περίοδο ταραχῶν».

Οἱ θλίψεις καί οἱ βίαιες πράξεις ὅμως κυριαρχοῦσαν ἀκόμη σ' ὅλη τή ρωσική γῆ. Καί κατά τή διάρκεια τῶν ταραχῶν αὐτῶν ἐμελλε καί ὁ ὅσιος Εὐφρόσυνος νά «τελειωθεί» μ' ἓνα θάνατο ἀθώου μάρτυρα.

Μιά συμμορία Πολωνῶν Λατίνων οἱ ὁποῖοι, προφανῶς, ἀνῆκαν στό Σύνταγμα τοῦ Λισόφσκυ, ἔφτασαν στήν περιοχή τῆς Οὐστιιάζνα μέ τό σκοπό νά λεηλατήσουν καί νά ληστέψουν. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς τρομοκρατημένοι ἀπ' τίς ληστείες, τό πλιάτσικο καί τίς ἄλλες βιαιότητες τους, συνήθιζαν γιά πολύ καιρό νά κρύβονται στά δάση, ἀνάμεσα στοὺς βάλτους καί τίς ἀσταθεῖς ἀμμουδιές. Τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου ἦταν τότε ἓνα βολικό καί ἀσφαλές καταφύγιο, γιατί ἦταν μακριά ἀπό κατοικημένες περιοχές καί περιβαλλόταν ἀπό ποτάμια, λίμνες καί βρυώδεις βάλτους. Ἐτσι ἐκεῖ συγκεντρώνονταν πολλοί, ὄχι μόνο ἀπλοὶ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ ἀλλά ἀκόμη καί μερικοὶ ἀπ' τοὺς εὐγενεῖς, ἐλπίζοντας νά κρυφτοῦν ἀπ' τοὺς ἄρπαγες Πολωνούς. Τό μοναστήρι ὅμως, κατά παραχώρηση Θεοῦ, ἐπρόκειτο νά δεδηλωθεῖ ἀπ' τοὺς αἵρετικούς. Ὁ ὅσιος Εὐφρόσυνος προεῖδε τήν ἐπικείμενη συμφορά καί προειδοποίησε τοὺς ἀδελφούς τοῦ μοναστηριοῦ καί ὅλους ὅσους εἶχαν καταφύγει ἐκεῖ γιά νά βροῦν προστασία. Καί στίς 19 Μαρτίου 1612 τοὺς ἀποκάλυψε ὅτι οἱ ἐχθροὶ πλησίαζαν ὅπλισμένοι καί τοὺς συμβούλεψε νά φροντίσουν γιά νά σωθοῦν.

— Ἀδελφοί μου καί ἀγαπημένα μου ἐν Χριστῷ παιδιὰ, εἶπε ὁ Ὁσιος. Ὅποιος θέλει νά διαφύγει βέβαιον θάνατο, ἄς φύγει ἀπ' τό μοναστήρι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου γιά νά σωθεῖ ἀπ' τή μεγάλη συμφορά, γιατί ἡ δίκαιη κρίση τοῦ Θεοῦ παραχώρησε νά πατήσουν σύντομα τόν ἱερό αὐτό τόπο οἱ ἄνιεροι ἐχθροί.

Πολλοὶ δὲν τὸν πίστεψαν καί τοῦ εἶπαν:

— Καί πῶς δὲν ἐγκαταλείπεις καί σὺ τὸν ἅγιο αὐτό τόπο;

Καί ὁ γέροντας ἀπάντησε:

— Ἐγὼ ἤρθα ἐδῶ γιά νά πεθάνω γιά τό Χριστό.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως μερικοὶ θεώρησαν τήν ἀπάντησή του ἀνειλικρινή καί συνέχισαν νά ἔχουν λογισμό ὅτι ὁ γέροντας μιλοῦσε κατ' αὐτόν τὸν τρόπο σκεπτόμενος πονηρά γι' αὐτοὺς καί ἐπιθυμῶν-

Οί ἐκκλησίες τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καί τὸ καμπαναριό, στὸ μοναστήρι τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου τοῦ Σινίτου.

τας νά σώσει μόνο τόν ἑαυτό του ἀπ' τὸ ξίφος τοῦ ἐχθροῦ. Ἐκεῖνοι πού ὑπάκουσαν στὸν Ὅσιο σώθηκαν πραγματικά, ἐνῶ ἐκεῖνοι πού

δέν τὸν πίστεψαν βρῆκαν ὅλοι ἄγριο θάνατο καί χάθηκαν ἀπ' τοὺς Λατίνους.

Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πού ζοῦσαν τότε στὸ μοναστήρι ἦταν καί κάποιος μοναχὸς πού ὀνομαζόταν Ἰωνᾶς. Αὐτὸς τρομοκρατήθηκε ἀπὸ τὰ προφητικά λόγια τοῦ Ὁσίου, πού τὰ θεώρησε σὰν ἐμπνευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καί ἤθελε νά φύγει μαζί μέ τοὺς ἄλλους. Ὁ ὁσιος Εὐφρόσυκος ὁμως τὸν ξεχώρισε ἀπ' τοὺς ἄλλους, τὸν κράτησε μαζί του, τοῦ ἀναζωπύρωσε τὸ ζῆλο γιὰ τὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ καί τὸν ὅπλισε μέ θάρρος καί ἐτοιμότητα γιὰ νά παραμείνει ἐκεῖ ἕως θανάτου.

— Ἀδελφέ Ἰωνᾶ, εἶπε ὁ Ὅσιος, γιατί ἐπιτρέπεις στὸ μικρόψυχο φόβο νά μπεῖ στήν ψυχὴ σου; Ὅταν εἶναι καιρὸς γιὰ μάχη, τότε πρέπει νά δείξει κανεὶς τὴν ἀνδρεία του. «Ἐάν ὁ Θεὸς εἶναι μεθ' ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν.» Καί «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα;.. Οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαί οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τίς κτίσις ἑτέρα» (Ρωμ. γ' 35, 38, 39). Τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ δέν μπορεῖ νά μᾶς χωρίσει. Γιατί τρομοκρατήθηκες, ἀδελφέ; Δέν ὑπάρχει τίποτα τό φοβερό σέ ὅ,τι μᾶς ἀπειλεῖ. Ὁ θάνατος; Ἀλλά δέν εἶναι κάτι τό φοβερό, ἀφοῦ μέ αὐτόν ἀναχωροῦμε γιὰ τὸ λιμάνι. Ἡ ληστεία; ἀλλά «γυμνὸς ἦλθον, γυμνὸς καί ἀπελεύσομαι» (Ἰωβ α' 21). Ἡ φυλακή; Ἀλλά «τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καί τὸ πλήρωμα αὐτῆς» (Ψαλμ. κγ' 1). Νά φοβηθοῦμε τὴ συκοφαντία; Ἀλλά ὅταν οἱ ἄνθρωποι «εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν... ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. ε' 11, 12). Εἶδα ἓνα ξίφος κι ὁ οὐρανὸς γέμισε μέ ἀστραπές. Περίμενα τό θάνατο καί διαλογιζόμουν τί ἀξίζει τό θνητό. Ἀναλογίστηκα τίς ταλαιπωρίες πού ἔχουμε στή γῆ καί σκέφτηκα τίς τιμές καί τό στεφάνι πού θά λάβουμε στὸν οὐρανό, σὰν ἀποτέλεσμα τῶν ἀγώνων μας. Κι αὐτὰ γιὰ μένα ἦταν ἀρκετὴ παρηγοριά καί συντριβή. Ἄς γίνεῖ τό θέλημα τοῦ Κυρίου! Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἂς μὴ φοβηθοῦμε ἓναν παροδικὸ φόβο. Γι' αὐτό κληθήκαμε καί δώσαμε ὅρκους στὸν Κύριο, γιὰ νά πεθάνουμε σ' αὐτόν τὸν τόπο χάρι τοῦ Ἁγίου Ὁνόματός Του. Γιὰ τοὺς λαϊκοὺς εἶναι κάπως διαφορετικά τὰ πράγματα· αὐτοὶ δέν εἶναι δεσμευμένοι μέ ὄρκο. Κι ἐκτός αὐτοῦ πρέπει νά διατηρήσουν τὸν ἑαυτό τους γιὰ τὰ παιδιά τους.

Κατ' αὐτόν τόν τρόπο ὁ γέροντας συμβούλευσε τόν Ἰωνά. Ὁ μοναχὸς ἐνθαρρύνθηκε, τὸ πνεῦμα του ἀναζωπυρώθηκε καὶ θέτοντας τὴν ἐλπίδα του στό Θεό ἀποφάσισε νά μὴν ἐγκαταλείψει τὸ μοναστήρι, ἀλλὰ νά πεθάνει στήν ἐρημο μαζί μέ τὸ γέροντά του Εὐφρόσυνο. Ὁ Ὅσιος, ἀφοῦ ἐνημέρωσε τοὺς παρόντες γιά τὴν ἐπικείμενη συμφορά, ντύθηκε ἀμέσως μέ τὸ Σχήμα καὶ ἄρχισε νά προσεύχεται στό Θεό καὶ τὴν Παναγία Μητέρα Του, ὥστε νά τοῦ χαρίσουν τόν κληρο τῶν δικαίων. Ἔτσι πέρασε ὅλη τὴ μέρα καὶ τὴ νύχτα ἀγρυπνος, ψάλλοντας καὶ δοξολογώντας τὸ Θεό μέ δάκρυα.

Ὅλα ἔγιναν ὅπως τὰ εἶχε πεῖ ὁ Ὅσιος. Τὴν ἐπόμενη μέρα, 20 Μαρτίου, ἐφανίστηκαν χωρὶς κανεῖς νά ξέρεי ἀπὸ ποῦ οἱ αἰμοδιψεῖς ἐχθροί, περικύκλωσαν τὸ μοναστήρι καὶ σκότωσαν μέ τὰ ξίφη τοὺς ὅλους ὅσους βρῆκαν ἐκεῖ.

Νά πῶς περιγράφεται ὁ μαρτυρικός θάνατος τοῦ ὁσίου γέροντα Εὐφροσύνου, τοῦ θαυματουργοῦ τοῦ Σινίτσου, στό βίο του, πού γράφτηκε ἀπὸ ἓναν ἄλλο μοναχό, τόν Ἰωνᾶ:

«Ὁ ὁσιος πατέρας μας Εὐφρόσυνος βγῆκε ἀπ' τὸ κελλί του γιὰ νά συναντήσει τοὺς ἐχθρούς μέ πλήρη τὴ μοναχική του ἐνδυμασία καὶ τὸ Μεγάλο Σχήμα, δείχνοντας ἔτσι τοὺς μεγάλους καὶ ἥρωικούς ἀγῶνες του γιὰ τὸ Θεό. Ἀψηφώντας κάθε φόβο καὶ προσφέροντας τόν ἑαυτό του «ὡς πρόδατον ἐπὶ σφαγὴν», προχώρησε μέχρι τὸν πολύτιμο σταυρό πού εἶχε τοποθετήσει ὁ ἴδιος, ἀναθέτοντας τὴν ἐλπίδα του στό Ζωοποιό Σταυρό τοῦ Κυρίου. Τὰ παιδιὰ τοῦ πονηροῦ ὁμως χύμηξαν στόν ὁσιο γέροντα σάν δαιμονισμένα σκυλιὰ λέγοντας:

– Δῶσε μας τὰ ὑπάρχοντα τοῦ μοναστηριοῦ.

Ὁ γέροντας Εὐφρόσυνος πού δέν εἶχε οὔτε χρυσό, οὔτε ἀσήμι, οὔτε ἄλλα ὑλικά ἀγαθὰ, ἐκτός ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα, τοὺς εἶπε:

– Ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τοῦ μοναστηριοῦ καὶ τὰ προσωπικά μου εἶναι στήν ἐκκλησία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, δείχνοντάς τους ἔτσι τὸν ἀληθινὸ του θησαυρό πού δέν μπορούσαν νά κλέψουν καὶ ἀναθέτοντας κάθε ἐλπίδα του στό Θεό.

Τὰ παιδιὰ τοῦ διαβόλου μόλις ἀκουσαν αὐτὰ χάθηκαν, γιατί νόμισαν ὅτι ὁ Ὅσιος τοὺς μιλοῦσε γιὰ φθαρτὰ ἀγαθὰ. Ἐνας αἰμοδιψὴς δολοφόνος τὸν χτύπησε στό σῆμα μέ τὸ σπαθί του, τοῦ μισόκοψε τὸ κεφάλι καὶ ὁ γέροντας ἔπεσε στό ἔδαφος νεκρός. Μετά

ἀπ' αὐτό οἱ δαιμονισμένοι ληστές ἔτρεξαν στήν ἐκκλησία κι ἓνας ἀπ' αὐτούς, ὅταν διαπίστωσε ὅτι ἐκεῖ δέν ὑπάρχει κανένας θησαυρός, γύρισε στό σῶμα τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου κρατώντας ἓνα τσεκούρι. Μ' αὐτὸ χτύπησε τὸ σεπτὸ κεφάλι τοῦ ὁσίου πατέρα Εὐφροσύνου μέχρι πού τὸ τσεκούρι ἔφτασε στό μυαλό του, συμπληρώνοντας ἔτσι τὰ βασανιστήρια τοῦ νέου αὐτοῦ μάρτυρα, πού εἶχε παραδώσει τὴν ψυχὴ του στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ. Τὸ μαρτύριο τοῦ ἁγίου αὐτοῦ πατέρα, τοῦ ἀδβᾶ Εὐφροσύνου, ἔλαβε χώρα κοντὰ στόν Τίμιο καὶ Ζωοποιό Σταυρό τοῦ Κυρίου, πού εἶχε τοποθετήσει ὁ ἴδιος, στίς 20 Μαρτίου τοῦ 1612, τὴ μέρα πού γιορτάζεται ἡ μνήμη τῶν Ἁγίων Πατέρων πού σφαγιάστηκαν στό μοναστήρι τοῦ ἁγίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου».

Αὐτὸς ἦταν ὁ μαρτυρικός θάνατος τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου. Ὁ μοναχὸς Ἰωνᾶς, τὸν ὁποῖο ὁ Ὅσιος ἐμπόδισε νά φύγει, πέθανε μαζί του.

Ἦταν ὁμως θέλημα Θεοῦ, ὥστε ἓνας ἀπ' τοὺς δυὸ αὐτόπτες μάρτυρες τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου νά παραμείνει μεταξύ τῶν ζώντων.

Στὸ χωριὸ Ντολόσκα ζοῦσε ἓνας εὐσεβὴς χωρικός πού λεγόταν Ἰωάννης Σούμα, μαζί μέ τὸ γιό του Αἰμίλιο. Καὶ οἱ δυὸ τους εἶχαν εὐλάβεια γιὰ τὸ μοναστήρι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ σέβονταν πολὺ τὸ γέροντα Εὐφρόσυνο. Καὶ ὁ γέροντας ὁμως τοὺς ἀγαποῦσε γιὰ τὴν εὐσέβειά τους. Ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ γιός του Αἰμίλιος ἀναζητήσαν μαζί μέ ἄλλους καταφύγιο στό μοναστήρι γιὰ νά γλυτώσουν ἀπ' τοὺς Λατίνους καὶ στίς 20 Μαρτίου πού ἦρθαν οἱ ἐχθροί ὁ Ἰωάννης ἦταν στό κελλί τοῦ Ὀσίου. Ὁ Αἰμίλιος ἔτυχε νά βρῖσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήρι. Οἱ κακοποιοί, ἐπιδιδόμενοι στό μακάβριο ἔργο τῆς δολοφονίας, ἔδωσαν στόν Ἰωάννη ἓνα χτύπημα καὶ αὐτὸς ἔπεσε κάτω μαζί μέ τοὺς νεκρούς. Οἱ Λατίνοι ἔψαξαν μέσα στήν ἐκκλησία κι ἀφοῦ δέ βρῆκαν τίποτα βγῆκαν ἔξω. Ἐνας ἀπ' αὐτούς, κοιτάζοντας τὰ πτώματα ὑπόθεσε ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦταν ἀκόμη ζωντανός καὶ τοῦ ἔδωσε κι ἓνα δεύτερο χτύπημα. Μετά τὴν ἀναχώρηση τῶν ἐπιδρομέων Λατίνων, ὁ Ἰωάννης ἀνέλαβε τίς αἰσθήσεις του καὶ εἶπε στό γιό του πού εἶχε γυρίσει, ὅλα ὅσα συνέβησαν. Κι ὅταν ἀποθεραπεύτηκε ἀπ' τὰ τραύματά του, ὁ Ἰωάννης Σούμα ἔζησε δυὸ χρόνια ἀκόμη καὶ τάφηκε κοντὰ στόν ὁσιο Εὐ-

φρόσυνο. Ἄπ' αὐτοὺς ἔμαθαν οἱ κάτοικοι τῶν γειτονικῶν περιοχῶν γιὰ τὴν ἐρήμωση τοῦ μοναστηριοῦ καὶ τὸ μαρτυρικό θάνατο τοῦ Ὁσίου.

Μόνο μετὰ ἀπὸ ὀχτὼ μέρες, στίς 28 Μαρτίου, ὄρθηκαν οἱ ἀδελφοὶ πού γύρισαν ἀπ' τὰ δάση πού εἶχαν πάει νά κρυφτοῦν τὸ σῶμα τοῦ Ὁσίου καὶ τὸ ἐνταφίασαν μέ τιμές, δίπλα στοῦ σταυροῦ πού εἶχε μαρτυρήσει. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν γύρω περιοχῶν πού ἔβδονταν τὸν Ὁσιο γιὰ τὴν ἐνάρετη ζωὴ του, μαζεύτηκαν γιὰ τὴν κηδεία. Τὴν ἴδια μέρα ἔθαψαν τὸ μοναχὸ Ἰωνᾶ καὶ τοὺς ἄλλους πού ἔπεσαν ἀπ' τὰ ξίφη τῶν Λατίνων.

Στὰ χρονικά τοῦ μοναστηριοῦ ὑπῆρχε μιά ἀκριβὴς περιγραφή τῶν ἐξωτερικῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου: Εἶχε μέτριο ἀνάστημα, φαρδεῖς ὤμους καὶ εὐρὺ στήθος. Τὰ μαλλιά του ἦταν καστανὰ μέ διάσπαρτες ἄσπρες τρίχες καὶ ἡ γενειάδα του ἦταν μᾶλλον μακριὰ καὶ διχαζόταν στοῦ κάτω ἄκρου.

Πέντε χρόνια μετὰ τὴν κοίμησή τοῦ Ὁσίου, τὸ μοναστήρι ἀνακαινίστηκε καὶ οἱ ὠραῖες οἰκοδομὲς διατηρήθηκαν μέ ἀγάπη ὅλους τοὺς ἐπερχόμενους αἰῶνες. Τὸ 1655, μέ τὴν εὐλογία τοῦ μητροπολίτη τοῦ Νόβγοροντ Μακαρίου, τὰ λείψανα τοῦ Ὁσίου ἀποκαλύφθηκαν, βρέθηκαν τελείως ἀφθαρτα καὶ μπροστά σ' ἓνα μεγάλο πλῆθος πιστῶν ἐγίνε μέ ἱεροπρέπεια ἡ ἀπόθεσή τους σέ μιά καινούργια καὶ λεπτοκαμωμένη λειψανοθήκη ἡ ὁποία τοποθετήθηκε κάτω ἀπ' τὸ καμπαναριό. Τὸ παλιὸ Σχῆμα, μέ τὸ ὁποῖο ὁ Ὁσιος εἶχε ἐνταφιαστεί, ἀντικαταστάθηκε μ' ἓνα καινούργιο. Καί πρὸς τιμὴ του συντέθηκε μιά ἀκολουθία, τμήματα τῆς ὁποίας σῶζονται μέχρι σήμερα. Ἐπίσης ἀγιογραφήθηκαν πολλές εἰκόνες του, ἀνάμεσα στίς ὁποῖες μιά δωρήθηκε στοῦ μοναστήρι ἀπ' τὸν ἴδιο τὸ μονάρχη, τὸν τσάρο Ἀλεξέι Μιχαήλοβιτς Ρομανῶφ.

Πολλὰ ἀξιοσημεῖωτα θαύματα καὶ σημεῖα ἐγιναν, μαρτυρώντας τὴν ἀναντίρρητη ἀγιότητα τοῦ γέροντα Εὐφροσύνου. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ περιλαμβάνονται σ' ἓνα παράρτημα τοῦ Βίου τοῦ Ὁσίου, πού γράφτηκε ἀπ' τὸ μοναχὸ Ἰωνᾶ. Μιά μεταγενέστερη καὶ πιὸ λεπτομερὴς ἐργασία ἀπ' τὸν ἱερέα Ἰακωβόφσκυ (Ἡ ζωὴ καὶ τὰ θαύματα τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου, Νόβγοροντ, 1901) ἀναφέρει εἴκοσι ἐπτὰ θεραπείες, ἐνῶ ἄλλες συλλογὲς θαυμάτων, πού μέχρι τὴν ἐποχὴ πού

ἡ μνήμη του καθιερώθηκε ἐκ νέου τὸ 1912 ἦταν ἀδημοσίευτες, ἀπλῶς δίνουν ἔμφαση στὴν ἀναμφισβήτητη ἀγιότητά του.

Τὸ 1764 ὅμως, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ διωγμοῦ τοῦ μοναχισμοῦ, ὅταν τὰ δύο τρίτα ὅλων τῶν μοναστηριῶν στὴ Ρωσία κλείστηκαν βίαια ἀπ' τὴν Αἰκατερίνη τὴ Β', ἀπαγορεύτηκε νά διαβάζονται οἱ ἀκολουθίες τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου, οἱ ὁποῖες ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ ἄλλες, ἐνῶ τὸ μοναστήρι ἐκλείσει. Μετὰ ἀπ' αὐτό, οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς ἔκαναν συχνὰ ἐκκλησίες στίς ἐκκλησιαστικὲς ἀρχές γιὰ τὴν ἐκ νέου «ἀγιοποίηση» τοῦ Ὁσίου. Τελικά, τὸ 1912, ὁ μητροπολίτης τοῦ Νόβγοροντ Ἀρσένιος, πού ἦταν ὁ ἴδιος ἓνας μεγάλος ἐραστὴς τῶν ἀρχαίων παραδόσεων τῆς γνήσιας Ὁρθοδοξίας, καθιέρωσε καὶ πάλι θριαμβευτικὰ τὴ μνήμη τοῦ ὁσίου Εὐφροσύνου, ὅπως περιγράφεται στὴ συνέχεια.

Οἱ μέρες ἀπὸ τὴν 25ῃ ὡς τὴν 29ῃ Ἰουνίου θὰ μείνουν ἱστορικές, σάν μέρες ἰδιαίτερης πνευματικῆς ἱεροπρέπειας. Ἡ 29ῃ Ἰουνίου ἦταν ἡ μέρα πού εἶχε προγραμματιστεῖ γιὰ νά τιμηθεῖ καὶ νά δοξαστεῖ πανηγυρικὰ ὁ ἱερομάρτυρας Εὐφρόσυνος τοῦ Σινίτσου, πού τριακόσια χρόνια νωρίτερα εἶχε μαρτυρήσει ἀπ' τοὺς Λατίνους κατὰ τὴ διάρκεια τῆς φοβερῆς «περιόδου ταραχῶν».

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἱεροτελεστία εἶχε σάν ἡγέτη τὸν ἴδιο τὸν ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Νόβγοροντ Ἀρσένιο. Ἐνῶ ταξίδευε πρὸς τὸ ἐρημητήριό τοῦ Σινίτσου, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐπισκέφτηκε ὅλες τίς ἐκκλησίες ἀπ' τὸ Μπόροβιτς ὡς τὴν πόλιν τῆς Οὐστιιάζνα, ὅπου ἔφτασε στίς 25 Ἰουνίου. Μετὰ τὴν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴ του ἀπ' τὸν ἐπίσκοπο, πού ἦταν ἐπικεφαλῆς μεγάλου πλῆθους προσκυνητῶν, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐπισκέφτηκε ἀρκετὲς ἐκκλησίες καὶ τὸ ἱεροδιδασκαλεῖο.

Στίς πέντε ἡ ὥρα τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας εἶχε προγραμματιστεῖ νά συναντηθοῦν οἱ πομπές μέ ὅλα τὰ ἱερά σκεύη καὶ ἀντικείμενα τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηριῶν τῆς περιοχῆς. Ἡ συνάντηση θὰ γινόταν στοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Οὐστιιάζνα, ὥστε τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ νά ξεκινήσουν γιὰ τὸ Σινίτσου. Οἱ πομπές αὐτές ἦρθαν ἀπ' τὸ μοναστήρι τοῦ Μοντένσκ, τὰ ἐρημητήρια τοῦ Φιλαρέτου καὶ τῆς Σάλοχα καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Κιρέτσκ, πού ἦταν στοῦ δρόμο πού ἀκολουθοῦσαν οἱ πομπές ἀπ' τὰ χωριά πρὸς τὴν πόλιν.

Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων καί οἱ ἀγρότες ἀπ' τὰ γύρω χωριά ἔρχονταν κατά πλήθη στό κοιμητήριο τοῦ Καζάν, ὅπου ἡ πρώτη ἀπ' τίς χωρισμένες πομπές πού θά ἔρχόταν θά ἔκανε λιτανεία. Μέσα ἀπ' τὰ δάση ἐμφανίζονταν λάβαρα κι ἕνα μεγάλο πλήθος προσκυνητῶν, οἱ ὁποῖοι κρατοῦσαν πάνω στά κεφάλια τους εἰκόνες πού ἔλαμπαν στόν ἥλιο. Ἡ πομπή συνοδευόταν ἀπ' τόν ἡγούμενο τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Μοντένσκ, ἕναν ιερομόναχο, ἕναν ιεροδιάκονο καί τή χορωδία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Κιρέτσκ. Μπροστά ἦταν οἱ ψάλτες καί μετά ἀπ' αὐτούς ὁ κληρικός. Στό δρόμο διάβαζαν καί ἔψαλαν τόν Ἀκάθιστο Ὑμνο, ἐνῶ οἱ ἱερεῖς μοίρασαν μεταξύ τους τὰ ἱερά ἀναγνώσματα.

Ἐκεῖ ἔγινε ἡ πρώτη συνάντηση τῶν πομπῶν, πού ἦταν πολύ συγκινητική. Πολλοί στή θέα τέτοιας ιεροτελεστίας ἔκλαιγαν. Ἄλλοι ἄφηναν τὰ σπίτια τους γιά νά συνοδεύσουν τήν πομπή ἕνα ἢ δυό μίλια καί, ἐνθουσιασμένοι ἀπ' τή θρησκευτική πίστη καί θερμῇ τῶν πιστῶν, πήγαιναν μέχρι τήν πόλη, ἐννιά μίλια μακριά. Αὐτό ἦταν ἕνα πραγματικό παράδειγμα πανηγυρικής πομπῆς, ὅπου ὅλοι τους ἔψαλαν σύμφωνα μέ τήν παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Στήν πλατεία, μπροστά στήν ἐκκλησία τῆς Οὐστιάζνα, οἱ ἱερεῖς τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ εἶχαν συναθροιστεῖ μέ τὰ ἱερά σκεύη καί τίς θαυματουργές εἰκόνες, ἐνῶ ἕνα πλήθος χιλιάδων ἀνθρώπων περίμεναν νά φτάσουν οἱ πομπές.

Ἡ δέηση ἄρχισε. Στήν ἀρχή ἔψαλε ὁ χορός τῆς ἐκκλησίας τοῦ Κιρέτσκ, μετά ἐνώθηκαν μαζί τους καί ἄλλοι ἀπ' τοὺς προσκυνητές καί στό τέλος ἔψαλε ὅλο τό πλήθος μαζί. Μετά ἕνας ἱερέας ἔκανε ἕνα κήρυγμα χαιρετῶντας τοὺς προσκυνητές. Στίς ἔξι ἡ ὥρα ἀκριβῶς ἄρχισαν νά χτυποῦν οἱ καμπάνες τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ. Κι ἀφοῦ ἔφτασε ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἄρχισε ἡ πανηγυρική ὁλονύκτια ἀγρυπνία.

Ἡ ἱερή ἀκολουθία προχωροῦσε μέ ἐξαιρετική ιεροπρέπεια καθὼς οἱ χοροὶ ἐπαναλαμβάναν στίχο - στίχο τὰ στιχηρά μετά τόν κανονάρχη. Ὅλοι οἱ παριστάμενοι ἦταν ἀφοσιωμένοι στήν ἱερή ἀκολουθία, πού τελείωσε στίς 11 ἡ ὥρα.

Στίς 7 π.μ. τῆς 26 Ἰουνίου οἱ καμπάνες ἄρχισαν νά χτυποῦν γιά τή Θεία Λειτουργία ἡ ὁποία ἔγινε νωρίς, ὥστε τό πλήθος νά μπο-

ρέσει ν' ἀκολουθήσει τήν πομπή. Οἱ προσκυνητές ἐπρόκειτο ν' ἀναχωρήσουν νωρίς καί νά περάσουν τή νύχτα στό χωριό Μίζντα, στό δρόμο πρὸς τό Σινίτσιν. Ἡ Λειτουργία ἦταν πανηγυρική καί μετά ἀπ' αὐτήν ἔλαβε χώρα μιὰ δέηση εὐχαριστίας, κατά τήν ὁποία οἱ πιστοὶ ἔψαλαν ὅλοι μαζί. Στή διάρκεια τῆς Λειτουργίας ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔκανε ἕνα ἐποικοδομητικό κήρυγμα.

Μετά τή Λειτουργία ἔγινε δέηση στήν πλατεία μπροστά ἀπ' τό μητροπολιτικό ναό καί μετά ἡ πομπή ξεκίνησε, ἐνῶ ἕνα πλήθος χιλιάδων ἀνθρώπων ἀκολουθοῦσε. Σ' ἕνα σημεῖο ἔπρεπε νά διασχίσουν μιὰ ἀπ' τίς πολλές λίμνες τῆς περιοχῆς. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ἀφοῦ σταύρωσε τὰ τέσσερα σημεία τοῦ ὀρίζοντα μέ τόν Τίμιο Σταυρό, πέρασε ἀσκεπῆς κάτω ἀπό τήν εἰκόνα τήν ὁποία κρατοῦσαν ψηλά, μπήκε στό πλοιάριο καί εὐλόγησε ὅλους ἐκείνους πού ἀκολουθοῦσαν τήν πομπή. Μέχρι νά φτάσει τό πλοιάριο στήν ἀπέναντι ἀκτὴ, ὁ ἀρχιεπίσκοπος προσευχόταν. Κι ἐκεῖ ἕνα πλήθος χιλιάδων πιστῶν περίμεναν ἤδη γιά νά συνεχίσουν τό ὑπόλοιπο ταξίδι. Ἡ στάση γιά τή νύχτα ἔγινε στό χωριό Μίζντα, πού ἀπέχει 16 μίλια ἀπό τήν Οὐστιάζνα.

Στίς 27 Ἰουνίου, στή Μίζντα, ὁ ἱεραπόστολος ἀρχιμανδρίτης Βαρσανούφιος τέλεσε τή Θεία Λειτουργία καί μετά, τήν πρώτη ὥρα τῆς ἡμέρας, ἡ πομπή ξεκίνησε πάλι γιά τό χωριό Ντολόσκα, ὅπου ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος εἶχε ὑπηρετήσει στήν ἀρχή σάν ἀναγνώστης. Ἐκεῖ ἡ πομπή ἐνώθηκε μέ τίς πομπές ἀπ' τήν Ὁκόννα, τό Κύροβο καί ἄλλα μέρη. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀρσένιος τέλεσε τήν ὁλονύκτια ἀγρυπνία στήν ἐκκλησία τῆς Ντολόσκα. Ἡ βραδυά ἦταν ἡσυχὴ καί γλυκειά καί ἡ ἀκολουθία ἦταν πανηγυρική καί κατανυκτική. Ὅλοι τους αἰσθάνονταν ὅτι ὁ ἀρχιερέας καί οἱ πιστοὶ εἶχαν μιὰ καρδιά, προσευχόμενοι καί εὐχαριστώντας τόν Κύριο μ' ἕνα στόμα γιά τό ἀνέκφραστο ἔλεός Του. Τήν ὥρα πού ψάλλονταν ὁ ὁρθρος, ὁ ἀρχιεπίσκοπος βγήκε ἀπό τήν ἐκκλησία. Ἐνα πλήθος χιλιάδων ἀνθρώπων τόν περικύκλωσε καί στέκονταν ἔξω μέ ἀναμμένα κεριά. Ἦταν τόση ἡρεμία, πού οἱ φλόγες τῶν κεριῶν οὔτε κἂν κυμαίνονταν. Ἡ ἀκολουθία τελείωσε περίπου τὰ μεσάνυχτα, ὅλοι τους ὅμως ὄχι μόνο δέν αἰσθάνονταν κουρασμένοι, ἀλλά τό πνεῦμα τῆς θερμῆς προσευχῆς ἐξακολουθοῦσε νά κυριαρχεῖ μέσα τους.

Στίς 28 Ἰουνίου τή Θεία Λειτουργία ἔκανε ὁ ἀρχιεπίσκοπος.

Μετά τή Λειτουργία ὁ ἀρχιερέας εὐλόγησε τήν πομπή νά συνεχίσει τό δρόμο της.

Στό χωριό Ντολόσκα ὁ φιλόξενος ιδιοκτήτης τῆς περιοχῆς ὑποδέχτηκε τόν ἀρχιεπίσκοπο, τόν κυβερνήτη καί τόν κληρο στό ἀρχοντικό του. Γι' αὐτούς πού κρατοῦσαν τά λάβαρα καί τούς προσκυνητές, παραχωρήθηκαν μερικά στεγασμένα οἰκήματα στό κτῆμα, ἐνῶ ὅσο χρόνο οἱ προσκυνητές ξμειναν στή Ντολόσκα τούς παρέχονταν φαγητό καί τσάι.

Περίπου στίς 3 μ.μ. τῆς 28ης Ἰουνίου, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ξφτασε στό ἐρημητήριο τοῦ Σινίτσου. Ἡ ἀφιξή του ἦταν πανηγυρική. Ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Κυρίλωφ Ἰωαννίκιος ξφτασε ἐπίσης καί συναντήθηκε μέ τήν πομπή τῆς Ντολόσκα, πού ἦρθε στό ἐρημητήριο στίς 5 ἡ ὥρα περίπου. Τό ἴδιο θράδυ ἡ ὁλονυκτία τελέστηκε στό ὕπαιθρο. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀρσένιος ἔλαβε μέρος μαζί μέ τούς ἀρχιμανδρίτες καί ἱερεῖς πού εἶχαν ἔρθει μέ τίς πομπές. Ὁ καιρός ἦταν ζεστός καί γλυκός. Ὁλος ὁ κληρος, μέ ἐπικεφαλῆς τόν ἀρχιεπίσκοπο, ἀνέβηκαν σέ μιὰ εἰδικά κατασκευασμένη ἐξέδρα, πού ἦταν σκεπασμένη μέ τέντα. Δέκα χιλιάδες προσκυνητές εἶχαν μαζευτεῖ γιά τήν ἱεροτελευστία αὐτή καί ἡ συμμετοχή τους ἦταν ζωντανή. Τριγύρω ἀπ' τήν ἐξέδρα ὑπῆρχαν σειρές ἀπό ἑκατοντάδες λάβαρα καί εἰκόνες ἀπ' τίς ἐκκλησίες τῆς περιοχῆς. Μπροστά ἀπ' τήν ἐξέδρα τοποθετήθηκαν τά ἱερά ἀντικείμενα – οἱ θαυματουργές εἰκόνες τῆς Παναγίας καί τοῦ ἁγίου Νικολάου καί οἱ εἰκόνες πού λατρεύονταν τοπικά. Ἡ ἀκολουθία τελεώσε κατά τά μεσάνυχτα. Ὁ ἀρχιερέας Πέτρος Σίη-λινγκ ἔκανε ἕνα πύρινο κήρυγμα καί ἡ θερμή του πίστη γιά τόν τοπικό Ἅγιο μεταδιδάστηκε αὐθόρμητα σέ ὅλο τό λαό.

Ἡ ἐπόμενη μέρα, 29 Ἰουνίου, ἦταν ἡ μέρα τῆς γιορτῆς τῶν πρωτοκορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου καί στήν ἀρχή ἔγιναν πρωϊνές Λειτουργίες στίς ἐκκλησίες τοῦ ἐρημητηρίου τοῦ Σινίτσου, μπροστά σ' ἕνα πλῆθος προσκυνητῶν. Ἡ πανηγυρική Θεία Λειτουργία ἔγινε στό ὕπαιθρο. Ἡ Ἁγία Τράπεζα τοποθετήθηκε στήν ἐξέδρα. Ἡ Λειτουργία τελέστηκε ἀπ' τόν ἀρχιεπίσκοπο Ἀρσένιο, τόν ἐπίσκοπο Ἰωαννίκιο, τούς ἀρχιμανδρίτες καί ἄλλους κληρικούς. Ἡ Λειτουργία εἶχε μιὰ ἰδιαίτερη ἱεροπρέπεια. Ὁ καιρός ἦταν εὐνοϊκός. Αὐτοί οἱ οὐρανοί φαίνονταν νά συμμετέχουν καί νά ἀγάλλονται μαζί μέ τούς ἀνθρώπους.

Τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας πλησίαζε. Διαβάστηκαν οἱ χαι-

ρετισμοί ἐνῶ ἀπό μακρινά μοναστήρια ξφτασαν δῶρα. Τό μόνο πού ἔλειπε ἦταν ἡ συμμετοχή τῶν οὐράνιων στοιχείων. Τῆς βροχῆς, τῶν κεραυνῶν καί τῶν ἀστραπῶν. Κι αὐτά δέν ἄργησαν νά φανοῦν. Στή δύση ἐμφανίστηκε ἕνα σύννεφο· ἕνα ἀεράκι σηκώθηκε καί ἀπό τό μικρό σύννεφάκι σχηματίστηκε ἕνα μεγάλο σύννεφο· ἀστραπές ἀρχίζουν νά φωτίζουν τόν οὐρανό, οἱ κεραυνοί νά βροντοῦν καί μιὰ μεγάλη καί εὐλογημένη βροχή ἀρχισε νά πέφτει. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τελεώσε τό κήρυγμά του πρὸς τό λαό καί ἀρχισε τήν ἀπόλυση τῆς Θείας Λειτουργίας. Ἡ βροχή πού πλησίαζε ἦταν τόσο ἀπροσδόκητη γιά τούς προσκυνητές, πού ἦταν ντυμένοι μέ τά γιορτινά τους, ὥστε οἱ πιό λιπόψυχοι ἐνόχληθηκαν καί πολλοί ξεκίνησαν γιά τό σπίτι τους. Αὐτή τή στιγμή δόθηκε ἡ εὐκαιρία σέ ὅλους νά θαυμάσουν τόν ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Νόβγκοροντ. Ξαφνικά γύρισε πρὸς τό πλῆθος καί ἀπαίτησε νά σταματήσουν ἀμέσως καί νά συνεχίσουν νά συμμετέχουν στίς εὐχές πού ἀκολουθοῦσαν. Τά μάτια του γέμισαν μέ θυμό καί ἡ βροντερή φωνή του κάλυψε τό θόρυβο τῶν στοιχείων. Οἱ ἄνθρωποι σκέφτηκαν ὠριμότερα, ὑπάκουσαν στή φωνή τοῦ ἀρχιεπισκόπου τους καί, παρά τό γεγονός ὅτι τά στοιχεῖα τῆς φύσης βροντοῦσαν μέ ἀκόμη μεγαλύτερη δύναμη, κατά τή διάρκεια τῆς λιτανείας γύρω στόν τόπο πού ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος μαρτύρησε, ἐκεῖνοι ἀκολούθησαν τόν ἀρχιεπίσκοπό τους καί προσεύχονταν θερμά. Στό τέλος τῆς δέησης ἡ καταιγίδα ξαφνικά σταμάτησε καί μέσα σέ δυό ὥρες ὁ καιρός καθάρισε καί ἔγινε θαυμασίος. Εἶναι φανερό ὅτι μέ αὐτόν τόν τρόπο ὁ Θεός ἔδωσε μιὰ χειροπιαστή ἀπόδειξη στόν κόσμο ὅτι στή δοξολογία τῶν Ἁγίων δέν συμμετέχουν μόνο οἱ ἄνθρωποι, ἀλλά καί αὐτά τῆς φύσης τά στοιχεῖα ἀγάλλονται καί καθένα ἀπ' αὐτά ἐκφράζει μέ τό δικό του ἰδιαίτερο τρόπο τή χαρά του καί τήν εὐγνωμοσύνη του στόν Κύριο, τό Δημιουργό του.

Ὅλοι ὅσοι μαζεύτηκαν αὐτές τίς μέρες γιά νά δοξάσουν τόν ἅγιο τοῦ Θεοῦ Εὐφρόσυνου, τό θαυματουργό τοῦ Σινίτσου, πέρασαν στιγμές ἀνέκφραστης ἀγαλλίασης. Ἦταν φανερό σέ ὅλους ὅτι ἡ Ἁγία Ρωσία ζοῦσε ἀκόμη καί ὅτι ἡ ἀγάπη γιά τοῦ ἁγίου τοῦ Θεοῦ ἔξακολουθοῦσε νά εἶναι φλογερή στίς καρδιές τοῦ ὀρθόδοξου λαοῦ. Ἐάν ὁ ὁσιος Εὐφρόσυνος παράμεινε ἄδικα στήν ἀφάνεια γιά ἕνα διάστημα, ἄς λάμψει ἡ δόξα τῆς ἁγιότητάς του λαμπρότερα τώρα μεταξύ ἐκείνων πού πράγματι ἀγαποῦν τό Θεό, τόν «θαυμαστό ἐν τοῖς Ἁγίοις Αὐτοῦ».

Ὁ ὁσιος Διόδωρος τοῦ Γιουριγκόρσκυ.

Ὁσιος Διόδωρος τοῦ Γιουριγκόρσκυ* καί ἄλλοι ἀσκητές

Η περιφέρεια τοῦ ποταμοῦ Ὀνεγκα μέ τίς μυριάδες στιλπνές λίμνες της, πού ἀντανακλοῦν τή γαλάζια ὁμορφιά τῶν ὄρειων περιοχῶν, παρεῖχε χώρο καί ἐλευθερία σ' αὐτούς πού ἀναζητοῦσαν τό Θεό στήν Ἁγία Ρωσία. Ἡ περιοχή αὐτή τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, μέ ἐπίκεντρό της τήν πόλη τοῦ Κάργκοπολ, ἔχει στολίσει τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μέ μεγάλους ἀγίους. Μερικοί ἀπ' τοὺς προκατόχους τοῦ ὁσίου Διοδώρου σ' αὐτή τήν περιοχή ἦταν: ὁ ἅγιος Λάζαρος τοῦ Μούρομ, ὁ Ἑλληνας πού συνομίλησε μέ τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο· ὁ ἅγιος Κορνήλιος τῆς λίμνης Πάλε, πού ἦταν μοναχός τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Βαλαάμ· ὁ ἅγιος Ἰωνᾶς τοῦ Κλίμενετς, ὁ πλούσιος ἔμπορος πού ἀσπάστηκε τό μοναχισμό μέσα σέ μιά νύχτα· ὁ ἅγιος Κύριλλος τοῦ Τσέλμογκορ, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δασύς, ὁ ἅγιος Ἀλέξανδρος τοῦ Ὁσεβενσκ καί πολλοί ἄλλοι.

Ὁ ὁσιος πατέρας μας Διόδωρος γεννήθηκε πρὸς τό τέλος τοῦ 16ου αἰώνα στό εὐφορο χωριό Τουρτσάσοβο, πού βρισκόταν στά

* Μεταφρασμένος ἀπ' τό «Βίο τοῦ ὁσίου Διοδώρου τοῦ Γιουριγκόρσκυ» στούς «Βίους τῶν Ἀγίων», συμπληρωματικός τόμος I, Μόσχα, 1908, σελ. 423 καί ἐφεξῆς, μέ λεπτομέρειες πού προστέθηκαν ἀπ' τό Πατερικό τοῦ Σολόφκυ, Πετρούπολη, 1873, σελ. 74 καί ἐφεξῆς.

μισιά περίπου ανάμεσα στον Ἀρχάγγελο καί τό Κάργκοπολ, στόν ποταμό Ὀνεγκα. Ἐπειδή ἐκείνη τήν ἐποχή ὅλο τό ξένο ἐμπόριο διεξαγόταν ἀπ' τό δόρειο λιμάνι τοῦ Ἀρχάγγελου καί ἀπ' ἐκεῖ τά ξένα ἀγαθά μεταφέρονταν δυτικά πρὸς τή Μόσχα ἀπ' τοὺς ποταμούς, τό χωριό Τουρτσάσοβο ἦταν ἓνα ἀξιόλογο ἐμπορικό κέντρο. Πιό σημαντικό ὅμως ἦταν σάν ἓνα ἀξιόλογο πνευματικό κέντρο μέ ὠραίες ἐκκλησίες καί ἄλλα οἰκοδομήματα πού μαρτυροῦσαν τό πνευματικό καί μορφωτικό ὕψος τῆς Ἀγίας Ρωσίας. Ὁ πατέρας τοῦ Ὁσίου ὀνομαζόταν Ἱερόθεος καί ἡ μητέρα του Μαρία. Ὁ ἴδιος ἔλαβε στό ἅγιο βάπτισμα τό ὄνομα Διομήδης.

Ὅταν ἔφτασε σέ ἡλικία δεκαπέντε χρονῶν, πῆρε τήν εὐχή τῶν γονιῶν του καί ξεκίνησε γιά ἓνα προσκύνημα στό μοναστήρι τοῦ Σολόφκυ. Αὐτό ἐγινε ἀνάμεσα στά χρόνια 1600 καί 1606. Ἀπ' τό μοναστήρι ὁ Ὁσιος δέ γύρισε ποτέ πίσω. Ἀγάπησε τή μοναχική ζωή καί ἀγωνίστηκε στό φημισμένο μοναστήρι γιά τρία χρόνια, ἐκτελώντας τά διάφορα διακονήματα τοῦ μοναστηριοῦ μέ ἀπόλυτη ὑπακοή, χωρίς ἀντιλογία ἢ γογγυσμό καί γι' αὐτό ὅλοι τόν ἀγαποῦσαν. Ὁ Διομήδης στεκόταν στό ναό τοῦ Θεοῦ καί ἀκουγε τίς ἱερές ψαλμωδίες καί τ' ἀναγνώσματα μέ φόβο Θεοῦ καί ταπείνωση. Περισσότερο ἀπ' ὅλα προσπαθοῦσε νά διατηρήσει τό σῶμα του μέ ἀγνεία καί παρθενία καί ἀπόφευγε μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν ἐκείνους πού ἦταν ἀμελεῖς καί ἀπρόσεχτοι σ' αὐτή τήν ἀρετή. Ὁ νεαρός ἀσκητής ἐπιθυμοῦσε μέ ὅλη του τήν ψυχή νά λάβει τό Ἀγγελικό Σχῆμα καί ὅταν ἔφτασε στήν ἡλικία τῶν δεκαεννέα χρονῶν ζητοῦσε μέ δάκρυα ἀπ' τόν ἡγούμενο Ἀντώνιο (1603 - 1612) νά τόν κάνει μοναχό.

Βλέποντας ὁ ἡγούμενος τήν ταπείνωση καί τά δάκρυα τοῦ νέου, τοῦ ἔδωσε εὐλογία νά χειροθετηθεῖ καί ἔλαβε τό ὄνομα Δαμιανός. Μετά ὁ νεοχειροτονημένος μοναχός παραδόθηκε γιά πνευματική καθοδήγηση σ' ἓνα γέροντα ἐμπειρο στή μοναχική ζωή, τόν ἱερομόναχο Ἰωσήφ, πού καταγόταν ἀπ' τό Μεγάλο Νόβγοροντ.

Ὁ ἱερομόναχος Ἰωσήφ ἦταν ἓνας μέγας ἐραστής τῆς ἐρήμου, τῆς πραγματικῆς κατοικίας τοῦ ἀναχωρητικοῦ μοναχισμοῦ, καί πολύ συχνά ἔλεγε στό νεαρό ὑποτακτικό του ὅτι ἐκεῖ ἀκριδῶς, στίς πυκνές λόχμες τῶν δασῶν τοῦ νησιοῦ Σολόφκυ, ἀγωνίζονταν ἀκόμη ἐρημίτες πού ἐργάζονταν γιά τή σωτηρία τῆς ψυχῆς τους.

Ο ΑΓΝΩΣΤΟΣ ΑΝΑΧΩΡΗΤΗΣ

Στό Σολόφκυ ὑπῆρχαν τότε ἐρημίτες ἄγνωστοι, τῶν ὁποίων τά ὀνόματα μόνο ὁ Θεός γνωρίζει. Κάποτε ἓνας μοναχός τοῦ Σολόφκυ – γιά νά πάρουμε ἓνα παράδειγμα πού ἀναφέρεται στό Πατερικό τοῦ Σολόφκυ αὐτῆς τῆς περιόδου – περιφερόταν στό νησί γιά κάποιες ὑποθέσεις τοῦ μοναστηριοῦ. Ὅταν κουράστηκε, θέλησε νά ξεκουραστεῖ σ' ἓναν ἀπότομο λόφο. Θέλοντας νά ξαπλώσει στό ἔδαφος ἔκανε τό σταυρό του καί πρόφερε δυνατά τήν προσευχή τοῦ Ἰησοῦ. Ξαφνικά ἀπ' τήν κορυφή τοῦ λόφου, μέσα ἀπό μιά σχισμή, ἀκουσε «Ἀμήν». Μή πιστεύοντας σ' αὐτιά του πρόφερε τήν προσευχή γιά δευτέρα καί τρίτη φορά καί πάλι ἀκουσε τό ἴδιο «Ἀμήν».

– Ποιός εἶσαι σύ, ἄνθρωπος ἢ πνεῦμα; ρώτησε ξαφνιασμένος ὁ μοναχός.

– Εἶμαι ἓνας ἁμαρτωλός, ἀπάντησε ἡ ἀόρατη φωνή, καί κλαίω γιά τίς ἁμαρτίες μου.

– Ποιό εἶναι τ' ὄνομά σου καί πῶς ἦρθες ἐδῶ;

– Τ' ὄνομά μου καί πῶς ἦρθα ἐδῶ μόνο ὁ Θεός γνωρίζει.

– Μόνος σου εἶσαι ἐδῶ;

– Ἐδῶ κοντά μου ζοῦν ἄλλοι δυό γέροντες. Ὑπῆρχε κι ἓνας τρίτος ἀλλά ἀποδήμησε στόν Κύριο καί τόν θάψαμε.

– Καί πῶς ζεῖς ἐδῶ;

– Θυμήσου, ἀδελφέ, τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Οὐκ ἐπ' ἄρτων μόνον ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν παντί ρήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ» (Ματθ. δ' 4). Αὐτός ἐκτρέφει καί θερμαίνει τόν ἐσωτερικό ἄνθρωπο. Θυμήσου πῶς τά παλιότερα χρόνια ἅγιοι ἄνδρες καί γυναῖκες κατοικοῦσαν στά βουνά, τίς σπηλιές καί τίς σχισμές τῆς γῆς. Δέν εἶναι ὁ ἴδιος Θεός, ὁ Δημιουργός, τώρα, πού ἔτρεφε τότε ἐκείνους; Ἐάν θέλεις νά διαπιστώσεις πῶς ὁ Κύριος τρέφει τό φθαρτό σῶμα μου, πάρε αὐτό.

Καί μ' αὐτά τά λόγια πέταξε ἔξω ἓνα κομμάτι πού ὁ μοναχός τό πῆρε καί τό ἔφαγε. Ἦταν ἀπό ξεραμένα βρῦα μέ κούμαρα.

– Μ' αὐτά μέ τρέφει ὁ Κύριος, εἶπε ὁ ἐρημίτης.

Ὁ μοναχός τότε ἄρχισε νά τόν παρακαλεῖ γιά νά τοῦ ἀποκαλύψει πόσα χρόνια ἔχει σ' αὐτόν τόν τόπο καί ποιό εἶναι τό ἀσκητικό του πρόγραμμα.

– Είμαι ἐδῶ δέκα ἢ καί περισσότερα χρόνια, ἀπάντησε ὁ ἀναχωρητής. Τόν πρῶτο χρόνο ὑπόφερα φοδερὰ ἀπ’ τῆς τρομερῆς φαντασιῆς τῶν δαιμόνων. Οἱ δαίμονες ἐμφανίζονταν μέ τή μορφή ληστών καί μέ τρομοκρατοῦσαν, μέ ἔδερναν ἀνελέητα, μέ τραβοῦσαν ἔξω ἀπό τό κελλί μου καί ἀπαιτοῦσαν νά φύγω μακριά ἀπ’ τό νησί ἢ νά γυρίσω στό μοναστήρι. Κι ἀφοῦ μέ βασάνισαν, μέ ἐγκατέλειψαν μισοπεθαμένο καί τότε ἐμφανίστηκαν δυό ἅγιοι ἄνθρωποι κρατώντας στά χέρια τους πρόσφορα. Μέ πλησίασαν καί μοῦ εἶπαν:

– Σήκω, ἀδελφέ, κάνε τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καί λέγε τήν προσευχή τοῦ Ἰησοῦ. Μή φοδᾶσαι τῆς παγίδος τοῦ ἐχθροῦ. Ἐχε θάρρος, ἐνισχύσου καί ὁ Θεός θά σέ βοηθήσει. Δοκίμασε αὐτά τά πρόσφορα κι ἐμεῖς θά σέ ἐπισκεφτοῦμε πάλι.

– Δέν πρόφτασα νά δοκιμάσω τά πρόσφορα καί ξαφνικά αἰσθάνθηκα τελείως καλά καί χαρούμενος. Τόν πρῶτο χρόνο πού οἱ δαίμονες ἦταν ἰδιαίτερα ἐπιθετικοί, οἱ γέροντες μέ ἐπισκέπτονταν συχνά. μέ μετέφεραν μέσα στήν καλύδα μου καί μέ ἐνίσχυναν. Τό δεύτερο χρόνο οἱ ἐπιθέσεις τῶν δαιμόνων ἐξασθένησαν καί τώρα, μέ τή Χάρη τοῦ Χριστοῦ, δέν κινδυνεύω ἀπ’ τῆς ἐπιθέσεως τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ γέροντες ὁμως κάπου - κάπου μέ ἐπισκέφτονται καί μοῦ φέρνουν πρόσφορα καί ψωμί.

Ὅταν ὁ μοναχός τόν ἀποχαιρέτησε, ὁ ἐρημίτης τοῦ ζήτησε νά ξανάρθει μιά ὀρισμένη μέρα καί νά τοῦ φέρει λιθάνι. Ὁ μοναχός τοῦ ὑποσχέθηκε, ἀλλά δέν μπόρεσε νά τό κάνει τή μέρα πού τοῦ εἶχε ὀρίσει ὁ ἐρημίτης κι ὅταν πῆγε ἀργότερα στάθηκε ἀδύνατο νά τόν βρεῖ. Τόν ἐπόμενο χρόνο ὁμως ὁ μοναχός ἦρθε πάλι στήν ἴδια τοποθεσία πού εἶχε συνομιλήσει μέ τόν ἐρημίτη κι ἀφοῦ κουράστηκε πολύ ψάχνοντας γιά νά τόν βρεῖ, κάθισε κάτω νά ξεκουραστεῖ. Ἐνῶ κοιμόταν παρουσιάστηκε ὁ ἀναχωρητής σέ ὄραμα καί τοῦ εἶπε:

– Τώρα ἦρθες μάταια· καί τοῦ ἔδωσε ἕνα πρόσφορο.

Τόν ἴδιο αὐτό καιρό πού ὁ νεαρός μοναχός Δαμιανός ἀκουγε αὐτά στό κελλί τοῦ γέροντά του, ἦρθε στόν πνευματικό του πατέρα, τό γέροντα Ἰωσήφ, κάποιος πού τόν ἔλεγαν Βασίλειο ἀπ’ τή λίμνη Κένο καί ἀγαποῦσε ν’ ἀπομακρύνεται γιά ἡσυχία σέ ἐρημικές τοποθεσίες τοῦ νησιοῦ. Ὁ Βασίλειος αὐτός διηγήθηκε γιά μιά συνάντηση πού εἶχε μέ τό θαυμαστό ἐρημίτη Ἀνδρέα.

Ο ΟΣΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Κάποτε, ἄρχισε τή διήγησή του ὁ Βασίλειος, ἔτυχε ν’ ἀπομακρυνθῶ ἀπ’ τό μοναστήρι κι ἀφοῦ ἔχασα τό δρόμο μου περιπλανιόμουν χαμένος δίχως τροφή καί νερό. Ξαφνικά νόμισα ὅτι διέκρινα σέ κάποια ἀπόσταση τή σκιά ἑνός ἄντρα. Προχώρησα πρὸς τά ἐκεῖ καί ἡ σκιά κρύφτηκε στό πυκνό δάσος. Συνέχισα νά τρέχω καί εἶδα ἕνα μικρό μονοπάτι τό ὁποῖο ἀκολούθησα μέχρι νά συναντήσω μιά πυκνή λόχμη ὅπου ὑπῆρχε μιά στενή δίοδος, ὅσο νά χωράει νά περάσει ἕνας ἄνθρωπος. Πέρασα αὐτή τή δίοδο, εἶδα ἕνα βουνό καί πάνω σ’ αὐτό διέκρινα ἵχνη ἀπό γυμνές ἀντρικές πατημασιές. Πάνω σ’ ἕνα βράχο ὑπῆρχε ἕνα μικρό ἄνοιγμα. Προσευχήθηκα καί μετά μπῆκα σ’ αὐτή τή σκοτεινή σπηλιά. Ἀφοῦ ἔκανα τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ἄπλωσα τά χέρια μου καί ἄγγιξα ἕναν ἄνθρωπο, ὅποτε τρομαγμένος πρόφερα μιά προσευχή στήν ὁποία ὁ σπηλιώτης ἀπάντησε, « Ἀμήν ». Ἐπείσα στά πόδια του.

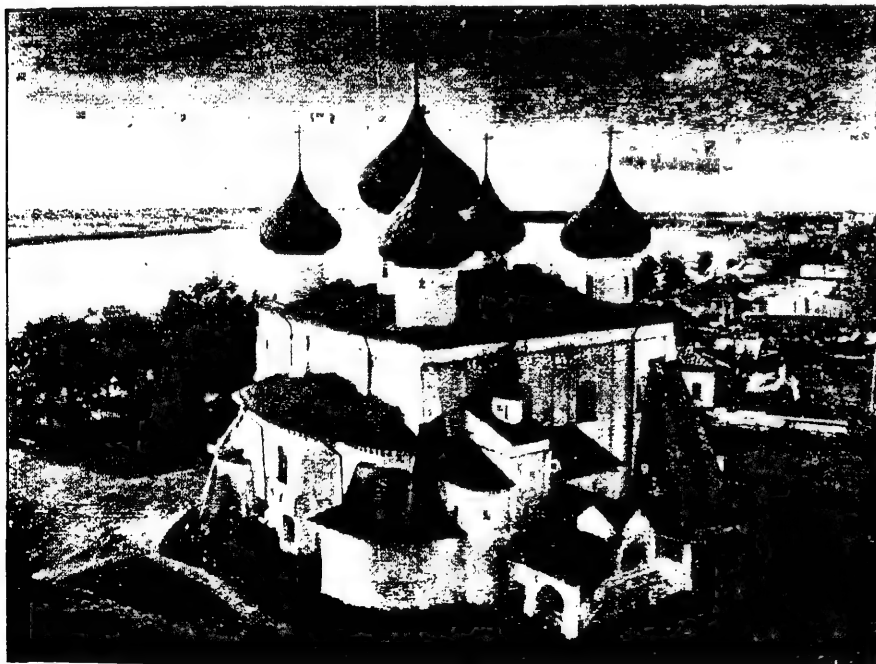
– Γιατί ἦρθες ἐδῶ καί τί θέλεις; μέ ρώτησε ὁ ἄγνωστος.

– Συγχώρεσέ με, ἅγιε πατέρα· χάθηκα κι ἔτσι βρέθηκα ἐδῶ. Σέ παρακαλῶ λυτήσου με καί δείξε μου τό δρόμο γιά τό μοναστήρι.

Ὁ ἐρημίτης μέ ὁδήγησε σέ μιά ἄλλη σπηλιά, ἡ ὁποία εἶχε στή νότια πλευρά ἕνα παράθυρο πού φώτιζε τό ἐσωτερικό της. Τότε ἐξέτασα τόν ἄγνωστο. Ἦταν γυμνός, εἶχε μικρή γενειάδα καί τό δέρμα του ἦταν μελαψό. Στό κελλί ὑπῆρχαν τέσσερις κομμένοι κορμοί δέντρων. Πάνω σ’ αὐτούς ἦταν τοποθετημένα δυό σανίδια καί δυό λαξευμένα ξύλινα μπῶλ· σ’ ἕνα ἀπ’ αὐτά ὑπῆρχε νερό καί στ’ ἄλλο ξερά χόρτα. Ὁ ἐρημίτης μοῦ ἔδωσε ἀπ’ τά χόρτα νά φάω καί νερό γιά νά πιῶ. Κι ὅταν τά δοκίμασα αἰσθάνθηκα νά δυναμώνω καί νά ζωηρεύω. Μετά ζήτησα ἀπ’ τό γέροντα νά μοῦ διηγηθεῖ γιά τή ζωή του. Κι ἐκεῖνος ἄρχισε:

– Ἀγωνιζόμουν στό μοναστήρι τοῦ Σολόφκυ. Τ’ ὄνομά μου εἶναι Ἀνδρέας. Ἀφοῦ ἦρθα στό μοναστήρι τοῦ Σολόφκυ, ἐργάστηκα στά ἐργαστήρια ἀλατιοῦ, βράζοντας τό νερό. Ἐκεῖνο τόν καιρό ἡγούμενος ἦταν ὁ Βαβλαάμ (1571 - 1581, ὁ μετέπειτα μητροπολίτης τοῦ Ροστώδ). Πολύ γρήγορα αἰσθάνθηκα ἔντονη τή σκέψη γιά τό βάρος τῶν ἁμαρτιῶν μου κι ἐπιθύμησα νά τ’ ἀφήσω ὅλα καί ν’ ἀγωνισθῶ μόνο γιά τό Θεό. Ἦταν τόσο ἔντονη ἡ ἐπιθυμία μου πού δέν

ήθελα νά δώσω καμιά αναβολή κι έτσι πήγα στην ξερή, βρήκα τή σκοτεινή αυτή σπηλιά και εγκαταστάθηκα ἐδῶ. Ὑπόφερα ἀπό πείνα και δίψα, ἔτρωγα μούρα και μανιτάρια και πολλές φορές ὑπόμενα τίς ἐπιθέσεις τῶν δαιμόνων, χτυπήματα, πληγές και διαιό- τητες. Ἀγωνίστηκα μέ τίς σκέψεις μου σάν μέ ἀγρια θηρία. Πολλές φορές τό μετάνοιωσα πού εἶχα ἐρθεῖ στην ξερή, θεωρώντας ὅλη τήν ἐρημική ζωή μου ἄκαρπη. Συχνά ἔφτασα ἀκόμη στό σημεῖο νά σκέπτομαι νά ἐγκαταλείψω τή σπηλιά γιά νά πάω στόν κόσμο, ἀλλά τότε κεραυνοί ἄρχιζαν νά βροντοῦν ἀπ' τόν οὐρανό, βροχή ἔπεφτε ραγδαία και ἐξαναγκαζόμουν νά γυρίσω στή σπηλιά. Ἐδῶ μιά γα- λήνια δροσιά μέ ἀνάπαυε. Μερικές φορές ξεκινούσα γιά νά θγῶ ἀπό τή σπηλιά τό χειμῶνα, ἀλλά ἡ τρομερή παγωνιά πού πήγαινε νά σπάσει τά κόκκαλά μου δέ μου ἔδινε τήν δυνατότητα νά βαδίσω περισσότερο ἀπό πέντε ῥήματα. Ὁ πόλεμος αὐτός συνεχίστηκε γιά

Ὁ μητροπολιτικός ναός τοῦ Κάργκοπολ, κοντά στόν ποταμό Ὀνεγκα.

τρία χρόνια. Μετά τήν τριετή αὐτή δοκιμασία βρήκα εἰρήνη και ὅλες οἱ δυσάρεστες ἐμπειρίες σταμάτησαν. Τότε ἐμφανίστηκε κά- ποια ἀγία μορφή και μου εἶπε:

– Νά εἶσαι σταθερός και νά μήν ἐγκαταλείψεις τό δρόμο τοῦ Θεοῦ πού σοῦ ἀποκαλύφτηκε.

Και μου ἔδωσε αὐτό τό χόρτο λέγοντας:

– Τρῶγε ἀπ' αὐτό και πίνε νερό ἀπ' αὐτή τή λίμνη.

– Ἐτσι, ἐπὶ τριάντα ὀχτώ χρόνια ζῶ τρώγοντας τό χόρτο αὐτό.

Ὅταν ἄκουσα ὅλα αὐτά ἔπεσα στά πόδια τοῦ γέροντα και ζή- τησα τήν εὐχή του. Ὁ Ἀνδρέας μέ ὁδήγησε ἔξω ἀπό τή σπηλιά του, μου ἔδειξε τό δρόμο γιά τό μοναστήρι, μέ εὐλόγησε και εἶπε:

– Πήγαινε «ἐν εἰρήνῃ» και ἐνόσω ζῶ μή πείς σέ κανέναν τίποτα ἀπ' ὅσα σοῦ εἶπα.

Μετά ἔφυγα και μου φάνηκε ὅτι ὁ δρόμος γιά τό μοναστήρι δέν ἦταν περισσότερο ἀπό μισό μίλι.

Ὁ Βασίλειος τελείωσε τή θαυμαστή διήγησή του, πού ἔκανε θα- θιά ἐντύπωση στην ψυχὴ τοῦ Δαμιανοῦ. Μετά ἀπό λίγο καιρό ὁ Βα- σίλειος ξεκίνησε σέ ἀναζήτηση τῆς σπηλιᾶς τοῦ Ἀνδρέα και ὁ Δα- μιανός τόν συνόδευσε. Ἀφοῦ ὅμως πέρασαν ὁλόκληρη ἑβδομάδα ἐρευνώντας, δέ βρήκαν οὔτε τήν πυκνή δασώδη περιοχή, οὔτε τό βουνό, οὔτε τό κελλί.

Τέτοιες ἀφηγήσεις σάν κι αὐτές ἀναδαν στην ψυχὴ τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ τή θερμὴ ἐπιθυμία νά ἐγκατασταθεῖ στό δάσος μαζί μέ τούς ἐρημίτες και νά μιμηθεῖ τούς ἀγῶνες τους. Δέν ἔπαυσε νά τό σκέπτεται αὐτό ἀκατάπαυστα, ἀλλά παρ' ὅλα αὐτά ἐκτελοῦσε μέ ἐπιμέλεια ὅλα τά δύσκολα ἔργα τῆς μοναχικῆς ὑπακοῆς πού τοῦ ἀνατέθηκαν στό φουρνο και τήν κουζίνα. Μιά μέρα πού ὁ Ὅσιος ἐργαζόταν μέ τούς ἀδελφούς στό φουρνο, κοίταξε τή λίμνη πού βρι- σκόταν δεξιά ἀπ' τό μοναστήρι, πρὸς τήν ἀνατολική πλευρά, και ἀναφώνησε:

– Κοιτάξτε, ἀδελφοί, ἓνας ἐρημίτης περπατάει πάνω στό νερό σάν σέ στέρεο ἔδαφος.

Και οἱ ἀδελφοί κοίταξαν ἀλλά δέν εἶδαν τίποτα.

Ὁ Ὅσιος διψοῦσε γιά ἐρημική ζωή, ἀλλά ἐξακολουθοῦσε νά ἐργάζεται στό ἐργαστήρι τῆς «κβάς» (ρωσικῆς μπύρας), νά ἀγωνί-

εται σκληρά, χωρίς νά δίνει καμιά ανάπαυση στό σῶμα του, καί νά ροσεύχεται θερμά στόν Κύριο τόσο στήν ἐκκλησία ὅσο καί στό ἐλλί του.

Ἔτσι ὁ Δαμιανός ἀγωνίστηκε στό μοναστήρι πολλά χρόνια, μέρις ὅτου ὁ πατέρας του Ἱερόθεος ἦρθε νά τόν δεῖ, πρὸς μεγάλη ἀρά τοῦ Ὁσίου. Ὁ πατέρας του ἔγινε μοναχός, ἔμεινε στό μοναστήρι μέχρι τό θάνατό του καί ὁ Ὁσιος τόν ἔθαψε μέ τά ἴδια του τά ἐρία. Μετά τό θάνατο τοῦ πατέρα του, ἀρχισε νά φλέγεται πάλι π' τήν ἐπιθυμία νά ἐγκαταλείψει τό πολυθρόνιο μοναστήρι καί νά αἰε στήν ἔρημο, γιά νά ζήσει ἐκεῖ μέ σιωπή καί ἡσυχία τή δύσκολη ὡή τοῦ ἀναχωρητῆ.

Αὐτή τή φορά ἔφυγε ἀπ' τό μοναστήρι καί πῆγε βαθιά μέσα στό νησί, ἀναζητώντας ἐρημίτες γιά νά οἰκοδομηθεῖ ἀπ' τή συνομιλία τους καί ἐλπίζοντας ἀκόμη νά ζήσει μαζί τους. Ἐπὶ σαράντα μέρες περιπλανιόταν στό νησί τρώγοντας μόνο χόρτα, ἀλλά δέ βρῆκε κα-
έναν. Ἀπ' τήν πείνα εἶχε ἔξαντληθεῖ καί τελικά, ἀναπνέοντας μέ νυσκολία, κάθησε κάτω ἀπὸ ἓνα δέντρο. Ἐκεῖ τόν βρῆκαν οἱ ἀδελ-
ροί ἀπ' τό μοναστήρι πού εἶχαν βγεῖ γιά νά μαζέψουν χόρτα καί
ιοῦρα. Πῆραν τόν Ὁσιο σχεδόν μισοπεθαμένο, τόν ἔβαλαν σ' ἓνα
τρόχειο φορεῖο, τόν μετέφεραν σ' ἓνα κτίριο τοῦ μοναστηριοῦ πού
ζρισκόταν σ' αὐτή τήν περιοχή καί κάλεσαν τόν πνευματικό του
τατέρα.

– Τί σοῦ συνέβη Δαμιανέ; ρώτησε ὁ γέροντας.

Ὁ Δαμιανός μόλις πού μπόρεσε ν' ἀπαντήσει:

– Συγχώρεσέ με, πατέρα, ἀπ' τήν ὥρα πού ἔφυγα ἀπ' τό μοναστήρι δέν ἔχω γευτεῖ ψωμί, ἀλλά ζῶ μόνο μέ χόρτα.

Οἱ ἀδελφοί κατάλαβαν τί εἶχε συμβεῖ, τοῦ ἔδωσαν ψωμί καί «κβάς» καί ὁ Δαμιανός ἀνάλαβε τίς δυνάμεις του.

Τό ἀτυχό αὐτό γεγονός δέν ἐμπόδισε τόν Ὁσιο νά ἐκπληρώσει τήν ἐνθεη ἐπιθυμία του. Γρήγορα ξεκίνησε πάλι καί ἐγκαταστάθηκε σ' ἓνα ἐρημικό κελλί, πού εἶχε ἐγκαταλειφθεῖ ἀπό κάποιον ἀγνωστο ἐρημίτη. Ἀργότερα, ὅταν κατώρθωσε νά συναντήσει δυό ἀναχωρη-
τές καί νά συζητήσει μαζί τους, ἀγάπησε τήν ἡσυχαστική ζωή
ἀκόμη περισσότερο. Ἐχτισε γιά τόν ἑαυτό του ἓνα κελλί στό δάσος
καί ζοῦσε ἐκεῖ τή μέν μέρα ἐργαζόμενος τή δέ νύχτα προσευχόμενος.

Ἡ προηγούμενη ἐπιθυμία του ὅμως νά ἐπισκεφτεῖ ὅλους τούς

ἀναχωρητές τοῦ νησιοῦ, ὅλους τούς ἀγνωστους ἀγωνιστές καί ἀλη-
θινούς δούλους τοῦ Θεοῦ πού κρύβονταν ἀπ' τά μάτια τῶν ἀνθρώ-
πων στίς πυκνές λόχμες τῶν δασῶν, δέν τόν ἐγκατέλειψε. Κι ἀφοῦ
προσευχήθηκε στόν Κύριο καί τούς θαυματοργούς ἀγίους Σαβδά-
τιο καί Ζωσιμᾶ τοῦ Σολόφκυ γιά τήν ἐκπλήρωση τῆς ἱερῆς ἐπιθυ-
μίας του, ἀρχισε νά περιπλανιέται στήν ἔρημο. Ὁ Κύριος δέν πα-
ρεῖδε τίς προσευχές τοῦ δούλου Του, ἀλλά τόν ἀξίωσε νά δεῖ ἓνα
πλήθος ἀναχωρητῶν - μοναχούς καί λαϊκοὺς πού ἐργάζονταν γιά τή
σωτηρία τους στό Ἀνζέρσκ, στό Σολόφκυ καί ἄλλα νησιά. Ἐπειδὴ
ἐπιθυμοῦσε νά τοὺς βοηθήσει στοὺς ἀγῶνες τους, ὁ Ὁσιος ἀρχισε
νά πηγαίνει συχνά στό μοναστήρι καί νά τοὺς φέρνει τροφές, ἔθαβε
ὅσους εἶχαν πεθάνει καί γενικά μέ τίς ἐπισκέψεις του τοὺς ἔφερε
πολλή παρηγοριά.

Ο ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Κάποτε, κατά τή διάρκεια τοῦ χειμῶνα, συνάντησε στήν ἔρημο
ἓνα λαϊκό ἀπ' τό Νόβγκοροντ, τόν ἀναχωρητή Νικηφόρο. Ὁ ἀνα-
χωρητής ἦταν τελείως γυμνός καί γυρίζοντας πρὸς τόν Ὁσιο εἶπε:

– Νά ἐπισκέπτεσαι τούς ἀναχωρητές, Δαμιανέ, νά τοὺς ἐπισκέ-
πτεσαι, γιά νά σ' ἐπισκεφτεῖ ὁ Θεός.

Καί λέγοντας αὐτά ἀπομακρύνθηκε.

Ὁ Ὁσιος ἤθελε νά συζητήσει μέ τόν ἐρημίτη ἀλλά δέν μποροῦσε
νά τόν φτάσει. Ὁ Νικηφόρος ἦταν ἓνα μέγας Ἅγιος, γιός ἐνός
ἱερέα ἀπ' τό Νόβγκοροντ. Εἶχε ἔρθει στό μοναστήρι τοῦ Σολόφκυ
ἀπὸ τότε πού ἦταν ἀκόμη νέος καί ἀγάπησε μέ θερμὴ τή μοναχική
ζωή. Παρακάλεσε τόν ἡγούμενο νά τόν χειροθετήσει μοναχό, ἐπειδὴ
ὅμως ἦταν νέος καί ὡραῖος ἡ ἐπιθυμία του δέν ἐκπληρώθηκε. Ἡ
ἄρνηση αὐτή ὅμως αὗξησε τό ζῆλο τοῦ νέου γιά τή μοναχική ζωή.
Κάποτε, ἀπὸ μερικοὺς προσκυνητές ἀπ' τό Νόβγκοροντ, ἔλαβε ἓνα
γράμμα ἀπ' τοὺς γονεῖς του μέ τό ὅποιο τόν καλοῦσαν νά γυρίσει
γρήγορα σπίτι. Ὁ Ὁσιος ἀπάντησε σ' ἐκείνους πού τοῦ ἔδωσαν τό
γράμμα:

– Πέστε στοὺς γονεῖς μου, ὅτι δέ θά μέ ξαναδοῦν σ' αὐτή τή ζωή.
θά συναντηθοῦμε ξανά «πέραν τοῦ τάφου».

Ὁ Νικηφόρος συνέχισε ν' ἀγωνίζεται στό μοναστήρι μαζί μέ

τούς αδελφούς κρατώντας αυστηρή νηστεία. Ποτέ δέν ξάπλωνε κάτω για να κοιμηθεί, άλλ' αναπαύοταν για λίγο ορθιος. Τόν ελεύθερο χρόνο του αγαπούσε να διαβάσει το βίο του δσίου Μάρκου του Ἀθηναίου, του αναχωρητῆ του ὄρους τῆς Θράκης. Ἡ εἰκόνα του ἀρχαίου αὐτοῦ ἀναχωρητῆ ἦταν βαθιά τυπωμένη μέσα του καί τόν προσέλκυε πρὸς τὴν ἀναχωρητικὴ ζωὴ. Κάποτε μπροστὰ σέ ὄλους ὁ Νικηφόρος πῆδησε ἀπ' τὴν καρέκλα του, ἔκανε τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ, ἔβγαλε τὴ ζώνη καί τὰ σανδάλια του καί, ντυμένος μόνο μέ ἓνα γκρι ζωστικό, ἔτρεξε μέσα στό δάσος καί παράμεινε ἐκεῖ στήν ἔρημο, στό νησί τοῦ Σολόφκυ, γιά δώδεκα χρόνια μέ νηστεία, προσευχή καί μετάνοιες. Τότε κάποιος ἐρημίτης τόν χειροθέτησε. Κι ἀφοῦ πέρασε τρία χρόνια ἀκόμη μέ ἀσκητικούς ἀγῶνες, κοιμήθηκε τὸ 1605. τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων.

Ο ΟΣΙΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Μία ἄλλη φορά ὁ Δαμιανὸς ἐπισκέφτηκε ἓναν ἀκόμη πιό τέλει ἀναχωρητῆ. ἀξιώθηκε νά ἔχει συζητήσεις μαζί του καί ἐξακριβώσε ποιὸς ἦταν. Τό ὄνομα του ἦταν Τιμόθεος καί καταγόταν ἀπ' τὸ Ἀλέξιν τῆς περιοχῆς Τούρα. Ἐγκατέλειψε τὸ σπίτι τῶν γονιῶν του καί ἔσπευσε στήν ἔρημο κατὰ τὴ διάρκεια τῆς «περιόδου ταραχῶν», ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ «Διεκδικητῆ» Δημητρίου. Βλέποντας τίς προστριβές καί τὴν ἀκαταστασία στήν Κυβέρνηση τῆς Μόσχας, ἐγκατέλειψε τίς πόλεις καί ξεκίνησε μ' ἓνα μικρὸ πλοιάριο ἀπ' τὸν Ἀρχάγγελο πρὸς τὴν Ἀρκτική Θάλασσα. Φτάνοντας στήν ἔρημο τοῦ Σολόφκυ. ἔφτιαξε γιά τὸν ἑαυτό του μιά καλύβα καί ἐγκαταστάθηκε ἐκεῖ. Γιά τρία χρόνια ὁ Τιμόθεος ὑπόφερε ἀπὸ τὴν πείνα καί διάφορους ἄλλους δύσκολους πειρασμούς, μέχρις ὅτου ἓνας φωτισμένος οὐράνιος γέροντας ἐμφανίστηκε καί τοῦ ὑπόδειξε χόρτα τὰ ὅποια μποροῦσε νά φάει καί νερό γιά νά πιεῖ.

Ἐμπνευσμένος ἀπ' τὴ ζωὴ του ὁ Δαμιανὸς ἀποφάσισε ὀριστικὰ νά ἐγκατασταθεῖ στήν ἔρημο καί νά ζήσει μέ τὸ Νικηφόρο καί τὸν Τιμόθεο.

– Δοῦλε τοῦ Θεοῦ, εἶπε ὁ Ἅγιος στὸν Τιμόθεο, κάνε προσευχὴ στό Θεό νά μέ ἀξιώσει νά ζήσω μαζί μέ σᾶς τοὺς δυό, νά εὐλογήσει καί ἐνδυναμώσει τὴ μεταξύ μας συμβίωση καί νά μέ βοηθήσει νά

ὑποφέρω τὸ δυσκολότατο αὐτὸ ἀγῶνα γιά τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς μου.

Τώρα ὁ Ὅσιος ἄρχισε νά πηγαίνει συχνὰ καί στοὺς δυό ἀναχωρητές· τοὺς ἔφερνε ὅλα τὰ ἀναγκαῖα, τοὺς παρακαλοῦσε καί τοὺς παρώτρυνε νά συνεχίσουν τοὺς ὑψηλοὺς ἀγῶνες τους καί τοὺς παρηγοροῦσε στίς θλίψεις τους. Ὁ ἴδιος ὑποσχέθηκε νά τηρήσει τὸ μοναχικὸ ὄρκο του μέχρι θανάτου καί νά κατοικήσει ὅπωςδῆποτε στήν ἔρημο. Καί τὸ παράδειγμά του ἐνέπνευσε καί ἄλλους νά τὸν μιμηθοῦν.

Ο ΟΣΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΑΣΚΗΤΕΣ

Στὸ βίο τοῦ δσίου Διοδώρου* ἀναφέρονται ἐπίσης καί οἱ ἀκόλουθοι ἐρημίτες, τοὺς ὁποίους ὁ Ὅσιος εἶχε συναντήσει στήν ἔρημο: ὁ γέροντας Ἐφραίμ ὁ μελαψός, ὁ Ἀλέξιος τῆς Καλούγκα, Ἰωσήφ καί Τύχων τῆς Μόσχας, Θεόδουλος τοῦ Ρυαζάν. Πορφύριος, Τρύφων, Ἰωσήφ ὁ νεώτερος, Σεβαστιανὸς καί πολλοὶ ἄλλοι. Ὁ Δαμιανὸς προσκολλήθηκε σ' αὐτοὺς μέ εἰλικρινὴ ἀγάπη καί ἄρχισε νά τοὺς ἐπισκέπτεται συχνὰ καί νά τοὺς φέρνει ὅλα ὅσα χρειάζονταν ἀπ' τὸ μοναστήρι.

Ἐκτός ἀπ' τοὺς ἐρημίτες αὐτοὺς πού γνώρισε ὁ ὀσιος Διόδωρος στὰ ἄγρια δάση τοῦ νησιοῦ τοῦ Σολόφκυ, ἡ παράδοση ἀναφέρει πολλὰ ἄλλα ὀνόματα ἀσκητῶν πού ἐπιζητήσαν τὴ σωτηρία τους ἐκεῖ, τὸ 17ο αἰῶνα, ζώντας σέ αὐστηρὴ μόνωση καί ἡσυχία. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἦταν καί ὁ Ἀνδριανός, πού ἔζησε κοντὰ στὴ λίμνη καί στό κέντρο ἀκριβῶς τοῦ νησιοῦ, ἐνάμισυ μίλι ἀπ' τὸ κελλί πού εἶχε χτίσει ὁ ἡγούμενος Εἰρήναρχος. Ὁ Ἀνδριανὸς ἔζησε ἐκεῖ μιά αὐστηρὴ ἀσκητικὴ ζωὴ καί στὴ συνέχεια κοιμήθηκε καί τάφηκε στήν ἔρημο. Ὁ Σάββας, πού ἦταν κοσμικὸς κι ἓνας ἀπ' τοὺς ἐργάτες τοῦ μοναστηριοῦ· ἀναχώρησε μέσα στό δάσος τοῦ νησιοῦ τοῦ Σολόφκυ καί ἀγωνίστηκε ἐκεῖ ἑντεκα χρόνια μέ ἀγῶνες πού γνώριζε μόνο ὁ Θεός. Κοιμήθηκε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἡγουμενίας τοῦ Ραφαήλ καί ἐνταφιάστηκε κοντὰ στό κελλί τοῦ Δαμιανοῦ. Κοντὰ στό

* Ὁ ὀσιος Δαμιανὸς ὅταν ἔλαβε τὸ Σχῆμα μετονομάστηκε Διόδωρος.

κελλί τοῦ Σάββα ἔζησε σάν ἐρημίτης ὁ Νέστορας, πού ἀγωνιζόταν μέρα καί νύχτα μέ προσευχή καί νηστεία. Ὅταν κοιμήθηκε, ἐνταφιάστηκε κι αὐτός κοντά στήν ἔρημο τοῦ Δαμιανοῦ.

Οἱ ἀδελφοί ὁμῶς τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σολόφκυ ἄρχισαν νά μουρμουρίζουν ἐναντίον τοῦ Δαμιανοῦ, πού ἐκεῖνο περίπου τόν καιρό ἔλαβε τό Σχήμα καί τοῦ δόθηκε τό ὄνομα Διόδωρος, λέγοντας:

– Ἀναστατώνει τό μοναστήρι καί χτίζει οἰκήματα στήν ἔρημο ἀπ' τήν περιουσία τοῦ μοναστηριοῦ. Ἡ ἔρημος γέμισε ἀπό ἀδελφούς πού αὐτός ὁδηγεῖ μακριά καί τώρα ὄχι μόνο αὐτοί δέν ἐργάζονται γιά τό μοναστήρι ἀλλά καί ἄλλοι ἀδελφοί ἐξαπατοῦνται. Καί ἂν τοῦ χαριστοῦμε τώρα, αὐτός θά πλανήσει καί ἄλλους καί θά προξενήσει πολλή ζημιά στό μοναστήρι.

Αὐτή τήν ἐποχή, ὁ μοναχός Κήρυκος ὁ κελλάρης ἔφυγε ἀπ' τό μοναστήρι καί πῆγε στήν ἔρημο τοῦ ὁσίου Διοδώρου καί γι' αὐτό τό λόγο οἱ ἀδελφοί πού ἦταν στό ἀναρρωτήριο δυσареσπῆθηκαν. Μέ δάκρυα στά μάτια ζήτησαν ἀπ' τόν ἡγούμενο Εἰρήναρχο* νά διατάξει ὥστε τόσο ὁ Κήρυκος ὅσο καί ὁ ἀναχωρητής Διόδωρος νά γυρίσουν πίσω ἀπ' τήν ἔρημο.

– Ὁ Κήρυκος, τοῦ ἔλεγαν, μᾶς λύπησε μέ τήν ἀναχώρησή του γιατί κανένας δέν μπορεῖ νά μᾶς ἀναπαύσει καί νά μᾶς περιποιηθεῖ ὅπως ἐκεῖνος. Ἔτσι ἡ λύπη μας εἶναι πολύ μεγάλη.

Ἀκούγοντας τό παράπονο αὐτό ὁ ἡγούμενος καί οἱ ἀδελφοί τοῦ Σολόφκυ, στενοχωρήθηκαν πολύ μέ τόν ὁσιο Διόδωρο καί ἔστειλαν μερικούς ἀπ' τοὺς ἐργάτες τοῦ μοναστηριοῦ νά τόν ἀναζητήσουν,

* Ὁ ὁσιος Εἰρήναρχος τοῦ Σολόφκυ ἦταν ἡγούμενος ἀπ' τό 1613 ὡς τό 1626. Ἡ μνήμη του γιορτάζεται στίς 17 Ἰουλίου. Ἦταν ἓνας μεγάλος θαυματουργός καί ἐραστής τῆς ἐρήμου (πέρασε τά δυό τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του στήν ἔρημο ζώντας μονάχος του στήν ἡσυχία) καί εὐλόγησε τό στενό μαθητή του, ὁσιο Ἐλεάζαρο, νά ἱδρύσει μιά σκήτη στό νησί Ἀνζέρεκ. Πολλοί ἀναχωρητές ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖ, κάτω ἀπ' τήν καθοδήγηση τοῦ ὁσίου Ἐλεάζαρου, ἀποφεύγοντας ἔτσι τοὺς πειρασμούς πού μερικές φορές συμβαίνουν σέ ἐρημίτες ὅταν ζοῦν χωρίς ἐπαρκή πνευματική καθοδήγηση. Ὁ ὁσιος Ἐλεάζαρος τοῦ Σολόφκυ (†13 Ἰανουαρίου 1656), ἓνας ἀπ' τοὺς μεγαλύτερους ἀγίους τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, ἀξιόθηκε νά συνομιλήσει μέ τήν ἴδια τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο.

Ἀποψη τῆς ἐρήμου τῶν νησιῶν τοῦ Σολόφκυ, τοῦ τόπου ὅπου ἔζησαν οἱ αὐστηρότεροι ἀσκητές. Στό βάθος ἡ Ἀρκτική Θάλασσα.

ὅπως καὶ τοὺς ἄλλους ἀναχωρητές. Ὅταν τοὺς βρῆκαν τοὺς συν-
έλαβαν, κατέστρεψαν τὰ κελλιά τους καὶ τοὺς μετέφεραν στὸ μονα-
στήρι σάν ἐγκληματίες, μέ τόν ὅσιο Διόδωρο σάν ἀρχηγό συμμο-
ρίας, μπροστά ἀπ' ὅλους. Ὅλοι οἱ ἐρημίτες διατάχθηκαν νά ζήσουν
στό μοναστήρι καὶ ὁ Ὅσιος ρίχτηκε ἀλυσοδεμένος στό ἀναρρωτή-
ριο, ὅπου παρᾶμεινε ἐπὶ πεντέμισυ μῆνες σέ αὐστηρή ἀπομόνωση,
δίχως νά ἔχει τή στοιχειώδη ἐλευθερία νά θγεῖ ἔξω γιὰ νά πάει εἴτε
στήν ἐκκλησία εἴτε στοὺς ἀδελφούς. Τελικά, ἀφοῦ μέ τοῦ Θεοῦ τό
ἔλεος ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὰ δεσμά, ὁ Ὅσιος ἔφυγε κρυφά ἀπ' τό
μοναστήρι γιὰ τελευταία φορά τώρα καὶ πῆγε πάλι στήν προηγου-
μένη του ἐρημο. Ὅλα τὰ κελλιά καὶ τίς καλύβες τῶν ἐρημιτῶν τὰ
βρῆκε κατεστραμμένα. Καί ὅταν τὰ εἶδε αὐτὰ ἔκλαψε καὶ προσευ-
χήθηκε μέ δάκρυα:

– Ἐλεῆμον Κύριε, Ἐσύ πού ἀγαπᾷς τό ἀνθρώπινο γένος· ἐάν
αὐτό πού ἐπιχειρῶ εἶναι εὐάρεστο ἐνώπιόν Σου, ἅς γίνει το θέλημά
Σου!

Γιὰ ἓνα μεγάλο χρονικό διάστημα οἱ ἀδελφοί τοῦ μοναστηριοῦ
τοῦ Σολόφκυ ἔψαξαν προσεχτικά γιὰ τόν ὅσιο Διόδωρο ἀλλά δέν
μποροῦσαν νά τόν βροῦν, γιατί ὁ Θεός κάλυπτε τό δούλο Του. Ὁ
Ὅσιος στό μεταξύ κατοίκησε γιὰ ἔξι μῆνες στήν ἐρημο καὶ παρακα-
λοῦσε ἀκατάπαυστα τόν Κύριο καὶ τοὺς ἁγίους τοῦ Σολόφκυ νά
βρεῖ ἓναν περισσότερο κατάλληλο καὶ ἀσφαλὴ τόπο γιὰ νά ζήσει
στήν ἡσυχία.

Ἀπ' τοὺς ἀδελφούς τοῦ Σολόφκυ φαίνεται πὼς ὑπῆρχε κι ἓνας
πού γνῶριζε τόν τόπο τῆς ἐρημικῆς κατοικίας τοῦ Ὀσίου. Ἦταν ὁ
ἴδιος ὁ ἀδελφός του πού μερικὲς φορές ἐπισκεπτόταν τόν ἐρημίτη.
Μιά φορά ἦρθε στό κελλί τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ἐπειδὴ δέν ἔλαβε
ἀπάντηση στὸν ἀδελφικό χαιρετισμό του, μπῆκε μέσα καὶ βρῆκε τόν
Ὅσιο νά κείτεται στό ἔδαφος ἀναίσθητος καὶ πρησμένος. Ὅταν τόν
ρώτησε γιατί βρισκόταν σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση, ὁ Ὅσιος τοῦ ἐξ-
ήγησε ὅτι τόν εἶχαν δείρει οἱ δαίμονες.

Μετά ἀπ' αὐτό ὁ ὅσιος Διόδωρος ἀποφάσισε νά φύγει γιὰ ν'
ἀγωνιστεῖ σ' ἓνα ἄλλο μέρος. Διέσχισε τὴ θάλασσα μέ μιά βάρκα
καὶ φτάνοντας στὴ στεριά, στήν ἐκβολή τοῦ ποταμοῦ Ὀνεγκα, εὐ-
χαρίστηκε τό Θεό πού τόν βοήθησε νά ταξιδεύει μέ ἀσφάλεια μέσα
στή βαθιά αὐτὴ θάλασσα. Ἀπ' ἐκεῖ ἄρχισε νά ταξιδεύει μέ τή

βάρκα ἀντίθετα πρὸς τὴ ροή τοῦ ποταμοῦ, ἀναζητώντας μιά τοπο-
θεσία κατάλληλη γιὰ νά ἐγκατασταθεῖ. Ἐτοί ἔφτασε στήν περιφέ-
ρεια τῆς καταγωγῆς του καὶ προσπέρασε τὴν πόλη ποὺ γεννήθηκε,
τό Τουρτσάσοβο, πού εἶχε μιά θαυμάσια θεά πάνω ἀπὸ τό ὠραῖο
καὶ πλατὺ ποτάμι. Τριγύρω ὑπῆρχε μιά τεράστια καὶ ἀκατοίκητη
ἀκόμη ἐρημος πού ἦταν ἰδανικά κατάλληλη γιὰ ἐρημικὴ ζωὴ. Προ-
χώρησε ὅμως ἀκόμη κατὰ μῆκος στίς οἰκείες ὄχθες, ἐρευνώντας καὶ
προσευχόμενος. Ἀρεσε πολὺ στὸν Ὅσιο κάποια ἐρημικὴ τοποθεσία
στὸν ποταμὸ Κένα. ἀκριβῶς πρὶν φτάσει κανεῖς στὴ λίμνη Κένο, καὶ
ἀποφάσισε νά ἐγκατασταθεῖ ἐκεῖ.

Ἀφοῦ προσευχήθηκε τοποθέτησε ἓνα σταυρό, ἄρχισε νά κόβει
ἔνδρα γιὰ νά φτιάξει ἓνα κελλί καὶ ἐπιδόθηκε στοὺς συνηθισμέ-
νους ἀγῶνες του, προσθέτοντας κόπους στοὺς κόπους καὶ προσφέ-
ροντας στὸ Θεό τό εὐωδιαστό θυμίαμα τῶν προσευχῶν του. Κι ἐκεῖ
ὅμως τό ζηλωτὴ ἐρημίτη ἀνέμεναν δοκιμασίες. Κοντὰ σ' αὐτὴ τὴν
τοποθεσία οἱ χωρικοὶ ἔστηναν παγίδες γιὰ τὰ ζῶα. Ὅταν συνάντη-
σαν τόν Ὅσιο τὸν χτύπησαν ἀνελέητα, ἔκαψαν τό κελλί του καὶ τὴ
βάρκα του, τὸν κοροϊδεύαν, τὸν ἔσυραν ἀπ' τὰ πόδια καὶ τὸν ἐγκα-
τέλειψαν μισοπεθαμένο φωνάζοντας πρὸς αὐτόν:

– Γιατί ἐγκαταστάθηκες ἐδῶ; Σίγουρα θέλεις τώρα νά ιδρύσεις
μοναστήρι καὶ σχεδιάζεις νά μᾶς ἀφαιρέσεις τὴ γῆ καὶ τὰ ἀλλευτικά
δικαιώματά μας; Ἐάν δέν ἐγκαταλείψεις αὐτόν τόν τόπο θά σέ σκο-
τώσουμε.

Ὁ Ὅσιος ἀναχώρησε ἀπ' ἐκεῖ προσευχόμενος στὸ Θεό γιὰ τοὺς
διώχτες του. Μετά, ἀφοῦ ἔφτασε στὸν ποταμὸ Ὀνεγκα, πλησίασε
στήν ὄχθη καὶ κατὰ τὴ συνήθειά του στάθηκε νά προσευχηθεῖ. Αὐτὴ
ἀκριβῶς τὴ στιγμή ἔτυχε νά φτάσει ἐκεῖ μέ μιά ἄμαξα ὁ πλούσιος
Μοσχοβίτης ἔμπορος Ναντέγια Σβετεχνίκωφ. Μόλις εἶδε τό γέροντα
ὑποκλίθηκε καὶ τόν ρώτησε ποιὸς ἦταν καὶ ἀπὸ ποῦ καταγόταν.

– Εἶμαι ἓνας περιπλανώμενος ζητιάνος, ἀπάντησε ταπεινά ὁ
Ὅσιος.

Ὁ ἔμπορος ὅμως τόν ρωτοῦσε ἐπίμονα καὶ ὁ ὅσιος Διόδωρος
τοῦ διηγήθηκε τίς ταλαιπωρίες του. Ὁ ἔμπορος τότε ἐξαργυρώθηκε
μέ τοὺς χωρικούς, λυπήθηκε γιὰ τόν Ὅσιο πού εἶχε πληγωθεῖ ἀδίκαια
καὶ τοῦ εἶπε:

– Θά ἐνημερώσω τόν τσάρο γιά ὅλα αὐτά κι ἐκεῖνος θά ἐκδικηθεῖ τοὺς διώχτες σου.

‘Ο Ὅσιος ὁμως δέν ἤθελε νά ἐκδικηθεῖ τοὺς διώχτες του καί παρακάλεσε τόν ὑπερασπιστή του:

– Ὅχι κύριέ μου, μὴν τό κάνεις αὐτό· μὴν ἐνημερώσεις τόν τσάρο.

‘Ο ἔμπορος ὑποσχέθηκε νά κάνει τό θέλημα τοῦ πρᾶου γέροντα. Ὅταν ὁμως ἔφτασε στό χωριό τῆς λίμνης Κένο, διηγήθηκε στὸν τοπικό δικαστή γιά τοὺς χωρικούς πού εἶχαν κακομεταχειριστεῖ τόν Ὅσιο καί ἀπειλήσε ὅτι θά τοὺς καταγγεῖλει. Ἐκεῖνοι τρομοκρατήθηκαν, ἀναζήτησαν τόν Ὅσιο καί πέφτοντας στά πόδια του τοῦ ζητήσαν νά ξαναγυρίσει στήν προηγούμενη θέση του, συμφωνώντας νά χτίσουν ἓνα κελλί γι’ αὐτόν καί νά τόν διευκολύνουν σέ ὅ,τι ἤθελε.

‘Ο ὁσιος Διόδωρος ὁμως ἀποτραβήχτηκε ἀπ’ αὐτοὺς στή λίμνη Ζάμποντλν κι ἐκεῖ θρῆκε μιά ἐρημη τοποθεσία πού λεγόταν Γιουριγκόρσκν. Ἡ τοποθεσία αὐτή ἦταν ἐξαιρετικά ὁμορφη καί ὁ Ὅσιος τὴν θεώρησε κατάλληλη γιά ἀναχωρητική ζωή, γι’ αὐτό καί χάρηκε πολύ, εὐχαρίστησε τό Θεό, τοποθέτησε ἓνα σταυρό, ἔχτισε ἓνα κελλί καί ἐπιδόθηκε στοὺς συνηθισμένους ἡσυχαστικούς ἀγῶνες του, στὸν κάματο καί στήν προσευχή.

‘Ο ὁσιος Διόδωρος ἀγωνίστηκε ἐκεῖ τελείως μόνος του γιά ἑπτὰ χρόνια καί μετὰ ἦρθε πρὸς αὐτόν κάποιος μοναχός Πρόχορος, εἶδε τοὺς ἀγῶνες του, ἐνθουσιάστηκε μέ τὴν ὑπερφυσική ζωὴ του καί παράμεινε νά ζήσει μαζί του. Πολλές φορές οἱ δυὸ ἐρημίτες ἀκουγαν κωδωνοκρουσίες σ’ αὐτή τὴν τοποθεσία. Τό ἴδιο ἀκουγαν ἐπίσης καί οἱ λαϊκοί πού ἔρχονταν πρὸς τόν Ὅσιο, τοῦ διηγούνταν σχετικά γι’ αὐτό κι ἐκεῖνος δοξολογοῦσε τό Θεό. Μετὰ ἀπ’ αὐτά, ἐμφανίστηκε κάποτε στὸν Ὅσιο ἓνας λαμπρός ἄντρας καί τοῦ εἶπε:

– ‘Ο Θεός εὐδόκησε ν’ ἀνεγερθεῖ σ’ αὐτὴ ἐδῶ τὴν τοποθεσία ἓνας ναός στό ὄνομα τῆς Ἀγίας καί Ζωοποιοῦ Τριάδος, ἓνας ἄλλος στό ὄνομα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί ἓνας τρίτος στό ὄνομα τῶν ἁγίων Ζωσιμᾶ καί Σαββατίου, τῶν θαυματουργῶν τοῦ Σολόφκν· κι ἀργότερα θά συναθροιστοῦν ἐδῶ ἀδελφοί καί θά δημιουργηθεῖ κοινόβιο.

‘Ο Ὅσιος ὁμως δέ σκεπτόταν νά φτιάξει μοναστήρι καί δέν

ἔδωσε ιδιαίτερη σημασία σ’ αὐτό τό ὄραμα. Ὅταν ὁμως τό ὄραμα ἐπαναλήφθηκε μαζί μέ τὴν οὐράνια ἐπιταγή, ἄρχισε νά συσκέπτεται μέ τό συνασκητὴ του Πρόχορο καί νά τοῦ λέει:

– Ἔχω μπερδευτεῖ. Πῶς μπορῶ νά χτίσω ἓνα κοινοβιακό μοναστήρι μέ τρεῖς ἐκκλησίες ἀφοῦ δέν ἔχω οὔτε ἓνα χάλκινο νόμισμα;

Κι ἐνῶ διαλογιζόταν αὐτά καί ἀποροῦσε, ἐμφανίστηκε τὴν ἐπόμενη νύχτα γιά τρίτη φορά ὁ λαμπρός ἄντρας καί τοῦ εἶπε:

– Γιατί διαλογίζεσαι καί ἀπορεῖς; Στενοχωριέσαι ἐπειδὴ δέν ἔχεις τίποτα; Μάθε ὅτι τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνεξερευνήτα καί ὅτι μαζί μέ τό Θεό ὅλα τὰ πράγματα εἶναι δυνατά. Τώρα μὴ σκέπτεσαι καί μὴ φροντίζεις γιά τίποτα.

Ἀργότερα ὁ ἴδιος λαμπρός ἄντρας ἔστειλε τόν Ὅσιο στή Μόσχα νά δεῖ τόν κελλάρη τῆς Λαύρας τῆς Ἀγίας Τριάδος καί νά τοῦ πει ὅλα ὅσα εἶχαν συμβεῖ. Τοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι ὁ κελλάρης θά δοθηοῦσε τό χτίσιμο τοῦ μοναστηριοῦ καί ὅτι ἀργότερα θά βρίσκονταν κι ἄλλοι κατασκευαστές.

– Μὴν εἶσαι παρήκοος, εἶπε ὁ ἅγιος ἄντρας πού ἐμφανίστηκε στὸν Ὅσιο, καί μὴ προσπαθεῖς νά τραβήξεις ἐπάνω σου τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ.

Κι ἐνῶ ἔλεγε αὐτά ἐξαφανίστηκε καί ὁ Ὅσιος ἀποφάσισε τὴν ἴδια ἐκείνη νύχτα νά πάει στή Μόσχα. Ἀνακοίνωσε στὸν Πρόχορο τὴν ἀπόφασή του, τοῦ ζήτησε νά παραμείνει ἐκεῖ μέχρι τὴν ἐπιστροφή του καί ἀφοῦ προσευχήθηκε ξεκίνησε γιά τό μεγάλο ταξίδι.

‘Ο ὁσιος Διόδωρος ἔφτασε στή Λαύρα τῆς Ἀγίας Τριάδος τοῦ ὁσίου Σεργίου καί προσευχήθηκε μπροστά στά λείψανα τῶν ἁγίων Σεργίου καί Νίκωνος, τῶν θαυματουργῶν τοῦ Ραντονέζ, ἀλλὰ δέ βρῆκε ἐκεῖ τόν κελλάρη Ἀλέξανδρο Μπουλατνίκωφ, ὁ ὁποῖος αὐτόν τὸν καιρὸ ἔλειπε στή Μόσχα. Ὁ Ὅσιος τότε ἔσπευσε στή Μόσχα, ἐπισκέφτηκε καί προσευχήθηκε στά ἱερά προσκυνήματά της καί βρῆκε τόν κελλάρη Ἀλέξανδρο.

‘Ο κελλάρης ἀκουσε τό σκοπὸ τοῦ Ὀσίου καί μίλησε στή μοναχὴ Μάρθα, τὴ μητέρα τοῦ τσάρου Μιχαήλ Θεοδώροβιτς, γιά τόν ἐρημίτη πού εἶχε ἔρθει ἀπ’ τὰ βόρεια παράκτια χῶματα! Ἐκείνη κάλεσε τόν Ὅσιο, τόν ρώτησε γιά τὴν ζωὴ του στήν ἐρημο, γιά τὴν τοποθεσία τῶν ἀγῶνων του καί γιά τὰ ὁράματα πού ἀξιώθηκε νά δεῖ. Καί στή συνέχεια τοῦ ἔδωσε ἐκκλησιαστικά σκεύη, εἰκόνες, δι-

βλία, ιερά, καμπάνες και 200 ρούβλια για να χτιστούν οι εκκλησίες και το μοναστήρι. Τοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι θά δωρήσει καί ἄλλα πράγματα ἀργότερα, τοῦ παράγγειλε νά ἔρθει καί νά τήν ἐνημερώσει γιά τίς διάφορες ἀνάγκες τοῦ μοναστηριοῦ, τόν πρόσταξε νά χτίσει τό μοναστήρι μέ ἐπιμέλεια καί μίλησε γιά τόν ἐρημίτη στόν ἴδιο τόν γυιό της, τόν τσάρο Μιχαήλ, ὁ ὁποῖος καί τοῦ ἔδωσε ἕνα καταστατικό. Ὁ κελλάρης Ἀλέξανδρος ἐπίσης προμήθευσε στόν Ὅσιο βιβλία, ιερά, καμπάνες καί χρήματα. Ὁ ἔμπορος Ναντέγια Σβετεχνίκοφ τοῦ ἔδωσε βιβλία καί δυό καμπάνες καί ἄλλοι εὐσεβεῖς χριστιανοί τοῦ δώρησαν 300 ρούβλια.

Ἀπ' τή Μόσχα ὁ ὁσιος Διόδωρος πῆγε στό Μεγάλο Νόβγκοροντ γιά νά συναντήσει τό μητροπολίτη Κυπριανό, τόν ἐπίσκοπο τῆς περιφέρειάς του, καί νά τοῦ ζητήσει ἄδεια γιά νά χτίσει μοναστήρι.

Ὁ κελλάρης Ἀλέξανδρος εἶχε δώσει στόν Ὅσιο ἕνα γράμμα γιά τό μητροπολίτη, ζητώντας ἀπ' τόν Ἱεράρχη νά παράσχει τήν προστασία του στόν ἐρημίτη. Ὁ μητροπολίτης Κυπριανός ὑποδέχτηκε μέ καλοσύνη τόν Ὅσιο, τοῦ ἔδωσε ἕνα ἐπίσημο ἔγγραφο ἀδείας, τόν ρώτησε γιά ὅλα τά πράγματα σχετικά μέ τήν ἔρημο πού ζοῦσε καί ἀπ' τή συζήτηση πού εἶχε μαζί του ἀγάπησε τόν Ὅσιο. Τοῦ ἔδωσε τό ἀντιμήνσιο γιά τήν καθιέρωση τῆς ἐκκλησίας, μερικά χρήματα, διάφορες προμήθειες γιά τό ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς, ἕνα ἔγγραφο πού ἀπάλλασσε τό μοναστήρι ἀπό τούς φόρους κι ἕναν ἱερέα γιά νά κάνει τίς Θεῖες Λειτουργίες στό μοναστήρι. Καί ὁ μητροπολίτης ἄφησε τόν ἀσκητή νά φύγει, μέ τήν ὑπόσχεση ὅτι θά ἔχει τήν προστασία καί τή βοήθειά του καί στό μέλλον.

Ὁ ὁσιος Διόδωρος γύρισε πίσω στήν ἀγαπημένη του ἔρημο μέ μεγάλη χαρά, σκεπτόμενος ὅλα ὅσα εἶχαν συμβεῖ καί ἐκπληκτος γιά τό πῶς, ἐνῶ δέν εἶχε τίποτα πρίν, εἶχε λάβει ὅλα τ' ἀπαραίτητα γιά νά χτίσει τίς ἐκκλησίες καί δλόκληρο τό μοναστήρι. Ἀκόμη περισσότερο χάρηκε βλέποντας πάλι τήν ἀγαπημένη του ἔρημο, τό ταπεινό κελλί του καί τό συνασκητή του Πρόχορο πού περίμενε τήν ἐπιστροφή του.

Στή συνέχεια ὁ ὁσιος Διόδωρος ἄρχισε ν' ἀγωνίζεται γιά τό χτίσιμο τοῦ μοναστηριοῦ. Πρῶτα ἀπ' ὅλα προσευχήθηκε θερμά πρὸς τόν Κύριο γιά νά τοῦ ὑποδείξει τήν τοποθεσία πού θά ἔπρεπε νά χτιστεῖ ἡ κεντρική ἐκκλησία τοῦ μοναστηριοῦ καί ἀξιώθηκε νά

δεῖ τό ἑξῆς ὄραμα γι' αὐτό: Ἀπ' τόν οὐρανό εἶδε νά κατεβαίνει πρὸς τή γῆ ἕνας μέγας σταυρός πού ἦρθε καί στάθηκε πάνω στό βουνό. Γύρω ἀπό τό σταυρό πετοῦσαν πολλοί κόρακες πού στή συνέχεια πέταξαν κάτω πρὸς τήν πλαγιά τοῦ βουνοῦ καί κούρνιασαν πάνω στά δέντρα, ἐνῶ ἄκουσε μιά φωνή νά τοῦ λέει:

– Σ' αὕτη τῇ θέσῃ θά ἐγερθεῖ μιά ἐκκλησία στό ὄνομα τῆς Ὑπεραγίας Τριάδος· ὅσο πλήθος πουλιῶν βλέπεις ἐδῶ, τόσοι πολλοί θά εἶναι οἱ μοναχοί πού θά ἔρθουν κοντά σου καί θά δοξολογῶσιν τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ σ' αὕτη ἐδῶ τήν τοποθεσία.

Ὁ Ὅσιος ἐνημέρωσε τόν Πρόχορο γιά τό ὄραμά του καί δοξολόγησαν καί οἱ δυό τους τό Θεό. Μετά μίσθωσαν ξυλουργούς καί ἐργάτες γιά νά κόψουν δέντρα γιά τό χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας. Κι ὅταν ἡ ξυλεία ἦταν ἐτοιμη, ἀνάλαβαν τό χτίσιμο μιᾶς ξύλινης ἐκκλησίας, ἀφιερωμένης στήν Ἀγία καί Ζωοποιό Τριάδα. Στήν ἴδια θέσῃ, στό Γιουριγκόρσκυ, ὑπῆρχε παλιότερα ἕνα εἰδωλολατρικό κοιμητήρι ὅπου προσφέρονταν θυσίες στούς θεοὺς τῶν εἰδώλων καί γι' αὐτό ὁ τόπος δέν ἦταν καθαρός. Ὅταν ἄρχισαν νά χτίζουν τήν ἐκκλησία τό βουνό ἄρχισε νά σειέται, ἐνῶ μέσα ἀπ' αὐτό ἀκούγονταν φωνές. Οἱ ξυλουργοί φοβήθηκαν καί θέλησαν ν' ἀφήσουν τή δουλειά τους καί νά φύγουν. Ὁ Ὅσιος τότε ἔκανε μιά δέηση πάνω στό βουνό, τό ράντισε μέ ἁγιασμό καί οἱ δαίμονες ἔφυγαν πρὸς τή λίμνη μέ θόρυβο καί φωνές καί μετὰ ἐξαφανίστηκαν στό δάσος.

Ὅταν οἱ ἐργάτες τελείωσαν τό χτίσιμο τῆς ἐκκλησίας πού ἦταν ἀφιερωμένη στή Ζωοποιό Τριάδα, ἄρχισαν νά χτίζουν μιά ἐκκλησία ἀφιερωμένη στά Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, μ' ἕνα παρεκκλήσι ἀφιερωμένο στούς θαυματουργούς τοῦ Σολόφκυ. Μετά ἔχτισαν κελλιά καί περιμάντρωσαν τό μοναστήρι μέ φράχτη. Καί ὁ ἱερέας πού εἶχε φέρεי μαζί του ὁ Ὅσιος ἀπ' τό Νόβγκοροντ ἔκανε τή Θεία Λειτουργία στήν κεντρική ἐκκλησία. Ὅλα αὐτά ἐγιναν γύρω στό 1626.

Στήν ἀρχή, στό νεοῖδρυμένο μοναστήρι ἦταν μόνο τρεῖς ἀδελφοί: ὁ ὁσιος Διόδωρος, ὁ συμμοναστής του Πρόχορος καί ὁ ἱερέας πού εἶχε ἔρθει ἀπ' τό Νόβγκοροντ. Μετά ἕνας - ἕνας ἄρχισαν νά ἔρχονται μερικοί λαϊκοί, δέχτηκαν τή μοναχική κουρά καί ἀγωνίζονταν στό ἐρημικό μοναστήρι μέ ταπείνωση καί ὑπακοή. Ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος ἐργαζόταν μέ ἐπιμέλεια καί ἀγάπη γιά τούς ἀδελφούς, τόσο στό φούρνο ὅσο καί στήν κουζίνα. Ἐπλενε τά ρούχα τῶν ἀδελφῶν

καί φρόντιζε γι' αὐτούς ὅπως ὁ πατέρας φροντίζει γιά τά παιδιά του. Παρηγοροῦσε τούς δόκιμους μοναχοὺς καί τούς δίδασκε πῶς νά ἐργάζονται, ν' ἀγωνίζονται καί ν' ἀποφεύγουν τήν ἀργολογία, μέ τήν ὁποία ὁ ἐχθρός συχνά ἐξαπατᾷ τούς μοναχοὺς.

Κάποτε πού ὁ Ὅσιος στεκόταν σέ προσευχή, εἶδε ἕνα μεταλλικό στύλο πού ἔφτανε ἀπ' τή γῆ στόν οὐρανό. Ἀπ' τό στύλο αὐτό κρέμονταν γάντζοι καί πάνω σ' αὐτούς ὑπῆρχαν μοναχοί καί ἀνυψώνονταν πρὸς τόν οὐρανό, ἄλλοι ἀπ' τούς γάντζους καί ἄλλοι ἀπ' τόν κορμό τοῦ στύλου. Οἱ οὐρανοί ἀνοιξαν, ἕνα μεγάλο φῶς ἔλαμψε πάνω σ' αὐτούς πού εἶχαν ἀνεβεῖ καί μετά οἱ οὐρανοί ἐκλείσαν πάλι. Ἄλλοι ἀνέβαιναν καί ἔφταναν μέχρι τά μισά τοῦ στύλου καί μετά ἔπεφταν στή γῆ, γιά νά ξαναρχίσουν ν' ἀνεβαίνουν ἀπ' τήν ἀρχή. Τό ὄραμα συμβόλιζε τή δυσκολία ἀλλά καί τό ὕψος τῶν μοναχικῶν ἀγώνων.

Ὅταν στό μοναστήρι τῆς Ἀγίας Τριάδος συγκεντρώθηκαν πολλοί ἀδελφοί. Ἐγινε αἰσθητή ἡ ἔλλειψη ψωμιοῦ καί ἄλλων τροφῶν. Κοντά τους δέν ὑπῆρχε μέρος ἀπ' ὅπου θά μπορούσε τό μοναστήρι νά τά προμηθευτεῖ. Ὁ τόπος πού θά μπορούσαν νά τ' ἀγοράσουν ἦταν πολύ μακριά καί κατά τό καλοκαίρι, λόγω τῶν θάλαττων πού ὑπῆρχαν τριγύρω, δέν ὑπῆρχε οὔτε ἕνας δρόμος. Μόνο μέ πολύ κόπο καί πιεζόμενος ἀπό ἐξαιρετική ἀνάγκη ἔφτανε κανεῖς στή θέση αὐτή. Στό μοναστήρι ἔπεσε πείνα καί οἱ ἀδελφοί ἀρχισαν νά γογγύζουν ἐναντίον τοῦ Ὁσίου λέγοντας:

— Ξόδεψε ἀσυλλόγιστα ὅλα τά χρήματα στό χτίσιμο. Ἐχτισε μονομιάς τρεῖς ἐκκλησίες, ἔφτιαξε κελλιά καί φράχτη γύρω ἀπ' τό μοναστήρι καί τώρα δέν ἔχουμε νά φᾶμε. Θά ἦταν καλύτερα νά χτίσει πρῶτα μιὰ ἐκκλησία καί τήν ἄλλη νά τήν φτιάξει ἀργότερα. Δέν μπορούμε νά ὑποφέρουμε τήν πείνα καί αὖριο τό πρωί θά χωρίσουμε ὅλοι καί καθένας θά πάει ὅπου θέλει.

Ὁ γέροντας τούς παρηγόρησε καί τούς εἶπε:

— Κάντε ὑπομονή ἀδελφοί, ὁ Θεός εἶναι δυνατός νά μᾶς διαθρέψει καί δέ θά μᾶς ἐγκαταλείψει.

Οἱ ἀδελφοί ὅμως δέ σταμάτησαν νά μουρμουρίζουν. Ὁ Ὅσιος τότε προσευχήθηκε καί παρακάλεσε τόν Κύριο νά μὴν τούς ἐγκαταλείψει, γιατί ἡ ἐλπίδα τους στηριζόταν μόνο σ' Αὐτόν. Καί τότε ἕνας λαμπρός ἄντρας ἐμφανίστηκε μπροστά του καί εἶπε:

Ἕνα συνηθισμένο κελλί ἀναχωρητοῦ.

— Μὴ λιποψυχεῖς, στήριξε τούς ἀδελφούς καί θυμήσου πόσες ψυχές ἔθρεψε ὁ Κύριος στήν ἔρημο. Μήπως νομίζεις πραγματικά ὅτι δέν μπορεί νά διαθρέψει ἐσᾶς τούς λίγους; Ἐργασθεῖτε, εὐχαριστεῖστε τό Θεό καί ψαρεύτε στή λίμνη.

Τό ὄραμα αὐτό ἐπαναλήφθηκε δυό φορές, ὁ Ὅσιος ὅμως δέν πίστευε τά ὁράματά του, γιατί τά θεωροῦσε δαιμονική προσβολή. Ὅταν ὅμως εἶδε τό λαμπρό γέροντα γιά τρίτη φορά, τόν δοκίμασε λέγοντάς του νά κάνει μιὰ προσευχή· ἐκεῖνος εἶπε τό «Ἄξιον ἐστί» καί τό πρόσωπό του ἔλαμψε μ' ἕνα ἄυλο καί ἀνέκφραστο φῶς. Ὁ Ὅσιος τότε ἔπεσε στά πόδια τοῦ θαυμαστοῦ γέροντα καί τόν ρώτησε:

— Ποιός εἶσαι, Κύριέ μου, καί γιατί δείχνεις τόσο ἐνδιαφέρον γιά τόν τόπο αὐτό καί γιά τούς ἀδελφούς, γιά ὅλους ἐμᾶς τούς ἁμαρτωλούς; Μὲ τήν παρουσία σου ἕνα γλυκό φῶς φωτίζει τήν καρδιά μου.

Κι ἐκεῖνος ἀπάντησε:

— Ἐγίνα μοναχός στό μοναστήρι τοῦ δοῖου Κυρίλλου καί εἶμαι ἡγούμενος στό μοναστήρι τοῦ Ὁσεβενσκ. Τ' ὄνομά μου εἶναι Ἀλέξανδρος. Μὴ λυπᾶσαι Διόδωρε, στήριξε τούς ἀδελφούς, ἀνάθεσε τήν ἐλπίδα σου στό Θεό, ἐργάσου γι' Αὐτόν μέ φόβο καί Ἐκεῖνος θά σᾶς διαθρέψει.

Μετά ὁ θαυμαστός γέροντας ὑπενθύμισε στόν δοῖο Διόδωρο τά

λόγια πού τοῦ εἶχε πεῖ στό προηγούμενο δράμα, ὅταν τοῦ εἶχε προφητεύσει ὅτι ὁ ἀριθμός τῶν ἀδελφῶν τοῦ μοναστηριοῦ θ' αὐξηθεῖ κι ἐγινε ἄφαντος. Ὁ ὁσιος Διόδωρος δοξολόγησε τό Θεό καί τόν ὁσιο Ἀλέξανδρο καί παρακάλεσε τούς ἀδελφούς νά πάνε στή λίμνη γιά νά ψαρέψουν. Οἱ ἀδελφοί πράγματι πῆγαν γιά ψάρεμα καί ἔπιασαν τόσο πολλά ψάρια, ὥστε τά πούλησαν γιά ἐξήντα ρούδλια καί ἀγόρασαν ψωμί καί ὅτιδήποτε ἄλλο ἦταν ἀπαραίτητο.

Μιά ἄλλη φορά ὁ Πρόχορος, ὁ συνασκητής τοῦ Ὁσίου, ἐνῶ προσευχόταν μπροστά στήν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἄκουσε ἀπ' τήν εἰκόνα μιὰ φωνή νά τοῦ λέει:

– Μή λυπάστε, ἀλλά ἔχετε ἀγάπη μεταξύ σας καί ἀγωνίζεστε. Ὁ Θεός δέ θά σᾶς ἐγκαταλείψει ἀλλά θά σᾶς διαθρέψει σ' αὐτόν τόν τόπο. Πηγαίνετε νά ψαρέψτε στή λίμνη.

Καί οἱ ἀδελφοί πῆγαν στή λίμνη καί ἔπιασαν πάλι πολλά ψάρια.

Μιά τρίτη φορά πού οἱ ἀδελφοί τοῦ Γιουριγκόρσκυ ὑπόφεραν ἀπό ἔλλειψη τροφίμων, ἄρχισαν καί πάλι νά μουρμουρίζουν ἐναντίον τοῦ Ὁσίου· ἀλλά ἐκεῖνος, «πρᾶος καί ταπεινός τῇ καρδίᾳ», παρηγόρησε τούς ἀδελφούς καί τούς παρακάλεσε νά ἐλπίζουν μόνο στό Θεό, ὁ ὁποῖος δέν ἐπιτρέπει νά πειραστοῦν καί νά ὑποφέρουν πάνω ἀπό τίς δυνάμεις τους γιατί εἶναι εὐσπλαχνος. Οἱ ἀδελφοί τότε ἠρέμησαν καί, ἐνῶ πηγαινιν ἐξω ἀπ' τό μοναστήρι γιά διακόνημα, εἶδαν τήν ὥρα τῆς δουλειᾶς τους μιὰ μαύρη ἄλεπού νά κείτεται στό ἔδαφος. Τήν πῆραν, τήν πούλησαν γιά ὀχτώ ρούδλια κι ἀγόρασαν τ' ἀπαραίτητα τρόφιμα.

Μέχρι τήν ἐποχή ἐκείνη τό μοναστήρι δέ διέθετε δικά του χτήματα γιά καλλιέργεια. Γι' αὐτό τό λόγο δέν εἶχαν δικά τους σιτηρά καί οἱ ἀδελφοί συχνά πεινοῦσαν. Ὅταν ὅμως τό μοναστήρι μεγάλωσε καί οἱ ἀδελφοί αὐξήθηκαν, ὁ Ὁσιος καί οἱ συνασκητές του ἀποφάσισαν νά δημιουργήσουν τά δικά τους καλλιεργήσιμα ἐδάφη καί ἄρχισαν νά κόβουν δέντρα, νά καθαρίζουν τό ἔδαφος καί νά ὀργώνουν τή γῆ.

Νέες ὅμως καί σκληρότερες δοκιμασίες περίμεναν τόν Ὁσιο. Ἐκεῖνο τόν καιρό στό μοναστήρι στάλθηκε, μέ ἐντολή τοῦ πατριάρχη Πασῶν τῶν Ρωσιῶν Φιλαρέτου, ἕνας ἀχάριστος γέροντας πού τόν ἔλεγαν Θεοδόσιο. Ἀφοῦ ἔζησε λίγο καιρό στό μοναστήρι, ὁ Θεοδόσιος ἄρχισε νά σκέπτεται πονηρά ἐναντίον τοῦ ὁσίου Διοδώ-

ρου καί ἀποφάσισε νά τόν σκοτώσει. Ὅταν βρῆκε τόν καταλληλότερο καιρό, κάλεσε τόν ἀσκητή μέσα στό δάσος, ὅπου προσπάθησε νά ἐκτελέσει τήν πρόθεσή του. Τόν πέταξε κάτω στό ἔδαφος μ' ἕνα χτύπημα, τόν ἔδειρε ἀνελέητα καί προσπάθησε νά τόν στραγγάλισι. Μετά ἔσυρε τόν ἀναίσθητο ἀσκητή καί τόν σκέπασε κάτω ἀπό ἕνα πεσμένο δέντρο, νομίζοντας ὅτι ἦταν νεκρός. Ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ ὅμως βοήθησε τόν Ὁσιο. Σιγά - σιγά ἐπανέκτησε τίς αἰσθήσεις του καί μέ μεγάλη προσπάθεια ἔφτασε στό κελλί του. Ὅταν τόν εἶδε ὁ Θεοδόσιος πάγωσε ἀπό τό φόβο του· πῆγε στό κελλί τοῦ ἀσκητή, ἔπεσε κάτω στά πόδια του καί ζήτησε μέ δάκρυα συγχώρεση, παρακαλώντας νά μή μιλήσει σέ κανένα γιά ὅ,τι εἶχε συμβεῖ. Καί ὁ πρᾶος ἀσκητής συγχώρεσε τόν κακοῦργο, χωρίς ἔστω καί νά ὀργιστεῖ ἐναντίον του, παρὰ μόνο παρατήρησε:

– Εἶθε ὁ Θεός νά σέ συγχωρέσει, παιδί μου. δέν ἦταν δική σου ἐνέργεια αὐτή ἀλλά τοῦ πονηροῦ.

Ὑποσχέθηκε ἐπίσης στό Θεοδόσιο ὅτι θά κρατοῦσε μυστικό τό κακοῦρημά του κι ἄρχισε νά τόν ἀγαπᾷ περισσότερο ἀπό πρίν. Ὁ πονηρός γέροντας ὅμως δέ συγκινήθηκε καθόλου μέ τήν πρᾶότητα καί τήν ἀνεξικακία τοῦ Ὁσίου, οὔτε καί διορθώθηκε.

Ἀφοῦ πέρασε λίγος καιρός, ὁ Θεοδόσιος ἄρχισε νά ξεσηκώνει τούς δόκιμους μοναχοῦς ἐναντίον τοῦ Ὁσίου, προσπαθώντας νά τούς πείσει νά ἐγκαταλείψουν τό μοναστήρι. Κάποτε πού οἱ ἀδελφοί μαζί μέ τό Θεοδόσιο ἔκοβαν δέντρα, ἐκεῖνος σκάλισε πάνω σέ ἕνα δέντρο μέ τσεκούρι τό ὁμοίωμα τοῦ προσώπου τοῦ ὁσίου Διοδώρου, ἔγραψε ἀπό κάτω τ' ὄνομά του κι ἄρχισε νά χτυπάει τό ὁμοίωμά του μ' ἕνα μαστίγιο. Ὅλοι γέλασαν μαζί του. Καί ὁ Θεοδόσιος συνέχισε νά ξεσηκώνει τούς δόκιμους καί κατώρθωσε νά ἐξαπατήσει καί νά πείσει δεκαεπτὰ ἀπ' αὐτούς νά φύγουν ἀπό τό μοναστήρι. Ἀφοῦ συμβουλευτήκαν μεταξύ τους, λήστεψαν τό θησαυροφυλάκιο τοῦ μοναστηριοῦ, πῆραν ὅσα ἀγαθά μποροῦσαν νά μεταφέρουν μαζί τους κι ἔφυγαν, προκαλώντας μεγάλη λύπη στόν Ὁσιο. Δέν πικράθηκε τόσο γιά τή στέρηση τῶν ὑπαρχόντων τοῦ μοναστηριοῦ, ὅσο λυπήθηκε γιά τήν ἀναχώρηση τῶν ἀνάξιων μοναχῶν, πού μέ τήν ἀνυπακοή τους σκανδαλίζαν κι ἄλλους μοναχοῦς. Ἐχοντας τήν ἐλπίδα του ὅμως μόνο στό Θεό, Τόν εὐχαρίστησε γιά ὅλες τίς θλίψεις.

Ὁ ὁσιος Διόδωρος δέχτηκε επίσης πολλές ἄλλες προσβολές ἀπὸ ἀνόητους ἀνθρώπους καὶ τὰ ὑπόμεινε ὅλα ἀγόγγυστα. Προσευχόταν γι' αὐτούς πού τὸν πείραζαν, τοὺς καθοδηγοῦσε σὸ δρόμο τῆς σωτηρίας καὶ τοὺς παρακινοῦσε νὰ τὸν ἀγαπήσουν μέ σωτήριες συμβουλές. Συχνὰ δὲ ἀποσυρόταν ἀπ' τοὺς ἀδελφούς καὶ ζοῦσε στὴν ἡσυχία, προσευχόμενος σὸ Θεό μέρα καὶ νύχτα.

Κάποτε ὁ Ὅσιος ταξίδευε σὸ Μεγάλο Νόβγκοροντ γιὰ νὰ μαζέψει ἐλεημοσύνες γιὰ τὸ μοναστήρι. Στὴν ἐπιστροφή του σταμάτησε σὸ χωριό Ἀμντόμα, κοντὰ στὴ λίμνη Ὀνεγκα. Ἐκεῖ ἐπισκέφτηκε κάποιον θεοφοβούμενο ἄνθρωπο Ἰωάννη, ἡ νεαρή κόρη τοῦ ὁποῖου πρὶν λίγο καιρὸ ἦταν λογοδοσμένη γιὰ νὰ παντρευτεῖ. Συζητώντας μέ τὸν Ὅσιο, ὁ Ἰωάννης εἶπε:

– Ἀγιε πατέρα, ἐπιθυμῶ νὰ παντρεύω τὴν κόρη μου.

Ὁ Ὅσιος, ἀφοῦ ἔμεινε γιὰ λίγο σιωπηλός, παρατήρησε:

– Δοῦλε τοῦ Θεοῦ. περίμενε λίγο καὶ μετὰ πράξε ὅπως εἶναι εὐάρεστο σὸ Θεό.

Τὴν ἐπόμενη μέρα ὁ Ὅσιος ἔφυγε γιὰ τὸ μοναστήρι καὶ σαράντα μέρες ἀργότερα ἡ κόρη τοῦ Ἰωάννη πέθανε παρθένα.

Εφτασε ὁμως ὁ καιρὸς πού ἡ εὐλογημένη κοίμησή του πλησίαζε. Ὁ Ὅσιος ἐπρόκειτο νὰ ταξιδέψει στὴν πόλη Κάργκοπολ γιὰ ὑποθέσεις τοῦ μοναστηριοῦ. Πρὶν ἀναχωρήσει κάλεσε τὸν ἱερομόναχο Ἰωάσαφ καὶ τὸ γέροντα Πρόχορο, πού εἶχε ζήσει ἀπ' τὴν ἀρχή μαζί του, καὶ τοὺς ἐμπιστεύτηκε τὴ διακυβέρνηση τοῦ μοναστηριοῦ, ἰκετεύοντάς τους νὰ ἔχουν ἀδιάπτωτη τὴν προσοχή καὶ φροντίδα τους γι' αὐτό. Στόν Πρόχορο ἀποκάλυψε ἀκόμη καὶ τὴν ἐπικείμενη κοίμησή του.

– Δέ θὰ ξαναϊδωθοῦμε πιά, εἶπε ὁ Ὅσιος σὸ συνασκητὴ του. Ἐάν ὁ Θεὸς εὐδοκήσει, θὰ συναντηθοῦμε πάλι στὴν ἄλλη ζωή.

Σύντομα μετὰ τὸν ἐρχομό του σὸ Κάργκοπολ, ὁ ὁσιος Διόδωρος ἀρρώστησε καὶ ἀφοῦ μετέλαβε τὰ Ἀχραντα Μυστήρια ἀναχώρησε «ἐν εἰρήνῃ» πρὸς τὸν Κύριο, στίς 27 Νοεμβρίου 1633. Τό σῶμα του ἐνταφιάστηκε στὴν ἐνοριακὴ ἐκκλησία τοῦ ἱερέα πού τοῦ μετὰδωσε τὰ Ἀχραντα Μυστήρια πρὶν τὴν κοίμησή του.

Τό κουρασμένο σῶμα τοῦ ἀσκητῆ ὁμως δέν ἐπρόκειτο νὰ μείνει γιὰ πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ μοναστήρι του. Δυὸ μῆνες μετὰ τὴν κοί-

μησή του ὁ Πρόχορος ἦρθε σὸ Κάργκοπολ, πῆρε μαζί του τὸ ἄφθαρτο σῶμα τοῦ γέροντά του, τὸ μετέφερε σὸ μοναστήρι τοῦ Γιουριγκόρσκυ καὶ τὸ ἐνταφίασε κοντὰ στὴν ἐκκλησία τῆς Ἀγίας καὶ Ζωοποιοῦ Τριάδος, στὴν ἀριστερὴ πλευρά.

Ὁ ὁσιος Διόδωρος ἄφησε, μέσῳ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευομένου ἐφημερίου τοῦ Κάργκοπολ, μιὰ γραπτὴ διαθήκη σὸ μοναστήρι του. Μέ αὐτὴ πρόσταζε καὶ ἰκέτευε ἔνθερμα τοὺς ἀδελφούς ὡς ἑξῆς:

– Ἀς μὴν ἐπικρατήσῃ οὔτε κἂν σκέψη ἀνάμεσα στοὺς ἀδελφούς γιὰ διατήρηση οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν σὸ μοναστήρι. Νὰ εἴστε χαρούμενοι καὶ σοβαροὶ στὴν πνευματικὴ ζωή. Καὶ ὅποιον ἀψηφήσῃ καὶ περιφρονήσῃ τὴν ἐντολή αὐτὴ καὶ τὴ γραπτὴ διαθήκη μου κι ἀρχίσει νὰ φέρνῃ ποτὰ σὸ μοναστήρι καὶ νὰ ἐπιδίδεται στὴν οἰνοποσία, θὰ τὸν φέρω σέ κρίση μπροστὰ σὸ φοβερό καὶ ἀδέκαστο κριτὴ, τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

Ὁ Κύριος δόξασε τὸν ὁσιο Διόδωρο μέ δῶρα τῆς Χάρης Του, μέ προορατικότητα καὶ θαυματουργία. Τό ἀκόλουθο θαῦμα ἔλαβε χώρα μετὰ τὴν κοίμησή τοῦ Ὀσίου, κατὰ τὸ 1656. Ὁ νεαρός Ἀνδρέας, πού ζοῦσε σὸ μοναστήρι τοῦ Γιουριγκόρσκυ, ἦταν ἀκρατὴς σὸ φαγητό καὶ τὸ ποτό καὶ ἐπὶ πλέον ἔπεφτε σέ ἕνα σαρκικό ἀμάρτημα. Ὁ Κύριος πού δέν ἠθέλε νὰ ἔχει ὁ Ἀνδρέας θάνατο ἀμαρτωλοῦ, τὸν τιμώρησε μέ τύφλωση. Κι ἐκεῖνος ἀναζητοῦσε βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, μάταια ὁμως. Τότε ἦρθε σὸ μνήμα τοῦ Ὀσίου Διοδώρου καὶ προσευχήθηκε θερμά γιὰ τὴ θεραπεία του. Στὴ συνέχεια σκούπισε τὰ τυφλὰ μάτια του μέ τὸ κάλυμμα τοῦ μνήματος καὶ τὸ κουκούλιο τοῦ Ὀσίου καὶ ἀμέσως ἀνάκτησε τὸ φῶς του. Γρήγορα ὁμως ὁ Ἀνδρέας ξέχασε τὸ ἔλεος τοῦ Ὀσίου καὶ ἄρχισε νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐπιθυμεῖ πάλι τὴν προηγούμενη ἀμαρτία του. Τότε ὁ Ὅσιος ἐμφανίστηκε στόν ὕπνο του καὶ τὸν ἀπειλῆσε λέγοντας:

– Μὴν ἀμαρτάνεις· μὴν ἀμαρτάνεις, γιατί θὰ σέ ξαναδρεῖ ἡ προηγούμενη δοκιμασία σου.

Ὁ Ἀνδρέας θυμόταν τὴν προειδοποίηση τοῦ Ὀσίου γιὰ λίγο καιρὸ μόνο καὶ μετὰ ἄρχισε καὶ πάλι ν' ἀμαρτάνει. Τότε τὸν κατέλαβε μιὰ ἀρρώστια ἀπ' τὴν ὁποία ὑπόφερε ὡς ὅτου μετανόησε, ἐξομολογήθηκε στόν ἡγούμενο καὶ διόρθωσε τὸν τρόπο τῆς ζωῆς του.

Κάποτε ὁ Ἀνδρέας ἐπιθύμησε νὰ φύγῃ ἀπ' τὸ μοναστήρι. Ὁ

ὅσιος Διοδώρος ἐμφανίστηκε πάλι στὸν ὕπνο του καὶ τοῦ εἶπε:

– Κάνε ὑπομονή σ' αὐτόν τὸν τόπο καὶ θά σοῦ ὀγεί σέ καλό.

Ὁ Ἀνδρέας θυμήθηκε τὸ ἔλεος πού τοῦ εἶχε δεῖξει ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ καὶ φοβήθηκε νά φύγει ἀπ' τὸ μοναστήρι· ὑποσχέθηκε μέ χαρά νά ὑποφέρει σ' αὐτό ὅσο καιρὸ θά ἦταν εὐάρεστο στό Θεό καὶ πράγματι, ἀργότερα ἔλαβε ἐκεῖ τὸ μοναχικὸ σχῆμα.

Τὰ λείψανα τοῦ ὁσίου Διοδώρου παρὰμειναν στή γῇ, στήν ἐκκλησία τῆς Ἀγίας καὶ Ζωοποιῶν Τριάδος, πού εἶχε δυὸ θυσιαστήρια, τὸ ἓνα ἀφιερωμένο στὰ Εἰσόδια τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τὸ ἄλλο στοὺς ἀγαπητοὺς του ἁγίους Σαββάτιο καὶ Ζωσιμᾶ, τοὺς ἰδρυτὲς τοῦ μοναστηρίου τοῦ Σολόφκυ. Δέν ὑπάρχουν στοιχεῖα πού ν' ἀναφέρουν ἂν κάποτε ἀναγνωρίστηκε ἐπίσημα ὡς Ἅγιος. Πιθανότατα τὸ ὄνομά του καταχωρήθηκε στό ὁρθόδοξο ἀγιολόγιο μέ βάση τὸν τοπικὸ ἑορτασμό του, ὅπως ἔχει συμβεῖ στήν πραγματικότητα μέ πολλοὺς ἄλλους ὁρθόδοξους ἁγίους. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς περιόδου τοῦ διωγμοῦ τοῦ μοναχισμοῦ, τὸ 1764, τὸ μοναστήρι κλείστηκε καὶ μετατράπηκε σέ ἐνοριακὸ ναό. Ἀργότερα, μέ τὴ νέα ἀκμή τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ, τὸ δέκατο ἑνατο αἰῶνα, δὲ φαίνεται νά ἀναβίωσε σὰν μοναχικὸ ἱδρυμα.

Ἡ μνήμη τοῦ ὁσίου Διοδώρου εἶναι σήμερα τόσο εὐωδιαστή, ὅσο ἦταν πάντα σ' ἐκείνους πού διψοῦν ἀκόμη γιὰ γνήσια ὁρθόδοξη πνευματικὴ ζωή. Ὑποκινούμενος ἀπ' τὴν ἀγάπη γιὰ τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ, πού κατοικοῦν στήν ἔρημο, ἐγινε ὁ ἴδιος ἓνας ἀπ' αὐτοὺς καὶ μᾶς κληροδότησε σὰν διαθήκη του τὴν πύρινη ἐλευθερία τοῦ μοναχικοῦ πνεύματος – ἀποκτημένη μέ αὐταπάρνηση – καὶ τὴν ἀσίγαστη δίψα γιὰ κοινωνία μέ τὸ Θεό, πού δίνεται σ' ἐκείνους πού μισοῦν τὸν κόσμο, ἀναλαμβάνουν τὸ σταυρὸ τους καὶ ἀκολουθοῦν τὸ Σωτῆρα μας Χριστό. Ἀμήν.

*Ὁσία Δωροθέα τοῦ Κασίν καὶ ἄλλες Ρωσίδες ὁσίες**

ακριά ἀπ' τὴν ταραχή, τὴ σύγχυση καὶ τὸ θόρυβο τοῦ κόσμου, σέ μοναστικά καταφύγια καὶ ἔρημες τοποθεσίες πού ἐγείρουν σκέψεις γιὰ τὴν αἰωνιότητα, ἐργάστηκαν γιὰ τὴ σωτηρία τους, πάνω ἀπὸ χίλια χρόνια, γυναῖκες τῆς Ἀγίας Ρωσίας, ἀγωνιζόμενες ν' ἀποκτήσουν πρῶτα ἀπ' ὅλα τὴν ἀρετὴ τῆς ταπεινοφροσύνης. Μία ἀπ' αὐτές ἦταν ἡ ληομιονημένη ὁσία Δωροθέα τοῦ Κασίν, πού ἔζησε τὸ 17ο αἰῶνα.

Ἡ πνευματικὴ εὐωδία τῆς θεμελιώδους αὐτῆς ἀρετῆς στήν παραδοσιακὴ Ὁρθοδοξία, τῆς ἀρετῆς τῆς ταπεινοφροσύνης, πού εἶναι θαυμάσια σύνδεση τῆς ταπείνωσης μέ τὴ σύνεση, ἦταν πάντα

* Περίληψη ἀπ' τὸ ἐβδομαδιαῖο περιοδικὸ «Ὁ Ρώσος προσκυνητής», 1893, ἀρ. Φ. 41, 42, 43 καὶ 50, μέ πρόσθετες πληροφορίες ἀπ' τοὺς «Ρώσους ἀσκητὲς τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰῶνα», τοῦ ἐπισκόπου Νικοδήμου τοῦ Μπέλγκοροντ, τόμος 1, 2 καὶ 13, Μόσχα, 1912. Ἄλλες πηγές: «Βίοι Ρώσων ἁγίων», 2 τόμοι, Συνοδικὴ ἔκδοση 1908 καὶ 1916· «Ἱστορία τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας», τοῦ Μητροπολίτη Μακαρίου τῆς Μόσχας, 1891· «Πατερικὸ τοῦ Βόλγοδα», Βόλγοδα 1880· «Ὁδηγὸς τοῦ Προσκυνητῆ στήν Αὐτοκρατορικὴ Ρωσία», τοῦ Παυλόφσκυ, 1907· «Ὁρθόδοξα μοναστήρια στή Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία», τοῦ Λ. Ι. Ντενίσιωφ, Μόσχα, 1908· «Βίοι τῶν Ἀγίων», τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Τσέρνικωφ Φιλαρέτου, Πετρούπολη, 1892 - 1900· «Ἀγία Ρωσία», τοῦ ἀρχιμανδρίτη Λεωνίδα Κάβελιν, Πετρούπολη, 1891· «Ἡ Μητέρα τοῦ Θεοῦ», τοῦ Ε. Ποσελιάνιν, Πετρούπολη, 1905 (ὅλα γραμμένα στή ρωσικῇ).

Μιά δόκιμη μοναχή στά δάση του Βορρά.

στενά συνδεδεμένη μέ τίς πραγματικά ὀρθόδοξες γυναῖκες καί ἰδιαίτερα μέ τίς ὁσies γυναῖκες. Πίσω ἀπ' αὐτές λάμπει πάντα ἡ ταπεινή εἰκόνα Αὐτῆς πού εἶναι ἡ πρώτη Ἑγουμένη ὄλων τῶν μοναχῶν, τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Αὐτό ἐπαληθεύεται ἰδιαίτερα στίς ὁσies γυναῖκες τῆς Ἀγίας Ρωσίας, πού εἶχαν τόσο ἐμποτιστεῖ ἀπ' αὐτή τή γαλήνια, ἐκλεπτυσμένη καί ἀγνή ἀρετή ὥστε, ἀκριδῶς γι' αὐτό, ἀμυδρές μόνο πληροφορίες ἔχουν φτάσει σέ μᾶς γιά τό βίο τους. Ἀγωνίστηκαν νά παραμείνουν ἀόρατες, ἀπαράτηρες, κρυμμένες σέ ἡσυχά μοναχικά κελλιά πίσω ἀπό τά μοναστηριακά τείχη. Σέ κελλιά ἐγκατεστημένα σέ μακρινές λίμνες καί ποτάμια. Σέ ξεχασμένες σκῆτες, πού ἦταν κρυμμένες σέ καταπράσινες λόχμες. Στίς σκιές ἀπό κλαίουσες ἱτιές καί σέ δάση ἀπό σημύδες. Αὐτά ἦταν τά μόνα στοιχεῖα πού ἄκουγαν τίς ἡσυχες προσευχῆς καί ἀπαλές ψαλμωδίες τους καί τίς ἔβλεπαν νά θεωροῦν τό νυμφῶνα τοῦ Θεοῦ Νυμφίου τους Χριστοῦ.

Ὁ ἀριθμός τῶν ὁσίων γυναικῶν πού εἶναι γνωστές στή στρατευόμενη ἐπί γῆς Ἐκκλησία εἶναι πολύ περιορισμένος, σέ σχέση μέ τόν ἀριθμό τῶν ὁσίων ἀνδρῶν. Σέ μᾶς ἔχει φτάσει ἕνας ἐκπληκτικά μικρός ἀριθμός τῶν θείων τους, πολλοί ἀπ' τοὺς ὁποίους εἶναι περιληπτικοί καί μᾶλλον ἀναφέρονται σέ γενικότητες. Αὐτό βέβαια δέ σημαίνει ὅτι ὁ ἀριθμός τους ἦταν πράγματι τόσο μικρός ἢ ὅτι δέν ἔφτασαν στά πνευματικά ὕψη τῶν ἀντρῶν, ἀλλά δίνει ἔμφραση στό ὑπερβολικό κάλλος τῆς ἀπόκοσμης ταπείνωσης καί ἡσυχίας.

Οἱ ὀρθόδοξες ὁσies γυναῖκες, ἀντίθετα ἀπ' τή Μάρθα, κάθονται στά πόδια τοῦ Κυρίου καί προσέχουν τά λόγια τοῦ Χριστοῦ: «Μαρία δέ τήν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς». (Λουκ. ι' 42) καί «σιγοῦν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις» (Α' Κορ. ιδ' 34).

Αἰτία γι' αὐτή τήν ἴδια τήν ἀπαρχή τοῦ χριστιανισμοῦ στή Ρωσία στάθηκε μιὰ ὁσία γυναῖκα. Ἡ ἁγία Ὑλγα ἡ Ἰσαπόστολος (+11 Ἰουλίου 969), τῆς ὁποίας ὁ ἐγγονός, ὁ ἅγιος Βλαδίμηρος (+15 Ἰουλίου 1015), βάφτισε τό 988 τό πριγκηπάτο τοῦ Κιέβου καί χάρισε σ' ὁλόκληρη τή Ρωσία τήν ὀρθόδοξη χριστιανική πίστη. Αὐτό ἔγινε σέ μιὰ ἐποχή πού τό Βυζάντιο εἶχε φτάσει στό ψηλότερο σημεῖο τῆς πνευματικῆς παιδείας σέ ὅλες τίς φάσεις της. Μέχρι τότε ὅλες οἱ αἱρέσεις εἶχαν ἐντοπιστεῖ καί ἐκριζωθεῖ ἀπ' τίς ἑπτὰ Οἰκουμενικές Συνόδους

καί ὁ μοναχισμός βρισκόταν σέ πλήρη ἀνθιση. Ἐτσι ἡ Ρωσία παράλαβε ἀπ' τήν ἀρχή μέ πληρότητα τήν ἀγνή πίστη, τήν Ὁρθοδοξία, καί τήν διατήρησε διά μέσου τῶν αἰώνων σάν ὑπέρτατη κληρονομιά στήν ἱεραρχία τῶν ἀξίων της. Καί ἔγινε κατόπιν, μέ τίς δραστηριότητες καί τίς ἐλπίδες τῶν πιστῶν τέκνων της, ἡ Ἁγία Ρωσία, ὁ φύλακας τῆς Ὁρθοδοξίας. Κι ἔτσι ἔχει παραμείνει μέχρι σήμερα, ἔστω μέ δεσμά καί σέ κατακόμβες, κάτω ἀπ' τόν ἀθεϊστικό ζυγό.

Ὁ μοναχισμός ἐνθουσίασε ξαφνικά τή ρωσική ψυχή καί ἐφαρμόστηκε στήν περιοχή τοῦ Κιέβου μέ τή μορφή ἀντρικῶν καί γυναικειῶν μοναστηριῶν, πού ἰδρύθηκαν ἀπό πρίγκηπες καί εὐγενεῖς. Ἰδιαίτερα ὁ μοναχισμός κυριάρχησε στίς σπηλιές τοῦ Κιέβου, ἀπό μιά σπιθα πού μετάφερε ἀπ' τό Ἅγιο Ὄρος τοῦ Ἁθω στή Ρωσία ὁ ἅγιος Ἀντώνιος. Τόσο τά ἀντρικά ὅσο καί τά γυναικεῖα μοναστήρια ἄρχισαν νά φυτρώνουν σέ διάφορες τοποθεσίες. Ἰδρυτές τους ἦταν βασιικά πρίγκηπες, πού τά ἔβλεπαν σάν κέντρα ἀγιότητος γιά τά πριγκηπάτα τους, ὅπως ἐπίσης καί ἱεράρχες, μοναχοί καί εὐγενεῖς γυναῖκες. Μερικά ἀντρικά μοναστήρια ἰδρύθηκαν ἀπό γυναῖκες, ὅπως στήν περίπτωση τῆς ἁγίας Εὐφροσύνης τοῦ Πολότσκ, τῆς μεγάλης αὐτῆς προσκυνήτριας τοῦ Βυζαντίου καί τῶν Ἀγίων Τόπων, πού ἀναπαύτηκε στή Λαύρα τοῦ ἀγαπημένου της ὁσίου Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου καί τά λείψανά της μεταφέρθηκαν ἀργότερα στίς σπηλιές τοῦ Κιέβου.

Ὁ ἐρχομός τῶν βαρβάρων Τατάρων πού κατάστρεψαν τό Κίεβο, καίγοντας καί ἀφανίζοντας στό δρόμο τους ὅλα τά μοναστήρια καί σκοτώνοντας τοὺς ἐνοίκους τους, δέ διέκοψε τήν ἀνάπτυξη τῶν μοναστικῶν κοινοτήτων. Ἀντίθετα ὁ ἀριθμός τῶν κοινοβίων αὐξήθηκε. Ἡ ἐκπληκτική ὥθηση γιά τήν ἰδρυση νέων μοναστηριῶν, πού τώρα μετακινήθηκε πρὸς τά βόρεια, ἦταν σάν μιά ἀπάντηση στό ἐρώτημα τοῦ πῶς νά διατηρήσουν τήν ὀρθόδοξη φιλοσοφία τῆς ζωῆς.

Ἐκτός ἀπ' τήν προσπάθειά τους νά ἔχουν μιά ἀρμονική καί οἰκονομικά ἀνεξάρτητη κοινοβιακή ζωή, τά μοναστήρια αὐτά, τά ὁποῖα εἶχαν διαμορφώσει μιά πνευματικότητα μέσα στό γνήσιο πνεῦμα τῆς ἐκκλησίας, δημιούργησαν ἓνα μυστικό βασίλειο πνευματικῆς τελειότητος, πού μεταμόρφωσε ἐπίγειους ἄντρες, γυναῖκες καί παιδιὰ σέ ἀγγελολομίμητες ὑπάρξεις.

Αὐτό ἐνέπνευσε τό νεοφώτιστο ρωσικό λαό κι ἔτσι ξεπετάχτηκε ἓνα πλῆρες δίκτυο μοναστηριακῶν κάστρων γύρω ἀπ' τό Νόβγκοροντ,

τό Πσκόβ, τό Σούζνταλ καί φυσικά τή Μόσχα. Σ' αὐτή τήν περίοδο ἰδρυσαν μοναστήρια μεγάλες ἁγίες, ὅπως: ἡ ὁσία Ἄννα τοῦ Νόβγκοροντ (+4 Ὀκτωβρίου 1050), τρεῖς ἡγουμένισσες στό Πσκόβ: Εὐπραξία (+8 Μαΐου 1243), Μάρθα (+8 Νοεμβρίου 1300) καί Βάσσα (+19 Μαρτίου 1473)· ἡ ὁσία Χαριτίνα, ἡγουμένη τοῦ Νόβγκοροντ (+5 Ὀκτωβρίου 1281)· ἡ ὁσία Εὐδοκία τῆς Μόσχας (+7 Ἰουλίου 1407), πού ἰδρυσαν δύο γυναικεῖα μοναστήρια, καί πολλές ἄλλες στή Μόσχα, ἀναγνωρισμένες ἁγίες καί μὴ.

Τά γυναικεῖα κοινοβιακά μοναστήρια, οἱ «παρθενῶνες», ἔχαιραν μεγάλης εὐλάβειας καί τιμῆς στήν Ἁγία Ρωσία καί δέν ἦταν μόνο τόποι ὅπου οἱ πρίγκηπες ἔστελναν τίς γυναῖκες τους, ὅταν ἤθελαν ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' αὐτές. Θεωροῦνταν πάντα σάν ἱεροὶ χώροι γι' ἀσκητικούς ἀγῶνες, μέ μιά ζωή περιστρεφόμενη γύρω ἀπ' τόν ὠραιότατο κύκλο τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν, γιά τίς ὁποῖες ἀναπτύχθηκαν θαυμάσιες καί λεπτές λειτουργικὲς τέχνες.

Ἡ χρῆση τῶν γυναικειῶν μοναστηριῶν γιά νοσοκομεῖα, ὀρφανοτροφεία, σχολεῖα καί ἐργαστήρια ἦταν σπάνια καί εἶχε δευτερεύοντα χαρακτήρα. Ἡ κυρία πηγή τῆς μοναχικῆς ἐμπνευσης, ὅπου ἀναπαύονταν ἡ καρδιά τῶν γυναικῶν στήν Ἁγία Ρωσία, ἦταν τά ἀρχαῖα Βυζαντινά πρότυπα τοῦ ἀσκητισμοῦ, πού τά εἶχαν πάντα μπροστά τους μέ τήν ἀνάγνωση τῶν Συναξαριστῶν καί τῶν Βίων τῶν Ἀγίων.

Εἶναι λάθος νά ἰσχυριστεῖ κανεὶς ὅτι, ἐπειδὴ δέν ἔχουν διασωθεῖ συγκλονιστικοὶ βίοι ἁγίων γυναικῶν, οἱ γυναῖκες στήν Ἁγία Ρωσία δέν ἀκολούθησαν τή σκληρὴ ἀναχωρητικὴ καί ἡσυχαστικὴ πρακτικὴ τῶν παλαιῶν ἐρημιτῶν. Ὑπάρχουν ἐπαρκεῖς ἐνδείξεις στίς διασωθεῖσες πηγές, ὅτι ἔζησαν πραγματικά τέτοιες ἡρωίδες πού δέν ἔχουν νά ζηλέψουν τίποτα στή σκληρὴ πάλη τους μέ τόν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνα τούτου ἀπ' τοὺς μεγάλους ἁγίους, τῶν ὁποίων οἱ βίοι μᾶς εἶναι πασίγνωστοι. Οἱ βίοι τῶν ἀναχωρητριῶν τῶν μετέπειτα αἰώνων – ὅπως τῆς ἡγουμένης Εὐπραξίας τοῦ ἀρχαίου Λάντογκα (+23 Σεπτεμβρίου 1823) καί τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Σπηλιώτισσας τῶν Λευκῶν Ὁρέων (+22 Ἰουνίου 1822) – δείχνουν ὀλοφάνερα τί ὑπῆρχε στίς καρδιές τῶν ἁγίων γυναικῶν αὐτῆς τῆς ἐποχῆς. Ὀλόκληρη ἡ ρωσικὴ κοινωνία θαύμαζε τή θέρμη τῆς ἀγάπης γιά τήν ἀναχωρητικὴ ζωὴ αὐτῶν πού κατοικοῦσαν στίς ἄγνωστες στέπες τοῦ βορρᾶ.

Εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ μοναχικὴ κίνηση τῶν ἁγίων γυναικῶν στή

Ρωσία πήρε κάποιο διαφορετικό σχήμα απ' εκείνο τών αγίων άντρών του Βορρά. Οί άντρες, ακολουθώντας τά δήματα του όσίου Σεργίου του Ραντονέξ, ήταν άτρόμητοι, πρωτοπόροι κάτοικοι τών βορείων δασών. Είχαν τή γενναίότητα νά εγκατασταθούν στίς άπάτητες περιοχές τής Ρωσίας μέ τούς συνεχείς κινδύνους απ' τά άγρια θηρία, τούς ώρυόμενους Τατάρους καί τούς ληστές, τίς φυσικές δοκιμασίες καί τή σκληραγωγία τής δημιουργίας ενός μοναστικού ιδρύματος σ' ένα άκατοίκητο δάσος.

Οί μεγάλοι έρημίτες, άφού ίδρυσαν ένα μοναστικό συγκρότημα, συνήθως μετακινούνταν πρós τά βόρεια σέ άναζήτηση νέας ήσυχαστικής τοποθεσίας, ακολουθούμενοι απ' τούς μαθητές τους, οί όποιοι, μέ τή σειρά τους, άφηναν συχνά τό άρχικό μοναστήρι γιά νά ιδρύσουν δικά τους κοινόδια. Τότε, γυναίκες φλεγόμενες γιά τήν έρημο έρχονταν νά μονάσουν κοντά στά χωριά πού είχαν δημιουργηθεί γύρω απ' τά μοναστήρια ή στά ίδια τά μοναστήρια, εάν αυτά είχαν εγκαταλειφθεί απ' τούς μοναχούς. Έτσι είχαν τήν προστασία ενός έτοιμου ιδρύματος, πού περιβαλλόταν από φράχτη ή τείχη. Εκεί οί γυναίκες έρημίτριες συνέχιζαν τούς κανόνες καί τήν παράδοση του ιδρυτή.

Πολλές πληροφορίες πού έχουμε γιά έναν άγιο προέρχονται συχνά από κάποιες άσκήτριες, πού όμως είναι ελάχιστα γνωστές. Έτσι όταν τά λείψανα του όσίου Κυρίλλου του Βέλσκ (†15ος αιώνας, 9 Ίουνίου) βρέθηκαν άφθαρτα, εκείνες πού έδωσαν πληροφορίες γιά τόν άγνωστο άγιο ήταν ή έναρκτη μοναχή Άκυλίνα Νακάπα (†1517), πού είχε δεχτεί καί μιá θαυματουργική θεραπεία απ' αυτόν, καί ή έναρκτη Εύλαμπία. Ένώ όμως ό δίος του άγίου Κυρίλλου σώθηκε μέχρι τίς μέρες μας, τίποτα περισσότερο δέν είναι γνωστό γιά τήν όσία Άκυλίνα καί τή μοναχική της παράδοση.

Ένα άλλο είδος όσίας γυναίκας, ζηλώτριας τής έρήμου στην αρχαία Ρωσία, μπορεί νά βρεθεί μέσα στη χριστιανική οικογένεια. Σήμερα, πού ή όρθόδοξη κοινωνία έχει γίνει τόσο κοσμική κι έχουν κατά πολύ ξεχαστεί οί θεμελιώδεις αρχές τής Όρθοδοξίας, ό ρόλος τής όσίας μητέρας μπορεί εύκολα νά παραβλεφτεί. Τό πρωταρχικό καθήκον πού ή Έκκλησία αναθέτει στίς γυναίκες δέν είναι μόνο τό γαλούχημα τών παιδιών αλλά, τό άκόμη σπουδαιότερο, νά έμφυσήσουν μέσα σ' αυτά τή θεία εύωδία τής ταπείνωσης καί απλότητας τής καρδιάς πού επισφραγίζει τόν πνευματικό δεσμό του Χριστού καί του

παιδιού, απ' τήν παιδική άκόμη ηλικία. Αυτό βέβαια δέν είναι ούτε καί ήταν ποτέ εύκολο. Οί γυναίκες τής αρχαίας Ρωσίας όμως πού αγαπούσαν τήν έρημο, διοχέτευαν τήν πνευματική τους ενέργεια πρós αυτό τό καθήκον. Έτσι εξηγείται τό γεγονός ότι πολλοί μεγάλοι άγιοι τής Θηβαΐδας του Βορρά, είχαν μητέρες επίσης μεγάλες άγίες. Η άγάπη γιά τήν παραδεισιακή ζωή στην έρημο καί ή πνευματική δύναμη πού προέρχεται από μιá ταπεινή καρδιά, ικανή νά ύποφέρει τίς σκληραγωγίες τής έρήμου, έμφυτεύτηκαν άρχικά στους άσκητές του Βορρά κατά τή διάρκεια τής άθώας καί άγνης παιδικής ηλικίας απ' τίς άγγελομίμητες μητέρες τους πού, αδυνατώντας νά πάνε οί ίδιες στίς βόρειες έρήμους, λόγω τών οικογενειακών ύποχρεώσεών τους, άνάτρεφαν παιδιά κατάλληλα νά γίνουν έρημίτες.

Μητέρα του όσίου Σεργίου του Ραντονέξ ήταν ή άγία Μαρία. μοναχή μετέπειτα στό Κότκωφ (†1337)· του όσίου Άλεξάνδρου του Σβίρ ήταν ή όσία Βαρδάρα, μοναχή στό Όγιατ (†1500)· του όσίου Μακαρίου του Κολιαζίν ήταν ή όσία Ειρήνη του Κόζμπιν (†15ος αιώνας, 1 Ίουνίου)· του άγίου Φιλίππου, μητροπολίτου τής Μόσχας καί μοναχού του Σολόφκυ, ήταν ή όσία Βαρσανουφία, μεγαλόσχημη στη Μόσχα· μητέρες τών αγίων Νικολάου Κοβάνωφ καί Ίωάννου τής Ούσπιάγκα, τών διά Χριστόν Σαλών του Βορρά, ήταν ή δίκαιη Ίουλιανή (†21 Δεκ. 1384) καί ή μετέπειτα ήγουμένη Ναταλία. Άδελφή του άγίου Άρτεμίου τής Βέρκολα ήταν ή μακαρία Παρασκευή του Πίριμιν, πού τήν τιμούσαν τοπικά σάν άγία. Η εύρύτατα τιμώμενη άγία Ίουλιανή του Μούρομ (†2 Ίαν. 1604), πού άνάθρεψε πολλά παιδιά κι εγγόνια, ήταν στην καρδιά της μιá έρημίτρια.

Η μοναχική έξοδος στη Θηβαΐδα του Βορρά, άν καί άκούσια είχε σάν άποτέλεσμα τόν έποικισμό τών άγρίων δασών, ήταν πρώτιστα μιá τεράστια κίνηση ιδιωτών πού άναζητούσαν άπλως ν' αποκτήσουν χριστιανική τελειότητα καί πνευματικότητα. Ήταν τό άποτέλεσμα τής βαθιά ριζωμένης άποψης τών όρθοδόξων, σύμφωνα μέ τήν όποία ή πεσμένη φύση του ανθρώπου πρέπει νά καθοδηγηθεί απ' τήν άγάπη τής αλήθειας, μέσα από συγκεκριμένους πατερικούς κανόνες: τής άκτημοσύνης, τής πνευματικής εργασίας τής προσευχής του Ίησού, του ήσυχασμού. Αυτό είχε σάν άποτέλεσμα τέτοια άνθιση γνήσιας όρθόδοξης αγιότητας σέ άντρες καί γυναίκες, ώστε άκόμη καί σέ

παιδιά άναψε ή φλόγα τής αγάπης για άσκητισμό. Τά παιδιά αυτά έφτασαν τήν πνευματική κατάσταση τών ώριμων άντρών και μετά τό θάνατό τους θαυματουργήσαν. Στα παιδιά - άγίους τοῦ Βορρά περιλαμβάνονται: ό άγιος Ἀρτέμιος τής Βέρκολα (+23 Ἰουν. 1545), οί άγιοι Ἰάκωβος και ό αδελφός του Ἰωάννης τοῦ Μούνεζ (+24 Ἰουν. 1570), ή άγία Γλυκερία, ή κόρη τοῦ Νόβγκοροντ (+13 Μαΐου 1522) και ό άγιος Ἰωάννης τής Οὔστιάγκα (+29 Μαΐου 1494), ό διά Χριστόν Σαλός, πού αναπαύτηκε σέ ήλικία 18 ετών, άφού εἶχε φτάσει ήδη σέ ὕψη χριστιανικῆς τελειότητας.

Ἀπ' τίς εκατοντάδες νέων μοναστηριών πού ιδρύθηκαν κάθε αἰώνα στίς άχανεῖς εκτάσεις τής Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, τουλάχιστον τό ένα τέταρτο ήταν γυναικεία. Μερικά άπ' αυτά παράμειναν μικρές σκήτες μέ λίγες παρθένες ή κάθε μία, ενώ άλλα ήταν αρκετά μεγαλύτερα.

Ἐξετάζοντας όλους τούς κινδύνους τών άκατοίκητων και σχεδόν άδιαπέραστων βαλτότοπων και τών συμπλεγμένων λιμνών και ποταμῶν, όπως επίσης και τή σπανιότητα τών ορθοδόξων κατοίκων στίς τεράστιες αυτές περιοχές άπ' τό 14ο ὡς τό 17ο αἰώνα, εἶναι πραγματικά καταπληκτική ή μεγάλη θερμη και ό ζήλος τών γυναικῶν στήν Ἀγία Ρωσία, πού μαρτυρεῖται μέ τή μίμηση τής αναχωρητικῆς ζωῆς τών παλαιῶν αγίων τής Θηβαΐδας. Ποίος μπορεί νά διηγηθεῖ μέ ακρίβεια τά πνευματικά ὕψη τους; Ποίος μπορεί ν' άπαριθμήσει τούς αγώνες τους, ειδικά σήμερα πού οί αρχές τής γνήσιας Ὁρθοδοξίας ξεαφανίζονται γρήγορα άπό τό πρόσωπο τής γῆς;

Οί μεγάλοι άγιοι τής αἰγυπτιακῆς Θηβαΐδας Ἀντώνιος και Παχώμιος, όπως και ό μεγάλος ορθόδοξος πατέρας τής Δύσης Βενέδικτος τής Νούρσια, ίδρυσαν γυναικείες μοναστικές κοινότητες και επικύρωσαν τίς αδελφές τους μέ τή φροντίδα τους. Ἔτσι και στή Ρωσία, ό μεγάλος όσιος Εὐθύμιος τοῦ Σούζνταλ, πού ονομάστηκε «δεύτερος Σέργιος», έχοντας στενή επαφή μέ τόν όσιο Σέργιο τοῦ Ραντονέζ και τόν άγιο Ἀλέξιο τής Μόσχας, ίδρυσε τό 1364 ένα κοινοδιακό γυναικεῖο μοναστήρι, ακριβῶς σαν τοῦ αγίου Παχωμίου, στήν άπέναντι όχθη τοῦ ποταμοῦ άπ' τό μοναστήρι του και εμπιστεύτηκε τή φροντίδα του στήν άνιψιά του. Διοίκησε τό μοναστήρι του σύμφωνα μ' έναν ειδικό κανονισμό πού εἶχε άπ' τό γέροντά του, τόν άγιο Διονύσιο (μετέπειτα αρχιεπίσκοπο) τοῦ Σούζνταλ (+15 Ὁκτ.

1385), σπηλιώτη τοῦ Νίζνι - Νόβγκοροντ, πού εἶχε ταξιδέψει δύο φορές στήν Ἑλλάδα και κατεῖχε μέ πληρότητα τήν παράδοση τής βυζαντινῆς πνευματικότητας.

Ὁ ἴδιος αὐτός μοναχός, ό άγιος Διονύσιος, εὐλόγησε τήν πνευματική του θυγατέρα, τήν όσία Θεοδώρα τοῦ Νίζνι - Νόβγκοροντ (+16 Ἀπριλ. 1375), για νά ιδρύσει ένα γυναικεῖο κοινοδιακό μοναστήρι στήν παραπάνω πόλη και αργότερα τήν χειροθέτησε μοναχή. Στήν Ὁσία αὐτή διακρίνουμε τό πρώτο τέλειο παράδειγμα μιᾶς αὐστηρῆς όσίας άσκήτριας, πού ακολούθησε στό Βορρά τήν άγνή βυζαντινή παράδοση.

Ένας άπ' τούς μεγαλύτερους πατέρες τής Θηβαΐδας τοῦ Βορρά ήταν ό άγιος Διονύσιος τής Γκλούσιτσα (+1 Ἰουν. 1437). Ἀπ' αὐτόν τόν Ἅγιο έφτασε βαθιά στό Βορρά και εἰσχώρησε στά γυναικεία μοναστήρια τό πνεῦμα τοῦ Ἁγίου Ὁρους, δηλαδή τό πνεῦμα τής παραδοσιακῆς βυζαντινῆς πνευματικότητας. Προηγούμενως εἶχαν διατηρηθεῖ, διά μέσου τών αἰώνων, άμεσες επαφές μέ τό Ἅγιο Ὄρος πού ξεκίνησαν μέ τόν όσιο Ἀντώνιο τοῦ Κιέβου. Ὁ άγιος Διονύσιος όμως ήταν ό πρώτος πού ξέρουμε ότι ίδρυσε γυναικεῖο μοναστήρι μέ άγιορείτικο τυπικό.

Ὁ Ἅγιος αὐτός καταγόταν άπ' τό Βόλολδα και έγινε μοναχός στό μοναστήρι τοῦ νησιοῦ Σπασο - Καμένι άπ' τόν ήγούμενό του, τόν μακάριο Διονύσιο (+18 Ὁκτ. 1425) πού, άπ' τή μεγάλη αγάπη πού τοῦ εἶχε, τοῦ έδωσε τ' όνομά του.

Ἀφού για αρκετά χρόνια άσκήθηκε στήν ήσυχαστική ζωή μέσα στό μοναστήρι, πού εἶχε άγιορείτικο τυπικό, και αἰσθάνθηκε τήν ανάγκη για ήσυχασμό, ό άγιος Διονύσιος άναχώρησε βαθιά μέσα στά άγρια δάση τοῦ Βόλολδα κι εκεί, κοντά στόν άπότομο ποταμό Γκλούσιτσα, άρχισε τήν αναχωρητική ζωή του.

Σύντομα τόν ακολούθησαν όχι μόνο μοναχοί αλλά και θεοφιλεῖς γυναῖκες, για τίς όποιες και ίδρυσε ένα μοναστήρι πάνω σ' ένα γειτονικό λόφο και άφιέρωσε τό κοινόβιο στόν άγιο Λεόντιο τοῦ Ροστώβ. Λίγο πρίν, εἶχε πορευτεῖ στό Ροστώβ για νά πάρει εὐλογία και οδηγίες άπ' τό γέροντά του Διονύσιο, πού εἶχε γίνει επίσκοπος στήν πόλη αὐτή. Τό μοναστήρι αὐτό, μέ τό άγιορείτικο πνεῦμα του, άνθισε και

διέδωσε την ιδέα του γυναικείου ασκητισμού σ' όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη της Ρωσίας.

Ο άγιος Διονύσιος ήταν επίσης και ξεχωριστός αγιογράφος και είναι γνωστό ότι στόλισε το μοναστήρι με τις εικόνες του. Μία απ' αυτές, η θαυματουργή εικόνα της Κοιμήσεως της Υπεραγίας Θεοτόκου, παραχωρήθηκε στο μοναστήρι των Έπτά Λόφων, που βρισκόταν στον ίδιο ποταμό και ιδρύθηκε απ' τους μαθητές του. Όταν το μοναστήρι αυτό έρημώθηκε, μετά από μία επιδημία πανούκλας, η Υπεραγία Θεοτόκος εμφανίστηκε τη νύχτα σέ μία έναρετη μοναχή σέ μοναστήρι της Μόσχας, την Ίουλιανή της οικογένειας των Μπελοζέρεσκ που ήταν από τριετίας παράλυτη, και της υποσχέθηκε νά την θεραπεύσει εάν πάει στο μοναστήρι των Έπτά Λόφων και ξαναχτίσει την εκκλησία.

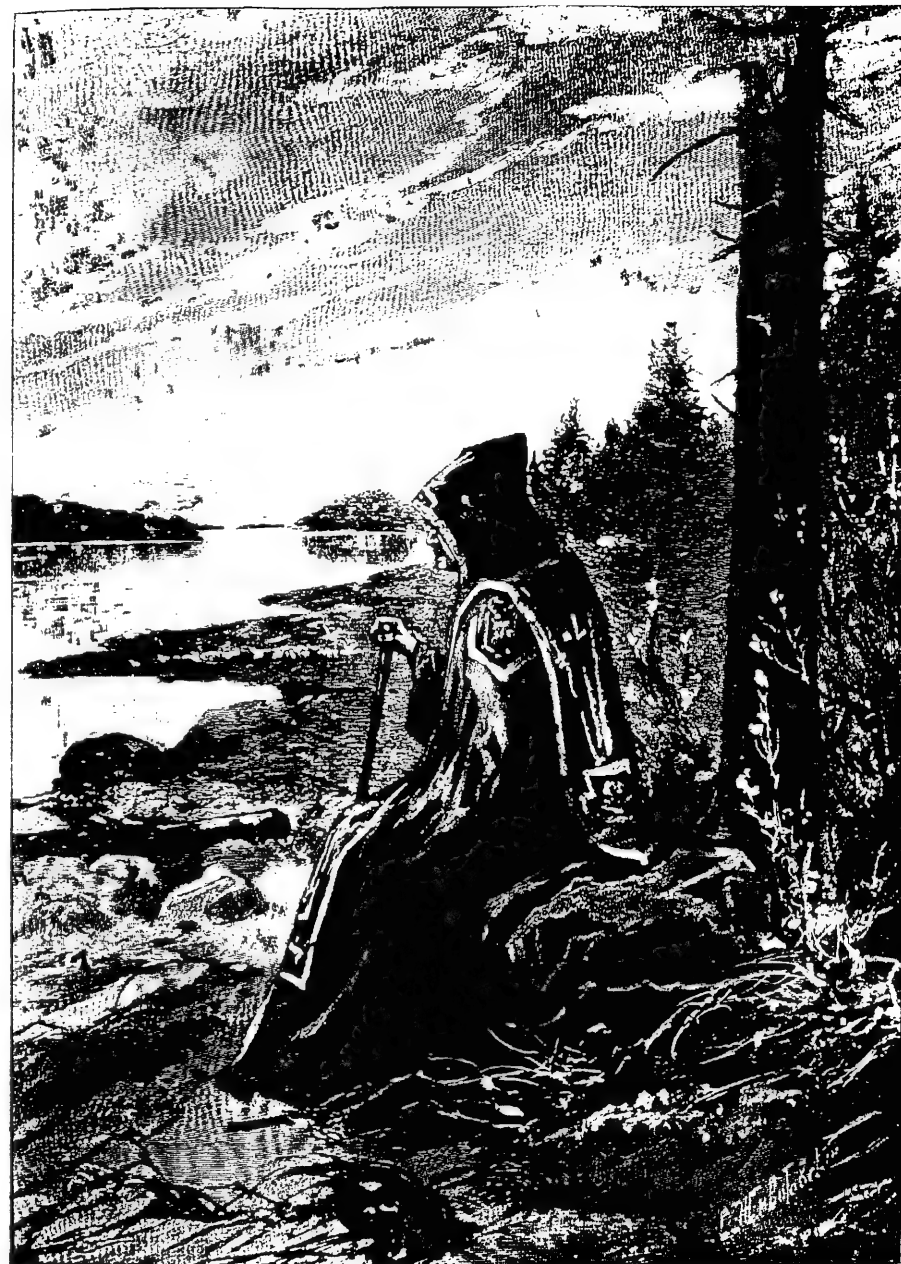
Η ευλογημένη Ίουλιανή υποσχέθηκε νά κάνει όπως της ζητήθηκε. Θεραπεύτηκε άμέσως θαυματουργικά και αναχώρησε πρὸς τὰ δόρεια. Όπου βρήκε τὸ εγκαταλειμένο μοναστήρι καὶ τὴ θαυματουργή εἰκόνα πού εἶχε ἀγιογραφήσει ὁ ἅγιος Διονύσιος. Ἐκεῖ, στή μέση μιᾶς ἀπόλυτης ἐρημιᾶς, ἔχτισε γιὰ τὸν ἑαυτό της ἕνα μικρὸ κελλί δίπλα στήν ἐκκλησία καὶ ἐπανίδρυσε τὸ μοναστήρι, τὸ ὁποῖο διατηρήθηκε γιὰ πολλοὺς αἰῶνες κι ἔγινε φυτώριο τῆς πνευματικῆς παράδοσης πού ἄφησε ὁ ἅγιος Διονύσιος. Ἀργότερα, σὸ ἴδιο μοναστήρι ἔλαμψε μιὰ ἄλλη Ἀγία: ἡ μακαρία μοναχή Μαριάμνα (+1643).

Στή Θηβαΐδα τοῦ Βορρά ἔγιναν ξακουστά καὶ ἄλλα γυναικεῖα μοναστήρια:

Στὴν περιοχή τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ ὁσίου Κυρίλλου τῆς Λευκῆς Λίμνης, ιδρύθηκε τὸ 1544 ἕνα μοναστήρι πού ἀκολουθοῦσε τὴν παράδοση τοῦ ἁγίου αὐτοῦ, σὺν ὅχθες ἑνὸς ποταμοῦ, σὸ Γκόριτου, ἀπ' τὴν ἀρχόντισσα Εὐδοκία. Ἐγινε μιὰ γυναικεῖα Λαύρα σὸ Βορρά, ὅπου πολλές ἅγιες καὶ ἐπιφανεῖς γυναῖκες ἐργάστηκαν τὴ σωτηρία τους, ὡς τὴν ἐποχὴ τῆς Σοβιετικῆς Ἐπανάστασης.

Στὸ Βόλκογδα, ἡ ὁσία Δομνίκη ἡ μοναχή ἰδρύσε τὸ 1560 τὸ περίφημο μοναστήρι τῆς Κοιμήσεως ἀπ' τὸν ὁσιο Ἰωάννη τὸ Δασύ, πού ἦταν ἕνας ἐργάτης τοῦ παρθενώνα, ὅπως τὸν περιγράφει τὸ ἀρχαῖο Βορρά».

Στὴν περιφέρεια τοῦ Κάργκοπολ, ιδρύθηκε τὸ 1592 τὸ γυναικεῖο μοναστήρι τῆς Κοιμήσεως ἀπ' τὸν ὁσιο Ἰωάννη τὸ Δασύ, πού ἦταν ἕνας ἐργάτης τοῦ παρθενώνα, ὅπως τὸν περιγράφει τὸ ἀρχαῖο

Μοναχή - ἀσκήτρια τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά.

χρονικό. Ἀργότερα ἔλαβε τό σχῆμα, μετονομαζόμενος σέ Ἰωνᾶ καί ἐνταφιάστηκε στό μοναστήρι.

Στό Σολδυτσεγκόντσκ, ἡ ἁγία Ἰουλιανή ἢ Παρθένος, γιά νά μήν ὑποκύψει στήν ἀκάθαρτη ἐπιθυμία ενός εἰδωολάτρη, πνίγηκε στό ποτάμι, ὅπου σύντομα ἰδρύθηκε τό γυναικεῖο μοναστήρι τοῦ Οὐλιανόφσκυ πού τήν εἶχε γιά προστάτη του.

Στήν ἄρκτική περιοχή τοῦ Ἀρχάγγελου, ἰδρύθηκε τό 1604 ἕνα γυναικεῖο μοναστήρι στό ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος. Τό 1664 ἡ ἐν-ἄρετη ἡγουμένη Μάρθα, πού εἶχε προσωπική γνωριμία μέ τόν τσάρο Ἀλέξη Μιχαήλοβιτς Ρομανώφ, τό μετέτρεψε σ' ἕνα ἀνθηρό γυναικεῖο μοναστηριακό κάστρο στόν ἀπώτατο Βορρά.

Στόν Παλαιό Λάντογκα, κοντά στό Βαλαάμ, ὑπῆρχε ἀπ' τό 15ο αἰώνα τό ξακουσμένο μοναστήρι τῆς Κοιμήσεως. Ἀφοῦ καταστράφηκε ἀπ' τοὺς Σουηδοὺς, ξαναχτίστηκε τό 1617 κι ἐγίνε ἕνα ἀπ' τά ἀξιολογότερα πνευματικά κέντρα τῆς βόρειας Ρωσίας. Ἐκεῖ ἀργότερα ἔλαμψε ἡ μεγάλη ἡγουμένη Εὐπραξία, πού ἀξιώθηκε νά μαθητεύσει στοὺς ὁσίους Σέργιο καί Γερμανό τοῦ Βαλαάμ καί Ἀλέξανδρο τοῦ Σβίρ.

Ὁ ὁσιος Πέτρος τοῦ Ἀγκλιχ.

Οἱ προσανατολισμένες πνευματικά γυναῖκες δέν προχωροῦσαν ποτέ στίς ἄγριες ἐρήμους ἀπόλυτα μόνες. Πάντα πλησίαζαν τή μοναχική τους κλήση, ἔχοντας μοναδική τους ἐπιδίωξη τή σωτηρία τῆς ψυχῆς τους, μέ προσοχή, ταπείνωση καί ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης στόν ἑαυτό τους. Συνήθως ἔμεναν ἀνά δύο ἢ τρεῖς σέ ταπεινές κατοικίες, πού κατὰ κανόνα ἦταν ἐγκαταλειμμένες καλύβες, σέ ἀπομονωμένες περιοχές, κοντά σέ ἐκκλησίες στά κράσπεδα τῆς πόλης ἢ κοντά σέ κοιμητήρια. Συνήθιζαν ν' ἀσχολοῦνται μέ θεάρεστα ἔργα, ὅπως: ἀνάγνωση τοῦ ψαλτηρίου σέ νεκρούς, φτιάξιμο προσφορῶν, ἁγιογράφηση εἰκόνων, κατασκευή κεριῶν καί ἐπιδιορθώσεις. Ἀκουγαν μέ σιωπή ὅταν κάποια ἀδελφή διάβαζε ψυχωφελή κείμενα ἀπ' τοὺς βίους τῶν Ἀγίων ἢ τοὺς ἁγίους Πατέρες ἢ ἔψαλαν μαζί τόν παρακλητικό κανόνα, τοὺς Χαιρετισμούς, ἢ τοὺς ψαλμούς, χύνοντας δάκρυα συντριβῆς καί μετάνοιας. Ἡ κοινὴ διανομή τῶν βασικῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς τίς ἔδινε πνευματικὴ δύναμη καί τίς παρείχε μιὰ δυνατὴ ἐμπειρία ἐγκρατοῦς ζωῆς, πού εἶναι ἐξαιρετικά οὐσιώδης γιά ἁγίους πού καλοῦνται ἀπ' τό Θεό γιά μιὰ ἀφιερωμένη ζωή, ἀφοῦ δοκιμάστηκαν καί ὑπόφεραν χρόνια.

Τά κελλιά τους ἀποτελοῦνταν ἀπὸ καλύβες μ' ἕνα δωμάτιο καί εἴσοδο. Περιεῖχαν ἕνα εἰκονοστάσιο, μπροστά ἀπ' τό ὁποῖο ἔκαιγε ἀκατάπαυστα ἀκοίμητο καντήλι, κι ἕνα ἀναλόγιο μέ ὅλα τ' ἀπαραίτητα βιβλία γιά τήν ὑποχρεωτικὴ ἀνάγνωση τοῦ κύκλου τῆς νυχθήμερης ἀκολουθίας. Ὑπῆρχε ἐπίσης διάχυτη ἡ εὐωδία τοῦ θυμιάματος καί τοῦ σπιτικοῦ ψωμιοῦ, ἕνα μικρὸ στενόμακρο χαλάκι στόν τοῖχο, γλάστρες σὰ φαρδιά περβάζια τῶν παραθύρων καί καθαριότητα. Παντοῦ κυριαρχοῦσε μιὰ βαθιὰ ἡσυχία. Ὅλα αὐτὰ τόνιζαν τὴ ζέση ενός τυπικοῦ κελλιοῦ τῶν «ἐργατριῶν τοῦ Θεοῦ». Ἐκεῖ λάβαιναν χώρα συχνὰ ἀγρυπνίες καί κάποια ἀφιερωμένη, θεοφοδούμενη γερόντισσα, παρηγοροῦσε τίς καρδιές πού ὑπόφεραν μέ λόγια κατανυκτικά, πού ἦταν ἀπαλότερα ἀπ' τό λάδι.

Ἡ ὅλη συγκινητικὴ ἀτμόσφαιρα αὐτῶν τῶν «ἐργατριῶν τοῦ Θεοῦ», ἀποκάλυπτε μιὰ βαθιὰ ζεστασιά, ἀπλότητα, ἐσωτερικὴ γαλήνη καί εἰρήνη μέ τό Θεό καί τό μεταμορφωμένο κόσμο Του. Αὐτός ἦταν ὁ δημοφιλέστερος καί πιό ἀγαπητός τρόπος μέ τόν ὁποῖο ἡ ζωντανὴ ρωσικὴ εὐσέβεια διαδόθηκε μεταξὺ τῶν κατοίκων σ' ὅλη τὴ Ρωσία.

Ἡ ὁσία Δωροθέα τοῦ Κασίν.

Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ζωῆς ἔχει ἀνθέξει σ' ὅλους τοὺς ἱστορικοὺς πειρασμούς. Οἱ σημερινές «μπαμπούσκας»*, πού ἔσωσαν τὴν ὀρθόδοξη εὐσέβεια, ἐξακολουθοῦν νά παίρνουν μαγιά ἀπ' τὴν καρδιά αὐτῆς τῆς Ἀγίας Ρωσίας.

* Μπαμπούσκας: γιαγιούλες, γερόντισσες, στή ρωσική γλώσσα.

ΟΣΙΑ ΔΩΡΟΘΕΑ ΤΟΥ ΚΑΣΙΝ

Ἡ ὁσία Δωροθέα γεννήθηκε τὸ 1549, στὴν πρώτη περίοδο τῶν εὐτυχῶν χρόνων τῆς βασιλείας τοῦ Ἰβάν τοῦ Δ' (τοῦ Τρομεροῦ) καί κοιμήθηκε τὸ 1629, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς εἰρηνικῆς βασιλείας τοῦ πρώτου τσάρου τῶν Ρομανῶν, τοῦ Μιχαήλ Θεοδώροβιτς. Ὅλη ἡ ζωὴ τῆς ὅμως, ἀρχίζοντας ἀπὸ τότε πού ἦταν δώδεκα χρονῶν, πέρασε μέσα ἀπ' τὶς χειρότερες καταστάσεις ἐπαναστάσεων, ἀναρχίας, πείνας, πανούκλας καί ξενικῆς εισβολῆς.

Ἡ ὁσία αὐτὴ μοναχὴ εἶχε ἀρχοντική καταγωγή· μερικοὶ λένε ὅτι προερχόταν ἀπ' τὴν οἰκογένεια τῶν πριγκήπων Κορκοντίνωφ. Δέν εἶναι γνωστά ὅμως οὔτε ἡ γενέτειρά της, οὔτε τὸ κοσμικὸ της ὄνομα. Παντρεύτηκε τὸ Θεόδωρο Λαντίγκιν καί ἀπόκτησε ἀπ' αὐτὸν ἓνα γιό, τὸ Μιχαήλ. Ζοῦσαν σέ μιά περιοχή στὰ βόρεια τῆς Μόσχας, ὅπου βρίσκεται ἡ πόλη Κασίν. Τὴν πρώτη δεκαετία τοῦ 17ου αἰώνα, τὸ Κασίν λεηλατήθηκε ἀπ' τοὺς εἰσβολεῖς Πολωνοὺς καί Λιθουανούς καί ὁ σύζυγος τῆς ὁσίας Δωροθέας ἔπεσε στὸ πεδίο τῆς μάχης ὑπερασπίζοντας τὴν πόλη.

Ἔτσι ἡ Ὅσια, ἀφοῦ μαζί μέ τὸ σύζυγό της ἔχασε καί κάθε ἐπιγεια εὐτυχία, μέσα στίς φοβερές δυστυχίες πού βρῆκαν τὴ ρωσικὴ γῆ καί ἀφοῦ ἤδη εἶχε φτάσει σέ μιά ὥριμη ἡλικία, ἀποφάσισε νά ἐγκαταλείψει τὸν κόσμο καί ν' ἀναζητήσει μέ ἀγῶνες καί προσευχές ὄχι πιά πρόσκαιρη εὐτυχία, πού τόσο συχνά ἐπισκιάζεται ἀπὸ διαφοροὺς πειρασμούς, ἀλλὰ μᾶλλον μιά οὐράνια καί αἰώνια μακαριότητα.

Ἀπὸ θεία ἔμπνευση, διάλεξε γιὰ τὸν ἑαυτὸ της ἓνα εἰρηνικὸ καί ψυχοσωτήριο καταφύγιο στὸ μοναστήρι τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου, στὸ Κασίν. Τὸ μοναστήρι αὐτό, πού ἦταν ξακουστό γιατί ἐκεῖ βρῖσκονταν τὰ ἱερά λείψανα τῆς ὁσίας Ἀννας τοῦ Κασίν, τῆς μεγάλου σχήμης καί θαυματοουργοῦ πριγκήπισσας (†1368, γιορτάζεται στίς 2 Ὀκτ. καί 12 Ἰουν.), εἶχε μόλις λεηλατηθεῖ μαζί μέ τὴν πόλη κι ὅταν ἡ Ὅσια πῆγε ἐκεῖ, χρειάστηκε νά καταβάλλει πολλοὺς ἀγῶνες καί θυσιές καί νά ὑποβληθεῖ σέ τεράστιες στερήσεις.

Μέ μεγάλους κόπους ἔφτιαξε ἓνα ταπεινὸ καί περιορισμένο κελλί στὴ μέση τῶν ἐρειπίων καί ἐπιδόθηκε στὴν προσευχή, τὴ νηστεία, τὴν ὑπακοή καί ἄλλους θεάρεστους ἀγῶνες τοὺς ὁποίους

μόνο ο Θεός γνωρίζει. Εκεί, ανάμεσα στα ξερίπια και τις στάχτες, βρήκε μιά μεγάλη εικόνα της Παναγίας του Κόρσουμ, την οποία φύλαξε στο κελλί της κι αργότερα ή εικόνα αυτή γιορταζόταν για τὰ πολλά θαύματα που τελούσε.

Όλη ή περιφέρεια στην οποία κάποτε βρισκόταν τό ειρηνικό αυτό χωριουδάκι, έμοιαζε μέ πραγματική έρημο από πυκνά δάση, ατέλειωτα άλση από σημύδες και έρημικές λίμνες, όπου άφθονούσαν πουλιά και κυκλοφορούσαν ελεύθερα άγρια θηρία. Αυτή ήταν επίσης γενέτειρα περιοχή ευρύτατα τιμωμένων έρημιτών άγίων, τούς οποίους ή όσία Δωροθέα δέν μπορούσε παρά νά αγαπήσει μέ όλη την καρδιά της.

Η Όσία δέν αποτραβήχτηκε σ' ένα άπ' τὰ καλοδιατηρημένα μοναστήρια που άφθονούσαν εκείνη την εποχή στη Ρωσία για νά παρηγορήσει την προχωρημένη ηλικία της, αλλά διάλεξε την ήσυχία της έρήμου του Κασίν, για την οποία προετοιμαζόταν σ' όλη της τή ζωή.

Μόλις όκτώ μίλια άπ' τό Κασίν είχε ζήσει ο όσιος Μακάριος του Κολυαζίν (+1483), που είχε τή συνήθεια νά περιπλανιέται στά δάση, σάν νέος Άδάμ, ανάμεσα στα άγρια θηρία που περπατούσαν μαζί του σάν πρόβατα. Ο άνιψιός του, ο όσιος Παΐσιος του Άγκλιχ (+1504), τόν άκολούθησε από παιδί και έφτασε σέ τέτοια ύψη, ώστε τόν επισκέφτηκε ή ίδια ή Ύπεραγία Θεοτόκος, ενώ προσευχόταν μέ τόν άγιο Άνδριανό και τόν άγιο Κασσιανό (+1504), τό φίλο του όσίου Νείλου της Σόρα.

Όχι πολύ μακριά άπ' τό Κασίν ήταν επίσης ή λίμνη Σόλιγγερ, στη νησίδα Στόλμπενσκ, στην οποία ζούσε ο όσιος Νείλος. Ένας άλλος αυτόχθονας του Κασίν ήταν ο όσιος Σάδβας της Βύσερα (+1460) ο οποίος, άφου γύρισε άπ' τό Άγιο Όρος, έγινε στυλίτης.

Όλοι αυτοί οί άγγελολίμητοι άνθρωποι ίδρυσαν μοναστήρια, ή ευωδία του δίου τους άπλώθηκε παντού και ένέπνευσε και άλλους σέ άσκητικούς άγώνες. Αποτέλεσαν την πνευματική κληρονομιά της όσίας Δωροθέας σ'ή στενόχωρη κατοικία της και άνύψωσαν τό νοϋ της σέ ύψηλές θεωρίες και οϋράνιες σκέψεις.

Τήν ίδια εποχή ή Όσία αγωνίστηκε νά βοηθήσει πολλούς κατοίκους της πόλης και της γύρω περιοχής, που ζούσαν σέ μεγάλη δοκιμασία και δυστυχία. Μέ τόν παρηγορητικό λόγο της, την έμ-

φυτη καλοσύνη της και μέ χρήματα, αγωνίστηκε νά τούς βοηθήσει όλους και νά ένθαρρύνει αυτούς που ύπόφεραν στα δύσκολα αυτά χρόνια. Όλα τὰ ύπάρχοντα που της έμειναν μετά τό θάνατο του συζύγου της, τὰ δαπάνησε για την άποκατάσταση του μοναστηριού ή τὰ μοίρασε στους φτωχούς. Για τόν έαυτό της δέν κράτησε τίποτα άλλο παρά μόνο προσευχή, δάκρυα και άγώνες. Αυτή που ήταν συνηθισμένη νά ζει μέσα στον πλοϋτο και την άφθονία, δέν ήξερε τώρα που νά βρει τό καθημερινό ψωμί της και ύπόφερε κάθε είδος στέρησης και ανάγκης. Μέ τή βοήθεια του Θεού όμως τὰ ύπόμεινε όλα μέ ψυχική γενναιότητα και άκλόνητη πίστη στη Θεία Πρόνοια.

Στό μικρό κελλί της που είχε μόνο ένα παράθυρο, είχε ένα μέρος κρυμμένο άπ' τὰ μάτια των ανθρώπων όπου έκλαιγε, προσευχόταν και στέναζε μπροστά στον Κύριο και Θεό μέρα και νύχτα, για τή σωτηρία τή δική της και των συνανθρώπων της. Ιδιαίτερα προσευχόταν για τόν άντρα της, την πόλη που ύπόφερε και τό μοναστήρι. Ένα πράγμα μόνο άναζητούσε: τούς δυσκολότερους και πιο επίπονους άγώνες για νά καθαρίσει την ψυχή της άπ' την άμαρτία και νά προετοιμάσει τόν έαυτό της για την αιώνια μακαριότητα.

Ο Κύριος εισάκουσε τή θερμή προσευχή της όσίας Δωροθέας για την άποκατάσταση του μοναστηριού της Ύπαπαντης. Λίγο μετά την εγκατάστασή της στα ξερίπια, τό μοναστήρι άρχισε νά δονείται άπ' την πνευματική αγαλλίαση των μοναζουσών, που άρχισαν σιγά - σιγά, μετά την παρέλευση του κινδύνου, νά επιστρέφουν στο μοναστήρι. Η φήμη της άνώτερης πνευματικής ζωής της όσίας Δωροθέας και των έργων της, προσέλκυσαν στο μοναστήρι πολλές παρθένες και άλλες γυναίκες που άναζητούσαν τή σωτηρία της ψυχής τους.

Έτσι τό μοναστήρι επανιδρύθηκε κι όταν μαζεϋτήκαν αρκετές άδελφές δημιουργήθηκε ή ανάγκη ν' άποκτήσουν μιά ήγουμένη. Η όσία Δωροθέα όμως, που είχε αγωνιστεί για την άποκατάσταση του μοναστηριού μέ άμέτρητους μόχθους και άγώνες, μισούσε κάθε δόξα και κοσμική τιμή και μέ μεγάλη ταπεινώση άρνήθηκε άποφασιστικά ν' αναλάβει την ύψηλή θέση της ήγουμένης, προτιμώντας νά συνεχίσει την άσκητική ζωή της σάν άπλή μοναχή.

Σ' όλη την ύπόλοιπη ζωή της ή Όσία χρησίμευσε για όλες τις μοναχές σάν παράδειγμα αγάπης, εργατικότητας, ύπομονης, αυτο-

θυσίας και θερμής αγάπης και πίστης στο Θεό. Όλη της η ζωή απόπνεε την ευωδία των μεγάλων γυναικών - αγωνιστριών της αρχαίας Εκκλησίας και των αγωνιστριών που προηγήθηκαν εκείνης στη γενέτειρά της: της όσιας Άννας του Κασίν, της όσιας Ευφροσύνης, μεγάλης ιδρύτριας μοναστηριών στο Πολότσκ (+23 Μαΐου 1173), της όσιας Φεδρωνίας του Μούρομ (+25 Ίουν. 1228), της όσιας Ευφροσύνης (+25 Σεπτ. 1250), μεγάλης ασκήτριας του Σούζνταλ, που ήταν κόρη του αγίου Μιχαήλ του Τσέρνικωφ και άλλων.

Ο τρόπος που έζησε η όσια Δωροθέα ήταν πολύ θαυμαστός. Κι αυτό μπορεί να γίνει και στίς μέρες μας. Γιατί δέ φταίει η εποχή που δέ βλέπουμε σήμερα τόσους αγίους άντρες και γυναίκες που διάπρεψαν στους παλιότερους αιώνες, αλλά μάλλον η πονηρή μας θέληση και η έλλειψη αποφασιστικότητας και πίστης. Όμως, «*Ίησους Χριστός, χθές και σήμεραν ό αυτός και εις τούς αιώνας*» (Έβρ. ιγ' 8).

Τό 1615 η όσια Δωροθέα έλαβε τό άγγελικό σχήμα κι από τότε διπλασίασε τούς αγώνες της του άσκητισμού και της ευσέβειας.

Τελικά, μετά από είκοσι χρόνων αγώνες στο μοναστήρι της Ύπαπαντης του Κυρίου, ήρθε τό τέλος της πολυδασανισμένης επίγειας ζωής της, κατά τόν όγδοηκοστό χρόνο της ηλικίας της. Η μέρα που η όσια Δωροθέα αναπαύτηκε ειρηνικά «έν Κυρίω», ήταν η 24η Σεπτεμβρίου 1629, η παραμονή της γιορτής του μεγάλου και αγίου έμπνευστή του μοναχικού άσκητισμού στη Βόρεια Ρωσία, του όσιου Σεργίου του Ραντονέζ. Άπ' τήν ήμέρα εκείνη στέκεται μπροστά στον Κύριο μέ αναμμένη τή λαμπάδα της θερμής αγάπης της για τό Θεό και μέ τό λάδι των καλών έργων που έκανε για τόν πλησίον της μέ τή Χάρη του Παναγίου Πνεύματος, που προσέκλυσε μέ τήν αγία ζωή της.

Έτσι από τό θάνατο πέρασε στη ζωή που έχει προετοιμάσει ό Θεός γι' αυτούς που Τόν αγαπούν, άπ' τήν επίγεια κατοίκηση πέρασε στην ούράνια, όπου έχει άκόμη μεγαλύτερη παρησία για νά μεσιτεύσει μπροστά στον Πάντοδύναμο Θεό.

Τό ιερό σκήνωμα της όσιας Δωροθέας ένταφιάστηκε κοντά στον κύριο ναό της Ύπαπαντης του Κυρίου, στη βόρεια πλευρά. Στόν τάφο της τοποθετήθηκε, πάνω σέ στύλους, μιά αναμνηστική πλάκα

άπό άσπρη πέτρα, η έπιγραφή της όποίας σωζόταν σέ άριστη κατάσταση ως τόν είκοστό αιώνα.

Η όσια Δωροθέα παράμεινε συνδεδεμένη πνευματικά μέ τό μοναστήρι της άκόμη και μετά τήν κοίμησή της. Η μνήμη της γιορταζόταν άπ' τίς άδελφές μέχρι τήν εποχή μας. Τά θαύματα, οί θεραπείες και η ύπερφυσική βοήθεια που έλαβαν χώρα στον τάφο της σ' εκείνους που έρχονταν και ζητούσαν μέ πίστη τή μεσολάβησή της στο Θεό, ήταν πολλά. Ένας κατάλογος των θαυμάτων αυτών σωζόταν στο μοναστήρι. Η μνήμη της όμως άρχισε νά γιορτάζεται ιδιαίτερα δυό αιώνες μετά τήν κοίμησή της, λόγω των εμφανίσεών της στην ήγουμένη του μοναστηριού της, τή μητέρα Άντωνία.

Η ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΑΝΤΩΝΙΑ

Η ήγουμένη Άντωνία Μεξέντσοβα (+26 Ίαν. 1875), ήταν πραγματικά μιά αγία. Πνευματική θυγατέρα του μεγάλου αγίου του 19ου αιώνα, του ιερέα Πέτρου του Άγγλιχ, είχε έμποτιστεί τόσο

Η όσια Άννα του Κασίν.

τολύ μέ τό γνήσιο ὀρθόδοξο μοναχικό πνεῦμα, ὥστε ἡ ὁσία ᾽Αννα τοῦ Κασίν ἐμφανιζόταν καί τῆς ἔλεγε ποιὰ ἀπ' τῖς ἀδελφές ἔπρεπε νά λάβει τό μεγάλο σχῆμα κι ἀκόμη πού ἦταν κρυμμένα ὀρισμένα ταλαιά μοναχικά «Σχήματα».

Ἡ ἡγουμένη ᾽Αντωνία μόναζε σ' ἓνα μοναστήρι στό Σούζνταλ καί μετά ἀπό προσπάθειες τῆς νονᾶς τῆς πείστηκε νά μεταφερθεῖ πρὸ μοναστήρι τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου στό Κασίν. Ἡ εἰκοσαεπῆς δόκιμη ὅμως λυπόταν πολύ πού ἐγκατέλειπε τό πρῶτο μοναστήρι τῆς, ὅπου ἀναπαύονταν τὰ λείψανα τῆς εὐσεβοῦς πριγκήπισσας Σοφίας (συζύγου τοῦ Ἰβάν τοῦ Δ'). Πίστευε ὅτι θά ἔχανε τή χάρη πού εἶχε ἀπολαύσει ἐκεῖ, γιατί ἡ ὁσία Σοφία - Σολομονία τοῦ Σούζνταλ (†16 Δεκεμβ. 1542) ἔκανε πολλά καί ὑπερφυσικά θαύματα στό μοναστήρι τῆς, τό ὁποῖο ἱδρυσε καί καθοδηγοῦσε πνευματικά ὁ μέγας ὁσιος Εὐθύμιος τοῦ Σούζνταλ, πού ἦταν φίλος τοῦ ὁσίου Σεργίου τοῦ Ραντονέζ.

Τότε ὅμως καί μετά ἀπό νυχτερινή προσευχή γεμάτη δάκρυα, εἶδε ἓνα ὄνειρο ὅτι ἔμπαινε στό μοναστήρι τῆς Ὑπαπαντῆς στό Κασίν, πού δέν τό εἶχε ξαναδεῖ. Ἀπ' τό μεγάλο πλῆθος ὅμως δέν μποροῦσε νά περάσει. Μετά ἀπό πολλές προσπάθειες πέρασε μέσα τελικά καί ξαφνιασμένη ἀπ' τό μεγάλο ἀριθμό τῶν προσκυνητῶν, ρώτησε τό λόγο τῆς κοσμοσυρροῆς αὐτῆς. Τῆς ἀπάντησαν ὅτι θά ἐξέθε-

Ἡ ἡγουμένη ᾽Αντωνία.

ταν σέ προσκύνημα τὰ λείψανα τῆς ὁσίας Δωροθέας (γιά τήν ὁποία δέν εἶχε ξανακούσει) καί ὅτι θά γινόταν ἡ ἐπίσημη ἀγιοποίησή τῆς. Τό ὄραμα αὐτό μείωσε τή θλίψη τῆς μελλοντικῆς ἡγουμένης ᾽Αντωνίας καί τῆς ἔδωσε τή βεβαιότητα ὅτι στό μοναστήρι τῆς Ὑπαπαντῆς ὑπῆρχε ἐπίσης μιά ἀγία καί ὅτι ἡ μετάδασή τῆς ἐκεῖ ἦταν θέλημα Θεοῦ.

Ἀφοῦ ἔζησε μερικά χρόνια στό μοναστήρι, ἡ δόκιμη ᾽Αλεξάνδρα (ὅπως ἦταν τό ἀρχικό της ὄνομα) ξεκίνησε μιά ἐξαιρετικά δύσκολη περίοδο πνευματικῶν δοκιμασιῶν.

Μιά μέρα ἐκείνη τήν ἐποχή κι ἐνῶ δέν εἶχε κοιμηθεῖ ἀρκετές νύχτες ἀπ' τή μεγάλη τῆς θλίψη, πῆγε στήν ἐκκλησία τοῦ μοναστηριοῦ γιά τήν ἀκολουθία τοῦ ὁρθρου. Ἀφοῦ κάθισε λίγο γιά τήν ἀνάγνωση τῶν καθισμάτων, τήν πῆρε ἓνας ἐλαφρὺς ὕπνος. Ξαφνικά, μιά ἄγνωστη μεγαλόσχημη μοναχή βγήκε ἀπό τή βορεινή πόρτα τοῦ ἱεροῦ καί ἦρθε καί στάθηκε μπροστά τῆς. Στό δεξί της χέρι κρατοῦσε ἓνα ξύλινο σταυρό κι ἓνα ἀναμμένο κερί καί στό ἀριστερό της ἓνα θυμιατήρι πού κάπνιζε. Ὁ μανδύας τῆς ἦταν διπλωμένος καί κρεμόταν ἀπ' τόν ἀριστερό ὦμο τῆς. Στάθηκε ἀκριδῶς μπροστά ἀπ' τή δόκιμη ᾽Αλεξάνδρα καί τῆς ἔριξε μιά διαπεραστική ματιά, σάν νά ἤθελε νά εἰσχωρήσει μέσα στήν ἐσωτερική λύπη πού τήν κατέτρωγε. Ξαφνικά ἡ δόκιμη ἀνασηκώθηκε, τό ὄραμα ὅμως εἶχε ἤδη ἐξαφανιστεῖ, ἐνῶ καμιά ἄλλη γύρω τῆς δέν τό εἶχε δεῖ. Στήν καρδιά τῆς αἰσθάνθηκε ἓνα δυσπερίγραπτα εὐχάριστο αἶσθημα, σάν ἡ λύπη νά μήν τήν εἶχε ἐνοχλήσει ποτέ.

Ὅταν μετά τόν Ὁρθρο γύρισε στό κελλί τῆς, ἔσπευσε νά σκιαγραφήσει μ' ἓνα μολύδι σέ χαρτί τή μορφή τῆς μεγαλόσχημης μοναχῆς πού εἶχε δεῖ καί πού ἀναγνώρισε ὅτι ἦταν ἡ ὁσία Δωροθέα, γιά τήν ὁποία ἔτρεφε βαθύ σεβασμό καί συχνά τήν ἐπικαλοῦνταν στήν προσευχή τῆς.

Ἀρκετά χρόνια μετά τό ὄραμα αὐτό ζωγράφισε ὀλόσωμη τήν Ὅσια σέ μιά εἰκόνα, ὅπως ἀκριδῶς τήν εἶχε σκιαγραφήσει τό πρῶτό ἐκεῖνο μέ τήν ἐπίδραση τοῦ θαυμασίου ὁράματος, προσθέτοντας μόνο πίσω ἀπ' τή μορφή τῆς τῖς ἐκκλησίες καί τ' ἄλλα κτίρια τοῦ μοναστηριοῦ (τό μικρό παρεκκλήσι στά ἀριστερά τῆς ὁσίας Δωροθέας εἶναι ἡ πέτρινη ἐκκλησία πού χτίστηκε πάνω στόν τάφο τῆς).

Ἀργότερα ἡ μητέρα Ἀντωνία ἐγινε ἡγουμένη στό μοναστήρι τῆς ὁσίας Δωροθέας καί ἀπ' τό μεγάλο σεβασμό πού ἔτρεφε γι' αὐτήν ἤθελε νά κάνει κάποια ἰδιαίτερη τιμή στή μνήμη της. Πολλές φορές πού ἐπισκεπτόταν τόν ἅγιο γέροντά της, τόν π. Πέτρο τοῦ Ἀγγλίου τόν διά Χριστόν Σαλό, ἀκουγε ἀπό ἐκεῖνον τά ἐπιτιμητικά αὐτά λόγια:

– Τῇ Δωροθέα δέν τήν τιμᾶτε ὅπως πρέπει.

Αὐτό λυποῦσε πάρα πολύ τῇ μητέρα Ἀντωνία καί τελικά ρώτησε τό γέροντα τί ἔπρεπε νά κάνει γιά νά τιμήσει τήν Ὁσία. Ἐκεῖνος ἀπάντησε ἀπότομα καί ἀποφασιστικά:

– Φτιάξε ἕνα παρεκκλήσι.

Ὑπακούοντας στόν ἅγιο γέροντά της ἔφτιαξε, σ' ἕνα μόνο πρωῒνό τό καλοκαίρι τοῦ 1857, ἕνα μικρό παρεκκλήσι ἀπό φύλλα λαμαρίνας, γιατί φοβόταν μήπως ὁ τοπικός ἐπίσκοπος τό μάθαινε καί ἀπαγόρευε τήν ἀνέγερσή του, ἂν ἦταν ὑπό κατασκευή. Ὁ ἐπίσκοπος ὅμως ὅταν τό ἔμαθε ἐπικρότησε τό γιορτασμό τῆς ὁσίας Δωροθέας καί τό 1870 ἡ ἡγουμένη Ἀντωνία ἀξιώθηκε νά χτίσει ἕνα μεγαλύτερο πέτρινο παρεκκλήσι, πάνω στά λείψανά της.

Αὐτά τά χρόνια ἡ ὁσία Δωροθέα ἐμφανίστηκε πολλές φορές καί ἔκανε πολλά θαύματα στό μοναστήρι της. Κάποια μοναχή, ἡ μητέρα

Τό μοναστήρι τοῦ Κασίν, ὅπως ἦταν στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰώνα.

Σεραφίμα, εὐχαριστιόταν νά περνάει τίς ὥρες τοῦ μεσονυκτίου στήν ἐκκλησία τοῦ μοναστηριοῦ μαζί μέ τή συνοδό τοῦ κελλιοῦ της. Μιά νύχτα ἦρθαν στήν ἐκκλησία μεσάνυχτα καί μέ ἐκπληξή τους εἶδαν μιά περίεργη μοναχή νά προσεύχεται δίπλα σ' ἕνα παράθυρο, παρά τό γεγονός ὅτι ἡ ἐκκλησία ἦταν κλειδωμένη καί κανένας δέ θά μπορούσε νά μπεῖ μέσα. Μιά ἄλλη φορά εἶδαν τά μεσάνυχτα ἕνα ἐντελῶς ἀσυνήθιστο φῶς, ὅλα τά κεριά ἦταν ἀναμμένα καί μιά μοναχή προσευχόταν μπροστά στό ἱερό. Πολλές ἄλλες ἀδελφές ἐπίσης ἀξιώθηκαν νά δοῦν τήν ὁσία Δωροθέα μέ παρόμοια δράματα.

Δέν εἶναι γνωστή ἡ τύχη τοῦ μοναστηριοῦ ἢ ἡ τιμή τῆς ὁσίας Δωροθέας μετά τή Σοβιετική Ἐπανάσταση. Μεταξύ ὅμως ἐκείνων πού ἀγαποῦν τούς ἁγίους τοῦ Θεοῦ, ἡ μνήμη της δέν πρόκειται νά ξεχαστεῖ. Κι ἐκεῖνη θά συνεχίσει νά προσεύχεται στόν οὐρανό γιά τή ρωσική γῆ καί γιά ὅλους ἐκείνους πού τήν τιμοῦν μέ πίστη καί ἀγάπη.

ΟΣΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΑΝ

Γιά νά ἔχουμε μιά λεπτομερέστερη εἰκόνα τοῦ ἐσωτερικοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῆς γυναικείας ἐκπροσώπησης στή Θηβαΐδα τοῦ Βορρᾶ, πρέπει νά δοῦμε τό βίο τῆς ὁσίας Ἀναστασίας, πού ἔζησε τό 19ο αἰώνα. Ἄν καί τή χωρίζαν δυό αἰῶνες ἀπ' τήν ἐποχή τῆς ὁσίας Δωροθέας τοῦ Κασίν, ὁ βίος τους σέ ὅλους τούς οὐσιώδεις τομεῖς εἶναι καταπληκτικά ὅμοιος.

Στή θαμπή καί ὀμιχλώδη περιοχή τοῦ Ὀλονετς, μέ τίς ἀμέτρητες λίμνες καί τά πυκνά δάση του, εἶχαν βρεῖ καταφύγιο ἀπ' τά παλιά χρόνια πολλά μοναστήρια, ἀντρικά καί γυναικεῖα, ἐλάχιστα γνωστά καί μέ μικρό ἀριθμό μοναχῶν.

Τό ἐρημητήριο τῶν Εἰσοδίων τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου στό Παντάν, πού ἔπαυσε νά λειτουργεῖ σάν μοναστήρι τό δέκατο ὀγδοῦ αἰώνα, διατήρησε μέχρι τόν αἰῶνα μας τή μορφή πού εἶχαν οἱ ἀρχαίες σκήτες. Στό λιβάδι, στήν ἐξοδο τοῦ δάσους, ὑπῆρχαν μόνο τρία κελλιά σέ ἀπόσταση τό ἕνα ἀπ' τ' ἄλλο. Ἡ ἐκκλησία δέ φαινόταν ἀμέσως γιατί ἦταν πολύ μικρή καί θρυσκόταν σ' ἕνα πυκνό δάσος ἀπό σημύδες, πού σ' αὐτή τήν περιοχή ἦταν ἀφθονες. Οἱ μαγευτικές σημύδες καί οἱ ὠραῖες κοιλάδες, ὁ ἡρεμος ποταμός Παντάν,

Ἡ ὁσία Ἀναστασία τοῦ Παντάν.

Ὁ γέροντας Ἰγνάτιος.

τό εὐχάριστο παιχνίδισμα τῶν ψαριῶν του καί ἡ πολύ εὐχάριστη εὐωδία τῆς σημύδας, ὠθοῦσαν τόν ἄνθρωπο ἀκούσια νά σκεφτεῖ τά ὥραια ἀγαθά τῆς μέλλουσας ζωῆς καί τόν ἐνέπνεαν νά ἐπιδοθεῖ σέ ἡρεμὴ καί θερμὴ προσευχὴ πρὸς τόν Ἐλεήμονα Δημιουργό.

Ἰδρυμένο ἀπὸ ἓναν ἀπ' τοὺς μαθητὲς τοῦ ὁσίου Ἀλεξάνδρου τοῦ Σβίρ, τόν ὁσιο Κορνήλιο τοῦ Παντάν, τό μοναστήρι αὐτό ἀνθίσε γιὰ διακόσια εἴκοσι ἓνα χρόνια. Κλείστηκε τό 1764 καί μετατράπηκε σέ ἐνοριακὴ περιουσία, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀπόσταση μέχρι ἐκεῖ ἦταν πολὺ μεγάλη τό ἐπισκέπτονταν πολὺ σπάνια.

Ἡ ἀποκαταστημένη ἐκκλησία τῶν Εἰσοδίων ἀντιπροσώπευε τό κατάλοιπο μιᾶς σεβάσμιας ἀρχαίας δόξας, μιὰ μαρτυρία πού ἀποκάλυπτε τοὺς ἁγίους ἀσκητὲς πού ἐπιτελοῦσαν τοὺς θεάρεστους ἀγῶνες τους μέ ἀπλότητα ψυχῆς καί ἀγνότητα σκέψης.

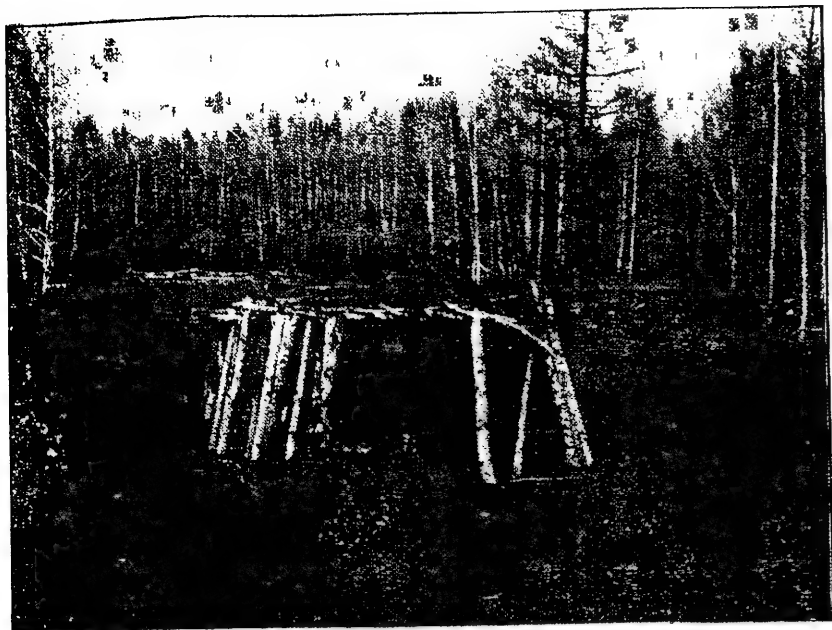
Ἡ ἐκκλησία αὐτὴ εἶναι ξύλινη. Ἡ ὀροφὴ τῆς εἶναι ὅπως οἱ καλύβες τῶν χωρικῶν καί μοιάζει περισσότερο μέ παρεκκλήσι ἢ ἀγροτικό σπίτι παρά μέ ἐκκλησία. Ἡ εἰσοδὸς τῆς εἶναι ἀπ' τὸ βορρὰ καί τό ἱερό εἶναι χαμηλότερο ἀπ' τὴν ὑπόλοιπη ἐκκλησία. Δίπλα τῆς ὑπάρχει ἓνα μακρὺ δωμάτιο. Τὰ μικρὰ παράθυρα εἶναι φτιαγμένα τό ἓνα πάνω ἀπ' τ' ἄλλο. Μέσα στὴν ἐκκλησία ὑπάρχουν λίγες εἰκόνες: ἡ εἰκόνα τῶν Εἰσοδίων τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, πού τιμᾶται στὰ γειτονικά χωριά, καί οἱ εἰκόνες τῶν ὁσίων Κορνηλίου, Διονυσίου καί Μισαήλ, τοῦ ἱδρυτῆ τοῦ μοναστηρίου καί τῶν μαθητῶν του. Οἱ μικρὲς καμπάνες κρέμονται σέ στύλους κοντὰ στὴν ἐκκλησία.

Γύρω ἀπ' τὴν ἐκκλησία καί τό ποτάμι ὑπῆρχαν τέσσερις μικρὲς καλύβες - κελλιά. Πρὶν ἢ Ἀναστασία καί οἱ ἀδελφές τῆς ἐγκατασταθοῦν ἐκεῖ, σὺν ἓνα ἀπ' τὰ κελλιά ζοῦσε ἓνας φύλακας καί σ' ἓνα ἄλλο ζοῦσε ἓνας τυφλός, ἐνῶ τ' ἄλλα δύο κελλιά ἦταν ἀκατοίκητα. Ὁ φύλακας συνήθιζε νά λέει στοὺς προσκυνητὲς, ὅτι ἐκεῖ εἶχε ἐμφανιστεῖ πολλές φορές ἓνας γέροντας μεγαλόσχημος μοναχός. Μερικὲς φορές καθόταν σκεπτικός στὴν πλαγιά κι ἄλλοτε πάλι ἄλλου. Ἦταν ὁ ὁσιος Κορνήλιος, ὁ ἱδρυτὴς τοῦ ἐρημητηρίου, πού ἐμφανιζόταν καί λυπόταν γιὰ τὴν ἐρήμωση τοῦ μοναστηρίου πού εἶχε ἱδρῦσει.

Ἡ ἀναχωρήτρια μοναχὴ Ἀναστασία γεννήθηκε τό 1819 στὴν ἐπαρχία Κάρκωφ καί τό ἀρχικὸ τῆς ὄνομα ἦταν Ἄννα. Οἱ συγγενεῖς τῆς ἦταν ἀπλοί, εὐσεβεῖς ἄνθρωποι ἀπ' τὸ Κίεβο. Ὅταν ἡ Ἄννα ἦταν ἑνὸς ἔτους, ἡ μητέρα τῆς κοιμήθηκε καί τὴν ἀνατροφὴ καί διαπαιδαγώγησὴ τῆς ἀνάλαβε ἡ γιαγιά τῆς Εὐφροσύνη πού ἔζησε 114 χρόνια, ἀπ' τὰ ὁποῖα τὰ 84 τὰ ἔζησε σέ ἀγνή χηρεία.

Ἡ γιαγιά τῆς ἦταν αὐστηρὴ νηστεύτρια. Τίς Παρασκευὲς δὲν ἔτρωγε ἀπολύτως τίποτα, ἐκτός ἀπὸ λίγο ψωμί καί νερό μετὰ τὴ δύση τοῦ ἡλίου. Δυὸ φορές τό χρόνο πῆγαινε γιὰ προσκύνημα σὺν Κίεβο. Τό προσκύνημά τῆς αὐτὸ τό σταμάτησε μόνο στὰ τρία τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς τῆς, ὅταν πιά ἦταν 111 χρονῶν.

Ἡ Ἄννα εἶχε σέ ὅλα τὰ πράγματα ὑπακοή στὴ γιαγιά τῆς καί ἀπ' τὰ πρῶτα τῆς χρόνια τὴ συνόδευε στὰ προσκυνήματά τῆς σὺν Κίεβο καί τίς γύρω περιοχές. Ἀφοῦ ἔμαθε ἀπὸ μικρὴ ἀνάγνωση, ἡ Ἄννα συνήθισε ἀπ' τὴν παιδικὴ τῆς ἡλικία νά διαβάξει ψυχωφελή

Ένα κελλί σάν κι αὐτά ὅπου ζοῦσε ἡ ὁσία Ἀναστασία.

ἀναγνώσματα καί ἄρχισε νά ἐνδιαφέρεται γιά μιὰ ἁγία καί ἀσκητική ζωή. Ἰδιαίτερα τῆς ἄρεσε ὁ βίος τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας.

Ὅταν ἔγινε δεκαεπτὰ χρονῶν πέθαναν ὁ πατέρας της καί ἡ γιαγιά της κι αὐτό ἔγινε αἰτία νά σπάσει κάθε δεσμός της μέ τόν κόσμο. Μοίρασε ὅλη τή μικρή περιουσία τῶν γονιῶν της στούς φτωχοῦς, ἀγόρασε λίγο ψωμί καί πῆγε νά σώσει τήν ψυχή της στήν ἡσυχὴ περιοχὴ τοῦ ἐρημητηρίου τοῦ Γκολοσεγιέφσκυ, κοντά στό Κίεβο, ὅπου μπόρεσε νά ὑποφέρει ἕξι μέρες μόνο μέ ἀπόλυτη μοναξιά καί προσευχή.

Εἶχε μέ ἀπλότητα σκεπτεῖ ὅτι πολὺ σύντομα θά μπορούσε ν' ἀποκτήσει ἀγιότητα καί ἀπάθεια, γρήγορα ὅμως ἀντιλήφθηκε τὴν ἀπάτη αὐτῆς τῆς σκέψης. Ἐτσι πῆγε σ' ἓνα ἀπ' τὰ γυναικεῖα μοναστήρια τῆς περιοχῆς τοῦ Κιέβου κι ἐκεῖ ἔζησε ἀρκετὸ διάστημα ἀποκτώντας τὴ βασικὴ μοναχικὴ παιδεία καί μαθαίνοντας νά κόβει τὸ θέλημά της.

Ἡ Ἄννα εἶχε μεγαλύτερη κλίση πρὸς τὴν ἡσυχαστικὴ ζωὴ τῆς ἐρήμου. Φοβούμενη ὅμως νά ἐνεργήσει σύμφωνα μέ τὴ δική της ἀμφίβολη θέληση, κατέφυγε μέ θερμὴ προσευχὴ στὴ Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Ζητοῦσε τὴ βοήθειά της καί τὴν παρακαλοῦσε νά τῆς δώσει μιὰ ἔνδειξη γιά τὸ κατὰ πόσο ὁ δρόμος πού ἐπιθυμοῦσε ἡ ψυχὴ της κι ἀγωνιζόταν γι' αὐτήν, ἦταν εὐάρεστος στὸν Κύριο. Σάν ἀπάντηση στὴ θερμὴ προσευχὴ της, εἶδε τὸ ἀκόλουθο ἀξιοσημεῖωτο ὄνειρο:

Εἶδε ὅτι κρατοῦσε στά χέρια της μιὰ εἰκόνα τῆς Παναγίας. Ἀπ' τὴν εἰκόνα ἔδγαине μιὰ ἀπαλή, εὐγενικὴ φωνὴ πού τὴν κάλυπτε μέ μιὰ εὐχάριστη ζεστασιά. Ἡ ζεστασιά αὐτὴ πέρασε μέσα της καί παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι στὴν ἀρχὴ ἦταν εὐχάριστη, στὴ συνέχεια ἦταν βαριά καί πικρὴ. Καταλαβαίνοντας ἀπ' τὸ ὄνειρο αὐτὸ ὅτι ἡ ἐπιθυμία της ἦταν εὐάρεστη στὸ Θεό, ἀλλ' ὅτι ὁ ἀγῶνας της ἀπὸ εὐχάριστος πού θά ἦταν στὴν ἀρχὴ ἀργότερα θά γινόταν δύσκολος καί πικρός, πῆγε στὴ Λαύρα τοῦ Ποτσαέφ γιά νά προσκυνήσει τὴν ἁγία εἰκόνα Τῆς.

Ἀπὸ τότε ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος ἄρχισε νά τὴν βοηθᾷ φανερά. Αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ συνάντησε τρεῖς ἁγίους ἀνθρώπους πού ἔπαιξαν καθοριστικὸ ρόλο στὴ μετέπειτα ζωὴ της. Πρῶτα συνάντησε ἓνα μεγάλο ἀσκητὴ, τὸν π. Θεοδόσιο Λεβίτσκυ, ἓναν ἱερέα πού, ὅπως ἀργότερα ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης, ζοῦσε στὸν κόσμο μοναχικὴ ζωὴ, ἦταν πάρα πολὺ ἔμπειρος πνευματικὸς ὁδηγὸς καί διατηροῦσε ἓναν ξενῶνα γιά τοὺς φτωχοῦς, τοὺς ἀνάπηρους καί τοὺς προσκυνητές. Ἡ Ἀναστασία ἐργάστηκε μαζί του γιά ἓνα διάστημα κι ἐκεῖνος τὴν προετοίμασε γιά τὴν ἡσυχαστικὴ ζωὴ της.

Μετά τὸ θάνατό του ἡ Ἀναστασία συνάντησε μιὰ κοπέλλα μέ τὸ ἴδιο πνεῦμα, τὴ Μαρία, πού ἀργότερα ἔγινε ἐρημίτρια στὸ Ὁλονετς. Οἱ δυὸ κοπέλλες ἀναχώρησαν πρὸς τὰ δόρεια, στὴν περιοχὴ τοῦ Ὁλονετς καί ἔζησαν μιὰ αὐστηρὴ ἀναχωρητικὴ ζωὴ μέ ἀμοιβαία ὑπακοή, κοντὰ στό χωριὸ τῆς οἰκογένειας τῆς Μαρίας.

Τελικὰ ἦρθε σ' ἐπαφὴ μέ τὸ μεγάλο γέροντα Ἰγνάτιο τοῦ ἐρημητηρίου τοῦ ἁγίου Νικηφόρου στὴ Λίμνη Βάζα, πού ἦταν θεῖος τῆς Μαρίας. Ὁ ἅγιος αὐτὸς πατέρας τῶν τελευταίων χρόνων, πού ἦταν ἀγιορείτης μοναχὸς καί στενὸς φίλος τοῦ ἐπισκόπου Ἰγνατίου Μπρατσιανίνωφ, ἀρχικά, ὅταν τοῦ ζήτησαν νά τίς καθοδηγή-

σει, δέν ἐνθάρρυνε τίς δυό κοπέλλες νά ζήσουν μόνες τους στήν ἔρημο.

Μετά τό προσκύνημά τους στό Σολόφκυ ὁμως ἡ ἐπιθυμία τους ἔγινε πραγματικότητα. Ὁ π. Ἰγνάτιος πείστηκε τελικά ἀπ' τήν ἀποφασιστικότητα καί τή σταθερότητά τους καί ὁ ἴδιος τίς βοήθησε, παραχωρώντας ἕνα κελλί στήν περιφέρεια τοῦ μοναστηριοῦ του.

Μετά τό θάνατό του ἔπρεπε νά ἐγκαταλείψουν τό κελλί αὐτό καί νά κάνουν τό κάθε τί μόνες τους, ἐπειδή καταδιώχθηκαν καί τρομοκρατήθηκαν καί γι' αὐτό δοκίμασαν πολλή πικρία. Ἔτσι ἄρχισαν μέ μεγάλο ἀγώνα νά σκάβουν τή παγωμένη γῆ, γιά νά χτίσουν ἕνα κελλί. Ἡ δουλειά αὐτή ὁμως ἦταν πολύ δύσκολη γι' αὐτές τίς λεπτές κοπέλλες πού ἦταν ἀσυνήθιστες καί ἀπειρες γιά τέτοια ἐργασία. Τό μόνο πού εἶχαν γιά νά φᾶνε ἦταν μανιτάρια καί αὐτά πολλές φορές ἀντί γι' ἀλάτι τά ἔτρωγαν μέ σκουλήκια.

Ὅλο τό καλοκαίρι περπατοῦσαν ξυπόλητες ἀπό φτώχεια καί εἶχαν ν' ἀντιμετωπίσουν πολλά καί δηλητηριώδη φίδια.

Ἐνα τσεκούρι πού εἶχαν δέν ἦταν ἀρκετά κοφτερό καί συχνά ἔπεφτε ἀπ' τή λαβή του. Κι' ἔτσι μέ πολλή δυσκολία καί οἱ δυό τους ἔκοψαν μερικές δωδεκάδες ἔλατα. Πολλές φορές τά μισοκομμένα ἔλατα ἔγερναν ἀλλά γιά πολύ καιρό δέν ἔπεφταν καί οἱ κοπέλλες ἀναλαμβάναν πάλι τή δουλειά μέ προσευχή καί δάκρυα.

Τελικά ἔχτισαν κάπως μ' αὐτά τά δέντρα ἕνα κελλί, τό ὁποῖο ὁμως ἔσταζε κι ἔπρεπε συνέχεια ν' ἀντλοῦν τό νερό ἔξω, ἐνῶ ἀντί γιά πόρτα εἶχαν κρεμάσει τά ἴδια τους τά ροῦχα.

Μετά ἔφτιαξαν ἕνα πρόχειρο φούρνο. Ἡ κορυφή τῆς καπνοδόχου στηριζόταν σέ ξύλα πού ἦταν καλυμμένα μέ λάσπη καί μέ τή πρώτη φωτιά τοῦ φούρνου καίγονταν.

Ἀφοῦ πέρασε λίγος καιρός, ἦρθε ἕνας χωρικός καί τούς ἔφερε ἕνα τσεκούρι, ἕνα πριόνι, λίγο ἀλεύρι καί τούς ἔφτιαξε μιά πόρτα. Ὁ καπνός καί τό κρύο γέμιζαν τό φτωχό αὐτό κελλί, ὅπου οἱ κοπέλλες ἔζησαν ἕναν ὁλόκληρο χειμῶνα προσευχόμενες στό Θεό καί ὑποφέροντας ὅλες αὐτές τίς δυσκολίες.

Ἀργότερα στή θέση τῆς σκεπῆς πού ἦταν φτιαγμένη ἀπό κλαδιά ἔφτιαξαν μιά καλύτερη στέγη, ὅπως εἶχαν δεῖ νά φτιάχνει ἕνας χωρικός τήν ξύλινη σκεπή τοῦ σπιτιοῦ του. Τώρα ὁμως πού τό κελλί

Σύναξη ὁσίων γυναικῶν τῆς Ἁγίας Ρωσίας.

ἔγινε κάπως πιό ζεστό πρόκυψε ἄλλη δυσκολία. Τά δέντρα μέ τήν ὑγρασία ἄρχιζαν ν' ἀνθίζουν καί νά θγάζουν μεγάλα κλαδιά. Καί τήν ἀνοιξη πού ἡ γῆ ἄρχισε νά ξεπαγώνει, τό κελλί τους κατάρρευσε ὁλόκληρο. Οἱ ἀγωνίστριες αὐτές ὁμως ὑπόμεναν ὅλες αὐτές τίς θλίψεις χωρίς γογγυσμούς. Τό ἴδιο ἔκαναν καί πολλά χρόνια ἀργότερα. Ἡ ψυχή τους ἀγαποῦσε τόσο πολύ τήν ἡσυχία τῆς ἐρήμου, ὥστε γιά χάρη τῆς ἦταν ἔτοιμες νά ὑποφέρουν τά πάντα.

Κάποτε πού ἡ Ἀναστασία πῆγε νά μαζέψει μανιτάρια χάθηκε μέσα στό δάσος κι ἀναγκάστηκε νά κοιμηθεῖ κάτω ἀπ' τά ἔλατα, ἐκτεθειμένη στή βροχή καί τόν ἀνεμο.

Σέ μιά ἄλλη τοποθεσία κοντά στό κελλί τους ὑπῆρχαν πάρα πολλά δηλητηριώδη φίδια. Αὐτά ἔβγαιναν ἀπό μιά τρύπα ἡ ὁποία ἦταν στήν κουφάλα ἑνός δέντρου κοντά στό κελλί τους. Κάποτε, ἐνῶ ἐπέστρεφε ἀπ' τό μάζεμα τῶν μανιταριῶν, ἡ Ἀναστασία μπήκε στό κελλί τῆς καί βρῆκε ἕνα μεγάλο φίδι πάνω στήν ψάθα πού κοιμόταν.

Μιά ἄλλη φορά πῆγε νά πάρει ψωμί ἀπ' τήν ξύλινη θήκη καί βρῆκε μέσα ἕνα τεράστιο φίδι νά σφυρίζει.

Ἄλλοτε πάλι πού πήγε νά μαζέψει μανιτάρια, ἡ Ἄναστασία. δε ἄρκετά δέντρα πεσμένα καί σκέφτηκε νά φτιάξει ἓνα λαχανό-
ηπο. Ἔτσι μετάφερε μερικά ξερόκλαδα καί ἔβαλε φωτιά γιά νά
αθαρίσει τήν περιοχή. Ὁ καιρός ὅμως ἦταν ξερός καί ἡ φωτιά
ξελίχθηκε σέ μιά πραγματική πυρκαγιά στό δάσος. Ἡ Ἄναστασία
ἔπεσε στό ἔδαφος καί παρακαλοῦσε τόν Κύριο νά τή βοηθήσει
αἱ ξαφνικά ἐμφανίστηκε ἓνα σύννεφο στόν οὐρανό κι ἔβρεξε τά
ἄντα τριγύρω σβήνοντας τή φωτιά.

Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἐκκλησιαστικές ἀρχές δέν ἐπικρότησαν τή δια-
ονή τῆς Ἄναστασίας στήν ἔρημο, ἀναγκάστηκε νά μετακινηθεῖ βο-
ειότερα. Κι ἐκεῖ πού ζοῦσε μέ μιά μαθήτρια, τῆς ἐπιτέθηκαν δυό
ασκοφόροι ληστές ψάχνοντας γιά λεφτά. Τίς ἔπιασαν καί τίς ἔδε-
σαν μέ σχοινιά τόσο σφιχτά, ὥστε τά χέρια τους μαύρισαν καί
σαράμειναν δεμένες ὡς ὅτου οἱ ληστές ἔψαξαν τά κελλιά τους.
Αφοῦ δέ βρῆκαν παρά λίγα μανιτάρια καί λίγο ἀλεύρι, πείστηκαν
ἰτι οἱ ἐρημίτριες ἦταν ἀκτήμονες. Γι' αὐτό τίς ἔλυσαν, τίς ἔκαναν
δαφιαία ὑπόκληση ζητώντας τους συγγνώμη καί ἔφυγαν. Ἔτσι ἡ
Ἄναστασία, ὀδεύοντας τό στενό μονοπάτι, ὑπόφερε μεγάλες δοκι-
μασίες.

Οἱ ἐκούσιες δοκιμασίες της ὅμως δέν πῆραν τέλος μ' ὅλα αὐτά
τά δάσανα. Ἐφ' ὅσον οἱ δυσκολίες τῆς ζωῆς δέν τήν ἀπομάκρυναν
ἀπ' τήν ἔρημο, ὁ ἐχθρός τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἄρχισε νά τήν ἐν-
αχλεῖ μέ ἀπελπισία, ἀνία, ἀνέκφραστο φόβο, φωνές, ἀπειλές καί
δαιμονικές φαντασίες. Χάρη ὅμως στή βαθιά της ταπείνωση καί τή
παθερή της πίστη, ὁ Κύριος δέν τήν ἐγκατέλειψε. Συχνά τήν παρη-
γοροῦσε μέ ὁράματα, πού ἔβλεπε κατά τή διάρκεια τοῦ ὕπνου της.

Κάποτε εἶδε ἓνα μαῦρο ὑπηρέτη τοῦ ἄρχοντα αὐτοῦ τοῦ κόσμου.
Καθόταν κι ἔγραφε σ' ἓνα διδύλιο καί μιλοῦσε γιά τήν ἀναγκαιότητα
νά καταστρέψει ὅλα τά μοναστήρια. Ξαφνικά, ὅταν ἡ Ἄναστασία
ἄρχισε νά ὑπερασπίζεται τά μοναστήρια καί νά λέει γιά τίς προσ-
ευχές πού γίνονται σ' αὐτά γιά τόν κόσμο, τῆς ρίχτηκε μέ μίσος.

— Ἀκόμη καί γιά σᾶς προσεύχονται, εἶπε ἡ Ἄναστασία.

Αὐτό ὅμως προκάλεσε μιά νέα καί φοβερή ἐκρηξη θυμοῦ, ἀλλά
μιά ἄορατη δύναμη τήν ἔσωσε ἀπ' τή μανία τοῦ ἐχθροῦ. Μετά ἡ
Ἄναστασία εἶδε χορούς παρθένων μοναχῶν καί γυναικῶν νά βαδί-
ζουν καί νά ψάλλουν ἓνα γλυκύτατο ᾄσμα καί νά κρατοῦν στά χέ-

ρια τους λαμπάδες. Ἡ Ἄναστασία ἄρχισε μέ τήν ἀδύναμη φωνή της
νά ψάλλει μαζί τους καί νά τίς ἀκολουθεῖ καί μετά ἀπό λίγο ξύ-
πνησε.

Ἄλλη φορά πού ἡ Ἄναστασία, ἐξαντλημένη ἀπό μιά δύσκολη
ἀρρώστια, ἦταν ξαπλωμένη καί διάβαζε τή Φιλοκαλία, ἀποκοιμή-
θηκε γιά λίγο. Τότε εἶδε νά ἔρχεται ἐναντίον της μιά λεγεώνα δαι-
μόνων, ἀπ' τοὺς ὁποίους τήν διαφύλαξε ὁ Κύριος, Αὐτός πού μᾶς
πρόσταξε νά καθαρίσουμε τήν καρδιά μας καί νά τήν ἐνισχύσουμε
μέ ἀδιάλειπτη προσευχή, ἓνα χάρισμα πού δέ χορηγεῖται ἀμέσως
καί χωρὶς ἀγώνα στόν ἄνθρωπο.

Μιά ἄλλη φορά πάλι εἶδε μέσα σέ ἀνέκφραστη ὁμορφιά τήν
ὑπεραγία Θεοτόκο, ὅπως ἀπεικονίζεται στήν εἰκόνα «Ἡ χαρά
ὅλων τῶν θλιδομένων», κι ἀμέσως μετά τό ὄραμα αὐτό αἰσθάνθηκε
θεραπευμένη ἀπό μιά βαριά ἀρρώστια πού ὑπόφερε.

Ὁ ἐχθρός, στήν προσπάθειά του νά ταραξεί τήν ἐρημίτρια, ἀγω-

Ἡ ὁσία Εὐφροσύνη
τοῦ Πολότσκ.

Ἡ ὁσία Σολομονία
τοῦ Σούζνταλ
Εἰκόνες τοῦ 16ου αἰώνα.

Ἡ ὁσία Φεβρωνία
τοῦ Μούρομ.

νιζόταν επίσης νά τήν πολεμήσει μέ δράματα κατά τήν ὥρα τοῦ ὕπνου, ἐμφανιζόμενος σάν ἄγγελος φωτός. Ἡ Ἀναστασία ὁμως πού αἰσθανόταν πάντα στήν ἀρχή τῶν ὁραμάτων αὐτῶν μιά πνευματική καταπίεση, ξυπνοῦσε κι ἄρχιζε νά προσεύχεται μέ θέρμη καί ὁ πειρασμός παρερχόταν χωρίς νά τήν βλάψει.

Καθώς ἡ ἐρημίτρια ὠρίμαζε πνευματικά, μέ τίς θλιβερές συνθη-
κες καί τίς κακουχίες της, ἡ δύναμη τῆς ἡθικῆς ἐπιρροῆς της αὐξα-
νόταν ὄλο καί περισσότερο κι ἔτσι ἄρχισαν προοδευτικά νά συγ-
κεντρῶνεται γύρω της μαθήτριες - κοπέλλες πού σάν κι αὐτή ἦταν
ξηλώτριες τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν.

Τό μεγαλεῖο τῆς αὐταπάτης καί ὑπομονῆς της μπορεῖ νά ἐκ-
τιμηθεῖ ἀπ' τήν πράξη τοῦ ἐπισκόπου Ἰγνατίου Μπρασιανίνωφ.
πού ὅταν τήν εἶδε ἐκεῖ πού κατοικοῦσε συγκινήθηκε τόσο πολύ, πού
ξέσπασε σέ δάκρυα. Ἐπίσης, τῆς ἐπέτρεψε νά ζήσει στή θέση πού
ἦταν πρὶν τό μοναστήρι τοῦ Παντάν, ὅπου ἡ Ἀναστασία δέχτηκε
μυστικά τή μοναχική κουρά.

Τό κελλί της ἦταν κρύο καί ταπεινό καί σέ μιά γωνιά του ἦταν
τοποθετημένα βρύα. Πάνω στά βρύα εἶχε τοποθετήσει μερικά σανί-
δια καί πάνω σ' αὐτά κοιμόταν. Κατά τίς πρωινές ὥρες τά βρύα
πάγωναν ἀπ' τό κρύο καί μετάδιναν τήν παγωνιά καί στό σῶμα της.

Ἀπ' τοὺς ἀσκητικούς ἀγῶνες τό σῶμα της ἄρχισε νά πρήζεται
καί νά πονάει μέ δριμύτητα. Ἐκείνη ὁμως δέν πρόφερε οὔτε τόν
παραμικρό γογγυσμό, ἀλλά ὑπόμενε τά πάντα μέ σιωπή, διατηρών-
τας τήν ἐκφραση τῆς χαρούμενης καί μένοντας ταπεινή καί νηφάλια.

Κάποτε ἡ μητέρα Ἀναστασία ἦταν πολύ ἄρρωστη, ὅπως διηγεί-
ται κάποια μοναχή πού ζοῦσε μόνη της περίπου μισό μίλι μακριά
της καί συνήθιζε νά πηγαίνει γιά νά τήν ὑπηρετεῖ. Ἡ μοναχή αὐτή
λυπόταν πού ἔμενε μακριά καί κουραζόταν νά πηγαίνει μέχρι τό
κελλί τῆς Ὁσίας, ἡ Ἀναστασία ὁμως τό ἀντιλήφθηκε αὐτό καί τήν
ἐνίσχυσε μέ τίς προσευχές της καί μέ τή διαβεβαίωσή της ὅτι οἱ
κόποι της αὐτοί ἦταν εὐάρεστοι στό Θεό.

Μιά φορά ἡ μοναχή αὐτή εἶδε σέ ὄνειρο ὅτι κάποιος τῆς ἔδωσε
ένα ζευγάρι παπούτσια, πού ἦταν φτιαγμένα ἀποκλειστικά ἀπό
θαυμάσια ἐξωγήινα λουλούδια. Κοίταξε μέσα σ' αὐτά καί διαπί-
στωσε ὅτι ὑπῆρχαν κι ἐκεῖ θαυμάσια κι εὐωδιαστά λουλούδια. Καί
μιά φωνή τῆς εἶπε:

— Τά παπούτσια αὐτά εἶναι γιά σένα, γιά τοὺς κόπους καί τίς
ὕπηρεσιες σου στή μητέρα Ἀναστασία.

Ἡ μοναχή ξύπνησε χαρούμενη καί συνέχισε νά ὑπηρετεῖ τή γε-
ρόντισσά της χωρίς λύπη μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς της.

Ἡ γερόντισσα Ἀναστασία, πού ἦταν ἡ ἴδια κάτοχος τῆς προσευ-
χῆς τοῦ Ἰησοῦ, δίδαξε καί τίς συνασκήτριές της τήν πνευματική
αὐτή ἐργασία. Ἡ Εὐδοκία ὁμως δέν μποροῦσε ν' ἀποκτήσει οὔτε
καί νά καταλάβει τή δύναμη τῆς προσευχῆς αὐτῆς. Κάποτε εἶδε τό
ἔξιζ ὄνειρο:

Ἀνάμεσα σ' ένα τεράστιο πλήθος ἀνθρώπων περπατοῦσαν δαί-
μονες καί τοὺς παράσυραν σέ πονηρές πράξεις καί ἁμαρτίες. Οἱ
ἄσπλοι ἄνθρωποι ὑπάκουαν ἀμέσως κι ἐκτελοῦσαν τίς ἐντολές τοῦ
ἐχθροῦ. Μετά οἱ δαίμονες ἐπιτέθηκαν ἐναντίον της. Ἐκείνη ἄρχισε
νά λέει τήν προσευχή τοῦ Ἰησοῦ καί τότε εἶδε δίπλα της ένα ξίφος
μακρὺ καί φλογερό, πού ἦταν σχηματισμένο ἐξ ὁλοκλήρου ἀπ' τό
ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ. Ὅπουδῆποτε ἔστρεφε τό ξίφος, οἱ δαίμονες τρέ-
πονταν σέ φυγή. Ξύπνησε κι ἀπὸ τότε ἀσκοῦσε μέ θέρμη τήν προσ-
ευχή τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡ τροφή τῆς Ἀναστασίας ἦταν πολύ λιτή. Μαγεύρεναν μόνο
λαχανόσουπα ἢ σουπα ἀπὸ πατάτες. Ὅταν οἱ μοναχές ἐργάζονταν
ἐργόχειρα στά κελλιά, μιά διάβαζε καί οἱ ἄλλες ἀκούγαν ἐργαζόμε-
νες. Καθημερινό τους ἀνάγνωσμα ἦταν οἱ Βίοι τῶν Ἀγίων. Ὅπου
τά ἀναγνώσματα δέν ἦταν κατανοητά, ἡ γερόντισσα ἀναλάμβανε νά
τά ἐξηγήσει καί μιλοῦσε ἀπ' τήν καρδιά της τόσο ζεστά, πού σχεδόν
ὅλες οἱ ἀδελφές ἔκλαιγαν.

Ὅταν γύρω ἀπ' τήν Ἀναστασία σχηματίστηκε μιά ἀρκετά με-
γάλη ἀδελφότητα, ἔχτισε τελικά ένα μοναστήρι. Ἡ γερόντισσα ὁμως
παράμεινε μέχρι τέλους πιστή στήν ἀγάπη της γιά τήν ἔρημο. Καί ἡ
ἀνανέωση τοῦ παλίου μοναστηριοῦ τοῦ Παντάν, σάν γυναικείου
μοναστηριοῦ, ἐγινε ἀπὸ ένα ἄλλο πρόσωπο πού ἡ μητέρα Ἀναστα-
σία εἶχε εὐλογήσει νά ἐνεργήσει ἐξ ὀνόματός της καί κάτω ἀπ' τήν
προσωπική της ἐπίβλεψη.

Μετά ἀπὸ μιά περίοδο ἀρρώστιας ἡ μακαρία Ἀναστασία ἀνα-
παύτηκε ἡσυχᾶ, στίς 11 Ἰουλίου 1901. Καί ὁ τάφος της, δίπλα στή
λειψανοθήκη τοῦ ὁσίου Κορνηλίου, ἦταν ὁ μεγαλύτερος θησαυρός
τοῦ μοναστηριοῦ.

ΟΣΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΠΙΝΕΓΚΑ

«Μήν ανοίγεις τήν καρδιά σου σέ άλλον χωρίς ανάγκη. Ἀνάμεσα σέ χίλιους, μόνο ένα θά βρεῖς πού μπορεῖ νά φυλάξει τό μυστικό σου. Ἀγωνίσου μέ κάθε τρόπο νά διαφυλάξεις τό θησαυρό τῶν πνευματικῶν δωρεῶν σου. Διαφορετικά θά τό χάσεις καί δέ θά τό ξαναβρεῖς».

Αὕτή ἦταν ἡ συμβουλή τοῦ ἁγίου Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ πρὸς τὰ «ὄρφανά» του, βασισμένη στήν πατερική διδασκαλία γιά τή συγκέντρωση πνευματικοῦ θησαυροῦ στήν ἡσυχία. Κι ἀκριβῶς τέτοια ἦταν ἡ πνευματική θέρη τῶν ἁγίων γυναικῶν στή Ρωσία: συγκαλυμμένη ταπείνωση, ἀπόκρυψη ἀπ' τό ἀνθρώπινο μάτι. Αὐτό εἶναι τόσο φανερό ἀπ' τοὺς βίους τους πού διασώθηκαν ὡς τίς μέρες μας, ὅπως γιά παράδειγμα: ὁ βίος τῆς προαναφερόμενης συνασκήτριας τῆς Ἀναστασίας, Μαρίας τοῦ Ὁλονετς· τῶν παρθένων τοῦ ἁγίου Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ: Ἀναστασίας Λογκάτσεφ (+ 1815)· Νεονίλλας (+ 1875)· Πελαγίας (+ 1884)· «Πάσχα» τοῦ Σάρωφ (+ 1915) καί τῆς ἰδιαίτερα ἐμπνευσμένης, ὅπως ἀποκαλύπτεται στή βιογραφία της, ἡγουμένης Θαΐδας τοῦ Λιούσι (+ 1915). Αὕτη, μέ τή βοήθεια τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κροστάνδης, ἀναβίωσε τό μεγάλο μοναστήρι τοῦ ἁγίου Θεράποντα τοῦ Μπελοζέρσκ, τοῦ ὁποῦ ἡ ἡγουμένη Σεραφίμα βρῆκε μαρτυρικό θάνατο.

Μία ἀπ' αὐτές τίς ἡσυχες ἀσκήτριες, κυριολεκτικά κρυμμένη ἀπ' τόν κόσμο, σύγχρονη τῆς ὁσίας Δωροθέας πού διέπρεψε στά βορειότερα τῆς Ρωσικῆς Θηβαΐδας, ἦταν ἡ μακαρία Παρασκευή τοῦ Πινέγκα.

Ὁ Πινέγκα εἶναι ἓνα ὄνειρεμένο ποτάμι, ὄχι τόσο φαρδύ ὅσο ὁ Ντβίνα, τοῦ ὁποῦ εἶναι παραπόταμος, ἀλλά μοιάζει μέ ἡσυχὴ καί ἀτάραχη λιμνούλα καί οἱ πολλές καλαμιές καί τὰ κρίνα του παραμένουν ἤρεμα καί ἀκίνητα στήν ἐπιφάνειά του.

Τό ποτάμι εἶναι τόσο στενό πού μπορεῖ κανένας νά ρίξει πέτρα ἀπ' τή μιά ὄχθη στήν ἄλλη καί μετά ἀπό κάθε ὄχθη ὑπάρχει δάσος, δάσος καί πάλι δάσος, δάσος χωρίς τελειωμό. Αὕτη εἶναι ἡ γῆ τῆς «τουντρας» (ἀρκτική περιοχή), τῆς «περισσότερο ἐπικίνδυνης περιοχῆς τῆς Εὐρώπης», ὅπως περιγράφεται ἀπ' τό Στέφανο Γκρά-

Ὁ ἅγιος Ἀρτέμιος τῆς Βέρκολα (μέ λεπτομέρειες ἀπό τό βίο καί τὰ θαύματά του).

στις αρχές του αιώνα μας, στο ταξιδιωτικό του ημερολόγιο του μικού βορρά, «Άγνωστη Ρωσία».

Σ' αυτή τη γη, στο χωριό Βέρκολα κοντά στην Κεδρόλα, γεννήθηκε το 1532 ένα αγόρι που ονομαζόταν Άρτέμιος, απ' τους ευσεβείς γονείς του Κοσμά και Άπολλιναρία. Ήταν θεοφοβούμενος και υνήθιστα ταπεινός και άγνός. Όταν ήταν δώδεκα χρονών κι ενώ γωνε με τον πατέρα του στους αγρούς, έπεσε νεκρός από κεραυνό, άγμα που οί άπλοϊκοί χωρικοί τό εξέλαβαν σαν σημείο ότι ό ός ήταν θυμωμένος μαζί του και τον άφησαν άθαφτο στο δάσος.

Εύκολα μπορεί νά φανταστεί κανείς πόσο έπηρέασε ή γνώμη του οριού την ήδη θεοσεβούμενη κι εξαιρετικά ευσεβή οικογένειά του.

αυτή την ατμόσφαιρα του δέους και της σιωπής, τρέμοντας ενώ-
ον του Θεού, ανατράφηκε ή αδελφή του άγίου Άρτεμίου, Παρα-
ευή. πού έφτασε σέ μέτρα αγιότητας χωρίς νά τό γνωρίζει. Άπο-
νωμένη απ' τον κόσμο, αλλά τριγυρισμένη απ' τίς όμορφίες της
Αθισμένης άνοιξης του βορρά και διατηρημένη απ' τίς παγωνιές
νύ χειμώνα, έγινε αγία και θαυματουργή γιατί, όπως και ό αδελ-
ός της, ήταν έκλεκτό σκεύος του Θεού.

Όταν μετά από τριάντα δύο χρόνια τό σώμα του άγίου αδελφού
ης δρέθηκε άφθαρτο, έκανε πολλά θαύματα κι έγινε σεβαστό απ'
λους τόσο, ώστε πάνω στά λείψανά του νά ιδρυθεί όλόκληρο μο-
αστήρι. Τότε ή Παρασκευή πού είχε ήδη ώριμάσει πνευματικά, γιά
άποφύγει τίς πτώσεις της υπερηφάνειας αποσύρθηκε σέ ήσυχία
αί περισυλλογή.

Έτσι δέ γνωρίζουμε ούτε άν κλείστηκε σέ μοναστήρι ή πότε
αναπαύτηκε. Γνωρίζουμε μόνο ότι κοιμήθηκε σαν όσία παρθένας*.

Τό 1610 τά λείψανα του άγίου Άρτεμίου εξετάστηκαν απ' τό
ιητροπολίτη του Νόβγκοροντ Μακάριο και στή συνέχεια καταγρά-
ρηκε ό βίος του και συντέθηκε μία ακολουθία προς τιμή του.

Τήν ίδια χρονιά, ένα φέρετρο με τά ευωδιαστά λείψανα μιās
παρθένου ανακαλύφτηκε στήν εκκλησία του άγίου Γεωργίου στο
Πίριμιν και κάποιος πιστός είδε τό εξής όραμα: Έμφανίστηκε μία

ωραία παρθενος και τον πληροφόρησε ότι τ' ονομά της ήταν Παρα-
σκευή· ότι οί άρρωστοι άνθρωποι πρέπει νά έρθουν σ' αυτή την
εκκλησία και νά προσευχηθούν στον άγιο Γεώργιο και τή νέα θαυ-
ματουργή αγία Παρασκευή κι ότι από εκεί θά λάβουν βοήθεια, την
όποια και πραγματικά άρχισαν νά παίρνουν πλούσια.

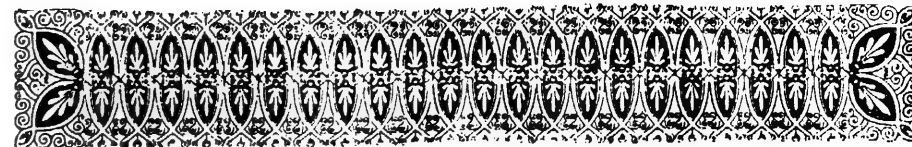
Άργότερα χτίστηκε ένα παρεκκλήσι γιά νά τοποθετήσουν τά
λείψανά της, τοποθέτησαν εκεί επίσης μία παλιά εικόνα της και ή
μνήμη της γιορταζόταν στις 28 Όκτωβρίου. Τέτοια είναι ή δύναμη
της κρυμμένης αγιότητας.

* Περισσότερα γι' αυτήν υπάρχουν στο ρωσικό περιοδικό Strannik, 1878, τεύχος 12·
για τό βίο του άγίου Άρτεμίου βλέπε τον «Όρθόδοξο Λόγο», Μάρτιος - Άπρί-
λιος 1974.

Ὁ ὁσιος Νικόδημος τῆς Λίμνης Κόζα.

Ὁσιος Νικόδημος τῆς Λίμνης Κόζα*

τά μέσα τοῦ 16ου αἰώνα γεννήθηκε ὁ ἅγιος Νικόδημος στό χωριό Ἰδάνκοβα, κοντά στήν πόλη Ροστώβ. Στό ἅγιο βάπτισμα ἔλαβε τό ὄνομα Νικήτας καί οἱ γονεῖς του ἦταν πλούσιοι καί εὐγενεῖς χωρικοί. Ὁ Νικήτας ἀνατράφηκε μέ τό πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς εὐσέβειας καί ὅταν μεγάλωσε ἀρκετά ἀρχισε νά βοηθάει τόν πατέρα του στίς ἀγροτικές ἐργασίες καί συ-

χνά ἔδωσε κάποιο κοπάδι στό λειβάδι. Κάποτε πού βρισκόταν στούς ἀγρούς ἀκουσε μιά φωνή:

– Νικόδημε! Νικόδημε!

Τό παιδί κοίταξε τριγύρω του καί ἐπειδή δέν εἶδε κανέναν, κατάλαβε ὅτι αὐτή ἦταν θεία φωνή πού ἀπευθυνόταν σ' ἐκεῖνον καί φοβήθηκε. Ἐπιστρέφοντας σπίτι τά εἶπε ὅλα στούς γονεῖς του καί ἐκεῖνοι κατάλαβαν ὅτι ἡ φωνή αὐτή ἦταν μιά ἐνδειξη θείας κλήσης τοῦ γιου τους πρὸς τό μοναχισμό καί αὐτή τήν ἐξήγηση ἔδωσαν καί στόν ἴδιο. Ὁ Νικήτας ὅμως αὐτή τήν ἐποχή ἦταν μόλις δώδεκα χρόνων καί ἔτσι δέν ἐγκατέλειψε ἀμέσως τούς γονεῖς του γιά νά ἐκπλη-

* Μετάφραση ἀπ' τό «Ρῶσο Προσκυνητή», 1894, τεύχη 23, 25, 27 μέ προσθήκες ἀπ' τό «Pravoslavny Sobesednik», πού δημοσιεύτηκε ἀπ' τή θεολογική Ἀκαδημία τοῦ Καζάν τό 1858 καί τούς «Βίους τῶν Ἀγίων», ἀπ' τόν Ἀρχιεπίσκοπο Φιλάρετο τοῦ Τσέρνικωφ, Πετρούπολη, 1892 - 1900, τεύχη Μαΐου, Ἰουνίου, Ἰουλίου καί Δεκεμβρίου.

ρώσει τήν κλήση του. Ἐμπιστεύτηκε τά πάντα στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί παραμένει νά ζήσει μέ ὑπακοή μαζί τους μέχρι τό θάνατό τους, πού δέν ἄργησε νά ἔρθει μετά τό γεγονός πού προαναφέραμε.

Ἀφοῦ ἔθαψε τούς γονεῖς του, ὁ Νικήτας ἀναχώρησε γιά τήν πόλη Γιαροσλάβλ, ὅπου ἔζησε γιά ἓνα ἀρκετά μεγάλο διάστημα. Ἐκεῖ ἔμαθε τήν τέχνη τοῦ σιδηρουργοῦ μέ τήν ὁποία καί κέρδιζε «τά πρὸς τό ζῆν». Ἡ ἀπασχόληση αὐτή τοῦ ἔδινε περισσότερα ἔσοδα ἀπ' ὅσα χρειαζόταν γιά τίς περιορισμένες ἀνάγκες του κι ἔτσι ὅ,τι τοῦ περίσσευε τά ἔδινε μέ μεγάλη του χαρά ἐλεημοσύνη στοὺς φτωχοὺς. Περνοῦσε τή ζωή του μέ μιά ἀκούραστη διάθεση γιά ἐργασία, παρακολουθοῦσε μέ ζῆλο τίς ἐκκλησιαστικές ἀκολουθίες καί προσευχόταν θερμά. ἐνθουμούμενος τή φωνή πού ἀκουσε στοὺς ἄγρους καί παρακαλώντας τό Θεό νά τοῦ ἀποκαλύψει τό νόημά της. Κι αὐτό δέν ἄργησε νά γίνει.

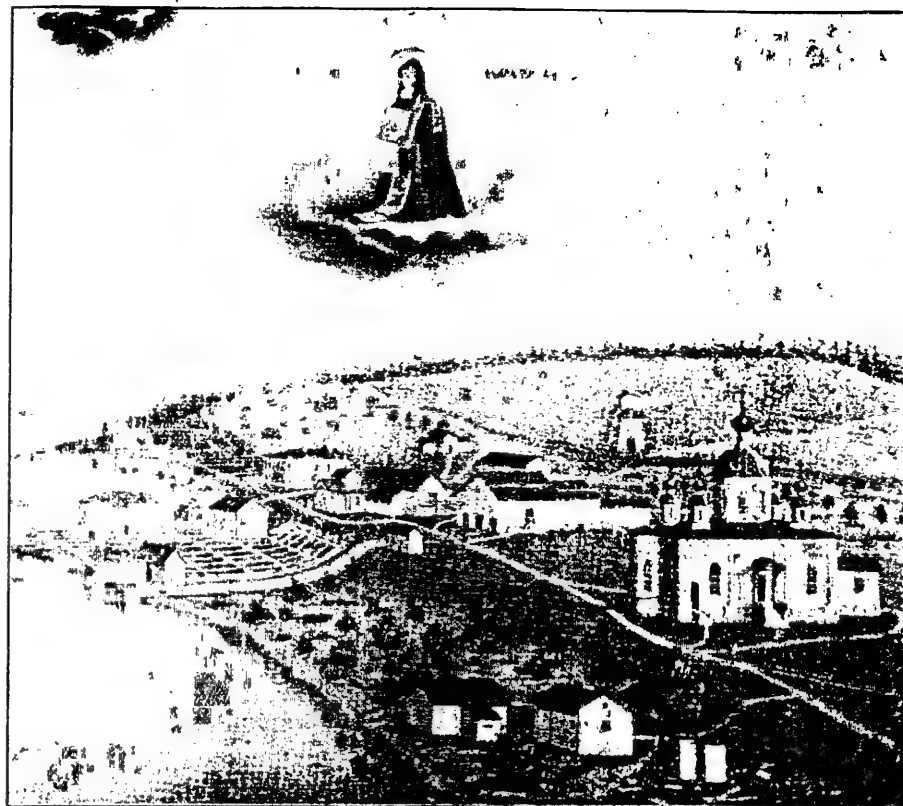
Ἀπ' τό Γιαροσλάβλ ὁ Νικήτας πῆγε στή Μόσχα, ὅπου ἄρχισε νά ἐργάζεται μέ κάποιον ἄνθρωπο πού ὀνομαζόταν Τβεριανίμ καί τοῦ ὁποίου ἡ γυναίκα ἦταν πονηρή καί ἐπιδιδόταν στή μοιχεία. Ἡ εὐσεβής ζωή τῶν δύο φίλων, οἱ συνεχεῖς πνευματικές συζητήσεις τους πού φαίνονταν παράξενες στοὺς ἀσεβεῖς καί ἡ σχεδόν συνεχῆς ἀπασχόλησή τους στήν ἐργασία, δέν εὐχαριστοῦσαν τήν πονηρή αὐτή γυναίκα. Καί γιά ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπ' ὅλα αὐτά, ἀποφάσισε νά σκοτώσει τόν ἄντρα της.

Ἐχοντας αὐτά στό νοῦ της ἔφτιαξε μιά πουτίνγκα, ἔβαλε μέσα δηλητήριο καί τήν ὥρα τοῦ δείπνου τό πρόσφερε στό σύζυγό της καί τό Νικήτα, πού ἐκείνη τήν ὥρα ἦταν μαζί τους. Κανένας τους δέν ὑποπτεύθηκε τίποτα καί ἔφαγαν. Μετά τό δείπνο ὁ Τβεριανίμ πέθανε ἀμέσως καί ὁ Νικήτας, ἂν καί ἐπέζησε, ἄρχισε νά ὑποφέρει ἀπό πόνους στό στομάχι. Ἡ δοκιμασία αὐτή ἐξάντλησε τόσο πολύ τό Νικήτα, πού δέν μποροῦσε πιά νά ἐργαστεῖ μόνος του καί ἀποφάσισε νά πουλήσει τή χειροτεχνία του καί νά πάει σ' ἄλλο μέρος.

Ὅταν ἀναχώρησε μέ τό σκοπό αὐτό στό νοῦ του, ἦρθε πρὸς τό μέρος του κάποιος ρακένδυτος καί τόν ρώτησε:

– Νικήτα, γιατί αἰσθάνεσαι ἄρρωστος, τί σοῦ συμβαίνει; Πές μου τα ὅλα χωρίς νά διστάσεις.

Ὁ Νικήτας τοῦ τά ἀφηγήθηκε ὅλα ἀκριδῶς ὅπως τοῦ συνέβησαν. Κι ὅταν ἀκουσε ὅλα αὐτά ὁ ἄγνωστος τοῦ ἀπάντησε:

Τό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τῆς λίμνης Κόζα.

– Παιδί μου Νικήτα, ἔλα στίς ἑξι ἡ ὥρα στό μητροπολιτικό ναό. Ἐκεῖ θά μέ θρεῖς καί θά σοῦ δώσω κάτι νά πιεῖς. Καί οἱ προσευχές τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου θά σέ βοηθήσουν νά θεραπευτεῖς.

Ὅταν ὁ Νικήτας πῆγε τή συγκεκριμένη ὥρα στό μητροπολιτικό ναό, ὁ ἄγνωστος βγήκε ἔξω νά τόν προῦπαντήσει μ' ἓνα δοχεῖο στό χέρι. Δίνοντάς του τό δοχεῖο αὐτό πρόσταξε τό Νικήτα νά κάνει τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καί νά τό πιεῖ. Κι ὅταν ὁ Νικήτας τό ἤπιε, ὁ ἄγνωστος, πού δέν ἦταν ἄλλος ἀπ' τόν ἅγιο Βασίλειο τόν διά Χριστόν Σαλό τῆς Μόσχας, ἔξαφανίστηκε καί ὁ Νικήτας αἰσθάνθηκε τελείως καλά.

Μετά τή θαυματουργική αὐτή θεραπεία, ὁ Νικήτας ἄρχισε ν' ἀναρωτιέται μήπως ἔφτασε ἐπιτέλους ἡ ὥρα ν' ἀφιερωθεῖ στήν ὑπηρεσία Ἐκείνου πού τόν εἶχε τόσο καιρό προστατεύσει καί νά ἐκπληρώσει ἔτσι τήν κλήση τῆς παιδικῆς ἡλικίας του. Γιά νά βρεῖ ἀπάντηση στό ἐρώτημά του αὐτό ὁ Νικήτας πῆγε στό Κουλίσκυ, ὅπου ζοῦσε ὁ διορατικός γέροντας Ἡλίας κι ἔδινε ψυχοσωτήριες συμβουλές. Δέν εἶχε φτάσει καλά - καλά στό κελλί τοῦ γέροντα κι ἐκεῖνος, πού ἦταν περικυκλωμένος ἀπό ἕνα μεγάλο πλῆθος ἀνθρώπων, φώναξε μέ προφητικό τρόπο:

— Ἀπό πού μᾶς ἦρθε ἐδῶ ὁ ἐρημίτης τοῦ Κόξιουγκ; ἀπαντώντας ἔτσι στή μυστική σκέψη τοῦ μελλοντικοῦ ἀσκητῆ.

Ὅλες πιά οἱ ἀμφιβολίες καί οἱ ταλαντεύσεις του ἐξαφανίστηκαν ἀπ' τήν ψυχή του. Ὁ Νικήτας πούλησε ἀμέσως ὅλα τά ὑπάρχοντά του, ἔδωσε τά χρήματα στούς φτωχοὺς κι ἀφοῦ ἦρθε στό μοναστήρι τοῦ Τσουντωφ, στή Μόσχα, παρακάλεσε τόν ἀρχιμανδρίτη Παφνούτιο νά τόν δεχτεῖ στήν ἀδελφότητα. Ὁ Παφνούτιος δέχτηκε τόν ταπεινό ἀγωνιστή μέ ἀγάπη, τοῦ ἔθεσε σάν ἀσκηση τεσσαρακονθήμερη νηστεία καί τοῦ ἀνάθεσε διάφορα ἄλλα διακονήματα. Ἀφοῦ ὁ Νικήτας ἐκτελοῦσε τό κάθε τί προσεχτικά, μέ ταπείνωση καί ὑπακοή, μελετώντας συγχρόνως τίς Θεῖες Γραφές, ὁ Παφνούτιος τόν ἔντυσε μέ τό ἀγγελικό σχῆμα καί τόν μετονόμασε σέ Νικόδημο, πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ προσφοράρη πού ἔζησε στίς σπηλιές τοῦ Κιέβου, στή γιορτή τοῦ ὁποῖου ἔλαβε χώρα ἡ κουρά, στίς 31 Ὀκτωβρίου 1595. Ἔτσι ἡ προφητεία πού ἀκούστηκε στούς ἀγρούς, καλώντας τό Νικήτα μέ τό ὄνομα «Νικόδημος», ἐκπληρώθηκε.

Ὁ ὁσιος Νικόδημος ἔζησε ἔντεκα χρόνια στό μοναστήρι τοῦ Τσουντωφ, κάτω ἀπ' τήν ἐπίδλεψη τοῦ εὐστροφου καί φιλόστοργου καθοδηγητῆ ἀρχιμανδρίτη Παφνουτίου. Ὁ Παφνούτιος αὐτός ἦταν πολὺ πνευματικός ἀνθρώπος καί εἶχε ζήσει σάν μοναχός στό ἐρημικό μοναστήρι τοῦ ὁσίου Παύλου τῆς Ὁμπνόρα. Ἐκεῖ εἶχε μιὰ συγκλονιστική πνευματική ἐμπειρία πού ἄλλαξε ριζικά ὅλη τή μορφή τῆς ζωῆς του, ὅπως ἐπίσης καί τῆς ζωῆς τοῦ στενοῦ φίλου καί συνασκητῆ του, ὁσίου Ἀνδριανοῦ τοῦ Μόνζα*.

Ὁ Παφνούτιος γνώριζε ὅτι ὁ ὁσιος Ἀνδριανός ἀξιώθηκε νά δεῖ στά νιάτα του ἕνα μυστηριώδες ὄνειρο: εἶχε δεῖ κάποια ἱερή τοποθεσία, ἕνα ἐρημητήριο μέ μιὰ ἐκκλησία ἀνάμεσα σέ δύο ποτάμια, πού ἦταν προορισμένο νά γίνει ὁ τόπος τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων του. Οἱ δύο φίλοι προσευχήθηκαν θερμά στό Θεό ν' ἀξιωθοῦν νά βροῦν τήν τοποθεσία αὐτή πού ὁ Ἀνδριανός εἶχε δεῖ στό ὄνειρο, γιά τό ὅποιο κανένας ἄλλος ἀπ' τοὺς δύο τοὺς δέν ἤξερε τίποτα. Μιά νύχτα ὁ Παφνούτιος, ξύπνιος κι ὄχι σέ ὄραμα, εἶδε ἕνα ἀσυνήθιστο φῶς πρὸς τήν ἀνατολή, σάν νά ξημέρωνε. Εἶδε ἐπίσης μιὰ ἐκκλησία καί σταυρούς στό ἐκτυφλωτικό αὐτό φῶς. Τήν ἐπόμενη νύχτα, μόλις προσευχήθηκε καί ξάπλωσε λίγο γιά νά κοιμηθεῖ, ἐμφανίστηκε ἕνας ἄγνωστος καί τοῦ εἶπε:

— Στείλε τό φίλο σου Ἀνδριανό νά ψάξει γιά ἕνα νέο μοναστήρι στήν τοποθεσία ἀκριβῶς πού εἶδες στό φῶς τῆς αὐγῆς, πρὸς τήν ἀνατολή, κι ἐκεῖ θά ἐμφανιστεῖ ἕνας ἅγιος ἀνθρώπος.

Καί μετά πρόσθεσε:

— Ἡ τοποθεσία αὐτή ὅμως δέν προορίζεται γιά σένα.

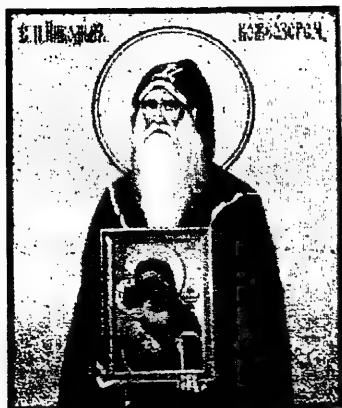
Ὅταν ὁ Παφνούτιος πληροφόρησε τόν ὁσιο Ἀνδριανό γι' αὐτό, ὁ τελευταῖος ξεκίνησε νά ψάξει γιά τήν τοποθεσία αὐτή καί πραγματικά βρῆκε καί τήν ἀναγνώρισε στὸν ποταμὸ Μόνζα.

Ἐκεῖνος πού εἶχε ἐμφανιστεῖ στὸν Παφνούτιο σάν ἀγγελομίμητος εὐαγγελιστῆς τῶν οὐράνιων ἐντολῶν, ἦταν ὁ μέγας ἅγιος Θεράποντας τοῦ Μόνζα*, μυστικός μαθητῆς τοῦ ἁγίου Βασιλείου τοῦ διὰ Χριστόν Σαλοῦ τῆς Μόσχας, πού ἦταν καί ὁ ἴδιος ἐρημίτης καί θαυματουργός. Ἐχοντας φτάσει σέ πνευματική ἀγνότητα, εἶδε μέ τό φῶς τῆς χάρις τοῦ Θεοῦ τήν ταπεινὴ ἐπιθυμία τῶν δύο ἁγίων φίλων, τοὺς συμπάθησε κι ἔσπευσε νά τοὺς βοηθήσει μέ μυστικό τρόπο. Στὴν ἀρχὴ τοὺς ὑπόδειξε τήν τοποθεσία πού ὁ Θεός εἶχε ἐκλέξει γιά τοὺς ἀσκητές του καί κατόπιν πῆγε καί ὁ ἴδιος στό ἐρημητήριο τοῦ ποταμοῦ Μόνζα, σάν ἄγνωστος προσκυνητής, γιά νά βοηθήσει τόν ὁσιο Ἀνδριανό νά ιδρύσει τό κοινόδιό του.

Μόλις ὁ ὁσιος Ἀνδριανός ἐγκαταστάθηκε στὸν ποταμὸ Μόνζα, ὁ Παφνούτιος ἔγινε μέ βασιλικὸ διάταγμα ἀρχιμανδρίτης τοῦ μο-

* +5 Μαΐου 1619.

* +12 Δεκεμβρίου 1599.

Ὁ ὁσιος Νικόδημος μέ τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας τοῦ Βλαδιμήρου.

ναστηριοῦ τοῦ Τσουντῶφ κι ἔτσι χωρίστηκε ἀπ' τήν ἀγαπημένη του ἔρημο, γιά νά γίνει στόν κόσμο ζύμη πού ν' αὐξάνει τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἔρημο. Ὁ ὁσιος Νικόδημος ἦταν ἓνας ἀπ' αὐτούς πού ἐμπνεύστηκαν ἀπ' τόν ὁσιο Παφνούτιο.

Στό μοναστήρι τοῦ Τσουντῶφ ὁ ὁσιος Νικόδημος πέρασε τό ἓνα μετά τό ἄλλο ἀπό διάφορα διακονήματα. Μαχόμενος ἐναντίον τῶν παθῶν, ἀγωνίστηκε συγχρόνως μέ τιμιότητα καί προθυμία γιά τούς ἀδελφούς. Ἦταν ταπεινός, ἀπλός, ἐλεήμων, εὐσεβής, θαρραλέος καί πλημμυρισμένος ἀπό ἀγάπη γιά ὅλους. Οἱ ἀδελφοί εἶχαν ἐνθουσιαστεί ἀπ' τούς ἀγῶνες του καί τόν ἀγαποῦσαν, ὁ Ὁσιος ὅμως ἀπόφευγε τήν τιμή καί τή δόξα καί φλεγόταν ἀπ' τήν ἐπιθυμία γιά ἀνώτερη πνευματική τελειότητα. Ἐχοντας ἀπαρνηθεῖ τελείως τό θέλημά του ἐπιδόθηκε ὁλοκληρωτικά στήν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ, καθαρίζοντας τήν ψυχή του μέ ἀσκητικούς ἀγῶνες. Τά τελευταῖα χρόνια τῆς παραμονῆς του στό μοναστήρι τοῦ Τσουντῶφ ἀσκοῦσε τό διακονημα τοῦ καντηλανάφτη.

Κατά τό 1606 ὁ ἀρχιμανδρίτης Παφνούτιος χειροτονήθηκε ἐπίσκοπος κι ἔγινε μητροπολίτης τῆς Κρούτιτσα. Ὁ ὁσιος Νικόδημος πῆγε μαζί του στήν Κρούτιτσα, ἀλλά πολύ γρήγορα ἄρχισε νά τόν παρακαλεῖ νά τοῦ ἐπιτρέψει νά πάει στήν ἔρημο, γιατί ἡ ζωή σέ μία μητρόπολη, μέ τή σύγχυση καί τό θόρυβό της, δέν μπορούσε νά ἱκανοποιήσει τήν ψυχή τοῦ ἀσκητῆ. Ὁ μητροπολίτης Παφνούτιος

προσπάθησε γιά πολύ καιρό νά πείσει τόν ὁσιο Νικόδημο νά μείνει μαζί του, γιατί δέν ἤθελε νά χωριστεῖ ἀπ' τόν ἀγαπημένο μαθητή του. Βλέποντας ὅμως τήν ἀμετακίνητη ἀπόφασή του καί ὄντας ὁ ἴδιος ἐραστής τῆς ἐρήμου, τοῦ ἔδωσε εὐχή ν' ἀναχωρήσει καί τοῦ χάρισε γιά εὐλογία ἓνα ἀντίγραφο εἰκόνας τῆς Παναγίας τοῦ Βλαδιμήρου. Καί ὁ ὁσιος Νικόδημος, ἀφοῦ ἔζησε στήν Κρούτιτσα μόλις ἓνα χρόνο, ἀναχώρησε γιά ἓνα ἡσυχαστικό ἐρημητήριο στό μακρινό Βορρά.

Οἱ ἐρημίτες τοῦ Βορρά αὐτή τήν ἐποχή ἦταν πασίγνωστοι στή Μόσχα καί οἱ εὐσεβεῖς Μοσχοβίτες τούς ἀγαποῦσαν πολύ. Πολλοί ἀπ' αὐτούς ἔρχονταν στήν πρωτεύουσα γιά τή μία ἢ τήν ἄλλη ἀνάγκη τους καί οἱ εὐγενεῖς ἢ ἀκόμη καί οἱ τσάροι τούς ὑποδέχονταν θερμά καί τούς γέμιζαν μέ δῶρα, παρακαλώντας τους ἀκόμη νά γίνουν πνευματικοί πατέρες τῶν παιδιῶν τους. Ἐνας ἀπ' τούς ἀγαπημένους στή Μόσχα ἐρημίτες ἦταν ὁ ὁσιος Σεραπίων τῆς λίμνης Κόζα, στοῦ ὁποίου τό ἐρημητήριο, μέσα στούς ἀρктиκούς βάλτους, ἀποφάσισε νά ἐγκατασταθεῖ ὁ ὁσιος Νικόδημος.

Ὁ ὁσιος Σεραπίων ἦταν ἓνας πρίγκηπας τῶν Τατάρων πού, ὅταν συλλήφθηκε στό Καζάν, βαπτίστηκε καί ἀγάπησε τόσο πολύ τήν ὀρθόδοξη πίστη, ὥστε ἀποφάσισε νά ἐγκαταλείψει τά ἐγκόσμια καί ν' ἀγωνιστεῖ στίς ἐρήμους τοῦ Βορρά. Σέ μία ἐρημη χειρόνησο τῆς λίμνης Κόζα συνάντησε τόν ἀναχωρητή Νήφωνα, τόν ἔκανε γέροντά του καί ζοῦσαν καί οἱ δύο τους τρεφόμενοι μέ χόρτα καί μοῦρα. Μετά ἀπό μία περίοδο δοκιμασίας ὁ Νήφων ἔντυσε τό μαθητή του μέ τό ἀγγελικό σχῆμα καί πολύ γρήγορα μαζεύτηκαν γύρω τους καί ἄλλοι ἀδελφοί. Μετά τό θάνατο τοῦ Νήφωνα ὁ ὁσιος Σεραπίων πῆγε στή Μόσχα ὅπου τό 1584 ζήτησε καί ἔλαβε ἀπ' τόν τσάρο τόπο γιά νά ἰδρύσει ἓνα νέο μοναστήρι. Τό 1608 ὁ Ἀβραάμ, ὁ μαθητής τοῦ Ὁσίου, ἔγινε ἡγούμενος καί ὁ ὁσιος Σεραπίων ἀποτραβήχτηκε γιά νά τελειώσει τίς μέρες του στήν ἡσυχία.

Ὅταν ὁ ὁσιος Νικόδημος ἔφτασε στή λίμνη Κόζα, ὁ ὁσιος Σεραπίων καί ὁ ἡγούμενος Ἀβραάμ τόν ὑποδέχτηκαν μέ ἀγάπη καί τόν συμπεριέλαβαν στήν ἀδελφότητα, πού αὐτή τήν ἐποχή ἀριθμοῦσε κάπου σαράντα μοναχοῦς. Κι ἐκεῖ ὅμως ὁ ὁσιος Νικόδημος δέν ἔμεινε γιά πολύ, παρά μόνο ἐνάμιση χρόνο ἐργαζόμενος στό ζύμωμα

Ὁ ὁσιος Νικόδημος πηγαίνει νά φέρει νερό ἀπό ἓνα ποτάμι.

καί τό φούρνισμα τῶν πρόσφορων, μιμούμενος ἔτσι τόν προστάτη Ἅγιό του. Μετά, φεύγοντας τή δόξα καί τήν τιμή, πῆγε μέ τήν εὐλο-

γία τοῦ ἡγουμένου στή γειτονική ἔρημο τοῦ ποταμοῦ Κόζιουγκ, τό καλοκαίρι τοῦ 1609. Ἔτσι ἐκπληρώθηκε ἡ προφητεία τοῦ μακάριου Ἡλία πού ὀνόμασε τόν ὁσιο «ἐρημίτη τοῦ Κόζιουγκ».

Στήν ἔρημο τοῦ Κόζιουγκ ὁ ὁσιος Νικόδημος ἔχτισε μόνος του ἓνα μικρό κελλί. Ἐκεῖ ἔσκαβε τή γῆ καί φύτευε λαχανικά, μάζευε ρίζες, ψάρευε στό ποτάμι καί τρεφόταν μέ τά ἔργα τῶν χειρῶν του. Τά ψάρια ὅμως δέν τά ἔτρωγε ποτέ φρέσκα, παρὰ μόνο μόλις ἄρχιζαν νά χαλοῦν καί τοῦτο γιά νά μή δώσει στό σῶμα του καμιά ἡδονή ἀπό ἐπίγεια ἀγαθά. Στήν ἀρχή οἱ μοναχοί συνήθιζαν νά τοῦ φέρουν γάλα ἀπ' τό μοναστήρι, γρήγορα ὅμως ὁ Ὁσιος ἀρνήθηκε καί δέν τό δεχόταν πιά. Τόν καιρό του τόν περνοῦσε μέ αὐστηρή νηστεία καί ἐγκράτεια, σχεδόν ἀκατάπαυστη ἀγρυπνία (κοιμόταν πολύ λίγο καί μάλιστα ὀρθίως), ἀδιάλειπτη προσευχή, πολύ συχνά μέ δάκρυα, καί σκληρή ἐργασία. Στήν ἔρημο αὐτή ὁ ὁσιος Νικόδημος βρῆκε αὐτό πού ἐπιθυμοῦσε τόσο καιρό.

– Ταπεινέ Νικόδημε, μονολογοῦσε, βρῆκες μιά ἡσυχία τοποθεσία γιά τή σωτηρία σου. Γι' αὐτό ἀνύψωσε τό πνεῦμα σου τόν ἔσχατο αὐτό καιρό, «ἔστω καί τήν ἐνδεκάτην», γιατί τό τέλος τοῦ βίου σου πλησίασε ἤδη καί ὁ Δίκαιος Κριτής ἔρχεται μέ δόξα, γιά ν' ἀποδώσει στόν καθένα σύμφωνα μέ τά ἔργα του.

Καί μ' αὐτές τίς σκέψεις ἀγωνιζόταν ἀκούραστα στήν πνευματική ἐργασία. Ὁ Ὁσιος δέν εἶχε νά πολεμήσει μόνο μέ τόν ἑαυτό του ἀλλά, ὅπως ὅλοι οἱ πραγματικοί ἀσκητές, εἶχε νά διεξαγάγει ἓναν ἀνηλεή πνευματικό πόλεμο μέ τόν πονηρό. Ὁ ἐχθρός ἄρχισε τόν πόλεμό του προσπαθώντας νά ἐγείρει στόν ἀσκητή τίς ἐπιθυμίες τῆς σάρκας καί στή συνέχεια νά τόν καταστρέψει. Γιά τό σκοπό αὐτό ὅταν ὁ Ὁσιος πήγαινε γιά νά πάρει νερό, ἐμφανιζόταν μέ τή μορφή μιᾶς ωραίας γυναίκας καί ξάπλωνε δίπλα στό ποτάμι. Οἱ προσπάθειές του ὅμως δέν ἐπιτύγχαναν, γιατί ὁ Ὁσιος εἶχε νεκρώσει τό σῶμα καί τήν ἀγάπη γιά τόν κόσμο ὅταν ὑπηρέτησε στά μοναστήρια καί δέν ὑποχωροῦσε στόν πειρασμό. Ἀντιλαμβανόταν τίς παγίδες τοῦ πονηροῦ, προσευχόταν γιά τήν ἀπαλλαγή του ἀπ' αὐτές καί ἡ ὁπτασία ἐξαφανιζόταν.

Ἡ ἀκόλουθη προσευχή πού συνέθεσε ὁ Ὁσιος ἐναντίον τῶν πειρασμῶν καί ἡ ὁποία διασώθηκε αὐτούσια, ἦταν ἀπ' τήν ἐμπειρία πού ἀπόκτησε ἀπ' τίς δοκιμασίες του αὐτές:

– Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ καί Λόγε τοῦ Θεοῦ καί Πατρός· μή καταισχύνεις ἐμένα τόν ἁμαρτωλό πού ἐλπίζω καί καταφεύγω σέ Σένα. Ἐσύ πού ἀγαπᾷς τό ἀνθρώπινο γένος, Θεέ κάθε παρηγοριᾶς, Φιλάνθρωπε καί Ἐλεήμον, Ἐσύ Κύριε, πού ὑπῆρχες πρό τῶν αἰώνων, ὑπάρχεις καί θά ὑπάρχεις γιά πάντα, ἀπομάκρυνε ἀπό ἐμένα τό δούλο Σου τόν πειρασμό πού ἔχει ἐγερθεῖ ἐναντίον μου καί μέ καταπολεμᾷ, γιατί «ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίη». Ἔτσι ἔχει ὀπλιστεῖ καί ἐναντίον ἐμοῦ τοῦ δούλου Σου καί θέλει νά μέ καταδροχθίσει· ἀλλά μή μ' ἐγκαταλείψεις, Κύριε, σ' ἐκείνους πού ἐπιθυμοῦν νά μέ δλάψουν· γιατί εἶσαι εὐλογημένος τώρα καί στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Συχνά οἱ ἐρημίτες τοῦ μακρινοῦ Βορρᾶ εἶχαν ν' ἀντιμετωπίσουν ὅλη τή δύναμη τῆς φύσης, μιᾶ δύναμη ἄγρια κι ἀδάμαστη ἀπ' τόν ἄνθρωπο. Οἱ φοβερές ὁμως αὐτές καί καταστροφικές ἐκρήξεις πού ξέσπαγαν στήν κατά τά ἄλλα ἥσυχη καί ἀδιατάραχτη ζωή τους, ὑποτάσσονταν στή δύναμη τῆς πίστεως καί τῆς προσευχῆς.

– Μιά μέρα, ἀναφέρει ὁ πρῶτος βιογράφος τοῦ ὁσίου Νικοδήμου, τά νερά τοῦ ποταμοῦ Κόξιουγκ σηκώθηκαν τόσο ψηλά πού κάλυψαν τίς ὄχθες καί κατάκλυσαν ὅλη τήν περιοχή. Τά νερά γέμισαν τό κελλί τοῦ Ὁσίου πού ἦταν κοντά στό ποτάμι καί τό κάλυψαν τόσο, ὥστε μόλις ἡ ὀροφή του διακρινόταν. Τότε ὁ ὁσιος Νικόδημος πῆρε τήν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Βλαδιμήρου, μέ τήν ὁποία τόν εἶχε εὐλογήσει ὁ πνευματικός του πατέρας καί διδάσκαλος, μητροπολίτης τῆς Κρούτιτσα Παφνούτιος, πῆγε πάνω ἀκριδῶς στήν ὀροφή τοῦ κελλιοῦ του, στάθηκε ἐκεῖ σάν τούς στυλῖτες καί προσευχήθηκε μέ δάκρυα, ἀπαγγέλλοντας τούς Ψαλμούς. Ἐμεινε ἔτσι προσευχόμενος μέ δάκρυα ὡς ὅτου τό νερό ὑποχώρησε, ἐπέστρεψε στήν κοίτη του καί συνέχισε τή φυσική του ροή. Ἀλλη φορά πάλι, κατά τή διάρκεια τῆς ζέστης τοῦ καλοκαιριοῦ, τό κελλί τοῦ Ὁσίου πῆρε φωτιά. Καί πάλι ὁμως ἡ θερμή καί μέ δάκρυα προσευχή του, μέ τή θαυματουργή εἰκόνα στά χέρια του, ἔσωσαν αὐτόν καί τό κελλί του ἀπ' τήν καταστροφή καί συνέχισε ἀκλόνητος τό δρόμο τῆς σωτηρίας του.

Πολλές φορές ὁ πειρασμός ἐμφανιζόταν μπροστά στόν Ὁσιο καί προσπαθοῦσε νά τόν διώξει ἀπ' τήν ἐρημό του.

– Φύγε μακριά ἀπ' ἐδῶ πονηρέ μοναχέ, φώναζαν οἱ δαίμονες, διαφορετικά θά σέ καταστρέψουμε.

Οἱ ἀπειλές αὐτές ὁμως δέν ἐφερναν κανένα ἀποτέλεσμα. Ὁ Ὁσιος ἔδιωχνε μέ τήν προσευχή του τούς δαίμονες καί συνέχιζε τούς ἀγῶνες του.

Βλέποντας ὁ πατέρας τοῦ ψεύδους καί τῆς ὑπερηφάνειας τήν πλήρη ἀποτυχία του καί τό ἀμετακίνητο τοῦ ὁσίου Νικοδήμου, χρησιμοποίησε τό ἀκόλουθο τέχνασμα: ἀφοῦ ἐμφανίστηκαν σάν ἓνα ἀμέτρητο πλήθος, οἱ δαίμονες ἄρχισαν ν' ἀναχωροῦν λέγοντας ὅτι δέν πρόκειται νά ξαναγυρίσουν, λόγω τῆς ἀγιότητάς του. Νόμισαν ὅτι ὁ Ὁσιος θά τούς πείσει καί θά θεωροῦσε τόν ἑαυτό του τέλειο, θά παραμελοῦσε τήν προσευχή του, θά ὑπερηφανευόταν κι' ἔτσι θά ἐπεφτε. Ὅταν ὁμως μετά ἀπό λίγο καιρό γύρισαν καί τόν εἶδαν ἄγρυπνο, ἀναγκάστηκαν ἀπό ἀδυναμία καί ντροπή νά φύγουν ἀπό κοντά του γιά πάντα.

Τότε ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ ἐπισκέφτηκε τόν Ὁσιο. Κι ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἐξάγνισε καί δυνάμωσε τήν ψυχή του στό καλό, τήν πρόσφερε σάν θυσία στό Θεό. Καί ὁ Θεός δέχτηκε τήν ἀγνή αὐτή θυσία καί τόν ἀξίωσε νά γίνει ἓνα ὄργανο τοῦ ἐλέους Του πρός τούς ἁμαρτωλούς. Ὁ Θεός τόν ἐπιβράβευσε, ἐνῶ ζοῦσε ἀκόμη, μέ τά χαρίσματα τῆς προσορατικότητας, τῆς θεραπείας τῶν ἀσθενειῶν καί τή δύναμη νά ἐμφανίζεται πνευματικά σέ 'κείνους πού τόν ἐπικαλοῦνταν μέ πίστη.

Ὅταν ὁ μελλοντικός μαθητής καί βιογράφος του, ἱερομόναχος Ἰάκωβος, ἦρθε πρός τόν Ὁσιο γιά πρώτη φορά σάν κοσμικός, ἐκεῖνος τόν χαιρέτησε σάν νά τόν γνώριζε ἀπό πολύ καιρό. Καί σ' αὐτή τήν πρώτη του ἐπίσκεψη ὁ Ὁσιος τόν θεράπευσε ἀπό μιᾶ ἀρρώστια τῶν ματιῶν του. Μιά ἄλλη φορά τόν θεράπευσε ἀπό μιᾶ ἀρρώστια τῶν δοντιῶν καί ἄλλη φορά πάλι τόν θεράπευσε ἐνῶ ὑπόφερε ἀπό φοβερή δύσπνοια. Καί τό 1638 ἐμφανίστηκε στόν ὕπνο του καί τόν θεράπευσε ἀπό πόνους τοῦ στομαχιοῦ.

Κάποτε πού ὁ Κυριάκος Κοζλῶφ καί ὁ Μάξιμος Πέσκωφ ἐπικαλέστηκαν τόν Ὁσιο μέ πίστη, σέ μιᾶ στιγμή πού κινδύνευαν ἐνῶ ταξίδευαν στή Λευκή Θάλασσα, ἐκεῖνος ἐμφανίστηκε καί τούς ἔσωσε ἀπό βέβαιο θάνατο.

Αὐτά καί πολλά ἄλλα θαύματα ἔκανε ὁ Ὁσιος γιά τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ἀκόμη καί ἀπ' τόν παλιό μοναχικό του μανδύα ἀνάβλυσαν θαύματα σέ 'κείνους πού τόν ἀκουμποῦσαν μέ πίστη στό μέλος πού

έπασχε. Έτσι, μ' αυτόν τον τρόπο ο Ίάκωβος σέ μιά άλλη περίπτωση θεραπεύτηκε από πονόδοντο.

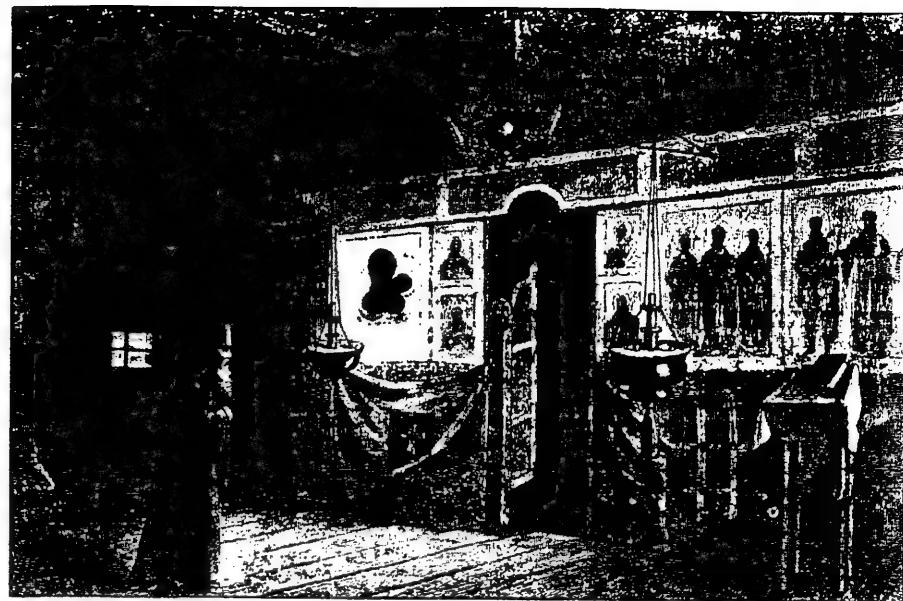
Άφου ό όσιος Νικόδημος, αυτός ό ένσαρκος άγγελος, άπόκτησε τή χριστιανική τελειότητα, ζούσε ανάμεσα στό άγρια θηρία τής έρήμου, όπως ζούσε ό Άδάμ στή μέση του Παραδείσου. Αναφέρεται στό βίο του ότι κάποτε ό ήγούμενος του μοναστηριού τής λίμνης Κόζα, Άβραάμ, πού έπισκεπτόταν συχνά τόν Όσιο καί είχε μαζί του πνευματικές συζητήσεις, μπήκε μαζί μ' ένα μοναχό σέ μιά βάρκα καί ανέβαιναν τόν ποταμό Κόζιουγκ γιά νά έπιθεωρήσουν τούς άγρούς, πού τότε πρόσφατα είχαν θερίσει. Όταν επέστρεφαν κατεβαίνοντας, είδαν τόν Όσιο νά περπατάει κοντά στό ποτάμι καί γύρω του νά δοσκει ένα πλήθος άγρια ζώα, πού λέγονται τάρανδοι, χωρίς νά φοδούνται άπ' τήν παρουσία του. Όταν όμως άκουσαν τίς φωνές μας, έσπευσαν νά κρυφτούν μέσα στό δάσος. Κι όταν ό ήγούμενος ρώτησε τόν Όσιο έάν τά άγρια αυτά ζώα, οί τάρανδοι, έρχονται συχνά εκεί, εκείνος άπάντησε καταφατικά. Ό ήγούμενος έμεινε κατάπληκτος, πώς οί τάρανδοι βάδιζαν δίπλα στόν Όσιο χωρίς νά τόν φοδούνται.

Πλήθη ανθρώπων άρχιζαν τώρα νά συρρέουν πρós τόν Όσιο καί καθένas λάβαινε άπ' αυτόν ό,τι ζητούσε. Η φήμη του έρημίτη του Κόζιουγκ άπλώθηκε παντού γύρω κι έφτασε μέχρι τή Μόσχα. Ό πρωθιεράρχης τής Ρωσικής Έκκλησίας, πατριάρχης Ίωάσαφ ό Α΄, άκουσε γιά τούς άγώνες του καί σάν μιά ένδειξη σεβασμού του έστειλε τό σάκο του, πού ήταν από δέρμα άλεπούς, ζητώντας τίς προσευχές του. Αυτό έγινε τό 1639. Ό όσιος Νικόδημος δέχτηκε τό τιμημένο δώρο, τό άσπάστηκε, άνάτεμνε δέηση γιά τό δωρητή, δέν κράτησε όμως τό σάκο γιά τόν έαυτό του, αλλά τόν έστειλε στό μοναστήρι τής λίμνης Κόζα λέγοντας:

— Ένα άπλό πουκάμισο είναι αρκετό γιά μένα τό φτωχό.

Ό γούνινος αυτός σάκος φυλαγόταν στό μοναστήρι τής λίμνης Κόζα μέχρι τό 1885, όποτε κάηκε από μιά φωτιά πού κατάστρεψε τήν έκκλησία του Θεοφάνους. Έκεί επίσης, αυτή τήν εποχή, φυλαγόταν ό μανδύας καί τό ραβδί του όσιου Νικοδήμου πού κι αυτά καταστράφηκαν.

Ό όσιος Νικόδημος αισθανόταν ήδη ότι είχε όδεύσει στή ζωή αυτή χωρίς νά κλονιστεί ή νά ταλαντευτεί καθόλου καί τώρα έπιθυ-

Τό έσωτερικό μιās από τίς συνηθισμένες έκκλησίες τής Θηβαΐδας του Βορρά.

μούσε ένα πράγμα μόνο: νά πάει κοντά στό Χριστό, γιά τόν όποιο είχε άγωνιστεί όλη του τή ζωή.

Έτσι ό Όσιος άρχισε νά προσεύχεται:

— Κύριε Ίησου Χριστέ, άξιώσέ με νά γίνω κοινωνός τών άγίων Σου καί νά συμμετάσχω μαζί τους στή Βασιλεία Σου· συγκαταριθμήσέ με μαζί τους στό φώς Σου, πού έχεις προετοιμάσει γιά τούς δικαίους Σου.

Δέν είχε καλά - καλά τελειώσει τήν προσευχή του όταν μπροστά του εμφανίστηκαν δυό άνθρωποι: ένας ιεράρχης κι ένας μοναχός. Ό Όσιος νόμισε ότι είναι φαντάσματα καί φοδήθηκε, ό ιεράρχης όμως του είπε:

— Μή φοδᾶσαι, δούλε του Χριστού, έρημίτη καί άγιε ζηλωτή. Ό Κύριος μās έστειλε νά σέ πληροφορήσουμε γιά τήν επικείμενη κοίμησή σου. Σύντομα θά άπολαύσεις τά άγαθά τής Άνω Ίερουσαλήμ, πού ό Κύριος έχει έτοιμάσει γι' αυτούς πού τόν άγαπούν.

Ὁ ὁσιος Νικόδημος ἔπεσε στά πόδια τους καί τούς ρώτησε ποιοὶ ἦταν καί ὁ ἱεράρχης ἀπάντησε:

– Ἐγώ εἶμαι ὁ Ἀλέξιος, μητροπολίτης Μόσχας καί μαζί μου εἶναι ὁ Διονύσιος, ἀρχιμανδρίτης τοῦ μοναστηριοῦ τῆς Ἀγίας Τριάδος τοῦ ὁσίου Σεργίου. Αὐτό γιά τό ὁποῖο παρακάλεσες τόν Κύριο, θά πραγματοποιηθεῖ σύμφωνα μέ τήν αἴτησή σου· θά συγκαταριθμηθεῖς μέ τούς ἁγίους στήν Οὐράνια Βασιλεία.

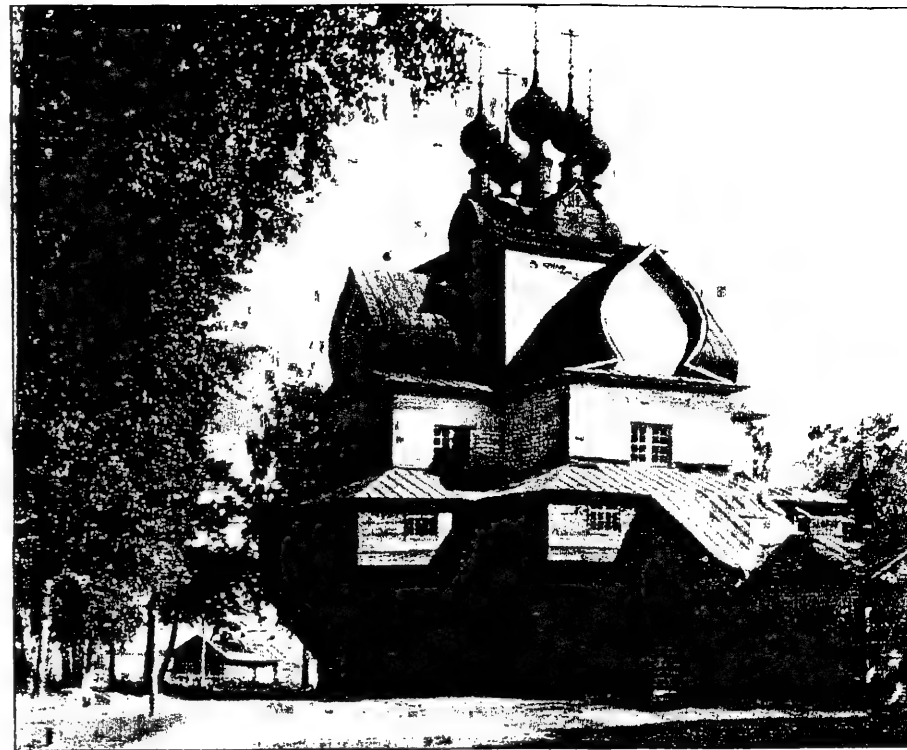
Καί μέ τά λόγια αὐτά καί οἱ δύο ἅγιοι ἐξαφανίστηκαν. Ὁ ὁσιος Νικόδημος τότε, πλημυρισμένος ἀπό πνευματική ἀγαλλίαση, δοξάζοντας τό Θεό καί αἰσθανόμενος τήν ἐξάντληση τοῦ σώματός του, κάλεσε τόν ἡγούμενο τοῦ μοναστηριοῦ Ἰωνᾶ καί, ἀφοῦ τοῦ ἀφηγήθηκε τό κάθε τί σχετικά μέ τό ὄραμα, ζήτησε νά κοινωνήσῃ τά Ἀχραντα Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ. Αὐτά ἐγιναν ἐπτά μῆνες πρὶν ἀπ' τήν κοίμησή του, τό Δεκέμβριο τοῦ 1639.

Ὁ ἡγούμενος Ἰωνᾶς παρακάλεσε τόν ὁσιο Νικόδημο ν' ἀφήσῃ τό κελλί του, πού εἶχε χτιστεῖ λίγο καιρό πρὶν στή θέση τοῦ παλιοῦ κελλιοῦ τοῦ ἀπό χωρικούς πού ὑπηρετοῦσαν στό μοναστήρι, γιά νά τελειώσῃ τίς μέρες του κοντά τους. Ἐκεῖνος τότε μέ δάκρυα στά μάτια ἀποχωρίστηκε τόν ἀγαπημένο τόπο τῶν πνευματικῶν του ἀγώνων καί πῆγε στό μοναστήρι, ὅπου ὅλοι οἱ ἀδελφοί τόν ὑποδέχτηκαν μέ ἐνθουσιασμό, στίς 20 Μαΐου τοῦ 1640. Ὁ Ὁσιος δέν ἔζησε ἐκεῖ παρά 44 μόνο μέρες.

Ὅταν ἦρθε στό μοναστήρι ὁ θεάρεστος αὐτός ἄνθρωπος, ἐγκαταστάθηκε σέ κάποιο ἄδειο κελλί, ἀρνούμενος ὅλες τίς προσκλήσεις νά ζήσῃ μαζί μέ τούς ἀδελφούς κι ἐκεῖ προπαρασκευαζόταν γιά τό τέλος του, πού ἦρθε στίς 3 Ἰουλίου 1640. Τή μέρα αὐτή ὁ μαθητής του Ἰάκωβος, πού τότε ἦταν ἀκόμη λαϊκός καί ὀνομαζόταν Ἰωάννης Ντυάτλεφ, χωρικός ἀπ' τό Πριλούκι, μετά τό δεῖπνο δγῆκε ἔξω γιά ἓνα διακόνημα. Περνώντας ἔξω ἀπό τό κελλί τοῦ ὁσίου Νικοδήμου ἄκουσε τή φωνή του. Μπαίνοντας στόν προθάλαμο τοῦ κελλιοῦ του ὁ μαθητής εἶδε τό γέροντά του νά κάθεται ἐξαντλημένος στό κατώφλι καί τόν δοήθησε νά μπεῖ στό κελλί.

– Παιδί μου Ἰωάννη, «πορεύου ἐν εἰρήνῃ», τοῦ εἶπε ὁ Ὁσιος, εἶθε ὁ Κύριος νά εἶναι μαζί σου ὅλες τίς μέρες τῆς ζωῆς σου.

Ὁ Ἰωάννης ἔφυγε καί πῆγε στό διακόνημά του. Κι' ἐκεῖνη ἀκριβῶς τή στιγμή ὁ ὁσιος Νικόδημος ἀναπαύτηκε.

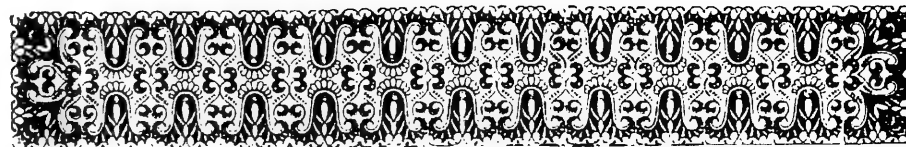
Ἐκκλησία ὁμοία μέ 'κεῖνη τοῦ μοναστηριοῦ τῆς λίμνης Κόζα.

Μετά ἀπό λίγο ὁ ἡγούμενος καί οἱ ἀδελφοί θγαίνοντας ἀπ' τήν Τράπεζα αἰσθάνθηκαν μιά ἐξαιρετικά ἀσυνήθιστη εὐωδία. Ἐπειδή κατάλαβαν ὅτι ἡ εὐωδία ἐρχόταν ἀπ' τό κελλί τοῦ Ὁσίου εὐχαριστήθηκαν καί πῆγαν πρὸς τό ἐκεῖ, ἀλλά τό κελλί ἦταν κλειστό. Ἀφοῦ εἶπαν τή συνηθισμένη εὐχή καί δέν ἔλαβαν ἀπάντηση, μπήκαν στό κελλί καί τόν βρῆκαν ἤδη «κεκοιμημένο». Τό πρόσωπό του ἦταν λαμπρό καί εἶχε μιά χαρούμενη ἔκφραση, τό δέ κελλί ἦταν πλημυρισμένο μέ εὐωδία.

Ἀφοῦ περιποιήθηκαν τό ἱερό σκῆνωμά του, ὁ ἡγούμενος Ἰωνᾶς καί οἱ ἀδελφοί τό ἔθαψαν μέ ἱεροπρέπεια καί τιμὴ κοντά στήν ἐκκλησία τῶν Θεοφανείων τοῦ Κυρίου, στή νότια πλευρά. Ἡ Ρωσική Ἐκκλησία τόν συναρίθμησε στοὺς ἁγίους της τό 1662, ἀναμφίβολα χάρη

στήν επιρροή του Νίκωνος, πατριάρχου της Μόσχας, πού είχε κάνει μοναχός στο μοναστήρι της λίμνης Κόζα, όταν ζούσε ο όσιος Νικόδημος, καί διαδέχτηκε τόν Ἰωνᾶ σάν ἡγούμενος τό 1642. Ἡ ἀκολουθία του συντέθηκε αὐτή τήν ἐποχή ἀπ' τό μητροπολίτη Μακάριο Γκρεβένσκυ καί τό Σέρβο ἀββά Θεοδόσιο, πού εἶχε ἐρθεῖ στή Ρωσία γιά τόν Πατριάρχη Νίκωνα.

Ἀπό τότε ὅλοι ἐκείνοι πού καταφεύγουν στόν Ὅσιο γιά βοήθεια, μέ πίστη καί ἀγάπη, λαβαίνουν αὐτό πού ζητοῦν ἀπ' τό μεγάλο αὐτό Ἅγιο, τό θαυματουργό της λίμνης Κόζα.

Ὁσιος Δαλμάτιος καί ἄλλοι ὅσιοι τῆς Σιβηρίας*

πό οἰκογένεια Κοζάκων γεννήθηκε ὁ ὅσιος Δαλμάτιος, στίς ἀρχές τοῦ 17ου αἰώνα.

Πατέρας του ἦταν ὁ Ἰβάν Μακρίνσκυ καί μητέρα του μία ἀπόγονος τῶν νεοβαπτισθέντων Σιδηριανῶν Τατάρων, προφανῶς εὐγενικῆς καταγωγῆς. Ἔτσι ὁ Ὁσιος ἦταν στήν οὐσία γνήσιος Σιδηριανός, πιθανόν ἀπ' τήν πόλη Τομπόλσκ, πού ἐκείνη τήν ἐποχή ἦταν τό μορφωτικό καί στρατηγικό κέντρο ὁλόκληρης τῆς ἀπέραντης Σιβηρίας.

Στό ἅγιο βάπτισμα ὁ νεαρός Μακρίνσκυ πῆρε τό ὄνομα Δημήτριος, πρὸς τιμὴ τοῦ ἀσκητῆ τοῦ Βόλογδα ἁγίου Δημητρίου τοῦ Πριλούκι, πού ἦταν μαθητὴς τοῦ ὁσίου Σεργίου τοῦ Ραντονέζ κι ἓνας ἑξοχος ἀντιπροσωπευτικός τύπος τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά**

* Πηγές: Τό ἐβδομαδιαῖο περιοδικό «Ὁ Ρῶσος Προσκυνητής», 1894 καί 1896· «Ἡ ἐπίγεια ζωὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καί οἱ θαυματουργεῖς εἰκόνες Τῆς», τοῦ Ε. Ποσελιάνιν, 1902· τό 15νθήμερο περιοδικό τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Πισσαέφ «Ρῶσος-Μοναχός», 1911, ἀρ. 12, σελ. 73· «Ὁρθόδοξος δρόμος», 1968, Τζόρντανβίλ, Ν. Ὑόρκη, σελ. 118· τό μηνιαῖο περιοδικό «Stranik», 1866, IV· «Ἱστορική περιγραφή τοῦ μοναστηριοῦ Κίρενσκ», Μόσχα, 1841· «Ρῶσοι ἀσκητές τοῦ 18ου καί 19ου αἰώνα», τοῦ ἐπισκόπου Νικοδήμου τοῦ Μπέλγκοροντ, τόμος 13, Μόσχα, 1912 (ὅλα γραμμένα στή ρωσικὴ).

** Κοιμήθηκε τό 1392 καί ἡ μνήμη του γιορτάζεται στίς 11 Φεβρουαρίου.

Ὁ ὅσιος Δαλμάτιος τῆς Σιβηρίας.

Αὐτό ἄφησε κάποια μυστική σφραγίδα στὸν πνευματικὸ σχηματισμὸ τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, πού ἀργότερα ἐμελλε σέ πολλές ἀρετές νά γίνει ὁμοιος μέ τὸν προστάτη Ἅγιό του. Ἀργότερα, πού ζοῦσε μόνος του σέ μιά σπηλιά στὴν τάιγκα, ἔφερνε συχνά στό νοῦ του τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Δημητρίου καί ἀπ' αὐτὴ ἔπαιρνε δύναμη στίς σκληρές δοκιμασίες καί τοὺς πειρασμούς πού ἀναπόφευκτα ἀντιμετωπίζουν οἱ ἐρημίτες. Καί ὁ ἅγιος Δημήτριος, βλέποντας τοὺς ἀγῶνες καί τίς γεμάτες δάκρυα προσευχές καί τοὺς κλαυθμούς του, μεσολαβοῦσε στό Θρόνο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸ νέο πού ἔφερε τ' ὄνομά του κι ἀκολουθοῦσε τὰ ἀχνάρια του στὴν πνευματικὴ ζωή.

ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΘΗΒΑΪΔΑΣ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΑ

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰώνα ἡ κίνηση τῶν ἀσκητῶν στίς ἀπομονωμένες τοποθεσίες τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά εἶχε ἀπλωθεῖ πάρα πολύ. Ἑκατοντάδες μοναστηριῶν εἶχαν ἰδρυθεῖ καί ἡ ἔρημος εἶχε κατοικηθεῖ ἀπὸ πολλές χιλιάδες μοναχοὺς. Οἱ νέες ὁμως ἱστορικές συνθήκες δέν ἦταν τόσο εὐνοϊκές γιὰ τὸ μοναχικὸ πνεῦμα καί ἡ «περίοδος ταραχῶν» εἶχε ἐρημώσει πολλὰ μοναστήρια.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁμως, ἡ δίψα γιὰ τὴν ἡσυχαστικὴ ζωὴ τῆς ἐρήμου ὄχι μόνον δέν μποροῦσε νά κορεστεῖ, ἀλλ' ἀντίθετα σινηχῶς αὐξανόταν. Καί οἱ ἐραστές τῆς ἐρημικῆς ζωῆς βρῆκαν νέο ἔδαφος γιὰ τοὺς ἀσκητικούς ἀγῶνες τους στὴν ἀραιοκατοικημένη περιοχὴ πού βρίσκεται πέρα ἀπ' τὰ Οὐράλια ὄρη, ὅπου περιπλανιόνταν ἀκόμη ἄγριες καί ἀπολίτιστες φυλές εἰδωλολατρῶν καί μωαμεθανῶν.

Ἡ ἀπέραντη αὐτὴ περιοχὴ πού ἀνοιγόταν μπροστά στοὺς ἐραστές τῆς ἡσυχίας καί τῆς ἐρήμου σάν ἓνας νέος κόσμος, ἦταν ἡ Σιβηρία. Ἡ περιοχὴ αὐτὴ παρείχε νέους καί εὐρεῖς χώρους ἐλευθερίας γιὰ μοναχικούς ἀγῶνες, ἰδιαίτερα στὴν πυκνὴ, ἀδιαπέραστη ζούγκλα τοῦ βορρά, τὴν Τάιγκα.

Τάιγκα λέγεται τὸ πυκνὸ, παρθένο δάσος, πού τότε κάλυπτε τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ Βορρά. Ὁ τόπος αὐτός πρόσφερε πραγματικά εὐκαιρίες γιὰ επέκταση τῶν ὁρίων τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά καί πολλοὶ ἅγιοι ἄνθρωποι τὸν στόλισαν μέ τὴν ἀγιότητά τους.

Ἔτσι ἡ μοναχικὴ ἔξοδος, τὸ αἰώνιο χριστιανικὸ πέταγμα πρὸς τὴν ἐρημο, συντελέστηκε πρὸς τὴν ἀνατολή, πρὸς τὴν ἄλλη πλευρὰ τῶν Οὐραλίων. Στὴν περιοχὴ τῆς Μεγάλης Οὐσιτιάγκας, τῆς Βυάτκα, τοῦ Πέρμ, κατὰ μῆκος τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Κάμα καί σύντομα σ' ὁλόκληρῇ αὐτὴ τὴν ἔκταση πού βρίσκεται ὁρίεια ἀπὸ τὴν Ἀρκτικὴ Θάλασσα, εἶχε ἀνάψει ἡ φλόγα γιὰ τὴ μετάδοση τῆς ὁρθόδοξης πίστεως καί τοῦ μοναχισμοῦ στοὺς ἄγριους ἀνθρώπους τῆς νέας γῆς.

Αὐτό μπορεῖ κανεὶς νά τὸ δεῖ καθαρά στό βίο καί τοὺς ἀγῶνες τοῦ ἁγίου Τρύφωνος τῆς Βυάτκα, πού ταξίδεψε μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀχανὴ περιοχὴ διαδίδοντας τὸ μοναχικὸ ἰδεῶδες μέ τὴν προσωπικὴ

του αγιότητα και χτίζοντας στο δρόμο του εκκλησίες και μοναστήρια.

Γύρω στά 1593 οί μοναχοί του μοναστηριού της λίμνης Κόζα Κορνήλιος, Λογγίνος, Γερμανός και Μπόγκολεπ, ίδρυσαν τό νέο μοναστήρι της Νέας Κόζα, στόν ποταμό Ένισέυ, στή Μανγκάζεα, όπου ή ήγουμένη Στεφανίδα ίδρυσε τό 1664 ένα γυναικείο μοναστήρι.

Ο ΟΣΙΟΣ ΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΕΝΙΣΕΥ

Ο όσιος Τύχων γεννήθηκε στήν Ούστιάγκα από ιερατική οικογένεια και όταν ενηλικιώθηκε μετανάστευσε σέ μιά πόλη κοντά στό ποταμό Ένισέυ. Έκει μπήκε στό μοναστήρι της Νέας Κόζα, όπου έζησε ασκητικά και έτρεφε πάντα τήν έλπίδα νά πάει και νά ζήσει μακριά, μέσα σέ απόλυτη ήσυχία στήν έρημο.

Μέ τήν εύχή του ήγουμένου και συνοδευόμενος απ' τό μοναχό Διονύσιο, ξεκίνησε μέ μιά μικρή βάρκα κατά μήκος του ποταμού Ένισέυ, πλέοντας πρός τίς πηγές του. Πέρασαν τό χειμώνα τους στό Τουρουκάν και τήν επόμενη άνοιξη (1675) προχώρησαν άλλα είκοσι μίλια στόν Ένισέυ, όπου βρήκαν μιά ώραία και άκατοίκητη τοποθεσία, στή μέση ενός άδιαπέραστου δάσους. Έκει άρχισαν νά ζούν μιά θεάρεστη ζωή. Μέ τά χέρια τους εργάζονταν και μέ τά χείλη τους δοξολογούσαν ακατάπαυστα τό Θεό μέ προσευχή.

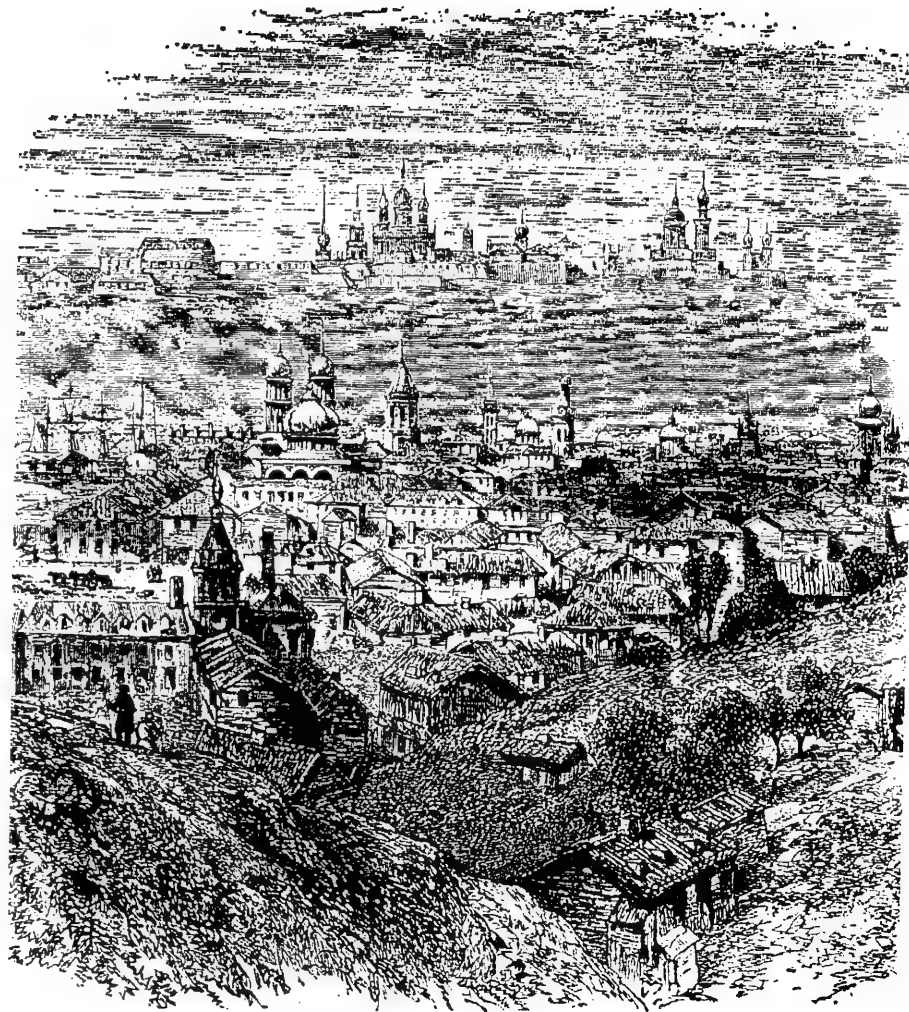
Σύντομα μαζεύτηκαν και άλλοι γύρω τους, οί πίο άξιοσημείωτοι απ' τούς όποιους ήταν οί γέροντες Μερκούριος, Γεράσιμος, Παύλος και Νίκων. Μέ τή βοήθεια του Θεού και τήν εύλογία του άρχιεπισκόπου του Τομπόλσκ Συμεών έχτισαν μιά ξύλινη εκκλησία αφιερωμένη στήν Άγία Τριάδα και οί άδελφοί εξανάγκασαν τόν όσιο Τύχωνα νά δεχτεί τήν ιερωσύνη.

Σάν ήγούμενος ό Όσιος έδινε τό παράδειγμα άσκητικής ζωής και απλότητας. Όταν επρόκειτο νά λειτουργήσει περνούσε όλη τή νύχτα μέ προσευχή. Κατά τή διάρκεια δέ της μεγάλης Σαρακοστής έτρωγε μόνο ψωμί και έπινε μόνο νερό και αυτά μόνο τά Σαββατοκύριακα. Φορούσε σιδερένιες άλυσίδες και βαρείς σταυρούς στό στήθος και τήν πλάτη του.

Η ήσυχαστική φύση της αγιότητάς του τόν άξίωσε νά γίνει δρ-

γανο του Θεού και ν' αποκαλύψει τά λείψανα του όσιου Βασιλείου της Μανγκάζεα, τά όποία μετάφερε στό μοναστήρι του μέ έλκυθρο.

Στίς 24 Ιουλίου 1682 αναπαύτηκε και άργότερα εμφανίστηκε μέ όόξα, παρέχοντας απ' τόν τάφο του θεραπείες.

Τομπόλσκ.

‘Η καρδιά της ορθόδοξης Σιθηνίας.

Ο ΟΣΙΟΣ ΕΡΜΟΓΕΝΗΣ ΤΟΥ ΛΕΝΑ

Ὁ ὁσιος Ἑρμογένης ἦταν κι αὐτός ἓνας ἀπ' τοὺς νεοαφιγμένους στὴ Σιθρία, πού ἔφεραν τό φῶς τοῦ χριστιανισμοῦ στοὺς ἐντόπιους, κατὰ μήκος τοῦ ποταμοῦ Λένα.

Ἀρχισε κι αὐτός τὴν ἔρευνα γιὰ μιὰ ἐρημική τοποθεσία στίς ὄχθες τοῦ μεγάλου αὐτοῦ καί ἡσυχου ποταμοῦ. Ἀφοῦ ἔζησε ἀρκετό διάστημα σάν ἐγκλειστος, συγκέντρωσε γύρω του μερικοὺς ἀδελφοὺς, οἱ ὁποῖοι ἔκαναν ἐκκληση στὴν Ἐκκλησία καί τίς πολιτικές ἀρχές γιὰ νά τοὺς χορηγηθεῖ ἄδεια νά χτίσουν καί νά ἐγκαινιάσουν μιὰ ἐκκλησία.

Τό 1665 εἶχε ἤδη προστεθεῖ μιὰ δεύτερη ἐκκλησία καί στόλιζε τό μοναστήρι αὐτό τοῦ Κίρενσκ, πού περιτριγυριζόταν ἀπ' τὰ κελιά τῶν μοναχῶν.

Τό ἀποτέλεσμα μιᾶς τοπικῆς διαμάχης ὅμως ἦταν νά μή προλάβει ὁ Ὁσιος νά δεῖ τελειωμένη τὴν ἐκκλησία, γιατί μιὰ ὀρδή κατακτητῶν τὸν πῆρε αἰχμάλωτο καί πῆγαν μαζί του στίς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Ἀμουρ, ὅπου τό 1671 ἔχτισαν τό φρούριο τοῦ Ἀλπαζίν. Ἐκεῖ ὁ Ὁσιος ἵδρυσε δυό μοναστήρια κοντὰ στὸν ποταμό Κιουτάρ κι ἐπὶ εἴκοσι χρόνια ἀγωνιζόταν μέ ἀποστολικό ζῆλο.

Τό 1685 οἱ Κινέζοι κατάστρεψαν τό φρούριο Ἀλπαζίν καί ἀπελευθέρωσαν τοὺς κατοίκους του. Αὐτό ἔδωσε τὴν εὐκαιρία στὸν Ὁσιο νά ἐπιστρέψει σὸ ἀγαπημένο του μοναστήρι τοῦ Κίρενσκ, ὅπου καί ἀναπαύτηκε στίς 19 Δεκεμβρίου τοῦ 1690. Ἀπ' τὸν τάφο του ἄρχισαν πολὺ σύντομα νά γίνονται πολλὰ θαύματα.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΑΓΙΟΙ

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Τομπόλσκ Γεράσιμος (+1650) ἦταν ὁ ἱεράρχης κατὰ τὴ διάρκεια τῆς θητείας τοῦ ὁποίου ἱδρύθηκαν ἐπίσημα τὰ περισσότερα μοναστήρια στὴ Σιθρία. Ἦταν σοφός καί πολὺ δραστήριος ἐπίσκοπος.

Σχετικά μ' αὐτόν ὑπάρχει μιὰ ἐνδιαφέρουσα ἀναφορά μιᾶς ομάδας ἐπιχειρηματιῶν ἀπ' τὸ Νόβγκοροντ, οἱ ὁποῖοι ἔφτασαν στὰ

νησιά Ἀλιούνταν κι ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖνη περίου τὴν ἐποχὴ στὴν Ἀμερική, διατηρώντας ζωντανή καί διαδίδοντας τὴν ὀρθόδοξη πίστη καί τὰ ἔθιμά τους.

Ἀργότερα ὁ ἅγιος Γερμανός τῆς Ἀλάσκας (+1836) τοὺς μνημόνευσε σέ μιὰ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν ἡγούμενο τοῦ Βαλαάμ Ναζάριο.

Τό ἀπώτατο προκεχωρημένο φυλάκιο τῆς Σιθριανῆς αὐτῆς ἱεραποστολικῆς φλόγας, ἡ ἱεραποστολὴ τοῦ 1794 στὴν Ἀμερική, ἀποτελεῖτο ἀποκλειστικά ἀπὸ μοναχοὺς. Αὐτοί, μέ ἐπικεφαλῆς τὸν ἅγιο Γερμανό, ἔφεραν στὴν ἀμερικανικὴ ἡπειρὸ τό πνεῦμα τῆς Θεοδαίδας τοῦ Βορρά, μαζί μέ τό μεγάλο κείμενο τοῦ μοναχικοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα, τὴ Φιλοκαλία.

Εἶναι ἀδύνατο νά μνημονεύσει κανεὶς ὅλες τίς μεγάλες μοναχικές μορφές τῆς Σιθρίας κατὰ τὸ 17ο καί 18ο αἰῶνα, δέν μπορεῖ ὅμως νά παραλείπει τουλάχιστο τοὺς ἰδρυτὲς μοναστηριῶν πέραν τῆς λίμνης Μπάικαλ: τό γέροντα Γεράσιμο τό θαυματουργό, ποὶ ἵδρυσε τό μοναστήρι τῆς «Ἀναλήψεως» σὸ Ἰρκούτσκ, τὸν ἱερομόναχο Μακάριο, πού ἵδρυσε τό μοναστήρι τῆς «Θείας Μεταμορφώσεως» τό 1681 καί τὸν ἡγούμενο Θεοδόσιο, ἰδρυτὴ τοῦ μοναστηριοῦ τῆς «Ἀγίας Τριάδος» τό 1682.

Ἀπὸ τέτοιες ἅγιες μορφές ἀπαρτιζόταν ἡ συντροφιά μέ τὴν ὁποία ἔμελλε νά συνδεθεῖ ὁ ὁσιος Δαλμάτιος.

Ἐνισχυμένος μέ τὰ Ἀχραντα Μυστήρια τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὁ Δημήτριος Ἰδάνοβιτς Μακρίνσκυ ἔγινε δυνατός, σωματικά καί πνευματικά. Μέ τὴν ἐνάρετη ζωὴ του, σάν γενναῖος κοζάκος καί ἀτρόμητος ὑπερασπιστὴς τῆς ὀρθόδοξης κυριαρχίας, διακρίθηκε ἀπὸ ὀρισμένα ἡρωικά ἔργα του. Καί γιὰ τὴν πιστὴ ὑπηρεσίᾱ του στὴ Ρωσικὴ Πολιτεία ἐπιβραβεύτηκε μέ τὸν τίτλο τῆς εὐγενείας Ἦταν ψηλός, ὠραῖος, δυνατός, πλούσιος καί τιμημένος. Ἐκάνε ἓναν εὐτυχισμένο γάμο καί ἀπόκτησε παιδιὰ, ἓνα ἀπ' τὰ ὁποῖα ἀκολούθησε τὸν πατέρα του στὴν ἀσκητικὴ ζωὴ καί τὸν διαδέχτηκε στὴν ἡγουμενία τοῦ μοναστηριοῦ του.

Ὁ ὁσιος Δαλμάτιος, ὅπως ἀναφέρεται σὸ βίο του, ἀναψε ὁλόκληρος ἀπὸ ἀγάπη γιὰ τὸ Θεό καί γιὰ ἀσκητικούς ἀγῶνες, ἐγκατέλειψε τὴ γυναῖκα του καί τὰ παιδιὰ του καί πῆγε σὸ μοναστήρι τοῦ Νέργιανσκ, πού ἦταν στὰ γειτονικά Οὐράλια Ὁρη.

Δέ γνωρίζουμε ποιά ήταν ή αιτία τής απότομης αυτής μεταβολής στη μέχρι τότε γεμάτη δόξα και εύτυχία ζωή του. Ὁ Θεός καλεῖ τούς ανθρώπους στην ύπηρεσία του μέ άνεξιχνίαστους τρόπους. Ένα γεγονός όμως πού έλαβε χώρα τήν ίδια εποχή στην πόλη Τομπόλσκ, θά μπορούσε πραγματικά νά προκαλέσει σέ πολλούς πλήρη άμνηχανία και νά τούς κάνει νά στοχαστούν τή μικρή άξία όλων τών επίγειων προσπαθειών σέ σχέση μέ τήν αἰωνιότητα πού μᾶς περιμένει μετά τό θάνατο.

Στίς 14 Αὐγούστου τοῦ 1643, τήν παραμονή τής γιορτῆς τής Κοιμήσεως τής Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ξέσπασε μία μεγάλη πυρκαγιά στό Τομπόλσκ πού έκαψε σχεδόν όλόκληρη τήν πόλη. Ἡ φωτιά κατέστρεψε τό φρούριο τής πόλης, όλα τά κυβερνητικά κτίρια, τό μητροπολιτικό και τούς ένοριακούς ναούς, τήν Ἀρχιεπισκοπή, καταστήματα. τήν αγορά και αναρίθμητα άλλα κτίρια και κατοικίες. Ἡ πυρκαγιά κράτησε αρκετές μέρες και έκανε τούς ανθρώπους φτωχούς.

Κατά πόσο ὁ Δημήτριος, ὅπως χιλιάδες άλλοι, έχασε τά πάντα στη φωτιά ή κατά πόσο βλέποντας τά καταστροφικά άποτελέσματά τής έκανε έπανεκτίμηση τής πνευματικῆς ζωῆς του ή αν ακόμη ὀρκίστηκε ν' άφιερώσει τή ζωή του στό Θεό, δέ γνωρίζουμε.

Έκείνο πού γνωρίζουμε είναι ὅτι ὁ θαυμάσιος αυτός ήρωας άποφάσισε αυτή περίπου τήν εποχή νά γίνει αγωνιστής για τό Θεό. Μέ

Ὁ μητροπολίτης τοῦ Τομπόλσκ, Φιλόθεος.

βαθιά άφροσύωση πήρε μία εἰκόνα τής Κοιμήσεως τής Ὑπεραγίας Θεοτόκου, εγκατέλειψε ὅτιδήποτε άλλο είχε στην κατοχή του και πήγε στα άκατοίκητα Οὐράλια Ὁρη μέ τήν απόφαση νά «νεκρωθεῖ» για τόν κόσμο.

Στό μοναστήρι ὁ νεαρός αγωνιστής έγινε μοναχός παίρνοντας τό ὄνομα Δαλμάτιος και ὑποβλήθηκε σέ δοκιμασία και έλεγχο τής άσκητικῆς του θέρμης, κάνοντας διάφορα μοναχικά διακονήματα.

Ἡ μοναχική ιδέα τής Θηβαΐδας τοῦ Βορρά ρίζωνε αυτή τήν εποχή στη Σιβηρία. Βιβλία και παραδόσεις για τό μοναχισμό διαδίδονταν, βοηθούμενα από δυναμικές εκκλησιαστικές προσωπικότητες, ὅπως ήταν ὁ ιεράρχης τοῦ Τομπόλσκ Γεράσιμος.

Έτσι ή άσκητική φλόγα δέν μπορούσε παρά ν' ανάψει και στην καρδιά τοῦ νέου μοναχοῦ Δαλμάτιου. Προόδευσε γρήγορα στην πνευματική ζωή και διψούσε για πνευματική έσωτερική εργασία, πού ήταν τόσο χαρακτηριστική στόν προστάτη του άγιο Δημήτριο τοῦ Πριλούκι.

Τόσο είχε διακριθεῖ στους σκληρούς άσκητικούς άγῶνες και για τήν ένάρετη ζωή του ὁ μοναχός Δαλμάτιος, ὥστε οἱ μοναχοί τοῦ μοναστηριοῦ τόν εξέλεξαν για ήγούμενο, παρά τό γεγονός ὅτι ήταν ακόμη πολύ νέος.

Ὁ ταπεινός Δαλμάτιος όμως, άποφεύγοντας κάθε κοσμική δόξα και τήν εὐθύνη για τόσες πολλές ψυχές, έφυγε απ' τό μοναστήρι, παίρνοντας μαζί του τήν εἰκόνα τής Κοιμήσεως τής Θεοτόκου πού είχε στό κελλί του, και αναζήτησε μία έρημική τοποθεσία, για νά μπορέσει νά εὐαρεστήσει στό Θεό μέ ήσυχαστική ζωή κι άσκητικούς άγῶνες.

Ὁ ὁσιος πατέρας μας Δαλμάτιος ὄρηκε μία τοποθεσία σύμφωνα μέ τήν επιθυμία του στην ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Ἰσεξ, στό σημείο πού εκδλύζει ὁ ποταμός Τέκα. Έκεί, πάνω σ' ένα λόφο πού από παλιά έφερε τό ὄνομα «Λευκή Πολιτεία», έσκαψε μία σπηλιά και άρχισε νά ζεῖ σάν άναχωρητής. Ἡ περιοχή αυτή ανήκε στόν πρίγκιπα τών Τατάρων Ἰλιγκέι.

Τό φῶς όμως αυτό τής ὀρθόδοξης μοναχικῆς ζωῆς δέν ήταν δυνατό νά κρυφτεῖ κάτω από τό μόδιο, αλλά έπρεπε νά τοποθετηθεῖ ψηλά και νά λάμπει για νά φωτίσει και άλλους και νά τούς οδηγήσει στη σωτηρία τους. Γι' αυτό και ή φήμη τοῦ μεγάλου άσκητή

ἀπλώθηκε γρήγορα στους κατοίκους αὐτῆς τῆς περιοχῆς, ὄχι μόνο στους χριστιανούς ἀλλὰ καί σέ ἑκείνους πού δέν εἶχαν ἀκόμη φωτιστεῖ μέ τό ἅγιο βάπτισμα.

Πολλοί χριστιανοί ἄρχισαν νά συγκεντρώνονται κοντά του καί νά ὑποφέρουν μαζί του τή ζωή τῶν μοναχικῶν ἀγώνων. Ἀκόμη καί ἀπό πολύ μακριά, ἀπ' τό Νίζνι Νόβγκοροντ πού εἶναι στόν ποταμό Βόλγα πρό τά δυτικά, κάποιος γέροντας Ἰωάννης, μαθητής τοῦ γέροντα Δωροθέου, ἀξιώθηκε νά δεῖ μιά ἀξιοθαύμαστη ἀποκάλυψη ἀναφορικά μέ τούς ἀγῶνες τοῦ ὁσίου Δαλματίου καί ἔσπευσε στή Σιδηρία γιά νά ἐνταχθεῖ στό κοινόδιό του.

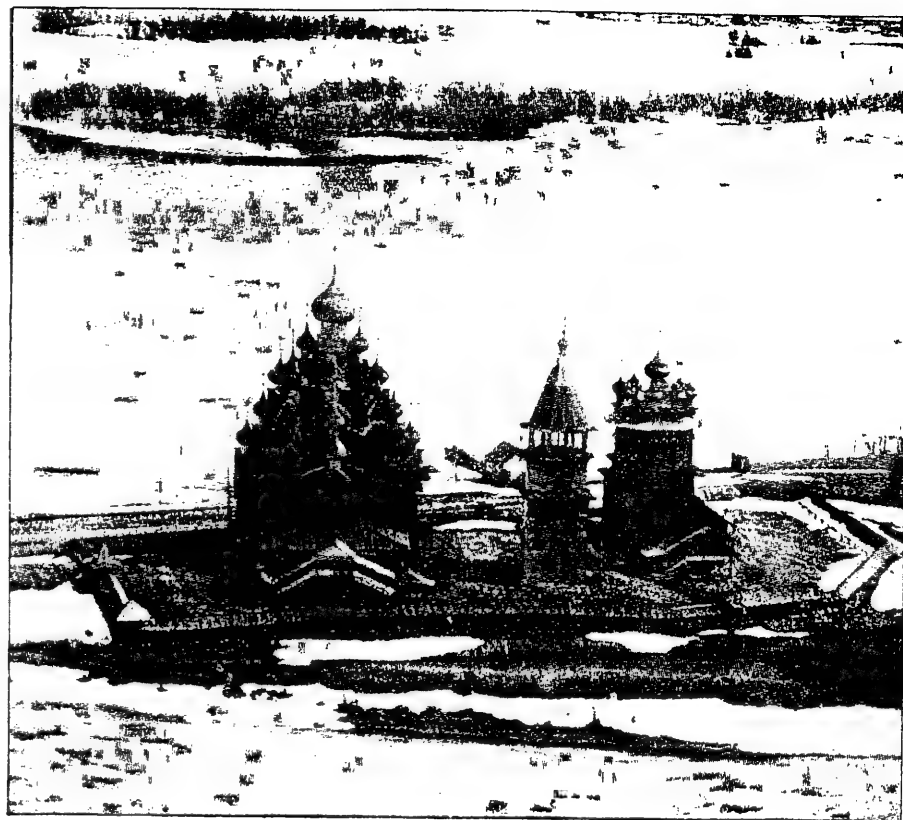
Πολλοί λαϊκοί ἐπίσης, χριστιανοί καί μή, ἔρχονταν νά ἐπισκεφτοῦν τόν Ὅσιο καί ν' ἀπολαύσουν τή γλυκειά καί ψυχωφελή διδασκαλία του. Κι ἐκεῖνοι πού δέν ἦταν χριστιανοί ἔφευγαν ἀπό κοντά του μέ τή βεβαιότητα τῆς ὑπεροχῆς τῆς ὀρθόδοξης πίστεως, ἐναντί τῶν δικῶν τους εἰδωλολατρικῶν δοξασιῶν.

Ἔτσι, κατά τό 1644 ἐγίνε ἡ ἀρχή γιά τό μοναστήρι πού ἀργότερα, μετά τήν κοίμηση τοῦ ἁγίου ἰδρυτῆ του, ὀνομάστηκε «Δαλματιανό» μοναστήρι.

Σύντομα ἡ σπηλιά τοῦ ὁσίου Δαλματίου δέν μποροῦσε πιά νά χωρέσει ὅλους τούς ἀσκητές πού ἐπιθυμοῦσαν νά ζήσουν μαζί του καί ὁ Ὅσιος ζήτησε τήν εὐλογία τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Τομπόλσκ, Γερασίου Κρέμνεφ, γιά νά χτίσει μιά ξύλινη ἐκκλησία. Αὐτό ἦταν τό πρῶτο κτίσμα τοῦ νέου μοναστηριοῦ καί σ' αὐτό τοποθετήθηκε ἡ θαυματουργή εἰκόνα τῆς Κοιμήσεως, πού εἶχε φέρεи ὁ Ὅσιος μαζί του ὅταν πρωτοεγκαταστάθηκε ἐκεῖ.

Τό νέο μοναστήρι ὅμως δέν ἐπρόκειτο νά ἀπολαύσει τήν ἡσυχία γιά πολύ καιρό. Οἱ πρῶτοι ἐχθροί πού ἐμφανίστηκαν ἦταν οἱ Ρῶσοι ἐνοικιαστές Κόρολεφ καί Σιπιτσίνι, στούς ὁποίους ὁ Ἰλιγκέι εἶχε τότε κοντά ἐνοικιάσει ὅλη τή «Λευκή Πολιτεία» μαζί μέ τίς πλουσιότερες περιοχές της. Τά ἔσοδα πού ἀποκοτοῦσαν ἐκεῖ ἀπ' τό ψάρεμα, τίς ἐνυδρίδες καί τούς κάστορες ἦταν μεγάλα. Κατά κάποιο τρόπο, σχημάτισαν τήν ἰδέα ὅτι οἱ ἀσκητές πού εἶχαν ἐγκατασταθεῖ ἐκεῖ ἦταν ἐπικίνδυνοι ἀντίπαλοι στήν ἐπιχείρησή τους.

Γιά ν' ἀποδιώξουν ἀπ' ἐκεῖ τούς «ἀντιπάλους» τους κατάφυγαν στή συκοφαντία, λέγοντας στόν πρίγκηπα ὅτι ὁ γέροντας Δαλμάτιος

Τό μοναστήρι τοῦ Κλίμεντς, στό νησί Κίζι.

εἶχε χτίσει ἐκεῖ μοναστήρι καί σκόπευε νά τοῦ ἀφαιρέσει ὅλη τήν περιουσία. Ὁ πρίγκηπας τότε, ὀργισμένος ἀπ' τή «θρασύτητα» τῶν ἐρημιτῶν, ἔσπευσε στή σπηλιά τοῦ Ὁσίου μέ τό ξίφος του γυμνό. Ὁ γέροντας ἀπάντησε τόν πρίγκηπα μέ ταπείνωση καί πραγματική χριστιανική εἰρήνη καί θάρρος καί τόν πληροφοροῦσε ὅτι ἦταν συγγενεῖς μεταξύ τους, ἀφοῦ ἡ μητέρα τοῦ Ὁσίου καταγόταν ἀπ' τούς νεοβαπτισμένους Σιδηριανούς Τατάρους.

Ἡ μεγαλοπρεπής ἐμφάνιση τοῦ Ὁσίου, ἡ ἐξαιρετικά ἀσυνήθιστη ταπείνωση καί γαλήνη καί οἱ εἰδήσεις τῆς συγγένειας, ἄλλαξαν ξαφνικά τή διάθεση τοῦ Ἰλιγκέι εὐνοϊκά πρός τόν Ὅσιο καί ἀφήνοντας τό σπαθί του στά πόδια του ἀναχώρησε ἡσυχά.

Ἡ κακία ὁμως τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ὁσίου δέ σταμάτησε καί συνεχίσαν νά διαδίδουν συκοφαντίες γι' αὐτόν στόν πρίγκηπα, φτάνοντας στό σημεῖο νά μιλήσουν γιά δῆθεν κρυφή ἐπιθυμία τοῦ Ὁσίου νά δολοφονήσει τόν ἴδιο τόν πρίγκηπα. Ὁ πρίγκηπας πίστεψε πάλι τίς ψευδεῖς κατηγορίες καί αὐτή τή φορά ἀποφάσισε νά τιμωρήσει τοὺς μοναχοὺς μέ πολύ μεγάλη σκληρότητα. Ἔτσι ξεκίνησε μέ τό στρατό του, πού ἀπαρτιζόταν ἀπό συντρόφους του μωαμεθανούς, γιά τή «Λευκή Πολιτεία». Ἡ νύχτα τόν βρῆκε στήν ἀντίθετη ἀπ' τό μοναστήρι ὁχθη τοῦ ποταμοῦ καί ἀποφάσισε νά περιμένει νά τόν διασχίσει τό πρῶι. Ἡ καταστροφή τοῦ νεόχτιστου μοναστηριοῦ φαινόταν πιά βέβαιη.

Σύντομα οἱ ἐχθροὶ ἀναψαν ὑπαίθριες φωτιές, οἱ ἀνταύγειες τῶν ὁποίων ἀντανακλοῦσαν στά σκοτεινά νερά τοῦ ποταμοῦ καί ἔδιναν στήν ὅλη σκηνή ἓνα φοβερό καί δυσοίωνα χαρακτήρα.

Οἱ μοναχοὶ στήν ἀπέναντι ὁχθη ἔβλεπαν τίς φωτιές καί ἀκουγαν τήν ἡχώ ἀπ' τίς φωνές, τά τραγούδια καί τά σαρκαστικά γέλια τῶν ἐχθρῶν τους, πού φαίνονταν νά γιορτάζουν προκαταβολικά τή νίκη τους.

Μή ἔχοντας ἄλλα μέσα γιά νά ὑπερασπιστοῦν τόν ἑαυτό τους, οἱ μοναχοὶ κατάφυγαν γιά βοήθεια σέ προσευχή πρὸς τήν Παναγία, τή βέβαιη προστασία τους. Καί πραγματικά, ἡ ταχινή βοήθεια ἔφτασε.

Τήν ἴδια ἐκείνη νύχτα ἡ Βασίλισσα τῶν Οὐρανῶν ἐμφανίστηκε στόν Ἰλιγκέι σέ ὄνειρο. Ἦταν μιά μεγαλοπρεπής ὀπτασία: Φοροῦσε βασιλική πορφύρα καί εἶχε ἓνα λαμπρότατο στέμμα στό κεφάλι Της. Ἡ Παναγία κρατοῦσε ἓνα φλογερό σπαθί καί στό δεξί Της χέρι εἶχε ἓνα μαστίγιο. Μίλησε αὐστηρά στόν εἰδωλολάτρη πρίγκηπα καί τοῦ ἀπαγόρευσε νά βλάψει μέ ὁποιοδήποτε τρόπο τόν ὄσιο Δαλμάτιο καί τοὺς συνασκητές του, διατάζοντάς τον νά τοῦ χορηγήσει τή γῆ αὐτή μόνιμα, μαζί μέ ὅλα τά δικαιώματά Της.

Ὁ πρίγκηπας τρομοκρατήθηκε πολύ ἀπ' τό ὄραμα αὐτό καί μετάντρεψε τελείως τίς προθέσεις του. Τό πρῶι, ἀκολουθούμενος ἀπό λίγους συντρόφους του, διάσχισε τό ποτάμι καί διηγήθηκε στό γέροντα γιά τή θαυματουργική ἐμφάνιση μιᾶς γυναίκας, τήν ὁποία ἀποκαλοῦσε Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Ἀπ' τήν ἐποχή αὐτή καί μετέπειτα, ὁ πρίγκηπας Ἰλιγκέι ἔτρεφε ἰδιαίτερο σεβασμό γιά τόν ὄσιο Δαλμάτιο, τόν προστάτευε ἀπ' τοὺς ἐχθρούς καί τοῦ ἔδινε ἄφθονα δῶρα.

Τήν ἐπόμενη ἀνοιξη, ὅταν ἡ ἐνοικίαση τῆς γῆς εἶχε τελειώσει, ὁ πρίγκηπας ἦρθε μέ ὅλη τήν οἰκογένειά του στό μοναστήρι τοῦ Ὁσίου, τόν συμβουλευτήκε σχετικά μέ ὅλη τήν περιουσία του καί δώρησε ἐπίσημα τήν περιοχή στό μοναστήρι. Ἐπίσης ἄφησε ἐπιπρόσθετα στόν Ὁσιο, σάν ἔνδειξη σεβασμοῦ, τή σιδερένια περικεφαλαία καί πανοπλία του, πού μέχρι τόν αἰῶνα μας διατηροῦνταν στό μανσλεῖο τοῦ μοναστηριοῦ. Αὐτό ἔγινε κατά τό 1646, πού θεωρεῖται καί τό ἔτος τῆς ἱδρύσεως τοῦ μοναστηριοῦ.

Ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ἀποκτᾶται μέ πολλοὺς ἀγῶνες καί θλίψεις. Ὁ Ὁσιος, μετά τήν ἀπαλλαγὴ του ἀπό τόν Ἰλιγκέι, δέν ἀπόλαυσε τήν ἀνάπαυσή του γιά πολύ. Στίς ἀρχές τοῦ 1651, μιά ἄγρια ὀρδὴ εἰδωλολατρῶν Καλμύκων ἔκανε ἐπίθεση στό μοναστήρι, ἔκαψε τά κτίρια καί σκότωσε μέ ξίφος ἢ συνέλαβε αἰχμαλώτους ὅλους τοὺς μοναχοὺς. Μόνο ὁ ὄσιος Δαλμάτιος σῶθηκε θαυματουργικά ἀπ' τή φωτιά καί τό θάνατο. Τό μοναστήρι καταστράφηκε ὁλοκληρωτικά, ἐκτός ἀπὸ τή θαυματουργή εἰκόνα τῆς Κοιμήσεως, πού κατά θαυμαστό τρόπο διατηρήθηκε ἀνέπαφη ἀπ' τή λεηλασία καί τή φωτιά καί μόνο μιά γωνιά τῆς καταστράφηκε λίγο, στό σημεῖο πού τό θρασύ χέρι ἐνός ἀπ' τοὺς εἰδωλολάτρες τήν εἶχε ἀγγίξει.

Ἀποφασισμένος νά ἐργαστεῖ γιά τή σωτηρία του μέ ὑπομονή καί καρτερία στίς θλίψεις, ὁ ὄσιος Δαλμάτιος ἐπέστρεψε στή θέση τοῦ μοναστηριοῦ του καί ἀρχισε νά τό ἀποκαθιστᾷ ἀπ' τά θεμέλια. Χάρη στό ζῆλο καί τοὺς ἀγῶνες του, μέσα σέ λίγα χρόνια εἶχαν χτιστεῖ μιά ξύλινη ἐκκλησία καί ἀρκετά ξύλινα κελλιά καί ἀρχισαν καί πάλι νά συρρέουν μοναχοὶ καί προσκυνητές γύρω στόν ὄσιο γέροντα ἀπό κοντινές καί μακρινές περιοχές, ζητώντας τίς συμβουλές του καί βοηθώντας τό μοναστήρι μέ τά δῶρα τους.

Ἀργότερα τό μοναστήρι ἔγινε πάλι στόχος ἐπιθέσεων ἀπὸ ἄγριες σιδηριανές φυλές καί ἀρκετές φορές ἐρημώθηκε, ὡς ὅτου ὁ εὐσεβὴς τσάρος Θεόδωρος Ἀλεξέγιεβιτς, κατά τό 1682, φρόντισε νά περιβληθεῖ μέ τεῖχος καί νά ὀχυρωθεῖ. Καί ὁ Ὁσιος τελείωσε «ἐν εἰρήνῃ» τήν πορεία τῆς πολυβασανισμένης ζωῆς του τό 1697 καί ἐνταφιάστηκε μέσα στό μοναστήρι.

Μετά τήν κοίμηση τοῦ Ὁσίου, ἡγούμενος στό μοναστήρι ἔγινε ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰσαάκ.

Κατά τό 1717 έχτισε μιά πέτρινη ἐκκλησία ἀφιερωμένη στήν Κοίμηση τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, πού διατηρήθηκε μέχρι τόν αἰώνα μας. Ὁ ναός εἶχε δύο παρεκκλήσια ἀφιερωμένα στόν ἅγιο Ἰωάννη τό Θεολόγο καί – σάν ἐνδειξη τῆς συγγένειας τοῦ ὁσίου Δαλματίου μέ τό κύριο μοναχικό ρεῦμα στήν ἀπώτερη δυτική Ρωσία – στόν ἅγιο Δημήτριο τοῦ Πριλούκι, τό σύγχρονο καί «συνομιλητή» τοῦ ὁσίου Σεργίου τοῦ Ραντονέζ.

Ἀργότερα στό μοναστήρι ἀνεγέρθηκε μιά ἐκκλησία ἀφιερωμένη στούς ὁσίους Σέργιο καί Νίκωνα τοῦ Ραντονέζ.

Μέχρι τήν ἐπανάσταση, τό «Δαλματιανό» μοναστήρι, πού κείτονταν ὁμορφα στό λόφο τῆς «Λευκῆς Πολιτείας», ἄν καί δέν ἦταν ποτέ μεγάλο (τό 1908 εἶχε ἐξήντα μοναχοὺς), ἦταν τόπος προσκυνήματος γιά τοὺς εὐσεβεῖς ὀρθόδοξους πιστοὺς, πού προσελκύονταν τόσο ἀπό τή μνήμη τοῦ Ὁσίου, ὅσο καί ἀπ' τή θαυματουργή εἰκόνα τῆς Κοιμήσεως, πού εἶχε τοποθετηθεῖ στήν κεντρική πέτρινη ἐκκλησία. Στὴ γιορτὴ τῆς Παναγίας (15 Φεβρουαρίου καί 15 Αὐγούστου) στό μοναστήρι συνέρρεαν πλήθη προσκυνητῶν.

Ἀργότερα πάνω στό μνημα τοῦ ὁσίου Δαλματίου ἔχτισαν ἓνα παρεκκλήσι καί μέσα σ' αὐτό φυλάσσονταν τό μοναχικό του κάλυμμα, ὃ μανδύας καί τό πορτραῖτο του (αὐτό πού ὑπάρχει στήν ἀρχὴ τοῦ βίου του). Μέχρι τόν αἰώνα μας στό παρεκκλήσι αὐτό γίνονταν σχεδόν καθημερινὰ ἀκολουθίες καί φυλαγόταν ἓνα βιβλίο, ὅπου καταγράφονταν τὰ διάφορα θαύματα πού γίνονταν μέ τίς μεσιτείες του.

Ἔτσι, ἀκόμη καί τὰ τελευταῖα ὄρια τῆς ἀπέραντης Ρωσίας γνώρισαν τὴ μοναχικὴ παράδοση τοῦ ὁσίου Σεργίου στό πρόσωπο τοῦ ὁσίου γέροντα Δαλματίου πού, ἀκόμη καί κάτω ἀπ' τίς ἐπιθέσεις καί τοὺς διωγμούς τῶν βαρβάρων, διατήρησε ἄσβεστη τὴ φλόγα τοῦ πραγματικοῦ μοναχισμοῦ καί τῆς ἀγιότητος σέ μιά τελευταία ἀνθήση τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, στήν ἄγρια καί ἀπρόσιτη γῆ τῆς Σιβηρίας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ*

Ἡ μεγάλη μοναχικὴ κίνηση πού ἄρχισε μέ τόν ὁσιο Σέργιο, τόν μεγάλο Ἀββά τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, ἔφτασε στό τέλος τῆς μέ τὴ συμπλήρωση τοῦ 17ου αἰώνα. Νέες ἱστορικές συνθήκες – κυρίως τό σχίσμα τῶν Παλαιοπίστων καί οἱ δυτικίζουσες μεταρρυθμίσεις τοῦ Πέτρου τοῦ Α' – δέν ἐπέτρεψαν τὴν περαιτέρω διατήρηση τῆς ἀρμονίας μεταξύ τῆς ἀσκητικῆς θέρμης τῶν πιστῶν τέκνων τῆς Ρωσίας μέ τὴ βαθιὰ εὐσέβεια τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία ὁδήγησε στὴ δημιουργία ἀμέτρητων, ἀνδρικῶν καί γυναικείων, μοναστηριῶν, κάτω ἀπ' τὴν ἐμπνευση καί τὴν ἐπίδραση τοῦ βυζαντινοῦ μοναχικοῦ ἰδεώδους.

Εἶδαμε, πραγματικά, ὅτι τό τέλος τῆς περιόδου τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά ἦταν μιά παρακμὴ. Μιά παρακμὴ ὅμως σέ σύγκριση μέ τὴν καταπληκτικὴ μοναχικὴ ἀνθιση τῶν 14ου ἕως 16ου αἰώνων. Σέ σύγκριση ὅμως μέ κάθε ἄλλη σχεδόν ὀρθόδοξη γῆ ἢ ἐποχὴ, ἡ μοναχικὴ κίνηση τοῦ 17ου αἰώνα στὴ Ρωσία θά ἔπρεπε νά χαρακτηριστεῖ ἀνθηρὴ, γιατί παρουσίασε τουλάχιστον 45 ἀνακηρυγμένους ἁγίους** (καί πολλοὺς ἄλλους πού δέν ἀνακηρύχτηκαν λόγῳ τῶν συνθηκῶν τοῦ 18ου αἰώνα) κι ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ νέων μοναστηριῶν.

Στό τέλος τοῦ 18ου αἰώνα ἄρχισε μιά νέα μεγάλη ἐποχὴ τοῦ μοναχισμοῦ μέ τό μεγάλο γέροντα Παῖσιο Βελιτσκόφσκυ, τόν ἀββά μῆς

* Σημ. μετ. Ὁ ἐπίλογος γράφτηκε ἀπὸ τοὺς ἐκδότες τῆς ἀγγλικῆς ἐκδόσεως καί ἀπηχεῖ τίς σκέψεις καί τίς ἀπόψεις τους.

** Ἡ «Χρυσὴ ἀλυσίδα τῆς ἀγιότητος στὴ Ρωσία», τοῦ Νικολάου Σμυρνῶφ, Μπουένος Ἀγρες, 1958, παραθέτει πλήρη κατάλογο ὄλων τῶν ἐπίσημα ἀνακηρυγμένων ἁγίων, μέ τίς ἡμερομηνίες πού τιμοῦνται.

νέας μοναχικής κίνησης της οποίας τό ρεῦμα διατηρεῖται ἀκόμη μέχρι καί σήμερα.

Τί συνέβη ὅμως κατά τό 18ο αἰώνα; Νεκρώθηκε τότε ἡ πραγματική μοναχική παράδοση στή Ρωσία; Ὁ Πέτρος καί ἡ Αἰκατερίνη κατάστρεψαν πραγματικά τό μοναχισμό, ὅπως ἀναφέρεται ἀπό πολλούς; Οἱ ἀπαντήσεις στά ἐρωτήματα αὐτά θά διαφωτίσουν κατά πολύ· ὄχι μόνο τή συνέχιση τῆς μοναχικῆς παράδοσης στή Ρωσία, ἀλλ' ἀκόμη καί τήν κατάσταση τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ τόσο κατά τό 19ο αἰώνα ὅσο καί σήμερα.

Μερικά ἀπ' τά διατάγματα τοῦ Πέτρου τοῦ Α', ἀναφορικά μέ τό μοναχισμό*, εἶναι βέβαιο ὅτι θεσπίστηκαν ἐναντίον τῶν καταχρήσεων καί ὑπερβάσεων σ' ἕνα θεσμό, πού αὐτή τήν ἐποχή εἶχε ἐξαπλωθεῖ πολύ καί ὅπου οἱ κανόνες καί τό πνεῦμα τοῦ μοναχισμοῦ δέ διατηροῦνταν μέ προσοχή. Ἀναντίρρητα ὑπῆρχαν ἀκαταστασίες πού ἀπαιτοῦσαν ρύθμιση. Ἀρκετά ἀπ' τά διατάγματα ὅμως θεσπίστηκαν ἐναντίον τῆς ἐλεύθερης ὑπαρξης τῶν μοναστηριῶν καί κατάπνιξαν αὐτό τοῦτο τό πνεῦμα τοῦ μοναχισμοῦ.

Ἔτσι τό 1703 ὁ Πέτρος ἀπαγόρευσε τήν ἀνέγερση νέων μοναστηριῶν. Ἐνα διάταγμα τοῦ 1724 μετάρρεπε μοναστήρια σέ ἄσυλα ἄρρωστων στρατιωτῶν καί τό 1734 ἀπαγορευόταν νά καρεῖ μοναχός ὅποιοσδήποτε, ἐκτός ἂν ἦταν ἱερέας σέ χρεῖα ἢ στρατιωτικός πού εἶχε ἀποσυρθεῖ ἀπ' τήν ἐνεργό ὑπηρεσία. Τελικά ἐπὶ τῆς Αἰκατερίνης, τό 1764, ἡ κυδέρνηση σφετερίστηκε ἐξ ὁλοκλήρου τή μοναστηριακή περιουσία καί καθιέρωσε μισθό γιά τό μοναχικό κλῆρο. Ἀπ' τά 953 μοναστήρια πού ὑπῆρχαν τότε, τά 568 ἐκλείσαν τελείως καί ἄλλα 160 ἔμειναν δίχως κανένα ἀπολύτως εἰσόδημα, ἐνῶ γιά τοὺς μοναχοὺς πού ἐπιτράπηκε νά μείνουν στά μοναστήρια χορηγήθηκαν ἰσάριθμα μερίδια γῆς.

Μπορεῖ εὐκόλα νά φανταστεῖ κανεῖς τί χτύπημα ἦταν οἱ μεταρρυθμίσεις αὐτές γιά τό ρωσικό μοναχισμό. Πῶς ἦταν δυνατό νά χωρέσει φιλερμηκὴ διάθεση σέ ἰδρύματα πού στηρίζονταν καί ἐλέγχονταν ἀπ' τό κράτος καί τῶν ὁποίων οἱ ἡγούμενοι συχνά μετακι-

νοῦνταν καί ἀκόμη συχνότερα εἶχαν τήν ἀρμοδιότητα τῶν διαχειριστῶν μᾶλλον παρὰ τῶν πνευματικῶν πατέρων;

Ἀλλ' οἱ σκοποὶ τῶν δυτικίζοντων κανόνων καί νόμων δέν ἐκπληρώθηκαν. Τό μοναχικό πνεῦμα, πού ἦταν ἀκόμη ἀρκετά ζωηρό σ' ὅλες τίς τάξεις τῆς ρωσικῆς κοινωνίας, δέν ἐξαλείφτηκε. Μοναχοὶ καί μοναχές, ἐραστές τῆς ἐρήμου, ξεκίνησαν πάλι ταπεινά γιά τήν ἐρημο, εἴτε μέσα στή Ρωσία εἴτε ἔξω ἀπ' τὰ ὅριά της, ἀποφεύγοντας τά «ἐπίσημα» μοναστήρια καί, παρὰ τίς ἀπαγορευτικές διατάξεις καί νόμους, ἱδρυσαν νέα κοινόδια. Ἐνας μέγας ἀριθμὸς δυναμικῶν μοναχικῶν ἡγετῶν ξεπετάχτηκε, νέοι ἀββάδες τῆς Ἀγίας Ρωσίας, πού δέ φοβοῦνταν ν' ἀψηφήσουν τίς ἀρχές τῆς ἐξουσίας γιά νά διατηρήσουν τό ἐλεύθερο μοναχικό πνεῦμα. Πολλές φορές ὑπόφεραν δοκιμασίες, ἄγνωστες μέχρι σήμερα στήν ἱστορία τοῦ ρωσικοῦ μοναχισμοῦ, ἀποκαλύπτοντας τήν ἔκταση τῆς δυσαρμονίας μεταξύ τοῦ μοναχικοῦ ιδεώδους καί τῆς διεφθαρμένης διοικουσας κοινωνίας. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς φυλακίστηκαν.

Θ' ἀναφέρουμε ἐδῶ περιληπτικά μόνο μερικές ἀντιπροσωπευτικές μορφές τῆς γνήσιας ὀρθόδοξης μοναχικῆς παράδοσης στή Ρωσία κατά τό 18ο αἰώνα, γιά ν' ἀντιληφθοῦμε ὅτι ἡ μοναχικὴ «ἀναβίωση» τοῦ ὁσίου Παῖσιου Βελιτσκόφσκυ δέν ἦταν κάτι πού εἰσχώρησε ἀπ' ἔξω, ἀλλὰ κάτι πού εἶχε βαθιές ρίζες στήν ἴδια τή Ρωσία καί περίμενε ἀπλῶς εὐνοϊκότερες συνθήκες γιά νά ξεσπάσει σέ μιά ἐνδοξη ἀνθιση τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ κατά τό 19ο αἰώνα.

Ο ΟΣΙΟΣ ΙΩΒ ΤΟΥ ΣΟΛΟΦΚΥ († 9 Μαρτίου 1720), τό πρῶτο μοναχικό θῦμα τῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Πέτρου τοῦ Α'. Ταπείνωσε τόσο πολύ τόν ἑαυτό του, ὥστε ἀξιώθηκε νά συζητήσει μέ τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο, ἡ ὁποία τόν εὐλόγησε νά ἱδρύσει τή σκήτη τοῦ Γολγοθᾶ. Προφήτευσε γιά τίς χιλιάδες πού θά λάβαιναν μαρτυρικό θάνατο στό λόφο αὐτοῦ τοῦ Γολγοθᾶ, τήν ἐποχή πού θά ἐπικρατούσαν οἱ σοβιετικοί.

Ο ΟΣΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΟΥ ΣΑΡΩΦ († 4 Ἰουλίου 1737), ἱδρυτῆς τοῦ μεγάλου μοναστικοῦ κέντρου τοῦ Σάρωφ κατά τό 18ο αἰώνα. Ἐξησε πρῶτα σέ σπηλιές, ἀγωνίστηκε ἐναντίον τοῦ σχίσματος τῶν Παλαιοπίστων καί τελικά ρίχτηκε στή φυλακή, ὅπου εἶχε ὀσιακό τέλος, ἀφήνοντας πίσω του ἕνα ὁλόκληρο πλῆθος μαθητῶν καί δια-

* Πληροφορίες γι' αὐτή τήν παράγραφο ἔχουν ληφθεῖ ἀπὸ παράρτημα τῆς βιογραφίας τοῦ γέροντα Μωϋσῆ τῆς Ὀπτινα, τοῦ ἱερομονάχου Κλήμεντος Σεντέρολμ, πού ἐπιγράφεται «Ὁ ἡσυχασμός σὰ δάση τοῦ Ροσλάδλ», Μόσχα 1822, σελ. 233 - 250.

δόχων: τούς μακάριους Δημήτριο, Έφραίμ, Παχώμιο, Ίωακείμ, Ίωσήφ, Μάρκο καί τόν μεγάλο άγιο Σεραφεΐμ.

Η ΟΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ, ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΤΟΥ ΝΤΙΒΕΓΕΒΟ (+ 13 Ιουνίου 1789). Ίδρυσε τό μοναστήρι της κάτω άπ' τή στενή πνευματική καθοδήγηση των γερόντων του Σάρωφ, ιδιαίτερα του όσίου Σεραφεΐμ, καί δημιούργησε μία πραγματική Λαύρα άπό 3.000 εκλεκτές μοναχές καί διά Χριστόν σαλές. Τό μοναστήρι έξακολούθησε νά ύπάρχει μέχρις ότου οί σοβιετικοί τό έκλεισαν τό 1927.

Ο ΟΣΙΟΣ ΝΑΖΑΡΙΟΣ ΤΟΥ ΒΑΛΑΑΜ (+ 1809). Έπανίδρυσε τή μεγάλη Λαύρα στή λίμνη Λάντογκα, χρησιμοποιώντας τό τυπικό πού είχε διδαχτεί στό Σάρωφ καί άφησε πίσω του μία μεγάλη παράδοση καί άγίους μαθητές όπως ήταν οί όσιοι: Πατερμούθιος, Ίννοκέντιος, Βαρθολαΐμ, Άδελ ό Προφήτης, Κυριακός, Εϋθύμιος καί ό άγιος Γερμανός της Άλάσκας.

Ο ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΟΥ ΣΑΝΑΞΑΡ (+ 19 Φεβρουαρίου 1791), ό μεγάλος άριστοκράτης - κοινοβιαρχής του 18ου αΐωνα καί προστατευόμενος της αυτοκρατειρας Αικατερίνης της Β'. Ήταν έρημίτης στά περίφημα δάση του Ροσλάβλ καί του Σάρωφ καί τελικά ύπόφερε διωγμούς καί έξορία. Άφησε πολλούς μαθητές: τούς όσίους Μακάριο της Πέσνοσα, Θεοφάνη της Νέας Λίμνης, Ίγνάτιο καί άλλους.

Ο ΟΣΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΟΥ ΜΕΡΛΟΠΟΥΑΝΙ (+ 1767), ό γέροντας του όσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ. Ζούσε στή Μολδαβία, έξω άπ' τή Ρωσία καί έγραψε αξιόλογες εισαγωγές σέ πατερικά έργα για τήν προσευχή του Ίησού.

Η ΟΣΙΑ ΜΑΡΘΑ (Προτάσιεβα), **ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΤΟΥ ΑΡΖΑΜΑ** (+ 30 Άπριλίου 1813). Ήταν μαθήτρια του όσίου Θεοδώρου του Σαναξάρ καί άργότερα του όσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ, ό όποιος έγραψε προς αυτήν τίς περίφημες οδηγίες του «πρός γυναΐκες μονάζουσες».

Ο ΟΣΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ ΒΕΛΙΤΣΚΟΦΣΚΥ (+ 15 Νοεμβρίου 1794). Ήταν ό έμπνευστής της μεγάλης μοναχικοπατερικής κίνησης του 19ου αΐωνα στή Ρωσία. Οί άμέτρητοι μαθητές του στή Ρωσία αρχίζουν μέ τό γέροντα Κλεόπα (+ 9 Μαρτίου 1778), τούς γέροντες Άθανάσιο, Παύλο, Θεοφάνη του Σολόφκυ καί πολλούς άλλους.

Ο ΟΣΙΟΣ ΝΙΚΗΤΑΣ των δασών του Ροσλάβλ (+ 29 Μαρτίου

Ό ήγούμενος του
Σάρωφ Έφραίμ

Ό όσιος Παΐσιος
Βελιτσκόφσκυ

Ό πατήρ Παχώμιος
του Σάρωφ

1793). Άξιώθηκε νά δει τήν Ύπεραγία Θεοτόκο καί νά ψάλλει άκόμη μαζί της. Μαζί του ζούσε κι ένα όλόκληρο πλήθος έρημιτών στά δάση του Μπριάνσκ κατά τό 18ο αΐωνα. Μεταξύ τους ήταν ό Σεραπίων (+ 1721), ό Ίωάσαφ (+ 1730), ό Βαρνάβας (+ 1775), ό μέγας Άλέξιος του Κόνεβιτς (+ 1812) καί άμέτρητοι άλλοι.

Ο ΟΣΙΟΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ του μοναστηριού του Σωφρόνιεφ (+ 12 Ίαν. 1802). Ήταν συνασκητής του όσίου Παΐσιου καί γέροντας του μεγάλου Φιλαρέτου, ιδρυτή του έρημητηρίου του Γκλίνσκ.

Ο ΟΣΙΟΣ ΔΟΣΙΘΕΟΣ ΤΩΝ ΣΙΗΛΑΙΩΝ ΤΟΥ ΚΙΕΒΟΥ (+ 25 Σεπτ. 1776). Ήταν ένας έγκλειστος πού μετάφερε τήν Παΐσιακή παράδοση στή νότια Ρωσία καί εύλόγησε τόν όσιο Σεραφεΐμ για νά πάει στό Σάρωφ. Στήν πραγματικότητα ήταν γυναΐκα καί γνωριζόταν μέ τήν αυτοκράτειρα Έλισάβετ.

Η ΟΣΙΑ ΔΟΣΙΘΕΑ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ (+ 1810). Ήταν μία άναχωρήτρια άπό βασιλική οικογένεια πού διέσωσε τήν Παΐσιακή παράδοση στό Βορρά.

Ο ΟΣΙΟΣ ΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΖΑΝΤΟΝΣΚ (+ 13 Αύγ. 1783). Ήταν ό μεγάλος διαφωτιστής τόν όποιο άνάστησε ό Θεός κατά τό 18ο αΐωνα έναντίον της μασωνικής ψευδοδιαφώτισης της εποχής εκείνης. Τά γραπτά του άπευθύνονται τόσο σέ κοσμικούς όσο καί σέ

μοναχούς, ὁ ἴδιος ὅμως ἦταν κυρίως μιά μεγάλη μοναχική δύναμη πού ἐνέπνευσε ἓνα πλῆθος ὁπαδῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦταν οἱ ὅσιοι Μητροφάνης, Ἀγαπητός, Νικάνορας, Κοσμάς, Μελανία, Ματρώνα, Θαῖς καί πολλοί ἄλλοι καί ἡ ἐπιρροή του ἀπλώθηκε μέχρι τό μοναστήρι τῆς λίμνης Κόζα, στήν ἀρκτική τούντρα.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΤΗΣ ΣΙΒΗΡΙΑΣ († 31 Μαΐου 1727). Ἦταν ἓνας μέγας πατέρας τοῦ μοναχισμοῦ στή Σιβηρία, ὅπου μιά ὁλόκληρη μοναχική κίνησις ἀρχισε ἀπό τόν ἴδιο καί ἄλλους ἱεράρχες τῆς Σιβηρίας τό 18ο αἶώνα, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦταν οἱ ἅγιοι Ἰωάννης († 10 Ἰουν. 1765) καί Παῦλος († 4 Νοεμβρίου 1768) τοῦ Τομπόλσκ, οἱ ἅγιοι Ἰννοκέντιος († 27 Νοεμβρίου 1731) καί Σωφρόνιος († 3 Ἰουν. 1771) τοῦ Ἱρκούτσκ, οἱ δίκαιοι Γεράσιμος καί Συνέσιος τοῦ Ἱρκούτσκ καί πολλοί ἄλλοι.

Ἡ νέα μοναχική κίνησις πού ξεπήδησε ἀπ' τή γόνιμη ὁρθόδοξη γῆ τῆς Ρωσίας τοῦ 18ου αἰώνα, μέ τίς εὐνοϊκές συνθήκες πού δημιουργήθηκαν ἀπ' τοὺς πραγματικά ὁρθόδοξους τσάρους τοῦ 19ου αἰώνα, ἐμέλλε νά συναγωνιστεῖ καί αὐτή ἀκόμη τήν ἐποχή τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά. Τώρα ὅμως ὑπῆρχε μιά λεπτή διαφορὰ στό ὕψος. Ναι μέν δέν ἐπηρέαζε τήν οὐσία τῆς ὁρθόδοξης πνευματικότητας ἡ τῆς μοναχικῆς ζωῆς, ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ὅμως ἀντανακλοῦσε τίς μεταβλημένες ἱστορικές περιστάσεις ὁλόκληρου τοῦ ὁρθόδοξου κόσμου. Ἡ νέα μοναχική ἀναβίωσις δέν ἐξαρτᾶται πιά ἀπ' τό Βυζάντιο. Δέν ὑπάρχουν πιά προσκυνήματα στήν Ἀνατολή γιά τήν ἀναζήτησι τῆς ὁρθόδοξης μοναχικῆς παράδοσης. Καί, γιά νά εἴμαστε ἀκριβέστεροι, τά νέα προσκυνήματα, ὅπως ἐκεῖνο τοῦ ὁσίου Παΐσιου Βελιτσκόφσκυ στό Ἅγιο Ὄρος, συναντοῦν ἀποτυχία. Ἡ ὁρθόδοξη μοναχική παράδοση διατηρεῖται περισσότερο στή Ρωσία παρά στήν Ἑλλάδα. Καί εἶναι Ρῶσοι ἐκεῖνοι πού κατά τό 19ο αἶώνα δημιούργησαν μιά μεγάλη μοναχική ἀνθισις στό Ἅγιο Ὄρος, καθοδηγούμενοι ἀπό μεγάλους γέροντες, ὅπως ὁ Ἱερώνυμος καί ὁ Ἀρσένιος οἱ ὁποῖοι εἶχαν τίς πνευματικές ρίζες τους σταθερά στή ρωσική γῆ. Ἀκόμη καί οἱ μεγάλοι Ἑλληνες πατέρες τῆς μοναχικοπατερικῆς ἀναβίωσης τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, οἱ ὅσιοι Μακάριος τῆς Κορίνθου καί Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, δέν ἦταν ἰδρυτές μοναστηριῶν, ὅπως ἦταν ὁ ὁσιος Παΐσιος καί οἱ μαθητές του, ἀλλά ἀπλῶς

φορεῖς καί μεταδότες τῶν πατερικῶν δογμάτων καί τῶν κειμένων τους.

Ἡ σημασία ὅλων αὐτῶν συνοψίζεται στό ὅτι ἡ ὁρθόδοξη μοναχική Ρωσία τῆς ἐποχῆς τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά παρήλθε. Ὅπως κάποτε τό Βυζάντιο εἶχε ἀπορροφήσει τήν πνευματικότητα καί παράδοση τῆς Παλαιστίνης καί τῆς Αἰγύπτου καί τήν μετάδωσε σέ ἄλλους λαούς, ἔτσι τώρα ἡ Ρωσία ἀφομοίωσε ὁλοσχερῶς τήν ὁρθόδοξη παράδοση τοῦ Βυζαντίου καί τήν ἔκανε δική της. Δέν εἶναι πιά ἀπαραίτητο νά ταξιδέψει κανεῖς ἔξω ἀπ' τή Ρωσία γιά νά τήν συναντήσει. Εἴτε λέει κανεῖς «Βυζάντιο» εἴτε λέει «Ἁγία Ρωσία» ἡ σημασία τους εἶναι ἡ ἴδια: ἡ παράδοση τῆς ἀνόθευτης Ὁρθοδοξίας.

Ἡ μοναχική κίνησις τοῦ ὁσίου Παΐσιου συμπλήρωσε τά μοναχικά θεμέλια πού εἶχαν θέσει οἱ μοναχοί τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά, προσφέροντας στά σλαβονικά κι ἔπειτα στά ρωσικά μεταφράσεις ὅλων σχεδόν τῶν μοναχικῶν ἔργων τῶν Ἀγίων Πατέρων πού εἶχαν γραφεῖ ἡ μεταφραστεῖ στα ἑλληνικά. Ἡ Θηβαΐδα τοῦ Βορρά ἐφοδίασε πλούσια τή μοναχική φιλοσοφία μέ νέες πηγές, τόσο στοὺς πολυάριθμους βίους τῶν ἁγίων τῆς ὅσο καί μέ τά πνευματικά συγγράμματα τοῦ μεγάλου πατρός της, ὁσίου Νείλου τῆς Σόρα.

Τότε, κατά τό 18ο αἶώνα, ἀρχίζει ἡ χρυσή ἐποχή τῆς σλαβονικῆς καί ρωσικῆς φιλολογίας μέ τά συγγράμματα τοῦ ὁσίου Βασιλείου τοῦ Μερλοπολιάνι, τοῦ ὁσίου Τύχωνος τοῦ Ζαντόνσκ, τοῦ ἰδίου τοῦ ὁσίου Παΐσιου καί πολλῶν ἄλλων. Ἡ μεγάλη ἑλληνική καί ἀνατολική πατερική ἐποχή εἶχε ἤδη χορηγήσει τά βασικά κείμενα τῆς ὁρθόδοξης πνευματικότητας καί τοῦ μοναχισμοῦ. Ἡ τελική ὅμως πατερική ἀνθισις στή Ρωσία – ὅπου ἡ ἀγνότητα τῆς ὁρθόδοξης παράδοσης σφραγίστηκε μέ τήν ἀγιότητα τῶν θαυματουργῶν στάρετς – ἐπρόκειτο νά προσφέρει τό συνδετικό κρίκο μεταξύ τῆς πατερικῆς παράδοσης καί τῶν σύγχρονων ὁρθόδοξων πιστῶν. Μερικοί ἀπ' τοὺς πιστοὺς αὐτοὺς εἶναι αὐτόπτες τῶν τελευταίων μεγάλων ὁρθόδοξων στάρετς τῆς χρυσῆς ἐποχῆς τῆς ὁρθόδοξης πνευματικότητας, πού ἔφτασε ἕως ἐμᾶς ἀδιάσπαστη ἀπ' τήν αἰγυπτιακή ξερημο. Ἡ πνευματική δύναμις τῆς ὁρθοδοξίας σήμερα, εἴτε ρωσική εἴτε ὀχι, βασίζεται ἀπ' εὐθείας στοὺς ἁγίους τῆς Θηβαΐδας τοῦ Βορρά οἱ ὁποῖοι κληροδότησαν στοὺς ὁρθόδοξους πιστοὺς τήν ἐμπειρία τους

για την επικοινωνία με το Θεό και το παράδειγμα της θεάρεστης ζωής τους.

Πώς μπορούμε να κάνουμε χρήση της κληρονομιάς αυτής σήμερα στη δική μας ζωή; Δεν πρέπει να αυταπατούμεθα: η ζωή των έρημιτών της Θηβαίδας του Βορρά είναι απλησίαστη για μας σήμερα, την εποχή της απαράμιλλης πνευματικής κουφότητας.

Σε κάθε εποχή ή μοναχική ζωή επηρεάζεται απ' το είδος της ζωής που υπάρχει στον κόσμο. Σε μία εποχή που η καθημερινή ορθόδοξη ζωή στη Ρωσία ήταν εξαιρετικά δύσκολη, όσο και αρκετά ισορροπημένη και ήρεμη, ο μοναχισμός είχε τη δυνατότητα ν' ανθίσει. Στην εποχή μας όμως που η συμβατική ζωή έχει καταστεί υπερβολικά άνετη και η θεώρηση που έχουν για τον κόσμο ακόμη και οι περισσότεροι θρησκευόμενοι και οι πνευματικοί ήγέτες είναι συγκλονιστικά επιπόλαιη, τί περισσότερο μπορεί να περιμένει κανείς από μία χλιαρή, «άνετη πνευματικότητα», για την οποία, ακόμη και σήμερα, τολμηρές φωνές μέσα απ' τη σοβιετική Ρωσία μέμφονται την ελεύθερη Δύση;

Η κατάσταση μέσα στη σκλαβωμένη Ρωσία, πνευματικά, είναι κατά πολύ ευνοϊκότερη. Γιατί απ' τα θεμέλια των θλίψεων και της σκληραγωγίας που καθημερινά υπομένουν πολλοί άνθρωποι εκεί, κάτι πνευματικό *μπορεί* να προκύψει. Από πολλά σημεία είναι εκδηλο ότι κάποιο θρησκευτικό ξύπνημα αρχίζει τώρα στη Ρωσία, τα αποτελέσματα του οποίου δεν είναι δυνατό να προβλεφθούν αλλά μπορούν κάλλιστα να συντελέσουν στην επανίδρυση ορισμένων απ' τα μοναστικά κέντρα που αναφέρονται σ' αυτό τό βιβλίο.

Επί πλέον, η κατάσταση της σκλαβωμένης Ρωσίας δέ διαφοροποιείται τόσο πολύ, όσο φαίνεται, απ' την κατάσταση της ελεύθερης Δύσης. Παντού σήμερα η αρεστία της δυσπιστίας έχει προχωρήσει βαθιά μέσα στα μυαλά και στίς περισσότερες καρδιές των ανθρώπων. Η Όρθοδοξία μας, όσο κι αν εξωτερικά είναι σωστή, είναι ο πιο φτωχός και άνετος χριστιανισμός που υπήρξε ποτέ. Οι θεοφόροι γέροντες που συγκριτικά αφθονούσαν ακόμη και σε εποχές πνευματικής παρακμής, στους πρώτους αιώνες, τώρα λείπουν παντελώς και οι συνθήκες της σύγχρονης ζωής δεν παρέχουν τα εχέγγυα ότι θα γεννηθεί κάτι καλό που δέ θα είναι κίβδηλο.

Παρ' όλα αυτά η φωνή της Θηβαίδας του Βορρά μας καλεί, όχι

ίσως να πάμε στην έρημο (αν και μερικοί, έστω και λίγοι, καλότυχοι μπορεί ν' άξιωθούν ακόμη κι' αυτό να κάνουν, γιατί οι έρημιές βρίσκονται ακόμη στη γη του Θεού), αλλά τουλάχιστο να διατηρήσουμε ζωντανή την ευωδιά της έρήμου στίς καρδιές μας. Να ζήσουμε με το νοῦ και την καρδιά μας σ' αυτούς τούς άγγελομίμητους άνδρες και γυναίκες και να τούς θεωρούμε σάν τούς γνησιότερους φίλους μας, επικοινωνώντας μαζί τους στην προσευχή. Να στεκόμαστε πάντα μακριά απ' τίς προσκολλήσεις και τά πάθη αυτής της ζωής, ακόμη κι όταν στρέφονται γύρω από κάποιο ίδρυμα ή τόν αρχηγό ενός εκκλησιαστικού οργανισμού. Να γίνουμε, πρώτ' απ' όλα, πολίτες της ούράνιας Ίερουσαλήμ, προς την όποία πρέπει να στρέφονται όλοι οι χριστιανικοί άγώνες μας, και κατά δεύτερο λόγο μέλη του κόσμου τούτου ό όποιος φθείρεται και παρέρχεται.

Όποιος αισθάνθηκε έστω και μία φορά την ευωδιά της έρήμου με τή χαροποιό ελευθερία του Χριστού και τή συνεπή σταθερότητα του άγώνα, δέ θά ικανοποιηθεί ποτέ και μέ ότιδήποτε σ' αυτόν τόν κόσμο, αλλά θά κραυγάσει μαζί μέ τόν Άπόστολο και Θεολόγο: «Έρχου, Κύριε Ίησού». Και τότε θ' άκούσει: «Ναί, έρχομαι ταχύ» (Άποκ. κβ' 20). Άμήν!

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

	Σελ.
Ἄδελ ὁ Προφήτης († 29 Νοεμβρίου)	324
Ἀγαπητός τῆς Μαρκούσεβα († 21 Μαΐου)	33
Ἀγαπητός τοῦ Ζαντόνσκ († 17 Σεπτεμβρίου)	326
Ἀθανάσιος τοῦ ἐρημητηρίου τῆς Ὀγιατ	177
Ἀθανάσιος τοῦ Σύναντεμ († 18 Ἰανουαρίου)	176
Ἀλεξάνδρα τοῦ Ντιδέγεβο († 13 Ἰουνίου)	324
Ἀλέξανδρος τοῦ Ὁσεβενσκ († 20 Ἀπριλίου)	247
Ἀλέξανδρος τοῦ Σδίρ († 30 Αὐγούστου)	143
Ἀλέξιος Κόνεβιτς	325
Ἀναστασία τοῦ Παντάν († 11 Ἰουλίου)	275
Ἀνδρέας τοῦ Σολόφκν	231
Ἀνδριανός τοῦ Ὀντρούσκι († 26 Αὐγούστου)	33, 176
Ἀνδριανός τοῦ Ποσέκον († 5 Μαρτίου)	33, 207
Ἀνδριανός	268
Ἀνδριανός τοῦ Μόνζα († 5 Μαΐου)	294
Ἀνδρόνικος τῆς Μόσχας	54
Ἄννα τοῦ Κασίν († 2 Ὀκτωβρίου, 12 Ἰουνίου)	267
Ἄννα τοῦ Νόβγκοροντ († 4 Ὀκτωβρίου)	257
Ἀντωνία Μεξέντσοβα († 26 Ἰανουαρίου)	271
Ἀντώνιος τοῦ Σίγια († 7 Δεκεμβρίου)	179
Ἀρτέμιος τῆς Βέρολα († 23 Ἰουνίου)	259, 260
Βαρβάρα τοῦ Σδίρ	259
Βαρλαάμ τοῦ Βαλαάμ († 26 Δεκεμβρίου)	324
Βαρνάβας	325
Βαρσανουρία	259
Βάσα τοῦ Πσκόβ († 19 Μαρτίου)	257
Βασίλειος ὁ διὰ Χριστὸν Σαλός († 2 Αὐγούστου)	293
Βασίλειος τοῦ Μερλοπολυνάνι	324
Βασσιανός τοῦ Σολόφκν	117
Βλαδίμηρος († 15 Ἰουλίου)	255
Γεννάδιος τῆς Λίμνης Βαίηζ († 8 Ἰαν., 9 Φεβρ.)	176
Γεννάδιος τοῦ Νόβγκοροντ († 4 Δεκεμβρίου)	124
Γεννάδιος τοῦ Κονστρόμ († 23 Ἰανουαρίου)	207
Γεράσιμος τοῦ Σολόφκν	117
Γεράσιμος τοῦ Τομπόλσκ	312
Γεράσιμος τοῦ Ἰρκούτσκ	326
Γερμανός τοῦ Σολοβέτσκν († 30 Ἰουλίου)	110
Γερμανός τῆς Ἀλάσκας	313

Γλυκερία του Νόβγκοροντ (+ 13 Μαΐου)	260
Γουρίας του Σαλάτσκ	213
Δαλμάτιος της Σιθηνίας (+ 15 Φεβρουαρίου)	307
Δημήτριος του Πριλούκι (+ 11 Φεβρουαρίου)	25,307
Διόδωρος του Σολόφκυ	33,117
Διόδωρος του Γιουριγκόρσκ (+ 27 Νοεμβρίου)	227
Διονύσιος της Γκλούσιτσα (+ 1 'Ιουνίου)	29,261
Διονύσιος του Σβίρ	177
Διονύσιος του Σούζνταλ (+ 15 'Οκτωβρίου)	260
Διονύσιος του Σπασοκαμένι (+ 18 'Οκτωβρίου)	261
Δομνίκη	262
Δοσιθέα της Μόσχας (+ 4 Φεβρουαρίου)	325
Δοσιθέος των σπηλαίων του Κιέβου (+ 25 Σεπτεμβρίου)	325
Δωροθέα του Κασίν (+ 24 Σεπτ., 6 Φεβρ.)	253,267
Ειρήναρχος του Σολόφκυ (+ 17 'Ιουλίου)	117,238
Ειρήνη του Κόζμιν (+ 1 'Ιουνίου)	259
Ελεάζαρος	33
Ελεάζαρος της 'Ανζέροσκα	117
Ελεάζαρος του Σολόφκυ (+ 13 'Ιανουαρίου)	238
Ελισσαίος του Σολόφκυ	117
Ερμογένης της Λένα (+ 19 Δεκεμβρίου)	312
Ευδοκία της Μόσχας (+ 7 'Ιουλίου)	257
Ευθύμιος του Σούζνταλ (+ 1 'Απριλίου)	24
Ευθύμιος του Βαλαάμ (+ 1 'Οκτωβρίου)	324
Εύπραξία (+ 8 Μαΐου)	257
Εύπραξία του 'Αρχαίου Λάντογκα (+ 23 Σεπτεμβρίου)	257
Ευφροσύνη του Πολότσκ (+ 23 Μαΐου)	270
Ευφροσύνη του Σούζνταλ (+ 25 Σεπτεμβρίου)	270
Ευφρόσυνης δισιομάρτυρας του Σινίτσου (+ 20 Μαρτίου)	209
Εφραίμ του Σολόφκυ	237
Εφραίμ του Σάρωφ (+ 29 Μαΐου)	324
Ζωσιμάς του Σολόφκυ (+ 18 'Απριλίου)	117
Ηρωδίων της Λίμνης 'Ιλη (+ 28 Σεπτεμβρίου)	207
Θαΐς 'Ηγουμένη του Λισίσι (+ 2 'Ιαν.)	326
Θεοδόσιος του Σωφρόνιεφ (+ 12 'Ιανουαρίου)	325
Θεοδώρα του Νίζνι Νόβγκοροντ (+ 16 'Απριλίου)	261
Θεοδώρητος, ιεραπόστολος των Λάπς	117
Θεόδωρος του Ροστώδ	54
Θεόδωρος του Σβίρ (+ 5 'Απριλίου)	177
Θεόδωρος του Σαναξάρ (+ 19 Φεβρουαρίου)	324
Θεοφάνης του Σολόφκυ (+ 26 'Ιουλίου)	117
Θεοφάνης του Σβίρ	177
Θεοφάνης της Νέας Λίμνης	324
Θεράποντας του Μπελοζέρσκ (+ 27 Μαΐου)	83
Θεράποντας του Μόνζα (+ 12 Δεκεμβρίου)	295
'Ιάκωβος του Μούνετζ (+ 24 'Ιουνίου)	260
'Ιγνάτιος του Σβίρ	177
'Ιγνάτιος του 'Ολονετζ (+ 20 'Απριλίου)	324

'Ιερώνυμος του Σολόφκυ	117
'Ιννοκέντιος του Κόμελ (+ 19 Μαρτίου)	120
'Ιννοκέντιος του Βαλαάμ (+ 22 Σεπτεμβρίου)	324
'Ιννοκέντιος του 'Ιρκούτσκ (+ 27 Νοεμβρίου)	326
'Ιουλιανή ή Δίκαιη (+ 21 Δεκεμβρίου)	259
'Ιουλιανή του Μούρομ (+ 2 'Ιανουαρίου)	259
'Ιουλιανή ή Παρθένος	264
'Ιωάννης ο Δασύς	264
'Ιωάννης του Σολόφκυ	117
'Ιωάννης του Μούνετζ (+ 24 'Ιουνίου)	260
'Ιωάννης της Ούστιάγκας (+ 29 Μαΐου)	260
'Ιωάννης του Σάρωφ (+ 4 'Ιουλίου)	323
'Ιωάννης της Σιθηνίας (+ 10 'Ιουνίου)	326
'Ιωάσαφ	325
'Ιώβ (+ 6 Αύγουστου)	33
'Ιώβ του Σολόφκυ (+ 9 Μαρτίου)	117,323
'Ιωνάς μάρτυρας του Σινίτσου	217
'Ιωνάς του Σολόφκυ	117
'Ιωσήφ του Βολκολάμσκ (+ 9 Σεπτεμβρίου)	29,125
Κασσιανός του 'Αγκλιχ (+ 2 'Οκτωβρίου)	132
Κασσιανός	268
Κλήμης του Σολόφκυ	117
Κορνήλιος της 'Ογιατ	177
Κορνήλιος του Κόμελ (+ 19 Μαΐου)	206
Κοσμάς του Ζαντόνσκ	326
Κυριακός του Βαλαάμ	324
Κύριλλος της Λευκής Λίμνης (+ 9 'Ιανουαρίου)	77
Κύριλλος της Νέας Λίμνης (+ 4 Φεβρουαρίου)	207
Κύριλλος του Βέλσκ (+ 9 'Ιουνίου)	258
Λεωνίδας του 'Αστενταμσκ (+ 17 'Ιουλίου)	33
Λεωνίδας του Σβίρ	177
Λογγίνος του Σολόφκυ	117
Μακάριος του Κολυαζίν (+ 17 Μαρτίου)	18,268
Μακάριος του 'Ορεντζ (+ 9 Αύγουστου)	176
Μακάριος ο Ρωμαίος (+ 19 'Ιαν., 15 Αύγ.)	177
Μακάριος της Πέννοσα (+ 31 Μαΐου)	324
Μάξιμος ο Γραικός (+ 21 'Ιανουαρίου)	125
Μάρθα του 'Αρζαμά (+ 30 'Απριλίου)	324
Μάρθα του Πισκόδ (+ 8 Νοεμβρίου)	257
Μαρία ή Σπηλιώτισσα (+ 22 'Ιουνίου)	257
Μαρία του Κότκοφ	259
Μαρία του 'Ολονετζ (+ 9 Φεβρουαρίου)	279
Μαριάμνα	262
Μαρτινιανός του Μπελοζέρσκ (+ 12 'Ιαν., 17 'Οκτ.)	88
Ματθαίος του Σολόφκυ	117
Ματρώνα Πόποβα (+ 16 Αύγουστου)	326
Μελανία του Ζαντόνσκ (+ 11 'Ιουνίου)	326
Μητροφάνης του Ζαντόνσκ (+ 14 Αύγουστου)	326

Ναζάριος τοῦ Βαλαάμ (+ 23 Φεβρ., 14 Ὀκτ.)	324
Ναούμ τοῦ Σολόφκυ (+ 10 Ἰουνίου)	117
Νεῖλος Σόρσκυ (+ 7 Ἀπρ., 7 Μαΐου)	119
Νεῖλος τοῦ Στόλμπενσκ	33
Νέστωρ τοῦ Σολόφκυ	117
Νικάνορας τοῦ Ζαντόνσκ	326
Νικήτας τῶν δασῶν τοῦ Ροσλάδλ (+ 29 Μαρτίου)	324
Νικηφόρος τοῦ Σολόφκυ	117
Νικηφόρος τῆς Λίμνης Βαίηξ (+ 9 Φεβρουαρίου)	176
Νικόδημος τῆς Λίμνης Κόζα (+ 3 Ἰουλίου)	290
Νικόλαος Κοβάνοφ	259
Ὀλγα Ἰσαπόστολος (+ 11 Ἰουλίου)	255
Παῖσιος τοῦ Ἀγκλιχ (+ 14 Μαΐου)	268
Παῖσιος Βελιτσκόφσκυ (+ 15 Νοεμβρίου)	324
Πάμφιλος τοῦ Σολόφκυ	117
Παρασκευή τοῦ Πίριμιν	259
Παρασκευή τοῦ Πινέγκα (+ 28 Ὀκτωβρίου)	286
Πάσχα τοῦ Σάρωφ (+ 22 Σεπτεμβρίου)	286
Πατερμούθιος τοῦ Βαλαάμ	324
Παῦλος τῆς Ὀμπνόρα (+ 10 Ἰανουαρίου)	65
Παῦλος τοῦ Τομπόσκ (+ 4 Νοεμβρίου)	326
Παφνούτιος τοῦ Μπορώφ (+ 1 Μαΐου)	29
Παχώμιος τῆς Λίμνης Κένο (+ 1ο Σάββατο μετὰ τὰ Θεοφάνεια)	183
Πελαγία τοῦ Ντιδέγεβο (+ 30 Ἰανουαρίου)	286
Πέτρος τοῦ Ἀγκλιχ (+ 3 Σεπτεμβρίου)	271
Σάββας τῆς Βύσερα	268
Σάββας τοῦ Σολόφκυ	117
Σαββάτιος τοῦ Σολόφκυ (+ 27 Σεπτεμβρίου)	105
Σεραπίων	325
Σεραπίων τῆς Λίμνης Κόζα (+ 27 Ἰουνίου)	297
Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ (+ 19 Ἰουλίου)	19,21,22, 104,324
Σέργιος τοῦ Ραντονέξ (+ 5 Ἰουλ., 25 Σεπτ.)	35
Σέργιος τοῦ Νούρμα (+ 7 Ὀκτωβρίου)	24,67
Σίμων τοῦ Βολόμσκυ (+ 21 Ἰουλίου)	33
Σοφία - Σολομονία τοῦ Σούζνταλ (+ 16 Δεκεμβρίου)	272
Στέφανος τῆς Μάρα (+ 14 Ἰουλίου)	25,78
Συννέσιος τοῦ Ἰρκοῦτσκ (+ 10 Μαΐου)	326
Σωφρόνιος τοῦ Ἰρκοῦτσκ	326
Τιμόθεος τοῦ Σολόφκυ	236
Τρύφων τῆς Βυάτκα (+ 8 Ὀκτωβρίου)	309
Τύχων τοῦ Ἐνισέυ (+ 24 Ἰουλίου)	310
Τύχων τοῦ Ζαντόνσκ (+ 13 Αὐγούστου)	325
Φεβρωνία τοῦ Μούρομ (+ 25 Ἰουνίου)	270
Φίλιππος Μητροπολίτης Μόσχας	117,259
Φίλιππος τοῦ Ἰράμπ (+ 14 Νοεμβρίου)	207
Φιλόθεος Μητροπολίτης Σιδηρίας (+ 31 Μαΐου)	326
Χαριτίνα τοῦ Νόδγκοροντ (+ 5 Ὀκτωβρίου)	257

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος, τοῦ ἀρχιμ. Γεωργίου Καψάνη	7
Πρόλογος τῶν ἐκδοτῶν τῆς ἀγγλικῆς ἐκδόσεως	9
Εἰσαγωγή (Ἡ ἀπόκτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν Ἀρχαία Ρωσία)	15
Ὅσιος Σέργιος τοῦ Ραντονέξ	35
Ὅσιος Παῦλος τῆς Ὀμπνόρα	65
Ὅσιος Κύριλλος τοῦ Μπελοζέρεσκ (Λευκῆς Λίμνης)	77
Ὅσιος Σαββάτιος τοῦ Σολόφκυ	105
Ὅσιος Νεῖλος Σόρσκυ	119
Ὅσιος Ἀλέξανδρος τοῦ Σβίρ	143
Ὅσιος Ἀντώνιος τοῦ Σίγια	179
Ὅσιομάρτυρας Εὐφρόσυνος τοῦ Σινίτσου (Γαλάξιας Λίμνης)	209
Ὅσιος Διόδωρος τοῦ Γιουριγκόρσκυ καί ἄλλοι ἀσκητές	227
Ὅσια Δωροθέα τοῦ Κασίν καί ἄλλες Ρωσίδες ὁσίες	253
Ὅσιος Νικόδημος τῆς Λίμνης Κόζα	291
Ὅσιος Δαλμάτιος καί ἄλλοι ὁσιοὶ τῆς Σιδηρίας	307
Ἐπίλογος	321
Εὐρετήριο Ρώσων ἁγίων	331
Περιεχόμενα	335